F. TAURIN

ANGARA

F. TAURIN

ANGARA

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1961

A regény eredeti címe:

Франц Николаевич Таурин

АНГАРА

Советский писатель

Москва — 1958

Fordította

RADVÁNYI ERVIN

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

60.4793 — Kossuth Nyomda, Budapest V. Alkotmány u 3. — Felelős vezető: Lengyel Lajos igazgató

Szerkesztette: Hangay Sándor. A borító és kötésterv Nagy Béla munkája. Műszaki vezető: Szécsi Andor. Műszaki szerkesztő: Rudas László. A szedést 1960. XI. 1-én kezdték meg. Megjelent 1961. III. 15-én 10 000 példányban. Tartalmaz $35^{1}/_{4}$ (A/5) ívet.

ELSŐ KÖNYV

Ezernyi kis és nagy folyó barázdálja a föld arcát. És amiként nincsen két egyforma fa a tajgában, és nem hever két szakasztott egyforma kő a tengerparton, akként hasztalan keresnénk két olyan folyót, amely hajszálnyira hasonlítana egymáshoz.

Mintha csak kedvére időzne a tágas, szabad mezőkön, megfontoltan görgeti hullámait a sztyeppi folyam. Halkan, félénken suttognak az alacsony partok mentén bólogató szomorúfűzek, és alig hallhatóan susog a nád a part öbleiben. És a szitakötő habkönnyű röptére megrezzenő finom kis fűszálat, meg a sztyeppi égbolt végtelenjében tűnődve úszó felhőket ugyanolyan gyöngéd szeretettel tükrözi vissza a lassan hömpölygő folyam.

A meredek sziklapartok közé szorított hegyi folyó hevesen és zabolátlanul sodorja zúgó hullámait, s szűk ketrecéből szabadulni akaró vadállat módjára csapkodja partjait. Meredélyeken nőtt, égbenyúló fenyők nézegetik magukat benne, és a csillogó-villogó kavicsok mind-mind meglátszanak az áttetsző áradatban.

De van egy folyó, amely különbözik valamennyi testvérétől. Ez a folyó Szibéria gyöngye, az Angara. A bajkáli hegyek kőgyűrűjét áttörve, rögtön óriásként születik; a síkságon hömpölygő folyó vízbősége a hegyi áradat féktelenségével párosul benne.

Az Angara büszke ereje méltó a nagyszerű vidékhez. Nemhiába szeretik annyira Szibéria lakói. Olyan ez a folyó, mint a szibériai ember lelke: szenvedélyes és bátor, szigorú és tiszta.

Minden folyónak meg van írva a sorsa, és mindegyiknek eljön egyszer az ideje. És íme, az Angara órája elérkezett.

Első fejezet

A keskeny völgyben, a hófödte, meredek partok között görgette komor téli hullámait a folyó. A sötétlő vizen sebesen sodródott egy-egy jégtábla.

Éjszakára fehérbe öltözött a víz; a jég súlya alatt kicsapott a partra, és elnyelte a sík szigetecskék fehér foltjait. A talajmenti fagyos szél szétszaggatta s a völgyben felfelé űzte a folyóra telepedett sűrű ködöt, és ekkor előbukkantak a sziget mentén sorakozó, meddőhányókra emlékeztető magas földkupacok; az egyik mellett exkavátor dolgozott a fénysugárban.

Erősödött a fagy. Amikor fordulat közben a fülke szembekerült a széllel, a jeges, csípős vihar becsapott a nyitott ablakon, és végigperzselte a bennülő arcát. A gépkezelő nagyon szerette volna lebocsátani a felhajtott ablakot, de tudta, hogy az üveget nyomban belepné a zúzmara. Egymást követték a teherautók, s türelmetlen tülkölésük sürgette és idegesítette.

Nyikordult a vasajtó. Perevalov odapillantott. Kesa Usztyancev villanyszerelő állt lihegve az ajtóban.

— Szemjon, baj van! Emelkedik a víz! Átcsapott az úton! El kell mennünk innen!

— Régen kiöntött? — kérdezte nyugodtan Perevalov.

— Az imént.

— Minek menjünk el?

Társa rendíthetetlen nyugalma felpaprikázta Kesát.

— Elönt a víz, hallod! Tönkretesszük a gépet! És magunk is...

— A víz fél méternyire van a mi szintünktől.

Perevalov lenyomta az indítókart, és a kavics pattogva csapódott az exkavátor alvázához.

— A következőt! — kiáltotta, a kürttel jelezve.

Fénycsóva siklott végig a fülkén, és kiemelte a félhomályból a gépkezelő széles arcát, zúzmarás, hosszú szempilláit és bozontos szemöldökét.

— Szenyka! — kiáltotta Kesa. — Csupa dér a képed!

Szemjon megtapogatta az arcát, de nyomban újra az indítókar után nyúlt.

— Töröld le! — vetette oda, hátra sem fordulva.

Kesa lehúzta bekecsét, és a szőrmével buzgón dörzsölgette társa arcát.

— Akár a rozsdát vakargatnád az üst oldaláról!

Kesa abbahagyta, és csak ekkor vette észre, hogy véresre dörzsölte Perevalov képét.

Szemjon megrakott még néhány teherautót és várt. A műszak kezdete óta először nem gördült üres billenőkocsi a teli kotróvödör alá. Kínosan hosszú percek teltek el.

És minden perccel bizonyosabb lett, hogy a katlanban, ahol az emberek minden erejüket megfeszítve védelmezik az építkezés szívét a háborgó áradattól, történt valami.

— Talán befejezték a feltöltést... Kész a zárógát... — szólalt meg tompán Kesa, de a mondat közepén elhallgatott, mintha megijedt volna saját hangjától.

— Nézd meg, hol a víz — mondta Szemjon.

Kesa kitárta az ajtót, és kikémlelt a sötétségbe. Az exkavátor hátuljára szerelt fényszóró bevilágította a hernyótalpak-szabdalta havat. A víz feketéllő széle lassan kúszott be a fényes körbe. A sötéten csillogó sáv szemlátomást szélesedett.

— Közeledik a lánctalphoz! — kiáltotta Kesa.

Szemjon felállt, és kiment az állványhídra. A távolban, a földhányásokon túl, ott a katlan... A száz és száz lámpa meg fényszóró vöröses fénye reszketett a fagyos ködben, és e háttérben még feketébbnek látszott a földhányások hullámos vonulata. Szemjon lenézett a vízre, mely alattomosan lopakodott az exkavátor lánctalpához, és elképzelte, meddig érhet az ár a katlan zá-

rógátjánál. Már a tetejét nyaldossa. És ha egyszer bezúdul a katlanba... Még rágondolni is szörnyű...

— Kesa! Rohanj oda, és tudd meg, mi történt!

Ebben a percben messziről autótülök harsant. Vakítóan világító tehergépkocsi kanyarodott ki egy földhányás mögül. Merészen oldalra dőlve, sebességét nem csökkentve elrobogott mellettük, hetykén megfordult és szinte leragadt pontosan az exkavátor kotróvödre alatt.

— Kuzma! — rikkantotta elragadtatva Kesa.

— No nézd, a csibész! — mosolyodott el Szemjon.

Kuzma kiugrott az autóból, és odafutott az exkavátorhoz.

— Lazsáltok, legények? — kiáltotta, túlharsogva a motorberregést.

— Mi újság a katlanban? — ordította Szemjon, kihajolva a korláton. A nagy testű Kuzma megragadta a kapaszkodót, és egyetlen lendülettel felhúzódzkodott az állványhídra.

— A katlanban? Áll a bál! Maga az építkezésvezető is ott van. Lármázik! — Kuzma hunyorított és megrázta fejét. — Nincs elég föld. Az alsó út már víz alatt van, a felsőn sem engednek. Azon is átcsapott. Ott mindkét oldalon kimerült kőbányák vannak, és kacskaringós az út. Egy hajszál, és a víz alá kerül az ember.

— Hát te hogy jutottál ide?

— Én? — Kuzma szemében őszinte csodálkozás tükröződött. — Csukott szemmel is végigmegyek bármelyik úton. Megmondtam az építkezésvezetőnek is. Elengedett. Ott a földmérők most cövekeket vernek le. Várhatjátok a teherautókat! — Leugrott és alulról kiáltotta. — A többi exkavátorhoz már nem lehet eljutni! Egyedül a tiétek működik! Hát csak ügyelj, Kesa, hogy jól forogjanak a motorok!

Az utolsó szavakat Kuzma már az autó hágcsójáról kiabálta.

... Visszafelé már nehezebb volt az út. Vezércsillaga, a földhányások szaggatott vonala, most a háta mögé került. A kocsi vízben gázolt; szerencsére nem volt mély, a keréktárcsák még szárazak maradtak, de közvetlen közelben, jobbról, balról, veszélyes mélység leselkedett rá. A sötétlő víztükör felett sűrű köd gomolygott. Valahol nem messze húzódott a vasúti töltés, de a köd tel-

jesen eltakarta; Kuzma a kormány mellett úgy érezte, hogy a vízárnak se eleje, se vége...

A katlan fényszóróinak halvány sugarai áttörték a ködöt, ezek segítségével próbált tájékozódni. Csakhogy az út nem egyenesen, hanem kerülőkkel, helyenként meglehetősen élesen kanyarogva vezetett, minden kockázat végzetes lehetett volna. A kavicsszállítmányra pedig nagy, roppant nagy szükségük volt a katlant védelmező társainak. És ami a legfontosabb, neki kell megtalálnia az utat a többi teherautó számára is.

Megállította a gépkocsit, de a motort tovább járatta; leakasztotta a vezetőfülke hátáról a lapátot, és óvatosan tapogatva vele a víz fenekét, elindult az elárasztott úton. Helyenként majdnem térdig gázolt a vízben. Ellenőrizte a veszélyes kanyart, visszabotorkált a kocsihoz, fellépett a hágcsóra, egymáshoz verdeste lábait, hogy lerázza a vizet elnehezedett nemezcsizmáiról, és kacskaringósat káromkodva beült a kormány mellé.

A teherautó zötyögve megindult, szinte lopakodva haladt előre, óvatosan keresgélve a víz alatt kanyargó utat. Amikor számítása szerint a felderített útszakasz végére ért, ismét megállította a kocsit. De ez alkalommal nem kellett kiszállnia. Magas alak bontakozott ki előtte a ködből, kezében lámpát tartott. Kuzma kitalálta, hogy amikor a földmérők meghallották a motorberregést, elébe siettek.

A vattakabátos, nagyra nőtt ember — magasra emelgetve hosszú szárú gumicsizmába bujtatott lábát, mintha láthatatlan akadályokon kéne átlépkednie — odament a teherautóhoz.

— Gyere utánam. Az út közepén megyek! — kiáltotta, és megindult.

Amikor kiért a száraz útra, Kuzma beletaposott a gázpedálba.

A katlanban aggasztó volt a helyzet. A folyó elérte a zárógát peremét. Körülnyaldosta a kavicsdombokat, kipuhatolta a legalacsonyabb helyet, hogy előbb félénk csermelyként csordogálva, majd rettenetes, őrjöngő áradattá duzzadva, betörjön a katlanba.

A hatalmas katlan csöndes volt és kihalt. Minden, ami csak

gördülni tudott — lomha exkavátorok és füstös gőzdaruk, pöfögő bulldózerek és fürge billenőkocsik — már reggel felvonultak a katlan oldalába vágott, lejtős úton. Mindent, ami csak elmozdítható volt — a vastag gumiabroncson gördülő kompresszorokat, a kútgémre emlékeztető hórihorgas fúrógépeket, a fémszánkón nyugvó villanyhegesztő berendezéseket — elvontattak a tömpe orrú traktorok.

A szokatlan csendben hallani lehetett a szivattyútelepek motorjainak egyenletes zúgását és a katlan meredek falán támadt ezernyi apró, szabad szemmel nem látható repedésen áttörő vízsugarak csobogását.

A magas fémállványokra szerelt fényszórók, mintha csak szégyelltek volna a kihalt katlanba pillantani, kissé feljebb emelték fejüket, és a völgyteknőt körülzáró gátakra vetették fényüket.

A ködöt átfúró, szétszabdaló fénykévékben sötét árnyak imbolyogtak. Emberek dolgoztak a gátakon. Ugyanazok az emberek, akik rekkenő hőségben, csikorgó hidegben, a folyó alsó folyása felől támadó, kegyetlenül erőszakos februári, márciusi szélben, a júliusi nap kábító hevében és az egyhangú őszi esőben nap mint nap túrták a földet. Robbantották a sziklákat, kitermeltek és elszállítottak ezer meg ezer köbméter kavicsot, követ, lerakták az Angarán épülő első vízierőmű alapjait. Az ország minden részéből idesereglő, keményen összefogó sok-sok ember lelkes, kitartó munkája volt ebben a katlanban. És most alig egy-két óra alatt minden semmivé válhat, mindent elsodorhat, mindent keresztülhúzhat a megtébolyult folyó. Katasztrófa! Egyetlen ember sem ejtette ki a száján ezt a szörnyű szót, de a lelkekre nehezedő, fogat csikorgató, súlyos szó szüntelenül ott motoszkált mindenkiben, aki a gáton dolgozott.

A víz emelkedett. A felső zárógát pereme, melyet már nyaldosott az ár, óráról órára alacsonyabb lett...

A legveszélyesebb szakaszon Fjodor Fjodorovics Balangyin katlanfőnök irányítja a védekezést. Nehéz éjszaka ez az öregembernek. 40 fok alá szállt a hőmérő higanyszála, mégis kigombolta köpenyposztóval bevont bárányból bekecsét. A prémes fülessapka alól verejtékcsöppek folydogálnak végig ráncokkal barázdált, ma-

gas homlokán. Egy csepp tompa fényű gyöngyként odafagyott bozontos szemöldökére.

Kegyetlen éjszaka. Megtébolyult a folyó... Félóránként adnak jelentést Fjodor Fjodorovicsnak a vízmércétől. Lám, most is szaladt hozzá egy kamaszosan virgonc külsejű kislány:

— Harmincegy negyven! — kiáltotta már messziről. — Huszonhat centit nőtt.

Fjodor Fjodorovics intett: „Hallom..." És rohant a munkásokhoz.

— Szorítsátok meg, elvtársak! Emelkedik a víz! — És közben átfutott az agyán: „Minek kiabálok? Fölösleges őket nógatni..."

Az emberek összeszorított foggal dolgoztak. Izmos kezek percnyi szünet nélkül, lapát lapát után dobálták a földet a gát tetejére. A billenőkocsikról leszórt kavicshalmok egy szempillantás alatt eltűntek. És a gát pereme mégis alig emelkedik.

Egyszer csak megszakad az autósor... Néhány percnyi elviselhetetlenül hosszúnak tetsző várakozás után, elkeseredetten tülkölve, végre kibontakozott a ködből egy teherautó. A nagydarab, harsogó hangú Kuzma ugrott ki a vezetőfülkéből.

— Fiúk! — kiáltotta az odafutó sofőröknek. — Utánam! Megvan az út!

— Csak ne hebehurgyán, te ördög! — feleli valaki barátságosan. — Nem mindenkinek sietős a másvilágra!

A hosszú sor megindul, a kocsikat egymás után nyeli el a köd.

Fjodor Fjodorovics elindult a katlan bejáratához, hogy ellenőrizze a szivattyúk működését, de útközben az építkezésvezető megállította. Guszarov lihegett. Sietett, talán futott is, toronyiránt. Szürke farkasszőr bundájának a széle nedves volt, és megvetemedett a ráfagyott víztől.

— Meddig emelték a gátat? — kiáltotta már messziről.

— A legalacsonyabb ponton eléri a harminckettes jelzést.

— És a víz?

— Félegykor harmincegy negyvenig emelkedett.

— És most?

A katlanfőnök nehéz ezüstórát vett elő a zsebéből.

— Tíz perc múlva megtudjuk.

— Fjodor Fjodorovics! — fortyant fel Guszarov. — Minden percről tudnunk kell! Ne feledje, hogy az Angaráról van szó!

— Nem felejtem el! — dörmögte Fjodor Fjodorovics. Alig tudta megállni, hogy azt ne mondja: „Maga feledkezett el róla, Guszarov elvtárs. Jobb lett volna az öregre hallgatni, és időben feltölteni a gátat. Azt hiszi, maga a legokosabb." De most nincs idő szemrehányásra.

— Tudja meg, hol tart a víz! — utasította Guszarov a mellette álló munkavezetőt. Az ember nekiiramodott, és eltűnt a fagyos sötétben. — Elmaradnak a feltöltéssel...

— Nincs elég föld — felelte szárazon Fjodor Fjodorovics. — Valamennyi exkavátortól el vagyunk vágva. Csupán Perevalov dolgozik még.

A munkavezető kifulladva visszaérkezett.

— Harmincegy nyolcvan!

— A sarkunkban van... — suttogta leplezetlen riadalommal a katlanfőnök.

Dudáikkal túlharsogva egymást, sorban előtűntek a ködből a földdel megrakott teherautók. Fjodor Fjodorovics, nyomában Guszarovval, odasietett a legelső gépkocsihoz.

— Kicövekelték az utat a földhányások mellett? — kérdezte Fjodor Fjodorovics Kuzmától.

— Ki.

— A földmérők mért nem jöttek vissza?

— Reggelig is akad dolguk — legyintett Kuzma. — Az elágazásnál, a kanyarban is víz van.

— Víz?! — Az öregember bozontos szemöldöke hirtelen mintha összenőtt volna az orrnyerge fölött.

— Odafelé még szárazon mentünk, de mire visszafelé jöttünk, már átcsapott. Egyelőre alig két ujjnyi.

Fjodor Fjodorovics megdöbbent. Hiszen aznap reggel újból ellenőrizte valamennyi magasságjelzést a tervrajzokon. Az út legalacsonyabb szakaszán harminckettő ötven volt a jelzés... És ekkor hirtelen mintha letaglózta volna az elkésett gyanú: „Az utat koratavasszal építették, jégre szórták a kavicsot, és a nyáron besüppedt..."

Az elháríthatatlan tragédia érzése ránehezedett a mellére. Mintha jeges kesztyűbe bújtatott kéz fogná marokra szívét. Te vagy a felelős... Te... De végtére is, most nem ez a fontos... Elönti! Elönti a víz a katlant!

A sok éves tapasztalat könyörtelenül szétrombol minden vigasztaló ábrándot. Nincs remény. Egy, de legjobb esetben két óra múlva már itt hömpölyög a víz. E néhány rövid perc alatt nem lehet feltölteni a gátat... Fjodor Fjodorovics hirtelen megborzongott. Be akarta gombolni a bekecsét, de reszkető ujjai sehogy sem boldogulnak a makacs gombokkal.

Az építkezésvezető is tisztán látja a veszélyt. Három napja ezt firkantotta Fjodor Fjodorovics jelentésére: „Ne essen pánikba! Az a vízszint, amitől maga reszket, minden száz évben egyszer fordul elő."

De Guszarov nem tud belenyugodni a kikerülhetetlen katasztrófa gondolatába, kell hogy legyen kivezető út, és azt a kivezető utat, ha törik, ha szakad, meg kell találnia. Minden erejét, akaratát megfeszítve gondolkodik. A gondolat sebessége fizikai mérőeszközzel nem mérhető. Minden bizonnyal meghaladja a fény sebességét. A néhány percig, néhány hihetetlenül hosszú percig tartó töprengés után a sebes gondolatsorban hirtelen felvillan egy ötlet, és figyelmet követel magának... Igen... Ez az.

Guszarov hátat fordított a katlanfőnöknek, és a meredeken emelkedő duzzasztógátra szögezte tekintetét, melyet széles, fényesre koptatott út választott el a zárógáttól. Így áll ott egy vagy két hosszú percig a körülötte levők nagy csodálkozására, hiszen onnan, a duzzasztógát felől nem fenyegetett veszély. Aztán a folyó felé fordult.

— Hívják ide az aknászokat! — Guszarov keményen és határozottan adja ki az utasítást. Magabiztossága mindenkibe lelket önt. Mindenki reménykedni akar a szerencsés kimenetelben. — Kérek tíz bulldózert!

Az aknászok a többiekkel együtt itt dolgoztak a zárógáton. Most sietve körülvették az építkezésvezetőt.

— Kínlódunk, mert nincs föld, pedig itt van az orrunk előtt! — és a duzzasztógátra mutatott. — Kisebb robbantásokkal fellazít-

juk! Fellazítjuk, és a bulldózerek a zárógátra szállítják a földet! Világos? Elbánunk ezzel a bitang folyóval! Ki a brigádvezető?

— Én vagyok — jelentkezett az egyik aknász.

— Mindenki ásson aknaüreget, te meg küldj el robbanóanyagért. Futás! Húsz percet adok! Mérem az időt!

A következő percben csak ketten maradtak a zárógáton, Guszarov és Fjodor Fjodorovics. A duzzasztógát enyhén ereszkedő oldala feketéllett a lázasan dolgozó emberektől. Az aknászok keménykötésű, zömök brigádvezetője, jégborította, hatalmas nemezcsizmában, sietve járkált a lejtőn, kijelölte az aknaüregek helyét.

— Ide! — kiáltotta határozottan, az építkezésvezetőt utánozva, jégborította csizmájában tapodva a havat, és a csákányok, lapátok máris belevágódtak a keményre fagyott kavicstömegbe. A brigádvezető sűrűn ülteti az aknákat, gyorsan ritkul a nyomában haladó népes csoport.

— Ez itt az én üregem! — kiáltotta Galja Kovalenko, és félrelökte társnőit, akik nem akarták odaengedni.

A lányok kacagtak, és szaladtak a brigádvezető után.

— Maruszja! — veregette vállon kedveskedő mosollyal egy nagyra nőtt legény, vattakabátra húzott, keményre fagyott vitorlavászon ruhában. — No, engedj csak! Gyors munka kell ide. Nem asszonynak való ez. Hallod, Maruszja?

— Először is, Galja vagyok — nyelvelt a lány. — Másodszor: ne hetvenkedj. Azt hiszed, magadfajta nyakigláb ember mögött elmarad a többi? Ne is álmodj róla. Igyekezz az utamból. Az aknaüreged búsul utánad.

És Galja akkora lendülettel vágta ásóját a fagyos kavicsba, hogy csak úgy röppentek a szikrák. Derekán széles szíj fogta összse fekete bekecsét, ettől vékonynak, majdnem hogy törékenynek tűnt. De látszott, hogy van ereje is, kitartása is a munkához. Feszítővas vagy csákány persze jobb lenne, de ügyes kézben a lapát is aranyat ér.

— Siettesse a bulldózer-vezetőket — fordult Guszarov Fjodor Fjodorovicshoz.

A katlanfőnök bizonyos volt benne, hogy a földgyalukért kül-

dött munkavezető mindent elintéz, de nem ellenkezett. Az építkezésvezető ma bebizonyította, mennyit ér, s Fjodor Fjodorovics szaporán lépkedve arra gondolt, hogy úgy látszik. mindeddig félreismerte ezt az embert.

Izgatott hang csattant fel.

— Építkezésvezető elvtárs! A raktár zárva! Le van pecsételve!

Guszarov megfordult. Az egyik fiatal aknász állt előtte, majdnem gyerek még. Szemében zavar, izgalom tükröződött.

— És te azt képzelted, hogy nyitott fészerben tartják a robbanóanyagot?

A belső feszültség feloldódott, már gúnyolódni is volt kedve.

— A raktáros sehol.

— Ki kell nyitni a raktárt!

— Hogyan? Le van pecsételve.

— Hogyan?.— kérdezte vissza csaknem kedveskedve Guszarov. — Feszítővassal... — Aztán szilajul kitört. — Feszítővassal, a kutyamindenit! Vagy baltával. Ami a kezetek ügyébe kerül. Futás!

... Még nem telt el a robbantás előkészítésére szánt idő, de már több tucat aknaüreg készen volt. A brigádvezető a lyukak között járkált, és leeresztette a mélyükre a robbanóanyagot. A mögötte haladó aknászok behelyezték a gyutacsot, és betemették az aknákat.

... Újra feltűnt a földdel megrakott billenőkocsik hosszú sora. A zárógát kihalt. Csak az építkezésvezető állt hosszú bundában ugyanazon a helyen. Kuzma, mit sem sejtve kiugrik a teherautóból, és odaszalad Guszarovhoz.

— Mennyi víz van az úton? — kérdi az építkezésvezető.

— Nem sok, talán huszonöt centi. De sebesen folyik. Elmoshatja az utat.

— Idefigyelj, Kuzma... (A legjobb munkásokat Guszarov azzal szokta megtisztelni, hogy keresztnevükön szólította őket.) Kitüntető feladat, Kuzma! Fordulj vissza az egész karaváddal. Szórjátok a kavicsot az útra, oda, ahol áttört a víz. Amíg el tudtok jutni az exkavátorhoz, hordjátok a földet, és szórjátok oda. Hordjátok és szórjátok az útra.

— Nem tudjuk megállítani a vizet — ingatta a fejét Kuzma.

— Tudom — bólintott nyugodtan Guszarov. Cigarettát vett elő, rágyújtott, és megkínálta a másikat is. — Nem állítjuk meg, de késleltetjük. Kevesebb víz tör feljebb, lassabban fog kiönteni. Később ér ide. Időt kell nyernünk, Kuzma. Legalább egy órát. Vagy fél órát. Érted?

... Éles, reszkető sípszó hallatszott a duzzasztógát felől. És abban a percben a katlan másik oldalán, ott, ahol a körzetvezető irodája volt, vészjóslóan felüvöltött a robbantást jelző sziréna. Az építkezésvezető mellett, hangosan beszélgetve, hosszú sorban vonultak a munkások.

— No, elkészültél a gödröcskéddel? — hallatszott egy bársonyosan kellemes, kissé rekedt, mély férfihang.

— Dehogy! Benned gyönyörködtem, te égimeszelő! — felelt egy csengő leányhang.

— Vigyázz, mert ha Szemjon megtudja, elhúzza a nótádat! — vágta rá a basszus.

— Úgybizony! Méghozzá a tied!

Galja barátnői hangosan kacagtak. De a nevetést túldörmögte egy egészen másfajta, dühös hang.

— Benne vagyunk a pácban! Egész éjjel küszködünk a szélben, fagyban. Akkor okosak a főnökök, amikor késő. Ha baj van, bezzeg kapkodnak fűhöz-fához!

De ez a keserű szemrehányás nem zavarhatta meg Guszarov lelkesült örömét.

Erősödő motorzúgás hangzott fel a ködben. „A földgyaluk! Megjöttek! Úgy látszik, mégis megnyerjük a csatát!"

Guszarov a munkások után eredt, és kis híján beleütközött egy hosszú kabátos, magas perzsakucsmás emberbe, aki nemezcsizmát viselt. Szpiridon Lukics volt, a tervosztály vezetője.

— Jevgenyij Alekszandrovics! — kiáltotta élesen Lukics. — Maga parancsolta meg, hogy robbantsák fel a gátat?

Guszarov a homlokát ráncolva bámult rá.

— Ebből botrány lesz. Mi ezt már befejezettnek könyveltük el. Jelentettük az ipari banknak! — Szpiridon hangja valósággal sivított. — Rettentő botrány lesz!

Guszarov elsápadt dühében.

— Menjen a fészkes fenébe a befejezett könyvelésével együtt!

Mintha ennek az izgalmakkal teli éjszakának minden feszültsége váratlanul kirobbant volna belőle ezzel a szitokkal; megkönnyebbült.

... Tompán, szinte bátortalanul morajlott fel az első robbanás. Néhány másodperc múlva követte a második. Egyre rövidebbek lettek a robbanások közötti szünetek, egyre hevesebben űzték, kergették egymást a dörejek.

Az aknászok a zárógát belső lejtőjén feküdtek, szorosan a fagyos földhöz tapadtak. A brigádvezető suttogva számolta a robbanásokat:

— Huszonhárom, huszonnégy, huszonöt...

Vége felé közeledett az „ágyúzás". Egy-egy robbanás már hosszabb ideig váratott magára. Végül szinte kétszeres erejű dörej reszkettette meg a levegőt.

— Harmincnyolc, harminckilenc... — Aztán csönd.

— Győztünk! Fel! — kiáltotta mutáló basszus hangon az egyik aknász, és talpra ugrott.

— Feküdj! — ordított rá a brigádvezető, és abban a pillanatban felmorajlott az utolsó, a negyvenedik robbanás. Fülsiketítő vijjogással szelte valami a levegőt, s a gát tetején álló ember nyögve a földre bukott. Az egész brigád odarohant hozzá.

— A lábam... a lábamat... — nyögte a sebesült.

A pillanatok alatt összeverődő tömeg utat engedett Guszarovnak és Fjodor Fjodorovicsnak.

— Lámpát ide! — mondta Guszarov, és a sebesült fölé hajolt.

A fiatal, gyermekien kerek arcot eltorzította a fájdalom. Ennek az aknásznak parancsolta az építkezésvezető, hogy törje fel a raktárt.

Az emberek valami hordágyfélét eszkábáltak össze, de az alkalmatosság igen rövidre sikerült. Ekkor egy termetes legény szótlanul előre furakodott a tömegben, ledobta kétujjas kesztyűjét, bekecsét, a sebesült fölé hajolt és karjába vette.

— Lányok, fussatok előre, és értesítsétek a segélyhelyet! — mondta valaki.

Ezalatt már a földgyaluk átbukdácsoltak a kavicshalmokon, és sorba rendeződve nyomultak felfelé a duzzasztógát oldalán. Tompa mormogással, mohón fúrták a fényben csillogó, széles gyalukésüket a fellazított talajba, és minden erejüket megfeszítve tolták maguk előtt a kavicshalmokat. A zárógát szemlátomást magasodott. Most már senki sem kételkedett benne, hogy a katlan megmenekült a pusztulástól. Tiszteletteljes pillantások követték az építkezésvezető magas alakját.

Guszarov benézett a segélyhelyre, ahová a sebesültet vitték. A bundás, nagydarab embertől egyszeriben szűk lett a hely a kicsiny szobában.

A karcsú ügyeletes nővér, fehér köpenyben és fehér főkötőben, mely alól kilátszott simára fésült, sűrű, sötét haja, lepedővel leterített tábori ágyra fektette a sebesültet. Galja Kovalenko segített neki, az a csengő hangú kislány, aki az imént ment el Guszarov mellett a gáton.

— Le kell húzni a nemezcsizmáját — mondta a nővér. De alighogy hozzáért a lábához, a sebesült felnyögött.

— Vágjuk le a csizmát, Zsenya — súgta Galja.

A nővér a műszeres szekrénykéhez sietett. Nekiütközött a bundás férfinak, s szigorúan rászólt:

— Idegeneknek itt semmi keresnivalójuk.

— Nem vagyok egészen idegen — igazította ki csöndesen Guszarov. — Az építkezés vezetője vagyok.

Zsenyára azonban nem hatott ez a kijelentés. Ollóval a kezében visszafordult, s tekintete találkozott Guszarovéval.

— Szóval nem sebész? Gondoltam. — mondta komolyan. — De legalább küldjön gépkocsit sebészért... — És újra a fiú fölé hajolt.

Bár Guszarovnak nem volt szándékában elmenni, ez a kérés lehetővé tette, hogy távozzék, anélkül, hogy tekintélyén csorba esne.

— Küldök sebészt magának.

— Köszönöm — válaszolta a nővér oda se pillantva.

— Kerítsétek elő a katlanfőnököt — mondta Guszarov, belépve a diszpécser-irodába.

Amikor Fjodor Fjodorovics megjelent, és lehuppant egy székre, amely megreccsent súlya alatt, Guszarov így szólt hozzá:

— Most elmegyek egy-másfél órára. Háromra visszajövök.

— Pihenjen csak, Jevgenyij Alekszandrovics — bólintott az öreg. — Lassacskán apadni kezd a víz. Megindult visszafelé!

— Megindult?

— A zárógát pereméig emelkedett. Már nincs veszély. A gát majd egy méterrel magasabb.

— Szóval a gát pereméig emelkedett... Nos, most miként vélekedik, Fjodor Fjodorovics? — Guszarov mosolyogva hunyorított.

A katlanfőnök megértette a célzást.

— Áttörhetett volna Jevgenyij Alekszandrovics.

— Át is tört volna! — Guszarov már nem mosolygott. Szavai keményen csengtek.

Az ajtóban visszafordult.

— Ha változik a helyzet, hívjon fel otthon.

Második fejezet

Ludmila nem feküdt le, várt. Maga nyitott ajtót, és bár a férje tüstént kijelentette, hogy csak néhány percre, átöltözni szaladt haza, az asszony a szabadkozó sofőrt is betessékelte a szobába, sőt, még teával is megkínálta, de sikertelenül.

Guszarov is visszautasította a teát.

— Nincs időm, Luszja — felelte már a hálószoba ajtóból. — Sietnem kell. Két óra múlva indul Habarovszkból a vonat, el kell juttatnom Tamarával egy levelet a Vízügyi Tervező Intézethez. Még nincs kész a levél. — És nedves nyomokat hagyva a kínosan tiszta padlón, eltűnt a hálószobában.

Ludmila szótlanul nézett utána, nagyot sóhajtott, és a sofőrhöz fordulva, szemrehányóan mondta:

— Így van ez mindig! Önmagáról teljesen megfeledkezik. Leg-

alább maga figyelmeztetné, Vaszja — folytatta mosolyogva —, hogy azért enni-inni is kell néha.

Utóbbi szavait tréfásnak szánta, de alig érezhető fájdalom is megcsendült bennük; fájt, hogy férje semmibe veszi szüntelen, aggódó asszonyi gondoskodását. És Vaszja, látva a Ludmila finom, fáradt arcán átfutó szomorú mosolyt, arra gondolt: „Szereti Guszarovot. Nagyon szereti... Hiába, bolondulnak a nők érte..."

— Már készen is vagyok! — mondta élénken Guszarov. Katonás szabású, zöldesbarna öltönyben, csikorgó talpú, széles peremű vadonatúj fehér nemezcsizmában lépett ki a hálóból. Derekán szorosra húzta a szíjat, így még daliásabbnak és magasabbnak látszott.

Gyengéden átölelte Ludmila vállát, ajkát felesége magas, tiszta homlokához érintette.

— Bocsáss meg ezért a zűrzavaros éjszakáért. Nagy a felfordulás. Az ár meg ez a huzavona a tervezőkkel...

— Hallgass rám, Jevgenyij! — nézett rá könyörögve Ludmila. — Hadd töltsön itt csak egyetlen napot Tamara. Kipihened magad, s nyugodtan elintézel mindent. Tamara oly rég nem volt nálunk.

— Ugyan, ne tréfálj! — mondta Jevgenyij Alekszandrovics kissé ingerülten. — Tamara nem vendégszereplésre megy, hanem sürgős dolgot kell elintéznie. És különben is, ha vele elküldöm az anyagot a Vízügyi Tervezőhöz, néhány nappal elhalaszthatom az utazásomat. Most nem hagyhatom itt az építkezést! Érted? Akkor jó. Feküdj le. Tüstént feküdj le! Sietek vissza.

Mint mindig, Ludmila most is engedelmeskedett. Végigment a szobákon, eloltogatta a villanyt, csak a hálóban hagyott égve egy sötétzöld ernyős kicsiny asztali lámpát. Lassan levetkőzött, és a szekrényhez lépve, fürkésző, vizsgálódó pillantással végigmérte magát a szekrényajtón levő tükörben. A szeme sarkában meghúzódó apró ráncok elmosódtak a hálószoba félhomályában, arca lányosan fiatalnak és üdének látszott. Alakja még mindig tökéletes volt. Férje gyengéd perceiben szokta mondogatni: „Olyan vagy, mint egy kislány."

Ludmila gondosan ápolta külsejét. Jevgenyij, noha tíz évvel idősebb volt nála, jó néhány esztendővel meghazudtolta korát, minden nőnek megakadt a szeme rajta; az asszonynak mindig ijedten dobbant meg a szíve, amikor észrevette ezeket a kihívó pillantásokat. Különösen akkor aggódott, amikor férje elutazott. Képzeletben már látta Jevgenyijt Moszkvában, ahol oly sok a családi boldogságuk hajóját fenyegető ismeretlen, éppen ezért különösen veszélyes zátony...

De Ludmila tévedett. Guszarov nem gondolt ilyesmire. Sokat várt ettől az utazástól, és újra meg újra minden részletében átgondolta a kérdéseket, melyeket Moszkvában meg kell tárgyalnia.

Hisz ott, a főigazgatóságon és a Vízügyi Tervező Intézetben Guszarov meggyőződése szerint igen ködös elképzeléseik vannak az embereknek azokról a körülményekről, amelyek között a szibériai erőműépítők kénytelenek dolgozni. És időnként makacsul nem akarják megérteni, hogy az Angara nem Dnyeper és nem Don. Szinte sértésnek vette, hogy ma éjjel a főigazgatóságról senki sem volt ott a katlanban.

— Könnyű az íróasztal mellől dirigálni! — tört ki belőle fennhangon az ingerültség, és arra gondolt, hogy nem a legalkalmasabb időpontban jött ez az utazás. Ebben a veszélyes, feszült helyzetben hagyja itt az építkezést? És kire? A főmérnök körültekintő ember ugyan, de halvérű. Lám, az éjjel ott se volt a katlanban. Igaz, bejelentették, hogy súlyos beteg, de talán ő, Guszarov, megállta volna, hogy otthon maradjon? Még a halálos ágyából is felkelt volna! Igen, minden pillanatban résen kell lenni. Mi lett volna, ha ma nincs ott a gáton!...

Emlékezetében felmerültek a rettenetes éjszaka eseményei... És bár ez semmi kapcsolatban sem volt sem a küszöbönálló moszkvai megbeszéléssel, sem az építkezés jelenlegi állásával, újra maga előtt látta a segélyhely szűk kis szobáját és a komoly arcú, nyugodt nővért, a fehér főkötő alól kibukkanó sötét haját.

Az előszoba nagy faliórája háromnegyed kettőt mutatott. Guszarov nem ment át a dolgozószobájába, hanem felhívta a lakásán Bobrjakovot, a műszaki osztály vezetőjét.

— Elkészült a levél a Vízügyi Tervezőhöz?... Ott van az asztalomon? Nagyszerű! Felhasználta a mai esetet kiegészítő érvként?... Nem? Kár. Nagyon nyomós érv... No, nem baj, majd kifejtem szóban... pótlólag.

A dolgozószobában Guszarov figyelmesen elolvasta Bobrjakov levelét.

Szó se róla, ügyes levél. Csak az a baj, hogy nincs már idő kiegészítésre... De még jobb lett volna, ha saját szemükkel látják ezt az éjszakát!

Harmadik fejezet

Szemjon Perevalov az utolsó percig dolgozott, egészen addig, míg fel nem töltötték a zárógátat, és el nem múlt a veszély.

Mikor az utolsó billenőkocsi is megérkezett, Szemjon megrakta, aztán megkérte Kuzmát, várjon egy kicsit, kivezette az exkavátort egy előzőleg kiszemelt helyre, amelyet nem önthetett el a víz, és segített Kesának kikapcsolni a motorokat meg a világítást.

— Ma jó munkát végeztünk. A motorok óramű pontossággal működtek! — mondta Szemjon, mikor Kesával leereszkedtek az exkavátorról, és barátian megveregette társa vállát.

Az alacsony termetű Kesa kissé meggörnyedt — súlyos a keze Szemjonnak —, és a dicsérettől elégedetten, méltósággal kijelentette:

— Az én motorjaim mindig hibátlanul működnek... De tudod-e, Szenya, hova szállították tőlünk a földet? Azt hiszed, a zárógátra? — Kesa füttyentett. — Az útra szórták!

— Csodabogár vagy te, Kesa! Mi a különbség?

Kesa nem válaszolt, de konokul rázta a fejét. Szemjon derék fickó, ám a finomságokhoz nincs érzéke.

Mielőtt beültek volna a teherautóba, még egyszer visszanéztek az exkavátorra. A hatalmas, mozdulatlan, komor gép ott magasodott a dombtetőn, elcsöndesedve, fáradtan leeresztett kotróvödörrel. Az emberek elmentek, és most ugyanúgy nem volt benne élet, mint a sík sziget mentén húzódó alaktalan földhányásokban.

Szemjon csak a segélyhelyig ment a teherautón. Be kellett ugrania, hadd kenjék be valamivel összefagyott arcát.

Persze, így is meggyógyulna, de hát kinek van kedve hólyagos arccal járni. Talán még segít is az orvosság.

Szemjont is, Galját is meglepte a váratlan találkozás.

— Jó, hogy itt találllak — mondta Szemjon. — Gyerünk, Kuzma kint vár.

— Persze, menjetek csak — helyeselt Zsenya, és mélyet sóhajtott. — Nekem még készülnöm kell holnapra. Hej, Galka — átölelte barátnőjét, és körülperdült vele a szobában —, a könyökömön jön már ki a tanulás! Biz'isten abbahagyom!

Ez azonban puszta rágalom volt önmagával szemben. Leghőbb vágya volt, hogy befejezze az esti iskolát, és beiratkozzon az egyetemre (nem orvosira, hanem a műszaki egyetem vízépítészeti szakára). A nyolcadik osztályt kitűnő eredménnyel végezte. Hogy milyen erőfeszítésébe került ez, csak ő maga tudta, no meg lakásszomszédja, az idős Varvara Tyimofejevna.

A billenőkocsi a segélyhely előtt várakozott. Kuzma kinyitotta az ajtót és intett:

— De soká várattok magatokra, ördögfiókák!

— Ez aztán a barát! — rikkantotta Galja, s felkapaszkodott a fülkébe.

Kuzma méltóságteljesen felelte:

— Nem egyszerűen barát, hanem maga Kuzma Szemjorkin! — És elmosolyodott, széles arcán összefutottak a ráncok. — Én meg töprengtem, hogy miért időz olyan soká Szenyka a segélyhelyen... Lám, itt az oka.

— Te miért nem néztél be a segélyhelyre? — igyekezett másfelé terelni a beszélgetést Galja.

— Mert Jevgenyija Mihajlovna nem kedvel. — Kuzma kihajította a cigarettavéget, és becsapta az ajtót.

— Ugyan már, nem kedvel! Inkább Ányecskától tartasz! — Galja nem fért a bőrébe. — Hol van Ánya?

— Nappali műszakban dolgozik.

— Hát azért vagy ilyen figyelmes — nevetett a lány. — Szemjon, szerencsénk volt.

A kocsi megkerülte a félig kész betongyár ormótlan épületét, amely a sötétben középkori várromra emlékeztetett, átbukdácsolt a vasúti síneken, és a fényesre csiszolt úton végigrobogott az egykori folyócska mentén, melyet keskeny, hosszúkás tóvá változtattak az emberek.

Kuzma sohasem szeretett cammogni, de most, amikor teljesen kihalt az út, sehol egyetlen jármű, amúgy istenigazából beletaposott a gázpedálba. A nagy sebességgel robogó súlyos kocsi szinte úszott, mint egy személyautó. Lámpáinak fénypászmái a levegőben ringatózva söpörték az utat. Ritkásan szállongó hópelyhek rohantak szembe, s nekicsapódtak a szélvédő üvegnek. A kékes fénysugárban megannyi apró szikraként villóztak, s Galja naiv, gyermekes örömmel felkiáltott:

— Hó! Esik a hó!

— Még jó, hogy nem este kezdett rá — szólalt meg a gyakorlatias Kuzma. — Hó nélkül is épp elég bajunk volt.

Így váltottak egy-egy félmondatot, de Szemjon meg se mukkant. Átölelte Galja vállát, a lány szorosan a melléhez simult. Szemjon olyan jól érezte magát, hogy se moccanni, se beszélni, de még gondolkodni se volt kedve.

Itt a vasúti híd. A teherautó mindjárt alábukik a híd alatti sötét üregbe. A híd bolthajtásának közepén azonban pirosat mutat a jelzőlámpa. Kuzma hirtelen fékez.

A száguldás után hosszúnak tűnnek fel a várakozás másodpercei. Érthetetlen, miért mutat tilosat a lámpa. Nem látni egyetlen szembejövő járművet sem. Az irányító biztosan elszundított a fülkéjében, reggel felé az ember könnyen elbóbiskol.

Kuzma olyan erővel nyomta meg a dudát, hogy az üvöltő hangtól Galja összerezzent. Szemjon, mintegy megnyugtatásképpen, még jobban magához vonta.

Mintha csak az autódudára válaszolna, közeledő mozdony elnyújtott sípolása hallatszott, s a hídon dübörögve robogott át egy személyvonat. Sűrű szikrafelhő kavargott a mozdony karcsú fekete teste fölött, a kivilágított ablakok egyetlen fénycsíkká folytak össze... Már el is villant az utolsó kocsi, és a hátsó lámpa vörös fénye beleolvadt az éj sötétjébe.

Galja követi szemével és elgondolkozik: „Talán épp egy magamfajta lány utazik abban a kocsiban, hogy meglelje a szerencséjét. Szintén valahonnan Poltava vagy Kijev vidékéről... Csak még messzebb utazik, az Amur partjára, Szahalin-szigetre vagy Kamcsatkába... Mindenütt szükség van emberekre... Mindenütt építkeznek..."

A híd bolthajtásán kigyulladt a zöld fény.

...A teherautó az építkezésvezetőség hosszú, földszintes épülete mellett lekanyarodott a munkástelep felé, és néhány tömböt elhagyva, megállt egy egyemeletes, vakolt ház előtt.

Szemjon Galjával együtt leszállt. Kuzma tudta, hogy a fiú távolabb lakik, de nem ajánlotta fel, hogy hazaviszi.

— Hej, de irigyellek titeket, ördögfiókák! — mondta szokatlanul szomorkásan Kuzma.

— Ejnye, talán Ánya kevés neked? — fenyegette meg ujjával Galja.

Kuzma legyintett, és válaszolt valamit, de a motorberregés elnyelte szavait.

Negyedik fejezet

A moszkva—vlagyivosztoki vonat késett az erős havazás miatt, és csak éjfél után fél kettőkor futott be az állomásra.

A hetes számú kocsiban Szergej Rakityinon kívül senki sem készülődött, hogy leszálljon Bajkalszkban. Ez rossz kedvre hangolta Rakityint. Úgy érezte, hogy nem egy nagy építkezésre, hanem valami elhagyatott, istenhátamögötti kis állomásra érkezik. Ennek ellenére, Bajkalszkhoz közeledve, egyre hevesebben dobogott a szíve... Hiszen titkos álma volt, hogy az egyetem befejeztével építkezésre kerüljön, és éppen az angarai erőműhöz. Furcsa, ellentétes érzésekkel telve gondolt rá, hogy nemsokára Szibéria földjére lép.

A mozdony hosszú füttyel jelezte az állomás közeledtét. A kalauz halkan kopogott a fülke ajtaján.

— Bajkalszk.

Szergej, még egyszer, gépiesen körülpillantott, kezet szorított a kopogásra felriadt szomszédjával, nyakig begombolta rövid bundáját, felkapta bőröndjét és kilépett a folyosóra.

— Ne siessen — nyugtatta meg a kalauz. — Van még körülbelül húsz perce.

Nem volt kedve visszamenni a fülkébe. Letette bőröndjét, és arcát a hideg ablaküveghez szorítva, a távoli fényekből próbált következtetni a közeledő város körvonalaira.

A messzi fényeket még széles sötét sáv választotta el tőle. A fénylő pontok összevisszaságából egyszer csak ív alakú, erősebben villódzó fénysor bukkant fel vele szemben a sötét folyó felett. Szergejnek eszébe jutott, mit meséltek szibériai ismerősei, s kitalálta, hogy ezek csak az angarai híd lámpái lehetnek. A fények gyorsan közeledtek, egyre följebb és följebb emelkedtek, eltűntek valahol a feje felett, aztán mintha csak átröppentek volna a vasúti kocsin, a háta mögött bukkantak fel ismét. A vonat lassított és megállt. Összecsörrentek az ütközők, csikorogtak a kiengedett fékek. A kalauz utat engedve a kocsihágcsóra húzódott, Szergej elköszönt tőle, és leugrott a vagonból.

A hosszú peron majdnem teljesen kihalt volt. Szergej egy pillanatra megállt, és szemügyre vette a hosszú, zömök állomásépületet, a folyón átívelő hidat, amelyen, fénykévéivel játszva, átrobogott egy elkésett gépkocsi, meg a túlparti nagy város fényeit. Ritkás hópelyhek kerengtek a levegőben, a hóvihar utolsó mohikánjai. A még mindig nem csendesülő szél himbálta a bejárat felett függő két nagy lámpát.

Rakityin kiment az állomás előtti térre. Kissé távolabb egy sötétkék Pobeda várakozott. Szergej odasietett, és megkopogtatta a szélvédő ablakot.

— Hová? — kiáltott ki a sofőr.

— Szállodába.

A sofőr kidugta fejét, és kíváncsisággal vegyes sajnálkozással végigmérte az utast.

— Elkéstél, öregem! A hídon túlra nincs út. Víz alatt van!

— Hogyhogy víz alatt?

— Hogyhogy? Hát csak úgy! Kiöntött az Angara.

Szergej értetlenül bámult rá.

— Úgy látom, nem vagy idevalósi?

— Az építkezésre jöttem.

— No, a te építkezésed... — a sofőr füttyentett. — Az is víz alatt van. Ott már második napja tart a riadó. Mindenki a fedélzeten! Csakhogy szél ellen, ugyebár... — megvetően köpött egyet. — Az Angarával nem lehet cicázni. Van egy cigarettád?

— Ide figyeljen — hadarta Szergej. — Vigyen el az építkezésre! Megfizetem!

A sofőr megrázta a fejét.

— Nem lehet. A habarovszki vonatot várom. Azzal jön a gazdám.

Rakityin kétségbeesetten körülnézett. A hatalmas üres téren szürkés havat sepert a szél. A hegyre vezető utca szakadékként feketéllett. A legrosszabb időben érkezett. Merre induljon?... Legalább virradna már.

A zsúfolt váróteremben nem volt könnyű helyet találni. Végre felfedezett egy üres sarkot a lezárt vészkijárat mellett. Hideg húzott be az ajtón, ezért itt kevesebben voltak.

Szergej leült a bőröndjére, felhajtotta bundája gallérját, és a falnak dőlve behunyta szemét. De nem tudott elaludni. Csak nem történt katasztrófa az építkezésen?...

— Bizony, katasztrófa! — mondta valaki hangosan, közvetlenül mellette.

Szergej összerezzent, és kinyitotta szemét.

Megtermett, délceg férfi haladt el mellette szürke perzsagalléros barna bőrkabátban, szürke katonakucsmában, egy magas nőbe karolva, aki sötétkék bundát és szőrmével szegélyezett cipőt viselt. A kijáratnál, Szergejtől nem messze, megálltak.

— Perceken múlott minden — folytatta a bőrkabátos férfi. — Ha egy pillanatra elvesztjük a fejünket... mindennek vége. Egy esztendő munkája füstbe megy!

— Elképzelem, milyen szörnyű lehetett. — A nő hangjában izgalom csengett. — Szívből gratulálok neked, Jevgenyij. Csak hősi erőfeszítés menthette meg a katlant.

— Most már láthatod, Tamara, hogy igazunk volt, amikor

teherautókkal kezdtük el a feltöltést. Amikor beszámolsz a tervvel kapcsolatos ellenvetéseinkről, okvetlenül említsd meg ezt a körülményt...

A hangszóró rekedt hangja a moszkvai vonat indulását jelezte. Mindketten kimentek a peronra. Néhány perc múlva a bőrkabátos férfi egyedül tért vissza. Gondterhelt arccal haladt el Szergej mellett.

Rakityin aludni próbált, de nem jött álom a szemére. Sokáig furcsa félálomban bóbiskolt. Egyszer csak ismét a vonatfülkében találta magát, és éppen kövér szomszédjával vitatkozott, azzal, aki szemben a felső ágyon feküdt. A szomszédnak melege volt, a szomszéd le akarta engedni az ablakot, de ebbe ő, Szergej, semmiképp sem egyezett bele. Vitájukat váratlanul az iparigazgatóság személyzeti osztályának vezetője zavarta meg, ördög tudja, hogyan keveredett oda. Fontoskodva ráncolta szemöldökét, és oktató hangon mondta Szergejnek: „Nehéz körülmények közé kerül Bajkalszkban, Rakityin elvtárs. Szibéria! De nekem meggyőződésem, igen, meggyőződésem, hogy egy fiatal ember, egy fiatal szakember számára leghasznosabb, ha a termelés kellős közepébe csöppenve indul neki az életnek. Úgy bizony! Szerencsés ember! Az első angarai vízierőművet fogja építeni! Tudja, mit jelent az Angara? Micsoda távlatok! Micsoda lehetőségek! Az meg csak hasznára válik, hogy télen, januárban érkezik Szibériába. A szibériai fagyok megedzik magát..."

Ötödik fejezet

Miért szebb, derűsebb mindig az álom a valóságnál? Vajon mindig az? És vajon mindenki így érzi?... Vagy talán csak azok, akiket elnéző mosollyal „álmodozóknak" szokás nevezni, hozzágondolva, hogy az álom mindig naiv, és hogy a naivság nem is olyan távoli rokona az ostobaságnak? De voltaképpen mi ebben a naiv? Az embert elküldték dolgozni egy hatalmas építkezésre, az ország egyik legnagyobb vízierőművének építkezésére. Nem is küldték, ez nem helyes kifejezés! Jószántából ment, sőt, régi ál-

mát váltották valóra. És mikor végre kezébe nyomták azt a csodálatos papirost, amelyen ez a lelkesítő felirat állt, hogy „Kinevezés", ezt az írást, melyet igazság szerint úgy kellene nevezni, hogy útlevél a boldogsághoz, az ember természetesen azt remélte, hogy csakugyan építeni fogja ezt a vízierőművet a messzi szibériai folyón.

Ugyan miért volna naiv ez a remény? Hiszen szó szerint így történhetett volna...

... Szergej megállt a meredek lejtő szélén. A hóba taposott széles ösvény falépcsőben folytatódott, amely csaknem merőlegesen ereszkedett alá. A kétlábú oszlopok, amelyek a rárakódott dértől bolyhos, vastag vezetékeket tartották, zavarták a katlanra nyíló kilátást. Szergej néhány lépésnyire letért az ösvényről a laza, süppedő hóba. Sikerült olyan helyet találnia, ahol a lejtő oldalán sűrűn nőtt bokrok alacsonyabbak voltak, és nem takarták el az építkezés látképét.

Közvetlenül előtte sötétlett a majdani vízierőmű épületének hatalmas alapgödre, melyet a vasúti fővonal keskeny szalagja választott el a meredély lábától. A fehér hótakaró elmosta a katlan körvonalait, lecsípett méreteiből, különösen a mélységéből. És csak amikor alaposabban szemügyre vette a katlan mélyén futkosó gépkocsikat — játéküzletek kirakatában látható kisautókra emlékeztettek — s az alig kivehető emberkéket a szintén pöttömnyi exkavátor mellett, akkor ébredt rá, milyen óriási is ez az alapgödör. A hatalmas üregtől zsilipsor húzódott a túlsó partig, keresztül szelve a folyó völgyét. A katlantól jobbra emelkedik a betongyár különös formájú, magas, szürke épülete, még távolabb pedig, több kilométer hosszúságban, kúp alakú, hólepte dombok húzódnak. Ezek földhányások, teherautó teherautót követ innen az utak sötét csíkjain a duzzasztómű felé.

A földhalmok olyan messzire húzódnak, hogy már-már összefolynak a magas jobbparttal, amelyet sűrűn beépítettek legnagyobbrészt földszintes faházakkal. Ez a dombra épült település Bajkalszk déli pereme.

Lám, milyen hatalmas az alapépítmények körlete... És mégsem akadt hely Szergejnek.

Tegnap alaposan megtépázták reményeit a személyzeti osztályon. Az osztályvezető végignézte Szergej Rakityin mérnök vadonatúj káderanyagát, az íróasztalán fekvő jegyzetfüzetébe pillantott, aztán behívta az egyik személyzeti előadót, és azt mondta:

— Az elvtárs a polgári építkezés harmadik körzetébe kerül építésvezetőnek.

Szergej meghökkent.

— Azzal a kéréssel szeretnék önhöz fordulni... — kezdte.

— Pénz kell? — vágott szavába az osztályvezető. — Írjon kérvényt, és adja oda a személyzeti előadónak.

— Nem, nem — rázta fejét Szergej. — Arra szerettem volna kérni, hogy az alapépítményekhez küldjön dolgozni... a katlanba.

— Kedves elvtársam, ne bolondítson meg teljesen — mondta könyörögve a személyzeti osztály vezetője. — Hallja, mennyi ember zsibong ott kint? — és az ajtó felé bökött. — Valamennyit el kell helyezni. Vegye át az irányítólapját, és menjen, isten hírével, dolgozni. Maga építész, építsen! Az egész szóra sem érdemes, a két fizetés között húsz százalék a különbség, körülbelül százötven rubel havonként. No, de egyelőre nem kell két éhes szájat betömnie.

Szergejnek azonban eszébe sem jutott semmiféle százalék meg rubel, ezért nem is egészen értette az osztályvezető szavait. De megérezte, hogy félreértették őszinte vágyát, hogy a legfelelősségteljesebb és minden bizonnyal a legnehezebb poszton dolgozzék. Legyűrte félénkségét — mindig attól félt, hogy nevetségessé válik — s már elszánta magát, hogy kimagyarázkodik, amikor feltárult az ajtó, és egyszerre három ember lépett be a szobába, mindegyik sáros vattakabátban. Az elsőnek belépő termetes, széles vállú, kiálló pofacsontú ember — arcán sűrű borosta feketéllett — mély basszus hangon megszólalt:

— Engedjen meg néhány szót, főnök polgártárs.

Szergej belátta, hogy nem sikerül beszélnie, és kiment.

A nap hátralevő részét azzal töltötte, hogy „létszükségleteit biztosítsa", vagyis egyszerűbben szólva, a városi lakáselosztóban megkapta a szobakiutalást, az utalványt, amelyre a raktár kiadta

az ágyneműt; így aztán estére, életében először, saját lakásának teljes jogú birtokosa lett. Hosszúkás, egyablakos szobácskát kapott a fiatal szakemberek szállásán.

A szoba bútorzata rendkívül egyszerű volt. Kicsiny asztal az ablaknál, két szék, két éjjeliszekrény — valamennyi egészen új, frissen festett, de már csontszáraz darab — meg két, kórházi típusú vaságy, csíkos matracokkal.

A második ágy elkedvetlenítette Szergejt. Azt hitte, egyedül fog lakni. De aztán, megfontolva a dolgot, arra a megállapításra jutott, hogy mégiscsak jobb lesz így, magányosan unalmas. Csak legalább rendes fiú legyen a szobatársa. Remélte, hogy így is lesz, és az ágyat leterítve, már megpróbálta elképzelni új lakótársát.

Óvatosan kopogtattak az ajtón. „Farkast emlegetnek" — gondolta Szergej, és kiszólt:

— Tessék.

Az ajtó kissé kinyílt, és egy sötét kabátos, középtermetű leány kukkantott be rajta, csinos fehér nemezcsizmában. Meglátva az ismeretlen embert, lepedővel a kezében, felkiáltott:

— Ó, bocsánat! — és gyorsan becsapta az ajtót.

Szergej nem is tudta jobban megnézni. Csupán kerekre nyitott, csodálkozó szeme és fénylő, telt ajka maradt meg az emlékezetében.

A folyosóról fojtott nevetés, aztán gyorsan távolodó léptek zaja hallatszott. Szergej érezte, hogy fülig pirul. Bizonyára nagyon ügyefogyottnak festhetett lepedővel a kezében . . .

Az ágyat végül is a legszabályosabban bevetette, egyetlen ráncocska nem gyűrődött rajta, a paplanlepedő visszahajtása nyílegyenes volt. A kis szobá, ha még nem is vonzóan barátságos, de mindenesetre otthonosabb képet öltött. Csak az a másik ágy a pucér, csíkos matraccal . . . Szergej töprengett, fújt egyet, lerántotta az imént rendbetett ágyról a takarót, elfödte vele a csupasz matrac tapintatlan meztelenségét, elővette a bőröndből otthoni sötétzöld takaróját, és ugyanolyan gonddal ismét letákarta vele a maga ágyát.

Az idős takarítónő, aki a kályhát is fűtötte, bekukkantott a szobába, és azt tanácsolta Szergejnek, hogy menjen moziba.

— A klub telis-tele van lányokkal. És mifelénk nagyon szemreváló a fehérnép!

Szergej azonban nem fogadta meg a tanácsot. Ismerőse még nem volt, egyedül meg szomorú dolog társaságban lenni. Meg aztán már reggel óta készülődött, hogy levelet ír az anyjának. Édesanyja mindig jó barátja volt, és ezt a barátságot sikerült megőrizne fia felserdülése után is, amivel bizony a legszeretőbb szívű anyák is ritkán dicsekedhetnek.

Az apját Szergej nem ismerte.

„A papa elutazott, nagyon messzire utazott" — mondogatták neki gyerekkorában.

„És hamarosan visszajön?"

„Nem, Szerjozsa, nem jön vissza egyhamar."

Anyja arca olyan bánatos és szigorú volt ilyenkor, hogy Szerjozsa nem is kíváncsiskodott tovább.

Az anya nem mondhatta el háromesztendős kisfiának, hogy még születése előtt elvesztette apját, s hogy a szakítás egy rövid, de nem alaptalan féltékenységi jelenettel kezdődött. Az anya határozott, következetes jellem volt. Férje távozása után három nappal (voltaképpen csak férjének nevezte, még nem házasodtak össze) Nagyezsda Rakityina harmadéves egyetemi hallgató elkérte iratait a tanulmányi osztályról, és elutazott Moszkvából, noha már csak néhány hónap választotta el a szüléstől.

Nem mondhatta el háromesztendős kisfiának, mit élt át, amikor a gyermek születési bizonyítványáért elment az anyakönyvi hivatalba. Kereken megtagadta, hogy megnevezze az apát, mire a makacsság miatt türelmét vesztett tisztviselő nem volt hajlandó bejegyezni az anyakönyvbe a fiú születését. Ekkor úgy összeszorította öklét, hogy körmei mélyen belevágódtak finom bőrű tenyerébe, s minden erejét összeszedve, hogy visszafojtsa feltörő könnyeit, az asztal felé fordult, és tompa, idegen hangon ezt mondta:

— Nem emlékszem, ki volt az apja. Írja be az én nevemet.

— Megfosztja magát az anyasági segélytől — próbálta jobb belátásra bírni a tisztviselő.

— Írja be az én nevemet.

A férfi vállat vont, és mérgesen annyit mondott:

— Akkor apai névnek is a magáét írom be. — És bejegyezte Rakityin Szergej Vasziljevics születését.

Nagyezsda Rakityinának fülébe jutott, hogy Szerjozsa apja kutatott utánuk, de úgy látszik, nem volt eléggé kitartó, és így a fiú sohasem látta az apját.

Amikor Szerjozsa felcseperedett, anyja elmondta neki, hogy elvált az apjától, hogy apja derék ember volt, és hogy a válásban mindketten egyformán hibásak. Ez utóbbit azért tette hozzá, mert úgy vélte, hogy fia így jobban elviseli a gondolatot.

Bajkalszki útja előtt Szergej sohasem vett búcsút hosszabb időre anyjától.

Egész este írta a levelet első élményeiről.

Hatodik fejezet

Az első munkanap!... Az elsőt számtalan követi még az ember életében. Sok munkanapot fontos események — hol szárnyakat adók, hol nyomasztók — tesznek emlékezetessé, de a munkában töltött első nap nem vész el a többi ezer és ezer között, és mindörökre emlékezetünkbe vésődik.

És ha nevelőnk, a szülőhaza iránti kötelességtudattal foglaljuk el első munkahelyünket, és ha készek vagyunk fiúi hálaérzettel teljesíteni a jogunkká vált kötelességet, eltökéljük magunkban, hogy becsülettel helytállunk, akkor az első nap többnyire nehéz.

Szergej még este kiderítette, hol kell jelentkeznie a személyzeti osztály irányítólapjával, és reggel nyolc óra tájban a munkába menő munkásokkal együtt megérkezett a harmadik körzet irodájába.

Az iroda egy féligkész lakóház egyik földszinti szobájában kapott helyet. Nem volt ez még ház tulajdonképpen, csak épületváz, az, amit a szakemberek „skatulyának" neveznek: csupasz falak és tető. Csupán az irodának kinevezett helyiség ablakait üvegezték be. Vaskályhával fűtötték. A kályhacső az egész helyiségen keresztülhúzódott, és a szellőzőablakon bújt ki. Noha már régóta

pattogott a tűz a kályhában, és a könyökcső vörösen izzott, a kis szobában hideg volt. A csípős levegőről belépve, Szergej nem érezte ezt rögtön, de amikor észrevette szürkésen gomolygó lélegzetét, és megpillantotta a finom, bodros dérrel bevont tömítőkócot a szoba sarkaiban, akkor értette meg, hogy az emberek miért nem veszik le még a kucsmájukat sem.

Az irodahelyiség bal sarkában, egy világoskékre festett asztalka felett a falon szürke kartoncsík lógott, ezzel a felírattal: „Körzetvezető". A közepesnél magasabb, még nem öreg, de már elnehezedő testű férfi állt az asztal mögött. Arcát a szél barnára cserzette. Fekete rövid kabátján jócskán elkopott a szőrmegallér. Gondterhelt arccal magyarázott valamit a mellette álló férfinak, aki jól szabott, fekete bekecset viselt, elegáns szürke prémgallérral.

— Bocsánatot kérek — kezdte mondókáját Szergej, az asztalhoz lépve —, ön a harmadik körzet vezetője?

A bekecses ember rápillantott, és szigorúan végigmérte.

— Várjon egy kicsit — szólt rá, összevonva keskeny, ritkás szemöldökét. — Hát végül is ki jött, Jermil Mokejics? — kérdezte, folytatva a félbehagyott beszélgetést.

— A városi szovjet elnöke.

— No, ez még nem olyan nagy baj.

— De Mihail Jakovlevics — mondta könyörögve a körzetvezető — utasítást kaptam. Így döntött a városi szovjet. Mit tehetek?

— Magának azt kell tennie, amire én utasítom — vágta rá keményen a bekecses férfi —, és mindenre azt kell felelnie, hogy Galperin megtiltott bármilyen munkás-átcsoportosítást. Megértette?

— Meg — válaszolta Jermil Mokejics, de még Szergej is észrevette, hogy nem túlságosan lelkesen.

— Figyelmeztetem — folytatta Galperin már a küszöbről —, hogy holnap ellenőrzést tartok! — És bevágta maga mögött az ajtót.

Jermil Mokejics csak megköszörülte a torkát, súlyosan belezökkent a székbe, és gondolataiba mélyedt.

„Úgy látszik, rosszkor jöttem" — gondolta Szergej, s újra az asztalhoz lépett.

Várakozása ellenére azonban a körzetvezető szívélyesen fogadta, kifaggatta az egyetemről, majd családi állapota iránt érdeklődött, kifejezve reményét, hogy ez az állapot idővel megváltozik (e megjegyzésre enyhe pirosság ömlött el a fiatalember arcán), megtudakolta, hol kapott szállást, befejezésül pedig megörvendeztette azzal, hogy önálló létesítményt bíz rá.

Szergej öröme alábbhagyott, amikor megérkeztek a „létesítményhez". A lakótelep épülő házaitól kissé távolabb, alacsony domb lankás lejtőjén, egymástól vagy három méternyire beásott, frissen gyalult oszlopokkal — melyeket keresztgerendák kötöttek össze — négyszögletes térség volt kijelölve a csupasz földön. Az oszlopok csúcsán és a keresztgerendákon vastag rétegben feküdt a frissen hullott, laza hó. Az ácsok recsegő, fagyott deszkákkal fedték be a kerítés vázát. Az oszlopok remegtek a tompa fejszecsapások alatt, és a hó apró kis zuhatagokban hullott a földre.

— Ez lesz a birodalma — fordult a körzetvezető Szergejhez. — Kolhozpiacot építünk. Nagy szükség van erre a létesítményre. Tejecskét, vajat, krumplit, káposztát vásárolhatnak majd az építők. Nagy szükségünk van a létesítményre. A városi szovjet elnöke maga is szorgalmazza a dolgot.

Bár a körzetvezető igen komolyan magyarázott, Szergej mégis gúnyt érzett ki a szavaiból, amikor felmérte, hogy az egész „létesítmény" egyelőre a kerítésből áll.

„No tessék: hatalmas építkezésre jöttem" — gondolta Szergej, és eszébe jutott, milyen szerény büszkeséggel felelte a szomszédos fülkében utazó fiatal lánynak a vonaton: „A bajkalszki vízierőmű építkezésére utazom . . ." Látná csak most az a kislány . . .

A körzetvezető megértette a fiú lelkiállapotát.

— Minden valamirevaló építkezést kerítéssel kezdünk — mondta mosolyogva. — De hogy ne unatkozzon, magára bízok egy habarcskeverő telepet is. Ott van az irodámmal szemben. Ebéd után nézzen be oda.

— Jermil Mokejics! — szólította meg a körzetvezetőt az egyik ács, egy ráncos arcú, vörhenyes, lógó bajuszú, idősebb ember. — Megint huzavona van a deszkával.

— Hát a szögek? — tette hozzá a társa, aki olyan hórihorgas

volt, hogy vattakabátja alig ért derékig, a leszakadt pánt meg valahol a lapockája tájékán fityegett.

— Önálló elszámolás — kontrázott egy harmadik, pisze orrú, kerek szemű fiatal legény, új fekete bekecsben. — Csak annyit mondok, önálló elszámolás — ismételte munka közben, és mintha megdühödött volna, egyetlen ütéssel beverte a szöget a fába.

— Csöndesebben, emberek! — emelte fel kezét a körzetvezető. — Ez itt a maguk új munkavezetője, Rakityin Szergej Vasziljevics. Ezentúl minden kérdéssel hozzá forduljanak.

Jermil Mokejics távozása után az ácsok körülvették Szergejt. Sok mindent követeltek a vezetőségtől.

— Ne mindenki egyszerre, menjünk sorjában — szakította félbe a brigádvezető a hangoskodó munkásokat. — Nézze meg ezt — nagy deszkarakáshoz vezette Szergejt. — A kerítés megszabott magassága kettő ötven, nekünk meg hat és félméteres deszkákat adnak. Ha kettőbe fűrészeljük, hosszú, ha meg háromba, rövid. Így aztán minden deszkánál másfél méter leesik. Mi meg vállaltuk, hogy takarékoskodunk az anyaggal.

— A szögekkel sem jobb a helyzet — vágott szavába a vattakabátos, hórihorgas ács. — Százmilliméteres helyett százötveneset verünk a fába. Mi ennek a vége? Nyilvánvaló pazarlás. Ráadásul a fagyos deszka hasad a vastag szögtől.

— De legalább idejében hozták volna ezt is. Reggel egy óra hosszat ölbe tett kézzel ültünk — mondta a harmadik.

— Csak annyit mondok, ez aztán önálló elszámolás! — szólalt meg újra a fekete bekecses legény. Úgy látszik, nagyon a szívén feküdt ez a kifejezés.

Szergej zavarba jött, és akaratlanul a távolodó körzetvezető után bámult, de csakhamar ráeszmélt, hogy szándékosan hagyta magára. Hadd tudja meg, hogy ilyen egyszerű kis létesítményen is akad dolga a munkavezetőnek.

„A munkavezető döntő szerepet játszik a termelésben. Fő feladata a munkaszervezés" — jutott eszébe Szergejnek; így hallotta vagy olvasta valahol. Csakhogy a „szervezés" szónak csupán az egyik jelentését ismerte eddig, megtanítani az embereket a helyes fogásokra, megmutatni, mit hogyan kell csinálni. Erre itt semmi

szükség. Az előtte álló hat ács mindegyike nagyon jól tudja, hogyan kell odaszögezni a deszkákat a keresztgerendákhoz, és valószínűleg jobban és gyorsabban végzi ezt a munkát, mint ő. Igenám, de a deszkák és szögek mérete nem megfelelő. És noha mind a hatan tudják, hogy takarékoskodni kell az anyaggal, azt is jól tudják, hogy ha nem megfelelő anyagot használnak fel, hanem ami a kezük ügyébe akad, ezzel kárt okoznak a termelésnek, s következésképpen az államnak, mégis szemmel láthatólag egyikük sem tud segíteni a bajon.

Tőle, a munkavezetőtől követelik: „Ne kényszeríts rá, hogy munkánkkal kárt okozzunk a termelésnek!"

Teljesíteni követelésüket, ez egyet jelentett a „munkaszervezéssel". De vajon hogy fogjon hozzá? Arra hivatkozni, hogy még új ember itt, és intézkedés helyett, melyet tőle várnak, kifogásokat keresni, szégyenletes dolognak tartotta. „Az építkezésvezető döntő szerepet játszik . . ." No, tessék, döntsön!

— Honnan kapjuk a faanyagot? — fordult a brigádvezetőhöz.

— A fakombináttól.

— Kivel kell ott beszélni?

— Az anyagelosztó vezetője utalja ki a körzeteknek a fűrészárut. Krinkinnek hívják.

— És a szögeket?

— Ezt a mi anyagellátónktól kell kérni.

— Elmegyek, megpróbálom — mondta egyszerűen Szergej.

Távozóban sokáig magán érezte a brigádvezető átható pillantását, és nagyon jól tudta, hogy ez lesz a tűzkeresztsége. A keze alá rendelt kis kollektíva róla alkotott véleménye most, és még nagyon sokáig attól függ majd, meg tudja-e szerezni ma ezt a szöget meg a deszkát.

A körzeti irodában az írnokon kívül nem volt senki. Ha Szergejt nem foglalta volna le annyira az előtte álló beszélgetés, természetesen felismerte volna a kislányt, aki tegnap olyan váratlanul betört a szobájába. Így azonban észre sem vette. Örült, hogy a körzetvezetőt nem találta az irodában. Maga se tudta megmagyarázni, miért, de a vezető jelenlétében nehezebb lett volna sarokba szorítania azt az ismeretlen Krinkint.

A telefonkönyv vastag zsinóron csüngött a készülék mellett. Szergej megkereste a számot, feltárcsázta, nem vette észre, hogy a lány lopva minden mozdulatát figyeli.

A telefonbeszélgetés rövid volt, de éles hangú.

— Építőkörzet sok van, de fakombinát csak egy — jelentette ki Krinkin a beszélgetés végén. — Nem tehetek valamennyi munkavezető kedvére. Örüljön, hogy egyáltalán kapott deszkát.

Krinkinnek zengő, mély hangja volt, és ha a körzetekkel beszélt, mindig „tekintélyes" hangot ütött meg. Krinkin úgy vélte, hogy ezzel a beszélgetés témája kimerült, de Szergej ekkor váratlan kérdéssel lepte meg:

— Mondja kérem, ki utasíthatja, hogy ötméteres deszkát adjon ki?

Krinkin erre még azt is elfelejtette, hogy most egyszerűen letehetné a kagylót.

— Fűrészárura az utalványt maga az építkezés főmérnöke írja alá, és senki...

— Rendben van — vágott a szavába Szergej. — Az építkezés főmérnökéhez fogok fordulni.

Szergej maga sem tudta, hogy telibetalált. Krinkinnek alapos oka volt rá, hogy ne hívja fel magára — különösen ma — a főmérnök figyelmét.

— De erőszakos vagy! — harsogta a kagylóba. — Ragadsz, akár a kullancs. Küldj teherautót azért a deszkáért. Csak gyorsan, amíg itt vagyok.

— Tüstént megyek! — kiáltotta diadalmasan Szergej, de nyomban lehiggadt.

Teherautó ugyanis nem volt. És a körzetvezető sem volt sehol, akitől kérhetett volna.

— Nem tudja, hol lehet a körzetvezető? — kérdezte az írnoktól.

— És maga hová készül a teherautóval? — felelt kérdésére kérdéssel a lány.

— Deszkát kell hoznunk. Most, azonnal. Később nem lehet. Fogalmam sincs, hol lehet autót szerezni.

— És okvetlenül most kell?

— Okvetlenül!

A kislány, nyilvánvalóan utánozva valakit, fontoskodva összeráncolta szemöldökét, sőt még az arcát is felfújta kissé. Ez a kifejezés azonban egyáltalán nem illett üde, fiatal arcához, annál is inkább, mert Szergejre szögezett pillantása nem volt zord, hanem vidám, sőt huncut.

De Szergej egyáltalán nem volt vidám hangulatban. Az eléje kerülő első nehézséggel sem tud megküzdeni. Nagyon jól tudta, mit fognak róla gondolni a munkások.

— Ami azt illeti, sejtelmem sincs, honnan kerítsek magának teherautót — mondta éneklő hangon a kislány, miután kedvére kimulatta magát a fiatalember zavart ábrázatán.

Szergej csakugyan nem is gondolt rá, hogy voltaképpen honnan szerez majd ez a lány teherautót. De most úgy érezte, hogy csak ő segíthet rajta hamarjában, természetesen, ha akar. Ezért olyan pillantást vetett rá, amelynek a legkeményebb szivet is meg kellett lágyítania.

— Várjon egy percet — mondta a lány, és kiszaladt.

Behallatszott, amint kiáltott valakinek, aztán meg pörölt valakivel. Szergej már a segítségére akart sietni, de a lány már be is toppant, arca kipirult a csípős hidegtől vagy az iménti vitától, és vidáman mondta:

— Rábeszéltem! Kuzma elmegy magával. Csak gyorsan, mert ő kavicsot szállít a habarcskeverőhöz. Majd jegyezze be neki ezt a pótszállítást.

Szergej máris az ajtónál volt.

— Várjon csak! — állította meg a lány. — Igénylőlapja van?

Szergej zavartan nemet intett.

— Hát akkor hova rohan? Nevetséges! — A kislány elnevette magát, odaszaladt a kékre festett asztalhoz, kirántotta a fiókot, és átadott Szergejnek egy keskeny blankettát.

— Ez az igénylőlap. Majd ott kitölti.

— Köszönöm! — A fiatalember csak ennyit tudott mondani.

— Jó, jó — legyintett a lány — menjen már. A sofőr várja.

Szergej az ajtóban beleütközött a körzetvezetőbe. Jermil Mokejevics megtudakolta, hová megy. El kellett mondania a dolgot.

— Hát ezért olyan sürgős? — dörmögte a körzetvezető, bár Szergej fürgesége tetszett neki.

— Jermil Mokejics! Megígértem az ácsoknak, hogy még ma megszerzem a deszkát — hazudta bátran Szergej.

— És semmi mást nem ígért? — Nem lehetett tudni, hogy a körzetvezető most megharagszik vagy elneveti magát.

— Hát... százmilliméteres szögeket is ígértem — sóhajtott Rakityin.

Jermil Mokejics elnevette magát.

— Akkor bizony — mondta, és most már komolyan nézett Szergejre — az ígéretet be kell tartani... Ánya! — szólt oda az írnoknőnek. — Mondd meg a raktárosnak, hogy adjon ki a kolhozpiac részére két láda százmilliméteres szöget. Te pedig vidd el most — ez már Szergejnek szólt —, mert mire visszajössz a fűrésztelepről, lehet, hogy már ez se lesz.

A szaladgálás a deszka meg a szögek után elég sok időt elrabolt, és mire Szergej észbekapott, hogy még nem is ebédelt, négy felé járt az idő.

Ebéd után nézzen be a habarcskeverő telepre — jutott eszébe a körzetvezető utasítása. No, lesz, ami lesz. Egy nap meglehet ebéd nélkül is, különösen ha az a nap ilyen jól sikerült. Egyelőre Szergejnek minden oka megvolt rá, hogy elégedett legyen. Amikor kiugrott a teherautó fülkéjéből és vidáman elkiáltotta magát: „Rakjátok le a deszkát!", és ráadásul a brigádvezető kezébe nyomta a két láda szöget, mindnyájan érdeklődve és tisztelettel bámultak rá, a fekete bekecses legény pedig roppantul elégedetten kijelentette:

— Csak annyit mondok, ez az önálló elszámolás! — Aztán meggyőződéssel hozzátette: — Ez aztán a rend!

A habarcskeverő telep egy deszkából összerótt, jókora fészerben működött, belsejéből dübörgés, csörömpölés hallatszott. A két kocka alakú ablakon kevés fény hatolt be a helyiségbe — az üvegekre vastagon rárakódott a cementpor —, és noha három nagy égő világított, mégis sötét volt bent, különösen annak, aki a nappali világosságról lépett be. A helyiség közepén deszkakorláttal körülkerített állvány emelkedett. Ez alatt forgott a betonkeverő

gép, mely csikorgással, csörömpöléssel töltötte be az egész fészert. Két-két vattakabátos lány — buggyos nadrágjuk szürkéllett a cementtől — saroglyát cipelt az állványra egy meredeken emelkedő pallón.

Finom cementpor szállt a levegőben. Szergejnek nyomban csiklandozni kezdte az orrát, és hiába igyekezett visszatartani, illetlenül, harsogva hatalmasat tüsszentett.

— Egészségére! — csengett a háta mögül egy vékony leányhang.

A pallón kapaszkodó lányok hangosan nevettek.

Szergej olyan zavarba jött, hogy mukkanni sem tudott, és feszélyezetten visszanézett. Nagy, sötét szempár meredt rá közvetlen közelről. A porlepte arcból Szergej csak a két szemet látta, de az olyan volt, hogy sehogy se tudta levenni róla a pillantását. A leány először meghökkent az ismeretlen fiatalember merev nézésétől, de aztán könnyed mosoly jelent meg az ajkán, nem gúnyos, inkább az ifjúság vidám mosolya.

Szergej azonban a gúnyt látta benne, elpirult, és elkapta tekintetét.

— Jó napot — mondta furcsa, idegen hangon.

— Jó napot... — felelte a lány, és még akart mondani valamit, de lekiáltottak neki az állványról:

— Galja! Ez az utolsó szállítmány! A sofőr azt mondta, ma már nem jön többször.

— Befejeztük! Lányok, gyújtsunk rá egy dalra — hangzott a sarokból, ahol néhány lány homokkal, kaviccsal rakta meg a saroglyákat.

— Te, Ljubka, mindenen csak mulatsz — szólalt meg szemrehányóan egy másik hang. — Egy órát dolgozunk, kettőt üldögélünk. Undok dolog ez!

— Megyek, megkeresem a munkavezetőt — mondta határozottan Galja.

— Ne menjen... én vagyok a munkavezető — állította meg Szergej.

— Maga? Aztán mióta? — Most már leplezetlen gúny csillogott a szemében.

— Ez az első munkanapom és... azért kár neheztelnie... Még semmiről sem tudok.

A bocsánatkérő, zavart hang lefegyverezte Galját.

— Mi nem magára neheztelünk. De ez így nem mehet tovább. A brigádunkat ide helyezték az alapépítményekről. Azt mondták, itt sürgős, fontos munka vár ránk... És már második napja ölbe tett kézzel ülünk és malmozunk.

— Esszük a babot, lopjuk a napot — tódította a vidám Ljubka a sarokból.

— Pedig mi keresni akarunk.

— Szépen keresel így, megtömheted a zsebed.

— Ne zajongjatok, lányok — szólalt meg nyugodtan Galja, mire mindnyájan engedelmesen elhallgattak. — Nagyon bánt minket ez a dolog — folytatta Szergejhez fordulva. — Két hónapig mienk volt a vándorzászló, és most igazi betonkeverés helyett emellett a vajköpülő mellett hányjunk cigánykereket! — Galja megvetően bökött az elcsöndesült masinára.

Szergej megértette a lány sérelmét. Ugyanezzel az érzéssel lépett ki tegnap a személyzeti osztály vezetőjének a szobájából.

De ezt a bajt már nem tudta orvosolni. Így aztán válaszolni se tudott. És ki tudja, meddig tartott volna a kínos csend, ha fel nem tűnik a fészer ajtajában Szemjon Perevalov magas alakja.

Abból, hogy a lányok milyen barátságosan fogadták a köszönését, Szergej megértette, hogy mindnyájan jól ismerik ezt a széles vállú, szép szál legényt, és hogy közéjük tartozik. Akaratlanul arra gondolt, milyen jó dolog így hozzátartozni a kollektívához...

— Tűvé tettem utánatok az építkezést, lányok. Igazi palotát utaltak ki nektek — nevetett Szemjon, és ekkor nagyon hasonlított a mellette álló Galjához.

„Bizonyára a fivére" — vélte Szergej.

— Te könnyen nevetsz — ráncolta szemöldökét Galja. — Mit szólnál hozzá, ha elvinnének a katlanból, és gödröt kéne ásnod valami fürdőhöz...

— Hát kiásnám — vágta rá kedélyesen Szemjon. — De ti már nagyon felhúztátok az orrotokat. Pedig kár. Az alapépítmény úgysem szalad el előletek. Az építkezés csak most kezdődik... De

ezt csak mellékesen mondom. Míg el nem felejtem, Galja, ma nem mehetek érted a klubba. A körzeti bizottságba kell mennem, értekezletre.

Galja igyekezett palástolni bosszúságát.

— Ó, szerencsétlen értekezők! — nyújtotta tréfásan a szót. — Rendben van. Majd találok magamnak más kísérőt. Maga, munkavezető elvtárs — mosolygott Szergejre — bizonyára ott lesz este a klubban? Jöjjön el.

És bár észrevette, hogy Szemjonnak nincs ínyére, vagy talán éppen ezért, megismételte:

— Jöjjön el okvetlenül.

Hetedik fejezet

Szergej annyira tartózkodó volt a lányokkal, hogy a felületes szemlélő már félénkségnek hihette viselkedését. Az egyetemen „szégyenlős mimózának" csúfolták a társai. Utolsó éves volt, mikor végre összebarátkozott egy lánnyal, aki a szomszédjukban lakott. Reggelenként gyakran találkoztak a villamosmegállónál, és talán Ira szólította meg őt. A lány két évvel idősebb volt nála, s kissé anyáskodva beszélt Szergejjel. Együtt jártak színházba meg hangversenyekre a konzervatóriumba és a Csajkovszkij-terembe. Aztán Ira befejezte az egyetemet, tanár lett, és Közép-Ázsiába került. Szergej még aznap válaszolt minden levelére, de néhány hónap múltán a levelek ritkulni kezdtek, s végül teljesen elmaradtak. Kapcsolatuk minden különösebb ok nélkül, szinte észrevétlenül megszakadt.

Szergej sokáig töprengett a váratlan és egy kicsit furcsa meghíváson, aztán úgy döntött, hogy elmegy a klubba. Nem tudván, ki is voltaképpen Szemjon, nem is sejthette Galja váratlan érdeklődésének igazi okát, hisz most látta életében először a lányt.

A klub ajtajában kis híján beleütközött egy kék síruhás legénybe.

— Hátra arc, cimbora! — vetette oda darabos kedélyességgel Szergejnek. — Ma nem lesz mozi, megint nem hoztak filmet...

— Én csak úgy... körülnézek a klubban — felelte zavartan Rakityin, noha az ajtó már becsapódott a síruhás mögött.

Végigsétált a tágas előcsarnokon. A falakon a legjobb építők képei függtek. Az egyik képen megakadt a szeme. Bár nem művészkéz rajzolta, a hasonlóság mégis szembetűnő volt. Vonzó fiatal arc, merész szempár, sűrű szemöldök. Szergej tüstént ráismert, az a fiatalember látogatta meg Galját. „Szemjon Perevalov főexkavátorkezelő" — olvasta az aláírást.

A klub egészen üres volt, csak néhány kamasz kergetőzött az előcsarnokban két sor vastag oszlop körül.

„Talán nincs is itt, bizonyára ő is moziba akart jönni" — gondolta Szergej, és töprengve megállt.

Idősebb férfi nézett be az ajtón, világos színű rövid zakóban.

— A próbára jött? — kérdezte, és választ se várva, hadarva folytatta. — A színjátszó kör szobája foglalt. Ma a színpadon próbálnak. Menjen be a nagyterembe. — Azzal eltűnt az ajtó mögött.

Zongora hangjai szűrődtek ki a teremből. Szergej egy ideig habozott, aztán óvatosan benyitott az ajtón. A fényben úszó színpadon bordóruhás nő ült a zongoránál. Sötét hajú, magas lány állt mellette, és a válla fölött a nyitott kottába nézegetett. Szergej felismerte Galját.

A nézőtéren nem égtek a lámpák, az utolsó széksorok alig látszottak a sötétben. A félhomályos, üres terem igen nagynak látszott. Az első sorokban ülő néhány szakköri tag elcsendesedett. Szergej odament, és nem messze tőlük leült.

A többiek ügyet se vetettek rá, csak Galja vette észre, s mintha intett volna neki.

— Most már érti, Galja, mit kérek magától? — kérdezte tőle a bordóruhás nő.

— Értem, Ludmila Petrovna.

— Akkor egy kicsit foglaljon helyet, most elismételjük Ányával. Ánya! — hívott valakit a teremben ülők közül. — Tessék, jöjjön fel a színpadra. Átismételjük a szólamát. Aztán eléneklik együtt Kovalenkóval.

„Miért Kovalenko? — gondolta Szergej. — Hiszen Perevalovnak hívják."

Ánya felment a színpadra. Ő volt az, aki előző nap véletlenül bekukkantott hozzá, ma pedig teherautót szerzett neki. Ánya már észrevette Szergejt, és kíváncsian nézegetett feléje, de amikor elhaladt mellette, közönyös arcot öltött, egyáltalán nem mutatta, hogy érdekli, vajon miért jelent meg a fiatalember a próbán.

Ludmila Petrovna leütött néhány akkordot, fejével intett, és Ánya rázendített:

Leszállt az est, sötét felhők úsznak...

Kellemesen zengő és meglepően erős hangja volt. Szergej mármár azt hitte, hogy Ludmila Petrovna énekel, a vékonyka, törékeny Ánya pedig, a testére simuló, fekete ruhában, csak hangtalanul kíséri. Galja már lefelé lépkedett a lépcsőn, de félúton megállt, és kissé meghajtva fejét, figyelmesen hallgatta barátnője énekét.

Szergej csak most vette alaposan szemügyre Galját. Megkapóan szépnek találta a lányt. Ugyanaz volna, akit néhány órája abban az esetlen vattakabátban látott, és cementporos, durva sál volt a nyakára tekerve? Úgy látta, még az arcvonásai is finomabbak, bájosabbak lettek, csak a szeme, bársonyos fényű, csodálatos szeme ugyanaz.

Galja mozdulatlanul hallgatta végig Ánya énekét, aztán nesztelenül lesietett a terembe, és odament Szergejhez.

— Elfelejtettem megmondani magának, hol próbálunk. Már azt hittem, nem talál meg — suttogta a fiúhoz hajolva. Szergej orrát enyhe parfümillat csapta meg.

A lány máris továbbment, de Szergej a mosolyából megértette, hogy Galja szívesen vette, hogy eljött. Ennek nagyon megörült.

Galja és Ánya kettősét Szergej lélegzetvisszafojtva hallgatta. Úgy érezte, hogy életében nem hallott szebbet.

Galja hangja nem volt olyan erős, mint a barátnőjéé, de mélyebb érzés csendült belőle. A családi körben, ahol született és felnőtt, szerettek énekelni. Annak idején az édesanyját, később pedig a nővéreit a legjobb dalosnak becsülték a faluban; a család sohasem száműzte a dalt a kis házból. Ludmila Petrovna vala-

mennyi tanítványánál többre tartotta Galja Kovalenkót, és különös kedvvel foglalkozott vele, maga is meglepődött, hogy az egyszerű munkáslány, aki csak most ismerkedik a kottával, milyen finom érzékkel ragadja meg a dallam szépségét, és milyen megkapó átéléssel adja elő.

Ánya nem volt annyira muzikálás, és hangja időnként, különösen a magasabb fekvésben, éles volt. Ludmila Petrovna ilyenkor megállította az énekeseket, és megismételtette a sort. Szergej, aki vég nélkül hallgatta volna Galja énekét, ilyenkor sértett csodálkozással nézett a szigorú tanárnőre.

Ezután Ánya szólóban előadta a „Láz" című dalt. Bizonyára szépen énekelt, mert a nézőtéren gyakran futott végig a tetszésnyilvánítás halk moraja, sőt néhányszor maga Ludmila Petrovna is elégedett mosolyt vetett Ányára.

Szergej azonban szórakozottan hallgatta, és észre sem vette, hogy a különösen szívhez szóló részeknél Ánya mindig rápillant. Szergej csak Galját bámulta. A lány Ludmila Petrovna mellett állt, és a kottát lapozta.

Amikor az utolsó számot is elpróbálták, Ánya még egy pillantást vetett Szergejre, és azt mondta a tanárnőnek:

— Gyarapodott a hadseregünk. — És Szergej legnagyobb ámulatára, bátran odakiáltott: — Rakityin elvtárs, Ludmila Petrovna kéreti, jöjjön ide.

Ludmila Petrovna kissé összeráncolta homlokát, mosolyogva Ányára nézett, de aztán bólintott:

— Jöjjön közelebb, kérem!

Egyetemi kollégáinak az volt a véleményük, hogy Szergej kellemesen énekel. De arra a gondolatra, hogy most itt, Galja jelenlétében énekelni kezdjen, összeszorult a torka. Majd egyszer lehet róla szó, de most nem.

Meglehetősen komoran sandított Ányára, aki ártatlan mosollyal nézett rá. Észre sem vette, hogy ez a mosoly mennyire illik a csinos arcocskához, a telt ajkakhoz, a kissé pisze orrocskához, mint ahogy ügyet se vetett sem a nagy gonddal fésült, hullámos, világosbarna hajkoronára, sem az ugyanolyan színű, vidáman csillogó szempárra.

— Csak éppen benéztem... hogy meghallgassam az éneket... — felelte Szergej Ludmila Petrovnának kissé elpirulva.

A tanárnő megérezte zavarát.

— Nem volna kedve a kórusban énekelni? — kérdezte.

Ludmila Petrovna rokonszenvesnek találta a fiatalembert.

„Derék fiú, szerényen viselkedik — gondolta. — Ha nem volna szőke, nagyon hasonlítana az egykori egyetemista Jevgenyijhez."

— Remélem, a következő próbán ismét találkozunk? — Kedvesen nézett Szergejre, mire ő, végképp zavarba esve, után meghajolt.

Ánya, Galja, Szergej meg egy hallgatag lány, aki egy sorban ült vele az imént, együtt mentek el a próbáról. Galja bemutatta a lánynak. Zsenyának hívták. Ugyanolyan sűrű, sötét haja volt, mint Galjának és ugyanúgy viselte. Zsenya alig vett részt az általános beszélgetésben, és csak halkan válaszolgatott barátnőjének, aki néha a fülébe súgott valamit.

Az előcsarnokban, a büfénél, Kuzma Szemjorkin várta a lányokat. A prémmel szegélyezett, villámzáras rövid bőrzeke úgy feszült széles vállán, mintha ráöntötték volna. A legény azzal ütötte el a várakozás idejét, hogy a büfésnőnek tette a szépet, aki kényeskedve beharapta az ajkát és lustán, tréfával válaszolt.

— Hát itt vagy, Kuzma! — kiáltotta Galja. — A kísérő megjelent, én meg elhívtam magát a klubba — fordult Szergejhez.

Kuzma felkapta a fejét, különösen akkor, amikor Ánya megjegyezte:

— Az új munkavezetőnk — Szergej Vasziljevics.

Mikor kiléptek a klub ajtaján, Kuzma azon igyekezett, hogy Szergej és Ánya közé kerüljön.

Lentről, a folyóvölgyből sűrű, fagyos köd gomolygott a telep felé. A hold még nem jött fel, de a tiszta égbolton számtalan csillag villódzott, reszketett hideg, télies fénnyel. A kihalt utca csendjében csikorgott, ropogott lábuk alatt a hó.

Egymás mellett mentek, elfoglalták majdnem az egész utcát.

— Miért nem jöttél be a próbára? — kérdezte Galja Kuzmát.

— Nem ért rá — szólalt meg csípősen Ánya. — Lefoglalta az érdekes beszélgetés.

— Még mindig jobb, mint a ti kántálástokat hallgatni — felelte durván Kuzma.

— Ne rágalmazd saját magad — vágott vissza finoman Zsenya. — Nem vagy te olyan botfülű.

— Mi keresnivalóm lenne ott — erősködött Kuzma. — Még ha valami okosat énekelnétek...

Ánya felkacagott:

— Te kellenél nekünk vezetőnek. Mert Ludmila Petrovna nem ismeri a kultúrigényeidet.

— Nekem nagyon tetszett az énekük — szólt közbe Szergej. Galja mellett ment, a lány belekarolt. — De a vezetőjük túlságosan szigorú. Hányszor félbeszakította magukat.

Galja más véleményen volt.

— Ludmila Petrovna érdekesen tanít. Valamennyien örülünk, hogy ő vezeti a szakkört. Tudja, ő már csak olyan, bárkinek megtalálja a hangját. Csak épp Zsenya utasította vissza.

— Aki a földre született, hiába akarna repülni.

Zsenya tréfának szánta a választ, de szomorúan csengett.

— Nagyon szereti, ha énekelnek — súgta Galja Szergej fülébe —, de neki nincs hangja. Azért van, de gyengécske. Bosszantó, hiszen tanult, városi lány... — Galja sóhajtott. — S tudja, nagyon a szívére veszi. Szereti hallgatni a dalt. Odajön, meghúzódik egy sarokban és hallgat. De énekelni nem hajlandó. Azt tartja, aki nem ért hozzá, ne is vágjon bele. Hányszor, de hányszor kérte Ludmila Petrovna, minden hiába.

— És Ludmila Petrovna micsoda, művésznő?

— Művésznő? Nem. Az építkezésvezető felesége.

— Olyan, mintha művésznő volna.

— Nem is vesz el akárkit a férje — vetette közbe Kuzma. — Hiszen építkezésvezető!

— Nem az a fontos, hogy építkezésvezető — fortyant fel Ánya. — Ha már szóba került, megmondhatom ő se szégyenkezhet a felesége mellett. Jóképű, megakad rajta a fehérnép szeme.

— Kuzma! — szólt jelentőségteljesen Galja. — Hallod?

— No és, ha hallja — vont vállat Ánya. — Ezt mindenki megmondhatja.

— Nem is vitatkozom én — adta be derekát Kuzma. — Helyre legény az építkezésvezető.

— Úgy látom — szólalt meg nyugodtan, mint mindig, Zsenya —, túlságosan felmagasztaljátok a főnökötöket.

— Nem, Zsenyka, nincs igazad — tiltakozott Galja. — Te bölcs vagy, és mindegyikünkbe belelátsz, de ebben tévedsz.

Maguk se vették észre, hogy beszélgetés közben az utca végére értek, és balra fordulva, lefelé tartottak a völgyecskébe, amely a Központi és az Ifjúsági Telepet elválasztotta egymástól. Hóbuckákat hordott össze az útszélen a szél, nem fértek el öten egymás mellett. Kuzma Ányával és Zsenyával előrement, Szergej hátramaradt Galjával. Furcsamód, amint kettesben maradtak, elakadt a beszélgetés. Galja még a karját is kiszabadította, és kissé arrább húzódott. Szergej meg nem merte ismét karon fogni. Nem sajátította el az üres csevegés mesterségét, s most átkozta mamlasz hallgatását, aggódott, hogy ezzel talán örökre elveszti tekintélyét a lány előtt, de mégsem tudta újra felvenni a beszélgetés fonalát. Kuzma bezzeg kettőjük helyett is szónokolt. Láthatóan elemében volt; Ánya sűrűn felkacagott.

Amikor az út élesen a kis híd felé kanyarodott, Kuzma karon ragadta a lányokat, és leszaladt velük a dombról. Zsenya a hídon kirántotta a karját és lemaradt, de Ánya és Kuzma vidáman nevetve lefutottak a völgybe, amely mögött a meredek domboldalon álltak az Ifjúsági Telep épületei.

— Meg is érkeztünk — mondta Galja. — Látja azt a sötét ablakot az első emeleten? Az a sarokszoba a miénk Ányával. Nem hívom be, már későre jár. Jössz, Ánya?

— Megyek — válaszolta a lány, de Kuzma kitárta a karját, elállta az útját.

— Téged nem lehet kivárni — legyintett Galja, és Szergejhez fordult. — Szergej Vasziljevics, nem kísérné haza Zsenyát? Itt lakik a közelben.

— Ugyan, Galja — mondta rosszallóan Zsenya. — Nagyon jól tudod, hogy eddig sem kényeztettek el a lovagok...

— Ne hallgasson rá — szólt közbe Galja. — Kísérje haza társadalmi munkában. Viszontlátásra, mindenkinek! Megyek.

Egy világos ablak mellett elhaladva, Szergej Zsenyára pillantott. A lány arca szigorú volt, s összevont szemöldöke között mély ránc húzódott.

— Mondja, Zsenya, miért vélekedik maga úgy az építkezésvezetőről?

— Hogyhogy „úgy"?

— Hát... másképpen, mint a többiek.

A lány nem válaszolt mindjárt.

— Nem tudom, milyen ember a munkában... Egyébként sem ismerem. Kétszer-háromszor láttam mindössze. De van benne valami, ami óvatosságra késztet... Különben, bolondság az egész. Én, mint pszichológus...

Nyolcadik fejezet

A kapu tárva-nyitva volt. Porhanyós hó töltötte ki a küszöb hasadékát.

— Megint leszakították a rugót — mondta Zsenya —, de senkinek sem jut eszébe, hogy becsukja a kaput. Nos, köszönöm, hogy hazakísért. Itthon vagyok — és kezet nyújtott.

— Jó éjszakát — mondta barátságosan Szergej.

De nem lett volna illendő azonnal távozni. Zsenya még nem ment be a kapun. A küszöb fölé hajolt, és kesztyűjét lehúzva, gondosan eltisztította a havat az ajtófélfa és az ajtó közötti résből. A csend kellemetlen lett volna, Szergej tehát megkérdezte:

— Magának korán kell kelnie?

Zsenya olyasmit érzett a kérdésben, ami nem volt benne, ezért szárazon felelte:

— Igen. Nyolcra járok dolgozni.

— Én ugyancsak. Nehezen ébredek reggelenként. Tudja az időkülönbség miatt. Moszkvában akkor még hajnali három óra van.

Szergej olyan nyílt egyszerűséggel mondta ezt, hogy Zsenya észrevette tévedését, és elszégyellte magát rosszhiszeműsége miatt. Mielőtt eltűnt volna a kapu mögött, barátságosan intett:

— Viszontlátásra!

Varvara Tyimofejevna, Zsenya lakótársa már aludt. Zsenya vi-

gyázva nyitott be az ajtón, lábujjhegyen átment az előszobán, és belépve a szobájába, ugyanolyan óvatosan, csendesen levetkőzött.

Nem gyújtotta fel a villanyt, a sötétben odament az ablakhoz. Szergej ráérősen bandukolt az utca közepén. Amint egy-egy lámpa mellett haladt el, megrövidülő árnyéka félkört írt le mellette, majd megelőzte. Zsenya követte tekintetével a fiút, míg csak el nem tűnt egy ház sarka mögött, és maga se tudta, miért, felsóhajtott.

A szomorkás, elgondolkozó kifejezést azonban rögvest a szokásos komoly figyelem váltotta fel arcán.

— Butaság az egész! — felelte önmagának egy ki nem mondott gondolatára. — Jevgenyija Mihajlovna, magát várják az algebrafeladatok.

Meggyújtotta a villanyt, és körülpillantott. Eltökélt szándéka ellenére, hogy csak a mindennapi munkájára és tennivalóira fogja összpontosítani figyelmét, gondolatai mégis elkalandoztak. Még a ragyogó tisztán tartott szobát, melynek gondosan kimeszelt falain a legapróbb repedéseket is ismerte, a hófehér függönyt az ablakon és az ajtó felett, a keskeny ágyat borító fehér takarót (Galja hamvas leányszobának, Ánya orvosi rendelőnek nevezte Zsenya szobáját), még ezt a régen megszokott szobát is idegennek, ridegnek, barátságtalannak érezte.

A vékony lábú asztalka felett függő tanrend végre visszazökkentette Zsenyát a valóságba. Helyére rántotta a függönyt, a zöld zománcozott teáskannát a főzőlapra állította, és az elnyűtt aktatáskából előszedte tankönyveit és füzeteit.

„Egy repülőgép és egy léghajó száll fel ugyanazon időben két repülőtérről, egymás felé tartva... — Hangosan olvasott, lendületes bólintással kísérve minden szót: — Számítsuk ki a két repülőtér közötti távolságot, valamint a repülőgép és a léghajó sebességét."

— A két repülőtér közötti távolságot x-nek vesszük — mormogta gépiesen, majdnem hogy ösztönösen. Mindig ezzel az x-szel kezdődik a feladat megoldása, mindig ezt kell megtalálnunk. Ezután már munkába kell lépnie az agynak, csakhogy Zsenya gondolatai most nagyon messze jártak minden repülőtértől, léghajótól és repülőgéptől.

Ezen a zimankós téli éjszakán minden különösebb ok nélkül eszébe jutott egy langyos tavaszi este.

... A nedvesen fénylő aszfalt homályosan verte vissza az est fényeit. Meleg, egészen nyárias eső hullatta láthatatlan gyöngyszemeit a sötétlő égből. Ők ketten lassan ballagtak a nyugovóra térő város utcáin. Bonyolult, ellentmondásos érzések feszültek lelkében: boldog és riadt volt egyszerre. A férfi, akit mindaddig olyan beszédesnek és élénknek ismert, ezen az estén szótlan volt. Néha elejtett egy-egy jelentéktelen mondatot, s közben igyekezett a lány szemébe nézni. A lány lehajtotta fejét, melyet félig eltakart az esőköpeny csuklyája, mert attól tartott, hogy olyasmi is meglátszik benne, amit még nem akart a férfi tudtára adni.

Vidáman nevető járókelők előzték meg őket. Aztán a hangok elcsendesedtek a léptek zajával együtt, s végképp elhaltak a sötét utcák mélyén. Ők ketten csöndben mentek egymás mellett a langyos éjszaka párás sötétjében. Enyhe szellő mozgatta meg a fiatal topolyafa zsendülő leveleit, és néhány jókora esőcsepp könnyű koppanással hullott a lány csuklyájára.

Szótlanul ballagtak, s alig értek egymáshoz.

Akkor este a lány ráébredt, hogy szereti Alekszejt...

Másfél esztendeje ennek. Az első tavasz volt az építkezésen, életének első szárnyaló tavasza.

Zsenya Lesznyicsaja ápolónővér és barátnője, Galja Kovalenko, a „Vörös Út" kolhoz csapatvezetője a messzi Poltava vidékről érkezett az építkezésre. Szibéria zordan fogadta őket. Február második felében szokatlan, negyvenfokos, csikorgó hideg várt rájuk.

A két barátnő sokáig emlékezni fog az építkezésen töltött első napra. Nagy nehezen megtalálták a személyzeti osztályt egy egyszerű parasztházikóban. A bekecses előadó fülére húzott kucsmában ült a kicsiny asztalka mellett a szoba sarkában. Sokan szorongtak a helyiségben; csupa sár volt a padló. Fél órába telt, míg rájuk került a sor. Az előadó megvizsgálta irataikat, bejegyzett valamit az előtte fekvő vastag könyvbe, és így szólt:

— Holnap ugyanitt megkapják a beosztásukat, most pedig menjenek, rendezkedjenek be — és Zsenya kezébe nyomott egy cédulát.

— „Tizenkilences vagon" — olvasta Zsenya, és csodálkozva pillantott a férfira.

— Bizony lányok, vagon — nevetett az előadó —, nyaralót még nem építettünk magunknak.

— Nem is nyaralót akarunk, de legalább adjanak egy kunyhót — mérgelődött Zsenya.

— Kedvesem, minden kunyhóban úgy szorong a nép, mint a heringek a hordóban. Nem maguk jöttek egyedül. Az ország minden csücskéből érkeznek ám ide. Számtalan ember kell az Angarának.

Zsenya karon fogta barátnőjét. — Gyerünk Galja.

— Merre keressük azt a vagont? — fordult Galja még mindig mérgesen az előadóhoz.

— Menjenek csak egyenesen, ereszkedjenek le a domboldalon, aztán ott meglátják.

A széles falusi utcán hóvihar söpört végig. A vaksiszemű házikók mintha a földbe süllyedtek volna a hó súlya alatt, mely vastag sapkát ültetett a tetőkre. Az egyik kunyhó ajtaja sarkig kitárult, vidám harmonikaszó hallatszott ki az utcára. Az utcán mindkét irányban emberek siettek. Egy lánctalpas traktor zörögve és köhögve öles fenyőgerendákkal megrakott szánt vontatott.

— Merre jutunk el az építkezésre? — szólított meg Galja egy magas legényt, aki útjukat állva, hamiskásan vidám szemével hunyorítva nézegette a lányokat.

— Miféle építkezés, szép lányok?

A barátnők értetlenül összenéztek.

— A bajkalszki vízierőmű építkezése — válaszolta Zsenya.

— Értem! — mosolygott a legény. — Újak még itt, ugye?

— Hát mondjuk, újak — ismerte be Galja, szigorú pillantást vetve a kérdezőre.

— Az építkezést keresik? — A fiatalember körbe mutatott: — Ameddig a szem ellát, az mind építkezés. — Aztán, a lányok zavart arcán nevetve, megmagyarázta: — Ott a dombon gépkocsitelep és garázs épül, abban a völgyben fűrésztelep, mellette gépjavító, a hegyen meg lakótelep. Magukat hová osztották be?

— De hol építik a vízierőművet? — szakította félbe Zsenya.

— Az alapépítményekre gondol?

— Persze — felelte Galja.

— Csakugyan ott a legérdekesebb, meg a fizetés is a legjobb. Magukat az alapépítményekhez osztották be?

— Még nem tudjuk, hová irányítanak minket — vallotta be Galja.

— Adok egy jó tanácsot maguknak, lányok! — mondta a legény, és barátian megveregette Galja vállát. — Most mindenféle tanfolyamra vesznek fel jelentkezőket. Kérjék magukat a betonozókhoz. Oda lányokat is felvesznek. Akkor aztán a legfontosabb helyre kerülnek, az erőmű épületét fogják építeni.

— Maga is ezen a tanfolyamon van? — kérdezte Zsenya.

— Én az exkavátor-kezelést tanulom. Nekem, a harckocsi-vezetőnek, ez jobban megfelel. De a betonozás is derék munka. Hát ezt tanácsolom.

— Köszönjük! — mondta Galja vidáman, biccentett, karon fogta barátnőjét, és magával cipelte.

Mikor vagy tíz lépést mentek, Galja visszapillantott, és felkacagott:

— Remek! — Aztán komolyan hozzátette: — Kár, hogy lányokat nem vesznek fel exkavátor-kezelőnek.

Az utca egy völgyecske meredek oldalán megszakadt.

Néhány sor vörös tehervagon állt a völgyben, tengelyig a hóban.

— Íme, a nyaralónk — sóhajtott Zsenya, amikor odaértek a kocsihoz, amelynek oldalára krétával rajzolták fel az ákombákom tizenkilences számot.

Első éjszaka nyugtalanul aludtak. A felső fekvőhelyeken fülledt meleg volt. A vagonban éjjel-nappal táplálták a kicsiny vaskályhát, és a füstölgő széntől émelyítően édes kénszag terjengett a levegőben.

Másnap reggel elmentek a személyzeti osztályra, és jelentkeztek a betonozók tanfolyamára. Galját felvették, de amikor az iratokból tudomást szereztek Zsenya szakképzettségéről, őt az építkezés még egyetlen egészségügyi létesítményére, az akkortájt létesült segélyhelyre irányították.

Ott, a segélyhelyen találkozott először Alekszej Ivanoviccsal. Azért jött, hogy valami port kérjen fejfájás vagy köhögés ellen. Úgy látszik, használt a por, mert másnap ismét megjelent, de már nem orvosságért. Valamilyen feljegyzést kellett írnia az építkezésvezetőségnek, amely akkor még a városban tanyázott, és tintát kért, mivel elfelejtette megtölteni a töltőtollát. Később aztán minden ok nélkül be-benézett a segélyhelyre, mondván, hogy ez az egyetlen hely, ahová elmenekülhet néhány percre az építkezés örökös lármájából, tülekedéséből. Zsenya megtudta, hogy a férfi a Vízügyi Tervező Intézet mérnöke, és abban a csoportban dolgozik, amely a bajkalszki erőmű építkezését tervezi. Látogatásai sohasem nyúltak hosszúra, de minden alkalomra tartogatott valami érdekes újságot. Élénken, szórakoztatóan számolt be az Angara igábatörésének terveiről, a „villamosság mesebeli folyójának" nagyszerű jövendőjéről, elmondta, mennyire megváltoztatja az ember szolgálatába állított folyó ereje a partjain lakók életét. A lány úgy érezte, ez a férfi igazán szereti a hivatását.

Zsenya hamar észrevette, hogy tetszik a férfinak, és maga is csodálkozott, hogy ez nem inti óvatosságra. Őrült, ha látta Alekszej Ivanovicsot, bár természetesen azon igyekezett, hogy örömét eltitkolja.

Ideig-óráig sikerült is neki. Egyszer azonban a férfi Moszkvába utazott. Nem sokáig volt távol, mindössze három hétig. És amikor jól szabott sötétszürke öltönyben, boldogan mosolyogva, délcegen, harminchat événél sokkal fiatalosabban váratlanul betoppant a segélyhely kicsiny szobájába, Zsenya kis híján a nyakába ugrott. De azért uralkodott magán, csak a szeme árulta el. A férfi ellenben nem próbálta leplezni örömét.

Este bementek a városba moziba, és ezen a langyos, esős éjszakán Zsenya felment a férfihoz.

Zsenya nem fontolgatott, nem mérlegelt, nem aggódott az emlékek miatt, nem kutatta a jövőt: egész valójával átadta magát az első szerelemnek. Nem esztelen belefeledkezés, nemtörődömség táplálta ezt, hanem őszinte és éppen ezért lemondó érzésének mélysége. Boldog volt. Még Alekszej Ivanovics múltja sem érdekelte.

... Két hét telhetett el.

... Egész vasárnapjukat együtt töltötték. Estefelé a városi parkba készültek. Lassan sétálgattak a magas, terebélyes topolyákkal szegélyezett utcán. A fák hosszú árnyakat vetettek az átforrósodott aszfaltra. A férfi szokásos élénkségével mesélt múlt esztendei csehszlovákiai és lengyelországi útjáról.

Hirtelen mondat közben abbahagyta a történetet és lerohant az úttestre, kis híján fellökve Zsenyát. Lenszőke hajú csöppség üldögélt az út közepén, és lábacskáit szétvetve elmerülve játszott plüssnyulacskájával. A férfi az utolsó pillanatban rántotta el a gyereket egy teherautó elől, amely robogva kanyarodott ki egy mellékutcából. Az éneklő, nevető emberekkel teli autó elhúzott mellettük. A szegény, szétlapított plüssnyúl Zsenya lába elé perdült a járdára. Alekszej Ivanovics falfehéren simogatta az ijedt fiúcska szőke fejét, valamit magyarázott neki, gyengéden a szemébe nézett, szemmel láthatóan teljesen elfeledkezett Zsenyáról. Amikor a kisgyerek megnyugodott, a férfi megkérdezte:

— Hol laksz, kiskomám?

— Ott. — A fiúcska egy kapura mutatott.

Alekszej Ivanovics bevitte az udvarra, majd még mindig lihegve, visszatért Zsenyához és karon fogta.

— Nagyon szereti a gyerekeket? — kérdezte a lány.

— Igen ... nagyon szeretem ... — Zsenya úgy érezte, hogy a férfi zavarban van. Már a nyelvén volt a következő kérdés, de Alekszej elborult arcára pillantva, inkább hallgatott.

A férfi egész este feszélyezetten viselkedett, bár igyekezett erőltetett vidámság mögé rejteni zavarát. Azelőtt sohasem viselkedett így. És Zsenya megértett mindent.

Kiérve a parkból, Alekszej átölelte a vállát, és halkan, kissé bizonytalanul a fülébe súgta:

— Hozzám, Zsenyurka?

Ez a félénken hangzó kérdés, amely teljesen fölösleges lett volna, ha kapcsolatukban semmi sem változott volna, végképp megerősítette a lányt elhatározásában.

Távolabb lépett a férfitól, s ijesztő nyugalommal így szólt:

— Azt hiszem, nincs jogom magához, nincs jogom szeretni magát.

— Mindenkinek van joga szeretni! — kiáltott fel Alekszej.

— Nem — hangzott csöndes nyugalommal a válasz. — Magának családja van Moszkvában... Megéreztem...

— Lehet — felelte ingerülten a férfi. — De mit számít ez? — Megremegett a hangja. — Hiszen téged szeretlek... csak téged!

— Hiába, Alekszej Ivanovics — a lány egyenesen a szemébe nézett, s nagyon nehéz volt állni a pillantását —, én így nem tudok... — Arca eltorzult, mintha kínzó fájdalom gyötörné, tenyerébe rejtette, de tüstént erőt vett magán. — Nem hibáztatom magát... Én éppolyan hibás vagyok... De én így nem tudom... Más bánatára nem építem a boldogságomat. Isten vele.

A férfi utána sietett. Zsenyának volt ereje, hogy visszafordulj on, és azt mondja:

— Megtiltom, hogy utánam jöjjön.

... Eltelt még néhány nap. Aztán üzenetet kapott: „Ma este a 7,40-es vonattal elutazom. 6-os számú vagon. Kijön az állomásra? A."

Nem sokkal a vonat indulása előtt érkezett az állomásra, bement a vasúti vendéglőbe, és leült egy ablak melletti asztalhoz. Innen láthatta az egész szerelvényt. Önmaga számára is meghökkentő közönnyel bámulta a felszállók tülekedését, a hosszú zöld kocsit, a hatos számot a lépcső közelében levő kis táblán, mely hol ragyogó fekete ponttá zsugorodott, hol meg hatalmassá növekedett.

És akkor meglátta a férfit.

Alekszej odasietett a vagonhoz, aztán az állomásépület felé fordult, és izgatottan fürkészte a kísérők tömegét. Őt kereste, őt várta.

Kisebbfajta sárga bőrönd volt a kezében. Aktatáskáját a hóna alá szorította, szürke felöltőjét kigombolta. Hajadonfőtt volt, a szél belekapott hosszú, szőke hajába. Egy hajtincs a szemébe hullott, s ő megszokott, annyira ismerős mozdulattal hátravetette a fejét.

A jelzőharang kétszer megkondult. A kalauz fütyült. A mozdony sípolt.

Megbántottság és zavar tükröződött Alekszej Ivanovics arcán.

Fellépett a lépcsőre, és egyre kutatta tekintetével a peronon zsibongó tömeget.

Mennyire szerette volna Zsenya odakiáltani: „Itt vagyok!", és a nyakába borulni.

... Egyre távolodott a hatos számú vasúti kocsi, egyre messzebb vitte tőle a lépcsőn álló Alekszej Ivanovicsot. Követte tekintetével, míg csak el nem tűnt a szivattyúház magasba nyúló tornya mögött, aztán felállt, s még a szemében csillogó könnyeket is elfelejtette letörölni, csendben elindult a kijárat felé ...

Sem akkor, sem most nem ítélte el a férfit, amiként önmagát sem ítéli el. Hiszen boldogságot akart, nemes emberi boldogságot. És minden bizonnyal Alekszej is.

Valamennyien ott dédelgetjük szívünkben a boldogságról szőtt álmot. S ha ez az álom szétfoszlik, nagyon nehéz elviselni. Alekszej elutazása után Zsenya magába zárkózott, bátran elrejtette lelkét az idegen tekintetektől. Annyira emésztette a fájdalom, annyira gyötörte a magány, hogy már sajnálta, miért nem lett tőle gyermeke. De soha nem beszélt erről barátnőinek, úgysem értenék meg.

Ősszel beiratkozott az esti iskola nyolcadik osztályába. Mi késztette erre? Talán a vágy, hogy fölösleges, nyomasztó szabad idejét kitöltse? Talán a remény, hogy így felemelkedhet ahhoz az emberhez, akit szeretett? Vagy tán az a szándék, hogy a tudás révén független életet biztosíthat magának?

Bizonyára mindezek az okok együttvéve.

Zsenya szomszédja, az öregecske könyvtárosnő, Varvara Tyimofejevna mondogatta: „Úgy élünk, mint két apáca. Mióta a telep felépült, egyetlen férfi nem tette be a lábát a cellánkba."

Egyenletes nyugalommal folyt Zsenya élete: segélyhely, iskola s az álomtól ellopott órák a tankönyvek és füzetek társaságában.

És amikor egy szenvedélyes vita hevében Ánya a szemébe vágta: „Csak tanulj, míg bele nem vakulsz!" — Zsenya csak rejtélyesen és fölényesen mosolygott ...

Éjjel kettő felé járt az idő, amikor felkelt az asztaltól. A mai feladatot nem oldotta meg. A két repülőtér közötti távolság egyenlő maradt x-szel.

— Biztosítottam a minisztert, hogy ön kész elfogadni a kétszeresére növelt tervet.

Guszarovnak szinte a lélegzete is elakadt felháborodásában. Fehér inggallérja alól, mely szorosan feszült nyakán, bíborvörösség kúszott felfelé, elöntve telt arcát.

— És ki fogja azt a tervet teljesíteni? — Alig-alig visszafojtott düh remegett a hangjában.

— Nem vártam magától effajta felesleges kérdéseket — mondta szárazon a főigazgatóság vezetője, s mintha valami sajnálkozásféle is csengett volna a válaszában.

— És milyen alapon tett ilyen kijelentést a miniszternek? — kérdezte Guszarov olyan élesen, hogy eleve lehetetlenné tette a beszélgetés békésebb mederbe terelődését.

Az igazgató elfogadta a kihívást.

— Volt rá okom — nyomta meg a szót. — Az első, az állam érdeke. A második, hogy feltétlenül bízunk a kollektíva erejében... és a vezetők képességeiben, bár lehetséges, hogy ez utóbbit — összeszorította ajkát s ettől hirtelen öregebb lett —, hogy ez utóbbit kissé túlbecsültük.

Guszarov látta, hogy túllőtt a célon, de most már a tekintélye megőrzése végett is ki kellett tartania. Ingerülten folytatta:

— Konkrét okokat mondjon. Műszakilag megalapozott okokat.

— Konkrétakat? Voltak azok is. Például az ön negyedévi jelentése a gépek kihasználásáról. És a magyarázatként mellécsatolt jegyzőkönyv az ön legutóbbi műszaki értekezletéről, melyet Szemjonyihin diszpécser hozott el.

Kis szünetet tartott, s miután meggyőződött róla, hogy Guszarov nem tiltakozik, cinkosan rákacsintott elcsendesülő vendégére, korához képest meglepő fürgeséggel felállt, és vendégéhez lépve, biztatóan a vállára veregetett.

— Szerencséd van, szibériai! Az építkezésed a gyújtópontba került. Emlékszel még a fizikára? Nos, amiként a gyújtópontban összegyűl valamennyi fénysugár, akként a te végtelen szülőfölded fejlődése, s e fejlődés minden problémájának megoldása szorosan

összefügg az angarai vízierőmű sürgős megépítésével. Az erőműnek ezerkilencszázötven...-ben kell elkészülnie. A kormányhatározat tervezete készen van. Tessék, olvasd el.

Guszarov kétszer olvasta át az iratot. Először sebesen átfutotta, másodszor már aprólékos figyelemmel, minden egyes szót megrágott. Milyen ostobának érezte most előbbi dühkitörését! Hiszen ez az irat éppen azt tartalmazza, amire egy magafajtájú szakembernek törekednie kell. Egy ilyen feladat megoldása során megmutathatja, mit tud! Persze, a felelősség nagy, s a nehézségek se kisebbek...

Harmadszor is elolvasta az iratot, majd visszaadta.

— Ismerem régi vágyadat, hogy végre országos jelentőségű munkába foghass — mondta az igazgató. — Most teljesült az álmod. Jól jegyezd meg, az Angara a jövő felé hömpölyög! E folyó energiája a szovjet állam új, hatalmas ipari bázisának alapja, gerince. A közeli esztendőkben Kelet-Szibéria felzárkózik a Donyecmedence, az Urál, a Kuznyecki-medence mellé, és mérhetetlen természeti kincseinek kiaknázásában mi, az erőmű-építők vagyunk az úttörők! Te is a kutyafáját! Ha te nem volnál, magam jelentkeztem volna az Angarához! Látod már, micsoda lehetőségek állnak előtted?

Guszarov nagyon jól tudta mindezt. De azt is tudta, hogy a duplájára emelt tervet elfogadni, amikor a jelenlegit is csak a legnagyobb erőfeszítések árán teljesítették, nem tréfadolog. Tudta, hogy ha elfogadja ezt a tervet, a fejével felel érte. És végül azt is nagyon jól tudta, az országnak nagy szüksége van rá, hogy az angarai erőmű pontosan, határidőre elkészüljön.

Pontról pontra megint csak elolvasta a határozat-tervezetet, s közben már latolgatta, hogyan kell megszerveznie a munkát a katlanban és a duzzasztóműnél, milyen akadályokba, nehézségekbe ütközhet, s melyik munkatársára számíthat az akadályok elhárításában.

„A szállítás és a munkaerő, ez a két dolog szoríthat meg" — töprengett magában.

Újra felmérte a feladat nagyságát, aztán a kitartóan figyelő igazgató szemébe nézve, vidáman így szólt:

— Nem ijedünk meg a munkától, ha van, ami táplálja. — Majd kissé összeráncolva szemöldökét, hozzátette: — de ez a táplálék gyengécske, kevés ehhez a munkához.

— Vagyis? — kérdezte enyhe fölénnyel az igazgató. Ő maga dolgozta ki a tervet, és tökéletesnek tartotta. — Úgy látom, nem elég figyelmesen olvasta. A beruházási keretet megdupláztuk. A fém-, fa- és cementmennyiségét is megnöveltük. Elegendő gép áll rendelkezésére. Exkavátorállományának igénybevétele ötvenszázalékos, ráadásul kap egy nagy, lépegető exkavátort.

— Ez mind szép — helyeselt vidáman Guszarov. — De mi lesz a szállítással? Ehhez a tervhez nekem billenőkocsik kellenek. Hogy mennyi? Tüstént megmondom...

Felkapott az asztalról egy papírlapot, megfordította, kivett egy ceruzát egy magas márványpohárban tarkálló csokorból, és számításaiba merült.

— Ne fáradjon, Jevgenyij Alekszandrovics — nevetett az igazgató. — Mindent kiszámítottunk. Nézze csak meg a négyes számú mellékletet. Az évi autószállítás kerete hárommillió tonnakilométer. Elegendő?

Guszarov felfortyant:

— Keret, keret! Ez csak papír! De nekem több millió köbméter földet kell elszállítanom! Ki csinálja ezt meg nekem?

— A terv világosan megmondja; a bajkalszki autótröszt.

— Ne tegyük már bolonddá egymást, Konsztantyin Vikentyevics! Az autótröszt fabatkát sem ér. Nincs olyan értekezlet, ahol ne húznák rá a vizeslepedőt. Még a városi és területi szállításokkal sem birkózik meg.

— Megnövelik az autóállományukat.

— Csakhogy a szállítási igény sokkal gyorsabban növekszik. Ugyan már! Ha az egész járműpark, az autóbuszokkal és a taxikkal együtt, kizárólag nekem fuvarozná a földet, az se lenne elég! Ez az egész számítás papírszagú. Billenőkocsikra van szükségem. Adjon vagy száz öttonnás minszki billenőkocsit. De még jobb lesz húsz nagy, huszonöttonnás. Úgy hallom, elkezdték már a sorozatgyártását.

— Ezek még csak a kísérleti darabok.

— Hát akkor próbáljuk ki őket az Angaránál.

— Ezeket a gépeket maga az Állami Tervhivatal elnöke osztja el.

— Megtaláljuk hozzá is az utat!

— Értsen meg végre! — Most az igazgató vesztette el türelmét. — A tervet már jóváhagyták. Aláírtam. És most újra vigyem a kormány elé?!

— Úgy... — nyújtotta a szót Guszarov. — Hát akkor ide figyeljen. Ha jól tudom, ezt a tervezetet nekem is láttamoznom kell. Ha nem kapok billenőkocsikat, nem írom alá.

Az igazgató sovány arcán táncoltak az izmok. Egy hosszú percig átható, merev pillantással bámulta Guszarovot, aztán megszólalt:

— Rendben van. Gyerünk a Tervhivatal elnökéhez. Ez minden óhaja?

— Majdnem.

— Nos?

— Fel kell tölteni a munkáslétszámot. Legalább ezer emberrel.

— Megnövelhetjük a toborzást. De hol helyez el ennyi munkást?

Guszarov vállat vont.

— Az már a mi gondunk.

— És a miénk is. Jól tudjuk, hogy egyetlen négyzetméter szabad lakóterület sem akad az építkezésen. Ezer személynek legkevesebb négyezer négyzetméterre van szüksége.

Guszarov nevetve legyintett.

— Belegabalyodott a formaságokba. Elsorolhatná még, hány klub, művelődési otthon, bolt, fürdő meg borbélyüzlet kellene... Mi, termelőmunkások, igénytelenebbek vagyunk. Házban persze kényelmesebb lakni, de mit csináljunk, ha nincs. Az ördögbe is, engedjék meg, hogy sátrakban, vasúti kocsikban vagy földkunyhókban lakjunk!

— Nem, ezt nem engedjük meg — válaszolta nyugodtan, de nagyon határozottan a másik. — Nem engedjük meg! Maga elfelejti, hogy nem a Cheops-piramist építi, hanem a szovjetország egyik vízierőművét... Nekem nincs időm rá, hogy az eszmei

színvonalát emeljem. Ezért utasítom, hogy szorgalmazza a lakóházépítést. Ennek arányában fogunk munkaerőt biztosítani.

Guszarov belátta, hogy bakot lőtt, nem vitatkozott tovább. Hiszen úgyis a saját feje után fog menni, de nincs értelme összeveszni az iparigazgatóság vezetőjével. Megígérte tehát, hogy mindenképpen meggyorsítja a lakóházépítést.

Kölcsönösen elégedetten vettek búcsút egymástól.

Guszarov ezután Tamara Georgijevna Nyecvetovához sietett.

Meg kellett tudnia, Tamara előkészítette-e találkozását a Vízügyi Tervező Intézet vezetőivel. Tamara természetesen mindent előkészített. És természetesen, mint mindig, most is zsörtölődik majd: „Megérdemlem a szemrehányást, hogy túl sokat teszek a rokonság érdekében." (Ludmila első vagy másodunokatestvére volt.)

Ám ez nem komoly zsörtölődés.

Tamara már számtalanszor segített Guszarovnak, hogy a vitás kérdéseket elintézze a tervező intézetben.

Guszarov azonban nem csupán ezért igyekezett hozzá. Neki őszintén feltárhatta minden gondolatát. A nő hitt az ő vezető, irányító tehetségében, és bánkódott balsikerein. Most vele fog örülni, ha megtudja, hogy miről tárgyalt az iparigazgatóságon.

A metro mozgólépcsőjén megszokásból az órájára pillantott. Kilenc óra múlt. Meggyorsította lépteit. Az átjáróban magas, fiatal lány előzte meg, iskolai aktatáskát lóbált a kezében. Mikor elhaladt mellette, kissé meglökte könyökével, ezért figyelt fel rá. Rövidkabátos fiatalember sietett a lány oldalán, könyvcsomóval a hóna alatt. Szabadon maradt kezével élénken hadonászva mesélt valamit a lánynak. A földalatti kocsijában megütötte fülét beszélgetésük egy-egy foszlánya.

„Egyetemisták" — gondolta a férfi, és elkomorult. Neki is egyetemista már a fia... Talán él valahol egy ugyanilyen csinos, életrevaló legény, ő is tanul, és ő is szerelmes egy kislányba.

Mint olyan ember, akitől távol áll „minden érzelgősség", és nem lebecsülendő erényének tartotta a józan életszemléletet s az „önuralom tudományát", Guszarov nem szerette régi emlékekkel háborgatni lelkét.

Mostanában mégis egyre gyakrabban rátörtek az emlékek. Talán az alattomban közeledő öregség okozta, amely még nem tudta hatalmába keríteni testét, hát megpróbált a lelkébe férkőzni, vagy talán csak élettapasztalata változtatta mélyebben érző emberré, de magányának szomorú tudata egyre sűrűbben nyugtalanította Guszarovot.

Tizedik fejezet

Ludmila Petrovna ma a szokásosnál tovább maradt a szakkörben.

Otthon távirat várta. Izgalomtól reszkető kézzel tépte fel. Férje értesítette: „Holnap indulok repülőgépen. Jól vagyok, unatkozom, sokszor csókollak. Jevgenyij."

Nagyon várta ezt a táviratot. Végre ismét itthon lesz a férje!...

Szüntelen féltékenysége csodálatos módon jól megfért lelkében rajongó szerelmével és férje tehetségének, tudásának imádatával. Szemében Jevgenyij volt a legbölcsebb, legerélyesebb és legvonzóbb férfi, s ezért még gyűlölni sem tudta képzelt vetélytársnőit. Őszintén hitte, hogy egyetlen nő sem állhat ellen férjének, és éppen ezért, bár soha nem érte hűtlenségen, folyton gyanakodott.

Ludmila Petrovna sok mindent átélt élete harminc esztendeje alatt. Volt idő, amikor igen nehéz sorban élt. Éppen akkor találkozott Guszarovval, és a felesége lett. Talán ez magyarázza, hogy férje iránti szerelmét nem szűnő hálaérzet is táplálta, a szerető asszony féltékenységéhez pedig aggodalom járult, féltette végre megtalált családi boldogságát.

Már a konzervatórium második évét végezte, amikor Guszarovot kinevezték a Bajkalszki Vízierőmű építkezésének vezetőjévé. Ludmila nem szívesen vált meg Moszkvától, hisz már-már megnyílt előtte a siker felé vezető út. Férje ekkor kijelentette, hogy nincs kifogása a fővárosban maradása ellen, bár nem tudhatja, vajon érzelmeik kibírják-e a hosszú távollét megpróbáltatásait.

Ludmila Petrovna megértette a célzást, és szó nélkül vállalta a messzi szibériai utat.

Első találkozása az építkezéssel ellentétes érzéseket váltott ki belőle. Az építkezésvezető számára épült házikó láttán — noha a festők nem sajnálták sem a festéket, sem az igyekezetet a ház belsejének csinosítására — bizony sóhajtva gondolt vissza moszkvai lakásukra. Nyomasztónak, félelmetesnek érezte a telep egyetlen utcájának éjszakai csendjét, melyet csak hamis éneklés vagy harsány kiáltás tört meg időnként. Jevgenyij Alekszandrovics észrevette felesége csüggedését, és hogy előzze szomorú gondolatait, egy szép napon megmutatta neki az Angarát.

Motoros bárkán felmentek egészen a folyam forrásvidékéig. A háromórás út alatt Ludmila majdnem mindvégig ott állt a bárka orrában, bár a Bajkál-tó felől támadó friss szélrohamok jócskán permetezték rá az apró vízcseppeket.

A fenyőkkel benőtt, meredek sziklapartokat hasadékok szabdalták, melyekben tajtékzó folyócskák futottak az Angarába. Lassan úsztak el mellettük a partok, és Ludmila csak akkor tapasztalta igazán, milyen sebes a folyam sodrása, amikor motorosuk mellett elsuhant egy szembejövő csónak, és néhány szempillantás alatt eltűnt a folyó kanyarulatában.

A sebes sodrású Angara nagyon széles volt. Úgy tűnt fel, még sok száz versztát kell felfelé haladniuk, hogy elérjék a forrásvidéket. De íme, a meder hirtelen kanyarodott egyet, szétváltak a partmenti sziklák — és Ludmila szeme elé tárult a fenséges Bajkál-tó végeláthatatlan tükre.

Könnyű hullámok fodrozódtak a tavon, tarajukon remegve szikráztak a napsugarak. Távolabb már elmosódtak a hullámok, és a türkizkék víztükör eggyéolvadt a messzeséggel. Magasan az égbolton feltűntek a túlsó part hófödte hegycsúcsainak halvány körvonalai.

A motorcsónak megkerülte a Sámán-követ — a hatalmas szirt közvetlenül a forrásánál ketté szeli az Angarát — és a Bajkál-tavon folytatta útját.

Ludmila megfordult, hogy búcsúpillantást vessen a mögöttük maradó Angarára. A Sámán-kő szikrázott az örvénylő hullámok-

ban, mintha fel akarná tartóztatni a tóból hömpölygő hatalmas zuhatagot.

— Micsoda szépség! Micsoda erő! — lelkendezett az asszony.

— Gyönyörű — felelte Guszarov. — A Bajkál mindazt a vizet, amit a beleömlő háromszázharminc folyó ad neki, mind az Angarának ajándékozza. Ezért a legendák a Bajkál kedves leányának nevezik az Angarát.

— Háromszázharminc folyó! No igen — tette hozzá az asszony elgondolkozva —, az Angara különben egy szempillantás alatt kiszárítaná a tavat.

— No, azért nem. Kiszámították, hogy ha az a sok folyó egytől egyig kiszáradna, és egy csepp vizet sem adna a Bajkálnak, az Angara akkor is ilyen bővizű folyam maradna majdnem ötszáz évig. — És vidáman rákacsintott csodálkozó feleségére: — Lám, mennyi vize van az én gazdaságomnak!

Az egész napot a Bajkál-tavon töltötték. Visszaúton Ludmila kijelentette, hogy ez volt élete egyik legszebb napja. Férje fölényesen tréfálkozott az asszony lelkesedésén, de magában nagyon örült ötlete sikerének.

Az asszony csak most mérhette fel igazi nagyságában az építkezést, most értette meg, milyen megtisztelő, felelősségteljes feladatot bíztak Jevgenyijre, és büszkén tekintett fel rá. Most már más szemmel nézte kényelmetlen életkörülményeiket, melyeket tegnap még elviselhetetlennek talált. Minden erejét, igyekezetét, rendkívüli leleményességét latba vetette, hogy még itt, a kezdet kezdeténél tartó építkezés hevenyészett környezetében is barátságos otthont teremtsen.

Guszarovot boldoggá tette felesége lelkes buzgalma, és vidám kedvében gyakran mondogatta: nem is álmodta volna, hogy egy zongoraművésznőben ilyen kiváló gazdasszonyi tehetség rejtőzzék.

A szokásos tervmegbeszélés (így nevezték az építkezésen a heti adminisztratív-műszaki értekezletet) vége felé közeledett. A körzetvezetők már beszámoltak az elmúlt hétről, befejeződött az immáron hagyományossá váló perpatvar a főmechanikus és az anyagellátó osztály vezetője között, és a termelési osztály vezetője is pontot tett megszokott beszéde végére, amelyben a heti és napi grafikonok bevezetésének fontosságát ecsetelte...

Guszarov távollétében Vaszilij Vasziljevics Okrugin, az építkezés főmérnöke vezette a megbeszélést. Guszarov nélkül rendszerint elhúzódtak az értekezletek. Vaszilij Vasziljevics hagyta, hogy mindenki végigmondja a mondókáját. De ma szemmel láthatóan rossz hangulatban volt, és éles hangú közbeszólásokkal sűrűn rendreutasította a felszólalókat.

Fáradtnak látszott, egyébként is sápadt arca ma viaszsárga volt, táskás szemealja elcsúnyította finom arcát, szabályos vonásait. Látszott rajta, hogy még nem gyógyult ki régi betegségéből. Mindnyájan ismerték a beteg Vaszilij Vasziljevics ingerlékenységét, és ezért komolyabban senki sem szállt vele vitába, sőt még Kravcsuk, a főmechanikus is elengedte füle mellett egy nagyon csípős megjegyzését.

Okrugin már éppen be akarta rekeszteni a megbeszélést, amikor az asztal végén ülő Fjodor Fjodorovics, a katlanfőnök felemelte a kezét, és közbeszólt:

— És mi van a vízelvezető csövekkel?

— A csövekkel? — ismételte Okrugin, törve a fejét, milyen csövekről van is szó.

— Amikről három napja beszéltem — emlékeztette Fjodor Fjodorovics.

— Emlékszem — legyintett türelmetlenül a főmérnök. — Szpiridon Lukics! — fordult a tervosztály főnökéhez. — Megbíztam magát, hogy nézzen utána.

— Utánanéztem — válaszolta Szpiridon Lukics. — Ott van a jelentés a mappájában, Vaszilij Vasziljevics.

Okrugin fájdalmasan összevonta szemöldökét.

— Nem fogom most felolvasni az egész jelentését. Mondja el két szóval a dolog lényegét.

— Bocsásson meg. Az anyagellátó osztály a tervben előírt vékonyfalú csövek helyett vastagfalúakat szállított. A falvastagság különbsége két milliméter. A fővezeték mindkét ágát figyelembe véve, ez kétszáznegyven tonna fémtöbbletet jelent. Az Ipari Bank nem hagyhat jóvá ilyen mérvű drágulást, erről már egyébként...

— Nem a drágulás a fontos — szakította félbe dühösen Okrugin —, hanem a fémpazarlás! Miért szállítottak a szabványtól eltérő csöveket? — fordult az anyagellátó osztály vezetőjéhez.

A kérdezett széttárta karját.

— Erről már beszámoltam Jevgenyij Alekszandrovicsnak. És azt hiszem, ön is tud a dologról. Az iparigazgatóság nem rendelkezett kellő falvastagságú csövekkel. Meg kellett elégednünk ilyenekkel. Tökéletesen megfelelnek. Az átmérőjük ugyanolyan.

— Az átmérőjük ugyanolyan! Magának mint anyagbeszerzőnek a legjobban kell tudnia, mit jelent, ha kétszáznegyven tonnával túllépjük a keretet.

— Jóváhagyták.

— Kicsoda?

— Megszereztem az Állami Tervhivatal jóváhagyását. Jóváírják az építkezésnek.

— Az építkezésnek! — fortyant fel Okrugin. — És az államnak? Ki téríti meg a kárt az államnak? Megtiltom, hogy lefektessék azokat a csöveket!

— Tavaszra el kell készülnie a második szivattyúműnek — szólt közbe nyugodtan Fjodor Fjodorovics, mintha észre sem venné a főmérnök felháborodását. — Nekem haladéktalanul szükségem van a csövekre.

— Itt ül velünk egy asztalnál az anyagellátás vezetője. Forduljon hozzá — vágta el a vitát Okrugin.

— Legalább maga legyen türelemmel egy kicsit, Fjodor Fjodorovics — mondta halkan az anyagbeszerző. — Holnapután már itt lesz Guszarov. Mindent elintézünk.

— Ha már itt tartunk — emelte fel hangját Okrugin —, akad egyéb követelésünk is az anyagbeszerző osztállyal szemben. Gal-

perin panaszkodik, hogy nem szerezték be a fűtőtesteket a kórháznak.

— Vaszilij Vasziljevics! — ugrott fel az anyagellátás vezetője. — Ez már több a soknál. Galperin szokásos vesszőparipája. Ma megjelenik, és követeli, hogy szerezzünk neki fűtőtesteket tegnapra. Ébredt volna fel előbb.

— Hiába csepül, nem vagyok hibás — állt fel Galperin. — Nagyon jól tudja, mióta rágják a fülemet a műszaki dokumentáció miatt.

— A kórház szerepel a tervben. Ezt maga a hónap eleje óta tudja — támadt a tervosztály vezetője az anyagbeszerzőre.

— No persze! Megvan a terv, minden rendben! — húzta a szót gúnyosan Galperin. — Terv van! Csak éppen a tervezés, a költségvetés meg a pénz hiányzik. Hogy is mondta az egyik ismerősöm, a sorsjegy-listát nézegetve: „Minden egyezik. A kölcsön neve egyezik, az összeg egyezik, csak éppen a sorozatszám nem egyezik."

Többen hangosan nevettek.

— Ne csillogtassa a szellemességét — vágott szavába Okrugin. — Így is elég régen ülünk itt. Más kérdés nincsen?

— Nekem még van — emelte fel kezét Fjodor Fjodorovics.

— Ma kifogyhatatlan a kérdésekben! — mondta ingerülten a főmérnök.

— Arra való a tervmegbeszélés — felelte megingathatatlan nyugalommal Fjodor Fjodorovics. — Munkavezetőre van szükségem Lukovkin helyett a sziklakitermeléshez.

— Küldjön valakit — mondta Okrugin a személyzeti osztály vezetőjére nézve.

— Pillanatnyilag senkit sem küldhetek, Vaszilij Vasziljevics — válaszolta a személyzetis, és tüstént aktív védelemre rendezkedett be. — Egy hete sincs, hogy ajánlottam egy mérnököt.

— Lukovkint ezután vitték el tőlem — vetette közbe Fjodor Fjodorovics.

— Vaszilij Vasziljevics — mosakodott tovább a személyzetis —, a múlt héten két fiatal szakembert irányítottam a polgári építkezésre, de most... nincs senki tartalékban.

— Akkor vegyen elő a tartalékból — mondta a főmérnök, aki nem hallotta az utolsó szavakat.

A személyzeti osztály vezetője széttárta karját, és sértődött arccal odament a harmadik körzet vezetőjéhez.

— Magától kell elvennem valakit, Jermil Mokejevics. — A katlan mindennél fontosabb. Feltétlenül kell ember.

— No jól van, ha kell, hát kell — felelte barátságosan Jermil Mokejevics. — Holnap elküldöm.

— Küldje egyenesen a katlanhoz, az irányítólapot majd később eljuttatom. Csak mondja meg a nevét.

— Rakityint küldöm.

— Rakityin — ismételte a személyzetis, feljegyezve a nevet noteszába. Aztán valami eszébe jutott, s elmosolyodott: — Ez az, akit a múlt héten küldtem? Nem tetszik?

— Miért ne? Derék legény.

A személyzeti osztály vezetője hitetlenkedve ráncolta szemöldökét, de nem szállt vitába. Ha Rakityin, legyen Rakityin.

Így történt, hogy váratlanul teljesült Szergej leghőbb vágya.

Fjodor Fjodorovicsnak megvolt a maga módszere fiatal szakemberek nevelésére.

— Mindennél többet ér az a tudás, amelyet a magunk eszével, a magunk verejtékével szereztünk — szokta mondogatni.

Szergej kezdetben szigorúnak, sőt ridegnek találta Fjodor Fjodorovicsot. Igaz, megkérdezte, milyen egyetemet végzett, hogyan rendezkedett be, sőt még az iránt is érdeklődött, szívesen jön-e át dolgozni a katlanba. De valahogy olyan kurtán-furcsán, szinte a gorombaságig szabatosan kérdezgetett, ráfüggesztve a dús, bozontos szemöldök alatt mélyen ülő, fáradt szemét, hogy Szergej kellemetlenül érezte magát. Új feletteséből hiányzott az a derűs jókedély, ami annyira tetszett neki eddigi főnökében, Jermil Mokejevicsben.

— Menjünk le a katlanba — mondta Fjodor Fjodorovics a kurta beszélgetés után. Meleg gyapjúsálat tekert inas nyakára, melyből élesen kiugrott a hegyes ádámcsutka, a sál végét bedugta posz-

tóval borított bárányb˝or bekecsébe, fejébe nyomta viseltes fülessapkáját és jókora, komótos léptekkel az ajtó felé indult.

Az iroda az alsó zárógáton volt, a katlan legszélén. Odamentek a meredély peremén húzódó fakorlátho z. A katlan mélyét, akárcsak a gátak gerincét, hó borította. A meredek oldalfalak sötéten vették körül a hatalmas üreget. A számtalan út megannyi keskeny fekete szalagként kanyargott a hófödte katlanban. Az utakon teherautók cikáztak.

A katlan jobboldali, közelebb eső sarkában fagyos köd gomolygott egy kicsiny tó fölött, melynek ólmosan csillogó tükrén hosszú vasuszály feketéllett. Az uszályról két vastag vascső nyúlt ki a meredek lejtő oldalához simulva. A csöveket két ember is nehezen tudta volna átfogni. Szergej hallgatózott, s rájött, hogy az az egyenletes, tompa zúgás, amely mintha a föld alól jönne, valójában a vasuszályról hallatszik.

Fjodor Fjodorovics hagyta, hadd szemlélődjön új munkatársa, aztán szűkszavú magyarázatba fogott:

— Első munkafázis. Lefelé hatolunk. Jelenleg a katlan minden pontján elérték a tizenkét méteres mélységet a folyó szintje alatt. A katlan központjában el kell érni a húsz méteres mélységet. Még nyolc méter hiányzik. Ez a nyolc különösen nehéz lesz. Sziklás a talaj. Az idő sürget. Májusban el kell kezdeni a betonozást, hogy még a fagy beállta előtt beton borítsa a katlan fenekét. Ha kifutunk az időből, elszalasztjuk a nyarat, egy teljes évvel később adunk áramot.

Fjodor Fjodorovics vizsgálódva nézett Szergejre, mintha mérlegelné, számíthat-e rá, aztán folytatta:

— Most a szikla kitermelése a legfontosabb. Kinevezem magát a sziklamunkák vezetőjévé. Holnap reggel lépjen munkába. Most menjen le a katlanba. Ebben a műszakban Jazkov dolgozik. Figyelje meg, mint végzi a dolgát. A munkanap végén jöjjön be hozzám — aztán néhány lépésről visszafordulva, váratlanul megkérdezte: — Órája van

— Van — felelte gépiesen Szergej.

— Háromnegyed kettőkor jöjjön fel a katlanból az irodámba. Kettőkor kezdődnek a robbantások.

Rakityin óvatosan leereszkedett a meredek falépcsőn, egy pillanatra sem engedte el a korlátot, és csodálkozva tapasztalta, hogy itt lent jobban érzékelhetők a katlan méretei. A lépcső aljától nem messze, egy mély árokban, a meredek oldallal párhuzamosan patak csobogott. Szergej megállt az árok felett húzódó vastag deszkapallón. A patak vize annyira átlátszó volt, hogy méteres mélyében pompásan látszottak a vízfényesítette, sokszínű kavicsok, sőt még az árban sodródó homokszemek és apró kövecskék is. És furcsamód, e fölött a csodálatosan átlátszó víz fölött enyhe záptojásszag terjengett.

„Sziklás víz. Kénhidrogén" — eszmélt rá Szergej.

A katlan oldalába vágott keskeny párkány-úton lassan ereszkedett lefelé egy billenőkocsi; szállítótartálya rozsdás volt és horpadt. A katlanba érve a vezető gázt adott, és hetykén nekiiramodott. Szergej követte tekintetével a mellette elrobogó kocsit, mely nagyokat zökkenve a gödrökben, a katlan távoli szögletébe tartott, s ott eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Rakityin kíváncsian utána indult. A katlan feneke korántsem volt olyan egyenletes, amilyennek föntről látszott. Az út nagy vargabetűkben kerülgette a jókora homokkő-kupacokat, keresztezte a sokfelé futó árkokat, végül pedig hirtelen leereszkedett egy széles, mély gödörbe, amelyben mint mesebeli szörny a barlangjában, csörömpölve forgott egy exkavátor.

A kocka alakú kotróvödör, akár egy hosszú nyakú ragadozómadár, csörögve-zörögve mart bele a sziklatörmelékbe, majd megfordult a levegőben, a kocsi fölé libbent, és kitátva száját, hatalmas kőzuhatagot szórt a tartályba. A kocsi zöttyent egyet, ráült a rugóira, a kotróvödör lecsüngő állkapocsra emlékeztető ajtaja csikorogva becsukódott, és a vödör ismét belevájta mohó fogait a kitermelt kőhalmazba.

Másodszorra színültig megtelt a billenőkocsi tartálya.

— Indíts, Kuzma! — rikkantotta az exkavátor-kezelő, kinézve fülkéje felhajtott ablakán.

Az öttonnás kocsi fülsiketítő dudálás közepette nekiiramodott a meredek emelkedőnek, és helyét máris elfoglalta a következő, melynek nikkelezett bölény csillogott a hűtőjén.

Szergej sokáig figyelte az exkavátor ütemes mozgását, és az a tudat, hogy ott áll a katlan fenekén, mélyebben a folyam medrénél, azon a helyen, ahol az ország egyik legnagyobb vízierőművének építményét alapozzák, kellemes izgalommal töltötte el.

Az exkavátor-kezelő kiabálása zavarta meg gondolataiban.

— Megint autóra várok! Elaludtak azok ott? — Nyilvánvalóan építésvezetőnek vagy munkavezetőnek nézte Rakityint.

Az exkavátor mozdulatlanul állt, a kezelő pedig, kidugva fejét az ablakon, bosszúsan mutogatott a teli kotróvödörre, amely mozdulatlanul állt a levegőben.

Szergej zavarba jött, és kitérve a magyarázkodás elől, sietve kikecmergett a fejtésből. A katlan túlsó végében egy másik exkavátor dolgozott, a világoszöldre festett alkotmány élesen elütött a sötétbarna földoldaltól. Hosszú teherautósor húzódott mellette. Szergej arra vette útját. Földgyalu tartott szembe vele, harciasan magasba emelt, csillogó ekével. Rakityin már csak néhány lépésnyire volt tőle, amikor valahonnan odaugrott a masina elé egy alacsony, cingár legény kék vattakabátban, hozzávaló vattanadrágban, és hátul felvágott szárú nemezcsizmában. Kiabált valamit, integetett, mire a földgyalu megállt, aztán egy helyben megfordult, és elindult az ellenkező irányba.

— Maga Jazkov? — kérdezte Szergej. Eszébe jutott a Fjodor Fjodorovics által említett név.

— Mondjuk, hogy én — vetette oda ingerülten a legény, és kihívóan végigmérte a kérdezőt, ami oldalról nézve eléggé mulatságos látvány lehetett, mivel egy jó fejjel alacsonyabb volt.

— Amott tétlenül áll az exkavátor — mondta Szergej. — Nincs kocsi.

— Tudom — felelte bosszúsan Jazkov. — Nem akaródzik jönni a csibészeknek, mert meredek a lejtő. De majd én... — Nekiiramodott, és meg sem állt a másik exkavátornál várakozó teherautókig.

Szergej kíváncsian követte, vajon hogyan fog Jazkov szót érteni a sofőrökkel. Még félúton sem járt, amikor látta, hogy a sor végén álló három gépkocsi megfordul, és elindul egyenesen szembe vele. Jazkov vézna kis alakja már a földgyalu mellett tűnt fel,

amely az út gödreit egyengette. Aztán Jazkov felmászott a vezető fülkéjébe, és a földgyalu elcsörömpölt Rakityin mellett a katlan távoli sarka felé.

A földmunkás-brigád talajfuratokat ásott az út közelében. Amikor a bulldózer melléjük ért, Jazkov kiugrott a masina lépcsőjére, és dühösen kiabált valamit. Szergej azonban észrevette, hogy senki sem sértődik meg emiatt, sőt, egy nagyra nőtt lány, aki közvetlenül az út mentén dolgozott, vidáman odakiáltotta:

— Nem szedünk rá, Szerjozsa!

Szergej úgy elámult, hogy hirtelenjében azt sem tudta: ez a Szerjozsa ő-e, vagy Jazkov. Nagy tisztelettel bámult a Jazkovval távolodó földgyalu után, és arra gondolt, hogy ez a cingár legény itt megtalálta a helyét, és ezt mindenki látja, éppen ezért tisztelik és becsülik... Vajon mikor fogja ő — Szergej Rakityin — megtanulni a módját, hogy hasonló lehessen...

Még egy pillantást vetett a magas, vidám lányra, aki ügyesen forgatta a feszítővasat, és bár a külsejében az égvilágon semmi sem emlékeztette Galjára, mégis ő jutott eszébe róla.

Ki tudja, mi okból, Galja viselkedése teljesen megváltozott. Már harmadik napja elutasítja, amikor haza akarja kísérni próba után. Tegnap, miután Jermil Mokejics közölte vele áthelyezését, és visszavette tőle elkezdett munkáját, Szergej, ahelyett hogy hazament volna, megvárta a műszak végét; látni akarta Galját, és beszélni akart vele... De a lány, alighogy észrevette, karonfogta a vidám Ljubkát meg egy másik barátnőjét, és elsétálva mellette, hanyagul odavetette:

— Viszontlátásra, Rakityin elvtárs!

Szergej önmagának sem adott még számot róla, mit is érez Galja iránt. Csak annyit tudott, hogy tetszik neki a lány, és kellemesen érzi magát a társaságában. És Galja volt az első, aki felfigyelt rá, barátságos, kedves volt hozzá, amikor még egy lelket sem ismert az építkezésen. És most ez a hirtelen változás...

Úgy elmerült gondolataiban, hogy nem hallotta sem a lánctalpak csikorgását, sem a recsegő kürtöt. A kürt még élesebben üvöltött. Szergej összerezzent és hátranézett. Egy exkavátor törtetett egyenesen feléje, kotróvödre fenyegetően nyúlt a magasba.

— A füleden ülsz, hé! — kiáltott rá a kormánynál ülő gépész. Az exkavátor mögött siető Szemjon Perevalov pedig, mellé érve, nyilván felismerte Szergejt, odavetette:

— A tóparti tisztáson való ábrándozni, nem az út közepén!

És Szergej csüggedten gondolta, hogy bizony nem egyhamar lesz ő olyan ember, mint Jazkov.

Tizenkettedik fejezet

Szergej megkapta első Komszomol-megbízatását az építkezésen. Kulturális-nevelő munkát kellett végeznie a 9-es ifjúsági munkásszálláson. Hogy örült volna ennek a feladatnak három nappal ezelőtt... De most...

Borús gondolatokkal igyekezett a kilences szállás felé. Már alkonyodott, minden ablak világított. Galja szobájának ablakaiból is áradt a fény. Felment az első emeletre, és hosszú folyosón találta magát, amely végigfutott az egész épületen.

Felidézte az ablakok elhelyezkedését, így próbálta kitalálni, hogy a sok ajtó közül melyik vezet Galja szobájába. Halkan kopogtatott egy ajtón, amelyre krétával gondosan felírta valaki a 14-es számot.

„De jó lenne, ha mindketten itthon volnának."

Gálja azonban egyedül volt a szobában. Nemrégen érhetett haza a munkából, a tükör előtt fésülködött. Egyszerű, de csinos flanellköpenyt és prémszegéllyel díszített házipapucsot viselt. — Szabad — mondta, s nem is fordult az ajtó felé. Dasa néni, az öreg takarítónő szokott így kopogni. Szergej váratlan megjelenése egyáltalán nem hozta zavarba.

A látogató ellenben kettejük helyett is zavarban volt, olyannyira, hogy kis híján sarkon fordult, de idejekorán észbekapott, hogy ez felettébb nevetséges és furcsa volna.

— Bizonyára zavarom — szólalt meg gyámoltalanul.

— Már meg is zavart — nevette el magát Galja. — De maga előtt is befonom a hajamat. Kerüljön beljebb. Üljön le. — Szergej néhányszor beletörölte nemezcsizmáját a bolyhos lábtörlőbe, és

odament a szoba közepén álló székhez, de Galja megállította: — Fűtünk. Vegye le a kabátját.

Befonta a haját, és szép, súlyos kontyba csavarta. Ez a viselet nagyon illett hozzá. Most szakasztott olyan volt, mint első este, amikor olyan szívélyes volt Szergejhez.

A fiatalember zavara lassan eloszlott. Sőt, felvillant benne a remény, hogy hátha ok nélkül gyötrődött az utóbbi napokban.

— Galja, megbízással jöttem magához.

— Hozzám? Kitől?

— Engem megbíztak... — Szergej feszengve kutatott nem hivatalos, egyszerű szavak után, de hasztalan... — megbíztak kulturális-nevelő munkával a maguk szállásán, továbbá lakóbizottságot kell szerveznem. A Komszomol-bizottság javasolta, hogy magát válasszuk meg a lakóbizottság elnökévé.

— No lám, milyen ügyben tevékenykedik! — felelte nyugodtan (sőt Szergej úgy érezte: örvendezve) Galja. — Már többször említettem a bizottságban, hogy küldjenek valakit a mi szállásunkra. Igaz, nem sejtettem, hogy magát fogják küldeni... No, de ez persze nem fontos... Mikor akarja megtartani a gyűlést?

— Jó lenne ma.

— Legyen ma. Mindjárt itt lesz Ánya. Elküldjük, hívja össze a szobákból a lányokat.

Az ágyak a két szemben levő fal mellett álltak. És mindkettő, az éjjeliszekrénnyel meg a fekvőhely fejénél elhelyezett toalettasztalkával, a másiktól független, külön fél-szobácskát alkotott.

Ánya lakórésze szebben volt berendezve. Az ágy felett fonott szalmaszőnyeg díszlett a falon, amely vadászjelenetet ábrázolt a dzsungelben. A bambusz és nád rikítózöld sűrűjével körülvett sárga tisztáson ifjú vadász állott, tolldísszel a fején. Hátborzongató hidegvérrel célba vett egy hatalmas, vérszomjas tigrist. A művész kétségkívül ugrás közben akarta ábrázolni a ragadozót, de mivel figyelmen kívül hagyta a távlatok törvényeit, az óriás fenevad szédítő magasságban lebegett, és aligha lehetett kielégítő választ találni arra, vajon miért ugrott olyan nagyot. A művész a nagyobb hatás kedvéért további két acsarkodó tigrispofát festett a vadász háta mögé, az egyik éppen felért az ifjú derekáig.

A tigrisjelenet fölött Lermontov képe függött. Ez először meglepte Szergejt, de aztán észrevette, hogy a költő körül igéző filmszínészek válogatott levelezőlap-képei sorakoznak legyező alakban, s arra következtetett, hogy Lermontov kizárólag nem mindennapi külsejének köszönheti, hogy bekerült ebbe a válogatott társaságba.

Gyors léptek kopogása hallatszott a folyosón, az ajtó nagy zajjal kitárult, és Ánya már a küszöbön vidám, önfeledt fecsegésbe fogott:

— O, Galja! Ha tudnád, mit akarok mondani... — de meglátva a vendéget, torkán akadt a szó.

— Nos, mit akarsz mondani? — mosolyodott el Galja.

Ánya kihasználva, hogy a feléje forduló barátnője eltakarta Szergejt, elfintorította arcát, és mesterkélt hangon befejezte:

— Azt mondom, hogy örülök a vendégnek.

— Sose örülj neki. Nem vendég, megbízott. Méghozzá fontos ügyben. Egyébként nem fagytál össze?

— Nem — felelte Ánya értetlenül.

— A sarokszoba a legnagyobb?

Ánya bólintott.

— Amelyikben Ljubka Poncsik lakik?

— Igen.

— Akkor idehallgasson, Molocskova elvtársnő! A következő utasítást adom: fussa végig a szállót, és szedje össze valamennyi lányt a Poncsik szobájában tartandó gyűlésre.

Ánya felfújta az arcát, és rosszkedvűen tette kezét az ajtókilincsre.

— Csak siettesd a lányokat, Ánya. Szergej Vasziljevicsnek bizonyára nincs sok ideje.

Ánya arca egyszeriben felderült.

— Maga fogja tartani a gyűlést? — és választ se várva, kiperdült a folyosóra.

„Most megkérdezem. Megkérdezem egyenesen, hogy miért változott meg annyira." — És nyugalmat erőltetve magára, odament Galjához.

— Galja! Szeretnék kérdezni valamit magától...

— Ugyan mit? — A lány finom ívű szemöldöke kissé összehúzódott, az arca megfeszült.

Szergejnek abban a pillanatban inába szállt a bátorsága.

— ... jobban mondva, meg szeretném kérni, hogy legyen segítségemre ... a választásban. Adjon tanácsot, kit válasszunk meg ...

Galja furcsa, átható pillantást vetett rá, és egyenes vonalú, szép orra alig észrevehetően megremegett.

— No jó — mondta — akkor gondolkozzunk.

És hozzáláttak a gyűlés előkészítéséhez.

— Összegyűltek. Várják magát — jelentette Ánya a küszöbről. Már levetette a kabátját, sapkáját, és mintha még a szemöldökét is rendbeszedte volna. — Táncolni is fogunk?

Szergej Galjára pillantott. A lány szótlanul vállat vont.

— Miféle gyűlés az, ahol még tánc sincs — mondta panaszosan Ánya. — Galja ... — könyörögve nézett barátnőjére. — Elszaladok a négyes szállásra a harmonikásért.

— Nem tánccal kell kezdeni — legyintett Galja.

— Majd utána, persze hogy utána — hadarta Ánya. — Azt mondom neki, hogy jöjjön egy óra múlva. Jó? — és máris eltűnt az ajtó mögött.

Majdnem valamennyi szoba ajtaja nyitva volt, és Szergej a lányok pillantásának kereszttüzében volt kénytelen végigmenni a folyosón. Csak úgy röpködtek a nyomában a megjegyzések:

— Szó se róla, szemrevaló agitátor.

— Vigyázz, Motyka, megagitál.

— Neki nem kell, katona után eped.

És még egy, nyilván eléggé csípős megjegyzés veszett el a felcsattanó nevetésben.

Sokan összegyűltek már a tágas sarokszobában. Egyesek illedelmesen üldögéltek a fal mellé húzott ágyakon. Mások a középső ablak mellett csoportba verődtek. Kis termetű, telt alakú lány állt a figyelem középpontjában; kék síruhát viselt, amely szorosan simult formás termetére. Futó pillantást vetett Szergejre, aztán úgy tett, mintha észre se venné, s csengő, de kissé éles hangon folytatta a csasztuskát, dobbantva, illegve hozzá:

Nem kell nékem sült csibe,
Nem kell a zúzája,
Ha a babám megcsókol,
Elég nekem mára.

Eközben olyan csintalan kifejezés tükröződött fitos orrú, kerek arcán, olyan vidáman röpködtek szőke fürtjei, melyek mintha fénnyel övezték volna szélfútta, barna arcát, olyan játékos pillantásokat lövellt égszínkék, nagy, kerek szemével, hogy hallgatói minduntalan felkiáltottak elragadtatásukban.

— Hej, te Ljubka!

— Rajta, Poncsik, vidáman!

— Ez már teszi!

Szergej tétován megállt a küszöbön, nem tudván, miként kezdhetné el a gyűlést ilyen vidám hangulatban. Hogy, hogy nem, Galja nem sietett a segítségére. De az általános figyelem már a fiatalemberre terelődött. Ekkor a vidám Ljubka, aki ezúttal sem akart lemondani a kezdeményezésről, odament az asztalhoz, megkocogtatta az üres kancsót, és szőke szemöldökét szigorúan összevonva még mindig mosolygó szeme fölött, száraz, hivatalos hangon, nyilván csúfolódva valakin, megszólalt:

— Elvtársak! Az értekezletet folytatjuk. Következő napirendi pontunk...

Ismét hangos kacagás volt a válasz.

— Ó, te Poncsik! — kiáltotta csillogó szemmel egy tömzsi, szeplős lány, de elkapva Szergej tekintetét, zavartan elbújt barátnője háta mögé.

— No, menj csak odább, elnök — mondta Galja az asztalhoz lépve.

Ljubka sértődött arcot vágott, és félrevonult.

Elkezdődött a gyűlés. Szergej igyekezett eszébe idézni mindazt, amit a Komszomol-bizottság titkára a lelkére kötött, s elmondta, hogy valamennyi munkásszálláson lakóbizottságot alakítottak.

— Aztán mire jó ez a bizottság? — kérdezte lustán egy hervadó külsejű leány, aki felhúzott lábbal ült az ágyon. Sűrű szemöldökét feketére festette.

— Hogyhogy mire jó? — Szergej meghökkent egy kicsit. — Felügyel a tisztaságra, a szállás házirendjének betartására. Bizonyára a személyzet sem végzi tökéletesen a dolgát...

— De nem ám!

— Soha nem hozzák idejében a vizet!

— No látják — örült meg a támogatásnak Rakityin —, a lakóbizottság mindezt tudtára adja a telepvezetőnek...

— Már tudtára adtuk egy-kétszer!

— Falrahányt borsó!

— A telepvezető életében nem ivott vizet!

— Felfordul a gyomra a víztől — szólt közbe együttérzőn Ljubka, mire megint kitört a nevetés.

— Nem minden szálláson ügyelnek a házirend betartására. Előfordul, hogy idegenek... a megengedett időnél tovább tartózkodnak a szobákban... Szergej érezte, hogy elpirul, és reszketve gondolt rá, hogy ezt valamennyien látják.

— Újra a régi nóta — legyintett a festett szemöldökű lány.

— Talán rólad szól a nóta, Polenyka? — kérdezte ártatlanul Ljubka.

— Jól tudjuk: akinek váj van a fején... Egyetlen szoba miatt az egész szállót szájukra veszik az emberek — szólt közbe valaki.

— Hazudsz! — csattant fel Polenyka.

— Én hazudok?! Tegnap hajnaltájt egy nyurga alak somfordált ki a szobátokból. Kezeslábasban volt. Tulajdon szememmel láttam!

— Vaksi a te szemed — fújt dühösen Polenyka. — Tulajdon szememmel! — utánozta társnőjét. — Hiszen nem is kezes-lábasban volt!

Az általános hahota véget vetett a pörlekedésnek. De a civakodás nem volt hiábavaló. Őszinte beszélgetés követte. Ezután sor került a lakóbizottság megválasztására.

— Most pedig, lányok, Szergej Vasziljevics felolvas nekünk egy érdekes történetet — jelentette be Galja.

Szergej bizonyos izgalommal várta ezt a pillanatot. Hátha felállnak, és kimennek... De nem távozott senki, sőt, kórusban biztatták:

— Halljuk, halljuk!

— Ez igen!

— Alekszej Nyikolajevics Tolsztoj „Orosz jellem" című elbeszélését olvasom fel — kezdte Szergej, és ismét aggódva gondolt rá, vajon nem választott-e túlságosan komoly témát az első alkalomra.

De aggodalma hiábavalónak bizonyult. És noha nem adott elő isten tudja, milyen tehetséggel, feszült figyelemmel hallgatták. Annál a résznél, amikor a katonák a szerelemről beszélgetnek, a lányok a fülüket hegyezték, jó néhányuk gépiesen, ösztönösen megigazította haját, sőt egyikük lopva bepillantott a tenyerében szorongatott apró tükörbe.

... Visszafojtott lélegzettel hallgatták Jegor Drjomov hőstetteit, a „háború istenének" történetét.

Hirtelen kicsapódott az ajtó, és zajosan berontott Kuzma Szemjorkin. Szemmel láthatóan pityókos volt.

— No lám, itt vagytok, gyönyörűségeim! — örvendezett.

Mindenfelől lepisszegték.

Kuzma meglepetten körülnézett, aztán meglátva Ánya haragos szemét, fenyegetően magasba emelt ujját, egyik lábáról a másikra állt, majd súlyosan rátelepedett egy odatolt éjjeliszekrényre, hátát az ajtófélfának vetette.

Rakityin folytatta a felolvasást. Kuzma szótlanul hallgatta, időnként lecsukta szemét, de erőlködve ki is nyitotta. Feje végül a mellére bukott, és szuszogni kezdett.

Szergej abbahagyta az olvasást, és zavartan Galjára nézett. Ánya, észrevéve pillantását, gyorsan felállt, odament Kuzmához, alaposan megrázta, aztán karon fogta, és kivezette a szobából.

Szergej még fél oldalt sem olvasott el, amikor a lány már visszajött, és óvatosan elhelyezkedett az ajtónál levő éjjeliszekrényen, amin Kuzma ült az imént.

Jegor Drjomov története annyira magával ragadta valamennyiüket, hogy Kuzma botrányos megjelenése és kitoloncolása sem vonta el figyelmüket. És amikor Szergej arról olvasott, hogy Jegor nagy lelki fájdalmában megkérdezi önmagától: „Hogyan élhetek én most már?", a szeplős kislány öregasszonyosan suttogta:

— Ó, istenem...

Mikor pedig Kátya csodálatos szavait hallgatták a szerelemről és hűségről, a leányarcokon boldog büszkeség ragyogott, látszott, hogy egytől egyig büszkék Kátyára, és mindegyikük a helyében szeretne lenni ebben a pillanatban.

Amikor Szergej felvette a kabátját, s elbúcsúzott a társaságtól, Ányának eszébe jutott, hogy feltétlenül el kell mennie a klubba.

— Elfelejtettem visszavinni egy könyvet, pedig nagyon megkértek rá — mondta, és Szergejjel együtt távozott.

Fesztelenül belekarolt a fiatalemberbe, és valami jelentéktelen, tréfás apróságot kérdezett tőle. Szergej nem válaszolt helyénvalóan; még mindig az elbeszélés hatása alatt állt.

A lány megérezte ezt, és áthangolt az álmodozásra.

— Lám, milyen is lehet a szerelem! — mondta elgondolkozva. És mivelhogy a fiú továbbra is hallgatott, kerekperec megkérdezte: — Mit gondol, ilyen szerelem csak a könyvekben van, vagy előfordul az életben is?

— Hogyne, előfordul — vetette oda Szergej, és maga is csodálkozott, milyen érdes a hangja.

Csakhogy Ányát nem volt olyan könnyű zavarba hozni. „Majd adok én neked" — gondolta, és kissé sértődötten, szemrehányóan megkérdezte:

— Hogyhogy, Szergej Vasziljevics, Galjára dühös és rajtam tölti ki a haragját?

— Miért volnék dühös Galjára? — hökkent meg Szergej.

— Azt magának jobban kell tudnia, miért haragszik Galjára — vont vállat Ánya. — Szemjon viszont magára haragszik.

— Szemjon? — A fiatalember megállt.

— No igen, Szemjon. És szerintem van is rá oka! — nevetett a lány.

— Mi köze mindehhez Szemjonnak? — kérdezte gépiesen Szergej, de már derengett benne valami.

— Mi köze hozzá? — ismételte elnyújtva a lány. — Szemjon... — hatásos szünetet tartott. Hangocskája ünnepélyesen csengett: — Szemjon Galja vőlegénye. Nem is tudott róla?

Estére sűrű, tejfehér köd ülte meg a folyó völgyét. Alacsonyan gomolygott, nem terjeszkedett a partokon túl; és miként a szigetek a folyóból, úgy emelkedtek ki a ködből a földhányások kúp alakú csúcsai; imitt-amott exkavátorok darui meredtek a magasba. A köd lassan tört felfelé a völgyben, elárasztotta a szigetet, és keresztülhatolva a zárógátak peremén, birtokába vette az óriási katlant.

Aztán heves rohammal talajmenti északi szél támadt, szétszaggatta a ködöt és felfelé űzte a völgyben. A katlanban dolgozó exkavátorosok és gépkocsivezetők megörültek, bár a köd helyébe kegyetlen hideget hozott magával a szél.

Ezen az éjszakán is, akárcsak az előzőn, a műszak felénél elfogyott a munka. Miután minden sziklatörmeléket kikotort a fejtésből, és megrakta az utolsó teherautót, Szemjon felgyűrte kissé bekecse ujját és karórájára pillantott: két óra húsz perc. Kis híján hat óra van még hátra a műszakból, de már nincs mit elszállítani. A robbantók megint cserben hagyták. Pedig a brigádvezetőjük még büszkélkedett is este: „No, Szemjon, ma rekordot javíthattok. Annyi követ termeltünk ki neked, hogy rogyásig rakhatod. Fogj neki, ne lustálkodj!" Nesze neked: „rogyásig!" Igaz, este jól ment a munka. Ma volt elég billenőkocsi. Ráadásul Kuzma kedvére járt Szemjonnak a rakodásnál. Ezen az éjszakán is eszeveszetten zavarta masináját. Egy forduló nála mindössze tizenegy-tizenkét percet vesz igénybe, semmivel se többet. A többi kocsivezető is felzárkózott hozzá. Olyannyira, hogy az első hat órában jóformán rágyújtani sem volt idő... Most bezzeg akár hat álló óráig kedvére üldögélhet és pöfékelhet az ember.

— Kesa! Szaladj el a munkavezetőért.

— Honnan kerítsem most elő? Meg aztán semmi értelme.

— Hogyhogy semmi értelme! Hátha van valahol egy előkészített fejtés.

— Azt ugyan lesheted! — Kesa megfordult, felhajtotta gallérját, és bele-belegabalyodva bundája hosszú szárnyába, odament az ajtóhoz. Nagyon nem akaródzott neki tűvé tenni a katlant eb-

ben a csípős szélben az ördög tudja hol található munkavezetőért. De Szemjonnal nincs értelme vitatkozni. Ilyesmiben nem ismer tréfát.

Nyikorogva csapódott be Kesa mögött az ajtó. Szemjon egyedül maradt! Előhúzott zsebéből egy csomag „Belomor" cigarettát. Rágyújtott és arra gondolt, hogy melegben mennyivel jobban esik a dohányzás. Érdekes, hogy az exkavátor-kezelő nem végez fáradságos munkát, nem verejtékezik belé, munka közben mégsem érezte annyira a hideget. Pedig ma ritka erős a fagy. Ilyen csikorgó hideg volt 1941-ben Moszkva alatt, ahol a tizenhat éves Szjoma Perevalov egy harckocsi-zászlóaljban önkéntesként kezdte hosszú útját Moszkvától Sztálingrádig, Sztálingrádtól Kurszkig. Később, már a háború után, amikor előadásokat hallgatott vagy politikai foglalkozásokon tanulmányozta a nagy csaták történetét, mindannyiszor eszébe jutott, hogy ismeretlen okok megmagyarázhatatlan láncolata — melyet ki sorsnak, ki véletlennek nevez — elvezette őt valamennyi sorsdöntő csatahelyre. Szemjonnak osztályrészül jutott az a boldogság, hogy ezredével együtt elsőnek kelhetett át a Prut-folyón, átlépve az ország határát és kiszorítva a háborút hazájából. Szemjon harcolva végigvonult Románia, Szerbia, Magyarország, Ausztria földjén és a Győzelem Napja éppen Prága alatt érte ezredét.

Ami azt illeti, a sors kegyes volt hozzá. Negyvenegy őszén közkatonaként vonult be, s a háború utolsó napján mint harckocsivezető törzsőrmester harcolt — és mindössze három ízben sebesült meg. Sebesüléseiről saját maga így nyilatkozott: „Kezem, lábam megvan, belül is ép vagyok. Kicsit lehorzsolódott a bőröm, de az se a homlokzaton."

És mivel tekintélyes, vállas termete ellenére korát meghazudtolóan fiatalnak látszott, az ünneplő vászonzubbonyán tarkálló három sor kitüntetés-szalag, különös, csodálkozással vegyes elismerést váltott ki mindenkiből.

Szemjon közvetlenül a leszerelés után került az építkezésre. És ebben nem lebecsülendő szerepet játszott Jeliszej Karpovics Kravcsuk főmechanikus.

A hatalmas építkezés az Angarán néhány évvel a háború befe-

jezése után kezdődött. Az ország minden részéből érkeztek a gépek, exkavátorok. És kevés volt a hozzáértő ember.

Kravcsuknak mindössze néhány tapasztalt exkavátor-kezelője volt, akik a Dnyeper mellől jöttek vele. Éjt nappallá téve dolgoztak, de alig-alig győzték összeszerelni a szakadatlanul érkező gépeket.

Mindenfelől szorongatták a főmechanikust: „A fejtések várják az exkavátorokat!" Követelték: „Biztosítsd minden gép folyamatos termelését!" És Kravcsuk belátta, hogy ezek a követelések jogosak, rendkívüli munka várt az exkavátorokra.

És mint Kravcsuk később elmesélte, egy szép napon „mentőötlete támadt". Felkereste a közelben állomásozó harckocsi-alakulatot, és elmondta a parancsnokságon, milyen súlyos nehézségek elé kerültek.

Estére összehívták a leszerelés előtt álló harckocsizókat, és a főmechanikus két óra hosszat beszélt nekik az angarai vízesés elsőszülöttjének építéséről. Ekkor ismerkedett meg Szemjon Perevalovval, és testi-lelki jó barátok lettek. Szemjon több bajtársával együtt jelentkezett az építkezésre. Az egy ezredből való egykori katonák elvégezték az exkavátor-kezelő tanfolyamot, és elfoglalták helyüket az indítókar mellett.

Kravcsuk nemhiába figyelt fel Szemjonra már első találkozásuk alkalmával. Perevalovot gyors észjárással és gyors kézzel áldotta meg a természet; ahogy mondani szokás, munkára termett a keze. És ami a legfontosabb, Szemjon lelkében kifejlődött az az érzés, amelyet egyesek önmagunk megbecsülésének, mások kötelességérzetnek, ismét mások önérzetnek neveznek. Egyszerűen képtelen volt rá, hogy ne teljesítse vagy rosszul végezze a rábízott feladatot. És amiként az ezredben is a legjobb harckocsivezetők között tartották számon, akként az építkezésen is kiváló exkavátorosként emlegették.

Egyetlen ezredbelije sem ért a nyomába. És mégis előfordult, hogy szemrehányás érte: „Jóba lettél a felírónőkkel. A szép szemedért hozzáírnak néhány köbmétert!"

Kravcsuk utasítására minden exkavátornál időelemzést végeztek. Kitűnt, hogy Szemjonnál a legrövidebb a kotrási ciklus. Min-

den kotrásnál megtakarított néhány másodpercet. Ezek a féltő gonddal egymás mellé rakosgatott másodpercek ezer köbméter többletrakományt jelentettek havonta.

A hatos számú lépegető exkavátor emlékezetes jégenjárásával aztán végképp Szemjoné lett az első exkavátoros babérja.

Télvíz idején, az áradás után, kis híján valamennyi kavicsfejtés jég alá került. Úgy döntöttek, hogy kiviszik a lépegető exkavátorokat a főmeder partjára, és a folyó fenekéről fogják felhozni a kavicsot. Szemjon Perevalov hatos exkavátorát azonban a befagyott átereszek és tavacskák elvágták a főmedertől. A gépnek tavaszig tétlenül kellett vesztegelnie. Szemjon ebbe sehogy sem tudott belenyugodni. Összehívta az exkavátor személyzetét, és tudtukra adta merész ötletét:

— Átvisszük a jégen a gépet a fejtéshez!

A feladat, az egyik gépész szavaival élve, „kutyául kockázatos" volt. Elhatározták, hogy gondosan ellenőrzik az exkavátor útvonalát. Több mint egy hétig lyukakat vágtak a jégbe, méréseket végeztek, kikutatták a legsekélyebb helyeken vezető utat. Ám amikor Szemjon bement az építésvezetőségre, és előállt javaslatával, még Kravcsuk sem állt mellé.

— Nem szabad kockáztatni a gépet.

Szemjon ekkor bemutatta a mélységmérések eredményét. Sokáig vitatkoztak, végül mégis megkapta az engedélyt.

— Lépegetünk, vitézek! — jelentette jókedvűen Szemjon az izgatottan várakozó személyzetnek. A jókedvet azonban egy kicsit színlelte, maga is félelmetesnek érezte a feladatot. De most már nincs visszaút, maga indult el rajta!

Mindnyájan szótlanul álltak, egyedül a bohókás Kesa nem csüggedt most sem:

— Megdöntjük Jézus Krisztus rekordját. Ő persze a vízen járt. Nálunk viszont kissé nehezebb a súly. Így tehát, ha minden jól megy, mi leszünk a bajnokok!

Szemjon megfenyegette öklével:

— Ne igyál előre a medve bőrére! — és elfoglalta helyét az indítókar mellett.

Megkezdődött a jégenjárás.

Lassan, óvatosan haladtak, minden lépés előtt kitapogatták az utat. Amikor jégre értek, Szemjon különös elővigyázattal emelte fel a földről a gép talpát, hogy minél egyenletesebben és fokozatosabban helyezze át a súlyt az exkavátor előrenyúló talpára. A jég baljósan recsegett, s Szemjont hol forróság öntötte el, hol a hideg futkározott a hátán. Néhány átereszen szerencsésen átjutottak. Itt szorosan a vízfelületen feszült a jégpáncél, és még ilyen hatalmas nyomásnak is ellenállt. Csakhogy a főmedertől elzárt tavacskák is kerültek útjukba, melyek vizének egy része kifagyott a jégréteg alól. Minden ilyen veszélyes helyet kitöltöttek talpfákkal. Csakhogy még ez sem segített.

Már az első tavacska jege beszakadt. Fagyos szökőkút csapott fel a résen, és befröcskölte az exkavátor mellett serénykedő embereket. Az ormótlan gép súlyosan leereszkedett talpával a fagyban gőzölgő fekete vízbe.

— Beragadtunk! — fakadt ki bosszúsan a váltó gépész, és lecsapta a jégre a kucsmáját.

Ekkor az örökvidám Kesa meghökkentő dolgot művelt.

— Hozzatok ide talpfákat! — kiáltotta, és beugrott a lékbe.

Helyenként derekáig ért a víz.

— Gyerünk a talpfákkal! — ordította Kesa. — Odafagyok a fenékhez! — És addig ki nem mászott, amíg támasztékot nem rakott a talpfákból az exkavátor talpa alá.

Két álló napon át folyt a veszélyes, nehéz jégátkelés. Mindnyájan kimerültek, de a megkezdett munkát becsülettel befejezték.

Annál bosszantóbb, hogy itt, a legfontosabb szakaszon — a sziklakitermelésnél a katlanban — már második hete egyfolytában nem teljesítették a normát. Az sem szolgálhatott mentségül, hogy ebben őt, Szemjont, személy szerint nem terheli felelősség. Már több ízben járt ez ügyben a katlanfőnöknél. Csakhogy ő sem tehetett semmit. A robbantók nem hozzá tartoznak. A legutóbbi tervmegbeszélésen az öreg magából kikelve az asztalra csapott. Csúnyán összekaptak a robbantócsoport jelenlevő képviselőjével, de egyelőre nem sok eredménnyel. Csak már itt volna az építkezésvezető Moszkvából...

Közeledő billenőkocsi dübörgése hallatszott.

„Hát ez meg mi? — csodálkozott Szemjon. — Csak most jön a garázsból vagy szundított valahol?"

A kocsi azonban nem a kotróvödör alatt állt meg, nem is ment a rakodóhelyig. Kuzma emelkedett fel a vezetőfülkében.

— Lazsálsz, Szemjon?

— Amint látod.

— Hej, főnökség! — Kuzma úgy istenigazában emlegette a rokonságukat. — Papolni, azt tudnak! Legfontosabb szakasz! Májusra megnyitjuk a betonozás frontját! Még jó, ha jövő májusra megnyitjuk! Gyerünk, hívjuk fel „magát" a főnököt.

— Moszkvában van.

— Akkor hát nincs mit tenni. Ha a főnök kiteszi a lábát, máris áll a munka. — Kuzma hallgatott egy sort, aztán Szemjonra sandított, aki szemöldökét felhúzva bámult a katlan sötétjébe. — Szemjon!

— No!

— Ugorjunk el az étkezőbe. Klava az ügyeletes. Nála mindig akad valami. Bekapunk egy keveset.

— Elment az eszed? Szolgálatban vagy!

Kuzma szemrehányóan csóválta a fejét, mondani akart valamit, aztán csak lemondóan legyintett.

— Te tudod. Én megyek. Minek fagyoskodjak potyára?

Kesa sokáig elmaradt, és amint várható volt, eredménytelenül tért vissza.

— Reggelig' vesztegelnünk kell. Nincs előkészített fejtés. Menj, melegedj fel egy kicsit. Majd én itt ülök.

Szemjonnak ekkor eszébe jutott, hogy Galja megkérte, menjen be Zsenyához egy hímzésmintáért, tehát a segélyhely felé vette útját.

Tizennegyedik fejezet

Guszarov jó hangulatban szállt le a vonatról. Egész úton az járt a fejében, hogy most, amikor az építkezés ilyen nagy jelentőségűvé válik, ő, az építkezésvezető, majdnem az egész ország ér-

deklődésének középpontjába kerül. Ez a tudat legyezgette hiúságát és egyre inkább háttérbe szorította az építkezés nehézségeit; úgy érezte, hogy mindennel megbirkózik.

Hogyisne! Vagy a babér a fejen, vagy a fej a porban! E pillanatban úgy hitt szerencsecsillagában, mint még soha, és szolgálatkész emlékezete nyomban felelevenítette a szmolenszki fakitermeléssel kapcsolatos emlékeit.

... Az utolsó háborús tavaszon történt. Guszarov az ország legnagyobb vízierőművének újjáépítésénél dolgozott Ukrajnában; az erőművet a visszavonuló fasiszták levegőbe repítették. Guszarov feladata volt, hogy az építkezést ellássa anyaggal és gépekkel. Egy szép napon megakadt a munka, elfogyott a faanyag. Az építőkörzet-vezetők Guszarov torkát szorongatták. Csakhogy a szükséges faanyag helyett Guszarov mindössze a kerettel meg a szmolenszki erdők mélyén levő fakitermelő-gazdaságok utalványával rendelkezett.

Az építkezésvezető utasította, hogy szerezzen fát bármi áron. Guszarov egy „T-2" repülőgépen a szmolenszki erdőkbe repült, és éppen jókor érkezett. Az egész kerület lakossága kivette részét a faanyag-szállításból és összeácsolásából. Egy, de legfeljebb két nap múlva útnak kellett indítani a tutajokat a Dnyeperen. Guszarov megtudta, hogy a fát különleges céllal indítják útnak, és arról is tudomást szerzett, hogy egyetlen lélek sem sejti a kerületben a szállítmány rendeltetési helyét.

Guszarov nem szalaszthatott el ilyen alkalmat.

Abban a szilárd meggyőződésben, hogy az ő építkezésénél fontosabb létesítmény nem is létezhet, megjelent a kerületi hatóságoknál, és bemutatkozott mint egy igen magas kormányszerv teljhatalmú megbízottja. Tekintélyes külseje és ügyes viselkedése — mindezt az ezredesi váll-lap meg a két sor érdemrend-szalag jól alátámasztotta — megmentette az igazoltatástól.

Megdicsérte a kerületi vezetőket hazafias buzgólkodásukért, majd tüstént utasította őket, hogy legkésőbb másnap indítsák el a tutajokat. Agitátorok keresték fel a lakosságot, hatalmas tábortüzek fényénél egész éjszaka folyt a munka, és másnap este rövid, de lelkes hangulatú röpgyűlés után, zeneszó mellett háromezer

köbméter válogatott épületfát bocsátottak útjára a folyón. A legelső tutajon ott állt Guszarov.

Természetesen nagyon jól tudta, hogy az effajta önkényeskedés háborús időkben felettébb kockázatos dolog. De bízott egy befolyásos moszkvai személyiségben.

Két nap múlva kiderült, hogy a faanyagot a frontra szánták. Csakhogy a tutajok már messze jártak, és ami a legfontosabb, maguk mögött hagyták azt a kikötőt, ahol a fát át kellett volna rakni vasúti kocsikra.

Guszarovot persze semmiféle befolyásos személyiség nem menthette volna meg. A szmolenszki fakitermelők mentették meg. Versenyeztek a különleges feladat mielőbbi teljesítéséért, s több ezer köbméter fát vágtak ki, és szállítottak a folyó partjára terven felül. És így aztán, Guszarov huszárcsínye ellenére, mégiscsak idejében elindultak a fát szállító szerelvények a frontra. Guszarov megúszta szigorú pártfenyítéssel, de az építkezés megkapta a fát, amely nélkül a szó szoros értelmében csődbe jutott volna.

Guszarov, valahányszor visszagondolt erre az esetre, mindig fellelkesült, és még jobban bízott önmagában. S már egyáltalán nem kételkedett benne, hogy energiája, leleményessége, no meg szerencsecsillaga most is ragyogó győzelemhez segíti majd új, felelősségteljes feladata végrehajtásában.

A kocsi már a lakásához közeledett, amikor hirtelen kedve támadt, hogy azonnyomban, meg se várva a reggelt, röpke pillantást vessen az építkezésre, s ott, helyben képzelje el magának, miként folyik majd a munka a megduplázott terv szerint. Utasította a gépkocsivezetőt, hogy lassan haladjon végig a duzzasztóművön, a katlanon és a betongyár építkezésén. Az éjszaka kellős közepén nem sokat láthatott az autó ablakából, és még kevésbé szerezhetett tapasztalatot arról, miként folyik a munka. De nem is ez volt a célja, hiszen reggel úgyis megtud és meglát mindent... Csupán heves, örömteli türelmetlenségét akarta kissé kielégíteni, amely már a minisztériumban hatalmába kerítette, s amely az Angarához közeledve mindinkább növekedett benne. A parancsnok türelmetlensége volt ez, amikor megkapja a nagy ütközetre szóló parancsot, ám a csapatok még mit sem tudnak róla, és a pa-

rancsnok már alig várja, hogy hallathassa szavát, és mozgásba hozza ezt az egész hatalmas embertömeget.

Ki-kinézegetett a kocsi ablakán, de mind jobban átadta magát gondolatainak, elképzelte, milyen rendelkezéseket fog másnap reggel kiadni, s hogy ezek a rendelkezések miként fogják megváltoztatni az építkezés egész életét. Egyszer meg is szólalt: „Most aztán beletaposunk valamennyi pedálba!" — A sofőr csodálkozva sandított hátra.

A gépkocsi odaért a betongyár magas tömbjéhez. Guszarov megkérte a sofőrt, hogy álljon meg, és kinyitva az ajtót, kipillantott. Hát igen, nagyobb változásról szó sincs. Valamivel előrehaladt az épület fémvázának kiképzése. De hát ez nem is sürgős. Tavaszra a gyár fő tömbje elkészül, nyáron lebetonozunk minden föld alatti szállítófolyosót, és még idén elkezdhetjük a nagy betonozást. Csak nehogy elkéssünk a katlan előkészítő munkálataival. Most ez a legfontosabb.

Amikor az alsó zárógátra értek, Guszarov nem tudta türtőztetni magát, kiugrott a kocsiból. Hát persze! Elég, ha kiteszi a lábát az építkezésről, és a legfontosabb szakaszon máris befagy a munka. Egyetlen exkavátor sem dolgozik. Egyetlen teherautó sem robog az utakon. A katlanban szokatlan csend honol. A vízelvezető szivattyúinak egyenletes zúgását csak a fúrógépek tompa csattanása zavarja meg, robbantáshoz lyukakat vájnak valahol a katlan távoli sarkában; még messzebbről pedig, a sziget másik végéből gőzkalapács csörömpölő csapásai hallatszanak.

„Csipkerózsikák! — gondolta dühösen Guszarov. — Holnap majd felébresztelek benneteket, jómadarak! Befellegzett az aranyéletnek!"

A duzzasztóműnél kissé jobb kedvre derült. Itt észrevehetően előbbre jutottak. Kravcsuk megtartotta szavát. A horony-beverés üteme nem csökkent. Amikor Guszarov közvetlenül az áradás előtt körülnézett a duzzasztóműnél, a horonyozás még csak a szigeten keresztülhúzódó nagyfeszültségű villanyhálózat telepénél tartott, a telep az exkavátorok táplálására szolgált. Most a horonyozás mindkét ága mintegy húsz méterrel elhagyta a villanytelepet.

Itt még most, késő éjszaka is folyt a munka. Kicsiny fekete

mozdony állt szorosan a magas fal mellett. Keskeny kürtőjéből szikrák röpködtek. Amikor a fűtő felszította a tüzet vagy szenet dobott rá, a lángnyelvek kicsaptak a kazán ajtaján, és a tűzsugarak bíborszínűre festették a havat.

Ütemesen visszhangzottak a gőzkalapács ütései, belekényszerítették a makacs, fagyos földbe az acélhoronyt. És a csapásokkal egy időben, minden alkalommal sűrű, fehér gőzfelhő tört elő sípolva a gőzkalapács hengeréből.

„Ez a Kravcsuk nem híve a locsogásnak" — gondolta Guszarov, és újra csak elégedetten emlékezett vissza rá, hogy a főtechnikust ő hozta magával a Dnyeper melől. Bizony, jól tette! Hát igen, ő ért az emberek megválasztásához!

Jó negyedórát ácsorgott a gőzkalapács mellett, amikor hirtelen azt érezte, hogy kegyetlenül átfázott. Egyre hevesebben, egyre vadabbul tombolt a szél, és minden rohamára tompa fájdalom hasított Guszarov lábába, amely negyvenkettőben lövést kapott.

— Haza! — mondta, és beült a kocsiba a sofőr mellé. — Holnap reggel újra bejárjuk az egész építkezést.

Amikor a gépkocsi már a betongyárhoz közeledett, Guszarov megpillantotta a segélyhely világos ablakát. Gondolatai egyszeriben éles fordulatot vettek, és máris maga előtt látta azt a csinos nővért, s derűsen, valamiféle izgató jóérzéssel idézte eszébe, hogyan utasította rendre a lány azon a rettenetes éjszakán. Hirtelen kedve támadt, hogy benézzen hozzá.

— Állj meg itt — mondta a sofőrnek, és kinyitotta a kocsi ajtaját.

Mosolyogva belépett a segélyhelyre. Szemjon jelenléte meghökkentette. Számára most az volt a legfontosabb, hogy megőrizze, semmiképpen se rontsa el jó hangulatát. Szívélyesen köszönt, feszt elenül csevegett a farkasordító hidegről, és együttérzően megérdeklődte, miféle ok késztette rá Szemjont, hogy orvossághoz folyamodjon.

Szemjon azonban, akit rendkívül meglepett az építkezésvezető váratlan betoppanása, nem tudta felbecsülni Guszarov előzékenységét. Ráadásul félre is érthette szavait. Az építkezésvezető élénk arcáról a zavart Zsenya bíborvörösre gyúló orcájára vetve pillan-

tását, hasztalanul találgatta, vajon mi szél hozhatta ide az építkezésvezetőt ilyen szokatlan időben.

Zsenya érezte magát a legkellemetlenebbül. Guszarov tréfásan kedveskedő hangjából és Szemjon gyanakvó értetlenségéből ráeszmélt, mivel magyarázzák e mindkettőjüket meghökkentő váratlan találkozást. Nem is annyira zavar volt, amit érzett, inkább az bántotta, hogy mindkét férfi oly könnyen félreismerte (pedig egyikük véleményét nagyra becsülte), de még ennél is jobban bántotta magányának tudata, az, hogy most nincs kire támaszkodnia, s nincs mellette egy férfi, aki most bátran kiállna és így szólna: „Mindketten tévedtek!"

Guszarov a maga módján értelmezte a lány hangulatát.

— Hogyhogy, már befejezte a műszakot? — fordult Szemjonhoz.

— Be. A műszak felénél.

— Hogy értsem?

— Mióta lent vagyunk a katlanban, még egyszer sem dolgoztam végig a műszakot.

— Miért nem?

Szemjont már ingerelni kezdték ezek a fölényes, szűkszavú kérdések, és ha Guszarovon nincsen éppen katonai egyenruha (vatelinnal vastagon bélelt, de ennek ellenére jól szabott köpenyt viselt, rajta vadonatúj ezredesi váll-lap), amely a szolgálatban töltött esztendők hagyományaképpen már önmagában is fegyelemre, önuralomra intette a legényt, minden bizonnyal gorombán visszavágott volna.

— Nem készítenek elő elég fejtést. Nincs kitermelt föld. Nem győznek elegendő aknafuratot készíteni az emberek.

— Már megint! Állnak a fúrógépek! No, holnap majd utánanézünk!

Szemjon érezte, hogy távoznia kell.

Guszarov négyszemközt maradt Zsenyával. Csakhogy hangulata, lelkesült, emelkedett hangulata, amely idáig kísérte, elpárolgott. És amikor megszólalt, már bizonyos ingerültség csendült a hangjában, önmagára haragudott.

— Csodálkozik, hogy így magára törtem?

— Igen.

— Képtelen voltam reggelig várni. Hajtott a kíváncsiság, hogy megtudjam, mi újság a katlanban. Bizonyára ismeri azt az izgalmat, amikor folyvást úgy érzi az ember, hogy távollétében nem ügyeltek valamire, nem úgy csináltak meg valamit, és állandóan ott akar lenni mindenütt, a maga pillantásával akar felmérni mindent, a gyeplőt saját kezében akarja tartani?

— Nem ismerem. — Zsenya szerényen lesütötte szemét, de a férfi egy pillanatra megvillanó gúnyt is látott benne. — Honnan is ismerném? Nem vagyok én építkezésvezető.

Guszarovnak fel kellett fognia a hangsúlyozottan szerény válasz igazi értelmét. A leány szavai érzékenyen érintették, sőt, egy cseppet meg is haragították.

— És ezenkívül találkozni akartam magával! Már nagyon szerettem volna látni!... — A férfi odalépett hozzá, és meg akarta fogni a kezét.

Zsenya hátrált, és egyenesen látogatója szemébe nézve, lassan nemet intett.

— Nagyon szerettem volna látni — ismételte Guszarov. — Még nem is voltam otthon.

— Még nem is volt? — A lány fagyosan mosolygott. — Akkor felhívom Ludmila Petrovnát, nehogy aggódjon. — A telefonkészülékre tette a kezét. — Sokáig óhajt még nálam időzni?

Guszarov arca, nyaka pipacspiros lett.

— Sose fáradjon — szűrte a szót a foga között. — Megyek már! — Sarkon fordult, és döngő léptekkel kisietett.

— Jó éjszakát! — mondta lassan, tagolva Zsenya, de ereje már elhagyta, s amikor Guszarov a küszöbön volt, a leányból kitört mély megbántottsága:

— Adja át üdvözletem Ludmila Petrovnának!

Aztán lezökkent egy székre, és sokáig ült ott, tenyerébe rejtve arcát.

Galja az asztalon álló órára pillantott — Szemjon ajándéka —, és letette a hímzést.

— Ánya! — szólította barátnőjét, aki összegömbölyödve feküdt az ágyon. — Ébredj, fél kilenc!

Azt várta, hogy Ánya, mint más hasonló esetekben, felugrik, és a szobában futkosva perelni fog, hogy miért ilyen későn keltették fel. Ánya azonban meg se moccant.

— Ánya! — szólt rá hangosabban. — Fél kilenc!

— Ne költögesd a leányt kora hajnalórán... — énekelte erre szívhezszóló hangon Ánya, álmos arcocskáját barátnője felé fordítva.

— Hogyhogy, kiment a fejedből? Magad mondtad, hogy a kilencórás előadásban állapodtatok meg Kuzmával.

— No és?

— Én nem bánom — felelte Galja nyugodtan, és folytatta a hímzést.

— Ah, Galina Anyiszimovna, nem ért maga semmit!

Ánya kíváncsi volt, mit mond erre barátnője, de Galja hallgatott. Így maga kérdezte meg:

— Miért kell nekem okvetlenül moziba menni Kuzmával?

— Én egyáltalán nem kényszerítelek. Magad mondtad, hogy moziba mentek.

— Nem. Én azt mondtam, hogy Kuzma moziba hívott.

— Azelőtt sohasem utasítottad vissza.

— Ah!... Hol van a tavalyi hó! — énekelte Ánya, aztán hirtelen abbahagyva, leugrott az ágyáról, odament barátnőjéhez, és megölelte.

— Galka! Bizonyisten nem tudom, mit csináljak... — mondta komolyan, csaknem szomorúan.

Galja szótlanul ránézett.

— Kuzma... persze rendes fiú, hozzám tartozik, tudod, Galja, persze hogy hozzám, de...

— Mi az, hogy „de"?

— Magam sem értem — Ánya úgy rázta a fejét, mintha vala-

milyen kínzó gondolatot igyekezne elhessegetni. — Nos, egyszóval... még előtted is titkoljam... Nekem Szergej tetszik.

— No lám! — nyújtotta a szót Galja. — Nono!

— Elítélsz?

Galja hallgatott, és nagy buzgalommal hímzett tovább.

— Miért hallgatsz? Elítélsz?

— Kuzma tud erről?

— Kuzma... Honnan tudhatna? Te vagy az első, akinek bevallottam.

— És van már mit bevallanod?

— Nincs — sóhajtott Ánya. — Eddig nincs mit.

— Háromnegyed kilenc — figyelmeztette Galja rövid hallgatás után.

— Ha Kuzma jön, mondd neki, hogy nem vagyok itthon.

— Hallgass ide, Ánya! — szólalt meg Galja kissé oktató, anyai hangon. — Nem viselkedhetsz így! Kuzma vagy Szergej, ez persze a te dolgod. De lelkiismeret is van a világon.

Galja már felkészült rá, hogy Ánya kirobban, s mint mindig, valahányszor paprikás hangulatban van, kiabálva fogja kétségbevonni barátnője érveit. De nem így történt. Ánya sokáig töprengett, aztán odament Galjához, és vállára téve kezét, csöndesen, panaszosan megszólalt:

— Az a gyanúm, hogy Szergej fütyül rám.

Csakhogy hiába várt együttérző szóra.

— Te mind a kettőre kacsingatsz! — fakadt ki Galja, és sötét szemében vészjósló fények gyúltak. — Én bizony Kuzma helyében...

Ánya odament az ajtóhoz, és rátolta a reteszt.

— De odavagy a Kuzmáddal!

— Eh, Ányka, buta liba vagy! Nem látod ennek a fiúnak az igazi értékeit.

— Ugyan már mit?

— Éppen hogy van mit! Kuzma a legjobb sofőr az építkezésen! És derék fiú. Látod te ezt? Észre se veszed, mennyi jó tulajdonsága van! Te csak azzal törődsz, hogy rávezesd a jelenléti ívre: „jelen — nincs jelen".

— Szóval ennyi az egész? Első az építkezésen?

— Ez neked semmi?

— Szóval ha a te Szemjonod, az építkezés legjobb exkavátorosa, keshedt volna meg ragyás és az orra csáléra állna, az is mindegy volna neked?

— Mindenesetre — hárította el a támadást Galja —, tőlem lehetne festenivaló szépség: ha naplopó vagy iszákos volna, rá se néznék.

— Csakhogy Szergej sem naplopó, sem iszákos — vágta rá Ánya, és abban a tudatban, hogy övé maradt az utolsó szó, elégedett arccal ismét befészkelte magát az ágyba.

Igyekezett elkendőzni igazi lelkiállapotát. Meglehetősen kusza érzések kavarogtak benne. Nemcsak azt nem tudta, mihez kezdjen, de azt sem döntötte el, voltaképpen mit is akar.

Szó ami szó, Kuzma szemrevaló legény. Vidám, erős, a vakmerőségig merész. Mosolygós arca állandóan ott virít az építkezés központi dicsőségtábláján, frizurája szokatlanul gondosan fésült. Termelési rekordjairól és ezrekre rúgó keresetéről nem csupán az építkezés újságja írt, hanem még a területi lap is megemlékezett. Sok lány kacsingatott Kuzmára, és irigyelték Ányát, akinek ez felettébb hízelgett.

Szergej Rakityin... ez egészen más dolog. Ha Szergej közeledett volna hozzá azután, hogy megpróbálta magára vonni a figyelmét, talán őt sem érdekelte volna tovább. Szergej azonban, aki egyre csak Galját látta, észre sem vette a csinos írnok-kislány ügyeskedéseit. És Ányának megszólalt az önérzete.

Mit is fog tenni, ha választania kell Kuzma és Szergej között, sehogyan sem tudta eldönteni, pedig gyakran töprengett rajta. És mint már annyiszor, most sem jutott semmiféle elhatározásra, s végül is azzal nyugtatta meg önmagát, hogy Szergej még csak álom, éppen ezért semmi értelme már most törnie a fejét. Majd kialakul.

Már félálomban volt, amikor hangosan kopogtak az ajtón. Galja félretette a hímzést, és a barátnőjére pillantott. Ánya felkönyökölt, ajkára szorította mutatóujját, és fejével határozottan nemet intett.

— Ki az? — kérdezte Galja, odamenve az ajtóhoz. — Már lefeküdtem.

— Ánya jöjjön ki egy percre — hallatszott Kuzma basszusa az ajtó mögül.

— Nincs itthon.

— Mikor ment el?

— Magam is nemrég jöttem haza — Galja dühösen összeráncolta homlokát. Nagyon nem szeretett hazudni. — Már nem volt itthon.

— No, akkor ne haragudjon a zavarásért. Viszontlátásra — mondta Kuzma. A folyosó deszkapadlója recsegett súlyos léptei alatt.

Tizenhatodik fejezet

Már hajnali négyre járt az idő, amikor Guszarov gépkocsija megállt a háza előtt. A hálószoba ablakai világosak voltak.

„Megint nem alszik. Vár" — futott át rajta, és egy pillanatra hatalmába kerítette az a kellemetlen gondolat, hogy méltatlan ilyen odaadó szerelemre.

Ludmila csakugyan nem feküdt le. Meghallva a tornácon kopogó lépteket, hosszú pongyolájában kisietett, és meg se várva a csöngetést, kinyitotta az ajtót. Sűrű ködfelhő gomolygott be az előszobába. Ludmila, az álmatlanul töltött éjszakától vörös szemmel férje nyakába borult. Ekkor újra sajnálat ébredt a férfiban, és furcsán zavart, bocsánatkérő hangon megszólalt:

— Luszenyka, aranyom, ejnye... Hisz hidegről jövök... megfázol... — és mint egy gyermeknek, megsimogatta a fejét.

— Már olyan izgatott voltam — suttogta az asszony, férjéhez simulva. — Azt mondták, hogy a vonat pontosan érkezett... Már mindenféle rosszra gondoltam...

— Ó, te kis ijedős csacsikám! Csak épp kimentem az építkezésre. Nem tudtam megállni, hogy körül ne nézzek...

Noha nagyon későre járt, az asztalon vacsora várta. Minden nagyon ízletesen, hazai módra készült, és Guszarov, aki az ötnapos utazás alatt alaposan ráunt az étkezőkocsi egyhangú ét-

rendjére — egyébként is kedvelte a jó falatokat — nagyon hálás volt feleségének a gondosságért.

Gyorsan evett, és ahogy Ludmila szokta mondani, „étvágygerjesztően". S közben arra is maradt ideje, hogy beszámoljon minden moszkvai újságról. Átadta a rokonok üdvözletét, elsorolta, mit játszanak a színházak, sőt még a legújabb fővárosi divatról is tudott mesélni. A legfontosabbról csak úgy a többi között számolt be, de azért Ludmilának mindenképpen meg kellett értenie az elmondottak jelentőségét.

— Voltam a miniszternél. Másfél óráig beszélgetett velem. Ma az Angara a földgolyó középpontja. Kétszeresére emelték a tervet. Minden héten jelentést kell küldenem a kormánynak.

Ludmila csak hallgatta férjét, és boldogan gondolta: „Istenem, milyen bolond is vagyok, valamennyi rémlátásommal, gyanúsítgatásommal együtt! Volt is neki kedve ilyesmire!"

Guszarov reggel, pontosan kilenc órakor, frissen, daliásan, gondosan megborotválkozva, megjelent az irodájában.

— Kérem a kocsit! — rendelkezett. — Átnézem a postát, és kimegyek az alapépítményekhez.

Ez utóbbiról azonban le kellett mondania. Túlságosan sok papír várta.

„Ezek az átkozott papírok annyira szeretnek engem, amennyire én gyűlölöm őket!" — mormogta az építkezésvezető, és felnyitotta a vastag bőrmappát, amelyen arany betűkkel ez állt: „Aláírásra".

Mi minden volt ebben a duzzadó mappában!

A gépkocsi-osztály vezetőjének jelentése, amelyben kéri, hogy feltétlenül változtassák meg a Diesel-billenőkocsik abroncskopási időtartamát, csatolta hozzá a múlt évi adatokat meg a tervosztály véleményezését; sziklás talajon végzett talajfúrás munkanormatervezete; a tűzoltóság használhatatlanná vált védőruházatának és felszerelésének leírási jegyzőkönyvei; a kolhozpiac általános terve; Makszimov exkavátor-kezelő házépítési kölcsön folyósítására vonatkozó kérelme; a sportstadion vázlatos terve; a sok-

gyermekes Kiszeljova munkásnő lakáskiutalási kérvénye; a sebészeti osztály berendezésének költségvetése és megannyi más jelentés, beszámoló, költségvetés meg tervezet.

Mindebben az volt a legbosszantóbb, hogy e kérdések legtöbbjét az építkezésvezető maga nem tudta megoldani. Ő csupán odabiggyesztette nevét az aláírások hosszú sora elé, amelyek már ott díszelegtek egyik-másik iraton, és ezután a papír útnak indulhatott „Moszkvába". Ő, az építkezés irányítója, itt pusztán negatív szerepet játszott. Aláírása megtagadásával késleltethette bármelyik kérdés megoldását, az elintézés meggyorsítására azonban legtöbbször nem volt lehetősége.

Guszarov valamennyi papírt aláírta, csak a kolhozpiac meg a stadion dokumentációját tette félre.

— Erre most nincs idő — mondta határozottan, és a tervrajzokat meg költségvetéseket asztalfiókjába süllyesztette. — No, azt hiszem, indulhatunk is.

Csöngetett. Belépett a babaarcú, vékonyka titkárnő, akit mindenki csak Zinocskának becézett az építésvezetőségen, noha már közel járt a harminchoz.

— Kérem a kocsit. És egy órára hívja össze hozzám a részleg- és az osztályvezetőket rendkívüli tervmegbeszélésre.

— Telefonáltak a területi pártbizottságtól — jelentette Zinocska. — A pártbizottság titkára kéreti önt.

— Mikorra?

— Azt kérte, induljon azonnal.

— Siettesse a kocsit. A tervmegbeszélést délután öt órára halasztjuk.

Guszarov még lelkesültebb hangulatban tért vissza a pártbizottságról. A lényegről beszélgettek. A titkár megértette, hogy Guszarov életcéljának tekinti az első angarai vízierőmű felépítését, és a cél megvalósítása érdekében minden áldozatra kész. A titkár tudtára adta, hogy a területi bizottság is az előttük álló óriási feladatok legfontosabb láncszemének tartja az építkezést.

— Ön kezében tartja Kelet-Szibéria jövőjének kulcsát — mondta a párttitkár. — Ne feledkezzék meg erről. Számíthat szüntelen támogatásunkra.

És mindjárt megmutatta a területi bizottság legutóbbi határozatát: száz kommunistát és kétszáz Komszomol-tagot küldenek az építkezésre.

— Volna még egy kérdésem — mondta a titkár a beszélgetés végén. — Okrugin elvtárs tagja lett annak a küldöttségnek, amely megismerkedik a nyugat-európai vízierőmű-építkezésekkel. Nincs ellene kifogása? Úgy vélem, ez az utazás hasznára válik az építkezésnek. De vajon szabad-e most főmérnök nélkül hagynunk az építkezést?

Guszarovot kellemetlenül érintette, hogy ilyen kérdésben nélküle döntöttek a minisztériumban. Miért éppen Okrugin? Éppúgy küldhették volna őt is! Vagy talán úgy vélik, hogy Okruginra nem hagyhatják az építkezést, Guszarovra viszont igen?

— Nálunk nincs pótolhatatlan ember — felelte a párttitkárnak.

A tervmegbeszélés szokatlanul rövid volt. Guszarov ismertette az egybegyűltekkel a kormányhatározatot, és ezzel zárta szavait:

— Most minden rajtunk múlik. Gépet, munkaerőt korlátlanul kapunk. De tervteljesítést kérnek. Ők kérik tőlem, én kérem önöktől. Holnap megkapják az első évnegyedre szóló, módosított ütemtervet, rá két napra pedig kérni fogom minden körzet szervezési, technikai intézkedéseinek részletes tervét.

Guszarov megkereste szemével a polgári építkezés vezetőjét, és hozzá fordulva folytatta:

— Önre, Galperin elvtárs, különleges feladat vár. Haladéktalanul be kell rekesztenie minden munkát a stadionban és a kolhozpiacon, és minden munkást lakóház-építésre kell bevetnie. Meg kell szerveznie a vázszerkezetes barakkok folyamatos építését. A lakóházak átadásának negyedéves tervét a duplájára emelem.

Guszarov tekintete körbefutott a szótlanul ülő mérnökökön, és kemény hangon befejezte:

— Végeztem. Vita nem lesz. — És mintha csak az értetlen pillantásokra válaszolna, hozzátette: — Majd akkor beszélgetünk, amikor benyújtják konkrét számításaikat.

Valamennyien egyszerre álltak fel az asztaltól. Galperin odament az építkezésvezetőhöz.

— Tilos barakk-típusú lakóházakat építenünk. Továbbá arra is emlékeztetnem kell, hogy a városi szovjet külön határozatot hozott a kolhozpiac és a stadion felépítéséről.

— Tetteimért magam felelek — felelte szárazon Guszarov.

Galperin bólintott és kiment.

Tizenhetedik fejezet

A megbeszélés után Guszarov már indulni készült a katlanba, amikor eszébe jutott, hogy „utána akart nézni", miért vesztegelnek az exkavátorok.

Meg kellett volna mosnom az illetékesek fejét az értekezleten! — gondolta bosszúsan. — Így nem mehetek a katlanba. Perevalov nyomban azt mondaná: „Az építkezésvezető fűt-fát ígért, aztán minden marad a régiben". Guszarov behívatta Bobrjakovot, a műszaki osztály vezetőjét, aki a főmérnököt helyettesítette, és elég ridegen nekiszegezte a kérdést, hogy elkezdi-e a katlan betonozási munkálatait az ütemtervben megjelölt időpontban.

Bobrjakov gondosan eligazgatta a vastag, vörös asztalterítő ráncait, fanyarul elmosolyodott, és mézédes hangon azt felelte:

— Nem értem a kérdésében rejlő gondolatot.

— Az exkavátorok a katlanban rendszeresen munka nélkül vannak.

— Úgy véli, hogy az én hibámból?

— Úgy vélem, hogy elsősorban ön felel a termelés megszervezéséért.

— Ebben tökéletesen egyetértek önnel.

— Magyarázatot kérek, miért akadozik a munka a katlanban.

— Nem értem az ön terminológiáját. Mindennap folyik a munka a katlanban.

— Mindennap, jókora szünetekkel.

— Ön tisztában van vele, hogy a katlanban nincs elegendő munkás a robbantások előkészítésére. A személyzeti osztály nem

hajtotta végre az ön utasítását, hogy biztosítsák a szükséges munkaerőt a katlanba.

— Most takarózhat ezzel az objektív okkal.

— Az építkezésvezető utasításának nem teljesítése sokkal inkább szubjektív ok — mosolygott Bobrjakov.

— Akkor megszüntetjük ezt az okot. — Guszarov határozott mozdulattal megnyomta a csengő gombját. — Kérem a tervosztály vezetőjét! — vetette oda paprikásan a küszöbön megjelenő Zinocskának.

A tervosztály vezetője nesztelenül osont be az ajtón, aztán apró, de szapora léptekkel az asztalhoz tipegett, fejét oldalra billentette, mintha fülelne valamire.

— Hány fúrógépünk van a katlanban?

— Négy.

— Beleszámítja a vízierőmű-építő vállalatnak átadott gépeket is?

— A vállalkozóknak átadott gépekkel együtt nyolc.

— Elegendő ez a nyolc fúrógép ahhoz, hogy kellő számú aknafuratot készítsen a robbantásokhoz? — A kérdés Bobrjakovnak szólt, de ő makacsul hallgatott, Guszarov tehát a tervosztály vezetőjére nézett.

— Teljesen elegendő — bólintott a kérdezett.

— Nagyszerű! — Guszarov az asztalt borító vastag üveglapra koppintott ceruzája tompa végével és felállt. — Azonnal szerezzék vissza a fúrógépeket, és adják ki az utasítást, hogy tilos aknafuratok készítése kézi erővel. Legfőbb ideje, hogy felszámoljuk az effajta gépesítésellenes tendenciákat! Világos?

— Teljesen — vágta rá sietve a tervosztály vezetője, és az ajtó felé igyekezett.

Amikor ismét ketten maradtak, Bobrjakov így szólt:

— Elméletileg minden helyes, csakhogy a gyakorlatban a robbantások még vontatottabban fognak haladni.

— Megbízom, hogy hangolja össze az elméletet a gyakorlattal.

Bobrjakov vállat vont.

— Megmondom kereken, ha én volnék a főmérnök, és nem csupán ideiglenes helyettese, nem egyeznék bele a dologba.

— De mivel csupán az ideiglenes helyettese, gondoskodjék utasításom végrehajtásáról.

— Figyelmeztetem, hogy kötelességem értesíteni ellenvetéseimről az iparigazgatóságot.

— Jogában áll! De addig is szervezze meg utasításom végrehajtását.

Visszatérve szobájába, Bobrjakov tüstént leült, s levelet írt az iparigazgatóságnak. Mikor azonban a levél elkészült, s már csak le kellett volna gépeltetnie, még egyszer átolvasta és összeráncolta homlokát.

„Megint ostoba helyzetbe kerülök, rámkenik, hogy régimódi vagyok — töprengett. — Kézifúrást ajánlok a géppel szemben... Ördög vigye. Néhány nap múlva ő maga fogja megváltoztatni az utasítását..."

De ez bizony sovány vigasz volt, s Bobrjakov ingerülten, haragosan ment a katlanba, bosszantotta gyávasága.

Fjodor Fjodorovics már második napja nem dolgozott. Az öreget megint leverte lábáról kínzó reumája. Távolléte megkönnyítette Bobrjakov feladatát. A főmunkavezető meghallgatta az utasítást és csak sóhajtott egyet. Kiálló pofacsontú, földszínű arcán szomorú belenyugvás tükröződött, és csak mélyen ülő, apró szemében villant meg a rosszallás.

— Utasítsa az ügyeletes munkavezetőket, hova állítsák fel az újabb fúrógépeket — mondta végül Bobrjakov.

— Aligha kapjuk meg azokat a masinákat — vetette ellen a főmunkavezető. És olyan közönyösen, olyan élettelenül csengett a hangja, hogy a leghevesebb indulatnál is ékesszólóbban fejezte ki véleményét a vezetőség ötletéről. — Vagy talán nem ismeri Kacurát? Azonnyomban szalad, és táviratozik a minisztériumba.

— Táviratozhat, de az építkezésvezető utasítása őt is kötelezi.

— Magunk alatt vágjuk a fát — mondta a főmunkavezető. — Hisz már csak Kacura tartja bennünk a lelket, mi meg az utolsó fúrógépeket is elvesszük tőle. — Rágyújtott, ráköpött a gyufaszálra, és az asztal alá dobta. — Nem adja ő ide azokat a gépeket.

— Lehetséges — felelte Bobrjakov olyan hangsúllyal, mintha azt mondaná: „Nagyon jól teszi, ha nem adja oda."

A munkavezető ismét rosszalló pillantást vetett rá: „Jól látsz mindent, mégis beleegyezel. Gyenge legény vagy te..." És megint csak sóhajtott egy nagyot.

Fekete hajú legény ült terepszínű vászonzubbonyban a szoba sarkában egy kicsiny, festetlen asztalnál; felkapta fejét az iratokból, és odament a két mérnökhöz.

— És ha nem adja oda a gépeket, hogy tilthatjuk meg az embereknek a kézifúrást? — kérdezte. — Miért szorít rá minket a munka megszakítására?

— Azt hiszem, nem kötelességem számot adni erről magának — felelte hidegen Bobrjakov.

— Nem számadásról van szó. Különben is a pártszervezetnek joga van ellenőrizni.

Bobrjakov ajkán megjelent a szokásos fanyar mosoly.

— Tudomásom szerint az építkezésen több mint húsz pártszervezet működik. És ha valamennyi párttitkár gyakorolni kezdené rajtam az ellenőrzés jogát, nem jutna időm dolgozni. Ezenkívül: egyszerűen nem óhajtom megvitatni ezt a kérdést. Csupán közlöm az építkezésvezető utasítását.

— És meg van győződve róla, hogy ez az utasítás helyes?

Bobrjakov megérezte, hogy a kérdés célzás az ő szánalmas helyzetére, és ez kihozta béketűréséből.

— Fiatalember... — kezdte fagyosan.

— Kovrigin a nevem.

— ...én már a negyedik vízierőművet építem, maga pedig... most csöppent bele az elsőbe. Már megbocsásson, de dolgom van, és nem folytathatom magával ezt a beszélgetést.

Kifelé tartva, kimérten meghajolt. Behallatszott a gépkocsi ajtajának csapódása, aztán egy rövid tülkölés, a kerekek alatt recsegett a fagyott kavics, majd újra csönd lett.

— Nos, hogy lesz? — kérdezte Kovrigin.

— Ahogy az utasítás szól...

— Hej, de rosszkor esett ágynak Fjodor Fjodorovics! — Kovrigin vállára vetette köpenyét, fejébe csapta elnyűtt fülessapkáját — szőrméjén még látszott a csillag helye —, és bevágta maga mögött az ajtót.

Szergej úgy érezte, egyre jobban szorongatják, lehetetlenné teszik a sorozatosan nyakába záduló kellemetlenségek. S mindez az utóbbi két-három napban.

Akkor este kezdődött, amikor a kilences szálláson járt, s amikor Ánya — számára érthetetlen kárörömmel — tudtára adta Galja és Szemjon kapcsolatát.

Galja tehát kezdettől fogva csak nevetett rajta... De miért?... Hisz olyan szerényen és tisztelettudóan viselkedett. Vajon miért bánt így vele?... És csak hosszas töprengés után ébredt rá, hogy Galja talán mit sem sejtett az ő érzéseiről, reménykedéséről és álmairól. Ez a gondolat tompította ugyan megbántottságát, elkeseredését, de vigasztalást természetesen nem nyújtott.

Még akkor este levelet kapott anyjától; bár nyíltan nem esett szó benne, Szergej megértette, hogy anyja súlyos beteg.

A ma éjszakai műszakban aztán betelt a pohár.

Fejvesztetten futkosott a katlan egyik végétől a másikig, megpróbált valamit tenni, hogy megakadályozza a fennakadást a munkában, s elossza ezeket a teherautókat, melyektől már-már rettegett. Az autók egymás után ereszkedtek le a katlanba, s türelmetlen tülköléssel rakományt követeltek. Már a műszak kezdetén megszakadt a hármas exkavátor energiaszolgáltatása, egy órába tellett, amíg az ügyeletes villanyszerelő kijavította a hálózati hibát.

A két fúrógépről — amelyet Kacura mégiscsak visszaadott — kiderült, hogy hiányos a fúróberendezése, ezért nem működött. A robbantók brigádvezetője azzal fenyegetőzött, hogy másnap elviszi a brigádját erről a munkáról: „Bolond leszek néhány vacak aknafurattal annyit vesződni!"

Aztán talajvíz árasztotta el az első exkavátorhoz vezető utat. Hosszú sorban vesztegeltek a billenőkocsik a jókora tavacska előtt, és lámpáik fénykévéi bevilágították a csillogó, gőzölgő víztükröt.

A földgyalus, akinek az út karbantartása volt a kötelessége, megunta a tétlen fagyoskodást, és elment melegedni. Szergej lejárta a lábát, míg rátalált.

És most ott állt kifulladva, felhevülten a földgyalu mellett, nem érezte sem a fagyot, sem a csontig hatoló szelet, és majd szétrobbant dühös türelmetlenségében, mikor indítja már be a földgyalu vezetője a kihűlt motort.

Ekkor érkezett oda Szemjon Perevalov. Helyettesére hagyva az exkavátort, bejárta a katlant. Körülnézett, hogy haladnak az aknafuratokkal, és látta, hogy másnap is többet fognak tétlenül vesztegelni, mint dolgozni.

— Mikor lesz már vége ennek a huzavonának, munkavezető elvtárs? — kérdezte metsző hangon.

Szergej odafordult. Amikor Szemjon felismerte, választ sem várva, gúnyos mosollyal így szólt:

— Ez bizony nem énekelgetés meg felolvasgatás! — Sarkon fordult, és az exkavátora felé indult.

Szergej pulykavörös lett a sértéstől. Legszívesebben megütötte volna Perevalovot. Az bántotta leginkább, hogy az exkavátorkezelőnek igaza van: ugyan milyen munkavezető válik belőle? Pipogya fickó! És még volt bátorsága ide kérni magát, a katlanba! Talán ilyenek kellenek ide?...

Észre sem vette, hogy odament hozzá egy tagbaszakadt ember, prémmel bélelt kezeslábasban. Nadrágszárát óriási méretű csizmájába gyűrte.

— Ide figyeljen, maga van ma szolgálatban? — kérdezte mély, dörmögő hangon.

— Igen, én — felelte Szergej. Először látta ezt az embert.

— Ide figyeljen, fiatalember — kissé lehajolt, és belenézett Szergej szemébe. — Magának nincsenek előkészített aknafuratai. Holnap megint állni fognak az exkavátorok. Mit bámul rám? Az építkezés főmechanikusa vagyok. Kravcsuk a nevem.

Szergej gépiesen megszorította a lapátnyi kezet.

— Ugye, nemrégen dolgozik itt?

— Negyedik napja.

— Akkor értem. Ki az ördög küldte magát egyedül éjszakai műszakba?

Rakityin látta, hogy Kravcsuk nem rá haragszik, és megmagyarázta:

— Az első két műszakban Fjodor Fjodoroviccsal voltam szolgálatban.

— Értem! Ez a széltoló Filenkin persze jobbnak látta, ha hazamegy. Otthon melegebb van — szidta Kravcsuk a főmunkavezetőt. — No, ördög vigye! Majd mi ketten megbirkózunk a munkával. — Ismét Szergejhez hajolt, mintha fontos titkot bízna rá, s a fülébe harsogott: — A reggeli műszakváltásra legalább negyven aknafuratot kell előkészítenünk!

— Mindössze három fúrógép dolgozik.

— És a többi?

— Az egyik végképp elromlott. Kettő azért nem dolgozik, mert nincs fúrókorona.

— Kacura nem adott koronát? Tyimofej! — harsogta olyan fülsiketítően, hogy Szergej összerezzent.

Kövérkés, kurta lábú sofőr ugrott ki a távolabb várakozó gépkocsiból, és Kravcsukhoz futott.

— Indulj Kacurához. Mondd neki, hogy Kravcsuk fúrókoronákért küldött.

— Értettem! — a sofőr máris az autóhoz iramodott.

— Mondd meg neki, ha nem ad, magam megyek értük! — kiáltotta utána Kravcsuk. — Mindig tartalékol otthon koronát — magyarázta az értetlenül bámuló Szergejnek, és követve pillantásával a gépkocsi vörös fényét, hozzátette: — Lesznek koronák. De hiába, öt fúrógép nem győzi a munkát. Még hat sem. Kézzel is kell fúrnunk.

— Megtiltották.

— Tudom. Mégis nekimegyünk kézzel!

Szergejt megörvendeztette, milyen egyszerűen és határozottan mondta ezt a főmechanikus. Az ő fejében is megfordult már ez a gondolat. Bár Guszarovot csalhatatlan szaktekintélyként tisztelte, a kézi talajfúrást megtiltó utasítását mégis értetlenül fogadta. De nem érzett rá jogot, hogy ellentmondjon. Ez a határozott, energikus és tapasztalt ember persze egészen más. Neki persze van rendelkezési joga.

— Gépesítésellenes tendenciák! A munkások kézzel vájkálják a sziklát! Az emberek helyett dolgozzanak a gépek!... Ragyogó

ötlet! — harsogta Kravcsuk. — És hogy fest ez a valóságban? Mindketten mérnökök vagyunk, fiatalember, számokban kell gondolkoznunk. Semmi szükségünk effajta prédikációra! — Ingerülten legyintett, mintha el akarna söpörni minden ellenvetést. — Számoljunk csak. A szükséges aknafurat elkészítéséhez hatvan, nyolcvan, mondjuk legfeljebb száz emberre van szükség. Jegyezze meg ezt a számot! Három exkavátor dolgozik a katlanban. Kihasználásuk legjobb esetben ötvenszázalékos. Naponta tizenkét órát vesztegel mindegyik. Ez együttvéve harminchat óra. Egy exkavátor — papíron kiszámíthatja — ötszáz embert helyettesít. Ez pedig kézi erőben kifejezve annyit jelent, hogy naponta ... — egy pillanatig hallgatott, fejben megszorozta a számokat — kétezerkétszázötven ember áll munka nélkül!... És a gépesítésellenes hangulatról szóló fecsegés csak szószátyárkodás! Demagógia!

— Egyetértek önnel. Nekem is az a véleményem, hogy kézi erővel kell aknafuratokat készíteni, de pillanatnyilag nincs hozzá munkaerő. És reggelig nem is lehet keríteni — mondta Szergej.

— Bevetjük a belső tartalékokat — rázta a fejét hevesen Kravcsuk. — A második és harmadik exkavátor befejezte a rakodást. Perevalov is hamarosan végez. Valamennyien nekiállnak az aknafurat készítésének. Megtudjuk, hány billenőkocsit kell küldenünk a duzzasztómű feltöltéséhez, és szót értünk a többi teherautó sofőrjével. Maga is nézzen körül.

— Nálam az egyik brigád a harmadik fejtés vízlevezetőjét tisztogatja. Megyek, megnézem őket. Azt hiszem, elvihetjük őket aknafúrásra.

— Helyes! — mondta Kravcsuk. — Van elegendő szerszám?

— Akad.

— Lásson munkához!

A sofőröket volt a legnehezebb rábeszélni.

— Nem ettem bolondgombát! — fortyant fel Kuzma Szemjorkin. — Ülj csak be te a kocsiba, tekergesd azt a kormányt, aztán majd meglátjuk, mennyire lesz kedved a csákányozáshoz!

A körülötte tömörülő sofőrök zajosan helyeseltek.

— Én már akkor tekergettem azt a kormányt, amikor te még az asztal alatt futkároztál! Sose ijesztgess engem a kormánykerék-

kel! Mondd ki kereken, mi van inkább szíved szerint: tétlenül üldögélni vagy dolgozni? Nem kényszerítlek, csak mint emberhez szólok hozzád.

— Ejnye, Kuzma! — veregette vállon Szemjon. — Talán a sofőrök elmaradnak a mechanikusok mögött?

A barátjával Kuzma már nem szállt vitába.

— No, üsse kő! Pökj a tenyeredbe, Szemjon! Csak találjak egy nekem való csákányt.

— Ilyen bikának jó csákány kell — nevetett Kravcsuk.

— Hát veled sem takarékoskodott a teremtő — vágott vissza vidáman Kuzma.

— Nem panaszkodhatom — mondta Kravcsuk. — No jól van, fiúk! Válasszatok szerszámot, kijelölöm mindenkinek a munkahelyét.

De nem volt szükség rá, hogy kimérje a furatok helyét. Szergej előkerítette a robbantók brigádvezetőjét. Kravcsuk, tovább tréfálkozva Kuzmával, maga is szerszámot fogott, és nekilátott a szomszédos aknafurat csákányozásának.

Tizenkilencedik fejezet

„Ezentúl különös figyelemmel kísérjük az ön építkezését" — mondták Guszarovnak Moszkvában. Ez nagyon hízelgett neki.

Csakhogy az éremnek két oldala van. Az iparigazgatóság diszpécsere minden este felhívta telefonon, és Guszarov hetenként — minden hétfőn — beszámolt a munka állásáról az igazgatóság vezetőjének vagy a főmérnöknek.

Ez a beszámoló nem volt könnyű feladat. Sem a betonozás, sem a földmunka, egyik alapvető munkafázis sem haladt az ütemterv szerint. És mind gyakrabban kellett mentegetőzésként a zord szibériai télre hivatkoznia. A tél ideig-óráig kihúzta valamelyest a bajból, de Guszarov nagyon jól tudta, hogy nemcsak a kemény szibériai éghajlat hátráltatja az építkezést.

És ezt Moszkvában is kezdték sejteni.

A szokásos heti beszámoló éppen befejeződött. Az iparigazgató-

ság vezetője figyelmesen végighallgatta Guszarov magyarázkodását, és ezekkel a sokatmondó szavakkal zárta a beszélgetést: „El kell keserítenem. Végére járunk a télnek." Tréfásan mondta, de ez a tréfa alapos megfontolásra késztette Guszarovot.

Minden sokkal bonyolultabb lett, mint ahogy elképzelte. Idáig meg volt győződve róla, hogy kellő akaraterővel bármilyen nehézséget legyőzhet, kemény kézzel bármilyen akadályt elháríthat. Meg tudta menteni a katlant a katasztrófával fenyegető téli áradástól. Térdre tudta kényszeríteni az ipari bankot, nagy összeget fogadtatott el és fizettetett ki abból, ami már hónapok óta terhelte a befejezetlen termelést. Mindez így van, csakugyan. Energiája nem fogy, akarata nem gyengül, s tekintélye alárendeltjei szemében nem csökkent... Ám ennek ellenére mind sűrűbben kerítette hatalmába az érzés, hogy nem úgy mennek a dolgok, ahogy képzelte, nem úgy, ahogy kellene. Folyvást az motoszkált benne, hogy csak meg kellene lelnie a legfontosabbat, nekimenni, kimozdítani a helyéből, és máris megváltozna minden. Ereje van hozzá, ezt érzi magában, csak még nem akadt rá arra a pontra, aminek nekifeszülhetne, sehogy sem akad a kezébe az a döntő láncszem, amelyet megragadva, egyetlen elszánt rántással kifeszítheti az egész láncot...

Lám, most is előtte fekszik a diszpécser jelentése az elmúlt huszonnégy óra munkájáról. Egyre nagyobb a lemaradás. Bár akad egy örvendetes hír is. Teljesítették a sziklakitermelés napi tervét a katlanban. Ez kétszeres öröm! Hogy fintorgott az a szűklátókörű Bobrjakov, amikor ő, Guszarov, megtiltotta a kézi aknafúrást: „Elméletileg minden helyes, csakhogy a gyakorlatban a robbantások még vontatottabban fognak haladni." — Tessék, a gyakorlatban is jól halad! „Kötelességem értesíteni ellenvetéseimről az iparigazgatóságot." Felettébb érdekel, kedves helyettes elvtárs, miről fogja most értesíteni az igazgatóságot? Még a pártbizottságot is belekeverték a dologba. A pártbizottság titkára is megéri a pénzét. Mindenkire hallgat. Kár, hogy akkor nem volt még kezében ez a jelentés. Másképpen válaszolt volna neki.

A jelentés egyetlen sora, amely hízelgett hiúságának, tüstént kellemesebb mederbe terelte gondolatait, és feledtette a többi,

kevésbé vigasztaló adatot. Elképzelte, hogy magához hívatja mindazokat, akik kételkedtek az utasítás helyességében, és megkéri őket, mondják el most a véleményüket. És feltétlenül meghívja a pártbizottság titkárát is. Ekkor eszébe jutott, hogy beszélgetésük során a titkár a főmechanikusra hivatkozott. Lám, ki tette tiszteletét a pártbizottságon! Bárki mástól elvárta volna, de Kravcsuktól nem. Nem első napja dolgoznak együtt. Bár ami azt illeti, eléggé szereti ütni a vasat. Ő lesz az első, akinek hamarosan letöri a szarvát.

Amikor Kravcsuk belépett, és súlyos léptekkel az asztalhoz közeledett, Guszarov alig tudta rejtegetni mosolyát, s megérdeklődte, milyen volt az elmúlt nap a katlanban.

— Derekasan dolgoztunk, Jevgenyij Alekszandrovics — felelte elégedetten a főmechanikus.

— Nem álltak az exkavátorok?

— Egy pillanatig sem.

— Nagyon jó. Nagyon jó. És elvonták a földmunkásokat a kézi aknafúrástól. — Guszarov most már nem leplezte diadalát. — Így történt, Jeliszej Karpovics?

— A földmunkásokat elvontuk — bólintott Kravcsuk, és megadón sóhajtott —, helyettük pedig az exkavátor-kezelőknek és a sofőröknek kellett furatokat csinálniuk. — Elhallgatott, még egyszer rápillantott a döbbenten bámuló Guszarovra, aztán derűsen befejezte: — Magam is kicsákányoztam lelkiismeretesen egy üreget.

Az építésvezető, felocsúdva dermedtségéből, felkapta a telefonkagylót.

— A katlant! Filenkint!... Itt Guszarov. Miért nem hajtotta végre az utasításomat? Mi közöm hozzá, hogy maga ott se volt?... Mit papol huszonnégy óráról? Ne napi huszonnégy, hanem negyvennyolc órát töltsön a katlanban, ameddig bele nem veri a munkavezetőkbe, hogy az utasításaimat végre kell hajtani. Az a fickó tejfelesszájú, tapasztalatlan! Be ne tegye többet a lábát a katlanba! Az utasítást megkapja.

Ezzel lecsapta a kagylót.

— Majd megtanítom én magukat, mérnök elvtársak, hogy hajt-

sák végre az építkezésvezető utasításait! Egyetlen csákány sem fog csattogni többé a katlanban!

— Hiábavaló dolog — mondta a legnagyobb lelkinyugalommal Kravcsuk. — És a munkavezetőt is kár bántani. Én utasítottam.

— Ő nem alárendeltje a főmechanikusnak, és nincs joga végrehajtani a maga utasítását.

— Miféle jogról beszél? — Kravcsuknak fogytán volt a türelme. — Állnak az exkavátorok, én meg kutassam a jogot. Én utasítottam őt, és munkába állítottam embereimet. Ha már annyira tiszteletben kell tartani az alárendeltségi viszonyt, hát részesítsen megrovásban engem, azt a fiút meg hagyja békén.

— Nem, Jeliszej Karpovics — Guszarov elnevette magát, nem tudott haragudni Kravcsukra. — Hasztalan részesítenélek téged megrovásban. Te már csak a sírban fogsz megjavulni. De azt a munkavezetőt megbüntetem. Intő példa lesz másoknak, hogy ne hagyjanak partizánkodni téged. Te meg jobban megfontolod majd, belerántasz-e másokat a bajba... A kézi aknafúrást pedig gyökerestül kiirtom!

— A magad kárára, mások bajára! — mormogta Jeliszej Karpovics az orra alatt.

— Hogy? — Guszarov nem hallotta tisztán.

— Mondom, nem lenne ésszerű intézkedés. Hiszen maga is örült a jelentésnek.

— Hallod-e, Jeliszej Karpovics. Emlékszel még a dnyeperi históriára, amikor elúsztattam a szmolenszki fát?

— De mennyire!

— Belefogtam, be is fejeztem. Méghozzá az építkezés hasznára. És mégis alaposan a fejemre koppintottak.

— Csakhogy a fát nem kellett visszaúsztatni Szmolenszkbe! — Kravcsuk már nem tudta türtőztetni magát. — Mi szükség rá, hogy fejjel menjünk a falnak? Napnál világosabb, hogy kézi aknafúrás nélkül nem boldogulunk.

— Úúúgy... — nyújtotta Guszarov a szót. — Nem vették vissza a fát... No, bánja az ördög! Ássátok a gödreiteket. Annál is inkább, mert táviratot kaptam, hogy adjuk vissza Kacurának a fúrógépeket.

A főmechanikus bevágta maga mögött az ajtót, és kissé meggörnyedve, súlyos léptekkel a kijárat felé tartott. Zinocska sejtette, hogy a férfi „magas hőfokra jutott" haragjában.

Így is volt. Kravcsukot lelke mélyéig felháborították az építkezésvezető tettei.

„Megtalálta a módját, hogy kivágja magát — gondolta. — Most aztán annak a kölyöknek a nyakába szakad a baj!"

Kravcsuk eltökélte, hogy nem hagyja magára a bajban Rakityint. Egész nap azon töprengett, hová „irányíthatná" Szergejt. Nem kétséges, hogy a katlanban nem dolgozhat tovább. Kravcsuk jól ismerte Guszarov konokságát.

„No és, konokság nálunk is akad. Annál is inkább, mert Szergej értékes fiú. Okos ember válik belőle."

Kravcsuk észbekapott. „Amíg itt morfondírozom, még bedugják a fiút valamilyen irodába, vesződhet mindenféle vacak papírokkal. Onnan aztán hiába próbálom kimenteni. Figyelmeztetnem kell a fiút. Egyébként is jó lesz beszélnem vele. Nagyon lógatja az orrát."

Kitépett egy lapot a noteszából és ráírta: „Kérem, látogasson meg ma este. Meghányjuk-vetjük a dolgot. Érdekes munkát találtam magának." — A cédulát átadta a sofőrnek:

— Tudd meg, hol lakik Rakityin mérnök. Keresd meg, és add át neki ezt az üzenetet. Este elhozod hozzám.

Kravcsuk már néhány napja maga gazdálkodott otthon. Felesége Irkutszkba utazott megbetegedett lányukhoz. Világért sem akart szégyenkezni vendége előtt, kocsival elment tehát az élelmiszerüzletbe, és bevásárolt mindenféle harapnivalót.

Az üzlet egy hajításnyira volt Kravcsuk lakásától. A főmechanikus előregyártott típus-faházikóban lakott, melyet kicsiny kert, rácsos kerítés vett körül. Effajta házacskákból (az építkezésen „finn-házaknak" hívták őket, hivatalos nevük meg „lakóvilla" volt) egész utcácska épült.

Ezek a villák alig-alig védtek a szibériai fagyok ellen, ezért lakóiknak télire olyan anyaggal kellett melegíteniük őket, ame-

lyet bőkezűen osztogatott a természet. Az ablakokig felérő, magas hóhalmokat hányták szorosan a házikó köré, a deszkafalakat pedig egészen a tetőig „befagyasztották", vízzel átitatott, vastag hóréteggel fedték.

Örvendező ugatással hatalmas farkaskutya iramodott gazdája elé az ólból. Kravcsuk lerakta otthon az elemózsiát, kiment, rövidebbre fogta a kutya láncát, és azt mondta a sofőrnek:

— Hozd a vendéget!

Szergejt meghatotta Kravcsuk figyelmessége. Már első pillantásra őszinte, mély tiszteletet érzett ez iránt a férfi iránt, s most örömmel vette tudomásul, hogy ő is rokonszenvez vele. Szergej elcsodálkozott, hogy a főmechanikus a lakására hívja, hiszen a hivatalban is lehet a munkáról tárgyalni.

A szoba, amelybe Szergej belépett, ebédlő és egyben a házigazda dolgozószobája is volt. Egyik falát teljesen beborította egy hatalmas polc, dugig rakva könyvekkel. Felül sorakoztak a szakirodalom vaskos kötetei, a középső polcokon a harminckötetes Gorkij-sorozatot, Puskin, Lev Tolsztoj és Alekszej Tolsztoj előfizetéses köteteit fedezte fel, legalul pedig irodalmi folyóiratok kaptak helyet. Gorkij, Solohov, Fagyejev és más írók képe függött a falakon.

Szergej arra gondolt, hogy a házigazda bizonyára nagyon szereti az irodalmat, ha az erőmű-építő nomád életének megannyi nehézsége közepette ekkora könyvtárat gyűjtött össze és őriz.

Kravcsuk kisvártatva behozta a serpenyőben a tükörtojást, és így szólt:

— Kész az ebéd. Fáradjon asztalhoz.

Szergej szabadkozni próbált, de az ellentmondást nem tűrő házigazdával szemben tehetetlen volt.

— Hosszú lesz a beszélgetés — figyelmeztette Kravcsuk. — Erőt kell gyűjteni hozzá.

Maga tette Szergej tányérjára a zománcosan fénylő fehérjét a közepén az aranylón sárgálló karikákkal, s elé tolt egy kosárkát, amelyben vastagra vágott, kissé szikkadt barna kenyérszeletek voltak.

— Kénytelenek leszünk konzervekből lakomázni. Van valahol

uborka is, de a gazdasszony nélkül sose találnám meg — mondta Kravcsuk, s ezzel megtöltötte a kupicás-poharakat.

Szergej reggel, amint tudtára adták az építkezésvezető utasítását, tüstént hazament a szállásra, és egész nap ott ült a szobájában. Még az étkezőbe se ment be. Szégyenkezett. Úgy vélte, mindnyájan ujjal mutogatnának rá. Ez az, akit elkergettek a katlanból... Még az evéstől is elment a kedve.

Most, néhány kupica vodka után, ha nem is tért vissza lelkinyugalma, de mégsem érezte olyan életbevágónak az elmúlt nap megrázkódtatásait. Kravcsuk meggyőzte erről. Elmondta, hogy az építkezésvezető visszavonta a kézi aknafúrásra vonatkozó tilalmát, azaz kénytelen volt helyesnek elismerni Szergej tettét. Az pedig, hogy elhelyezte a katlanból, közönséges ostobaság, önzés, szeszély.

Szergej őszintén bevallotta, hogy már kérni akarta, hogy helyezzék át másik építkezésre. Kravcsuk, fejét ingatva, éneklő hangon mondta:

— Nem helyénvaló dolog ez, kisöreg... — aztán heves mozdulattal, hogy a szék megreccsent alatta, közelebb húzódott vendégéhez, és széles, súlyos tenyerét a vállára tette. — Őszintén, bizalmasan akarok beszélni veled. Mintha a fiam volnál. Itthagyni az építkezést nem nehéz. És aztán mi lesz? Lehet, hogy az új helyen az építkezésvezető aranyat ér, de a körzetvezető rongyember. Tehát ismét szeded a sátorfádat? Nem rendes dolog ez... Szívesen jöttél az építkezésre?

— De mennyire! — kiáltott fel Szergej.

— No, látod. Álmodoztál arról, hogy az Angara első erőművét fogod építeni?

A fiatalember bólintott, de nem állta Kravcsuk fürkésző pillantását, lesütötte a szemét.

— Nem szabad olyan könnyedén lemondani az álmaidról. Valóra váltani álmunkat, ez a boldogság. A boldogságért pedig küzdeni kell!

— Jeliszej Karpovics! — kiáltotta Szergej hevesen. Megbántottság csendült hangjában. — Erkölcsi prédikációt tart nekem? Küzdeni kell!... De miért gondolja, hogy én félek a küzdelem-

től? Számtalanszor hallottam már a maga korabeli emberektől: „Ez a fiatalság már nem olyan. Hol az a lelkesedés, ami a mi időnkben volt? Mi nem rettentünk vissza semmitől! Sem az akadályoktól, sem a küzdelemtől!" Nos, így van? És azt hiszem, maga is beszélt már így.

Kravcsuk nem válaszolt, de mozdulatlan pillantása melegebb lett.

— Örökösen azt hajtogatják — folytatta ugyanolyan szenvedélyesen Szergej —, hogy a legnehezebb feladatok apáinkra hárultak, előttünk már tiszta az út. Ez mind igaz. No de hogy is mondjam... — Idegesen megtörölte homlokát, és szavakat keresve megállt. — Maguknak nehezebb dolguk volt, csakhogy... egyszerűbb. Éppenhogy egyszerűbb. Ott állt magukkal szemben az ellenség: a fehérgárdista, a nepman, a kulák... végül a német bandita! Harcolni kellett velük. El kellett söpörni őket! Ámde kivel kell *nekem*, Rakityin komszomolistának harcolnom? Guszarovval, a kommunista építkezésvezetővel? Azzal az emberrel, aki okosabb is, tapasztaltabb is nálam, és nem kevésbé odaadó híve a pártnak, a népnek?... És lám, most kiderül, hogy nekem van igazam, és ő tévedett. Miért van ez így, ha ő okosabb és tapasztaltabb nálam? Ezt magyarázza meg nekem! Mert én sehogysem értem.

— Megpróbálom — mondta lassan Kravcsuk —, csak azt mondd meg előbb, hogy vélekedsz, ha igazad van, kötelességed-e kiállni az igazságod mellett? Kötelességed-e harcolni érte? Vagy... előbb megnézed, kivel állsz szemben?

— Kötelességem — felelte keményen Szergej —, mindenképpen kötelességem.

— Ha pedig így van, akkor hát te miért...

De nem fejezte be a mondatot. Künn becsapódott a kertajtó, és a házőrző eszeveszetten ugatott valakit.

Kravcsuk kisietett. Egy perc múlva ismét megnyikordult a lakás ajtaja.

— Rám ijesztett, Fjodor Fjodorovics — hallotta Szergej. — Az ablakon kellett volna kopogtatnia.

— Tudtam, hogy a vadállat meg van kötve — felelte Fjodor

Fjodorovics, a szobába lépve. — Nicsak, vendége van — tette hozzá, megpillantva Rakityint.

— Egy volt, most kettő van. Foglaljon helyet az asztalnál. Máris készítem a tükörtojást.

— Köszönöm — hárította el a katlanfőnök. — Az imént ebédeltem.

— Megvendégelni erény, erőltetni bűn — mondta Kravcsuk, és észrevéve, hogy új vendége elővette rövid szárú pipáját, és körülnéz, hamutartót tett elébe.

— Igaz, hogy Guszarov elmozdította a katlanból? — fordult Fjodor Fjodorovics Szergejhez.

— Igaz — válaszolta a fiatalember, és elborult az arca.

Fjodor Fjodorovics szintúgy elkomorult.

— Egészen elcsüggedt — mondta Kravcsuk. — Itt akarta hagyni az építkezést.

— Itthagyni az építkezést... Hogyhogy? Hát talán Guszarovnak dolgozunk? Jól néznénk ki, ha az emberek az ő hangulatához szabnák az életüket... Új beosztást kell keresnünk Rakityinnak, Jeliszej Karpovics.

— Mi már megegyeztünk. Mellettem fog dolgozni. A gépesítés a technikai haladás alapja.

Szergej csodálkozva nézett Kravcsukra, de a házigazda úgy tett, mintha észre se venné értetlen pillantását.

— Nem, Szergej Vasziljevics — nyomta meg különösen a szót a katlanfőnök —, nem szabad itthagynia az építkezést. Méghozzá egy ilyent! Én már öreg vagyok, sok erőművet építettem, Volhovval kezdtem — úgy mondják, koromat tekintve legfőbb ideje nyugalomba vonulnom, mégse megyek.

Fjodor Fjodorovics rágyújtott pipájára, kékes füstbodrokat eregetett, és halkan, megfontoltan folytatta.

— A legelső naptól fogva itt vagyok az építkezésen. Akkor az első körzet vezetője voltam. Az építésvezetőség akkor még a városban tanyázott, alig néhány emberből állt. Az építkezésen magam voltam az egyetlen főnök. Ma már rágondolni is mulatságos. Egész hivatalnoki gárdám egy szál írnok volt, ő készítette a fizetési kimutatásokat is, és ő járt be a vezetőséghez a pénzért. És

a kezdet kezdetén mindössze vagy harminc emberrel rendelkeztem. Megérkeztünk Kocsumiha faluba — a jövendő építkezés övezetébe — és bekopogtattunk a falusi szovjetbe. Úgy megtöltötték, hogy egy tűt is bajos lett volna leejteni. Az utcán várakozni nem valami kellemes, jó negyven fok a hideg, január végén jártunk... Segítséget kértem a szovjettől. Falugyűlést hívtak össze. Elmondtam a kolhozparasztoknak, milyen nagy dologba vágtuk a fejszénket. Voltak persze, akik kiáltoztak: „Itt éltek apáink, nagyapáink. El akar kergetni őseink sírjától?" És más efféle. Rögtön tudtam, honnan fúj a szél. Város melletti kolhoz, konyhakertészet, burgonya, káposzta, uborka, paradicsom. A szomszédban a városi piac... Eszembe jutottak ifjú éveim, és agitációhoz folyamodtam.

— És sokáig kellett agitálnia? — érdeklődött nevetve Kravcsuk.

— Korántsem. Az ifjúság egyszeribe mellém állt. Főként a lányok. Ők különösen örültek az építkezésnek. Kevés legény volt a faluban. Aki nem katonáskodott, elment gyárba dolgozni. A fehérnép meg otthon fonnyadozott. Így aztán igencsak lelkesedtek az építkezésért. Vagy húszan mindjárt fel is iratkoztak. Száz szónak is egy a vége: megegyeztem a kolhoztagokkal. Szállást adtak a munkásaimnak a házakban, sőt még az egykori templomot is odaadták raktárnak. Takaros kőépület volt, nagy udvarral. Belefogtunk az építkezésbe, s az első, aminek nekikezdtünk, garázs volt. Még a kerítést sem ácsoltuk össze, máris újabb baj szakadt a nyakunkba. Megérkezett a magas vezetőség, hogy megtiltsa az építkezést.

— Megtiltsa? — ámult Szergej.

— Úgy van. Működött akkoriban egy Kolhozügyekkel Foglalkozó Szovjet nevezetű intézmény. Nem tudom, létezik-e ma is. Nos, odaérkezett ennek a szovjetnek a képviselője, és a nyomaték kedvéért még egy ügyészt is hozott magával. Rám támadtak. „Mutassa a kolhozföld kisajátítására jogosító kormányhatározatot!" Csakhogy nekem nem volt egyebem az egész műszaki dokumentációból, mint egy másolat az általános tervről. Megnézték a tervet és azt kérdezték: „Ki hagyta jóvá?" Azon meg ott

sorakozik a sok aláírás, és felül a legfőbb: „A Vízügyi Tervező Intézet igazgatója". „Ez — mondták — a kolhozföldekkel nem rendelkezik." És az a kiküldött rám parancsolt, hogy tüstént állítsuk le a munkát. De meg kell hagyni, az ügyész már derekabbul viselkedett. Adott öt nap határidőt, de figyelmeztetett: „Ha ez alatt nem mutatja fel nekem a kormányhatározatot, kolhozföldek elherdálásának vádjával törvény elé állítom." Azzal otthagytak.

A további megbeszélések már felső berkekben folytak. A területi pártbizottság összebékítette a mi vezetőségünket meg a kolhozét. És épp aznap kaptam meg a levelet, hogy akadálytalanul építkezhetem, amikor Jeliszej Karpovics megérkezett a gépesítési szakembereivel. Bár én amúgy is egész idő alatt építettem.

— Azért mégiscsak furcsa dolog ez — kiáltott fel Szergej, kihasználva a szünetet, amíg Fjodor Fjodorovics megtömködte a pipáját. — Azt hittem, egy ilyen országos jelentőségű építkezés hatalmas lendülettel kezdődik, ön meg lám, mit mesél...

— A nagy folyók is kicsiny forrásból erednek — felelte Fjodor Fjodorovics.

— Nem mindegyik — vetette ellen Kravcsuk. — Az Angara már születésekor is hatalmas.

— Az Angara különleges folyam, mondhatjuk, páratlan a maga nemében — bólintott Fjodor Fjodorovics. — A Bajkál-tóba ömlő több száz folyó vizét sodorja magával. Összegyűjti valamennyiük erejét. Pontosan kifejezve erősebb és bővizűbb, mint a Bajkál-tóba ömlő összes folyó együttvéve.

— Hogy lehet az? — kérdezte Szergej.

— A hegyekben sok a csapadék, az időjárás viszont nem nagyon meleg — magyarázta a katlanfőnök —, így aztán kevesebb nedvesség párolog el a tó felszínéről, mint amennyi csapadék esik. Ez a magyarázata, hogy az Angara másfél milliárd köbméterrel több vizet kap a Bajkál-tótól évente, mint amennyit valamennyi beleömlő folyó ad a tónak. Négymillió köbméter víz naponta, kis híján ötven köbméter másodpercenként. Ez felér egy tisztességes nagyságú folyóval. Csupán ez a felesleg, mintegy tizenötezer kilowatt energiatöbbletet biztosít majd az erőműnek. Ez bizony nem kis teljesítőképesség. Kielégítheti egy olyan város

áramszükségletét, mint Rjazany vagy Tambov. Ez pedig mindössze két és fél százaléka a mi Bajkalszki Vízierőművünk teljesítő képességének, és körülbelül csak egytized százaléka vagy egy ezredrésze az angarai vízilépcső teljesítményének.

Szergej ezen az estén sokáig elüldögélt Jeliszej Karpovicsnál. Sok érdekes epizódot hallott az építkezés történetéből, sok tanulságos dolgot tudott meg munkatársairól, és talán csak most értette meg igazán, hogy népe számára mennyire fontos, nagy jelentőségű építkezés munkása lett.

Első fejezet

Kravcsuk magához hívatta Szergejt, és gratulált új beosztásához:

— Az építkezés legnagyobb gépezetének leszel a főnöke. Igaz, egyelőre még nem gép, csak két vasúti szerelvény alkatrész. Gyerünk, megmutatom a gazdaságodat.

Kimentek arra a térségre, ahol a hatalmas lépegető exkavátor összeszerelését végzik majd. Szergej meghökkent, amikor a külön e célra lefektetett mellékvágányokon megpillantotta a legkülönbözőbb nagyságú és alakú fémalkatrészekkel megrakott szerelvényeket. Úgy tűnt fel, mintha egy gyár egész berendezését látná. Mint egy irdatlan ágyúcső nyúlt végig néhány négytengelyes pőrekocsin az exkavátor hetvenöt méteres, ezüstszürke emelőkarja. A két kotróvödör egy pőrekocsit teljesen elfoglalt.

A megannyi villanymotor — néhányuk embernyi magas —, a karvastagságú drótkötél-tekercsek, a vastagon bezsírozott súlyos fogaskerekek, a hosszú fémlétrák, a különböző méretű faládák, rajtuk a felírással: „Felülre. Ne fordítsd!" — több tucat pőrekocsin és nyitott vagonban sorakoztak.

A sínpárok mellett sárga foltként emelkedett ki a letaposott, szennyes hó hátteréből a frissen fűrészelt deszkákból ácsolt, tágas melegedő.

Kravcsuk kinyitotta a vastag filccel borított deszkaajtót, és előre engedte Szergejt. A melegedő közepén vörösen izzó vaskályha állt. Kesa Usztyancev guggolt előtte, és piszkálta a tüzet. Kiálló csontú gyerekarca kipirult, a sapka alól kicsüngő vöröses hajfürtjei ösz-

szegöndörödtek a forróságtól. Az asztal mellett és a fal mentén álló padokon exkavátorosok ültek.

— No, fiúk, elhoztam a főnököt — mondta Kravcsuk, és súlyos kezét Szergej vállára tette. — Szeressétek és becsüljétek. Szergej Vasziljevics Rakityin. Mérnök. Tehetséges mérnök. Néhányan már ismeritek is a munkából.

— Ismerjük — bólintott Szemjon, és Szergej hirtelen megérezte, hogy nyoma sincs már annak az általános tartózkodásnak, amely belépésekor fogadta.

— Nagyszerű gépet bízunk rátok, fiúk — folytatta Kravcsuk az asztalhoz telepedve. — Nem olyan gépezet ez, amilyen tíz meg száz is akad nálunk. Tudjátok, hogy az ország minden részéből érkeznek hozzánk gépek. Exkavátorok Szverdlovszkból és Novo-Kramatorszkból, Molotovból és Voronyezsből. Autók, amelyek Moszkvában és Minszkben, Gorkijban és Cseljabinszkban jöttek le a futószalagról. Villanymotorok Leningrádból, Harkovból és Novoszibirszkből. Az egész ország segítségünkre van, hogy igába törjük az Angarát. De e között a sok kitűnő gép között is egyedülálló a ti exkavátorotok. Ennek nincs párja a világon. Nem elegendő, hogy csak dolgozzunk vele. Szeretnünk is kell! — Kravcsuk kigöngyölítette az exkavátor rajzát, és kifüggesztette a falra az ablakkal szemben. — Lám, ilyen gyönyörű gépet kell összeállítanunk!

— Ez aztán jókora masina! — szólalt meg elismerően Sarapov lakatos.

— Az exkavátorok királya! Így nevezte el az öreg Bazsov — mondta Kravcsuk. — Találó nevet adott neki.

... Feszülten izgalmas napok és éjszakák következtek. Kravcsuk kitűzte a feladatot: május közepére fejezzék be az összeszerelést.

— Szibériában rövid a nyár, nem szabad elszalasztanunk — figyelmeztette az embereket.

Mindenki jól tudta ezt. És valamennyien azt akarták, hogy az exkavátorok királya mielőbb munkába álljon a fejtőhelyeknél. Csak Nyikolaj Zvjagin látta működni a gépet. És nemcsak látta, hanem maga is beült az indítókar mellé. Még ősszel, amikor híre

jött, hogy nagy lépegető exkavátort kap az építkezés, Zvjagin gépkezelőt elküldték a Volga—Don-csatornához. Ott, a doni sztyeppen egyengette a majdani csatorna medrét az ország — és az egész világ — első nagy lépegető exkavátora. Nyikolaj Zvjagint szívesen fogadták a Volga—Don-csatorna építésénél. Kiderült, hogy a kezelőszemélyzet parancsnoka azóta már a „Szocialista munka hőse" és országszerte ismert ember, Zvjaginhoz hasonló egykori frontkatona, tüzértiszt. Összebarátkoztak, és Zvjagin tavaszra, amikor visszatért az Angarához, ismerte az új gép kezelésének minden csínját-bínját. Őt illette a gép megindításának joga, neki kellett megtanítania a többi gépészt az exkavátor kezelésének fortélyaira. Elképzelhető, milyen szívdobogva várta ezt a napot.

Az összeszerelést az Uráli Gépgyár Szverdlovszkból érkezett ősz bajuszú, idős főszerelője irányította. Amikor Szergej először megpillantotta, rendkívül ismerősnek találta az arcát, s csak néhány nap múlva jutott eszébe, hogy miért? Ilyen nyugodt és kemény pillantású, ilyen barázdált arcú, őszülő bajuszú öreg munkásokat szoktak a plakátokra festeni. És bár a szverdlovszki szerelő nem felgyűrt ujjú ingben, hanem közönséges kabátban járt, nem volt rajta az elmaradhatatlan bőrkötény, a hasonlatosság mégis szembeötlő volt.

Az első napokon Szergej úgy érezte magát, mintha sűrű erdőben bolyongana. De Szemjon segítségére volt.

Szemjon és Szergej barátsága azon a csikorgó hideg éjszakán kezdődött, amikor együtt csákányozták az aknagödröket a katlanban. Szemjon jó emberismerő volt, és belátta, hogy Szergej kezdetben furcsának látszó félénkségének egyáltalán nem gyávaság, hanem szerénység a forrása. Kiderült, hogy ha Szergej világosan látja a feladatot, tud bátran dönteni, és nem fél a felelősségvállalástól. Egyszóval, Szemjon arra a következtetésre jutott, hogy a fiatal mérnököt nem a félelem, hanem a lelkiismeret vezeti munkájában. És Szemjon tisztelte az effajta embereket.

Amikor Szergejt elmozdították munkájából, Szemjon meglátogatta a szállásán.

— Sose lógasd az orrod — mondta Szergejnek. — Te helyesen cselekedtél, nem érdemelted meg, hogy leváltsanak. Nincs mit szé-

gyellned. Eljön az ideje, amikor az ezredestől számon kérik ezt az utasítását, akkor majd ő fog szégyenkezni.

Kezdetben Szemjon még óvta is Rakityint, mert még ebben az összeforrott kollektívában is akadtak olyanok, akik próbára akarták tenni az új főnököt. Egy alkalommal az egyik fiatal lakatos megkérdezte Szergejt, hogy volna leghelyesebb összeforrasztani a drótkötelet. A kérdést nyilvánvalóan buktatónak szánta. Szergej őszintén be akarta vallani, hogy nem tudja. Szemjon azonban, megelőzve a feleletet, így szólt a lakatoshoz:

— Nem szégyelled magad, Vaszja, ilyen aprósággal nyaggatni a főnököt! Ha magad nem tudod, kérdezz meg engem vagy akár Sarapovot. Mi már százával forrasztottunk össze ilyen köteleket. Szergej Vasziljevics még azt hinné, hogy ma kerültünk exkavátorra.

Természetesen mindnyájan sejtették, hogy Szemjon kisegítette Rakityint, de azt is megértették, hogy nem ok nélkül teszi; tehát olyan ember a főnök, akit érdemes támogatni.

Szergej tekintélye az exkavátor baloldali talpának beállításával nőtt meg igazán. Amikor a járóművet kipróbálták, kiderült, hogy a bal talp lassabban jár.

— Valahogy sántít a bal lábára — tréfált Kesa.

Pedig egyáltalán nem volt tréfadolog. Maga a főszerelő is tanácstalanul tárta szét a karját: a hidraulikus berendezést kipróbálták a gyárban, rendben találták.

Szemjon elsőnek sejtette meg, hol a dolog nyitja. Kemény fagyok jártak. A hidraulikus berendezésben futó olaj megsűrűsödött a hidegben, és lassabban keringett a csövekben. Az olajtartálytól a hengerekig húzódó vezetékek pedig különböző hosszúságúak voltak, a baloldali sokkal hosszabb volt. Ezért jutott el később az olaj a baloldali hengerhez, és az exkavátor „sántított a bal lábára". Szemjon beszámolt gyanújáról Szergejnek. Rakityin most aztán kamatoztathatta mérnöki tudását!

Egész este a műszaki könyvtárban ült, számításokat végzett, és másnap így szólt a főszerelőhöz:

— Harminc százalékkal meg kell növelni a baloldali cső átmérőjét.

Kravcsuk végigbogarászta a számításokat. Az adatok pontosak voltak.

— Cseréljétek ki a csövet — adta ki az utasítást, és munkatársai mind tisztelettel néztek Szergejre. Még a hallgatag természetű Sarapov is oldalba bökte társát, és elnevette magát:

— Ez nem drótforrasztás, Vaszja!

Második fejezet

A munkások és mérnökök nagy többsége körében Guszarov jó hírnévnek örvendett; határozott vezetőnek tartották, aki érti a dolgát, és mindig szívélyes, figyelmes az emberekhez. És Guszarov nagyon vigyázott erre a hírnévre.

Soha nem utasított el senkit, ha kérvénnyel vagy kérelemmel kopogtatott nála. Ha valaki új lakást szeretett volna, Guszarov máris nyúlt a telefonkagylóért, felhívta a lakásügyi osztály vezetőjét, és kiadta az utasítást: „Azonnal vizsgálja meg a kérést és teljesítse." Bár gyakran nagyon jól tudta, hogy egyetlen szabad tartalék-lakás sincs. És amikor figyelmeztették rá, legtöbbször ilyesfajta kioktató beszéddel válaszolt: „Majd megtanítom én magukat végre, hogyan kell törődni az emberekkel! Azokkal az emberekkel, akik Kelet legnagyobb vízierőművét építik. Maguk folyton azt fújják, hogy nincs lakás. Amint munkásembernek kell, egyszeriben nincs! A házgondnokok, osztályvezetők meg a többi hivatalnokok ragyogó lakásokban élnek, az a munkás pedig hetedmagával szorong egy kis szobában. Magukhoz küldöm. Nézzenek körül a maguk háza táján és teremtsenek rendet."

Sűrűn fordultak hozzá panasszal, hogy helytelen a bérezés, szabálytalan a bérmegállapítás. Guszarov erre rettentő lármát csapott, lekapta tíz körméről a munkaügyi- és bérosztály vezetőjét, újólag figyelmeztetve, hogy „nem mi az irodákban, hanem a munkásosztály építi Szibéria legnagyobb vízierőművét", majd utasította, hogy „sürgősen intézkedjék és teremtsen rendet".

Előfordult, hogy megállította egy munkás és azt mondta:

— Még mindig nem adtak lakást.

— Nem adtak? — ráncolta szemöldökét fenyegetően Guszarov. — Ebadta fickók! Túl sok még nálunk az aktakukac! No, majd ellátjuk a bajukat! Hiába, nem megy minden egyszerre. — Így mégiscsak sikerült derék embernek mutatkoznia a munkás előtt.

Az értekezleteken és tervmegbeszéléseken Guszarov különös előszeretettel rótta meg a hivatali dolgozókat, és soha nem mulasztotta el hangsúlyozni, hogy az osztályokon nagy a bürokrácia, és üdvös lenne, ha végre a „termelés friss szellője fújdogálna" a hivatali szobákban.

Lassanként mindenki hozzászokott Guszarov bölcs oktatásaihoz, és senki sem nyugtalankodott miattuk különösebben. Szótlanul végighallgatták; és elengedték a fülük mellett. Csak az anyag- és gépellátó iroda vezetője — epés természetű, ideges ember — fakadt ki egyszer:

— Már megszoktam a szidalmait, Jevgenyij Alekszandrovics — kezdte mértéktartással, de keskeny, sárga arcán piros foltok gyúltak —, csak éppen az értelmét nem látom. Akár karóba is húzhat, de fémet ebben a hónapban nem adnak. És ezt ön nagyon jól tudja. Attól, hogy most rám húzta a vizeslepedőt, a szerelvényszerelőknek egy cseppet sem lesz könnyebb a munkájuk. A fém nem homok és nem agyag. Ha nincs rá keret, nem kapunk.

— Szerezni kell! — szakította félbe Guszarov. — E célra egyébként egész iroda működik az építkezésen, a maga gyümölcsöző vezetésével.

— Szerezzen maga! Majd akkor megtanulom én is!

— Szerzek is! — Az építkezésvezető akkorát csapott az asztalra, hogy a tintatartók fedele megcsörrent.

És csakugyan szerzett. Elment a gépgyár igazgatójához, két óra múlva visszatért, és magához hivatva a beszerző osztály vezetőjét, szótlanul letett elébe egy két vagon fémről szóló számlát.

— Mikor kell visszaadni? — kérdezte a beszerző.

— Magának jobban kell tudnia, mikor lesz fém.

— Ön mikorra ígérte, hogy visszaadja? — Megnyomta az „ön" szót.

— Legkésőbb elsejére.

A beszerző szó nélkül visszaadta a számlát Guszarovnak.

— Miért adja vissza? — csodálkozott a másik.

— Elsejéig nem tudjuk visszaadni. Ellenzem, hogy elfogadjuk ezt a fémet.

— Micsoda? — nyújtotta a szót az építkezésvezető, és egész magasságában felemelkedve, megsemmisítő pillantással végigmérte a vézna emberkét. — Ne érzelgősködjék! Hajtsa végre az utasítást!

A beszerzési osztály főnöke fanyarul elmosolyodott, átvette a számlát, és kiment a szobából.

A fémet elhozták, és elkezdték a feldolgozását. Mindenki tudomást szerzett róla, hogy maga az építkezésvezető szerezte, és Guszarov elégedett ajkbiggyesztéssel gondolta, hogy lám, a bajt is a maga hasznára fordíthatja az ember.

A gyárigazgató azonban tegnap felhívta, és emlékeztette a fémtartozás megadásának közeledő határidejére. Ebben természetesen nem volt semmi meghökkentő, de Guszarovnak egyszeriben rossz kedve lett.

Zajt hallott a titkárnője szobájából.

„Megmondtam, hogy ne engedjen be senkit!" — gondolta ingerülten. De felesleges volt indulatoskodnia. Zinocska önfeláldozóan védelmezte nyugalmát. Suttogó hangok szűrődtek be a titkárnő szobájából.

— Mondom, hogy nem lehet bemenni! Azt mondta, senkinek!

— Ilyen ügyben mindig be lehet menni — ellenkezett egy zengő bariton, nem lehetett másé, csak Lugovszkojé, a gépkocsihivatal vezetőjéé.

Az ajtó szélesre tárult, és egy negyven év körüli magas férfi, aki Nagy Péterhez hasonlított Szimonov filmszínész alakításában, besietett a dolgozószobába.

— Jevgenyij Alekszandrovics! — szólalt meg már menetközben. — Örvendetes hír. A minszki autógyár útnak indítja az első huszonöttonnás billenőkocsikat. Nagy „MAZ" típusúakat.

Az ilyen hír előzi a legborongósabb gondolatokat is. És ez a csodabogár titkárnő nem akarta beengedni Lugovszkojt! A gépkocsihivatal vezetőjének lelkesedése Guszarovra is átragadt, vendége elé sietett.

— Kérik, hogy küldjük el megbízottainkat a kocsik átvételére. Utasításért jöttem.

— Haladéktalanul útnak kell indítanunk az embereket.

— Azt hiszem, holnap indulhatnak is.

— Kiket küld?

— Azokra a gépkocsivezetőkre gondolok, akik ezeken a nagy „MAZ"-okon fognak dolgozni. Hadd ismerkedjenek meg összeszerelésükkel és működésükkel.

— Személy szerint?

— Ma kiválasztom őket. Közlöm a nevüket.

— Pompás. Lásson hozzá!

Lugovszkoj távozása után Guszarov fel-alá járkált szobájában. Az iparigazgatóság „különös" figyelme végre reális, kézzelfogható formát öltött. Guszarov — és az építkezésen mindenki — vérmes reményeket fűzött ezekhez a „MAZ"-okhoz.

„Most aztán igazában nekiláthatunk a duzzasztómű feltöltésének. Még előttünk az egész nyár. Utol fogjuk érni a tervet — gondolkodott Guszarov. — Most már csak arról értesítenének, hogy útnak indították a fémet, és minden rendben lenne!"

A fémről azonban eszébe jutott tegnapi kellemetlen beszélgetése a gépgyár igazgatójával. Ismét elromlott a hangulata. Belátta, hogy pillanatnyilag képtelen a munkájával foglalkozni, s kérte, hogy álljon elő a kocsi.

Alig szállt ki a katlanban az autóból, odafutott hozzá Jazkov.

— Nincs elég teherautó. Kértem a diszpécsertől, de nem ad.

— Miért nem?

— Nem akarja túllépni az igénylést.

— Helyesen teszi. Hány kocsit igényeltek?

— Húszat.

— És hányat kaptak?

— Húszat.

— Hát akkor?

— Az igénylést a tegnapi teljesítmény szerint adták. Tegnap elég volt ennyi teherautó, ma már nem.

— Húsz perc múlva megkapja a billenőkocsikat, de aztán nehogy álljanak!

— Nem fognak állni! — rikkantotta utána örömmel Jazkov.

„Formalisták! — gondolta ingerülten Guszarov, belépve a diszpécser-irodába. — Köztudomású, hogy most a sziklatermelés a legfontosabb feladat. Ők meg bedugják az orrukat az igénylésbe!"

Az iroda közepét teljesen elfoglalta egy házilag készült, jókora villanykályha. Méteres nagyságú, széles kerámiacső, melyre vastag huzalt tekertek. Az izzóspirál olyan meleget árasztott, hogy mindhárom asztalt a szoba sarkába szorította. Fiatal lány ült az egyik asztalnál, és valamit írt.

Megpillantva az építkezésvezetőt, felállt.

— Hol a diszpécser? — kérdezte Guszarov.

— Éppen most ment ki. Azt hiszem, a második körzetbe indult — válaszolta a lány.

— Keresse meg — utasította Guszarov, és leült az egyik asztalhoz.

A lány felvette a telefonkagylót.

— Központ! Adja a második körzetet... Foglalt? Sürgősen kapcsolja... Mit? Azt mondom, kapcsolja. Az építkezésvezető sürgős utasítása.

Guszarovnak megtetszett a leány határozottsága, és figyelmesen szemügyre vette.

„Rokonszenves" — állapította meg. Első pillantásra úgy találta, hogy orrocskája kissé kevésbé pisze is lehetne, de újra az arcába nézve, másképp látta. „Nem, épp ilyennek kell lennie." Szabályos formájú, egyenes orr kifejezéstelenné tette volna ezt az arcot, és ellopta volna a báját.

— ... Második körzet? Sürgősen kérem a diszpécsert a telefonhoz!... Maga az, Pjotr Petrovics? Az építkezésvezető kéri. — A lány Guszarovhoz fordult. — A diszpécser van a telefonnál.

— Miért nincs elég teherautó a katlanban? — kérdezte hidegen Guszarov. — Ne takarózzon nekem az igényléssel! Ésszel kell dolgozni! Mi fontosabb ma, a duzzasztómű feltöltése vagy a sziklakitermelés? Azonnal küldjön tíz gépkocsit a második körzetből a katlanba!... Hadd kiabáljanak... Haladéktalanul küldje a kocsikat. És máskor ne tegyen meg engem diszpécsernek. — Guszarov lecsapta a kagylót, és ismét a lányra nézett.

— Hogy hívják magát?

— Molocskova — felelte Ánya és elpirult.

— Mondja meg a diszpécsernek, Molocskova elvtársnő, hogy az exkavátoroknak egy pillanatig sem szabad állniuk a katlanban. A műszak végén ellenőrzöm! Értette?

— Értettem! — ismételte katonásan Ánya.

„A hangja is kedves" — gondolta Guszarov, és figyelmes pillantással újra végigmérte a lányt. Ánya lesütötte a szemét, de amikor a férfi az ajtóból visszapillantott, már felfogta a tekintetét, lelkes tisztelet sugárzott belőle.

Alig csapódott be az ajtó az építkezésvezető mögött, Ánya az ablakhoz szaladt. De mire kicsiny nézőkét kapart a jégvirágos üvegre, Guszarov már beült a kocsijába.

„A duzzasztóműhöz megy" — vélte a lány, szemével követve a távolodó Pobedát. Kellemes izgalom lepte meg. Először beszélt az építkezés vezetőjével.

„Milyen energikus — szőtte gondolatait. — Korántsem olyan, mint a főmérnök. És egyáltalán nem öreg... érdekes férfi..."

A műszak befejezése előtt Guszarov ismét bejárta a katlant. Jazkov megtartotta a szavát. Egymás után kapaszkodtak felfelé a katlanból a megrakott billenőkocsik. Guszarov mindegyik exkavátornál megjelent, és meggyőződött róla, hogy van elegendő teherautó.

— A diszpécser-irodába — utasította a sofőrt.

Üres billenőkocsi állt az iroda előtt. A sofőr — nyilván várt valakit — türelmetlenül dudált. Ánya lebbent ki az ajtón, és fürgén felugrott a vezetőfülkébe.

Amikor Guszarov kiszállt a kocsijából, megpillantotta az induló teherautó ajtaján a „10—10"-es számot, és elmosolyodott: „Nincs rossz ízlése ennek a Kuzma Szemjorkinnak."

Miután befejezte a megbeszélést a diszpécserrel, Guszarov felhívta a gépkocsihivatal vezetőjét, Lugovszkojt.

— Kiválasztották már a Minszkbe induló embereket?

— Egyet már igen — felelte Lugovszkoj. — Bikovot küldjük. Második éve jár Diesel-billenőkocsival. Kiválóan ismeri az autóját, elsőrendű sofőr. A másik embert ma választjuk ki.

— Másodiknak küldje Kuzma Szemjorkint — mondta Guszarov. — Ő se utolsó sofőr.

— Kuzmát? — ismételte Lugovszkoj. Kétkedés érződött a hangjában. — Sofőrnek valóban nem rossz. Csak éppen nem veti meg a szeszt.

— Hát ki veti meg? — nevetett az építkezésvezető. — Figyelmeztesse.

— Rendben van, majd magam beszélek a fejével. Tehát Bikovnak és Szemjorkinnak állíttassam ki a megbízólevelet?

— Állítassa ki Bikovnak és Szemjorkinnak.

Harmadik fejezet

Ahogy az építkezésen még sohasem látott új gép teste egyre magasabbra emelkedett a szigeten, mind több kíváncsiskodó rajzott körülötte. Nemcsak az exkavátorosok, akik mindennap eljöttek megnézni, hogyan haladnak társaik a munkával, hanem a betonozók, földmunkások és kőművesek sem restellték a fáradságot, hogy a műszakból hazatérve, megtoldják útjukat egy kilométerrel.

Május közepére az összeszerelés befejeződött, és a nagy lépegető exkavátor komótosan útnak indult az első fejtőhely felé. A vízlevezető csatorna medrének kivájása volt a feladata.

— Egyszóval, új medret kell ásnunk az Angarának, amelyben a folyó tovább folyik, miután meghajtotta az erőmű turbináit — számolt be Szergej a feladatukról a kezelőszemélyzet termelési értekezletén.

— Megváltoztatjuk az Angara folyását — mondta Kesa.

— Meg — bólintott Szergej —, csakhogy a folyó sok ezer év alatt vájta ki a medrét, nekünk viszont mindössze tíz hónapot adtak rá.

Attól a perctől kezdve, hogy a hatalmas gépezet megtette az első lépést, és kiemelte az első kotróvödör földet, még inkább megnőtt iránta az érdeklődés. Ezekben a napokban alig akadt valaki az építkezésen, aki ne fordult volna meg a levezető csatorna

környékén. És valamennyi új látogató meghökkenve bámulta a sík térség közepén magasba nyúló, rendkívüli építményt.

A teljes egészében fémből készült, majdnem kocka alakú hatalmas alkotmány, amely acélos-ezüst színben csillogott, olyan magas volt, mint egy háromemeletes épület. A hetvenöt méteres emelőkar, amelyet messziről hajókötélzetnek látszó sodronykötelek tartottak, óriási vitorláshajó estében megmerevedett árbocára emlékeztetett. A negyven méteres magasságba nyúló emelőkar végén vastag sodronyköteleken függött a kotróvödör.

A motorok egyenletes zúgása hallatszik; mintha egy egész gyár dolgozna. Csakhogy ez nem akármilyen gyár. Alig hallható zörejjel lassan megfordul, és emelőkarjának vége hatalmas kört ír le magasan az égen. A súlyos kotróvödör felkúszik a kar végére, lentről nézve egészen eltörpül. Most igen kicsinek látszik, és nehéz elképzelni, hogy térfogata tíz köbméter, és kényelmesen elfér benne egy Pobeda kocsi. S a nézők csak akkor alkothatnak fogalmat igazi befogadóképességéről, amikor a vödör megbillen, és a sok tonnányi kavics széles, sötét vízesésként hull alá, zuhogva csapódva a keményre fagyott földre...

Már körülbelül egy hete, hogy Nyikolaj Zvjagin kiemelte az exkavátorral az első vödör földet. Hivatalos ünnepség nem volt, de ezen a napon Guszarov, a főmérnök és a pártbizottság titkára is felment a kezelőfülkébe. A kezelőszemélyzet mindegyik tagja sorban helyet foglalt az indítókar mellett. Néhány kotróvödör földet maga az építkezés főmechanikusa is kiemelt. Amikor Kravcsuk leült a vezénylőasztal elé, egyik-másik gépkezelő gúnyos mosollyal körülpillantott, Szergej pedig nyugtalankodott. Miért próbálkozik Kravcsuk mindenki előtt... De aggodalma hiábavaló volt. A főmechanikus óvatosan lenyomta az indítókarokat, a kotróvödör egészen egyenletesen, s látszatra lassan ereszkedett le és emelkedett fel. És amikor Kesa, aki stopperórával mérte az időt, közölte az eredményeket, kitűnt, hogy a főmechanikus két másodperccel hamarabb hajtotta végre a teljes körforgást, mint Zvjagin.

A vendégek távozása után, amikor csak az ügyeletes személyzet maradt az exkavátoron, Szergej odament Szemjonhoz.

— Most pedig tanítanod kell engem.

— Miért ne parancsolgatnék a főnöknek? — tréfált Szemjon. — A legnagyobb örömmel.

Türelemmel, kitartóan oktatott. Az exkavátor makacsul ellenállt Szergejnek. Különösen az emelőkar forgatása ment nehezen. Egyszer hamarabb állt meg, mielőtt a kotróvödör odaért volna a fejtőhely fölé, máskor meg a tehetetlenségi erő tovább lendítette. Mikor pedig meg akarta állítani, az óriási alkotmány ijesztően megremegett. Különösen akkor engedetlenkedett, amikor a személyzet valamelyik tagja ott állt Szergej háta mögött. A legkisebb melléfogásnál úgy érezte, hogy az idegen tekintet égeti a hátát. Szemjon észrevette ezt, s mielőtt átadta volna helyét Szergejnek, mindenkit kiküldött a fülkéből.

— Az a legfontosabb, hogy ne félj a géptől — mondogatta. Tartsd keményen a kezedben. Mindig érezze, hogy uralkodsz rajta. Nem baj, ha kezdetben zökkenők vannak. Lassanként beletanulsz.

Néhány nap múlva Szergej már elég magabiztosan irányította az exkavátort. De Szemjon is egyre többet követelt. Sokat segített Szemjon és Kesa közös konstrukciója, az önműködő körforgásszámláló. A készülék tolla önműködően jelölte az emelőkar forgását és a kotróvödör mozgását egyaránt. Minden körforgás után lépcsőfokokhoz hasonló, cikcakkos vonal maradt a papírszalagon. Szemjon és Zvjagin fokai egyenletesek, tökéletesen egyformák voltak. Amikor viszont Szergej ült az indítókar mellé, a fokok összevissza kanyarogtak, és az exkavátor minden zökkenése után a toll újabb cikcakkokat rajzolt.

De Szemjon türelme és tanítványának igyekezete végül is meghozta gyümölcsét. Szergej „görbéje" napról napra egyenletesebb lett, és Szemjon végül kijelentette, hogy hajlandó gépkezelőnek alkalmazni a műszakjába.

Szergej személyes sikerei nagyjából kielégítőek voltak ugyan, de a személyzet egészének eredménye még szerénynek sem volt mondható. Minden exkavátornak volt egy úgynevezett iránynormája, amely a kotróvödör térfogatától és a körforgás időtartamától függött. Amikor az exkavátor befejezte első félhavi munká-

ját, Kravcsuk általában hízelgően nyilatkozott a személyzetről a termelési értekezleten, de azt is megjegyezte, hogy a gép legjobb teljesítménye is igen alacsony.

— Az iránynorma húsz százaléka, ennyi a legnagyobb eredményetek — mondotta. — Nem hibáztatom a gépkezelőket. Ahhoz képest, hogy ez az első hónap, kiválóan dolgoznak. A személyzet főnökéről már nem mondhatok ennyi jót. Az exkavátor többet áll, mint dolgozik. Rakityin elvtárs, a maga legfontosabb feladata — Szergej érezte, hogy elpirul a főmechanikus szigorú pillantása alatt — a termelési folyamat megszervezése. Egyszerűbben szólva: a gépnek dolgoznia kell, nem vesztegelnie. Éppen ezért szerepel a státusban a vezető. Dicséretes dolog, hogy rövid idő alatt megtanulta az exkavátor kezelését — Szergej ismét elvörösödött. Biztos volt benne, hogy a személyzeten kívül senki sem tud erről. — De ezentúl nem szabad folyvást a vezetőfülkében ülnie. Csak akkor menjen fel oda, ha meg van győződve róla, hogy legalább egy műszakra biztosította a folyamatos munkát.

Szergej maga is nemegyszer töprengett rajta, miként szüntethetné meg vagy legalább csökkenthetné az exkavátor tétlen várakozását. Előző este is épp erről beszélgettek Szemjonnal.

— Megyek ma a fizetésemért — mesélte Szemjon —, a pénztárosnő elém teszi a jegyzéket, a fiúk a többi exkavátorról meg körülvesznek, és belepislognak. Vaszka Novikov — ismered, váltótársam volt az „Uralec"-en — ránéz az én hatszázötven rubelemre, és azt mondja: „Sehogy sem értem én ezt a fortélyos dolgot, Szenya. Az új masinád kotróvödre háromszor akkora, mint az enyém, a fizetésed meg éppen háromszor kevesebb." A kötekedő fickó előhúz a zsebéből egy köteg százast és megropogtatja. Úgy látszik, Szenya — mondja —, kinek a dicsőség, kinek a pénzecske. No, jól van, üsse kő!" A fiúk nevetnek. Én is velük nevettem és azt feleltem Vaszkának: „Lesz még ünnep a mi utcánkban!" Hát így állunk, Szergej Vasziljevics! Mondani, megmondtam, de mit fogunk tenni?

Nem volt könnyű válaszolni erre a kérdésre. Mert ha még csak egy oka lett volna az exkavátor vesztegelésének. De mennyi oka volt! Azért is vesztegeltek, mert nem volt elég fellazított föld, és

amikor legalább vékonyabb réteget megpróbáltak kiemelni a csontkeményre fagyott talajból, a kőkemény kavics, mint a köszörűkő, úgy „ette" a kotróvödör fogait, és várni kellett, amíg a gépjavító üzemben meghegesztik és kiegyengetik őket. Aztán azért is vesztegeltek, mert a szigeten dolgozó valamennyi exkavátor egyetlen villanyhálózatból táplálkozott. És ha csak az egyik gépet ki kellett kapcsolni, áram nélkül maradt az egész hálózat. Sok egyéb ok is késleltette a fejtést.

Nem mondhatjuk, hogy Szergej ölbe tette a kezét. Szigorúan számon tartotta a tétlen várakozásokat, s a műszaknaplóba bejegyzett minden elveszett percet. Így pontosan tudta, hova tűnik a drága munkaidő. Ám a csatornák, melyeken az idő elfolyt, sokfelé ágaztak, és Szergej, önmaga tehetetlenségén mérgelődve látta, nincs ereje ahhoz, hogy valamennyi csatornát elzárja.

— Egy kézbe nem lehet összefogni mindent — mondta Szemjon. — Menjünk sorjában. A legtöbbet a robbantók miatt állunk. Kezdjük ezzel.

Szergej beleegyezett. Egy teljes napot a robbantó brigádnál töltött. Kiderült, hogy elég kicsi lyukakat fúrnak a robbanótölteteknek.

— Kit csapnak be? — kérdezte a brigádvezetőtől. — Másfél, két méternyire lazítják fel a talajt, pedig a kavicsréteg vastagsága eléri az öt métert. Nemcsak hogy állunk emiatt, de maguk ráadásul felületesen, amúgy rablómódra használják ki a fejtéseket. Ha mindvégig így dolgoznak, a felkutatott földtartalék nem lesz elég a duzzasztómű feltöltésére.

— Öcskös! — felelte a mogorva, idős brigádvezető. — Nekünk ha törik, ha szakad, teljesítenünk kell a tervet, de egyedül a ti exkavátorotoknak minden áldott nap legalább ötszáz négyzetméternyi területet kell fúrnunk és fellazítanunk. És ez csak egy gép! Magad is láthatod, hogy a lyukak egy köpésnyire esnek egymástól. Számítsd csak ki, hányat kell fúrnunk. Ha mélyebbre fúrunk, kisebb területen robbanthatunk. Így aztán mindig oda lyukadunk ki: amit nyerünk a réven, elveszítjük a vámon.

— A maga híres négyzetmétereiből senkinek sincs haszna — vetette ellen Szergej.

— Papa! Mi köbméterben számítjuk a kavicsot. Érti? — szólt közbe Szemjon, aki jelen volt a beszélgetésnél. — Nekünk a térfogat a fontos, nem a terület.

— Lelkecskéim, hiába próbáltok a szívemre hatni — válaszolta a brigádvezető. — Tőlem is számon kérik a tervteljesítést. Ha a legmélyéig felforgatom nektek a talajt, még száz négyzetmétert sem robbantok.

— Azt hiszem, van megoldás — mondta kis töprengés után Szergej. — Növelni kell a lyukak közötti távolságot, de mélyebbre kell fúrni: egészen a réteg aljáig. És erősebb töltetet kéne használni.

— Nem megy — ingatta fejét a brigádvezető. — Rendelkezésbe ütközik. Az exkavátorotok itt van a közelben. A rendelkezés pontosan meghatározza, hogy milyen töltetet szabad felhasználni.

A brigádvezető jóeszű parasztember volt, és ami a fő, ahogy Szemjon mondta, nem szőrszálhasogató. Morogva és ellenkezve, de végül is beleegyezett, hogy erősebb töltetet használ. Csak mogorván figyelmeztette az exkavátorosokat:

— De aztán nehogy cserben hagyjatok.

— Ne aggódjon — nyugtatták meg.

De a nyugtalanság csak ott motoszkált bennük. Amikor egymás után robbantak fel az exkavátorhoz legközelebb eső töltetek, fülsiketítő dörömböléssel kavicseső csapódott a tetőre.

— Bombáznak! — kiáltotta Kesa.

Hangja beleveszett az egyre erősödő csattogásba. Valami olyan rettentő erővel zuhant az exkavátor tetejére, hogy az egész óriási test beleremegett és megtelt mélyen zengő, fémes zúgással. Abba a résbe, amelyen keresztül a feszítőkötelek futottak a dobokhoz, sugárban tört be a kavics, és az apró kövecskék pattogva kopogtak a motorházakon és a vas padozaton.

Amikor a robbantás befejeződött, és minden elcsöndesett, Kesa és Sarapov felment a felső állványhídra. Kiderült, hogy a robbantás egy jókora összefagyott kavicstömböt dobott az exkavátor tetejére.

— Telitalálat — mondta Kesa. — Ha fél méterrel balra csap be, mindkét kötelet elszakítja.

— Igy is derekas munkát végzett — jegyezte meg Sarapov.

A tető behorpadt, a meggörbült fémfelület beékelte a hasadékot, és mindkét drótkötelet beszorította.

— Szemjon, gyere fel! — kiáltotta le Sarapov, és mikor Perevalov megjelent, azt mondta neki: — Magunk nem tudjuk kijavítani, ki kell hívni a javítóüzem brigádját.

— Pedig magunknak kell megcsinálnunk — felelte Szemjon. — Nem érdemes dobra vernünk a dolgot. Hiszen mi hívtuk ezt a vendéget — és beszámolt a brigádvezetővel folytatott beszélgetésükről.

— Hát ha nekünk kell, akkor lássunk neki — egyezett bele Sarapov. — Ki lehetne egyengetni a horpadást, de ez hosszadalmas. Legjobb lenne autogén hegesztővel kivágni a horpadt részt, kiegyenesíteni, aztán visszahegeszteni. Ha összefogunk, reggelre végzünk.

— Reggelre feltétlenül meg kell lennie! — bólogatott Szemjon. — Különben hűhót csinálnak belőle.

Szergej csak akkor szerzett tudomást a huszárcsínyről, amikor már minden kész volt.

— Tehát az első kísérlet kudarccal járt — mondta, miután körülnézett a felső állványhídon, és valamennyire megnyugodott. — Nemhiába ragaszkodott az öreg foggal-körömmel az utasításhoz. Megyek és jelentést írok a főmechanikusnak.

Kesa megpróbálta visszatartani.

— Szergej Vasziljevics! Éjszaka történt. Nem tud róla senki. Ráborul a szemfedél!

Szemjon összeráncolt homlokkal várta a főnök válaszát.

— Félreértesz, Kesa — mondta Szergej. — Nem attól félek, hogy megbüntetnek. Megtaláltuk a megoldást: ez a legfontosabb. Nagy töltetekkel fogunk robbantani.

Mindnyájan felkapták a fejüket.

— Sürgősen ki kell tisztítanunk a fejtőhelyet, hogy ne itt, az orrunk előtt, hanem veszélytelen távolságban robbantsanak. Tíz földgyalu egy nap alatt elvégzi ezt a munkát. Erről írok a jelentésben.

Kézhez kapva Szergej jelentését, Kravcsuk nyomban a nagy

lépegetőhöz sietett. Nehézkesen leguggolt, alaposan megvizsgálta az egész varratot, majd megkérdezte:

— Ki hegesztette?

— Én — felelte Sarapov, azon töprengve, nem követett-e el hibát munka közben.

— Értesz a hegesztéshez — mondta végezetül Jeliszej Karpovics. Sarapovnak kő esett le a szívéről.

Kravcsuk az egész személyzetet összehívta a vezénylőfülkébe.

— A vakmerőség persze városokat vehet be — mondta —, de a kövek korántsem mindig hullanak olyan szerencsésen, mint most, Rakityin elvtárs. Mit jegyzett be a műszak-naplóba?

— Még semmit — felelte Szergej zavartan. „De kellemetlen. Még azt hiszi, megijedtem."

— Remek! — dicsérte meg váratlanul Kravcsuk. — Ide azzal a naplóval! — Elővette töltőtollát, és nagy betűkkel, lendületesen beleírta: „A robbantólyukakat a réteg legaljáig kell lefúrni. A tölteteket ennek megfelelően kell növelni." Aláfirkantotta az előző napi dátumot, szignálta, és visszaadta a naplót Szergejnek.

— Most pedig írja le részletesen a naplóba, mi történt a műszakban. De ne most, majd ha elmentem. Tehát a földgyaluk még ma hozzákezdenek a fejtés kitisztításához. Van még valami kérésük?

— A fogak — szólalt meg Kesa.

— Hagyd — szólt rá Szemjon. — Nem nagy dolog az. Majd magunk szót értünk a javítókkal. Inkább az áramszolgáltatást említse meg, Szergej Vasziljevics.

— I-igen... — bólogatott Kravcsuk, Szergej szavait hallgatva. — Ez már nem olyan apróság, mint a fogak... Életrevaló ötlet. Jómagam is sokszor gondolkoztam rajta, de mindent nem csinálhat az ember. Maga, Rakityin, konyít a villanyhálózathoz?

— Valamennyire.

— Akkor nekilátunk. Megcsináljuk a magunk erejéből. Készítsen tervet, én átnézem, a hálózati szerelőim pedig javítási munkában lefektetik a kábelt. Az áramszekrényt állíttassa oda, arra a dombra, hogy később áthelyezhessük a vonalat a sziget másik végébe. Mennyi időt kér a munkához?

— Két napot.

— Legyen három. Elsején reggel jelentkezzék nálam a tervvel.

— Elsején? — csodálkozott Szergej, de észbe kapott. „Hát persze. Hiszen ma már huszonnyolcadika van. Három nap múlva június elseje. Hej, milyen disznó vagy, Rakityin elvtárs!"

Negyedik fejezet

Senki nem kényszerítette szólásra Szergejt.

Amikor hazafelé tartottak a Komszomol-gyűlésről, Zsenya elpanaszolta, hogy az algebravizsgától fél legjobban.

— Ezek az átkozott ikszek meg ipszilonok még álmomban sem hagynak nyugodni!

És elmondta, hogy nagyon nehezen boldogul a példákkal, még két részt át kell ismételnie, és kifutott az időből.

— Mikor lesz a vizsga? — kérdezte Szergej.

— Elsején.

— Nos, elsejéig megoldjuk valamennyi feladatot, amennyi csak van abban a példatárban!

No lám, három nap múlva elseje, és nemcsak hogy nem készítette elő Zsenyát a vizsgára, de be sem tette hozzá a lábát.

„Ma elmegyek hozzá. És a villanyhálózat terve? Mindegy, elmegyek. Éjszaka is ülhetek a terv mellett."

Szergej őszintén kötelességének érezte, hogy segítsen Zsenyának, de mégis, amikor felfelé lépkedett a lépcsőkön, kétely rohanta meg. Hiszen maga ajánlkozott. Kellemetlen helyzetbe hozta a lányt. Végtére is Zsenya nem mondhatta neki: „Ne jöjjön!"

„Talán nincs is itthon?" — gondolta, az ajtó előtt állva.

— Tessék! — hangzott a válasz a kopogására.

Zsenya nem volt egyedül. Galja ült mellette az ágyon. A találkozás olyan váratlan volt, hogy Szergej megállt a küszöbön, mintha odaszögezték volna. Galja kérdő pillantással nézett barátnőjére. Zsenya nyugodtan állta pillantását, és komolyan így szólt a vendéghez:

— Már nem is vártam. Azt hittem, elfeledkezett ígéretéről.

Szergej azt felelte, hogy nagyon el volt foglalva.

— Úgy mentegetőzik, mintha kötelessége volna segíteni — nevetett Zsenya. — Köszönöm, hogy eljött. Épp elszántan nekifogtam a másodfokú egyenleteknek. Tegnap egész este egy példával bajlódtam, de el se tudtam indulni!

— Mutassa, addig megnézem — mondta Szergej; megérezte, hogy a két barátnő még nem fejezte be a beszélgetését.

De Galja már felállt.

— Kikísérnél, Zsenyka? Viszontlátásra, Szergej Vasziljevics.

— Rögtön jövök — mondta Zsenya, és barátnőjével kiment.

A példa nem volt nehezebb az átlagosnál, de Szergej semmiképp sem tudta összpontosítani figyelmét. Az ikszek és ipszilonok kuszán gyülekeztek a papírlapon, és sehogy sem akartak szabályos, pontos alakzatba rendeződni...

A lányok Zsenya nyitott ablaka alatt álltak. Szergej hallotta hangjukat, de nem értette szavukat. Később már eljutottak hozzá a beszélgetés foszlányai.

— Úgy készülődsz, mintha az Északi sarkra indulnál! — mondta nevetve Zsenya.

— Eh, Zsenyka! — felelte szemrehányással vegyes sajnálkozással Galja. — Okos vagy, de sohasem éltél parasztok között, és fogalmad sincs, mi az a háztartás. Férjhez menni könnyű, de a családi életnek meg kell teremteni a feltételeit. Ne hiányozzék semmi abból a házból, hogy te is elégedett légy, meg a férjed is kellemesen érezze magát. Kinevetsz, de én megtiltottam Szemjonnak, hogy ajándékkal kedveskedjen nekem, nehogy semmiségekre költsük a pénzt. És csak nagy ünnepeken nézhet a pohár fenekére.

— No és mikor tartjátok? — kérdezte Zsenya.

— Hazautazom, elhozom a húgomat, anyámat is szívesen magammal hoznám, de nem hagyja ott a kolhozt... ősznél előbb nem ütjük nyélbe a dolgot.

— És Szemjon?

— Szemjon felől akár ma. De mit értenek ehhez a férfiak?

— Hallod-e, Galka! — nevetett Zsenya. — Tudod, hogy mondják mifelénk: addig késlekedsz, míg ráfizetsz!

— Nono! — vágott vissza Galja, és Szergej maga elé képzelte

mosolygó arcát. — Ahogy mondom, úgy is lesz! — És halkan kérdezett valamit Zsenyától.

— Nem — válaszolta Zsenya. — Ez egyáltalán nem az.

— Nálad minden csak „nem az" meg „nem az"... No, jól van, Zsenyka, szaladok, ma szabad az estém, Szemjon dolgozik, nekifogok a mosásnak. — És már távolabbról kiáltotta. — Igazán nem lódítasz, hogy „nem az"?

„Csodabogár ez a Galja — gondolta Zsenya felfelé tartva a lépcsőn. — Mintha okvetlenül »annak« kellene lennie!"

Szergej végre megoldotta a példát. Már csak az egyenlet levezetése maradt hátra. Zsenya leszedte a másik székről a frissen vasalt fehérneműt, amely újságpapírral volt letakarva, és odaült Szergej mellé az asztalhoz.

Több óra hosszat szorgalmasan tanultak. Szergej fokozatosan beleszokott a tanár szerepébe, és amikor tanítványa botladozott az algebrai bölcsességek útvesztőjében, még dühbe is gurult. Egész este csak egyszer tartottak pihenőt. Zsenya megkérdezte, rendjén megy-e a munkája; úgy látszik Galja beszámolt neki a balsikerű robbantásról, Szergej elmondta, hogy s mint történt a dolog.

— Nem is hittem volna, hogy magát ilyen fából faragták — mosolygott a lány.

Szergej megértette, hogy Zsenya egyáltalán nem ítéli el. És annál buzgóbban mélyedt a példák megoldásába.

A lány kapott észbe elsőnek.

— Már tizenkét óra, és holnap munkanap.

Szergej felállt, és keresni kezdte a sapkáját.

— Azért ne siessen annyira — állította meg Zsenya. — Miattam vacsora nélkül maradt. Nem szabad üres gyomorral lefeküdni: fekete cigánnyal fog álmodni. A nagyanyám mindig ezt mondta. Igyék legalább egy kis teát.

Csak olcsó cukrászsütemény, barna kenyér és egy darabka vaj akadt a teához. Zsenya mentegetőzött, amikor a vajat az asztalra tette.

— Ne higgye, hogy ennyire garasos vagyok. Régóta nincs vaj az üzletünkben.

Szergej abban a boldog korban volt, mikor teljesen mindegy,

mit eszik az ember, különösen amikor éhes, és ha a lány maga nem hozta volna szóba a szegényes terítéket, észre se vette volna.

Most viszont mintha más szemmel nézett volna mindenre a szobában: a még szerénynek sem mondható berendezésre, a viseltes, agyonmosott ruhára, sőt még a gondosan megstoppolt harisnyára is. És első ízben jutott eszébe, hogy bizonyára nem könnyű a lány élete. És Galja még a szemére hányta, hogy nem ért a háztartáshoz.

— Tetszik a munkája? Kielégíti? — kérdezte Zsenya.

Szergej nem számított erre a kérdésre. Ha másvalaki érdeklődik erről, kurtán válaszol. De Zsenyával könnyű és egyszerű volt beszélni a dologról.

— Hogy tetszik-e? De még mennyire! Hiszen egész életemben erről álmodtam.

Szergej jókedvében észre sem vette, hogy az „egész életemben" kifejezés eléggé mulatságosan hangzik. Egyébként Zsenya sem vette észre.

— Tudja, Zsenya, amikor tudomást szereztem ezekről a nagy építkezésekről, tüstént eltökéltem, hogy feltétlenül dolgozni fogok valamelyiken. Ez talán naivul hangzik, de én valahogy szüntelenül úgy éreztem — és úgy érzem most is — hogy ezek a hatalmas építkezések a kommunizmusért vívott küzdelmünk felderítői, és itt mi is közelebb kerülünk a kommunizmushoz. Nem tartja... nevetségesnek ezt a gondolatot?

— Nem. Értem mire gondol — válaszolta nagyon komolyan a lány. — Természetesen valamennyi szovjet ember építi a kommunizmust, de jómagam is úgy érzem, hogy aki itt dolgozik, mintha előbbre lépett volna, mintha már a holnapban élne. Engem is ez a megfontolás vezetett ide. Én is azt reméltem, a vízierőművet fogom építeni. De másképpen alakult. Itt is porok meg hőmérők közé kerültem.

— Zsenya, a maga munkájára is nagy szükség van. Az építők egészségére vigyáz...

— Tudtam, hogy ezt mondja majd! — kiáltotta a lány. — De cseréljünk: én fogok építeni, maga meg vigyáz az egészségemre. Talán nem tetszik? No, ugye!

Nevetve kitöltötte a forró teát Szergej csészéjébe, aztán elkomolyodva folytatta:

— Én is fogok még vízierőművet építeni. Ha nem ezt, a következőt. Befejezem a tizedik osztályt, és beiratkozom a műszaki egyetem vízépítészeti karára. Elvégzem, és építeni fogok. Nekem még jut elég erőmű az Angarán. Ha meg az Angarán már nem jut, van elég más folyó Szibériában.

Beszélgetés közben sem feledkezett meg, hogy kínálja vendégét. A harmadik csésze teát Szergej már visszautasította.

— Köszönöm. Nem kérek többet. Vegye elő a példatárat.

— Ugyan — nevetett Zsenya. — Csak nem fogunk reggelig tanulni. Így is elraboltam az egész estéjét.

— A legnehezebb hátra van. A másodfokú egyenlet.

— Az egyenletrendszereket viszont alaposan átismételtük. Van még egy napom tartalékban.

— Mondok valamit! — szólt határozottan Szergej. — Holnap is eljövök, és átvesszük a hátralevő részeket.

— Köszönöm, Szergej Vasziljevics. Várni fogom.

— Feltétlenül eljövök. De miért hív engem Szergej Vasziljevicsnek?

— Hát jó, akkor Szerjozsának fogom hívni.

Zsenya becsukta látogatója mögött az ajtót, és sokáig fülelt távolodó lépteinek zajára.

„Hát jó, akkor Szerjozsának fogom hívni"... Rendben lesz ez így? Mire fogja ezt vélni Szergej?... De különben, pusztán a másodfokú egyenletek fűznek össze minket. És azok egyikünkre sem veszélyesek. Meg aztán még mindig Galját szereti."

Nem beszélték meg pontosan, Szergej hány órakor érkezik, ezért Zsenya a szokásosnál korábban hazament a segélyhelyről. Szergej hamarosan kopogtatott.

— Egyenesen munkából jövök — mondta mintegy megmagyarázva korai érkezését, és körülpillantott, hová tehetné azt az újságpapírba csomagolt, négyszögletes csomagot, amelyet a kezében tartott. Az ablakpárkányon fedezett fel szabad helyet, egy könyvcsomó mellett.

Tizenegy óra felé végeztek a másodfokú egyenletekkel, és Zse-

nya megterítette a teához az asztalt. Szergej átnyújtotta neki a csomagot, és hogy félszegségét leplezze, tréfálni próbált:

— Hozzájárulásom a közös alaphoz.

A csomagból lapos kartondoboz került elő, amelyben tekintélyes nagyságú torta rejtőzött. A torta nagyon finom volt, egyikük sem kérette magát.

Már elbúcsúztak, amikor Szergej az ajtóban visszafordult:

— Beszámol majd telefonon, Zsenya, hogyan sikerültek a vizsgák?

A lány megígérte.

Ötödik fejezet

Szergejnek egész éjszaka a villanyhálózat terve mellett kellett ülnie, hogy időre befejezhesse. Elsején reggel viszont ott volt a tervezet a főmechanikus asztalán. Kravcsuk egyetlen tévedést vagy hibát sem talált, sőt felhívta Szergej figyelmét a számítások felesleges aprólékosságára.

— Ideiglenes hálózatnál nem okvetlenül szükséges, hogy pontosan betartsuk a számítási normákat — mondta, és piros ceruzát fogva, lecsökkentette az oszlopok számát. — Fölösleges oszlopok, elfecsérelt idő. Vezesse rá a javításokat, este elmegyek az exkavátorhoz, aztán magammal viszem a rajzokat, és átadom a villanyszerelőknek. Egy hét múlva önálló hálózatot kap a nagy lépegető.

Szergej különösen büszkén és boldogan lépett ki Kravcsuk irodájából. Már szemernyi fáradtságot sem érzett az álmatlanul töltött éjszaka után.

Kravcsuk tárgyilagosan beszélt vele, mint mérnök a mérnökkel, sőt a tervszámítások javítása közben sem éreztette vele fölényét, hanem mint idősebb és tapasztaltabb, megosztotta tudását munkatársával. És Szergej megérezte, hogy teljesül az álma: megtalálta helyét az építkezésen.

Friss szél fújdogált a folyó felől, és az Angara hűvösével elhozta az építkezés szakadatlan zúgását is. Szergej megállt és gondolko-

dott; eszébe idézte azt, amin már számtalanszor eltöprengett, és ez a gondolat most mindennél világosabban és érzékelhetőbben felderült agyában és tudatosodott benne...

... Iljics szavai jártak a fejében: „A kommunizmus — Szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása." Valóban, Szergej Rakityin komszomolista, aki a század második felének kezdetén látott munkához, lépett az életbe, most, alig harminc esztendővel e látnoki szavak elhangzása után, a nép nagyszerű tapasztalatait felhasználva, a maga valóságában fogja fel és értékeli a lenini jövőbelátás nagyságát. Kitárult szeme előtt a fényt és energiát adó, szorgalmasan dolgozó vízierőművek megannyi csillagával telehintett ország képe, erőműveké, amelyek már épülnek, s amelyeket holnap kezdenek építeni.

Mennyit, de mennyit munkálkodtak a szovjet emberek azért, hogy közelebb hozzák az Iljics által megálmodott, ragyogó jövendőt! De mindaz, amin ma dolgoznak, s amit a holnapnak kell befejeznie, még nagyszerűbb lesz.

Szergej maga előtt látta a hatalmas vízesés fényeiben csillogó Angarát, látta az óriási angarai vízgyűjtő-tenger partjain emelkedő új, napsugaras városokat, a távvezetékek oszlopait az ősi tajgában, amelyek az életet adó energiát eljuttatják a végtelen Szibéria minden sarkába, és látta, milyen nemes méltósággal úsznak a megváltozott Angarán a tengeri hajók, a Jeges-tengerről felhatolva egészen a szárazföld szívébe...

Ilyen lesz holnap az Angara.

És az a tudat, hogy ő, Szergej Rakityin, nem tétlen szemlélődő, hanem cselekvő részese ennek a nagyszerű munkának, boldogsággal töltötte el, és szárnyakat adott neki. Most értette meg, miért beszél Fjodor Fjodorovics, Nyikolaj Zvjagin és a többi régi erőműépítő olyan szeretettel és büszkeséggel a munkájáról.

És bár nagyon nehéz körülmények között veszi kezdetét egy új építkezés: lakatlan terület, a kezdetben elkerülhetetlen nehézségek és szűkölködés, a gyakori és szélsőséges éghajlatváltozások, a megszokott életkörülmények feladása, az erőműépítő mégis, amint befejezi az egyik építkezést, már az újat, a következőt forgatja eszében. Pedig nem is tudja, hová veti majd a sors: a szibériai

tajgába vagy Kara-Kum homoktengerébe, a sarkkörön túlra, a tundrára, vagy a Volga-menti sztyeppekre...

...Az építkezés, akár az élő szervezet, szüntelenül növekszik és változik. Napról napra emberek ezrei végzik munkájukat rajta, és kezük nyomán folyvást változik az építkezés arculata. Ma már más, mint tegnap volt, és minden további nap valami újat tartogat.

Ebben a szüntelen változásban, szakadatlan előrejutásban rejlik az építő, „a folyók útját megváltoztató" ember hivatásának sajátos romantikája.

Az építkezésen dolgozó ember, aki nap nap után szemmel kísér mindent, ami ott történik, talán nehezen fedezi fel a változásokat, de most, a magas parton állva, Szergej maga elé idézte, milyennek látta az építkezést először, és összehasonlította azzal, amely a szeme elé tárult.

Megváltozott a katlan képe. Az alja mélyebbre süllyedt. A munkák jellege is megváltozott benne. A munkáskezek az utóbbi napokig egyre mélyebbre hatoltak, azon igyekezve, hogy minél előbb elérjék a sziklát, amelyen a vízierőmű óriási építménye szilárd alapokon nyughat majd. Ez a munkaszakasz befejeződött. Most már felfelé, egyre csak felfelé kell törni, mindaddig, míg a sokemeletes, monumentális építmény el nem éri a magasan a folyó fölé emelkedő, meredek partot.

A katlan jobb felében Szergej nyüzsgő munkásokat látott. Ezek az ácsok a védőpadka szekrényműveit építik. A frissen fűrészelt, sárga gerendákból ácsolt, méteres nagyságú, szegletes szekrényműrekeszek fentről olyan kicsinynek látszanak, mint egy méhkaptár. Igen, már felfelé törnek! Nemsokára nagy munka kezdődik a katlanban. A betonozás. Szergej tudta, milyen türelmetlenül várják ezt a napot az építők.

A duzzasztógát még nagyobbat változott. Szürkéssárga vonulata megnövekedett és tekintélyesebb lett. Azelőtt a földhányások halmos láncolata tűnt először a néző szemébe, de most már a völgyet átszelő duzzasztógát éles körvonalain akad meg a tekintet... És természetesen a nagy lépegető exkavátoron. Az építkezés minden sarkából látható. Szergejnek eszébe jutott, milyen szép is

éjszaka, amikor a fényszórók vakító fényében csillogó hetvenöt méteres emelőkar fenségesen forog a sötét, éji égbolton...

A nagy exkavátor legalább egy kilométernyire van, de Szergej jól látja az emelőkar egész hosszán végighúzódó feliratot: „Előre, a kommunizmus felé!" Jó ötlete volt ez Szemjonnak. De legfőbb ideje elindulni. Szemjon várja.

Szergej még egy pillantást vetett a folyóvölgyre, a patakok kék csíkjával övezett sík, zöldellő szigetekre, és a folyó forrásvidékéhez tartó, erdős-hegyes partokra. Valahol messze-messze fölöttük párába vesztek a bajkáli hegyek remegő, csaknem áttetsző körvonalai. Szergej sóhajtott, mert eszébe jutott, hogy még mindig nem sikerült eljutnia a Bajkál-tóra, és elindult a lejtőn a bozótosban kanyargó, keskeny ösvényen, melyet a fűzek aranyló füzérekkel, a galagonyabokrok tüskéikkel hintettek tele.

— Elmegyek a villanyszerelőkhöz — mondta Szemjon, végighallgatva Szergejt —, te meg igyekezz, hogy estére készen legyél a tervvel. Otthon esetleg jobban tudnál dolgozni? A műszakban minden rendben.

— Nem, jobb lesz itt — felelte Szergej. Attól tartott, hogy a szobájában menthetetlenül elaludna.

Csakhogy a működő exkavátor fülkéjében igen nehéz volt írnia, még inkább rajzolnia. Miután két tintafoltot is ejtett a papírra, elindult másik helyet keresni. Egy tartalék kotróvödör feküdt az exkavátor közelében. Kesa segített levinni a fülkéből a szekrénykét és a zsámolyt.

Kezdetben jól haladt a munka, de mikor a nap egyre feljebb hágott, és derekasan tűzni kezdett, Szergej alig bírta nyitva tartani a szemét. Elhatalmasodó álmosságával küszködve, csak azért is folytatta a munkát, és észre sem vette, hogy az építkezésvezető és a főmérnök megállt mellette.

— Modern Diogenész — mondta Okrugin.

— Disszertációt ír, anélkül, hogy hűtlen lenne a termeléshez? — érdeklődött Guszarov.

Barátságos hangjában Szergej világosan megérezte a gúnyt.

— Még fiatal vagyok a disszertációhoz, Jevgenyij Alekszandrovics. Kisebb fába vágtam a fejszémet.

— Mifélébe? — kérdezte a főmérnök.

— Hogyan csökkenthető az áramszolgáltatás hibájából adódó várakozás — felelte Szergej, és átnyújtotta a tervrajzot.

— Hm... Ez érdekes! — Okrugin orrára biggyesztette szemüvegét, bement a kotróvödör belsejébe, és leült a szekrényke mellé.

— Pár perc múlva visszaküldöm magáért a kocsit — mondta Guszarov a főmérnöknek. — Elmegyek a betongyárba. — És Szergejnek hanyagul biccentve, a távolabb várakozó Pobedához sietett.

Okrugin gondosan ellenőrizte Szergej számításait és rajzait.

— Nem rossz gondolat — mondta aztán, fejét leszegte, mintha fel akarná öklelni a fiatalembert, s szemüvege fölött pillantott rá. — És teljes mértékben megfelel a termelési szervezés alapelveinek. Egy külön vezeték a géphez mindig hatásosabb. Nézzük, hogy is lenne a gyakorlatban... Külön transzformátorra van szükség, és vezetéket is kell építeni...

— A főmechanikus megbízásából végzem a számításokat.

— Az ő megbízásából? Hm... No, mindegy, ő jobban tudja. De egyvalamire figyelmeztetem, fiatalember. Számításaiban szembeszökő az eltérés a műszaki szabályoktól. Nagyon nagy a villanyoszlopok közötti távolság. Adja csak ide azt a rajzot. Milyen léptéket használ? Egy az ezerhez? Így kell elhelyezni az oszlopokat — elővette zsebéből töltőtollát, és visszaállította az oszlopokat ugyanazokra a helyekre, ahol Szergej első tervrajzán voltak.

Okrugin távozása után Szergej szomorúan szemlélte a kék vonalakkal telehuzigált rajzot: „De kár, hogy nem jutott eszembe megmutatni neki az első vázlatot. Most kezdhetem újra!" Kravcsuk véleményét ugyanis többre becsülte.

Amíg Okrugin Szergejjel tárgyalt, Guszarov elejétől a végéig bejárta a duzzasztógátat.

A Bajkál-tó felől fújdogáló szellő enyhítette a felhőtlen nyári dél hevét. A vibráló levegőt mintha átitatták volna a napsugarak. Játékosan szikráztak a folyó kéklő tükrén, megcsillantak a teherautók lámpáin és a szélvédő üvegén, bearanyozták a duzzasztóműnél dolgozó lányok fejkendője alól kibukkanó fürtöket.

Nagy lendülettel folyt a munka. Ma azonban semmi sem tudta jókedvre deríteni Guszarovot.

A tegnapi városi pártaktíva-értekezlet lehangolta, kibillentette egyensúlyából.

Az elején minden rendjén ment. Szokás szerint beválasztották az elnökségbe, a beszámolóban szó esett róla, hogy az építkezés üteme sikeresen gyorsul; a határozattervezet előterjesztésekor is helyeslő visszhangra talált. A vitában az ipari osztály instruktora, a nagy lépegető exkavátor személyzetének munkájáról szóló adatokat idézve, dicsérettel emlékezett meg a munkaszervezésről. Egy másik felszólaló elégedetten nyilatkozott a példás szemléltető agitációról.

— Ma a mennybe mész — súgta Guszarovnak a gőzhajózás vezetője, aki mellette ült az elnökségben.

Guszarov fölényesen mosolygott. De ekkor becsapott az első mennykő. A gépgyár igazgatója lépett az emelvényre. Amikor bejelentették Szemjoncovot, Guszarov az újságjába mélyedt, nehogy találkozzék pillantásuk.

— Végighallgattuk az alapos, kimerítő beszámolót — kezdte Szemjoncov. — Az előadó tudja, hol teljesítik a tervet, hol nem. És helyesen tájékoztat bennünket: teljesíteni a tervet jó dolog, nem teljesíteni rossz dolog. Csakhogy ez az egyetlen szempont kevésnek bizonyul a beszámolóban. A hallgatóságnak ugyanis az a benyomása támad, hogy az előadót csak egyvalami érdekli: teljesítették-e a tervet vagy sem. De azt már nem tartja fontosnak, milyen úton-módon. Valamikor az a jelszó járta: „Teljesíteni a tervet bármi áron!" Az az érzésem, a városi pártbizottság némely munkatársa ma is ragaszkodik ehhez az elvhez. Nem érezzük, hogy kellő figyelmet szentelnek a munkamódszereknek, a gazdálkodás etikájának...

— Kikötött a filozófiánál — súgta Guszarov lenéző mosollyal a szomszédjának. — Már az etikánál tart.

Szemjoncov mintha csak meghallotta volna a megjegyzést:

— Alleluját zengtek ma erről az emelvényről az építkezés vezetőiről. Valóban örvendetes, hogy fordulat állott be az építkezésen. Egyetlen ember sem akad közöttünk, aki ne örülne en-

nek. De meg kell mondanom az építkezésvezető szemébe: kedves Guszarov elvtárs, veszélyes úton jársz.

A hallgatóság feszülten figyelt. Az elnökség tagjai Guszarovra néztek.

Szemjoncov ezek után elmondta, miként ment el hozzá Guszarov fémért, mit ígért és hogyan tartotta meg a szavát.

— Amikor ráébredtem, hogy bolonddá tettek — folytatta az igazgató —, elmentem az építkezésre. Bekopogtam az anyagellátó osztályra, és fülön fogtam az embereket: „Mi volt a biztosíték? Teregessétek ki a kártyákat!" És mit gondolnak, elvtársak, mi volt a helyzet?...

Guszarov tűkön ült, és átkozta önmagát, amiért felült ide az elnökségbe, s hogy egyáltalán eljött erre a szerencsétlen értekezletre.

— ... Sehonnan sem vártak fémet. Guszarov becsapott, méghozzá körmönfontan. A fémet korábban megkapta, és nem eredeti céljának megfelelően használta fel. Most már látom, hogy ő, aki lóvá tett engem, nem is annyira a tervteljesítésről gondoskodott, hanem arról, hogy eltüntesse hanyag gazdálkodásának nyomait. Hát ezért gondolom, hogy nem kellett volna követendő példaként emlegetni Guszarovot.

— Szót kérek, megmagyarázom a dolgot! — kiáltotta az építkezésvezető.

Az elnök rápillantott, vállat vont, és felírta nevét a felszólalók listájára. Guszarov heveskedése azonban nem sokat használt. A feketeleves még hátra volt. Szemjoncov után az építkezés gépkocsihivatalának vezetője, Lugovszkoj lépett az emelvényre, és megadta a kegyelemdöfést Guszarovnak.

— ... Nem mondhatjuk, hogy az építkezésvezető elereszti a füle mellett a munkások és a mérnökök észrevételeit. Csakhogy azokat hallgatja meg, akik helyeselnek neki. A tekintélyére úgy vigyáz, mint a szemevilágára. A bírálatot személyes sértésnek tekinti. Napóleonnak tartja magát. Nem neveli, hanem bomlasztja a kollektívát. A főmérnök már oda jutott mellette, hogy a száját sem meri kinyitni, csak helyeslően bólogat. Az építkezés a feje tetején áll. Ahol bátrabbak a vezetők, ott maguk feje után men-

nek, ahol meg Guszarov szavát lesik, ott az akadozó munka és a hajrá között kapkodnak. Így nem lehet építkezést vezetni! — Lugovszkoj akkorát csapott az emelvény tetejére, hogy belerecscsent, aztán súlyos léptekkel a helyére ment.

Ezután már sem a vita többi részvevőjének felszólalásában, sem az előadó zárószavában nem esett szó az építkezés eredményeiről.

Az értekezleten történtek aggodalommal töltötték el Guszarovot. Volt min töprengenie. Először esett meg, hogy rossz vezetőnek nevezték. Bár eddig csak Lugovszkoj mondta ki, de mások ugyanígy gondolkozhatnak.

Mindeddig rendíthetetlen sziklatömbnek képzelte a tekintélyét, de most már sejthette, hogy e tömböt repedések gyengítik, melyek még nem vetették szét, de annál fenyegetőbben kígyóznak keresztül-kasul a sziklában.

Egyvalami kétségtelen. További lemaradást nem szabad megtűrni. A dolognak persze nem a munkamódszer meg az etika a nyitja. Ez csak üres fecsegés. A munkát az eredményekből ítélik meg. Így volt és így lesz mindig. Június az első félév utolsó hónapja. Meg kell szorítani! Meg kell szorítani, ügyet sem vetve rá, akárhogy szónokolnak is. A féléves tervet teljesíteni kell! És teljesíteni is fogja! Csak így tapaszthatja be valamennyi nagy hangú okos száját. Így is tesz. Majd megtudják, milyen súlyos az építkezésvezető keze!

Hatodik fejezet

Ánya nem volt megelégedve új beosztásával. Amikor a harmadik körzetből áthelyezték, fontoskodva mondta a lányoknak a szálláson: „Kineveztek a központi diszpécser-irodába." Míg a körzetben írnokoskodott, gyakran hallotta, hogy emlegették a munkavezetők és a körzet főnöke a központi diszpécser-irodát.

A diszpécsertől függ, ad-e teherautót vagy sem. A diszpécsertől kértek földgyalut a körzetbe. Amikor jöttek az ácsok és hangoskodtak, hogy nincs tizenhatszor tizennyolcas gerenda, a mun-

kavezető azzal mentegetőzött, hogy a központi diszpécser-iroda utasítására a szomszédos körzetbe szállították a gerendát.

És noha Ánya nem ismerte pontosan ennek az irodának a tevékenységét, mégis azt képzelte, hogy a diszpécser-irodában dolgozó emberek jelentős szerepet játszanak az építkezés sorsának alakulásában.

Kétségtelen, hogy ilyen helyen dolgozni érdekes és megtisztelő feladat.

Ányának már az is megfordult a fejében, hogy egyszer talán Szergej Vasziljevics telefonálni fog az irodába, és ő, Ánya, segítségére lesz valamiben, és akkor a fiatalember ráébred, hogy nem lett volna szabad elnéznie ennek a lánynak a feje felett.

Csakhogy minden másképpen alakult. Ányát intézőnek tették meg. Az volt a dolga, hogy az összes körzetből beérkező jelentésekből összesítést készítsen az építkezés menetéről. Ezt nevezték diszpécser-jelentésnek. A munka kitartást és nagy figyelmet követelt. A jelentések rendszerint késtek a körzetekből, különösen akkor, amikor nem teljesítették a napi tervet, ekkor aztán — hogy tizenkét órára elkészüljön az összesítéssel — Ányának sorban fel kellett hívnia a körzeteket és az írnokokkal pörölnie. De ez volt munkájának még a legérdekesebb része. Sokkal unalmasabb volt a jelentések feldolgozása, az eredmények összegezése és bevezetése a diszpécser-jelentés megfelelő rovataiba. Ráadásul Ánya jókora betűi és kövér számjegyei sehogy sem fértek el a keskeny, szűk oszlopokban. Nagyon könnyen felcserélhette a sziklakitermelést a földkitermeléssel vagy a téglafelrakás köbmétereit a beton-köbméterekkel. Hibáznia éppúgy nem volt szabad, mint késni a jelentéssel. Írnokoskodni persze könnyebb volt, és ami az érdekességet illeti, a diszpécser-jelentés készítése aligha vonzóbb az előző munkájánál.

Egyébként is unalmasan folyt az élete. Kuzma elutazott, Szergej Vasziljevicccsel meg nem találkozott. Régóta nem járt sem a szállásukon, sem a klubban. A lányt kínozta a kényszerű magány, de hűen önmagához, kitért a férfiak minden ismerkedési szándéka elől. Megpróbált olvasni — Galja éjjeliszekrényén mindig talált könyveket —, egyszer még a „Háború és béké"-be is bele-

kezdett, de mivel az ágyban fekve olvasott, csak az lett az eredménye, hogy hamarabb elaludt, mint máskor.

Galját teljesen elfoglalták a maga gondjai, megkapja-e Szemjon a megígért kétszobás lakást, és ha megkapja, hogyan rendezzék be — és nemigen vette észre barátnője szokatlan viselkedését. Meg aztán természetesnek is tartotta. Kuzma elutazott, a leghelyesebb tehát, ha Ánya otthon ül. Galja nem is sejtette, hogy barátnőjének nyomja valami a lelkét.

Ánya sűrűn eltöprengett, kínozta bizonytalan helyzete. Maga se ébredt rá, hogy irigykedett barátnőire, akik már családi fészekbe költöztek vagy készülődtek erre a lépésre. De álmodozásai személytelenek voltak. Még nem választotta ki azt az embert, akivel összekötné a sorsát. Arra sohasem gondolt komolyan, hogy Kuzma lesz a férje. Férjét mindig erősnek és határozottnak, szépnek és okosnak álmodta, akinek könnyen és szívesen engedelmeskedne. De eddigi életében még nem találkozott ilyen férfival...

Egy ízben valamelyik barátnője megkérdezte tőle:

— Hát te milyen férjet szeretnél?

Ánya elnevette magát, és legyintett, mondván, hogy ezen nincs értelme törni a fejét, de közben az építkezésvezető fiatalosan sudár, magas alakja jelent meg a szeme előtt, amint büszkén magasba emeli őszülő fejét. De ez csak egy pillanatig tartott. Ánya egyáltalán nem volt képzelgő természetű és hóbortos álmodozó. De éles szeme volt (Galja detektívnek nevezte), és elkapta Guszarov tekintetét is, amikor ő, Ánya, felugrott Kuzma mellé a teherautóba...

Az ügyeletes diszpécser már másodszor sürgette Ányát. Tizenkét óra nulla-nulla perckor a jelentésnek ott kell feküdnie az építkezésvezető és a főmérnök asztalán. A lány idegesen kapkodott.

Éppen az utolsó rovatokat töltötte ki, amikor Guszarov belépett az irodába. A diszpécser röviden beszámolt az elmúlt nap teljesítményéről.

— Hogy állunk a sziklakitermeléssel? — kérdezte a látogató.

— A napi tervet teljesítették — a diszpécser elvette Ányától a jelentést, és odaadta Guszarovnak.

— Úgy... nagyszerű... — mormogta halkan az építkezésvezető, és kék ceruzával aláhúzta az őt érdeklő számokat. — Már megbocsásson! — kiáltott fel. — Miféle ostobaságokat csempésznek ide? Huszonnégy óra alatt tizenkétezer köbméter szikla!

A diszpécser értetlenül bámult rá, és Ánya asztalához rohant.

— Ki összesítette a jelentést? — kérdezte élesen Guszarov.

— Én. — A rövidke válasz ijedten hangzott. A lány felállt, és szinte kővé dermedt a férfi szigorú pillantása alatt.

— Jöjjön ide! Összekavart mindent! Honnan szedte ezeket a számokat?

— A második körzet tizenegyezer köbméter kitermelését jelentette — mondta Ánya, izgalmában elsápadva.

Az ügyeletes diszpécser bosszúsan krákogott.

— A második körzetben nem is szikla van, hanem föld. Legfőbb ideje, hogy eszébe vésse.

— Ó, megint összekevertem! — kiáltott fel kislányosan vékony hangon Ánya, és füle tövéig elpirult. — Tessék ideadni, máris... — Kikapta a jelentést Guszarov kezéből, és az asztalához szaladt.

Az építkezésvezető csinos nőkre képtelen volt haragudni, és Ánya egyszerű közvetlensége végképp lefegyverezte. Nem tudta elrejteni mosolyát.

A lány a jelentés átírása közben ravaszul szemmel tartotta a férfit, és látta, hogy a vihar elvonult. Átnyújtva a kijavított jelentést, tisztelettudóan, de nyugodtan nézett Guszarovra. Sőt Guszarov egy pillanatra hamiskás fényt vélt felfedezni az élénken csillogó világosbarna szem mélyén.

„Csinos kis ördögfióka" — gondolta Guszarov. — „Kuzma Szemjorkin persze nem való hozzá."

Miközben a jelentést tanulmányozta, többször rápillantott a szorgalmasan dolgozó Ányára. A lány látszólag ügyet sem vetett rá, de Guszarov érezte, hogy figyeli és lesi minden mozdulatát. És bármilyen furcsa, ennek a nem különösebben figyelemre méltó leánynak az érdeklődése kellemes izgalmat keltett benne. Kedve támadt beszélgetni vele. A főmérnök megjelenése azonban megzavarta.

— Estére készítse el a nappali műszakról szóló jelentést. Bejövök érte — mondta Guszarov a diszpécsernek, és az ajtóból visszafordulva, átható pillantást vetett Ányára.

Okruginnal bejárták valamennyi körzetet. A főmérnökre azért volt szüksége Guszarovnak, hogy pártatlanságának tanúja legyen. Egyébként is Okrugin a napokban érkezett vissza hosszabb tanulmányútjáról, és még nem ismerkedett meg közelebbről az építkezés állásával. Hadd győződjön meg saját szemével róla, hogy kevés a teherautó, hogy az exkavátorok vesztegelnek a szállítás zökkenői miatt, s hogy éppen a Lugovszkoj vezetése alatt működő hivatal hátráltatja az egész kollektíva munkáját.

A közeli napokban beszélnie kell Lugovszkoj elvtárs fejével. És ehhez a megbeszéléshez adatokat kell gyűjtenie.

Guszarov legnagyobb csodálkozására ma nem állnak tétlenül az exkavátorok. Fejtéstől fejtésig robogott a csokoládészínű Pobeda az építkezés kanyargós útjain, kerülgetve az erőlködő berregéssel szembejövő billenőkocsikat, amelyeknek a hűtőjén csillog a bölény, de sehol sem sikerül tétlen exkavátort felfedeznie. Guszarov nem tudta, hogy Lugovszkoj tegnap kapott egy szállítmány gumiabroncsot, és felszereltette több tucat teherautóra, amelyek addig bakokon vesztegeltek.

A szükséges adatokra csak nem akadt rá, de állhatatosan kutatott utánuk. Megállíttatta a Pobedát a folyóparton. Itt dolgozott az építkezés egyik legjobb exkavátorosa. Guszarov remélte, hogy éppen itt, ahol gyorsabban folyik a kocsik rakodása, ráadásul a duzzasztómű — ahová a földet viszik — távolabb esik innét, mint a többi fejtőhelytől, a sofőrök nem győznek lépést tartani az exkavátorossal.

Guszarov ott állt a part legszélén, és nézte, amint a tízméteres rácsos emelőkar fordulás közben elviszi a parttól a vastag drótkötélen függő kotróvödröt. A folyó felett lebegő vödör egy pillanatra mozdulatlanná merevedett a levegőben, aztán hevesen alávetette magát a vízbe, a napfényben szikrázó csöppek csaptak a magasba, és sűrű záporként hullottak vissza a csillogó, türkizkék víztükörre. Az exkavátorok motorjai mélyebben, erősebben zúgtak, a kotróvödör óriási teknőcként mászott a feléken, falta a

kavicsréteget, majd elnehezülve, lassan kibukott a vízből, és a drótköteleken felemelkedett az emelőkar végéig. Homokkal és kavicstörmelékkel elegy sötét vízzuhatag záporozott vissza, és felkavarta az áttetsző vizet. A kotróvödör emelkedése közben az emelőkar a part felé fordult, a vödör a teherautó fölé billent, és a kavics, súlyos, tömör zuhatagként, nagy robajjal csapódott a kocsiszekrénybe. A kotróvödör harmadik szállítmánya után a nedves, sárgásbarna kavicshalom a kocsiszekrény pereme fölé emelkedett, az exkavátorkezelő jelt adott a kürttel. A billenőkocsi elhajtott, helyet adva a következőnek. Az emelőkar és a kotróvödör mozdulatai óramű pontossággal ismétlődtek. A sofőrök és az exkavátoros egymást múlták felül a pontos munkában.

Guszarov maga sem vette észre, mennyire magával ragadta az összehangolt, ritmikus munka látványa. És amikor egy másodpercre üresen maradt a hely a kotróvödör alatt, nyugtalanul körülpillantott, s meglátva a rakodóhelyre robogó teherautót, megkönnyebbülten bólintott.

— Hiába, ezeket nem lehet rajtacsípni! — mondta Guszarov, beülve a kocsiba a sofőr mellé, és becsapta a Pobeda ajtaját.

— Tessék? — kérdezte Okrugin, felkapva fejét a noteszéből, amelybe jegyezgetett.

Guszarov semmit sem válaszolt, és a főmérnök, leszegve fejét, csodálkozva bámult rá szemüvege fölött.

Az építkezésvezető este újból megjelent a diszpécser-irodában. Ánya már nem volt ott, és Guszarov eléggé szórakozottan végighallgatva a diszpécser jelentését, paprikás hangulatban elkocsizott a hivatalába.

Hetedik fejezet

Pása néni, a fiatal szakemberek szállásának takarítónője rögtön látta, hogy Szergej Vasziljevics, a kilences szoba lakója, remek hangulatban tért haza a munkából. A fiatalember kettesével vette a lépcsőfokokat, és egy vidám dalocskát dudorászott. Pása néni a lépcsőpihenőnél megállította, és zavartan mosolyogva, kölcsön

kért tőle egy tízest fizetésig. A néni nehéz sorban élt. Egyedül nevelte két lányát, és kicsiny fizetése — a mellékessel együtt is, amelyre a szálláson lakó legényemberek fehérneműjének mosásával tett szert — alig-alig volt elegendő ahhoz, hogy szerényen megéljenek.

Szergej benyúlt az oldalzsebébe, és mindent elővett, amit talált benne: két huszonötrubeles papírpénzt, és az egyiket odaadta a néninek. Az asszony sóhajtott — huszonöt rubelt visszaadni és ledolgozni is nehezebb, mint tízet —, és elvette a pénzt.

— Levele van — mondta Szergejnek, hogy ezzel is megköszönje a szívességét. — Betettem a párnája alá.

A levél csak az anyjától jöhetett. Másodszor éri öröm ezen a napon. Az első: hogy befejezte a megkezdett munkát, a nagy lépegetőt új vezetékre kapcsolták, ezentúl tehát megszűnik az áramhiányból adódó várakozás.

Szergej majdnem futva igyekezett a szobájába. A levél csakugyan az anyjától érkezett. Még arról is megfeledkezett, hogy a sapkáját levegye, sietve feltépte a borítékot.

Anyja megírta, hogy már teljesen egészséges, és a nyár végén talán sikerül ellátogatnia hozzá, Bajkalszkba. Ma aztán csakugyan rendkívüli nap van!... Szergej sebtében végigfutotta a levelet. Édesanyja nagyon örül, hogy fia boldogul, örül sikereinek az új munkakörben, s kéri, írjon részletesebben az exkavátoron dolgozó munkatársairól.

„... A te Szemjonodat máris úgy szeretem, mintha a fiam volna — írta. — Érzem, hogy nagyon derék ember. Boldog vagyok, hogy nagyra becsülöd a barátságát."

Ezután azonban olyan sorok következtek, amelyeket Szergej nem egészen értett: „... Nagy érdeklődéssel olvastam mindazt, amit az építkezésvezetőről írtál. Azt hiszem, ismerem ezt az embert. Ha csakugyan az, akire gondolok, akkor valószínűleg tévesen vélekedsz róla..."

Szergej megérezte, hogy anyja, aki mindig olyan egyenes és őszinte hozzá, ezúttal elhallgat valamit.

Jazkov késő este jött meg a munkából. Szergej, karjára támasztva fejét, az asztalnál ült és kibámult az ablakon.

— Ej, drusza, megint egymagadban álmodozol. Gyújtsunk világot, mindjárt vidámabban leszünk.

Jazkov felgyújtotta a villanyt, behúzta az ablakon a függönyt, és vállára vetve a törülközőt kiment.

— Te, Szerjozsa — fordult Szergej Jazkovhoz, amikor visszajött —, mi a véleményed az építkezésvezetőről?

— Mi a véleményem? — csodálkozott Jazkov. Furcsának találta a váratlan kérdést, s főként azt nem értette, mi a célja. — Én nem gondolok róla semmit. Neki kötelessége, hogy gondolkodjon mindenkiről, tehát rólam is. De nekem nem okvetlenül szükséges véleményt alkotnom róla.

— Komolyan kérdezlek.

Jazkov az ágy oldalára terítette törülközőjét, és odament Szergejhez.

— Azt hiszem, akadnak jobb építkezésvezetők is.

— Miért?

— Én nem vádolom. Ez az ügyészség dolga.

— Lám, nem akarsz komolyan beszélni a dologról. Nekem pedig... nagyon fontos lenne.

Hangja elárulta izgalmát. Jazkov vállat vont.

— Fogalmam sincs, mire gondolsz, Szerjozsa.

— Az építkezésen dolgozom. Az én munkám és társaim munkájának sikere végső soron nagymértékben annak az embernek a képességeitől, tehetségétől és természetétől függ, aki az építkezés élén áll. Nagyon érdekel, tudnom kell, miféle ember.

— Azt mondod, nagymértékben?

— Természetesen.

— Talán igazad is van — helyeselt Jazkov. — Okos főnökkel jobban megy a munka.

— Tudod, Szerjozsa — folytatta Rakityin rövid hallgatás után —, a legutóbbi időkig vérbeli vezetőnek tartottam Guszarovot. De már több embertől hallottam, hogy nem az, akinek látszik.

Jazkov rágyújtott, néhányszor mélyet szippantott, fel-alá járt a szobában, majd megállt Szergej előtt és megkérdezte:

— Itt voltál már, amikor vízbetörés fenyegette a katlant?

— Másnap jöttem.

— Tehát nem láttad. Kár... Akkor tiszta képet kaptál volna mindenről.

— De hiszen épp Guszarov mentette meg a katlant! — kiáltotta Rakityin.

— Hogyne, megmentette — mosolygott gúnyorosan Jazkov.

— Mindenki ezt mondja.

— Nem mindenki. Én például nem mondtam neked ilyet — és látva, hogy Szergej ellenkezni akar, harag csendült a hangjában. — Guszarov, ha tudni akarod, nem a katlant mentette, hanem a saját bőrét. Először elrontott mindent, aztán igyekezett helyrehozni. És mindenért Valka Csupinnak kellett megfizetnie. Egész életében sántítani fog. És mi, az egész körzet, két hétig izzadtunk a duzzasztóműnél haszontalanul.

És Jazkov részletesen elmondta, Guszarov hogyan utasította vissza Fjodor Fjodorovics jelentését.

— Itt aztán, ha akarod tudni. Guszarov kimutatta a foga fehérét: Hiszen általában effajta módszerrel dolgozik. Hajtja az embereket. S hogy ez mihez vezet, nem kell magyaráznom. Te sem vagy gyerek.

— És mégis, úgy gondolom, igazságtalan vagy — vetette ellene Szergej. — Akárhogy volt is, akkor a katlanban helyesen cselekedett. És egyébként sem szabad egyetlen esetből megítélni valakit.

— Épp az a baj, hogy nemcsak egy eset volt. Kérd meg Szemjont, számoljon be neked a városi pártaktíváról. Miként szerzett Guszarov fémet. Persze akadnak olyanok, akik ezt hőstettnek tartják, de én szélhámosságnak nevezem... — Jazkov elnyomta a féligszítt cigarettát, és a sarokba hajította. — Az ilyen emberekről mondják, hogy mással kapartatják ki a gesztenyét. Megyek, hozok forró vizet — fejezte be még mindig haragosan. Felkapta az éjjeliszekrényről a teafőzőt és kiment.

„Guszarov bizonyára megsértette — gondolta Szergej. — Talán ugyanolyan kurtán-furcsán bánt el vele is, mint velem. Nem mindenki tud tárgyilagos lenni."

Jazkov kisvártatva visszajött.

— Iszol teát? — kérdezte Szergejtől, és meg se várva a választ, töltött a poharába. — Vegyél halvát, ma lehetett kapni a büfében. — Óvatosan ivott egy-két kortyot, majd letette poharát az asztalra. Nagyon forró volt a tea.

— Azt állítod, kitűnő vezető. De vajon ilyen kell a mi építkezésünkre? Te, Szerjozsa, eltöprengtél már rajta úgy igazában, mit is jelent voltaképpen ez az építkezés?

Szergej kíváncsian pillantott Jazkovra, aki, úgy látszik, eddig ismeretlen, új oldaláról mutatkozik be.

— Hol születtél? — kérdezte váratlanul Jazkov.

— Moszkvában.

— És ott is laktál?

— Ott.

— Mindaddig, míg ide nem jöttél?

Szergej bólintott, még mindig nem sejtve, hová akar kilyukadni a másik.

— Ezért nehéz megértened, mit jelent ez az építkezés. Ne legyints. Te előbb láttad a villanyégőt, mint anyád mellét. Megszoktad, s ez így van rendjén. Bedugtad a dugót a konnektorba, és kész. Teafőző, villanytűzhely, vasaló, sőt azóta még előbbre jutott a technika: mosógépek, porszívók, ördög tudja, mi minden! De én, Szerjozsa, a tajgában születtem. Nem messze innét, vagy háromszáz versztányira. Csornaja Recska községben. Nálunk mind a mai napig petróleumlámpák égnek. Tavaly, mikor hazamentem szabadságra, benéztem a klubba is. Éppen vándormozi érkezett. Ilyenkor az a szokás, hogy a legények sorsot húznak, ki forgassa a dinamót. Egy ideig én is forgattam. Három napig sajgott utána a derekam.

Jazkov kiitta a teát, és folytatta:

— A gép- és traktorállomások, az erdőgazdaságok mind kismotorral csépelnek. Tudod, milyen szükség van ott az energiára! Ha lesz elegendő energia, másképp élnek majd az emberek. Megváltozik az egész élet. Nem is beszélek azokról az üzemekről, amelyek már most várják a mi villanyunkat. Ezt magad is jól tudod. Várj csak, adok neked egy könyvet, remek könyvecske... — Kihúzott az ágy alól egy terebélyes, megviselt bőröndöt, és át-

nyújtva a könyvet, azt mondta: — Malisev professzor: „Az Angara problémája." Olvasd el, tetszeni fog. Ebben benne van mindkettőnk életének értelme.

Jazkov nyilván sokáig beszélt volna még erről, de az órájára pillantva, a fejéhez kapott.

— Egek! Féltizenkettő!

Tenyerébe szórta a papíron maradt halva-morzsát, bekapta, aztán fejébe nyomta sapkáját, és kiszaladt a szobából.

Egyedül maradva, Szergej sokáig fontolgatta mindazt, amit Jazkovtól hallott.

Nyolcadik fejezet

Ánya már egy hete a kőfejtőnél lakott, a Bajkál-tó partján. Nem volt nehéz munkája. Számon kellett tartania, mennyi követ termelnek ki naponként a fejtőben, ügyelnie kellett az építkezésre követ szállító teherautókra, és a fordulókat rá kellett vezetnie a menetlevélre.

Az építkezésvezető személyes utasítására helyezték ide.

A következőképpen történt a dolog. A diszpécser-irodában éles szóváltás támadt a katlanfőnök és a fődiszpécser között.

— Vajon miért megy olyan nehezen a kőszállítás? Megakasztják a munkát a partvédőművön — háborgott Fjodor Fjodorovics.

A fődiszpécser, mosakodni akarván a rosszkor betoppanó építkezésvezető előtt, a jelentéseket lobogtatva bizonygatni kezdte, hogy igenis elegendő követ szállítanak.

— Papíron — vágott vissza Fjodor Fjodorovics. — Csakhogy nekem nem papír, hanem kő kell a partvédőműhöz.

— Mikor ellenőriztétek utoljára a szállítást a fejtőnél? — kérdezte Guszarov a diszpécsertől.

Kiderült, hogy a diszpécser tavaly volt utoljára odakinn.

— Miért vitatkozik? — kérdezte szigorúan Guszarov. — Küldjön ki egy-két hétre valakit, ellenőriztesse a kőszállítást.

— De hát kit küldjek, Jevgenyij Alekszandrovics? — mondta könyörögve a diszpécser.

— Kit? — Guszarov kissé összeráncolta homlokát, és elgondolkozva nézte a sarokban ülő Ányát.

— Küldje az intézőjét. Hadd fújja meg egy kicsit a bajkáli szellő.

— Már hogy tehetném? — próbált ellenkezni a másik. — És mi lesz a napijelentéssel? Nem küldhetem a lányt.

— Nem? Nos, akkor menjen saját maga vagy engedelmével majd én megyek, ha ez a kisasszony itt olyan nélkülözhetetlen — mondta mosolyogva Guszarov, mire a fődiszpécser zavartan elhallgatott.

— Holnap kimegy a fejtőhelyre — mondta a diszpécser Ányának. — Telefonálok a garázsba.

— Igen — felelte a lány, vigyázva, nehogy elárulja hirtelen támadt izgalmát. Sejtette, miért éppen őrá esik a választás.

Néhány nappal ez előtt a beszélgetés előtt Guszarov estefelé benézett a diszpécser-irodába. Ánya már menni akart, de meg kellett várnia, míg az építkezésvezető végignézi a jelentéseket.

— Feltartom magát. Pedig ebben a boldog ifjú korban a lányok mindig sietnek a munkából — tréfálkozott. — Hogy jóvátegyem a bűnöm, hazaviszem.

Kinyitotta a lány előtt a kocsi ajtaját, és beült mellé a hátsó ülésre.

A szállás ajtajáig vitte Ányát. Útközben kifaggatta, hol született, régóta dolgozik-e az építkezésen, hogy megy a sora, sőt még az álmai, tervei is érdekelték. Egyszerűen, természetesen viselkedett, és a lány, aki először zavartan feszengett, mihamar levetkőzte elfogódottságát, és fesztelenül, sőt vidáman felelgetett a kérdésekre.

A férfi így búcsúzott:

— Rövidesen találkozunk. Viszontlátásra, Ánya!

... Azt mondta, rövidesen ... Ennek már tíz napja ... A lány izgalomban élt ezekben a napokban.

Gondolataiba merülve észre se vette, hogy már a tó partján jár. A nap lebukott az öblöt szorosan övező hegyek gerince mögött, a víz kékje sötétebb lett. Csak arra messze, a látóhatár peremén, ahol a szétváló hegyek utat engedtek az öbölnek a tó-tenger

beláthatatlan síkságához, csak ott vibrált egy fénylő csík, elválasztva a lilásan sötétlő víztükröt a kékesszürke égbolttól.

A bajkalszk—zaozerjei műút szorosan a part mentén kígyózott. Ánya leült egy lapos, fekete kőre, innen láthatta az út minden hurokját, cikcakkját, egészen a szorosig. A távoli völgyekből lassan kúszott elő az alkony.

„Úgy látszik ma sem jön" — gondolta a lány és felállt.

— Közelít az éjfél, Hermann mégse jő! — énekelte szaggatottan és felkacagott. A csengő nevetés hirtelen abbamaradt. A hegyszoros égővörösen fénylő hátteréből kibontakoztak egy gépkocsi éles körvonalai.

— Jön! — suttogta Ánya, és lassan visszaereszkedett a kőre.

Az öröm és a heves izgalom érzése, amely egész nap foglyul tartotta, újult erővel kerítette hatalmába...

Egy pillanatig sem kételkedett benne, hogy a hágón feltűnt gépkocsi Guszarovot hozza. És nemcsak azért volt biztos benne, mert hallotta a fejtőhely irodájában, hogy mára várják az építkezésvezetőt. Megérezte, hogy csak ő lehet. Amikor az autó a közelébe ért, kiment az útra. Már látta a kocsi csokoládé színét. A hirtelen felvillanó fényszóró a szemébe világított.

Az autó odaért hozzá és megállt. A sofőrülés melletti ajtó kinyílt és Guszarov kinézett.

— Jó estét, Ánya! Vártál?

Az előre kigondolt szavak egyszeriben eltűntek. A lány csak szótlanul bólintott, és a férfi égő pillantását látva, lesütötte szemét.

— Ülj be, Ánya, Nem, ne oda, ide, mellém.

Jevgenyij Alekszandrovics maga ült a kormánynál. Más nem volt a kocsiban.

— Hová menjünk? — kérdezte, amikor a lány becsapta az ajtót, és félénken meghúzódott az ülés szélén. — Hol laksz?

— Itt, a kőfejtőnél, egy munkásasszonynál.

— Egyedül laksz a szobában?

— Nem, a gazdasszony lányával.

— Hová mehetnénk? — töprengett Guszarov.

Aztán lenyomta a sebességváltót, és a kocsi lassan, zajtalanul megindult az úton.

Ánya mozdulatlanul ült, és szótlanul bámulta azt a magányos csillagot, amely a vízzel már-már egybeolvadó, sötétkék égbolton villogott. Egyáltalán nem érdekelte, hová robognak. Boldoggá tette, hogy itt ül e mellett a nagy, erős, bátor férfi mellett, de közben nem hagyta békén a gondolat, hogy ez a boldogság talán csak álom. Úgy rémlett, csak meg kell mozdulnia, máris tovatűnik körülötte minden, mint az álom, és ismét ott ül magányosan a partmenti lapos kövön, s a lábánál csöndesen, szomorúan csobbannak a hullámok.

— Van egy ötletem — mondta Guszarov, és megállította a kocsit. Átölelte a lány vállát. — Közel a hegyekben van egy vadászlak. Hoztam mindent, ami vacsorához szükséges, te majd gazdasszonykodsz. Jó?

Magához húzta Ányát, aki az örömtől és a boldogságtól remegve, sóhajtva hajtotta fejét a férfi mellére.

Kilencedik fejezet

Sokan szorongtak a Diesel-billenőkocsik vezetőinek társas helyiségében. Nagy volt a zaj, és vágni lehetett a füstöt. Éppen befejeződött a szokásos reggelenkénti „ötperc". Ezen a napon maga Nazar Petrovics Lugovszkoj, a gépkocsi-hivatal főnöke tartotta.

A megbeszélés feszült hangulatban zajlott le. Július első húsz napjában jócskán lemaradtak az ütemtervtől. Csak az utolsó dekád megfeszített munkájával javíthattak a helyzeten.

Nazar Petrovics úgy cselekedett, ahogy bármely más gazdasági vezető cselekedett volna ilyen cseppet sem irigylésre méltó helyzetben. Egy köteg menetlevelet lobogtatva, haragosan megszólalt:

— Ítéljétek meg magatok! Huszonnyolc forduló esik átlagosan egy műszakra. Hogy miért huszonnyolc? Konopatkin, Vjaznyikov, Garkusa és felsorolhatnék még vagy tízet, negyven fordulónál kevesebbet soha nem végez. Ha mindenki így dolgozna, ma már az augusztusi terven dolgozva tölthetnénk a duzzasztógátat, és nem kéne most zokognom nektek. De szégyenszemre még az e havi tervünket sem teljesítjük. Miért?...

Nazar Petrovics elhallgatott, mintha válaszra várna.

— Nézzük csak Korocskin Tyimofej Sztyepanovics menetlevelét...

Korocskin nevének hallatára a sofőrök összemosolyogtak, és vidám suttogás futott végig a sorokon.

— ...Korocskin elvtársnak bármelyik menetlevelét nézem, huszonegy-huszonhárom-huszonnégy-huszonkettő. A lelkiismerete nem engedi, hogy huszonötnél több fordulót csináljon. Igaz, van egy szerencsés napja, a harminckét forduló. De ez kivételes eset: aznap tizenharmadika volt.

Újra felcsattant a nevetés.

— Ellenben múlt szombaton Tyimofej Sztyepanovics felülmúlta önmagát: tizennyolc fordulót tett meg!

— A harmadik „Uralec"-től szállítottam. Azon az úton még az ördög is kitöri a lábát! — kiáltotta izgatottan remegő hangon Korocskin.

— Szóval az út a hibás? — kérdezte nyájas együttérzéssel Lugovszkoj, és máris a legmagasabb fekvésben csattant fel a hangja. — És Vjaznyikov a levegőben repül? Ő is a hármas „Uralec"-nél dolgozott. Negyvenegy forduló a teljesítménye! Nem az utakban kell keresni a hibát. Korocskin elvtárs! Szeretni kell az autót. Szeretni és vigyázni rá. Ki az, aki a leggyakrabban vesztegel az útszélen, és a motorban kotorászik? Korocskin! Pedig a kocsija újabb, mint a többié. Még harmincezret sem futott. Itt van a kutya elásva, Tyimofej Sztyepanics.

Lugovszkoj újabb szünetet tartott, majd valamennyiükhöz fordulva így fejezte be:

— Így állunk, barátaim! Ha Korocskin után megyünk, keresztet vethetünk a tervünkre. De ha Vjaznyikov példáját követjük, teljesítjük, amit vállaltunk. És nem szégyellünk majd a többiek szemébe nézni. Így vagyunk. A helyzet világos, a feladat érthető. Negyven forduló egy műszakban, és pont! Többet lehet, kevesebbet nem!

Vjaznyikov sofőr kért szót. A széles vállú, alacsony ember előrement a két sor lóca közötti folyosón, és felemelte a kezét. Lugovszkoj bólintott. A sofőr levette olajos sapkáját, végigsimított

tekintélyesen fénylő, kopasz fején, és jelentősen megköszörülte torkát.

— Nem mondott helyesen mindent, Nazar Petrovics — kezdte. — Természetesen kötelességünk teljesíteni a tervet, és teljesítjük is, főnök elvtárs, ha maga támogatni fog bennünket. Azt mondja: „Nem az utakban kell keresni a hibát." Én pedig azt mondom, hogy bizony az utakban! Példaként említett engem, hogy negyvenegy fordulót tettem meg. Jó úton még ötvenet is megtennék. Ez az egyik. A másik: tönkretesszük a kocsikat. Gödör gödör mellett. A híd utáni kanyarban pedig akkora tócsa van, mint egy tó. Még nézni is rossz, úgy dagasztjuk a sarat. És egyáltalán, lehetetlen menni rajta. Kár a kocsiért. Egyszer bőg, mint a vadállat, másszor sír, mint a gyerek...

Egyszerre csattant fel a hahota.

— Mit nevettek — kiabálta Vjaznyikov —, inkább sírni kellene. Beültettem egyszer magam mellé Ogurcovot, a duzzasztómű főnökét, és végigkocsikáztattam ezeken a gödrökön. Kétszer-háromszor beleverte a feje búbját a fülke tetejébe, aztán kiugrott. „Gyalogosan — azt mondja — jobb lesz." De eszébe nem jut, hogy megjavíttassa az utat. Ezért inkább azt ajánlanám, Nazar Petrovics, ne minket agitáljon, hanem Ogurcovot, hogy hozassa rendbe az utakat. Akkor aztán lesz terv.

— Még ma intézkedem — ígérte határozottan Lugovszkoj. — Kinek van még megjegyzése?

— Nekem egy utolsó. Fejezzük be a megbeszélést. Telik a munkaidő.

— Helyes megjegyzés — mondta Lugovszkoj. — No, vitézek, lóra!

A sofőrök zajosan tolongtak a kijárat felé. Lugovszkoj is utánuk indult, de a csapatvezető feltartotta.

— Kérem, Nazar Petrovics, beszéljen maga a fejével — és egy magas legényre mutatott, aki divatosan nyírt, keskeny kis bajuszt viselt. — Nem hajlandó dolgozni a kocsiján.

Lugovszkoj tetőtől talpig végigmérte a fiatalembert, és szűkszavúan megkérdezte:

— Miért nem hajlandó?

— Újat akar.
— És a régin ki fog járni? — fordult Lugovszkoj a legényhez.
— Az már nem az én dolgom — válaszolta nyeglén.
— Hát kié?
— A magáé.
— Ez is igaz. Nos, ha az én dolgom, akkor úgy döntök, hogy ezen a kocsin fogsz járni.
— Azt már nem! — fortyant fel a sofőr. — Ha nem ad új kocsit, mondjon fel. — És kihívóan az asztalra dobta az előre elkészített kérvényt.
Lugovszkoj szótlanul felvette a papírlapot. Széles, kifejezésteli arcán egy izom sem rezdült. Nem véve le szemét a legénykedni akaró sofőrről, megkereste az asztalon a tollát, majd még egyszer elolvasta a papírt, határozott, öles betűkkel keresztben ráírta: „Elbocsátani".
A legény gépiesen átvette a kérvényét, zavartan topogott az asztal előtt, aztán lassan kiballagott. Nyegle kivagyiságának nyoma sem volt.
— Kár volt elengednie, Nazar Petrovics — szólalt meg aztán a csapatvezető. — Úgy sincs elég sofőrünk.
— Ez nem sofőr, csak vezető — felelte bosszúsan Lugovszkoj, megvetően hangsúlyozva a szót. — Ez csak a kormányt forgatja. De ha valami baj van a kocsival, szalad a bácsikájához. Már régóta figyelem. Naplopó, a tanuláshoz sem fűlik a foga. Ilyenre nem bízhatjuk az erőmű építését. — Összeráncolta homlokát. — Miből lesznek az ilyenek? Fiatal ember... Nem is buta. Nemrégen fejezte be a tizedik osztályt. Az iskolában nevelték, tanították. A munkában is oktatják. De hiába, kutyából nem lesz szalonna...
A küldönc táviratot hozott. Lugovszkoj feltépte és felderült az arca. Minszkből jött, Kuzma Szemjorkintól.
„Az autót átvettem. Bikov holnap veszi át. A vasúti kocsiutalvány megvan. Holnap indulunk. Szemjorkin."
— Ezzel a távirattal két vállra fektetem Ogurcovot — örvendezett Lugovszkoj. — Most már nem menekül tőlem. Csináltatod az utat! A nagy „MAZ"-ok nem fognak a te vacak útjaidon bukdácsolni!

Megint csak nem indulhatott el a katlanba. Garkusa jött vissza, a csapat legjobb sofőre, az a Garkusa, akit ma megdicsért, és példaként állított a többiek elé. A sofőr bejött, és letett az asztalra egy elbocsátási kérvényt. Szemmel láthatólag kényelmetlenül érezte magát, szép, jellegzetesen ukrán arcán zavart mosoly bujkált, és sötét szeme bűntudatosan csillogott.

— No, Szavelij testvér — tárta szét a karját Lugovszkoj —, mindenkitől inkább vártam volna, mint tőled. Mi ez? Mi ütött beléd?

De Garkusának nem volt kedve tréfálni.

— Nem tudunk megélni — mondta komoran. — Ismeri a helyzetemet, Nazar Petrovics. Hetedmagammal vagyok. És egyedül dolgozom. Gazdaságom nincsen. Kicsik a porontyok. Csak a tejre elmegy a fél fizetésem. Mindent a piacról hozunk. Meg aztán a lakás, egyetlen szoba. Amíg álldogálunk semmi baj, de ha mind a heten lefekszünk, gombostűt sem lehet leejteni. Az asszony szüntelenül sopánkodik: a sírba viszem.

— Ülj le, miért állsz — mondta Lugovszkoj, és amikor Garkusa leereszkedett mellé a gépolajtól megfeketedett lócára, folytatta. Meghitt szavai a szívéből jöttek. — Megértlek én téged, testvér. Nem könnyű neked. Megértem. De te is értsd meg, most kezdtük az építkezést. Sok a baj mindenütt. Mindenkinek nehéz. Azt hiszed, jómagam nem találtam volna könnyebb igát a nyakamba? No, hagyjunk itt mindent. Nélkülünk építik fel az Angara első erőművét, mi meg elmegyünk könnyebb életet keresni... Jó lesz ez így?

— Nem a könnyű életről van szó, Nazar Petrovics.

— Hallgass ide, Szavelij. Értelmes ember vagy. A nehezén már túljutottál. Ezután már könnyebb lesz. Finn-házat ígértem neked. Őszre megkapod. Konyhakert lesz mellette. Lassacskán berendezel egy kis gazdaságot. Kapsz kölcsön tehénkére, lesz elég tej a porontyaidnak. Dugd zsebre a papírodat, de még jobb, ha összetéped és elhajítod.

Garkusa lassan nemet intett.

— Engedjen el, Nazar Petrovics. Maga is láthatja, nem a könnyű élet kedvéért teszem...

— Hát, ide figyelj — mondta mélyet sóhajtva Lugovszkoj. — Állapodjunk meg abban, hogy dolgozol a hónap végéig, aztán ha addig nem gondolod meg, visszatérünk erre a beszélgetésre. Gyere be elseje után.

— Akkor elenged?

— Akkor majd döntünk. Most pedig, ahogy megállapodtunk, menj dolgozni.

Garkusa csak szomorúan mosolygott.

Lugovszkoj némán követte tekintetével és elgondolkozott.

„Ez aztán jó lecke neked, Lugovszkoj elvtárs. Többet kell törődni az emberekkel. Ez az ember aranyat ér. Még ma nekimegyek a lakásépítő osztály vezetőjének. Kirázom a lelkét, de Garkusának legkésőbb elsejére meglesz a finn-háza!"

Tizedik fejezet

Ánya ébredt fel elsőnek, és nyomban felkelt. A kicsiny ablak el volt függönyözve a fejkendőjével, s a szoba kissé sejtelmes félhomályba burkolózott. Keskeny napfény-csíkok szűrődtek be a kiszáradt ajtó hasadékain. Jevgenyij Alekszandrovics hasmánt, kezét feje alá téve, aludt a fenyőágakra terített takarón, amelyet az autóból hoztak be. Ánya hallgatta mély, egyenletes lélegzését, lábujjhegyen, óvatosan odament az ablakhoz, és levette a kendőjét. Fénykéve szökött be az ablakocskán, és a mintás szőnyegen még élesebben kirajzolódott Jevgenyij Alekszandrovics őszülő feje.

A lány kitárta az ajtót és elindult, szembe az arcába tűző napsugarakkal. Hátraszegte fejét, és az összehúzott szemhéjai közötti keskeny résen hunyorogva nézte a nagy, fényes napkorongot, amely már a tisztást övező fenyők csúcsa fölé emelkedett, aztán fejét ingatva, halkan, minden ok nélkül felkacagott.

A ház mögött, egy jókora mohos kő alól forrás csörgedezett. Ánya odafutott. A harmatos fű jólesően hűsítette meztelen lábát.

Még kissé álmos, boldog arc és örömtől csillogó szempár nézett rá a forrás sötét tükréből.

Megmosdott (a forrásvíz olyan hideg volt, hogy szinte égette), vigyázva megtörölte arcát kendője sarkával, és visszasétált a házikóhoz.

Jevgenyij Alekszandrovics még nem ébredt fel. Hanyagul az asztalra dobott karórája — a csillogó arany karkötő lecsüngött — hat óra húsz percet mutatott. Legfőbb ideje elindulni. A fejtőhelyig öt kilométer az út. Nem állíthat be az építkezésvezetővel, az ő autójában... De nem is hagyhatja egyedül az alvót. Bárki bevetődhet az erdei lakba. Töprengve, mit is tegyen, kiment, csöndben behúzta maga mögött az ajtót, és leült a kijáratnál egy tömzsi fatuskóra.

Nem sokáig üldögélt ott. Jevgenyij Alekszandrovics hangját hallotta.

— Ánya! Hol vagy?

A lány, félig nyitott szájára szorítva ujját, meg se moccant, s amikor meghallotta, hogy a férfi felkel a fekvőhelyről, felugrott, cipőjét két kezébe kapta és fürgén lefutott az ösvényen.

... Guszarov dél felé jelent meg a fejtésnél. Dörgedelmesen leszidta a főnököt, rövid, de annál hatásosabb beszédet mondott a munkásértekezleten, és megígérve, hogy „néhány napon belül" ismét ellenőrzi a fejtőhely teljesítményét, Pobedáján elrobogott.

Ányának nagyon nehezére esett, hogy nem vehet búcsút nyíltan, s nem kísérheti el a férfit. Amikor Guszarov a kocsijához indult, nem tudta türtőztetni magát, és kiment utána a tornácra.

Jevgenyij Alekszandrovics odament az exkavátorhoz, megszorította a fejtésfőnök kezét, és észrevéve a leányt, tréfásan így szólt a főnökhöz.

— Kuzin elvtárs, aztán jól bánjon Ányával — elmosolyodott, és csak a lány értette a mosolyát.

— Jó főnök — mondta Kuzin, amikor az autó eltűnt a kanyarban. — Az ilyentől még a szidalmakat is könnyebb lenyelni.

Ezen a napon különös lendülettel folyt a munka a fejtőhelyen. Egymást követték a billenőkocsik az építkezésről.

Ánya mindegyik teherautót bevezette a listájára, feljegyezte az érkezés meg a rakodás idejét és kitöltötte a menetleveleket. Sok kocsivezető látásból ismerte Ányát, és nem szalasztotta el az al-

kalmat, hogy tréfálkozzék a csinos kis felírónővel. És majdnem mindegyik Kuzmával hozakodott elő. Ánya ügyes, vidám válaszokkal elütötte a dolgot, bár ma különösen kellemetlenül érintették ezek a megjegyzések.

— Ej, bizony rosszkor küldték el Kuzmát! — mondta kacsintva az egyik sofőr.

— Miért macerál engem a maga Kuzmájával? — fakadt ki bosszúsan a lány. — Úgy kell ő nekem, mint a hátamra a púp!

A sofőr furcsán bámult rá, és szótlanul átvette a kitöltött menetlevelet.

Ánya töprengeni kezdett. „Elküldték Kuzmát" — mondta ez a sofőr. S csakugyan, elküldték... Nem tudta, örüljön-e, hogy ezek szerint Jevgenyij Alekszandrovicsnak már régebben megakadt rajta a szeme, és örvendezzen, hogy a férfi milyen előrelátóan elhárított minden akadályt, amely megzavarhatta volna közeledésüket... vagy éppen fordítva, aggódjon miatta... Furcsa érzések kavarogtak benne.

Egész nap furcsa kettősség állapotában élt. Az egyik Ánya — a régi, akit mindenki ismert, a fürge, derűs, élesnyelvű fehérnép — magabiztosan, gyorsan végezte a dolgát, tréfálkozva, de ha kellett, veszekedve a körülötte lebzselő sofőrökkel; és a másik Ánya — a mostani, akit még senki sem ismert, s aki saját maga sem igazodott el önmagán — boldogan és szívszorongva, riadtan és lelkesülten viselte sorsfordulása élményét, találgatva a holnapot.

Estefelé az egyik utolsó teherautóval megérkezett Zsenya. Rövidke levelet hozott Galjától. „Ányka! Tartsd magadnál néhány napra Zsenyát. Szabadságon van, de nem mehet sehova, várja a bátyját a katonaságtól. A szálláson fonnyadozik, már egészen megsárgult. Hadd frissüljön fel nálad, az erdőben. Úgy törődj Zsenyával, mintha velem tennéd."

Ánya megörült Zsenya jöttének. Igaz, jobb lett volna, ha Galja látogatja meg. Neki kiönthetné a szívét. De azért Zsenyka is a barátnője, persze nem olyan, mint Galja, de mégiscsak a barátnője.

Galja kissé túlzott azzal, hogy Zsenya megsárgult. Az igazság

az, hogy a lány megsápadt, le is fogyott egy kicsit, de sötét szeme még nagyobbnak és kifejezőbbnek látszott sovány arcán.

Zsenyát kimerítették a vizsgák. Ám nemcsak a kimerültségben rejlett a dolog nyitja. Olyasmi ment végbe benne, amit maga sem értett. Nem is örült oly nagy fáradsággal elért iskolai sikereinek. Sőt, időnként feleslegesnek, s ezért nevetségesnek találta minden erőfeszítését, törekvését: befejezni az iskolát, beiratkozni az egyetemre, tudást, szakképzettséget szerezni. Mire való mindez? Számolni kezdett és megrémült. Ha minden botladozás és késedelem nélkül végigjárja ezt a nehéz utat, akkorra harminc esztendős lesz. Harminc év! Ezt már-már öregkornak érezte.

— Remek, hogy kijöttél — mondta Ánya. — Most várj egy kicsit, nemsokára végzek a munkával, aztán elmegyünk hozzám. Velem fogsz lakni. Igaz, ott van a háziasszonyom lánya, de majd felküldjük a szénapadlásra vagy mi megyünk oda. Majd meglátjuk. Megebédelünk, aztán leszaladunk a tóra fürödni.

Amikor ebédhez terítettek, Zsenya a bőröndjéért nyúlt.

— Szó sincs róla! — intett Ánya. — Mai napirendi pontunk: a híres bajkáli halleves. Meglátod, milyen jól megtanultam hallevest főzni.

Csakugyan remekül sikerült a halászlé: áttetsző volt, erős és illatos. Ánya barátnője elé tette a pereméig megtöltött tányért és így szólt:

— Egyél le belőle, mert nincs hová tenni a halat.

Zsenya nevetett, és a sietségben megégetve a száját, megevett néhány kanál levest.

— Egyél még — mondta Ánya, aztán a merőkanállal kiemelte a maréna felét, és óvatosan barátnője tányérjába tette. A hal jókora volt, áttetsző farkuszonya lelógott a tányér széléről.

— Annyi erre a hal, mint égen a csillag — mondta Ánya. — És nagyon olcsó. Nos, hogy ízlik?

— Pompás — dicsérte Zsenya. — Kitűnő szakácsnő vagy.

Őszintén dicsérte. Zsenyának nagyon ízlett a leves, különösen az étkezde szomorúan egyhangú ebédjei után.

— Akkor váljék egészségedre — örült a dicsérő szónak Ánya. — Több halat kell enned. Lám, milyen sovány vagy.

— Most gyerünk fürödni — szólalt meg aztán, mikor felálltak az asztaltól.

A két barátnő gyorsan elvégezte a háziasszonyi munkát. Néhány perc múltán már a tóparton voltak.

A nap még magasan járt az égen, és éles körvonalú, rövid árnyékok vetődtek az átforrósodott, fehér homokra. Ánya fürgén levette ruháját, és hasra feküdt az égető homokban, Zsenya pedig lement a vízhez, és sokáig gyönyörködött a beláthatatlan víztükörben.

A tó nyugodt felszínén szikrázva játszottak a napsugarak. Az öblöt átszelő halász-motoros fehér foltnak látszott, s a távolban, félig eltűnve a láthatár szélén, gőzhajó füstölt.

Szellő fújdogált a partra lankásan ereszkedő völgyből, kellemesen hűsítette a sietségben kimelegedett testüket. Zsenya körülnézett. A környéken egy lelket sem látott.

„Milyen gyönyörű — gondolta Zsenya —, és nem csodálja senki. Bár nekünk, Ukrajnában volna ilyen tavunk." Lerúgta a cipőjét, és óvatosan beledugta lábujját a vízbe.

— Hű, de hideg! — kiáltotta, és mulatságosan maga alá kapta a lábát.

— Te kényes! — nevetett Ánya. — Ez neked hideg? Az Angarába kéne belökni téged. Vetkőzz le, amíg süt a napocska.

Zsenya újból körülnézett és vetkőzni kezdett.

— Ó, milyen jó alakod van, Zsenyka — mondta Ánya. — Még irigy leszek rád!

— Én irigyellek! — mosolygott Zsenya. — Te igazán nem panaszkodhatsz.

— Kicsi vagyok — sóhajtott Ánya. — A férfiak a magas nőket szeretik.

— Ó, te szegény, téged nem szeret senki! — nevette el magát Zsenya.

— Senki, senki, senki! — hadarta a lány boldogan, s telt, formás lábával kavarta a homokot. Aztán felugrott, beszaladt a sekély vízbe, csak úgy fröcsköltek a cseppek szerteszét. — Zsenyka, elég a kényeskedésből, gyere be a vízbe! Ne félj, itt nem mély.

— Nem félek — felelte egyszerűen Zsenya, s elhagyva a part

mellett tocsogó barátnőjét, könnyedén, gyorsan az öböl mélye felé úszott.

— Zsenyka, Zsenyka! — kiáltozott aggódva Ánya. — Ne úszszál messzire, ott mély!

— Mély vízben könnyebb úszni — felelte Zsenya, egyre beljebb tempózva.

Aztán egymás mellett ültek a homokban, és a hajukat szárogatták.

— Zsenya, miért vagy te mindig egyedül? — kérdezte hirtelen Ánya. — Neked talán senki sem tetszik?

Zsenya hallgatott.

— Hiszen csak akarnod kellene — folytatta Ánya. — Tudom, maga Jevgenyij Alekszandrovics is szemet vetett rád.

Zsenya megrázta a fejét.

— Nekem ő nem kell.

Ánya hitetlenkedve sandított barátnőjére. Nagy kedve támadt megjegyezni, ha csak burkoltan is, hogy nem csupán Zsenya vonta magára az építkezésvezető figyelmét, de megérezte, hogy barátnőjének kellemetlen ez a beszélgetés.

Sokáig ültek szótlanul, mindegyik a saját gondolataiba merülve.

Zsenya nyugodtnak látszott, pedig csak úgy kavarogtak benne az érzések. Nem tagadhatta többé maga előtt, hogy vonzódik Szergejhez, és ebben a felismerésben több volt a riadt szomorúság, mint az öröm. Egymásnak ellentmondó gondolatok kergetőztek benne. Hol úgy látta, hogy Szergej már régóta próbál közeledni hozzá, hol meg úgy érezte, mindez csak önáltatás, önmaga becsapása, és legjobb lenne leküzdeni ezt a születőben levő vonzalmat, amíg van ereje hozzá. De mikor megint sikerült meggyőznie önmagát, hogy nem közömbös Szergej számára, akkor letaglózta a gondolat, hogy méltatlan a fiatalember tiszta, ifjú és talán első szerelmére.

Számtalanszor megfontolta mindezt az utóbbi napokban, de ma különös erővel törtek rá ezek a súlyos gondolatok.

Ányának nem volt oka rá, hogy olyan kétségekkel tépelődjék, amilyenek Zsenya lelkét háborgatták. De neki is volt miért ag-

gódnia. Már most sem tudta elhessegetni a bizonytalanság, boldogsága megszámlált napjainak érzését. Voltak pillanatok, amikor bűntudat szorongatta Ludmila Petrovnával szemben, aki mindig olyan kedves volt hozzá, bár még ezekben a pillanatokban sem tudta elűzni naiv, önző diadalérzetét: a férfi inkább őt, Ányka Molocskovát akarta, és ezzel egy olyan ragyogó asszony fölé helyezte, mint a tulajdon felesége. És végül képtelen volt menekülni attól a megalázó, de szükségszerű tudattól, hogy mindenki előtt titkolnia kell kapcsolatát, boldogságát, szerelmét...

Most már Ánya érezte úgy, hogy nincs nála szerencsétlenebb teremtés a földön. Sóhajtva pillantott barátnője nyugodt, figyelő arcára, hozzáhajolt, és mellére hajtva fejét, azt suttogta:

— Milyen boldog is vagy, Zsenyka, hogy nem vagy szerelmes...

Tizenegyedik fejezet

Guszarovnak valóban szándékában volt megismételni látogatását a fejtőhelyen. És természetesen meg is szüntette volna az akadozó munkát a fejtésnél, ám híre jött, hogy különleges brigád érkezik az iparigazgatóságtól az építkezésre, hogy beszámolót készítsen a munka állásáról a minisztérium kollégiumának ülésére.

Guszarov elolvasta a táviratot, összegyűrte és a papírkosárba hajította. A legrosszabbkor. Nem tudnak várni még egy-két hónapot, amíg rendbe jönnek a tervteljesítéssel, és az építkezés az ütemterv szerint fog haladni?

Még vissza sem nyerte nyugalmát, amikor belépett Zinocska, és jelentette:

— A kocsi megérkezett.

— Küldje vissza a garázsba.

— A fejtőhelyre készült, Jevgenyij Alekszandrovics. A postát sem küldtem még el. Gondoltam, magával viszi.

— Küldje vissza az autót a garázsba. És hívja be tüstént...

Kihasználva a szünetet, Zinocska közbevágott:

— Már közöltem velük, hogy kimegy. Telefonáltak a fejtésről.

— Ki telefonált?

— Ánya Molocskova diszpécser.

Az ördögbe! Guszarov felkapta a fejét, de Zinocska lesütötte szemét, és a férfi már nem vehette észre a szemében megvillanó hamiskás mosolyt.

— Hívja be a tervosztály vezetőjét.

Szpiridon Lukics, szokásához híven, teljes fegyverzetben jelent meg, valamennyi tervkalkulációval és számviteli adattal.

— No, gyönyörködjön benne... — kezdte ingerülten Guszarov és elhallgatott, a táviratot fürkészve az asztalán. Hová tűnhetett? Aztán észbe kapott, kirántotta a papírkosarat az asztal alól, belenyúlt, és a halom papírt az üveglapra szórva, előkereste azt az átkozott táviratot. — Tessék gyönyörködjön benne — nyújtotta át Szpiridon Lukicsnak.

— Tudok róla — bólogatott együttérzően a tervosztály vezetője.

Guszarov felhúzta szemöldökét.

— Honnan?

— Az éjjel felhívott a lakásomon az iparigazgatóság diszpécsere.

— És miért nem szólt?

Szpiridon Lukics összehúzta magát, de megőrizve méltóságát, mentegetőzni kezdett.

— Nem tartottam szükségesnek megzavarni az éjszakai nyugalmát, reggel pedig úgyis megkapta a táviratot. De én már előkészítettem mindent.

— Mindeeent?... kérdezte metsző gúnnyal Guszarov. — A szokásos jelentést, hogy nem teljesítettük a tervet?

— Nemcsak azt, nemcsak azt, Jevgenyij Alekszandrovics — válaszolta a terves. — Elkészítettem minden szükséges számítást. Szeptember elején lesz a beszámoló a kollégiumban, nekünk tehát augusztus végére utol kell érnünk az ütemtervet. Másfél hónapunk marad. Tessék, nézze meg — kiteregette az építkezésvezető asztalára a táblázatait —, mindent pontosan kiszámítottam. Az egész időszak pénzügyi és munkaterve napokra felbontva...

— És mennyi jut egy napra? — szakította félbe Guszarov.

— Tessék, kérem. Átlagos napi teljesítmény, kilencedik oszlop, ez az, az utolsó előtti.

— Hm... milyen szorgalmas volt, öregem. Könnyű papíron kiszámítani!

— Mindenképpen el kell végeznünk ezt a feladatot — tárta szét kezét Szpiridon Lukics —, feltétlenül. Jevgenyij Alekszandrovics, ön nem ismeri kevésbé a minisztérium hangulatát. Lehetetlen a kollégium elé állnunk nem teljesített tervvel.

— De mindennek jelenleg alig a felét produkáljuk — szólalt meg ingerülten Guszarov.

— Meg kell szorítani. Egyébként vegye figyelembe, Jevgenyij Alekszandrovics, hogy a terv összegszerű teljesítését illetően nincs különösebb ok az aggodalomra. Ha valamennyi gép teljes kapacitását kihasználjuk, a földmunkáknál behozhatjuk az egész lemaradást.

Guszarov újra jelentősen megköszörülte a torkát.

— Behozhatjuk a lemaradást — ismételte Szpiridon Lukics. — De feltétlenül javítanunk kell a betonozás helyzetén. Ahhoz, hogy befejezhessük a nagy betongyár építését, több mint tízezer köbméter betont kell még leraknunk. Itt aztán szó sem lehet lemaradásról. Ön is beláthatja, hogy a betongyár nélkül jobb ha meg se jelenünk a kollégium előtt. Tízezer köbmétert le kell tehát raknunk szeptember elsejéig.

— Majd magam veszem kézbe a betonozást! — mondta Guszarov.

— Nagyon helyes. — Szpiridon Lukics nyomban reagált főnöke válaszára. — Épp ezt akartam tanácsolni. A betonozást és általában a nagy betongyár építését ellenőrizze személyesen, a földmunkákra pedig eressze rá Kravcsukot. Ő majd kipréseli.

— Sok kell ahhoz, hogy a földmunkával minden lemaradást behozzunk.

— Feleslegesen aggódik. Nem az első építkezésen dolgozom, Jevgenyij Alekszandrovics. Megszokott jelenség ez. Föld-anyánk mindig kiránt a bajból.

Ez a mondat tetszett Guszarovnak. Jókedvre derítette.

— Szóval azt mondja, kiránt a bajból. Hát akkor föld-anyánkra bízzuk magunkat. Hagyja nálam a számításait. Este még átnézem őket.

Szpiridon Lukics távozott. Guszarov megparancsolta, hogy senkit ne engedjenek be hozzá, és mély töprengésbe merült.

A nyári hónapok nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Az építkezésre legalkalmasabb, legdrágább időszak napjai teltek-múltak, de a várt frontáttörés csak nem következett be. És egyre gyakrabban jutott Guszarov eszébe az iparigazgatóság vezetőjének csípős megjegyzése: „El kell keserítenem. Végére járunk a télnek." Ez a mondat most csakugyan fenyegető jelleget öltött. És a legborzasztóbb az volt, hogy Guszarov nem tudta, mivel vádolja magát. Hiszen mindent megtett, amit beosztása megkövetelt. Figyelemmel kísérte a körzeteket, elsöprő lendülettel támadt mindenkire, aki akadályozta a tervteljesítést, valamennyi gyűlésen és értekezleten megjelent, és tüzes beszédet tartott. Nem vethetik a szemére, hogy ölbetett kézzel nézi az építkezés lemaradását. Csakhogy üres járatban forgott. Eredmény nem mutatkozott. Nem javult a helyzet, és őt, aki mindenki másnál jobban törte magát — legalábbis úgy érezte —, hogy kilendítse az építkezést a kátyúból, éppen őt, hacsak halkan és óvatosan is, a szomorú helyzet bűnbakjaként kezdték emlegetni. Sőt, nem is csak halkan, példa rá Lugovszkoj felszólalása.

Guszarov, aki annyira hitt a kollektíva teljes és feltétlen bizalmában, megérezte, hogy ez a bizalom megrendült, és rájött, hogy ez milyen veszélyeket rejt magában.

Már a fejtőhelyen tett látogatásáért is okolta magát, holott azelőtt mindig úgy gondolkozott, hogy az efféle kalandok csak frissítik az agyat, emelik a hangulatot, az „élettónust" — ahogy mondogatta, s ez hasznára válik a munkában.

„Ostobaság minden nővel kikezdeni, akinek formás lába és csinos kis képe van!" — korholta önmagát, noha még ebben a percben is ott lebegett előtte csalogatón Ánya örömtől sugárzó, mosolygós arcocskája.

Még helyre lehet hozni mindent. Ebben szilárdan hitt. De hogy fogjon hozzá? Szpiridon Lukics kitűnően megoldotta a feladatot — papíron. Ehhez elegendő a négy alapművelet biztos ismerete. No és a valóságban?... És bár határozottan kijelentette: „Majd magam veszem kézbe a betonozást!" — sem akkor, sem most nem

sejtette, miként fogja a betonozásnál azt az elég tetemes lemaradást behozni...

Ami azt illeti — a föld- és sziklamunkákkal sem olyan egyszerű a helyzet. Egyik hónapban sem teljesítik a duzzasztómű feltöltésének tervét.

Nekiereszteni Kravcsukot a földmunkáknak, ez persze bölcs tanács. De hiszen Kravcsuk amúgy is megtesz mindent. És egyszerre előterjeszt majd egy csomó javaslatot meg tervezetet. Csakhogy a tervosztály vezetője lesz az első, aki tépni fogja a haját, mint akkor, amikor Kravcsuk komplex-brigádok szervezését ajánlotta, és javasolta, hogy ennek megfelelően módosítsák a gépeken dolgozók és gépkocsivezetők fizetési rendszerét... Mégis, szabad kezet kell adni neki. Most már fölösleges óvakodni a kockázattól. A habozás helyrehozhatatlan késést jelenthet. Egyetlen és fő cél: bármi áron teljesíteni a tervet!

Telefonon a kocsiját kérte. De nem szabadulhatott mindjárt az irodájából. Zinocska kemény ellenállását leküzdve, a nagy lépegető exkavátor kezelőszemélyzetének vezetője tört be a szobába.

— Elnézését kérem, Jevgenyij Alekszandrovics — mentegetőzött Szergej —, de azt mondták, elmegy, és attól féltem, hogy ma már nem beszélhetek önnel. Rövidke ügy, de nagyon sürgős.

— Hallgatom — mondta Guszarov szárazon.

— Zvjagin főgépésznek súlyosan megbetegedett az édesanyja. Ő az egyetlen fia...

— Már megbocsásson — szakította félbe az építkezésvezető —, miért nekem jelenti ezt?

— Zvjagin anyja kolhozban él. Feltétlenül el kell utaznia hozzá, ha csak egy hétre is. De nekem nem engedték meg, hogy elküldjem, az ön szabadság-tilalma miatt.

— Pontosan így van. Bizonyára tudja, miért született ez az utasítás? Most, az építkezés legalkalmasabb időszakában nem nyaralni kell, hanem dolgozni.

— Csakhogy ez kivételes eset, Jevgenyij Alekszandrovics! — És látva, hogy Guszarov összerántja a szemöldökét, hozzátette: — Az exkavátort holnap úgyis leállítjuk karbantartásra. Ez legalább négy napig tart. Zvjagin távolléte nem hátráltatná a munkát.

— Leállítja az exkavátort? — Guszarov hangja vészjóslóan csengett.

— A javítás grafikonját az építkezés főmérnöke hagyta jóvá. Kötelességem végrehajtani. De egyébként is szükség van a karbantartásra. Hibákat észleltünk a fordulatszámcsökkentő reduktor működésében.

— Nincs semmiféle megállás! Semmiféle grafikon! Szeptemberig ne is álmodjanak szabadságról és megállásról!

— Felelős vagyok az exkavátorért — felelte tisztelettel, de határozottan Szergej.

— Én pedig — harsogta Guszarov — az egész építkezésért felelek, és elvárom, hogy rendelkezéseimet minden fölösleges szószaporítás nélkül hajtsák végre!

Szergej összerezzent a kiabálásra, de tüstént érezte, hogy most már könnyebb lesz megtartania hadállását. Sokkal nehezebb lett volna ellenkeznie, ha Guszarov meggyőző szóval fordul hozzá. Ez a goromba hang viszont felmentette az építkezésvezető tekintélyének tiszteletbentartásától, és felháborodását palástolva, így szólt:

— Hivatalos utasítást kérek. Akkor végrehajtom.

Guszarov erre nem számított. Bíborvörös arca megduzzadt.

— Az építkezésvezető szava magának semmi?

De Szergej már érezte, hogy győzött.

— Ha nem sajnálja . . . — megállt, kereste a szavakat — tönkretenni a tizenötmilliót érő exkavátort, mibe kerül önnek tönkretenni egy embert!

Szergej érezte, a vér elönti az arcát, és attól tartott, hogy indulatában többet talál mondani a kelleténél. Sarkon fordult, és az ajtó felé indult. Egyszerre megtorpant, és nyugalmat erőltetve magára, ezt mondta:

— Ha nem kapok utasítást a grafikon módosítására, holnap este leállítjuk javításra az exkavátort.

Guszarov bágyadtan ült egy üveg grúz ásványvíz mellett a repülőtér picinyke büféjében. A gép másfél órát késett. Visszamenni az építkezésre és újra kijönni nem volt értelme. Fülledt meleg terjengett a helyiségben. A kitárt ablakok sem segítettek, mert porlepte, sűrű gézháló feszült rajtuk, kirekesztve a friss levegőt.

Ült és dühöngött. Mi az ördögnek jött ki a repülőtérre! Az iparigazgatóság valamiféle másodrangú tisztviselői jönnek, elég lett volna kocsit küldeni értük... Mindez a mérhetetlenül előrelátó Szpiridon Lukicsnak köszönhető. „A mi helyzetünkben, Jevgenyij Alexandrovics, nem felesleges az udvariasság." A fene vinné ezt az ostoba „mi helyzetünket!" A nagy lépegetőt javításra vitték, és a napi jelentésben nincs egyetlen biztató szám. Nemcsak a betonozásnál, a földmunkáknál is visszaesés mutatkozik. És neki, egy óriási építkezés vezetőjének, hajbókolnia kell az igazgatóság firkászai előtt, játszania kell a vendégszerető, szívélyes házigazda szerepét.

Az ajtó fölé szerelt hangszóróból recsegés hallatszott, majd éles női hang szólalt meg.

— A tizenhárom-nulla-hetes, Moszkva—Habarovszk-i repülőgép érkezik a repülőtérre.

Guszarov letette poharát, alácsúsztatott egy három rubelest, és a kijárat felé sétált.

A várakozók a repülőtér kijáratához vezető úton tolongtak. Guszarov nem állt meg, elhaladt mellettük. A vörös karszalagos ügyeletes tisztviselőnő rásandított ezredesi váll-lapjára, és szó nélkül elébe vágva, az éppen földet érő repülőgéphez futott.

Amikor a motorok elhallgattak, Guszarov — a kerekekre szerelt fémlépcsőt toló alkalmazottat követve — odament a gép kinyíló ajtajához.

Elsőnek egy hórihorgas, sovány ember bukkant fel az ajtóban, sötét köpenyben és ugyanolyan kalapban. Guszarov felismerte az iparigazgatóság diszpécserét, Szemjonyihint. Tehát őt bízták meg az építkezés ellenőrzésével! Guszarovnak nagy kő esett le a szívéről. Ez még nem tragédia! Rosszabb is lehetne.

Szemjonyihin oldalvást, nagy nehezen kipréselte magát a gép ajtaján, és a karfába fogózkodva, háttal lépkedett a lépcsőn. Guszarov megvárta, amíg földet ér, aztán odasietett és szívélyesen üdvözölte. Szemjonyihin egyáltalán nem számított rá, hogy maga az építkezésvezető fogadja a brigádot, és kissé zavartan válaszolt az üdvözlésre. Nevét kiáltották a repülőgépből, mire visszament a lépcsőhöz.

„Fölösleges volt kijönnöm — gondolta Guszarov. — Megint hallgattam arra a vén kótyagosra."

Valaki hozzálépett és megérintette a könyökét. Guszarov megfordult. Tamara állt előtte.

— Meg akartalak lepni.

„Ez igen!" — gondolta a férfi, és így válaszolt:

— Nagyon jókor jött ez a meglepetés.

Szemjonyihin bemutatta Guszarovnak a brigád tagjait.

— Tamara Georgijevna Nyecvetova, a Vízügyi Tervező Intézet mérnöke, Kirill Petrovics Utocskin, az igazgatóság műszaki osztályának mérnöke.

— Mi már ismerjük egymást — mondta Nyecvetova, és keményen, férfiasan megrázta Guszarov kezét.

A köpcös, öregedő Utocskin — nagy kerek koponyáját őszülő kefehaj borította — nagy tisztelettel üdvözölte az építkezésvezetőt.

Guszarov a kocsihoz kalauzolta a vendégeket, előzékenyen kinyitotta az első ülés ajtaját, és széles mozdulattal betessékelte Tamarát.

— „ZIM"-kocsi járna a főnökségnek — tréfálkozott —, de még nem olyan gazdag az építkezés. Pobedánál még nem telik többre.

— Szerénykedik, Jevgenyij Alekszandrovics — mondta Szemjonyihin, zötyögősen nevetve. Utocskin, a hátsó ülésen szorongva, mély basszusán így szólt:

— Lám! Úgy látszik, mi is főnökség lettünk.

— Feltétlenül — kapott a szón Guszarov —, méghozzá igen szigorú főnökség. Kegyelem és büntetés egyaránt hatalmukban van. Csupán abban reménykedem, hogy egy hölgy jelenléte meglágyítja kérges szívüket, és elnézőbbé teszi önöket elkerülhetetlen hibáinkkal és mulasztásainkkal szemben.

— Ne reménykedjék, ne reménykedjék — vette át a szót az előbbi döcögő nevetéssel Szemjonyihin. — Tamara Georgijevna a tervező szervet képviseli. A tervezők pedig igazán kérlelhetetlenek az építők minden mulasztásával szemben.

— En mégis bízom a női lélek jóságában és együttérzésében — folytatta a tréfát Guszarov.

Nyecvetova figyelmesen szemlélte az ismeretlen város elébe táruló utcáit, tereit és hallgatásba burkolózott, bár Guszarov bizonyos megjegyzéseivel nyilvánvalóan be akarta vonni a közös társalgásba. Jól ismerte a férfit, és kellemetlenül érintette, hogy ő, aki mindig olyan független és magabiztos volt, most a kegyüket keresi.

A beszélgetés lassanként komolyabbra fordult. Guszarov a brigád feladatai iránt érdeklődött.

— Persze csak úgy, ha az, hogy elárulják látogatásuk célját, nem gátolja önöket feladataik végrehajtásában.

Szemjonyihin megint nevetni kezdett, Utocskin azonban egészen komolyan válaszolt:

— Céljaink a lehető legköznapibbak. Beszámolót készítünk a bajkalszki vízierőmű-építkezés helyzetéről a minisztérium kollégiumának.

— Milyen építkezésekről lesz még szó? — kérdezte Guszarov.

— Ebben a negyedben csak az önökéről — válaszolta Szemjonyihin. — Az önöké most az első az iparigazgatóságon és a minisztériumban egyaránt. A legnagyobb méretű építkezés Keleten, és ez lesz a folyó első gyermeke. A miniszter kijelentette, hogy az ön építkezésének laboratóriummá kell válnia, ahol kipróbálják és szabadalmazzák a szibériai körülmények között folyó építkezés legújabb módszereit, továbbá ennek a készülő vízierőműnek főiskolává kell lennie, ahol a folyam összes erőművének káderei tanulnak.

— Ön túloz — mondta Guszarov, noha felettébb hízelgett neki a miniszter véleménye, melyet Szemjonyihin tolmácsolt. — Már kibontakozóban van a munka a szomszédos Irkutszki Erőműnél. A közeljövőben az alsó-angarai építkezéshez is hozzálátnak. Mi tehát már nem vagyunk az Angara egyetlen építkezése.

— De az első — felelte Szemjonyihin.

— Ezért különös tisztelet és megbecsülés illeti önöket — tette hozzá Utocskin.

Nyecvetova hátrafordult, és egy szép épületre mutatva, amelynek homlokzatát oszlopok díszítették, megkérdezte, mi ez, ki és mikor építette. Guszarov megnevezte a házban dolgozó hivatalt, de sem a tervezőről, sem a felépítés évéről nem tudott számot adni.

— Nem ismeri eléggé a városát — mondta szemrehányóan Tamara.

A férfi, tréfával ütve el a dolgot, azt válaszolta, hogy a város külterületének a lakója.

— Az építkezés lakótelepén részletesen beszámolok magának minden egyes házról.

A gépkocsi elhagyta a város szívét, és felrobogott az Angara hídjára, amely merész ívben szelte át a folyót.

— Nézzenek balra — mondta Guszarov —, innen belátni az építkezést.

A völgyet teljesen kitöltő folyó több ágra szakadt a zöldellő sík szigetek között. Voltaképpen csak a hídhoz közelebb eső néhány sziget volt lapos és zöld. A folyón feljebb levő, távolabbi szigeteket már szürkéssárga földhányások hullámos vonulata borította, amely élesen elütött a folyó sötétkék csíkjaitól. A földkupacok közül előbukkantak az exkavátorok alig látható, vékonyka emelőkarjai — mintha csak kipontozták volna őket a levegőbe — és már egészen messze, a láthatár szélén, a völgy nagy részét eltakarta a ködbevesző duzzasztómű tömbje.

A magas balparton, a viruló erdősávok között húzódtak az egyforma, kicsiny munkás-lakóházak szabályos sorai. A folyópart közelében vöröslöttek a kisegítő ipari létesítmények téglaépületei; magasba nyúló fém-kéményeikből sűrű füst gomolygott, elárasztotta a környéket.

— Tekintélyes gazdaság, hatalmas építkezés — mondta elismerően Szemjonyihin, amikor a híd elmaradt mögöttük, és az utcát szegélyező házak eltakarták a kilátást.

— Nehéz napokat élünk az építkezésen — mondta Guszarov

rövid hallgatás után, és Nyecvetova örült, hogy ő hozza szóba elsőnek a dolgot.

— Fel kell kutatnunk a nehézségek okait, és önökkel együtt meg kell találnunk kiküszöbölésük módját: ez brigádunk egyik legfontosabb feladata — felelte Szemjonyihin —, és ebben számítunk az ön hathatós segítségére.

— Mondhatnám, a. teljes, kölcsönös bizalom alapján — tette hozzá Utocskin.

— Erről van szó — kapott a szón Szemjonyihin. — A miniszterhelyettes, aki elindulásunk előtt tájékoztatott minket, a lelkünkre kötötte: „Ne változzanak revizorokká, hanem maradjanak mérnökök. Legfontosabb feladatuk, hogy segítségére legyenek az építőknek." A kollégium elé kerülő anyag összeállítása során feltétlenül alaposan meg kell ismernünk a helyzetet és... egységes véleményt kell kialakítanunk.

— Mikor kerül a kérdés a kollégium elé? — kérdezte Guszarov.

— Szeptember elején. Huszonötödikén kell bemutatnunk a határozat jóváhagyott tervét.

„Huszonötödikén..." — ismételte magában az építkezésvezető, és gondolataiba merült.

Ez még inkább bonyolítja a helyzetet. „Huszonötödike... Tehát huszadikán, egy nappal sem később — bármi áron, ha törik, ha szakad, utol kell érni az ütemtervet. Ha törik, ha szakad... Bármi áron..."

— Egyenesen az igazgatóságra megyünk? — kérdezte a sofőr.

A kocsi már befordult a lakótelep főutcájára.

— A szállodába! — utasította Guszarov. — Azt hiszem — fordult Szemjonyihinhoz —, legjobb lesz, ha kipihenik az út fáradalmait, s felfrissülnek egy kicsit. A szobák várják önöket.

Az autó megállt egy bevakolt, fehérre meszelt csinos kis ház előtt. Az építkezésvezető felkísérte szobáikba a vendégeket, ellenőrizte elhelyezésüket, és maga vitte fel Nyecvetova bőröndjét.

Szergej meg volt győződve a maga igazáról, amikor elhagyta Guszarov szobáját. Az exkavátort le kell állítani karbantartó javításra. De azért igen bántotta a tudat, hogy a legnagyobb dologidőben kell vesztegelniük. Nem ok nélkül kelt ki magából az építkezésvezető.

„Nincs ez így jól — gondolta Szergej. — Mindenütt megfeszített erővel dolgoznak, mi meg ülünk karbatett kézzel." Elhatározta, hogy újra megtanácskozza a helyzetet a fiúkkal.

Már szokássá vált a nagy lépegetőn, hogy a főnök a legfontosabb kérdéseket meghányta-vetette a főgépészekkel, vagy amint még nevezték őket: a műszakfőnökökkel. Az ilyen megbeszélések részvevőit valamelyik mókamester, minden bizonnyal Kesa Usztyancev, elkeresztelte „a négy nagy"-nak. Ez a tréfás elnevezés is hagyománnyá vált.

Ma Szemjon Perevalov műszakja dolgozott nappal. Amikor Szergej felkapaszkodott az irányítófülkébe, Szemjon átadta a gépet helyettesének, leült az asztalhoz, és a „Krokogyil"-t böngészve, jó étvággyal nekilátott a kolbászos kenyérnek.

— Hogy döntöttek? — kérdezte.

— Műszakváltáskor meg kell beszélnünk a dolgot — felelte Szergej.

— Zvjagin vált fel — mondta Szemjon —, tehát el kell hívnunk Kulesovot. Kesa! Hívd fel Arkagyijt, hogy jöjjön ki a váltásra.

— Értettem! — harsogta Kesa, és a telefonkagylóért nyúlt. — Lizocska! — kiáltotta a kagylóba. — Sürgősen kérem Kulesov lakását... Hogy? A számot? Lizocska! A hazának ismernie kell a hőseit!... Mit?... Hogy még nem hősök? Lizocska, maga aggasztóan elmaradt az élettől. De azért magamra vállalom a felelősséget. Vállalkozom eszmei színvonalának emelésére...

— Kesa, elég a fecsegésből — szólt közbe Szemjon.

— Lizocska! Egy, nulla, öt! Kulesov elvtárs? Arkagyij Petrovics? Tizenhat óra nulla perckor kezdődik a négy nagy tanácskozása... Hogyhogy „nem mehetek"? Szemjon, Kulesov ki akar bújni.

Szemjon átvette a kagylót.

— Arkagyij, gyere, fontos dolog... Jegyek a határásra... Miért mész gyermekelőadásra? Rendben van, gyere. Nem tart sokáig. Kesa elvisz motorbiciklin.

Kulesov egy órával korábban érkezett. Gondosan vasalt, vadonatúj kék öltönyt és vakítóan fehér vászoncipőt viselt. Vöröses fürtjeit gondosan megfésülte, s amint belépett a fülkébe, a gépolaj szagát tüstént átható parfümillat váltotta fel.

— Jó nagymamám kedvelt illata — állapította meg Kesa. — Fiatalember! — Meghajolt Kulesov előtt. — Ön eltévesztette az emeletet. Az anyakönyvi hivatal felettünk székel. Már várják. Csak ne egyszerre rontson be, menjen részletekben. Kímélje menyasszonya szívét.

Kisvártatva Zvjagin is megérkezett.

— Kezdjük — szólt Szemjon.

— Rövid lesz a megbeszélés — szólt Szergej, és bele akart fogni, de Zvjagin megállította.

— Menjünk le a partra. Ott frissebb a levegő és kisebb a zaj.

— Ez aztán exkavátoros, bántja a zaj — csipkelődött Kesa. Bosszankodott, hogy nem a fülkében tartják a megbeszélést. Hívatlanul pedig nem való a főgépészekkel tartani.

— Én, öcsém, már akkor megszoktam ezt a zajt, amikor te pelenkában rugdalóztál — felelte higgadtan Zvjagin —, nem újdonság ez nekem.

A levezető csatornát vájó nagy lépegető exkavátor kis híján átvágta már a szigetet, és a főmeder felé közeledett. A forgó emelőkar csúcsa a víztükör felett suhant, és a csordultig telt kotróvödörből sugarakban csobbant a folyóba a kavics.

Zvjagin ment elöl. Útközben lerántotta magáról az inget, és a partra érve, a víz fölé hajolt, odatartva a napnak bronzbarnára sült, izmos hátát. Katonamódra kimert néhány marék vizet és ivott, aztán felfrissítette arcát, fejét, mellét, hátát a hűs vízzel, és hagyta, hogy a nap szárítsa meg.

— Friss vizecske! — mondta vidáman, vállat vonva. — De azért nem olyan átlátszó már, felkavartuk a kotróvödreinkkel. Nézd, mennyi sorakozik a parton, és zavarja a vizet... — A fo-

lyó fölé nyúló emelőkarokra mutatott, és Szergej úgy érezte, hogy ez az ízig-vérig szibériai Nyikolaj Zvjagin sajnálja kissé a büszke Angarát, noha ő maga sem utolsó részvevője a folyó igábatörésének.

— Sose bánkódj — mondta neki Szemjon. — Felépítjük az erőművet meg a víztárolót, akkora lesz, mint a tenger. Leülepszik a víz, és még tisztább lesz. És ugyanolyan csillogó tisztán fut majd a turbinákon keresztül a csatornában, amelyet együtt ástunk, és egyenesen beleömlik az óceánba.

— Hosszú az út az óceánig — felelte Zvjagin. — Útközben jópárszor nekitámadnak még.

— Úgy van — erősítette meg Szemjon —, mi is nekitámadunk, veled együtt. Te meg ne nézz rám olyan szemrehányóan — mondta védekezve Arkagyijnak —, máris kezdjük! — Mindnyájan nevettek.

Szergej röviden közölte az utasítást, hogy ne állítsák le az exkavátort.

— Hogyhogy? Tönkretegyük a gépet? — kérdezte szigorúan Zvjagin.

— Én már döntöttem — mondta Szergej —, de a ti véleményeteket is tudni akarom. Nem könnyű a helyzet. Az egész építkezés nehezen boldogul a tervvel. De ebben a hónapban mindenképpen teljesítenünk kell.

— Ráadásul bizottság érkezett a minisztériumból — tette hozzá Szemjon.

— Iiigen... — nyújtotta a szót Kulesov; kényelmetlenül fészkelődött egy kis kövön, vigyázva, nehogy bepiszkolja új öltönyét. — Nem jó dolog szégyenben maradni a főnökség előtt.

— Nem a főnökségről van szó — vetette ellen Zvjagin. — A tervet mindig teljesíteni kell. De azért nem szükséges tönkretenni az exkavátort.

— Akkor hát hogy döntsünk? — kérdezte Szergej.

— Azt hiszem, Szergej Vasziljevics — fogott bele Szemjon, látva, hogy minden szem rászegeződik —, már eldőlt a kérdés. Maga a gép döntött. Minket talán rá lehet beszélni, de őt nem. A reduktor megjavítása nélkül még a hónap végéig sem húzzuk ki.

Így tehát mindenképpen le kell állnunk. Jobb most három napig vesztegelni, mint később két hétig vagy még tovább.

— Három nap alatt nem lehet megjavítani — mondta Zvjagin.

— Ez már tőlünk függ — így Szemjon.

— Ha három napig állunk, nem tudjuk behozni a lemaradást — szólt közbe Kulesov.

— Erre a hónapra jól megfeszítették a tervet.

— Így is van, Arkasa — bólintott Zvjagin. — Szabadnapokon is dolgoznunk kell. Mennyi van még ebben a hónapban: mindössze kettő. Ez nem sok. Meg kell szorítanunk.

Kulesov a fejét rázta.

— A második kotróvödröt nem akaszthatjuk rá... Oda a prémium...

— Mondok valamit, fiúk — szakította félbe Szemjon. — Régóta töprengek magamban, most törjük együtt a fejünket. Rá kell térnünk a négy műszakra. Szabadnap nélkül.

Mindenki, különösen Szergej, kíváncsian nézett Perevalovra.

— Jelenleg mindegyik műszakban öten dolgoznak. A tizenhatodik ember a fő villanyszerelő. Mondd, Nyikolaj, négyen is elboldogulnának?

— El.

Kulesov, Szemjon pillantására válaszolva, helyeslően bólintott.

— Én is úgy gondolom. Most már a főnöké a szó. Ha jóváhagyja, áttérünk a négy műszakra. Nyolc óra munka, huszonnégy pihenés. Négy napot megtakarítunk egy hónapban. Egyszerű számítás.

— És ki lesz a negyedik műszak gépésze? — kérdezte Kulesov.

— Nézzük csak. Minden embert szemügyre vehetünk. Választhatjuk az én helyettesemet, Kolka Permjakovot is.

— Ügyesen kezeli a gépet — szólalt meg Zvjagin, mintha csak hangosan gondolkozna. — De rábízni egy teljes műszakra...

— És bennem megbízol, Nyikolaj Mitrofanovics? — kérdezte vidáman Szergej.

— Meg — mosolygott Zvjagin.

— Tehát megállapodtunk. Néhány műszakban majd Permjakov mellett leszek.

Amikor mindnyájan felálltak, Szergej Zvjaginhoz fordult:

— Ha ma befejezi a munkát, elutazhat. Három nap elég lesz az utazásra?

Zvjagin elkomorult.

— Nem tudom, mit tegyek. El kéne utaznom... de magam is látom, nem engedi az idő.

Szemjon odalépett Zvjaginhoz, és vállára tette a kezét.

— Hallgass ide, Nyikolaj. Beszéljünk őszintén. Ha velem történne ilyesmi, ledolgoznál helyettem egy vagy két műszakot?

— Miért kérded?

— Csak azért, mert valamennyien helyettesíteni fogunk. Mindenkinek csak egy édesanyja van.

Zvjagin szótlanul megszorította Rakityin kezét.

Szergej együtt ment hazafelé Szemjonnal. Nem indultak el rögtön a műszak végén, beosztották az embereket az új műszakokba.

Szergej az úton azon gondolkozott, mit tegyen, ha az építkezésvezető mégis utasítást ad a javítási grafikon módosítására, és eltökélte, hogy mindenképpen leállítja az exkavátort. Ha nem kap engedélyt karbantartó javításra, majd leállítja üzemzavar miatt. Ördög vigye, tartsák meg a prémiumot! Aztán megint az jutott eszébe, hogy nagyon feszült a helyzet az építkezésen.

De minél inkább igyekezett megokolni az építkezésvezető viselkedését, annál gyakrabban csengtek fülébe Jazkov szavai: „Guszarov, ha tudni akarod, nem az építkezést mentette, hanem a bőrét!"

Szemjon észrevette barátja töprenkedését, és a maga módján magyarázta.

— Miért búslakodsz? — kérdezte. — A döntés helyes. És ha szükség lesz rá, bebizonyítjuk az igazunkat. A pártbizottságig elmegyünk. A pártbizottság nem fog cserben hagyni, és Guszarov sem fog lenyelni.

Szergej hallgatott.

— Ide hallgass, Szergej! Régóta szeretnék őszintén beszélni veled. Rosszkedvű vagy mostanában. És sehol sem látlak. Sem a klubban, sem a moziban. Éjjel-nappal az exkavátoron időzöl... A munkára persze több idő kell, szórakozásra kevesebb, de ne-

ked bizony egy árva perced sem marad rá. És senkivel sem barátkozol...

Szergej nem válaszolt.

Néhány percig hallgatagon lépkedtek, csak a kavics csikorgott a lábuk alatt. Keresztülvágtak a fejtőhelyen, felkaptattak a vasúti töltésre, és kiértek a balparti átereszhez, amelyet most keskeny, hosszúkás tavacskává változtattak. A sziget alacsony partját egészen a vízig tüskés áfonyabokrok nőtték be. A tavacskán túl, a magas part meredek lejtőjén, fagyalbokrok, égerfák zöldelltek, csak közvetlenül a part mentén húzódott egy keskeny kavicsszőnyeg.

Csend volt a tó felett, mintha nem is zengne, zakatolna, dübörögne közelében az építkezés.

Feltűrt nadrágszárú, négerbarnára sült gyerkőc állt térdig a vízben és horgászott. A túlsó parton fürdőzők sütkéreztek.

Szemjonnak is kedve kerekedett napozni egyet. Ekkor beérte őket egy teherautó, és megállt mellettük. A sofőr kihajolt és odakiáltotta:

— Ugorj fel, Szemjon, elviszlek.

Kár lett volna elszalasztani az alkalmat, s máris ott álltak mindketten a kocsiszekrényben. Szemjon folytatta a megkezdett beszélgetést:

— Ugye, még a Bajkál-tónál sem voltál?

— Nem voltam — felelte Szergej, de látszott, hogy gondolatai másutt járnak.

— Akkor remek! Ide figyelj! Ha befejezzük a javítást, kirándulunk a tóhoz egy napra. Zvjagintól elkérjük a Pobedát, és máris indulunk. Az én Galinám már régen unszol. Meglátogatjuk majd Ányát, kint dolgozik a fejtésnél.

Ánya nevének hallatára Szergejnek nyomban elment a kedve a bajkáli kirándulástól. Egyáltalán nem akarózott találkoznia a lánnyal.

Szemjon folytatta:

— Nagyon jó lesz. Az augusztus a legvidámabb hónap a Bajkál mellett. Galina tegnap levelet kapott a barátnőjétől, ismered, Zsenyától. Ott tölti a szabadságát. Hálás Galinának, hogy odaküldte.

Tehát Zsenya is a tónál van... Szergej régen látta. A vizsgák után felhívta a lány telefonon a szállásán; szavaiból érezni lehetett, hogy szívesen találkozna vele. Meg is mondta: „Nagyon szeretném megköszönni a segítségét." Akkor megígérte Zsenyának, hogy meglátogatja, de nem lett belőle semmi.

Ahogy mindez eszébe jutott, Szergej arra gondolt, hogy Zsenya az egyetlen ember, akivel nyíltan, őszintén tudna beszélni, s nem félne tőle, hogy félreérti szavait, akinek elmondhatna mindent, ami háborgatja, nyomja a lelkét.

Tizennegyedik fejezet

Másnap reggel Szergej a főmechanikust kereste. Be kellett jelentenie döntését, hogy leállítja javításra az exkavátort. Kravcsukot azonban nem találta az irodában. Nem várta meg, visszafelé indult.

Leereszkedve a vasúti töltésen, néhány percre megállt, és figyelmesen szemlélte exkavátorja munkáját, találgatva, ki ülhet a vezénylőasztal mellett.

A hatalmas emelőkar egyenletesen, simán forgott.

„Bizonyára Zvjagin irányítja — gondolta Szergej. — De nem, Zvjagin éjszaka dolgozott, akkor tehát Szemjon... Mégse... Nagyon hirtelen fékez a földhányás felett. Ez Permjakov. Mától fogva az új grafikon szerint dolgozunk. Szemjon műszakja négy órakor kezdődött. Kár volt várakoznom az irodában, megígértem, hogy ott leszek Permjakov mellett, most meg..." Sietve folytatta útját az exkavátor felé.

A fémlépcső korlátjába kapaszkodva, fürgén felugrott a gép széles talpára, és gyorsan felment az irányítófülkébe.

Szemjon már ott volt. A keskeny oldalfolyosón állt a csörlő mellett, és magyarázott valamit Kasevarovnak. Hangja elveszett a motorok zúgásában, és percenként a társa füléhez hajolt.

Kasevarov észrevette Szergejt, elébement, és az erőfeszítésbe belevörösödve azt harsogta:

— Betörtem a birtokodba, a gazda engedélye nélkül!

Szergej elmosolyodott és visszakiabálta:

— Menjünk feljebb, itt kiordítjuk a tüdőnket.

Mindhárman felmentek a fülkébe. A gépet csakugyan Permjakov kezelte.

— Új gépkezelő? — akadt meg Kasevarov szeme rajta.

— Új — felelte Permjakov a kérdezőre pillantva, és közben igyekezett elűzni kerek gyerekarcáról a zavart mosolyt.

— Első nap dolgozik önállóan — mondta Szemjon.

— Első nap... — ismételte Kasevarov elgondolkozva —, akkor hát ez nagy nap számára — és egy ideig szótlanul figyelte Permjakov munkáját.

Aztán leült a fülke falához állított padra, úgyhogy láthassa Permjakov arcát, és egy mozdulattal hellyel kínálta Szergejt és Szemjont maga mellett.

— Nos, végül hogy határoztatok a javítás dolgában? — kérdezte.

— Feltétlenül le kell állnunk — válaszolta Szergej.

— Mikor?

— Holnaptól.

— Értem. És mit szól a vezetőség?

— A javítási grafikont Kravcsuk állította össze és a főmérnök hagyta jóvá.

— Igen — bólintott Kasevarov. — És mit mondott az építkezésvezető?

Szergej egy pillanatra zavarba jött, de aztán elszánta magát. — „Nem csűröm-csavarom, mint egy diplomata!" — és élesen felelte:

— Az építkezésvezető azt mondta: „Semmiféle grafikon! Semmiféle megállás!"

— És mégis úgy döntöttetek, hogy leállítjátok a gépet?

— Nem mi döntöttünk, hanem a gép — mondta Szemjon.

— Perevalov nagyon jól fogta meg a dolgot — helyeselt Szergej. — A gépeknek szükségük van javításra. Ha most nem állunk le, üzemzavar lehet belőle.

— No jó. Mondjuk, hogy a döntés helyes — szólt Kasevarov. — Guszarov hatálytalanította a javítási grafikont?

— Nem.

— Így tehát egyelőre nem kell beleavatkoznia a pártbizottságnak. Fogjatok hozzá — fejezte be Kasevarov. — De Kravcsuknak feltétlenül tudnia kell róla, hogy leálltok.

— Jeliszej Karpovics mellettünk van — felelte vidáman Szergej.

— Fogjatok hozzá — ismételte Kasevarov —, úgy látom, helyesen határoztatok. És a négy műszakban végzett munka is jó ötlet. Javítás ide, javítás oda, a tervet senki sem teljesítheti helyettetek.

— Honnan tudott meg mindent? — kérdezte Szergej Szemjontól, amikor a látogató elment.

— Tegnap beszélgettem vele.

— Te is hívtad ide?

— Nem, azért jött, hogy ellenőrizzen engem — nevetett Szemjon. — Olyan ember ez, testvér, hű! — és jelentősen ingatta göndör fürtű fejét.

Kasevarov pedig hazatérve arra gondolt, hogy komolyan beszélnie kell az építkezésvezetővel. Jócskán volt már adat is ehhez a beszélgetéshez.

Tizenötödik fejezet

Guszarov az utóbbi napokban szembetűnő változást észlelt Ludmila viselkedésében. Zárkózott lett és hallgatag.

A férfi érezte, hogy ez soká nem mehet így, és elkerülhetetlenné válik egy nagy, kellemetlen beszélgetés, amelyre éppen most semmi szüksége nincsen, amikor enélkül is egymás után szakadnak nyakába a kellemetlenségek. Nyomott hangulatban volt, és félt ettől a beszélgetéstől.

Sejtése nem csalt. Amikor a szótlanul elköltött reggeli után felállt az asztaltól, Ludmila azt mondta:

— Úgy látom, terhedre vagyok, Jevgenyij!

— Nem értelek — ráncolta a homlokát Guszarov.

— Nagyon jól értesz! — Az asszony hiába igyekezett türtőz-

tetni magát, akaratlanul is élessé vált a hangja. — De én csakugyan képtelen vagyok megérteni téged. Becsületesebbnek... de mindenesetre bátrabbnak tartottalak. Miért nézel így rám? Többet tudok, mint hinnéd, Jevgenyij. Istenem! — Arcán hirtelen megjelentek a szenvedésráncai, s az ablak felé fordult. — Istenem, mennyire megaláztál! Hogy szégyellem magam — suttogta — szégyellem magam miattad...

Kisietett a szobából. Jevgenyij Alekszandrovics először utána akart rohanni, de idejekorán észbe kapott, hogy most minden szó üres és mihaszna lenne.

Indulnia kellett. Tegnap találkozót beszélt meg ma reggelre a moszkvai brigád tagjaival. Most azonban nehezére esett velük a találkozás, különösen Tamarával.

Tegnap este nehéz beszélgetés folyt le közöttük. Nyecvetova az elmúlt napokban úgyszólván valamennyi körzetben megfordult. Tapasztalta, hogyan halad az építés.

„Már nem bízol önmagadban — mondotta. — És az emberekben sem hiszel. Ez mindig a gyengeség jele. A tehetetlenségi erő mozgat. Hová lett az akaratod? Sodródsz az árral..."

Eszébe idézve ezeket a bántó szavakat, összeszorítva a fogát, ismét eltökélte magában, hogy mindenáron megteremti a fordulatot, és megmutatja mindenkinek, Tamarának is, a munkatársainak meg ennek a minden szavában és cselekedetében olyan kínosan rendszerető párttitkárnak is, hogy kissé korán temették el Jevgenyij Alekszandrovics Guszarovot, hogy van esze, akaratereje és tehetsége a vezetéshez.

... Egy napot sem szabad elvesztegetni. Ahhoz, hogy bekövetkezzék a fordulat az építkezésen, mindenekelőtt az emberek tudatában kell bekövetkeznie. Mindenkivel meg kell értetnie, hogy helyesen cselekszik, amikor rendkívüli állapotot vezet be az építkezésen. És bármennyire nehezére esett is önmagának bevallania, a siker nagymértékben a pártbizottság magatartásától függött, attól, hogy támogatni fogja-e Kasevarov vagy legalábbis nem gáncsoskodik-e.

— Hibák, hibák! — kiabálta türelmét vesztve Guszarov. — Mondd meg egyenesen, miféle hibákról beszélsz?

— Én mindig egyenesen beszélek — felelte nyugodtan Kasevarov —, másképp nem tudok. Nem először beszélünk mi erről. De bocsáss meg. A fő hibád, hogy a mának élsz.

Guszarov nevetett.

— Nincs perspektívám! Elfeledkeztem az örökkévalóságról!

— Semmi szükség, hogy így beszélj — mondta egyszerűen Kasevarov. — Hiszen mindketten őszinte, nyílt beszédet akarunk. Nem szakítottalak félbe, most te is hallgass végig. A taggyűlés kötelezte a pártbizottságot és az építkezésvezetőt, hogy időben készüljünk fel a télre. Nem szabad elkövetnünk a tavalyi mulasztásokat! Mindeddig se te, se én, nem hajtottuk végre ezt a határozatot. A betongyár még nem termel. A kazán- és hővezetékek még mindig nincsenek készen.

— Ide hallgass — szólt közbe türelmetlenül Guszarov. — Erről egy egész estén szónokoltak a taggyűlésen.

— De te mégse szívlelted meg. Mert csak egy dolog jár az eszedben, teljesíteni a mai tervet.

— Szóval nem kötelező teljesíteni a tervet? — kérdezte az építkezésvezető, nehezen uralkodva magán.

— Feltétlenül kötelező — válaszolta határozottan Kasevarov —, de nemcsak augusztusban, hanem szeptemberben is, októberben is, és így tovább. Felfuttatni augusztust az évi terv, sőt mi több, a jövő évi terv árán, ez véleményem szerint szűklátókörű politika.

— Én egyszerű politikát követek — csattant fel Guszarov. — Augusztusban az augusztusi tervet teljesítem, szeptemberben a szeptemberit. Te ellenben, mint látom, messzetekintő politikát követsz.

Kasevarov, tekintetét az építkezésvezetőre szegezve, gépiesen kitapogatta a nyitott füzeten heverő ceruzát és játszani kezdett vele.

— Vezetni annyit jelent, mint előre látni — mondta keményen.

— Ezenkívül nem értem, miért képzeled, hogy a jövő évi tervért nem vagy felelős? Vagy talán — Kasevarov elmosolyodott — van rá okod, hogy ilyesmire gondolj?

Guszarov megérezte a gúnyt, és felfogta értelmét. Ez végképp kihozta a sodrából.

— Megfeledkeztem róla — mondta megsemmisítő pillantást vetve Kasevarovra, és felemelkedett a díványról — hogy ön filozófiai szakképzettséget szerzett. Mi... földmunkások, nem tudunk szót érteni önökkel. Ha a pártbizottság óvakodik attól, hogy bepiszkolja a kezét, akkor maguk nélkül fogjuk teljesíteni a tervet. Maguknak nem marad más, mint aláírni a soron következő határozatot!

Kasevarovnak remegett az orrcimpája, de uralkodott magán, csak a ceruza roppant meg a kezében. Amikor az ajtó becsapódott az építkezésvezető mögött, ledobta a kettétört írószerszámot, és csak a foga között mormogta:

— És egy ilyen pávára bízták az építkezést!

A mai beszélgetés után véglegessé vált a párttitkárban a vélemény, amely már az első napokban kialakult benne. Nem Guszarovnak való ez a feladat.

De azt is tudta, hogy az iparigazgatóságon és a minisztériumban hathatósan támogatják az építkezésvezetőt. Azt beszélik, hogy a miniszternek jó véleménye van róla. Itt helyben, a területi pártbizottságon sem egyeznének bele az építkezésvezető leváltásába, aki alig több mint egy esztendeje irányítja a munkát. Kasevarovnak eszébe jutott valami. Egyszer a területi bizottság ülésén szó esett az egyik nagyüzem igazgatójának leváltásáról. A bizottság első titkára ekkor azt mondta: „Leváltani a legegyszerűbb. Nekünk az a célunk, hogy az illető dolgozzék. Ha nem tud, megtanítjuk, ha nem akar, kényszerítjük."

Csakhogy Guszarovot — Kasevarov most már biztos volt ebben — kényszeríteni reménytelen, tanítani haszontalan. Erről kell meggyőznie a területi pártbizottságot meg a minisztériumot is. Tudta, hogy az építőmunkások nagy többsége előtt Guszarov még nagy tekintélynek örvend, de abban sem kételkedett, hogy döntő összeütközés esetén a pártaktíva a pártbizottság mellé állna.

És Kasevarov eltökélte, hogy Guszarov első komolyabb baklövése után megindítja ellene a harcot.

A pártbizottságban történt összecsapás után még le sem higgadva, Guszarov sürgősen magához kérette Kravcsukot.

Zinocska mondani akarta, hogy nem olyan egyszerű dolog a főmechanikust megtalálni — soha sincsen az irodájában —, de főnöke elborult arcára nézve, szó nélkül kisietett. Szerencsére Kravcsukot a munkahelyén találta. Autót küldött érte.

— Ég a ház, Zinocska? — kérdezte hangosan Kravcsuk a szobába lépve.

— Tűz még nincsen, de már bűzlik a lőporszag — felelte a titkárnő, és sokat sejtetően a műbőrrel bevont ajtó felé intett szemével.

— Értem — bólintott a férfi. — No de öreg katona nem ijed meg a lőporszagtól.

— Jeliszej Karpovics — állította meg Zinocska —, nagyon kérem, vigye be a postát Jevgenyij Alekszandrovicsnak. Épp most hozták. Egy távirat és egy levél.

— Hogyhogy? A titkárnőnek iktatnia kell a postát.

— Az van ráírva: „Saját kezébe" — felelte éneklő hangon Zinocska. — Még jó, hogy észrevettem, és nem bontottam fel.

Kravcsuk bement Guszarov dolgozószobájába.

— Parancsára megjelentem! — A padló meg-megreccsent súlyos léptei alatt. — Mellékesen a postás kötelességét is teljesítem — és átnyújtotta a levelet meg a táviratot.

Guszarov először a táviratot akarta feltépni, de közben a fehér borítékon pontosan olvasható pecsétre esett a pillantása. A levél a fejtőhelyről érkezett! Még csak ez hiányzott! Kirántotta az íróasztal fiókját, és beledobta a levelet meg a táviratot.

Kravcsuk úgy tett, mintha észre se venné az építkezésvezető zavarát, és közönyösen az egészsége iránt érdeklődött.

— Inkább a tervvel törődne — jegyezte meg epésen Guszarov.

— Mi baj van vele? A földmunkák tervét túlteljesítjük.

— Még egyetlen nap sem hajtották végre a kitűzött feladatot — mondta Guszarov szigorúan, jelezve, hogy egyáltalán nincs szándékában tréfás hangulatban folytatni a beszélgetést.

— Az nem terv, hanem feladat — válaszolta Kravcsuk, mintha észre se venné a szigorú hangot.

— A terv nem más, mint az építkezésvezetőtől kapott feladat!

— Ó, dehogy! Ez két különböző dolog. A terv törvény, és törvény csak egy van.

Guszarov végképp feldühödött.

— Egyetlen törvény van az építkezésen: az én utasításom! Utasításom értelmében duplán kell teljesíteni a földmunkák tervét, tehát így kell lennie! Maga meg ahelyett, hogy a tervet teljesítené, arról filozofál, mi a terv és mi a feladat. A beosztottjai is öntevékenyen leállítják a gépeket, és szélnek eresztik az embereket. Az ördögbe is! Mindenki a maga gazdája!

— Ej, Jevgenyij Alekszandrovics! — A főmechanikus megrázta fejét. — Nem ott csap zajt, ahol kéne. Én mindent értek: azt is, hogy szükség van dupla tervteljesítésre, azt is, hogy miért. Csakhogy az a baj — Kravcsuk felemelte hangját —, hogy állnak az exkavátorok. És hol vannak a tartalék alkatrészek? Kérdezze talán az anyagellátóit. Már oda jutottunk, hogy két exkavátor felmondja a szolgálatot. Cserélni kéne a kotróvödrök láncait, de nincs lánc. És ha még csak a lánc hiányozna!

Kravcsuk kedvenc vesszőparipáján lovagolt. Guszarov tudta, hogy nehéz leszállítani róla. De különben is, a főmechanikus követelései egytől egyig jogosak az anyagellátó osztállyal szemben. Tehát védekező állást kellett elfoglalnia.

— Objektív okokkal takarózik. Csakhogy nem az ellátó osztály, hanem maga felel a gépek állapotáért. Igyekezzék biztosítani folyamatos munkájukat. És hogy a két terv meglegyen. És hogy erről a témáról ne kelljen többé beszélnünk.

— Minden világos! — Kravcsuk felállt, és egyetlen szó nélkül az ajtó felé indult.

Guszarov nézte széles vállát, tarkóját, és keserű haraggal gondolta: „Nem fogja teljesíteni... Mi az neki... Nem ő felel érte..."

Hirtelen olyan düh fogta el, hogy kedve lett volna valami goromba, becsmérlő, durva szót kiáltani Kravcsuk után, öklével az asztal tükörsima üveglapjára csapni, földre söpörni tömör író-

készletét, amelyen egy teljes tigriscsalád márványpofái vigyorogtak rá. Ökölbe szorítva kezét, nagy nehezen legyűrte az agyát elborító dühét.

Pillantása megakadt a félig visszatolt asztalfiókon, észrevette a levelet.

Elment az esze ennek a lánynak! Igaz, részben ő is hibás: nem adott neki más címet. De mégis, nagyon buta és veszélyes dolgot művelt.

Guszarov elővette a levelet, és figyelmesen megnézte a borítékot. Nem, úgy látszik, minden rendben. Vajon mit írhat? Persze, ott van még a távirat is.

A táviratban nem volt semmi váratlan és semmi kellemes. A távirat újólag figyelmeztette a küszöbön álló beszámolóról a minisztérium kollégiumában, emlékeztette, hogy feltétlenül teljesíteni kell az augusztusi tervet, és hogy ez nagyon fontos személy szerint neki, Guszarovnak.

Megint maga előtt látta Kasevarov gúnyos arcát: „... vagy talán van rá okod, hogy ilyesmire gondolj?"

Nem! Nem fogunk okot adni rá, Kasevarov elvtárs! A földmunkát Kravcsuk fellendíti, csak ez a betongyár... Ezzel a betongyárral aggasztó a helyzet.

Guszarov közvetlen vonalon felhívta a katlant.

— Itt a katlan — jelentkezett Fjodor Fjodorovics.

— Mi a helyzet a betonnal? — kérdezte szaggatottan Guszarov.

— Rakjuk — hangzott a válasz.

— Szeptember elsejére be kell fejezni.

— Félek a tizenhármas folyosótól.

— Ne féljen, hanem betonozzon!

— Ön tudja az okát, Jevgenyij Alekszandrovics. Jelentettem önnek.

— Nem érdekelnek az okok! Ne ijesztgessen azzal a tizenhármas folyosóval. Elsejére valamennyi folyosó betonozását be kell fejezni. Érti? — És meg se várva a választ, letette a kagylót.

Nem biztató a helyzet. Ezt a tizenhármas — épp szerencsétlen szám! — ezt az átkozott tizenhármas folyosót saját magának kell ellenőriznie.

A főépítmények körzetének nagyméretű tervrajza függött a falon. Guszarov odament.

— Igen. Ez itt a nagy betongyár. Mindegyik folyosó be van vonalkázva. Ez a vonalazás azt jelenti, hogy már lerakták a betont. De a tizenhármas még üres. A legnagyobb folyosó. És a technológiai ciklus legfontosabb része. Amíg ez el nem készül, a betongyárat nem lehet üzembe állítani, még ideiglenesen sem. Azt a folyosót be kell fejezni. Haladéktalanul! Különben egy tapodtat sem jutunk előre.

Guszarov törte a fejét, hogy mi is volt a baj azzal a tizenhárommassal. Ez a csökönyös öregember külön jelentést írt neki. Igen, vagy tíz napja. Akkor ő éppen sietett valahová, csak átfutotta és odaadta a főmérnöknek. A laza talajról volt benne szó, meg hogy erősíteni kell az alapozást. A jelentés a főmérnöknél maradt. A főmérnök azt mondta, átadja Fjodor Fjodorovics jelentését a műszaki osztálynak, és ha jól emlékszik, azt is hozzátette, hogy az öregnek igaza van...

— No persze! Az egyik védi a másikat. Mindketten olyan óvatosak, hogy az már gyávaság. Megtárgyalni, felülvizsgálni az elfogadott határozatokat már késő. Az építőnek nincs joga aprólékoskodni. Több bátorságra, energiára, erőre van szükség! Ez mindig és mindenütt biztosítja a sikert.

Ez a töprengés kissé felélénkítette, s most már vidámabban tekintett az előtte fekvő levélre.

A nyilván iskolafüzetből kitépett kockás papírlapon Ánya lendületes írásával ez állott:

„Jevgenyij Alekszandrovics! Nem tudom, mit gondoljak. Jöjjön, nagyon várom. Azt mondta, hamarosan újra eljön, de ennek már kilenc napja. Talán egyáltalán nem jön már? Nem tudom, mit tegyek. Látogasson meg mielőbb..." A következő két sor erősen át volt húzva, csak két szót tudott nagy nehezen kibetűzni: „Ha mégse..." Aláírás nem volt. Ánya bizonyára úgy vélte, így megőrzi a titkot.

A levél felkavarta Guszarovot. Próbálta megnyugtatni magát, hogy semmi baj, csak búslakodik a kislány. Csakugyan megígérte, hogy két-három nap múlva kimegy... De aggodalma nem akart

eloszlani. Ánya bizonyosan olyan lelkiállapotban van, hogy meggondolatlan cselekedetre ragadtathatja magát.

Arra gondolt, hogy ma este kilátogat, de aztán észbe kapott, hogy most lehetetlen éjszakára távol maradnia otthonról. És bármennyire fontos is állandó jelenléte az építkezésen, személyes ellenőrzése mindegyik döntő szakaszon, holnap délben mégis meg kell kockáztatnia ezt a kirándulást. Valóban kockázat, mivel nappal kikocsizni, szó, ami szó, ostobaság...

És gondolatai máris más mederbe terelődtek. Felidézte Ánya boldogságtól csillogó szemét, szégyenlős zavarán átütő szenvedélyét, bízó alázatát, és elfogta a vágy, hogy mellette legyen, hogy megszabadulva minden bajtól és izgalomtól, újra életvidámnak, gondtalannak, boldognak érezze magát...

Kemény akarattal legyőzte vágyakozását, hogy minden józan megfontolást és óvatosságot félredobva, átadja magát ennek az elhatalmasodó érzésnek.

„Magam alatt fűrészelem a fát" — gondolta, és keserűen elmosolyodott.

... Régen történt, jó néhány esztendeje, abban az évben, amikor Ludmilával találkozott. Kutatócsoport tagjaként egy öntöző főcsatorna útvonalát derítették fel. Fürge motoros naszádon több száz kilométert tettek meg a Volgántúl álmos sztyeppi folyócskáin. Akkor egy első pillantásra talán jelentéktelen eset egész életére emlékezetébe vésődött.

A naszád egy kis kanyargós folyón haladt, megkerülve egy bozóttal benőtt, hosszúkás szigetet. Guszarov a fedélzeten ült, és unatkozva bámulta az alacsony partok egyhangú képét. A sziget felőli oldalon széles homokzátony emelkedett ki a vízből. A motoros szorosan a szárazföldi part mentén haladt, olyan közel hozzá, hogy a víz fölé hajló füzek ágai súrolták az alacsony árbocot.

Árral szemben mentek, a révkalauz biztos kézzel vezette a teljes sebességgel haladó naszádot. A hajócskát meredek, púpos hullám követte, amely lesodorta a partra kivetődött hordalékot.

Lenszőke, tíz év körüli fiúcska ült a víz mellett, két fűzfa között és horgászott. Amint a naszád sebesen elhaladt mellette, Guszа-

rov látta, hogy a kisfiú ijedten felkiált, és beugrik a vízbe. A csónak mögött futó hullám elsodorta az egész halászzsákmányt őrző kis vödröt. A vödör felbillent, és a hullám taraján megvillantak néhány halacska pikkelyei.

A fiúcska a rászakadt szerencsétlenségtől kővé meredt, és kerekre tágult szemében őszinte fájdalom tükröződött...

Meg kellett volna állítani a motorost, megvigasztalni a kis horgászt, és kárpótolni a veszteségéért (nagy kosár állt a hajócska farában, nedves fűvel letakarva, tele pompás, jókora hallal, melyet halászoktól vettek a szigeten). De Guszarovnak mindez csak akkor jutott eszébe, amikor már messze jártak, és a kisfiú magányos alakja elveszett szemük elől.

Nemegyszer bántott meg Guszarov, akarva-akaratlan, másokat, és viselt el maga is bántalmakat, de ezt az őszinte gyermeki fájdalmat sokáig nem tudta elfelejteni.

És most, Ánya kockás füzetlapra írott naiv levelét nézve, egyszerre maga előtt látta azt a magányos, soványka fiúcskát ott a folyóparton, és talán először érezte meg, milyen kegyetlen is ehhez a lányhoz, aki hittel-bizalommal szereti.

Tizenhetedik fejezet

Kravcsuk nyugtalanul aludt az éjszaka.

Felesége reggel így szólt hozzá:

— Úgy köhécseltél és forgolódtál egész éjjel, mint akit furdal a lelkiismeret.

— Úgy is van. Két exkavátor áll. Nem marad más hátra, mint köhécselni.

Sebtében bekapta a kolbászos rántottát, s még arról is megfeledkezve, hogy megdicsérje a reggelit — ezzel mélyen megbántotta igen jó háziasszony életepárját —, kiszaladt. A tornác előtt már várta a „gazik".

— A nagy lépegetőhöz! — mondta Kravcsuk.

Meg akarta beszélni a teendőket Szemjon Perevalovval. Elsősorban mint az exkavátorosok pártcsoport-bizalmijával, másod-

szor mint a pártbizottság tagjával. A pártbizottság támogatását még az anyagellátó osztály ellen indítandó döntő támadás előtt meg kellett nyernie.

A teljes személyzetet ott találta az exkavátornál. Zvjagin is visszatért már otthonról. Az éjjel, egy nappal a kitűzött határidő előtt, befejezték a reduktor javítását. A motorok bekapcsolásához készülődtek.

— Tiszteletet és helyet a főnökségnek! — mondta Zvjagin, amikor Kravcsuk belépett a fülkébe, és felállt a székből, helyet adva a főmechanikusnak a vezénylőasztalnál.

Kravcsuk már-már legyintett — csináljátok magatok —, de az exkavátorosok nógatták:

— Kérjük, Jeliszej Karpovics, ellenőrizze a javítás minőségét.

— Vizsgálja meg ízre és tapintásra — tódította Kesa.

— No jó — egyezett bele Kravcsuk, és belezökkent a székbe. Kiemelt néhány vödör földet. Elégedett volt a reduktor működésével.

— Most aztán kapcsoljatok rá, fiúk! Kissé pontosabban meghatároztam a feladatokat. A hónap végéig... — Kissé összehunyorított jobb szemével végigpásztázta a körülötte álló gépkezelőket, és kibökte a számot.

— Rendben van! — rikkantotta Kesa, de a gépkezelők gondterhelten összenéztek.

— Szorítsátok meg, fiúk, jól szorítsátok meg — ismételte Kravcsuk. — Bennetek van minden reményünk. Két lépegető leállt. Nincs lánc. Pedig ebben a hónapban, magatok is tudjátok, nem kis feladatot kell teljesítenünk.

— Mi majd megszorítjuk, Jeliszej Karpovics — mondta Szemjon —, de fontos, hogy valamennyi exkavátor dolgozzon.

— Veled külön akarok beszélni. Éppen ezekről az exkavátorokról. Menjünk el az irodába.

Útközben megállapodtak, hogy Szemjon tüstént elmegy a beszerzők főnökéhez. Perevalov maga vállalkozott rá, mondván, hogy ő tud bizonyos láncokról, csak nehéz megszerezni őket.

A műszaki hivatal előtt Kravcsuk megállította a „gazikot".

— Vágj neki! — mondta Szemjonnak. — Az autót rendelke-

zésedre bocsátom. Ha nem találod az osztályvezetőt, tedd tűvé az egész építkezést. Rázd ki belőle a lelket, de láncot kell kerítenünk.

— Lesz lánc — felelte magabiztosan Szemjon.

Szerencséje volt. Az anyagellátó osztály vezetőjét a helyén találta, az irodájában, az íróasztala mellett. Balkezével telefonkagylót szorított a füléhez, és közben valamiféle számlákat írt alá, amelyeket az asztal fölött áthajolva egy festett szemöldökű, hirtelenszőke, sovány leány tartott elébe vigyázva.

Az osztályvezető a szemüvege felett futó pillantást vetett Szemjonra, majd tovább böngészte a papírokat.

— Már megbocsásson, miféle ostobaságot dug maga az orrom alá? — förmedt rá a lányra. — Ó, nem, nem önnek mondtam — kiáltotta a kagylóba. — És hol van a raktári megőrzés pótdíja? — Ismét felnézett a megszeppent lányra, és dühösen visszaadta a számlát. — Írja át!

Mikor a fiatal nő kiment, áttette jobbfülére a kagylót, és folytatta a beszélgetést:

— Megkapták az augusztusra előírt egész cementmennyiséget... Nem elég? Nekem sem elég nagyon sok minden... Még az első dekádban megkaptak mindent, ami maguknak járt... Hova tették? Ennyi többletfelhasználásról szó sem lehet... Pótlólag a tizenhármas folyosóhoz? Miért pótlólag? Az építkezésvezető utasítása? Csodálatos dolog — az osztályvezető felháborodva vállat vont, lekapta szemüvegét, és rövidlátó szemével hunyorogva, Szemjonhoz fordult: — Csodálatos dolog! Bárki, bárkinek, bármit parancsol: az ellátó osztály issza meg a levét... Ne számítson rám — harsogta újult erővel a kagylóba. — Még ha Sabaoth isten vagy csodatevő Nyikolaj volnék! Mennyi kellene arra a tizenhármas folyosóhoz? Hatszáz tonna... Nem, nem ígérhetek semmit. Legjobb esetben is csak huszonötödike körül... De ez már a maguk dolga. És jól jegyezze meg, megterhelem vele a szeptemberi keretet... Feltétlenül. Nincs saját cementgyáram... No jó, jó. Huszonötödikén megkapja a hatszáz tonna cementjét. Viszontlátásra!

Letette a kagylót, s Szemjonhoz fordult:

— Hallgatom.

Szemjon közelebb hozta az ablaknál álló széket és leült.

— Két exkavátorunk leállt. Nincs lánc.

— Tudok róla. A láncokat már útnak indították.

— Mikorra jönnek meg?

Az osztályvezető előhúzott az asztalon fekvő irattartók alól egy viaszosvászon borítású, keskeny kis füzetet és belepillantott.

— Még ebben a hónapban meg kell kapnom.

— Pontosabban?

— Elsejére megérkezik.

— Elsejére teljesítenünk kell a tervet!

— Mindenki a tervet hajtogatja! — fortyant fel újra az osztályvezető. — Mindenkinek teljesítenie kell. És nekem? Én is terv szerint dolgozom. A lépegető exkavátorok alkatrészeinek, tehát a láncoknak is, augusztusban kell megérkezniük. És meg is fognak érkezni!

— Borisz Jefimovics!.— Szemjonnak eszébe jutott, hogy hívják ezt a tűzbe jött anyagellátót. — Jó dolog, ha maga teljesíti a tervét, de az fontosabb, hogy mi teljesítsük a miénket.

— Nincs láncom. És nincs honnan szereznem.

— Lehet szerezni — ellenkezett Szemjon.

— Miért rágja a fülemet? Szerezzen maga, ha jobban ért hozzá.

— Lehet szerezni — ismételte Szemjon, ügyet se vetve a másik ingerültségére. — Van lánc a Bajkál-tóban.

— Hogyhogy a Bajkál-tóban?

— Bajkál kikötőben. Azt hallottam, közvetlenül a mólónál elsüllyedt egy csomó lánc.

— Azt akarja, hogy lebukjam a Bajkál-tó fenekére a maga láncaiért? — ugrott fel Borisz Jefimovics.

— Akad más, aki lebukik — vágta vissza Szemjon. — Csak meg kell szervezni. Vannak ott búvárok. Két nap múlva itt lehetnek a láncok.

— Hát akkor szervezze meg maga. Nekem van épp elég dolgom szárazföldön is.

— Ez az utolsó szava? — kérdezte Szemjon felállva.

— Ez! Sok sikert!

Szemjon kirobogott, és elég barátságtalanul becsapta az ajtót.

„Majd megmutatom én ennek a négyszemű ördögnek! Elmegyek magam. Megbeszélem Szergej Vasziljeviccsel, és elmegyek."

Szergejt már nem találta az exkavátornál. Szemjon arra gondolt, hogy őt sem érhetné szemrehányás, ha néhány órácskát szundítana — az elmúlt éjszaka különösen elcsigázta mindnyájukat —, de az a gondolat, hogy lepipálhatja az ellátó osztály vezetőjét, előzte álmosságát.

„Fel kell költenem Szergejt — töprengett. — No nem baj, ilyen ügyben lehet."

De Szergej nem aludt. Az ágyon ült, meztelen lábát maga alá húzva, és levelet olvasott.

Nem is nagyon figyelt Szemjonra, és természetesen nem ellenkezett. Nyilvánvaló, hogy feszült a helyzet a tervvel, és minden exkavátornak dolgoznia kell. Tehát szerezni kell láncot. A nagy lépegető miatt pedig Szemjon ne aggódjon, menni fog a munka.

Szemjon megígérte, hogy két napnál tovább nem marad távol, de Szergej azt mondta:

— Legyen három vagy legyen négy, de hozzál láncot.

Amikor becsukódott az ajtó Szemjon mögött, Szergej sajnálta, hogy nem kérte meg barátját: látogassa meg Zsenyát és adja át üdvözletét. Ő aligha látja viszont hamarosan a lányt, hiszen a Bajkál-tóhoz tervezett kirándulást megint elhalasztották. Már-már Szemjon után akart kiáltani, de észbekapott, még neki sem tárhatja fel legtitkosabb gondolatait.

Szemjon felhívta Kravcsukot, hogy készíttesse elő a szükséges iratokat és a pénzt, majd az építőkörzetbe sietett. Meg kellett keresnie Galját — brigádjával a nagy betongyár folyosóit betonozta —, hogy közölje vele elutazását.

— Ha tudtam volna, hogy a Bajkál-tóhoz mégy — sajnálkozott a lány. — Kuzma visszaérkezett Minszkből. Tegnap meglátogatott. Kapott néhány nap szabadságot. Csak jár-kel és unatkozik Ányka nélkül... Tudod mit, Szemjon? Vidd magaddal Kuzmát.

— Jó ötlet — helyeselt a legény.

— Remek! — kiáltotta Galja. Boldog volt, hogy szívességet te-

het Ányának, aki minden bizonnyal nagyon unatkozik egyedül. Szemjon már elbúcsúzott, de a lány megállította.

— Van nálad pénz? Vagy kétszáz rubel?

— Akad.

— Akkor várj még egy percet.

Eltűnt az irodában, és csakhamar visszajött egy levélkével.

— Add oda Ánykának. És pénzt is adjál neki. Vegyen egy kis hordó marénát a halászoktól. Ott olcsó. Nálunk nem lehet olyat kapni.

— Ej, te kis gazdasszonykám! — nevetett a legény, és megveregette Galja vállát.

— No jó, jó — mondta szigorúan a lány, és a vőlegénye, még mindig mosolyogva, az autóhoz indult.

Félóra múlva, a meghatalmazás és a pénz birtokában, Szemjon a bajkáli műúton robogott Kuzmával, ugyanazon az úton, amelyen egy-két órával azelőtt az építkezésvezető csokoládé színű Pobedája suhant.

Első fejezet

Szergej türelmetlenül várta, hogy Szemjon visszatérjen a Bajkál-tótól. Nagy szükség volt Szemjonra. Ígéretéhez híven el sem mozdult az exkavátorról, amikor Nyikolaj Permjakov kezelte a gépet. Ez nagyon megkötötte a kezét, mivel az új gépkezelő az első, a nappali műszakban dolgozott. Pedig nappal kellett megbeszélni az exkavátor új munkahelyét a műszaki osztályon, határidőre elkészíttetni a tartalék alkatrészeket a javító-gépgyárban, megvizsgálni az elmúlt dekád földméréstani adatait. És még egy sereg kisebb-nagyobb tennivaló, amit kizárólag a kezelőszemélyzet főnöke végezhetett.

No de nem csupán efféle okok miatt várta annyira Perevalov megérkezését Szergej. Zsenya ott van a Bajkál-tónál... Régóta nem látta. Most nem tudta megbocsátani önmagának, hogy nem szakított időt akkor, amikor a leány itt volt a közvetlen közelében, amikor mindössze néhány háztömb választotta el tőle, amikor bármelyik nap, bármelyik este bekopoghatott hozzá.

Az elmúlt napok és hetek idegfeszítő munkájával igyekezett mentegetni magát. Önmagunkat a legkönnyebb áltatni, de hiába, semmiféle érvvel, még a legmeggyőzőbbekkel sem talált mentséget mulasztására. Természetesen korántsem az időhiány volt az ok. Inkább mersze nem volt.

Noha Zsenya mellett feloldódott, fesztelenül viselkedett, és őszintébben tudott beszélgetni vele, mint bárki mással, mégis szüntelenül érezte a lány vitathatatlan fölényét. Mindig nagyon jól érezte magát Zsenya szerényen berendezett padlásszobájában,

és sokszor gondolt vissza hálásan a nála töltött estékre, amelyeket látszólag olyan unalmas foglalkozással, bonyolult, nehéz algebrapéldák megoldásával töltöttek. De sehogy sem tudta rászánni magát, hogy csak úgy, minden ok nélkül megjelenjen nála.

Most pedig Zsenya messze van, még azt sem tudja, viszontlátja-e hamarosan. Igen, ha most itt volna, egy percig sem habozna, elmenne hozzá, és kertelés nélkül megmondaná, mennyire örül, hogy látja... És most úgy érezte, hogy a lány is örülne a találkozásnak.

És még az járt az eszében, hogy anyjának látnia kell Zsenyát, meg kell ismernie.

Anyjának három nap múlva kell megérkeznie. Amikor Zvjagin tudomást szerzett a dologról, maga ajánlkozott, hogy érte megy a Pobedáján.

— Ez az én dolgom — mondta, elhárítva Szergej határozatlan ellenkezését. — Nincs helye vitának! Éjszaka érkezik meg a vonat. Hol találna autót? Így tehát — szélesen elmosolyodott — ezen az éjszakán a maga sofőrje leszek. Kéz kezet mos. Maga gondoskodott az én anyámról, én majd gondoskodom a magáéról.

Még valami nyugtalanította Szergejt. Az új lakóházban — az építkezés első igazán kényelmes, soklakásos kőépületében — lakást ígértek neki, de a festési munkák elhúzódtak, s már bizonyos volt, hogy anyja megérkeztéig nem fejeződnek be.

Jazkov segítette ki a bajból, hajlandó volt ideiglenesen másik szobába költözni.

Munka után Szergej benézett Szemjon lakására, de barátja még nem jött meg.

„Mindegy, úgyse mondana semmi újságot. Hiszen meg sem kértem, hogy látogassa meg Zsenyát" — gondolta, bár csupán azért jött ide, mert remélte, hogy megtud valamit a lányról.

Szergej elkedvetlenedett. És egyáltalán nem akarózott egymagában eltölteni az estét. Jazkov az utóbbi napokban nagyon későn jött haza a munkából. Aztán eszébe jutott, hogy ott fekszik az éjjeli szekrényén az előfizetett Dreiser-sorozat múlt héten érkezett legújabb kötete. Frank Cowperwood lelki háborgásai talán segítenek elhessegetni saját borús gondolatait.

De kiderült, hogy ma nem fenyegeti magány. Jazkov már otthon volt. A folyosón guggolt, és nagy huzgón tisztogatta az ünneplő cipőjét.

— Jó hogy jössz — mondta Szergejnek. — Gyere moziba. Remek film megy: „Távol Moszkvától." Rólunk szól, építőkről. Van kedved?

— Hogyhogy ma ilyen korán hazajöttél? — kerülte ki a választ Szergej.

— Ma estére kimenőt engedélyeztem magamnak. Ma teljesítettük a havi tervet. Reggeltől már túlteljesítettünk. Nos, jössz?

Szergej gondolkozott és Jazkov mellett döntött, Cowperwood ellenében.

— Megyek.

— Akkor kiadom a parancsot: felszerelésre három perc!

— Készen vagyok.

— Készen? — Jazkov felkapta fejét és végignézett barátján. — Nem megfelelő. Öltözéket cserélni!

Szergej ellenkezni próbált, de Jazkov meg se hallgatta.

— Ma szépnek kell lenned! Menj, húzd le ezt az ormótlan csizmát, vegyél fel cipőt és új nadrágot. Még nyakkendőt is engedélyezek. A lányok kedvelik, ha nyakkendő van az emberen.

Három perc persze nem volt elegendő Szergejnek, s amikor leértek az utcára, Jazkov, órájára pillantva, azt mondta:

— Igyekezzünk! — és megszaporázta lépteit.

Hosszú sor kanyargott a pénztár előtt az előcsarnokban.

— Menj be a várócsarnokba. Rögtön megyek én is. — Jazkov odafurakodott a sor kellős közepére, egy hosszú legényhez, aki integetett neki.

Szergej bement a várócsarnokba. Alig néhány ember lézengett benne. Magas tengerész állt az „építkezésünk" feliratot viselő üvegszekrény előtt, egy fekete hajú lány könyökét fogta, aki élénken mesélt neki valamit. Nyilván közeli ismerősök. A lány felkacagott, mire a tengerész átfogta vállát és magához ölelte.

A leány épp ekkor visszapillantott, és Szergej felismerte. Zsenya! A fiatalember minél gyorsabban menekülni akart, de földbe gyökerezett a lába... Tökfilkó! És még szemrehányást

tett magának, hogy nem küldött üzenetet Szemjonnal!... Menynyire várta ezt a találkozást, reménykedett...

Jazkov megjött a jegyekkel és mondott valamit Szergejnek. De ő se nem hallott, se nem látott mást, csak Zsenya nevető arcát.

Zsenya is ráismert. Kerekre táguló szemében öröm csillant. Bólintott Szergejnek, és várta, hogy odamenjen. Rakityin azonban nem mozdult, mire a lány maga ment oda hozzá.

Zsenya kezet nyújtott.

— Jó estét, Szerjozsa! Ma különleges napom van! Egyik örvendetes találkozás a másik után! Jöjjön, ismerkedjék meg a fivéremmel.

A fivéremmel!... Ez volt az egyetlen szó, amely a fiatalembert boldoggá tehette. No persze, a fivére! Hiszen Zsenya mesélte, hogy az unokatestvére a tengerészeknél szolgál.

Szergej lelki változása nyilván tükröződött az arcán, és Zsenya mindent megértett.

— No, jöjjön — ismételte vidáman, és belekarolt.

Csak ekkor jutott Szergej eszébe a barátja, és Jazkov felé fordult, hogy bemutassa Zsenyának. Jazkov azonban felfogta a történtek jelentőségét, és szerényen arrább húzódva, úgy tett, mintha rendkívül lekötné a klub kifüggesztett műsora.

A tengerész első pillantásra megtetszett Szergejnek, nagyon hasonlított a nővéréhez. Ráadásul vidám, barátságos legény volt, és a feszélyezettség érzése, amely mindig elfogta Szergejt, valahányszor új ismerőssel beszélt, hamarosan elmúlt.

A második csengetés után Jazkov odajött, átadta Szergejnek a jegyet, és szótlanul elment.

Zsenya elmosolyodott és így szólt:

— Üljünk egymás mellé. Misa, hányadik sorba szól a jegyünk?

— A legjobb helyre, a tizennyolcadikba.

De kiderült, hogy a tizennyolcadik sorban nincs szabad hely. Szergej tétován állt a sor szélén, de Mihail megérintette a karját.

— Üljön Zsenya mellé, majd várjanak meg a kijáratnál — és a vászonhoz közelebb keresett helyet magának.

Így tehát egymás mellett ültek, és Szergej úgy érezte, egyszerre

minden messze-messze tűnt körülük, és egyedül maradtak ebben a hatalmas, sötét teremben.

— Tudja, Zsenya, épp az imént néztem be Szemjonhoz. Gondoltam, már visszaérkezett, és hírt hozott magáról.

— Útközben találkoztam Szemjonnal meg Kuzmával, amikor hazafelé jöttem.

— Mikor érkezett meg?

— Már harmadik napja itthon vagyok.

— Harmadik napja! — mondta izgatottan Szergej.

Zsenyának kis híján kiszaladt a száján, hogy eddig általában otthon tartózkodott, de aztán meggondolta a dolgot, és nem felelt semmit.

Zsenya arca a vászonról visszaverődő gyenge fényben szomorúnak látszott. Szergej lelkét túláradó gyengédség töltötte el... Nem is kutatott szavak után, amelyek kifejezhették volna érzéseit, hanem félénken megfogta a lány kezét. Zsenya alig érezhetően felelt a szorításra. A viszonzott gyengédségre Szergej boldogan, szívdobogva szorította ajkához a lány kezét.

— Szerjozsa, mit csinál... kedves, nem szabad... — suttogta riadtan Zsenya, és a fiatalember érezte, hogy egy pillanatra vállára hajlik a leány feje.

Nem engedte el Zsenya kezét. Vigyázva simogatta, remegve tapintotta puha bőrét, játszott finom ujjaival. Egyre a fülében muzsikált a riadt suttogás: „Szerjozsa... kedves..." Gondolta volna, hogy ma találkozik a boldogsággal?

A filmnek vége lett. De rövid is néha másfél óra!

Amikor kiértek az utcára, megálltak, hogy megvárják Mihailt. A tengerész két lányba karolva, elment mellettük.

— Menj csak, Zsenya. Majd utolérlek benneteket! — kiáltotta oda.

Ugyanazon az úton sétáltak, mint akkor, télen, Galjával, Kuzmával és Ányával. A csillagok ugyanolyan fényesen ragyogtak a sötét égen, sőt talán fényesebben, mint azon a zimankós téli éjszakán...

— Erre mentünk akkor is, a klubból — szólalt meg Zsenya —, csak akkor Galját kísérte.

Szergej nem válaszolt.

Zsenya elnevette magát, és karon fogta a fiatalembert.

— És én akkor megharagudtam rá — mondta aztán komolyan. — Sajnáltam magát.

— Jó szíve van, Zsenya.

Zsenya megrázta fejét.

— No nem. Nem vagyok én olyan jó. Csak éppen nem szeretem az efféle szemfényvesztést. — Elhallgatott, majd hozzátette: — Jónak lenni nem nagyon nehéz, de... nem mindig hasznos. Jobb igazságosnak lenni.

— Maga mégis jó — ellenkezett továbbra is Szergej —, és csak önmagához szigorú.

— Szeretnék az lenni, csakhogy nem mindig sikerül.

Szergej elmesélte, hogy az exkavátor leállása miatt összetűzött az építkezésvezetővel.

— Nem tetszik nekem az az ember — mondta meggyőződéssel Zsenya. — Nem ilyennek kell lennie annak, akire ennyi mindent rábíznak. Pedig még mindig sokan félreismerik, Ányka is rajong érte.

— Rajong? — Szergej nem értette.

— No igen, fülig szerelmes belé. Az ostoba!

Rakityin aztán arról is beszámolt, hogy anyja meglátogatja.

— Két nap múlva itt lesz? — kérdezte Zsenya. — És hol fog lakni? Hiszen maga munkásszálláson lakik, nem?

— De igen.

— Nem, ez így nem lesz jó — mondta a lány. — Tudja mit, Szerjozsa, azt hiszem, segíthetek. Jöjjön el hozzám holnap.

— Rendben van.

— Holnap mindent kiderítek, és beszámolok magának... No meg is érkeztünk.

Szergej hevesen megragadta Zsenya kezét.

— Zsenya! Annyi mindent el kell mondanom.

— Nem kell, Szerjozsa. Most nem kell. Érzem, mit akarsz elmondani. Magam is sok mindenről szeretnék beszélni neked. Most csak egyvalamit. Emlékszel rá, amikor először hazakísértél? Borongós hangulatban voltam. Úgy szerettem volna megállni és

beszélgetni veled. Szerettem volna olyan lenni, mint mindenki más. De nem engedhettem meg magamnak. Ennyi az egész, Szerjozsa. Most nem mondok többet. Holnap akkor eljössz hozzám?

— Eljövök, Zsenya.

A lány addig nézett utána, amíg alakja egybe nem folyt a sötét házfalakkal, és lépteinek zaja el nem veszett az alvó telep csöndjében.

Második fejezet

Mindössze három nap volt hátra szeptember elsejéig.

Guszarov már reggel bezárkózott dolgozószobájába a tervosztály vezetőjével. Szpiridon Lukics tökéletes pontossággal beszámolt, „meddig jutottunk az egyes körzetekben". A kép nem volt vigasztaló. Még akkor sem teljesítik a havi tervet, ha rekordteljesítményt érnek is el a hátralevő három napban.

Guszarov összeráncolta a homlokát, és rágcsálta a kialudt cigarettacsutkát.

— Ellenőrizték a számokat? — kérdezte szigorúan.

— Személyesen.

— Tehát kudarc?

Szpiridon Lukics adós maradt a válasszal.

— Ez azt jelenti, hogy a maga vigasztaló jóslatai nem váltak be? — vetette oda epésen Guszarov. Ki akarta tölteni valakin a haragját.

— De nem azt jelenti, hogy nem válhattak volna valóra — replikázott Szpiridon Lukics.

— Mi volt az akadálya?

— Elmondhatom — fogadta el a kihívást a tervosztály vezetője. — A földmunkákkal azért maradtunk le, mert lánc híján leállt a két lépegető exkavátor. Igen, kizárólag ezért nem teljesítettük a tervet, hiszen a többi exkavátor elvégezte a feladatát. Egyébként értesültem róla, hogy a láncokat megszerezték, de ez már csak a következő havi tervben segít. A betonozás tervét pedig azért nem teljesítettük, mert nem volt kedvünk hozzáfogni

a tizenhármas folyosó betonozásához, holott... ön azt hajtogatta, hogy ebben a hónapban befejezzük. Ami a lakóház-építés tervét illeti — Szpiridon Lukics vállat vont —, nem látok semmilyen kézzelfogható okot. A tervben szereplő valamennyi létesítményt felépíthettük volna ebben a hónapban... Mint látja, jóslataim beválhattak volna.

— Ki kell harcolnunk, hogy jelentésünket egy hónappal később terjesszék a kollégium elé.

Szpiridon Lukics fejét ingatta.

— Nem fog sikerülni. Már beszéltem az iparigazgatósággal. Figyelmeztettek, hogy éppen ellenkezőleg, a tárgyalást előre hozhatják tizedikéről ötödikére, és kérték, haladéktalanul közöljem a havi terv várható teljesítését.

— És maga közölte?

— Azt mondtam, hogy csak estefelé válaszolhatok.

Guszarov elhajította az agyonrágott cigarettavéget, és új cigarettát vett elő a csomagból.

— Jevgenyij Alekszandrovics! — szakította félbe a hosszas csöndet az osztályvezető. — Őszintén szólva, engem jobban aggaszt, hogy lemaradunk a téli előkészületekkel. És erős a gyanúm, hogy ezt különös eréllyel fogják számon kérni tőlünk.

— Az semmi! — vágott szavába ingerülten Guszarov. — Minden határozat kötelező pontja. Látott maga már építkezést, amelyiken ne késtek volna a téli előkészületekkel? Végül is még két teljes hónapunk van télig. Inkább azt mondja meg, mi lesz a tervvel?

— Minden önön múlik, Jevgenyij Alekszandrovics — felelte jelentős hangsúllyal Szpiridon Lukics. — Teljesíthetjük a tervet. Minden önön múlik!

— Hogy értsem ezt?

Az osztályvezető aggodalmasan az ajtóra pillantott, szorosan a főnöke karosszékéhez húzta a székét, és közölte elgondolását.

Guszarov összeráncolt homloka lassanként kisimult, bár a gondterhelt kifejezés nem tűnt el arcáról.

— És ez elég lesz ahhoz, hogy kitöltsük az űrt?

— Ha nem is elegendő, de csak egész csekélység fog hiányozni.

— Azt nem, én a legcsekélyebb hiány nélkül kérem!

— Hisz én is legfeljebb jelentéktelen csekélységről beszélek, Jevgenyij Alekszandrovics. Ilyen esetre a tervosztály vezetőjének mindig akadnak rejtett tartalékai.

Guszarov szemmel láthatóan jobb kedvre derült.

— Hm... akadnak!... No, ez végre hasznos beszélgetés. Végeztünk! A helyzet világos. Menjen és adja tudtára az iparigazgatóságnak, hogy teljesíteni fogjuk a tervet!

— Jevgenyij Alekszandrovics — ellenkezett óvatosan az osztályvezető —, nem telefonálnánk inkább azután, hogy ön beszélt a körzetvezetőkkel? Szeretném, ha megértene: az a tervosztályvezető, aki három nappal a hó vége előtt téves információt ad a várható tervteljesítésről, az már nem tervosztályvezető.

Guszarov megint összehúzta a szemöldökét.

— Senkivel semmiféle megbeszélés nem lesz! Mindenki megkapja az utasításokat, ugyanúgy, ahogy maga megkapta. Világos? Ezzel végeztünk is.

Becsöngette a titkárnőt, a faliórára pillantott és megparancsolta:

— Hívassa be tíz óra harmincra a szigeti duzzasztógát főnökét, tizenegyre a katlanfőnököt, tizenegy harmincra pedig a polgári építkezés főnökét. Amíg velük nem végzek, senki mást nem fogadok.

Miután elbocsátotta a tervosztály vezetőjét, Guszarov sokáig járkált fel és alá a szobájában. Lépései az előszobába is kihallatszottak, és Zinocska hűségesen őrködött, hogy senki be ne törjön hozzá.

Guszarov pontosan tudta, mekkora kockázatot vállal...

De más választása nem volt. Elérkezett a pillanat, amikor minden az ő bátorságán, energiáján, akaraterején múlik. Igaz, valahol a tudata legmélyén ott motoszkált a gondolat, hogy hátha elbukik egy éles kanyarban, de döntenie kellett: vagy — vagy.

„A győztest nem ítélik el — mosolygott Guszarov —, s ha elítélik, akkor is különleges kódex szerint." Minél nehezebb kivívni a győzelmet, annál értékesebb...

Szétvágva ezt a csomót, egyúttal szétszaggatta annak a tapadós pókhálónak minden szálát, amely már-már befonta. Elcsendesül-

nek majd a Lugovszkoj-féle hangoskodók, és Kasevarov is másképpen fog beszélni.

Egyszóval, mindent erre a lapra tett fel. A lap biztos volt, csak kemény kézzel kellett játszani. No, ami azt illeti, az ő keze nem remeg!

Zinocska jelentette, hogy a szigeti duzzasztógát főnöke megérkezett.

— Jöjjön be — rendelkezett Guszarov —, és senki se zavarjon bennünket!

— Jevgenyij Alekszandrovics várja — mondta Zinocska Ogurcovnak, aki közben leült a titkárnő asztalához, és kopasz fejéről törölgetve a verejtéket, egy „Ogonyok" fölé hajolt. Keresztrejtvényt fejtett, amelyen addig Zinocska töprengett.

— Nincs jó hangulatban? — kérdezte Ogurcov, és az ajtó felé intett. A hanyagul odavetett kérdésből egyébként látni lehetett, hogy a főnök hangulata nem nyugtalanítja különösebben.

— A szokásos hangulatban, Ivan Szemjonics — felelte tartózkodó mosollyal Zinocska.

— No, hálistennek — mondta egyszerűen Ogurcov, és oldalvást, medve módra benyomakodott az ajtón.

Zinocska megállított a folyosón néhány egyetemi hallgatót, akik diplomamunkájukat készítették a műszaki osztályon, és megkérte őket, vigyék közelebb az asztalát a főnök ajtajához. Ebből a hadállásból könnyebben háríthatott el bármely váratlan betörést, meg aztán alkalomadtán el is kaphatott valamit a bent folyó beszédből. De bármennyire hegyezte is a fülét, a szorosan becsukott ajtó mögül nem hallatszott ki egy hang sem.

Kénytelen-kelletlen újra nekilátott a keresztrejtvénynek. Makacsul törte a fejét egy tizenegy betűből álló szón, amely a-val kezdődött és végződött és „mezőgazdasági növények művelési rendszeré"-t jelentette, s csak az utolsó pillanatban vette észre a katlanfőnököt, aki már megfogta a dolgozószoba kilincsét.

— Egy pillanat, Fjodor Fjodorovics, Jevgenyij Alekszandrovics foglalt.

— Hívatott engem.

— Tizenegy órára kérettem önt, most Ivan Szemjonovics van bent nála. Kérem, várjon egy percet.

— Ogurcov? Éppen őt keresem.

Ámde Zinocska az ajtóhoz ugrott, nekivetette a hátát, és szétt árta karját.

— Fjodor Fjodorovics! — mondta könyörögve. — Komszomolista becsületszavamra mondom, nem lehet bemenni. Ha bemegy, én iszom meg a levét.

A titkárnő panaszos hangja megindította Fjodor Fjodorovicsot. Legyintett és lehuppant a díványra.

Nem kellett sokáig várnia. Ogurcov kilépett a szobából. Arcán rejtélyes mosoly játszott.

— O, maga is itt van! — kiáltotta, mikor megpillantotta Fjodor Fjodorovicsot. — Értem. Minden a kerékvágásban halad.

Fejébe csapta sapkáját és távozott.

Zinocska bekukkantott a dolgozószoba ajtaján, majd így szólt a katlanfőnökhöz:

— Tessék!

A titkárnő nagyon hamar felriadt a keresztrejtvény-fejtésből. A hangos beszéd mind sűrűbben hallatszott ki az előszobába. Nyilvánvaló volt, hogy forrponton folyik a tárgyalás. Végül csattanás hallatszott, valaki az asztalra csapott. Súlyos léptek csikordultak. A dolgozószoba ajtaja kicsapódott. Zinocska szeme kerekre tágult, visszahőkölt. Soha nem látta Fjodor Fjodorovicsot ilyen haragosnak. Apró medveszeme vadul villogott bozontos szemöldöke alatt. Meg sem állt, elsietett a titkárnő mellett a kijárathoz. Guszarov, dolgozószobája küszöbéről utána dörögte.

— Ha beteg, adja át a munkát a munkavezetőnek! Feküdjön be a klinikára, és ne akadályozzon másokat a munkában! Hol van Galperin? — fordult az ijedt Zinocskához.

— Ön azt mondta, tizenegy harmincra hívjam.

— Siettesse! — vetette oda Guszarov, és becsapta maga mögött az ajtót.

A titkárnő hiába hívta a polgári építő hivatal valamennyi telefonját. Végül megjelent a küszöbön Galperin, frissen, feszesen,

simára borotválva. Még a pamutszövetből készült munkaruha is csinosan fest rajta.

— Mihail Jakovlevics! — kiáltotta Zinocska. — Tűvé tettem magáért az építkezést.

— Zinocska, mire való az idegeskedés? — felelte nyugodtan Galperin. — Ismeri a pontosságomat. Ha egyszer megjelenek az előszobában, az azt jelenti, hogy pontosan három perc hiányzik a kitűzött időpontig. — Felpattintotta arany zsebórája fedelét, és kiigazította magát. — Két perc. Egy percet már beszélgettünk.

— Menjen be, menjen be — integetett a titkárnő. — Várja magát.

Ez alkalommal az egyik ajtószárny nem csukódott be rendesen, és néhány beszédfoszlány eljutott Zinocska füléhez.

— ... ha törik, ha szakad. — Ezt Guszarov mondta.

Galperin nyugodtan, halkan válaszolt, és bármennyire fülelt is a titkárnő, csak néhány szót értett meg:

— ... visszaállíthatjuk a kettes számú szabványt...

Ezután ismét nem hallatszott semmi, majd Guszarov azt mondta:

— Tehát pontosan megállapodtunk. Átadja a fürdőt, a hetes tömb lakóépületeit és a mozit feltétlenül.

„Új mozit kapunk. Ez igen!" — gondolta Zinocska.

Guszarov mondott még valamit a kettes számú szabványra vonatkozóan, aztán mindketten nevettek.

Hirtelen közvetlenül a titkárnő füle mellett megcsörrent a telefon.

— Az építkezésvezetőt kérem! — követelte egy izgatott, rekedt hang.

— Tárgyal — felelte Zinocska.

— Azonnal jelentse! Megsérült a magasfeszültségű vezeték! Áram nélkül van a katlan!

Zinocska az asztalra dobta a kagylót, és befutott a dolgozószobába.

Kuzma Szemjorkin az utolsók között kapta meg a menetlevelét. Időben érkezett a garázsba, de nem sietett kivinni a kocsiját, megvárta, amíg Gosa Beljakov, a billenőkocsi-csoport pártszervezője kiviszi a magáét.

Ennek az volt az oka, hogy Gosa Beljakov kegyetlenül haragudott azokra a sofőrökre, akik nem átallottak „pityókosan" beülni a kormánykerék mellé. Kivizsgált minden ilyen esetet, csaknem tajtékzott, és a legszigorúbb büntetést követelte.

Azt beszélték a garázsban, hogy Gosa Beljakov azóta ilyen engesztelhetetlen, amióta egyszer a parti áteresz elrekesztésénél dolgozott, és a kavicsteherrel együtt a víz fenekére juttatta vadonatúj háromtonnás billenőkocsiját, és maga is megfürdött egy kicsit, de volt annyi lélekjelenléte, hogy a levegőben repülve kinyissa az ajtót.

Senki sem tudta, ő maga „pityókos" volt-e akkor, mindenesetre, amikor felbukott, és kimászott a zárógát lejtős oldalára, senki sem gyanúsította ilyesmivel, de éppen ez után az eset után kegyetlen harcot indított, hogy mindenki legyen tökéletesen józan a munkahelyén, és e tekintetben maga is kifogástalanul viselkedett.

Ma Kuzma első ízben ment ki kocsijával munkára azóta, hogy hazatért a minszki autógyárból.

Kuzma és barátja, Ivan Bikov, sikeresen végezte el a feladatot. Az udvar közepén, a vízmelegítő mellett, ott állt a két új, hatalmas, nagyszerű huszonöttonnás Diesel-billenőkocsi, amelyeknek már az emblémája — a hűtő oldalára szerelt nagy bölény — is az erejét, a szívósságát jelképezte.

Kuzma egy kővel megrakott teherautón tért vissza tegnap a Bajkál-tótól az építkezésre. Egyedül jött, Szemjont otthagyta, hadd kutasson a láncai után a víz alatt.

Olyasmi történt, amire Kuzma semmiképp sem számított.

Útközben a fejtőhely felé, megálltak a kikötőnél. Mindent megtudakoltak a láncokról. Megállapodtak a búvárok főnökével, hogy másnap reggel hozzákezdenek a láncok kiemeléséhez. Szemjon mindenképpen rá akarta beszélni a búvárok főnökét, hogy még

aznap lássanak munkához, de Kuzmának jobban megfelelt az előző megállapodás. Minél előbb látni akarta Ányát.

Estefelé érkeztek meg a fejtőhelyre. Az irodában már senkit sem találtak. Megkeresték Ánya lakását.

— Maguk kifélék volnának? — érdeklődött bizalmatlanul a háziasszony.

— Leánykérőbe jöttünk, mamuska! — rikkantotta vidáman Kuzma.

Az asszony szigorú pillantást vetett a pitvarból kikukucskáló kislányra, és közömbösen azt mondta:

— Ánya nincs itthon. Még nem jött haza.

— És merre keressük, mamuska? — faggatta még mindig barátságosan a legény.

— A vőlegénynek jobban kell tudnia, merre kószál a menyasszony — felelte az asszony, és Szemjon, aki jól megfigyelte, úgy látta, hogy száraz ajkán gúnyos mosoly villant fel.

Szemjon megérintette elképedt barátja karját.

— Menjünk az irodába. Viszontlátásra, gazdasszony!

Két lenszőke fiúcska ült a kerítésen, nem messze attól a háztól, amelyben Ánya lakott.

Szemjon odahívta őket. Mivel katonai ingzubbonyban volt, amelyen gárdajelvény és három sor kitüntetés-szalag díszlett, a gyerekek máris tisztelettel néztek rá, és szívesen válaszoltak minden kérdésére.

A rövid beszélgetésből kiderült, hogy a fiúk ebben az utcában laknak, hogy az egyiket Vaszjának, a másikat Kesának hívják, és hogy Ánykát, aki a fejtőhelyen dolgozik és Darja néninél lakik, mindketten ismerik. Azt is látták, amikor ma megjött a munkából.

— Egy órája érkezett haza — mondta Vaszja. Ő volt a nagyobb, és az idősebb jogán ő válaszolgatott.

— Nem, előbb — vetette ellen Kesa. — Mi már azután mentünk fürödni — magyarázta.

Ánya nagyon rövid ideig tartózkodott otthon...

— Csak felvett egy kék ruhát, és máris elment — állította Kesa.

...A sarkon, a mellékutcában, egy Pobeda várta Ányát...

— Barna — tette hozzá a pontosság kedvéért Kesa.

Szemjon és Kuzma összenézett. Tudták, hogy az építkezésvezető reggel kijött a fejtőhelyre. Kuzma beharapta az ajkát, széles arca bíborszínűvé vált.

... Magas bácsi szállt ki az autóból. Ányát beültette maga mellé az első ülésre, és elmentek arra, azon az úton a hegyre.

— No, köszönjük, vitézek — mondta Szemjon, és megfogta Kuzma könyökét, mert barátja folyvást vissza akart fordulni Ánya lakása felé.

— Majd vezetem a kocsit — szólt Kuzma, amikor odamentek a „gazik"-hoz.

— Mit akarsz?

— Az erdőn át a hegyre?

— Mit forgatsz a fejedben? — kérdezte szigorúan Szemjon, és vállával félrelökte Kuzmát. — Szó sem lehet semmiféle hegyről! Elmegyünk a kikötőbe, és reggel hozzáfogunk a láncok kiemeléséhez.

— Akkor gyalog megyek.

— Elég legyen! — mondta keményen Szemjon. — Nem engedlek sohova. Légy önérzetes. Mi az ördögnek gáncsoskodsz?

Kuzma fogai megcsikordultak.

— Majd gáncsot vetek én nekik!

— Az már mindegy, hullatod-e a könnyed vagy legyintesz. Ha már így alakult, köpni kell rá és kész. Érted? Szállj be a kocsiba.

Kuzmának nehéz éjszakája volt. Csak reggel felé aludt el. De Szemjon, mielőtt elindult volna a kikötőbe, kíméletlenül felverte álmából, és magával cipelte. Fél napig együtt dolgoztak a mólón a kikötőbeli rakodómunkás-brigáddal az elsüllyedt láncok kiemelésén. Kuzma szótlan elkeseredéssel dolgozott, s Szemjon hasztalan próbált beszélgetést kezdeni, minden kérdésre szűkszavúan válaszolt.

Amikor ebédelni mentek, odaszólt Szemjonnak:

— Visszamegyek az építkezésre. Nem tudok ittmaradni. Vagy akár elgyalogolok a fejtőhelyre.

Szemjon nem ellenkezett. Kimentek az országútra, és megvártak egy teherautót, amely a fejtőhelyről jött.

— Az építkezésre mész? — Szemjon a barátja szemébe nézett. — Nem csapsz be?

Kuzma megrázta fejét.

— No, indulj.

Este Kuzma bement a garázsba, megvizsgálta a kocsiját, és közölte a szerelővel, hogy reggel munkába áll.

— Még van két szabadnapod — mondta a szerelő.

— Elég volt a nyaralásból.

— Ez igen! — helyeselt a másik. — Újabb ezer köbméterrel túlteljesítjük a tervet. Bikov is megkezdi holnap a munkát.

Idáig minden jól ment. De mikor Kuzma hazament a szállásra, és egyedül maradt — szobatársai éjszakai műszakban dolgoztak —, hatalmába kerítette a kínzó fájdalom, és elűzte otthonról.

Késő éjjel tért vissza, falfehéren a mértéktelen ivástól, alig állt a lábán, de hiába, nem tudta borba fojtani gyötrő fájdalmát, szégyenét.

Vasszervezete a második álmatlanul töltött éjszakát is kiállta. A műszak kezdetén megjelent a garázsban. Mivel kegyetlenül zúgott a feje, indulás előtt felhajtott egy félpohár vodkát, és belátta, hogy semmiképp sem nevezhetnék józannak, mert arca gyűrött volt, és dőlt belőle az alkoholszag.

Ezért nagyon vigyázott, nehogy valakinek is, de különösen Gosa Beljakovnak, megakadjon rajta a szeme, és a kocsija mellett piszmogott, amíg az utolsó sofőr el nem hagyta a garázst.

— Neked melyik kocsira állítsam ki a menetlevelet? — kérdezte a diszpécser.

— Mi ütött beléd, kihagy az emlékezeted? — dörmögte Kuzma. — A 10—10-esre.

— Szóval a régire. Azt hittem, hogy már a nagy „MAZ"-zal mész.

— A felügyelőség még nem adott neki rendszámot — felelte Kuzma, vigyázva, nehogy véletlenül ráleheljen a diszpécserre.

A diszpécser nem vett észre semmit, simán kiadta a menetlevelet.

Mivel legutoljára érkezett, a legtávolabbi exkavátortól kellett elszállítania a földet a duzzasztógáthoz. Kevés teherautó járt ezen

az úton. Kuzma megörült, szeretett gyorsan hajtani, itt aztán ráléphetett a gázpedálra. Fokozatosan hatalmába kerítette a rohanás öröme, a legnagyobb sebességgel vezette a kocsit, minden fordulónál lefaragott egy-két percet a menetidőből, és a sajgó fájdalom, amely kitartóan hasogatta lelkét, csitulni kezdett.

Hálásan gondolt Szemjonra, aki elvitte a fejtőhelyről. „Egy helyébe akad száz..." — szűrte a foga között, de abban a pillanatban megjelent szeme előtt Ánya huncutul mosolygó arcocskája, eltakarta az utat, és alig tudott lefékezni egy éles kanyarban.

Azért mégis könnyebb lett a szíve munka közben. És egyre jobban hajszolta az autót, szidta a földmunkásokat, amikor hosszú perceket kellett elfecsérelnie a kirakásra várakozva, és siettette az exkavátorost, amikor nem iparkodott eléggé a kocsi megrakásával.

Így telt el körülbelül három óra.

— Az exkavátoron elszakadt a drótkötél.

— Hosszú időre bedöglöttetek? — kérdezte Kuzma.

— Vagy másfél órára — válaszolta a gépész.

— Ó, hogy... — szitkozódott Kuzma.

— Mit jártatod a szád? Menj, ebédelj meg addig.

— Milyen figyelmes lettél egyszerre!

Kuzma megkereste a műszakmestert, és kérte, hogy irányítsa másik exkavátorhoz. A műszakmester megtagadta.

— Már minek tegyelek át két fordulóra? Csak megbontanád a beosztást. Várj. Nem kell sok idő a drótkötélcseréhez.

Kuzma leteremtette a mestert, és elment a büfébe. Régi ismerőse, Klava állt a pult mögött.

— Szervusz! — üdvözölte a pufók arcú lány, és fülig szaladt a szája. — Miért vagy olyan seszínű? Ej, ej, mivé lettél Ánya mellett!

Klava semmit sem sejtett a legutóbb történtekről a fejtőhelyen, és csak ugratta.

Kuzma gyilkos pillantást vetett rá és elfordult. Megvárta, amíg kimennek a büféből a lányok, akik kolbászt és fűszeres kalácsot vásároltak, majd közelebb húzódott a pulthoz, és halkan így szólt:

— Klava, tölts ki két decit.

— Micsoda, elment az eszed? — háborodott fel a lány. — Honnan vegyem?

— Klava, segíts rajtam. Fáj a szívem.

A lány habozott.

— Ha nem adsz, berobogok a telepre. Mindenképpen szerzek. A szívemnek kell!

Klava lopva körülpillantott, és lehajolt a pult alá.

— Mit harapsz hozzá? — kérdezte, s Kuzma elé tette a pohár vodkát.

Kuzma legyintett, egyszerre felhajtotta az italt, pénzt vetett a pultra, és meg se várva a visszajáró pénzt, kiment.

... Érthetetlen! Ettől a kis pálinkától egyszerre így elnehezedett a lába... És a feje olyan nehéz, mintha vasból volna. Nagyon csodálkozott ezen. Amikor beszállt a kocsiba, tüstént érezte, hogy leküzdhetetlen álmosság keríti hatalmába.

— Ott egye meg a fene... — mormogta, öklével megdörzsölte szemét, és elkocsizott az exkavátorhoz. Ha sehogy sem bírná ki, ott még szundíthat is egyet. Majd a gépkezelő, ha kicseréli a drótkötelet, felkelti.

Fél óránál többet nem bóbiskolhatott. Szerencsétlenségére a gépkezelő, aki odament, hogy felébressze, nem láthatta meg az arcát a kocsi porlepte ablakán át, különben békén hagyja.

Kuzma rettentő fejfájással és undorító hányingerrel ébredt.

„Enni is kellett volna valamit, tökfilkó!" — gondolta. Eszébe jutott, hogy Klava büféjében mindig, de különösen éjszakai műszakban, derekasan ehettek, ihattak. És elcsevegni sem utolsó dolog, vidám fehérnép. De ma azt mondta: „Mivé lettél Ányka mellett!" Most Ányka miatt az egész építkezés ujjal fog mutogatni rá. Hirtelen olyan düh fogta el, hogy meg se várta, amíg az exkavátoros a második kotróvödör földet beönti a teherautóba, rálépett a gázpedálra, és elrobogott a félig megrakott kocsival.

Annyira elvakította a düh, hogy száguldás közben nem is látta az utat, csak ösztönösen vette a kanyarokat, és egyre ott lebegett előtte Ánya csúfondárosan fintorgó, kárörvendő, de mégis elbűvölő arca, és szüntelenül a fülébe csengett: „Mivé lettél Ányka mellett!"

A katlanfőnök irodája melletti kanyarban csodával határos módon kerülte el az összeütközést egy szembejövő teherautóval, aztán nem is látta, mint inkább megérezte egy emberi alak sötét körvonalait, aki a kocsi elől ugrott félre; ekkor az agya már nem működött, csupán a hosszú évek alatt kialakult ösztönnel hirtelen rátaposott a fékre, és élesen elfordította a kormányt.

Valami ismeretlen erő felrántotta Kuzmát az ülésről. Mellével nekivágódott a kormánykeréknek, és eszméletét vesztve alámerült valahová a mélybe, a sötétségbe ...

Mint tört darabokra és mint függött a vezetéken a magasfeszültségi vezeték oszlopa, mint csapódtak össze és fröcsköltek vakítóan fénylő, súlyos szikrakévéket a tömör rézhuzalok, mint rohantak mindenfelől ijedt emberek a felfordult billenőkocsihoz, Kuzma mindezt már nem látta.

És azt sem látta, amikor Fjodor Fjodorovics a teherautó körül összeverődött tömegben hozzáfurakodott, aggódva fölébe hajolt, de nyomban visszakapta a fejét:

— Részeg a gazember!

Sokan szemrehányóan néztek Fjodor Fjodorovicsra, ám ekkor Kuzma erőlködve felnyitotta szemét, és azt suttogta:

— Ki részeg? Kuzma Szemjorkin mindig józan, amikor dolgozik.

Feje a mellére bukott, és erőtlenül hanyatlott az emberek karjába.

Negyedik fejezet

Kiderült, hogy Kuzma csontjai épek, és másnap reggel kiírták a kórházból. A felvételiben beteglapot kapott, és a lábát húzva, görnyedten elment. Háborgott a lelke.

Ej Ányka, Ányka! Nem hiába mondták: Mivé lettél Ányka mellett! Bizony, mivé lettem. Baleset lett a vége. Kuzma Szemjorkin balesetet okozott! Nyolcadik éve ül a kormány mellett. Nem volt párja ... De a baleset még hagyján ... Felforgatta lelkét az a lány. Elbódította Ányát a tiszti váll-lap ...

Fedett teherautó állt a kórház tornáca előtt. A mosolygó Vanyuska Anciferov nézett ki belőle.

— Elvinnél, Ványuha? — kérdezte Kuzma.

— Épp érted jöttem. Nazar Petrovics küldött.

— Nazar Petrovics? — ámult a legény. — Honnan tudott a dologról?

— Bizonyára tudott. Az öreg mindenről tud. No, szállj be, aztán induljunk. — És Ványa kitárta az ajtót.

Kuzma egész úton feszülten töprengett, vajon miért küldött érte kocsit az öreg (a sofőrök egymás között csak „az öreg"-nek nevezték Lugovszkojt). Egyébként semmi jót nem várt az elkövetkező beszélgetéstől. És közben, csaknem tudat alatt, azt akarta, hogy minél előbb legyen vége ennek a felemás állapotnak, sújtsák vétkéért akár a legszigorúbb büntetéssel, de ezzel szűnjék meg az a nehéz és szégyenletes valami, ami az utóbbi napokban zúdult rá.

— No, ülj le, te jómadár! Mondd el, hogyan jutottál idáig! — Lugovszkoj az asztala mögött állt, és Szemjorkin szemébe nézett. Követelő pillantása alatt Kuzma mintha összezsugorodott volna, bár kis híján ugyanolyan magas és termetes volt, mint a főnöke.

— Ülj le, ha mondom! — szólt rá erélyesebben Lugovszkoj.

Kuzma engedelmeskedett. Nazar Petrovics is leült. Egy-két percig szótlanul fürkészte Kuzmát. Kezét az asztalra tette, alsó ajkát előrebiggyesztette, s ettől kissé mulatságos kifejezést öltött az arca. De Kuzma nem volt vidám kedvében.

— Levizsgáztál! — harsogott Lugovszkoj zengő baritonja. — Ej, Kuzma, Kuzma! Inkább szembe köptél volna. Könnyebb lenne. Mert derék embernek tartottalak.

Kuzma elfordította tekintetét.

— Ne dugd el a pofádat! Úgy beszélek veled, te gazember, mint a fiammal... Fel tudod fogni, mit műveltél? Méltatlan lettél a bizalomra. Neked, a legjobb sofőrnek, azt a gyönyörű autót szántuk. Magad mentél érte. Mennyi a gyári száma?

— Huszonhat — felelte mogorván Kuzma.

— Lám. Huszonhat. Az egész országban huszonhat gépkocsivezető részesült abban a megtiszteltetésben, hogy ilyen remek

autót vezessen. És te köztük voltál. Ezt kell megérteni! De hiába, nem értetted meg... Mit csináljak most veled?

— Büntessen meg — dörmögte Kuzma.

— Azt hitted, ezzel a beszélgetéssel megúszod? — mosolygott hidegen Lugovszkoj. — Ne aggódj, megbüntetünk.

— Nos, akkor büntessenek meg. El fogom viselni.

— Sose kérd, eljön az ideje. Holnap összehívjuk az egész csapatot...

— Nazar Petrovics, az építkezésvezető sürgősen kéri telefonhoz — dugta be a fejét az ajtón egy hegyes orrú lány.

Nazar Petrovics felvette a kagylót.

— Lugovszkoj beszél... Hallgatom... Intézkedem... Épp itt van nálam... Értem. Máris megyünk... — Letette a kagylót és felállt.

— Így vagyunk, te jómadár. Maga az építkezésvezető érdeklődik személyed iránt. Úgy látszik, hiába imádkoztam neked, most úgyis mindkettőnknek prédikálni fog.

— Nem megyek — mondta Kuzma elborult arccal.

— Inadba szállt a bátorság? — Lugovszkoj összeráncolta homlokát.

Kuzma összerezzent, mintha megütötték volna.

— Hogy én megijedtem? — A fogát csikorgatta. — Nem tud maga semmit, Nazar Petrovics. Menjünk!

Guszarov tajtékzott, amikor megtudta, hogy még nem büntették meg a vétkest.

— Nem értem, Lugovszkoj elvtárs. Azelőtt ezt rothadt liberalizmusnak hívták. Magával egyébként még külön tárgyalok. Most pedig beszélgessünk veled, Szemjorkin elvtárs.

„De kimért lett egyszerre — gondolta a legény. — Azelőtt csak Kuzmának hívott."

— Tessék, itt áll önök előtt egy fiatal munkás, Szemjorkin elvtárs, tagjelölt — kezdte lassan, megindult hangon Guszarov. — Szemjorkin elvtárs kitüntető megbízást kapott. Országunk egyik legnagyobb vízierőművét építi. Hazánk hősies munkát vár tőle, elvárja, hogy munkájával erősítse országunkat. És hogyan szolgálja mégis a haza bizalmát? Ahelyett, hogy a többiek példaképe

volna, Szemjorkin elvtárs eltékozolja a szovjet munkás méltóságát, a szovjet ember méltóságát, erkölcstelen dolgokat művel...

— Sose papoljon nekem erkölcsről — fakadt ki Kuzma. — Méltóság, méltóság... Amikor egyesek állami autókon lányokat kocsikáztatnak éjszakánként, és simán megússzák... Ha vétkes vagyok, büntessen meg és kész!

Lugovszkoj csodálkozva pillantott Kuzmára, és ez nagyon kapóra jött Guszarovnak. „Megfigyeltek minket" — jutottak eszébe Ánya szavai. Nem kétséges, Kuzma sok mindent tud, és Guszarov elhatározta, hogy nem mérgesíti tovább a helyzetet.

— Megbüntetni a legegyszerűbb — mondta. — Az kell, hogy maga rádöbbenjen tettére. Beszéljen a fejével, Lugovszkoj elvtárs, de a szolgálati lapját ne piszkítsa be nagyon. Aztán közölje velem döntését.

Guszarov felállt, jelezve, hogy a beszélgetés véget ért.

— Ön beszélni akart velem — emlékeztette Lugovszkoj.

— Majd aztán, aztán! — szabadkozott az építkezésvezető.

Lugovszkoj vállat vont, és kiment Kuzma után.

— Az egészből semmit sem értek, Kuzma — mondta, amikor lefelé lépkedtek a tornácról.

— Én viszont mindent értek, Nazar Petrovics. Szemét alak ez az ember, nem főnök. Vártam, hogy mit csinál. Ha rám húzza a vizeslepedőt, minden rendben. De félt, tehát szemét alak!

Ötödik fejezet

Ugyanakkor, amikor Guszarov erkölcsre oktatta Kuzma Szemjorkint, a katlanban beszélgetés folyt Kasevarov és Jazkov között.

Kasevarov kilépett a katlanirodából. Éppen befejezte a megbeszélést az alapszervi titkárokkal. Rendkívül fontosnak tartotta ezeket a megbeszéléseket.

Már az ideérkezte utáni első napokban feltűnt neki, hogy bármely termelési kérdést tárgyaltak is a pártszervezetek titkárai, gyakran nem jutottak közös nevezőre. Mindegyik hevesen védelmezte a „maga" körzetének érdekeit. Egyszóval, a titkári értekez-

letek ugyanabban a mederben folytak, amilyenben az építkezésvezető tervmegbeszélései. Ezért Kasevarov először is a helyettesei neveléséhez látott hozzá.

— Maguk a gazda szemével nézik az eseményeket, és észre sem veszik, hogy az események után kullognak. Elveszítik pártos szemléletüket — figyelmeztette a titkárokat. — A pártmunkásnak egész nagyságában kell látnia a dolgokat, a közös feladat magasságából.

— Nem értem, Nyikolaj Iljics — ellenkezett Kovrigin. — Mi a különbség? Ha az én körzetem jól dolgozik, az egész munka előbbre jut, nem pedig hátra.

— Úgy van — helyeselt Kasevarov. — Csak egy baj van, barátaim. Nem annyira azzal törődnek, hogy a körzetük jól dolgozzon, mint inkább azzal, hogy ezt a munkát kellően értékeljék. És ezt maguk se veszik észre.

— Ez már azért túlzás, Nyikolaj Iljics — mondta leplezetlen elégedetlenséggel Szemjon.

Kasevarov megérezte, hogy csakugyan túllőtt a célon.

— Nem mindenkiről beszélek — igazította helyre szavait. — De mondok egy példát. Tegnap megkérdeztem Kovrigint: „Miért nem teljesítették a betonozási tervet?" Azt feleli: „Elkéstek az armatúra-beszerzéssel, mert a műszaki osztály nem adta át időben a rajzokat." Értsd: nem mi vagyunk a hibásak, hanem a műszaki osztály. Ellenőrzöm. Kiderül, hogy Filenkin, a főmunkavezető már egy hete megkapta a rajzokat, és eldugta valahová. Kovrigin meg a segítségére sietett, hogy megvédje a mundér becsületét. És nemcsak vele fordul elő ilyesmi.

Kasevarov az építkezés valamennyi pártmunkását következetesen arra nevelte, hogy ne tűrjék meg a hibát a munkájukban.

— Maga szigorúbb hozzánk, mint Guszarov a körzetvezetőkhöz — jegyezte meg egyszer Szemjon.

Kasevarov elmosolyodott:

— Aki többet kapott, attól többet is várnak.

A mai értekezlettel Kasevarov elégedett volt. Igazán pártszerűen alakult a beszélgetés, senki sem búját a másik háta mögé, és Kasevarov örömmel gondolta, hogy a pártszervezetek lassan meg-

tanulják a pártellenőrzés bonyolult mesterségét. És noha nagyon óvatos volt a jóslásokban, úgy vélte, hogy talán sikerül teljesíteni a veszélyben forgó augusztusi tervet.

Amikor a meredek falépcsőn leereszkedett, Jazkovba ütközött.

— Nyikolaj Iljics! — rikkantotta Jazkov. — Épp most akartam telefonálni magának.

Odább sétáltak, és leültek egy rakás frissen fűrészelt gerendára.

— Hát az a helyzet, Nyikolaj Iljics... — És Jazkov sietősen, zavartan beszélni kezdett.

— Nem egészen értelek — szakította félbe a párttitkár. — Hiszen a töltés megvan. Létezik, nem?

— De igen.

— Talán az elvégzettnél nagyobb munkát írtak be? Mondjuk, százezer köbmétert töltöttek fel, az ipari banknak pedig kétszázat jelentettek.

Jazkov dühösen rázta a fejét.

— Nem. Senki sem bolond ilyen átlátszó spekulációba kezdeni. Az elvégzett munka mennyiségében nincs eltérés.

— Akkor meg mi a baj?

Jazkov felugrott a helyéről.

— Csakhogy ez nem az a töltés. Érti, nem a duzzasztógát töltése. Csak egy ideiglenes földhányás. Azért csinálták, hogy biztosítsák a teherautók körjáratát. Most pedig valódi, minőségi munkának számítják.

— Ne heveskedj, Jazkov elvtárs. Azt mondd meg, mire alapozod a vádjaidat?

— Nyikolaj Iljics! — kiáltotta Jazkov. — Hát a vak is látja! Tavaly tavasszal töltötték fel az utat, és úgy tüntetik fel, mintha ebben a hónapban készült volna el.

— Utolsó kérdés. Honnan tudod mindezt?

Jazkov zavartan elmosolyodott.

— Vitatkoztunk egy barátommal, munkavezető a duzzasztóműnél. Azt mondja: „No, megint beragadtok a tervvel." Csakugyan így van: ha nem készülünk el a tizenhármas folyosó betonozásával, nem teljesítjük a tervet. Azt mondom erre: „Ti se jutottatok messzire." Nevet. „Messzire, nem messzire, a terv a zsebünk-

ben van. És prémium is kinéz." No, fogadtunk vele tizenkét pohár sörbe. Amikor elvágták a kezünket, azt mondja: „A mi Ogurcovunknak helyén van az esze, fel tudja használni a belső tartalékokat." És elmesélte nekem a dolgot. Lekaptam a tíz körméről, de csak nevetett: „Nem akaródzik egy tucat sört fizetni!"

Kasevarov felállt. De Jazkovnak még nyomta valami a lelkét.

— Itt van még a tizenhármas folyosó, Nyikolaj Iljics.

— Hát azzal mi van?

— Kiadják az utasítást a betonozásra, pedig előbb meg kéne vizsgálni a dolgot. És Fjodor Fjodorovics nincs itt. Kiküldetésre utazott a kelet-szibériai üzembe, hogy szerelvényvasat hozzon. Csak a főmunkavezető maradt ott. Ez meg végrehajt mindent, amit parancsolnak...

— Hogy lenne másképpen? — szakította félbe Kasevarov. — Azt hiszem, ez a termelési fegyelem lényege.

Jazkov belátta, hogy ebben a kérdésben nem számíthat támogatásra.

Más körülmények között Kasevarov bizonyára felfigyelt volna Jazkov szavaira. Hiszen nem ok nélkül óvakodik végrehajtani a vezetőség rendelkezését. Csakhogy most rendkívül meghökkentette Jazkov első közlése. Annál is inkább, mert a pártbizottság már kapott egy levelet, amelyben jelentették, hogy a polgári építkezés körzeteiben sincs minden rendben.

Ez nem lehetett véletlen egyezés. Kasevarovban felmerült a gyanú, hogy mindez az építkezésvezető tudtával történik. A terv, de különösen az ehavi terv teljesítése élethalál kérdése Guszarov számára. És Kasevarov nem kételkedett, hogy állni is fogja szavát: „Teljesítjük a tervet bármi áron."

De ez alkalommal, úgy látszik, túlságosan nagy az ár...

A pártbizottságon Utocskin várta Kasevarovot.

— És még azzal ijesztgetett, kislány, hogy délelőtt nem jön meg a párttitkár — mondta Utocskin a gépírónőnek, amikor meglátta a belépő Kasevarovot, és elébe ment.

— Pedig igazat mondott — kelt a lány védelmére a párttitkár. — Tizenkettőnél előbb nemigen szoktam bejönni a pártbizottságra.

— Így tehát szerencsém van — felelte vidáman Utocskin.

A dolgozószobában levette kabátját, lesimította rövidre nyírt, őszülő haját, közelebb hozott egy széket, és odaült Kasevarov asztalához.

Aztán nagy alakú noteszt vett elő aktatáskájából, és feljegyzéseibe pislogva részletes beszámolóba kezdett az építkezés legfontosabb szakaszainak állásáról. De mivel Kasevarov minderről tudott, kezdetben különösebb érdeklődés nélkül hallgatta Utocskint. Ám látogatója fokozatosan magára vonta figyelmét.

— Nem titkolom ön előtt, hogy aggasztó a helyzet az építkezésen — folytatta Utocskin. — Különösen veszélyesek azok a módszerek, amelyekkel az építésvezetőség megpróbálja rendezni a helyzetet...

— Mire gondol?

— Az építkezés általában, de a vízépítészet különösen megköveteli a vezető gondos előrelátását. Nincs veszedelmesebb egy építkezésen, mint a mának élni. A maguk építkezése szemléltető példája ennek. A tél váratlanul fogja érni magukat. És ezt Guszarov elvtárs makacsul nem akarja megérteni.

— Miért azonosítja a két fogalmat: Guszarov és vezetőség?

— Azért, mert Guszarov nemcsak hogy fittyet hány az igazgatóság utasításaira, amelyeket írott malasztnak tart, hanem itt, az építkezésen is maga alá gyűrt mindenkit, még a főmérnököt is. Egyébként tud róla, hogy Okrugin elutazott azzal a szándékkal, hogy más építkezésen helyezkedjen el?

Kasevarov hallgatott.

— Pedig Okrugin kiváló szakember, és más építkezésvezető mellett nagyon hasznos munkát végezhetne.

Kasevarov továbbra is hallgatott.

— Azért beszélek erről, mert tudomásom szerint ön, szakképzettségét tekintve, nem vízépítész.

— Az iparigazgatóságon szintén elmondja a véleményét Guszarovról?

— Nem feladatunk, hogy megállapítsuk az építkezésvezető alkalmasságát. Feladataink szerényebbek.

— Nem tudna egy kicsit áttörni feladata határain?

— Az iparigazgatóság vezetője már véleményt alkotott Guszа-

rovról, és a vezetőség, mint bizonyára tudja, nem szívesen változtatja a véleményét.

— Értem — mondta Kasevarov. — Köszönöm, hogy őszintén beszélt velem.

Utocskin távozása után Kasevarov mély töprengésbe merült. És minél tovább gondolkozott, annál szilárdabb lett a meggyőződése, hogy neki, a pártbizottság titkárának most nincs fontosabb feladata, mint megszabadítani alkalmatlan főnökétől az építkezést, és így megerősíteni a vezetést.

De amikor Kasevarov megérezte, hogy a megmásíthatatlan döntés megszületett benne, és tudta, hogy most már nem enged belőle, amíg meg nem valósítja, Guszarov bukásának tudata valami sajnálatfélét ébresztett benne. Szerette volna figyelmeztetni, megállítani, észre téríteni, amíg végképp el nem merül az ingoványban, ahonnan már nincs menekülés. És halvány remény pislákolt benne, hátha ezek a betyárságok mégis az építkezésvezető tudta nélkül történnek?

Kasevarov felvette a kagylót és tárcsázott.

— Én vagyok — felelt Guszarov.

— Jevgenyij Alekszandrovics, bizonyosan vannak előzetes eredményeid. Hogy állunk a havi tervvel?

— A havi tervvel? — nyújtotta a szót Guszarov. — Teljesítettük. Teljesítettük, az ön bolsevik irányításával. Van egyéb kérdése?

— Nincs — felelte Kasevarov, és letette a kagylót.

Mindent értett. Ügyet se vetett a Guszarov válaszában rejlő gúnyra. Mindent értett.

„Kutyából nem lesz szalonna" — gondolta a párttitkár. Kétségei nem gyötörték többé.

Hatodik fejezet

Szergejnek egész nap szüntelenül az járt a fejében, hogy este találkozik Zsenyával. Most hihetetlennek találta, hogy egészen tegnapig mintha idegenek lettek volna. Tegnap megérezte, hogy a lány is megörült a találkozásnak...

Társainak szemet szúrt Szergej elgondolkozó arca. — Szergej Vasziljevics nem úgy fest, ahogy az alkalomhoz illenék — jegyezte meg Kesa.

— Hogyhogy? — kérdezte értetlenül Szergej.

— A személyzet ünnepel, magának meg bánat ül az arcán.

— Ünnepel?

— Méghozzá kettős ünnepet. Az első, hogy Szemjon az utolsó száz kotróvödör földet emeli ki a havi terv számlájára. Délután már a túlteljesítésre dolgozunk. Tehát a prémium a zsebünkben van. A második... — Kesa Szemjonra sandított —, habár félek a főnökséggel szövődő diplomáciai bonyodalmaktól, elárulom — úgyis kibújik a szög a zsákból —, hogy Szemjon a láncokkal együtt a boldogságát is kihalászta a Bajkál-tóból.

— Kicsit sokat locsogsz, Kesa — mondta elnézően Szemjon.

— Ő, Szergej Vasziljevics — folytatta Kesa, ügyet se vetve Szemjon közbeszólására — a láncokkal együtt egy teljes hordó marénát is kihalászott a tóból, és egyenesen a kilences szállásra vitte. Ilyen felséges ajándéknak még a megközelíthetetlen Galina sem tudott ellenállni. Így szólt a bátor halászhoz és utazóhoz: „A tiéd vagyok!" A következő napirendi pontunk tehát Szemjon Perevalov és Galina Kovalenko esküvője. Már el is határoztuk, hogy egész prémiumunkat e szent célra fordítjuk.

Szergej gyengéden megrázta Szemjon vállát.

— Gratulálok! Szívemből gratulálok!

— Köszönöm, Szergej. Szeretnék már én is gratulálni neked.

Szergej érezte, hogy elpirul, és elfordult, noha Szemjon háttal ült neki, és semmiképp sem láthatta arcát.

A műszak befejezése előtt feljött az irányítófülkébe egy földmérő, és bejelentette, hogy fel kell mérnie, mennyi földet emelt ki az exkavátor egy hónap alatt.

— Tessék — mondta Szergej. — Itt van a fejtőhelyek terve. Itt fel vannak jegyezve az elmúlt hónapok teljesítményei. Mindaz, ami nincs bejelölve, augusztusra esik.

— Utasítottak, hogy a felmérést ma fejezzem be — mondta a földmérő. — Még ma jegyzőkönyvet kell felvennem, és le kell adnom a tervosztálynak.

— Nem irigylem magát — nevetett Szergej. — Sokáig fog itt körmölni.

— Sose nevessen — morogta a földmérő. — Együtt fogunk körmölni. Magának alá kell írnia a jegyzőkönyvet.

— Hát ez meg miféle újítás?

— Ez az utasítás.

Kesa nagylelkűen feláldozta előző nap váltott mozijegyét, és ott maradt segíteni. De még hármasban is csak akkor fejezték be a felmérést, mikor már alkonyodott. A jegyzőkönyvet az exkavátor fülkéjében írták, villanyfénynél.

— Mennyi a havi tervük? — kérdezte a földmérő, amikor összeállították a jegyzőkönyvet:

— Százhúszezer — válaszolta Szergej.

— Akkor áldomást iszunk. Valamivel több mint százhárom százalékot számoltam ki maguknak.

— Rajtunk nem múlik! — biztosította vidáman Kesa. Elégedett volt, és útközben egészen a szállásig tréfákkal, viccekkel szórakoztatta társait.

Szergej nem szívesen ment Zsenyához kezeslábasban, de már későre járt az idő, így kénytelen-kelletlen egyenesen az exkavátortól sietett hozzá.

Zsenya a nyitott ablaknál várta.

Amikor befordult a sarkon, Szergej nyomban megkereste szemével az ablakot, és elcsüggedt. Az ablak sötét volt. Elment... Most mit csináljon? De figyelmesebb vizsgálódás után észrevette Zsenya fehérblúzos alakját. A lány tehát várja.

— Te vagy, Szerjozsa? Várj, máris megyek — mondta Zsenya, és eltűnt a szoba sötétjében.

Mikor felbukkant a kapuban, és kilépett az ablakból ráhulló fénykévébe, Szergej előrenyújtott kézzel odament hozzá, de aztán, mintha csak most venné észre olajos kezeslábasát, megállt, és csüggedten így szólt:

— Bocsáss meg, Zsenya, még kezet sem adhatok. Egyenesen a munkából siettem ide.

A lány nevetett.

— Nem válik belőled gavallér, Szerjozsa. És én még arról ál-

modoztam, hogy sétálni megyünk az Angara partjára! Odanézz, feljön a hold! Nagy a te bűnöd. Méltó lesz a büntetés is. Ahelyett, hogy karonfognál, másfél méternyire kell jönnöd mellettem.

Szergej átkozta önmagát. Úgy érezte, megsértette a lányt, és elrontotta a kedvét. Zsenya azonban nem sértődött meg. Megértette, mennyire sietett hozzá a fiú, sietett, félt, hogy elkésik, hogy nem találja otthon, hogy nem láthatja. És olyan megindult öröm fogta el, hogy alig tudott uralkodni magán.

— Mi van veled, Zsenya? — kérdezte nyugtalanul Szergej, mert megérezte a lány zavarát.

— Semmi, Szerjozsa. Kissé elszédültem. Semmiség, már el is múlt. Gyerünk. Hiszen ki akartunk menni az Angara partjára.

Amíg megkerülték a telepet, Zsenya mesélt:

— Varvara Tyimofejevna, a szomszédom, ma elutazott szabadságra. Egy teljes hónapra. Megengedte, hogy használjam a szobáját. Nagyon jóban vagyunk. Téged is ismer. Azt mondta: „Az egyik legszorgalmasabb olvasóm. Igen rokonszenves fiatalember."

— De ez kellemetlen neked, Zsenya — ellenkezett tétován Szergej.

— Egyáltalán nem kellemetlen. Sőt, így még jobb is. Nappal dolgozom, este iskolában vagyok. A lakás egész nap bezárva... Tehát ne vitatkozz... Édesanyádnak kényelmes lesz. Erről én gondoskodom.

Aztán sokáig álltak az Angara meredek partján. Számtalan reszkető fényecske folyt össze a távolban, és csillogó mintájuk elárulta az építkezés körvonalait. Majdnem a túlsó partig húzódott egy kettős fénysor a duzzasztóművön. Fényszórók vakító foltjai jelezték a katlant, balrább pedig szerteszét hintett fények világították meg a betongyár építkezését. És messze be a sziget mélyére az exkavátorokhoz vezető utakat megvilágító lámpák alig kivehető szikrái villogtak, az exkavátorok megfontoltan mozgatták éles fényben sütkérező emlőkarjukat.

Odahallatszott hozzájuk a távolság tompította zaj, az építkezés sem éjjel, sem nappal nem szűnő zúgása. A telihold bőkezűen szórta fényét a folyó völgyére. Jól látszottak a sötét, lapos szigetek, melyeket a holdfényben szikrázó széles víz-szalagok vettek

körül. Alig érezhető csöndes, meleg szél fújdogált a Bajkál-tó felől, és magával hozta a tajga friss fenyőillatát.

— De jó itt! — suttogta Zsenya. — Akár reggelig itt állnék. És te?

— Én is.

— Nem akarsz indulni még?

— Nem.

— No jó... Akkor menjünk.

Hetedik fejezet

A tervértekezlet kezdete előtt Guszarov néhány szót váltott a tervosztály vezetőjével.

— Átadták a papírokat az ipari banknak?

— Át.

— Akadékoskodtak?

— Ritkán ment ilyen simán. Egyetlen felügyelő sem ment ki a létesítményekre.

— És az iparigazgatóság képviselői?

— Ugyanúgy viselkedtek. A tervet teljesítettük. Nekik is könnyebb.

— Fortuna kedveli a bátrakat — jelentette ki ünnepélyesen Guszarov. — Ezt már a régi rómaiak tudták. Mi az egész építkezés végső eredménye?

— Száz egész hét tized százalék.

— Elég kevés.

Szpiridon Lukics hízelegve mosolygott.

— A mi tized-százalékainkat százezrekkel mérik.

— Tudom. De ha sejtjük, hogy az ipari bank ilyen tapintatos... hozzátehettünk volna néhány százalékot.

Szpiridon Lukics összeráncolt homlokkal ingatta fejét.

— Veszélyes. A tizenhármas folyosót amúgy is csak ma kezdték betonozni.

— Ma kezdték, holnap befejezik. Minden világos, tervosztályvezető elvtárs. A csatát megnyertük!

Guszarov fellélegzett, végre túl van minden kellemetlenségen. Újra bebizonyította, hogy a nehézségek azért vannak, hogy legyőzzük őket...

Már régen munkához kellett volna látnia, Jevgenyij Alekszandrovics! Sok időt eltékozolt. Ha nem jár a fellegekben, és nem érzelmeskedik, ezek a Lugovszkojok, Fjodor Fjodorovicsok meg Kasevarovok már egytől egyik mórest tanultak volna. De meg fogják kapni! A kollégiumi ülés után mindegyiket a maga helyére teszi.

Ilyen harcias hangulatban nyitotta meg a szokásos tervmegbeszélést.

— A legközelebbi napokban jelentést kell tennem a miniszternek és a minisztériumi kollégium tagjainak az építkezés állásáról. Mai értekezletünk célja a kollégium ülésének mindenre kiterjedő előkészítése. Bebizonyítottuk, hogy van erőnk sikeresen megoldani a kitűzött feladatokat, bár voltak... — Guszarov pillantása mintegy véletlenül megállapodott Kasevarovon — voltak olyanok is, akik kételkedtek ebben. Most ezek a szkeptikusok remélhetőleg belátták hibájukat, meggyőződtek a kollektíva erejéről...

— Fellengzősen szónokol — súgta Nyecvetova fülébe a mellette ülő Utocskin.

— Ne zavarjon — szólt rá Nyecvetova. Örömét lelte az energikus, határozott, magabiztos Guszarovban.

— Nehéz körülmények között végeztük munkánkat — folytatódott a beszámoló —, és közben előkészítettük bonyolult gazdaságunkat a kemény szibériai télre. — Kravcsuk nem állta meg és jelentősen krákogott. — Mégis biztosítottuk a terv teljesítését. De határozottan le kell szögeznem, hogy munkánk eredményei jobbak is lehetnének, ha — Guszarov hatásos szünetet tartott — alacsonyabb és magasabb beosztásban levő vezetőink valamennyien éreznék a felelősséget a rájuk bízott feladatért. Sajnos, nem mindenkiről mondhatjuk el ezt. Egyesek megrettentek a nehézségektől, elbújnak a paragrafusok mögé, és e védelemben reménykedve, önkényeskedéstől sem riadnak vissza, nem hajtják végre az építkezésvezető határozott rendelkezéseit.

Guszarov újabb szünetet tartott és fülelt. A teremben halálos csend volt. Mindenki hallgatott, és azon töprengett, kire sújt le a főnök haragja.

— Kiadtam az utasítást, hogy mindenképpen sürgessék a földmunkákat, mégis leállították a nagy lépegetőt három napra, s ezzel veszélyeztették a terv teljesítését. Mire véljük ezt?

— A nagy lépegető főnöke helyesen járt el — Kasevarov nem tudta türtőztetni magát.

— Hogy értsem ezt? — lobbant fel Guszarov.

Kasevarov látta, hogy az építkezésvezető alkalmat keres az összetűzésre, de most nem volt értelme elfogadni a kihívást. Ezért nagyon nyugodtan és barátságosan válaszolt:

— Véleményem szerint, Jevgenyij Alekszandrovics, a nagy lépegetőn éppen arra törekedtek, hogy végrehajtsák az utasítását. Méghozzá nemcsak a látszat kedvéért, hanem valójában. Kijavították a gépet, megszervezték a folyamatos munkát és teljesítették a havi tervet.

Ha Guszarov ekkor képes a józan megfontolásra, meg kellett volna értenie, hogy Kasevarov lehetőséget ad neki a tisztességes visszavonulásra. De mivel a nap hősének érezte magát, visszavonulásról szó sem lehetett.

— Hiába játssza a békéltető szerepét — vetette oda gorombán a párttitkárnak. — A fegyelmet meg kell szilárdítani. Olyan helyzetet kell teremteni az építkezésen, hogy ne merjék semmibe venni a vezető utasításait. És ha ön, a pártbizottság titkára, nem óhajt ebben segítségemre lenni, majd megteremtem magam! Bármibe fog is kerülni.

— No, most kenyértörésre kerül a sor — mondta Lugovszkoj az ellátó osztály főnökének, de ez óvatos volt és hallgatott.

Szergej falfehéren ült, ajka remegett. Felkavarta Guszarov igazságtalansága. Hiszen az építkezésvezetőnek be kell látnia, hogy neki, Szergejnek, igaza van. Hiszen teljesítették a tervet! Hiszen az emberek napokig nem hagyták el az exkavátort. És köszönet helyett... de nem is a köszönet a fontos. A személyzet egyik tagja sem várt hálát, mégis megtett minden tőle telhetőt, sőt, többet is... Igen, úgy látszik, Jazkovnak igaza volt...

És Szergej, bár kezdetben ügyelt minden szóra, most úgy érezte, hogy teljesen mindegy, mit beszél ez a tekintélyes külsejű ember, akit nemrégen még a vezető mintaképének tartott.

Néha elhatolt tudatáig egy-egy mondat, s ebből megértette, hogy Guszarov Lugovszkojjal, a gépkocsi-hivatal főnökével és a katlanfőnökkel sem elégedett, és Ogurcovot meg Galperint állítja eléjük példaképül.

Szergejt már egyáltalán nem érdekelte az értekezlet, és megkönnyebbülten sóhajtott, amikor az ülés véget ért és elmehetett.

Guszarov felettébb elégedett volt a mai megbeszéléssel. Végre helyes hangot ütött meg. Ideje, legfőbb ideje mindenkit figyelmeztetni, hogy van vezetője az építkezésnek.

Még Tamarával kellett beszélnie. Segítsége nagyon hasznos lehet.

Amikor mind felálltak, azt mondta:

— Nyecvetova elvtársnő! Kérem, maradjon még egy kicsit. Furcsa levelet kaptam a Vízügyi Tervezőtől. Nagyon kérem, legyen segítségemre a megfejtésében.

— Miféle levelet? — kérdezte Nyecvetova, amikor kettesben maradtak.

— Sürgősen visszahívnak téged Moszkvába.

— Moszkvába? — csodálkozott Tamara. — De hisz a brigád többi tagjával együtt kellett volna visszautaznom.

— Azt mondod nekik, hogy visszahívtak. Különben, semmiféle levél nem jött. Én akarom, hogy még ma elutazz Moszkvába.

— Te akarod?

— Nagyon egyszerű az egész, Tamara. Szükségem van rá, hogy most Moszkvában legyél. Most készül a határozattervezet az ipari igazgatóságon. Te ismered a helyzetet az építkezésen, és sugalmazhatsz egyet-mást. Legfontosabb feladatod, hogy kipuhatold az ottani véleményt. Amikor jelentéstételre érkezem, nagyon fontos lesz tudnom erről.

— Ha kell, hát elutazom.

— Tudtam, hogy számíthatok rád — mondta örömmel Guszarov. — A jegyet illetően intézkedem, és este kikísérlek.

A vonatnak, amelyen Nagyezsda Vaszilijevna utazott, éjjel egy órakor kellett megérkeznie Bajkalszk állomásra. Zvjagin féltizenkettőkor elment a kocsiján Szergejért.

— Felhívtam a tudakozót — mondta Szergej, amikor beültek a kocsiba. — Negyven percet késik a vonat.

— Nem baj, majd várunk az állomáson. Jobb fél órával előbb érkezni, mint egy órával később — tréfált Zvjagin.

A nappal oly forgalmas út — amely összekötötte az építők telepét a várossal — most kihalt volt. Csak akkor hagyta el őket diadalmas berregéssel egy motorbicikli, amikor elhaladtak a javító- és gépgyár tömbjei mellett. A gyár hatalmas ablakai fényesen világítottak; Szergej gyönyörködött a kúpoló kemence görbe kéményéből feltörő szikraesőben. Odább a vasúti elágazás átjárójánál találkoztak egy Pobedával, amely a városból jött.

Amikor befordultak az állomás előtti térre, és megálltak a „Bejárat a vonatokhoz" feliratú rácsos kapu előtt, az állomás villanyórája öt perc híján tizenkettőt mutatott.

Hogy agyonüssék valahogy ezt a hihetetlenül hosszú időt, Szergej vett néhány újságot. Zvjaginnak nem volt kedve olvasni:

— Még lesz időm megborotválkozni — mondta, és bement a borbélyhoz.

Szergej üres sarkot keresett egy padon, közvetlenül a peron kijáratánál, és kinyitotta az újságot.

— Figyelem, figyelem... — harsogta a hangszóró.

Szergej aggódva az órájára pillantott. Talán behozta a vonat a késést? És Zvjagin sehol...

— ...a Habarovszk—moszkvai gyors érkezik a második vágányra.

Szergej ismét az újságért nyúlt, ebben a pillanatban a közvetlen közelében megpillantotta Guszarovot s mellette egy magas nőt drapp felöltőben, világos filckalapban. Ejnye, mintha ma már látta volna ezt a nőt valahol. Igen, az építkezésvezető előszobájában, a tervmegbeszélés előtt. Mindenesetre az is így volt öltözve.

— Lám, Tamara, késés nélkül futott be a vonatod — mondta

Guszarov, és olyan közel mentek el Szergej mellett, hogy a férfi bőrkabátjának szárnya súrolta a térdét.

Nemsokára jelezték, hogy a Moszkva—bajkalszki vonat befut az első vágányra.

— Menjünk — mondta Szergej, és a kijárathoz indult.

Az Angara felett ívelő híd alatt már feltűntek a vonat fényei.

— Menjünk előbbre — szólt Zvjagin —, a harmadik kocsi távolabb áll meg, az állomáson túl.

A fáradtan fújtató mozdony elhaladt mellettük, és a vonat eltakarta a második vágányon álló szerelvényt. Szergej szaporán lépkedett Zvjagin mögött, és a mellettük elfutó vagonok tábláit figyelte... Itt a hármas számú vagon... Egymáshoz csapódtak az ütközők, csikorogtak a fékek...

Szergej szétlökdösve a tömeget, odafurakodott a lépcsőhöz. „Hol a mama?"

Testes férfi állt a legfelső lépcsőn, sárga bőrönddel a kezében, és teljesen elzárta a kijáratot. Nem sietett, megvárta, míg a vonat egészen megáll. Lassúsága feldühítette Szergejt. A férfi nehézkesen lelépett a peronra. Néhány utas még követte. És végre feltűnt az ajtóban az anyja, gondterhelt arcán enyhe zavar tükröződött. Kék átmeneti kabátot, bolyhos szürke kendőt viselt, és tömött útitáskát tartott a kezében.

Szergej elébe ugrott, és segített a leszállásnál.

— Szervusz, Szerjozsa! — szólalt meg az anyja és megcsókolta, fia pedig a mellához szorította, és szótlanul simogatta őszes haját, soványka vállát...

Guszarov csaknem beléjük ütközött. Felismerte Szergejt, és ez arra ösztönözte, hogy alaposabban belenézzen a mellette álló asszony arcába. Valami nagyon ismerős volt a nő tekintetében, ebben a most is kissé szomorkás, kék szempárban.

„Csak nem ő... Nagya?... Nem... nem lehet! És miért van vele... ez a fiatalember?..."

Még nem is sejtette, mekkora csapás fogja érni, de már egyre növekvő, érthetetlen szorongást érzett.

És akkor meghallotta Szergej gyengéd, rettenetes szavait:

— Annyira hiányoztál, édesanyám!

A külváros utcái mögöttük maradtak. A kocsi könnyedén vette a hosszú, lankás emelkedőt, és kijutott a folyó partjára. Szergej megkereste a megannyi villogó pont között a nagy lépegető exkavátor emelőkarjára szerelt reflektorok mozgó fényeit, és büszkén megmutatta az anyjának.

— És hol helyezel el, Szerjozsa? Hiszen közös szálláson laksz, nem? — kérdezte Nagyezsda Vasziljevna.

— Van szobád. Felajánlották nekem... Nagyon közel az én szállásomhoz.

Nagyezsda Vasziljevna megérezte fia szavaiban a zavart, de nem faggatta tovább.

Mint Szergej remélte, Zsenya várta őket.

A leány nagyon izgatott volt, mert eszébe jutott, hogy Szergej anyja még félreértheti vendégszeretetét. Aggodalmát a vendég elhelyezésével járó sürgés-forgással leplezte.

Zsenya egy csapásra megtetszett Nagyezsda Vasziljevnának. Előrelátó gondoskodását nem érezte hízelgésnek, a leány tisztelettudóan, de öntudatosan viselkedett.

A vendéget legjobban az hatotta meg, ahogy Zsenya Szergejjel beszélt.

Anyai ösztöne felfogta a két fiatal ember őszinte vonzalmát, és megsejtette, hogy a kölcsönös tartózkodás mindennél jobban bizonyítja érzéseik mélységét és őszinteségét.

Zsenya már terített asztallal várta őket. Nagyezsda Vasziljevna a késői időre hivatkozva, igyekezett visszautasítani a kínálást, de Zsenya azt mondta:

— A néni vendégünk, és most mi alkalmazkodunk.

Nagyezsda Vasziljevna az órájára pillantott.

— Igen, Moszkvában még csak kilencre jár az idő. Csakhogy maguk, kedves vendéglátóim, holnap nem az én időszámításom szerint indulnak munkába.

— Szabadságon vagyok — nyugtatta meg a leány. — Szerjozsa pedig... Szerjozsa főnök. És a főnökök nem késnek, csak az ügyes-bajos dolgaikat intézik.

— Még nem tanultam meg, hogy főnöknek érezzem magam — mosolygott Szergej.

Édesanyja mégsem egyezett bele, hogy sokáig elüldögéljenek, mert kimerítette az utazás, álmos.

Zsenya kikísérte Szergejt. Megálltak a tornácon. Nagyon szerettek volna legalább néhány percet kettesben tölteni. A lány volt az erősebb. Mindkét kezét odanyújtotta Szergejnek:

— Menned kell, Szerjozsa.

A fiatalember belátta, hogy Zsenyának igaza van, hogy úgy kell tennie, ahogy ő mondja, bármily nehéz is. Érezte, hogy a lány csak azután fogja kitárni a lelkét, ha meggyőződik róla, hogy az anyja szívéhez férkőzött.

S amikor a lány felszaladt néhány lépcsőfokon, utána szólt:

— Zsenya, kedves! Köszönök mindent!

Másnap reggel Szergej épp akkor állított be egy csomaggal, mikor Zsenya reggelihez terített, és Nagyezsda Vasziljevna tompán fénylő, jókora szőlőfürtöket rakosgatott a lapos kosárkából egy nagy, hosszúkás tálra.

A csomagban szintén szőlő volt. Ezen mindhárman nevettek.

Ma már Szergej volt a vendég, s derekasan meg is vendégelték. De sietett, csakhamar el is szaladt, s kettesben hagyta anyját Zsenyával.

— Este itt leszek, amilyen korán csak lehet — mondta szendviccsel a kezében, és eltűnt az ajtó mögött.

Reggeli után Zsenya kivitte Nagyezsda Vasziljevnát az Angara partjára, hogy megmutassa az építkezést.

— Lesz mit mesélnem a tanítványaimnak az építkezésről — mondta a vendég, amikor kiértek a meredek folyópartra.

— Tetszik látni a sziget legszélén Szerjozsa nagy lépegető exkavátorát? — mutatta Zsenya, és Nagyezsda Vasziljevna sokáig nézte, mint forog méltóságosan az emelőkar a szürke halmok felett, amelyek félig eltakarták az óriási gépet.

Aztán felbaktattak a hegyre.

A folyó éles kanyarral kitört a sűrű erdő borította hegy mögül, és több ágra szakadva, körülvette az alacsony, zöld szigeteket; a két szakadékos part között teljesen kitöltötte a völgyet.

— Soha nem láttam ilyen csodálatos színű vizet — szólalt meg Nagyezsda Vasziljevna. — Nem is kék és nem is zöld. Milyen tiszta, mély árnyalat!

— A Bajkal-tónak még szebb a vize — mondta Zsenya. — Ott minden olyan gyönyörű. Tessék megkérni Szergejt, hogy vigye el a tóhoz.

— Nincs túlságosan messze?

— Egyáltalán nincs — felelte a lány. — Derűs, szélcsendes nyári napokon idelátszanak a Bajkáli-hegyek. Hó fedi a csúcsokat, és úgy látja az ember, mintha finom, áttetsző csipkék függnének az égen. Legjobb a folyón felmenni a tóhoz. Nagyon szépek a meredek partok, erdő borítja őket.

— Tudja, Zsenya, mi jár most az eszemben? — kérdezte Nagyezsda Vasziljevna rövid hallgatás után. — Itt állunk mi ketten, és gyönyörködünk ebben a szépségben, ott pedig — a duzzasztógát tömör, szürkéssárga vonulatára mutatott — emberek ezrei dolgoznak. Egy-két esztendő múltán minden megváltozik erre. Víz alá merülnek a szigetek, maga a folyó is eltűnik az új tenger széles áradatában, ám a szépség megmarad. És azok az emberek, akik néhány év múlva feljönnek erre a hegyre — talán mi ketten is, Zsenya — az új szépségben gyönyörködnek majd.

Zsenya eltökélte, hogy még ma feltétlenül elmond mindent Nagyezsda Vasziljevnának. Tudta, hogy egész további sorsa ettől a vallomástól függ. Olykor riasztó kétségek kerekedtek felül benne, ilyenkor nagyon szenvedett. De a gyötrő várakozás még roszszabb volt. Többször elszánta magát, hogy belefog az elkerülhetetlen, nehéz beszélgetésbe, de mindannyiszor habozva megakadt, nem találta az alkalmas szavakat.

Szerencsére, Nagyezsda Vasziljevna maga sietett segítségére.

Szergej anyja semmiben sem tűrte a határozatlanságot. Nem kételkedett benne, hogy a fiát és ezt a leányt nem csupán baráti szálak fűzik össze. És arról is meg volt győződve, hogy nem titkolnak előtte semmit, és hogy kettőjük tartózkodó kapcsolata nemcsak képmutatás. Megértette, hogy várják tanácsát, és azt is megérezte, hogy különösen Zsenyának van szüksége erre a tanácsra.

Nagyezsda Vasziljevna leültette maga mellé a lányt a fűre, majd gyengéden, egyszerűen így szólt:

— Zsenya, én nem értem a maguk kapcsolatát. Szerjozsa írt nekem magáról. Már nagyon vártam, hogy lássam és megismerjem magát. Csakhogy... bizonyára megöregedtem. Végre találkoztam magával, de még nem értem meg. Bocsásson meg őszinteségemért... Meg aztán, úgy látom, Zsenya, maga akart mondani nekem valamit.

Zsenya lehorgasztott fejjel hallgatott. Ám mikor felemelte sápadt arcát, sem félénkség, sem zavar nem tükröződött már a szemében.

— Köszönöm az őszinteségét. És ugyanolyan egyenesen válaszolok, mint ahogyan kérdezett. Nem könnyű megtennem... En... szeretem Szerjozsát... nagyon szeretem... — A lány kezébe temette arcát és elhallgatott. — És csak tiszta lélekkel tudok visszatérni hozzá. Lehet, hogy el tetszik fordulni tőlem... nem mindenki értheti meg... Az embernek magának kell átélnie... Mindent elmondok, tessék megítélni, mit tegyek.

És Zsenya elbeszélte első szerelmének szomorú történetét. Elmondta becsületesen, bátran és nem hibáztatott senkit, csupán önmagát.

Nagyezsda Vasziljevna hallgatta, s feltárult előtte a leány igaz és tiszta lelke. Sok nyomasztó emléket ébresztett benne ez a vallomás. Ő meg tudta érteni... Hiszen maga is átélte...

Zsenya elhallgatott, és fáradtan a karjára hajtotta fejét. Nem mert Nagyezsda Vasziljevna szemébe nézni, és nem látta, hogy az asszony szeme mint telik meg könnyel.

— Kedves kislányom! — Nagyezsda mellére vonta Zsenya fejét. — Nincs miért szégyenkezned. Örülök, hogy leányomnak nevezhetlek.

Zsenya az ölébe hajtotta fejét — egészen úgy, ahogy a gyerekek szokták —, és hangtalanul zokogott.

Az ipari bank felügyelőinek ellenőrzési jegyzőkönyve, valamennyi szükséges irattal együtt, ott feküdt Kasevarov asztalán.

Este hatra tűzték ki a pártbizottság ülését.

Kasevarov kiment az előszobába, és azt mondta Lizának, a gépírónőnek:

— Liza! Hívasd ide Ogurcovot és Galperint. Aztán hívd fel Perevalovot, hogy ne hatra jöjjön, hanem egy órával korábban, ötre.

Néhány perc múlva Liza jelentette, hogy Ogurcov és Galperin hamarosan itt lesz, de Perevalov nincs a munkahelyén, reggel váltották.

Kasevarov abbahagyta a határozattervezet írását, és az órájára pillantott.

— Háromnegyed kettő. Ha lefeküdt is, már biztosan kialudta magát. Menj el a kocsimon Perevalovhoz. Feltétlenül legyen itt ötre.

— És ha nincs otthon? — kérdezte Liza a küszöbről.

— Tedd tűvé az egész építkezést, de kerítsd elő. Ötre itt kell lennie a pártbizottságon.

Szemjon nem volt otthon. Liza a kilences szálláson talált rá.

Galja kicsiny szobáját megtöltötték a vendégek. Szemjonon kívül ott volt három lány Galja brigádjából, meg Kesa Usztyancev.

Mindnyájan Kesára figyeltek. A legény a szoba közepén állt és hadonászva szónokolt.

— Sem a termelésben, sem a magánéletben nem szabad elszakadnunk a kollektívától. Minthogy szocializmusban élünk, nyomatékosan követelem, hogy a kollektíva érdekei ne szenvedjenek csorbát. Szemjon persze úgy cselekszik, mint egy hamisítatlan egyéni gazda: magában nősül, ahelyett, hogy megvárná a barátait...

— Aztán ki menne hozzád? — vágott szavába a vidám Ljubka. — Halálod napjáig fecseghetsz. Úgyis anélkül szenderülsz jobblétre, hogy megízlelnéd a házasélet örömeit.

Mindnyájan nevettek.

Liza kapott az alkalmon, hogy Kesa félbehagyta szónoklatát, és odament Szemjonhoz.

— Látod, Galja — mondta Szemjon —, kár volt vitatkoznunk. Útre el kell mennem.

— Ó, lányok! — sóhajtott Galja. — Nehogy pártemberhez menjetek férjhez. Soha sincs szabad ideje. Még moziba se lehet elvinni.

— Pártonkívülit viszont nem érdekes szeretni... — mondta énekelve Ljubka, és jelentős pillantást vetett Kesára.

— Ljubasa! Miért személyeskedik? — kérdezte könyörögve Kesa. — Egyébként súlyosan téved. Lesz mozijegy. És mivel ez a fontos személyiség így is, úgy is elmegy, nem kell a gyermekelőadásért törnünk magunkat. Megnézzük a nyolcórás előadást. Igazam van, Galja?

— A tízórásra talán odaérnél? — kérdezte Galja Szemjont.

— Aligha. Menjetek nélkülem.

— El is megyünk!

— Én is azt mondom, menjetek csak — mosolygott barátságosan Szemjon. — Én majd — Galja füléhez hajolt — a pártbizottsági ülés után idenézek.

Kiálló arccsontú lány nyitott be a szobába kezeslábasban és habarccsal telefröcskölt gumicsizmában.

— Galja, cédulát hoztam a munkavezetőtől.

— Bájos ismeretlen! — kiáltotta Kesa összecsapva a bokáját. — Mielőtt belépnénk egy idegen szobába, illendő volna udvariasan kopogtatni.

— Magának lehet, hogy idegen szoba, de nekünk nem! — vágta oda a lány, és becsapta maga mögött az ajtót.

— No, lányok, ma sehogyan sem sikerül moziba mennünk — mondta Galja, amikor elolvasta a cédulát. — Négy órára munkába kell állnunk.

— Harmadik hete nincs egy szabadnapunk — szólalt meg panaszos hangon egy hegyes orrú, alacsony lány, aki eddig szótlanul ült a sarokban.

— Ne sírj, Vaszenyka — ellenkezett Ljubka. — Így legalább egy hónap alatt megkeresed a kelengyére valót.

— Szaladjatok végig, lányok, a szobákon — rendelkezett Galja —, szóljatok a brigádnak. Félnégykor indulunk.

— Egy perc figyelmet! — emelte fel karját Kesa. — Így tehát, elvtársak, vonjuk meg mai értekezletünk mérlegét. Szemjon szombatig elfoglalja új, fényűző lakását. Szombaton, húsz óra nulla nulla perckor ünnepi gyűlésen találkozik a nagy lépegető személyzete, valamint az első számú betonozó brigád, Szemjon Perevalov és Galina Kovalenko esküvője alkalmából. A zenekar tust húz! Lelkes tapsvihar, mely később ovációvá fokozódik!

— Elég már, Kesa — intette le Galja. — Ne tarts fel minket. Fussatok, lányok.

— Igenis, brigádvezető elvtárs! — vágta rá Ljubka.

— Amerre a lányok, arra tartok én is! — rikkantotta Kesa, és utánuk iramodott.

— No, hálistennek, végre mindenkinek eszébe jutott, hogy elmenjen — mondta Galja. Ülj le, Szenya, legalább néhány percig legyünk kettesben. Úgy elfáradtam ettől a zsibvásártól. Hát még ha arra gondolok, mennyi, de mennyi munka vár még szombatig! Bizony nehéz egyedül élni, a mama nélkül! Emlékszem — akkor még otthon voltam —, amikor a nővéremet férjhez adták, más dolga sem volt, csak ült és hímezte a törülközőket. A sok lótás-futás az anyánkra maradt. Én meg itt mindent magam végzek. Jó, hogy legalább a lányok segítenek... Lám, ma le akartam mosni az ablakokat. Megint nem sikerült.

— És miért dolgoztok olyan hajrában már a hónap eleje óta? — kérdezte Szemjon.

— A tizenhármas folyosó miatt. A munkavezető azt írja, ma okvetlenül be kell fejeznünk. Két brigádban fogunk betonozni. Úgy mondják, már a múlthavi jelentésbe bevették, de még most sincs készen.

— A múlthavi jelentésbe? — kérdezte Szemjon. — Alig hiszem, hogy Fjodor Fjodorovics ilyen dologba beleegyezzen.

— Fjodor Fjodorovics nincs itt. Filenkin helyettesíti. De nem az ő keze van a dologban. Azt beszélik, felsőbb utasítás. Most aztán, ha beleszakadunk is, de be kell fejezni. Jól megszenvedsz, Kovalenko-brigád!

— Az utolsó héten.

— Miért az utolsó héten?

— Hétfőtől már Perevalova brigádja fog megszenvedni.

— Ej, te, de sietős! — mondta Galja. Felkapta a fejét, és boldogan csillogó szemével a legényre nézett. — Már ne is jusson eszedbe. A lányok úgyis azt mondják: „Most majd itthagysz minket. Minek dolgoznál? Szemjon ezreket keres."

— És erre te?

— Én azt feleltem: „Sose búsuljatok, lányok. A brigádunk eddig is együtt tartott, ezután is így lesz. Együtt kezdtük az építkezést, együtt is fejezzük be." És tudod, Szenya, eszembe jut most, hogyan jöttem el ide, Szibériába. Anyám sírt: „Gondold meg, esztelen!" A nővéreim is lebeszéltek. És meg csak azt hajtogattam: „Elmegyek!..." Megsúgta a szívem, hogy találkozom veled...

És még szorosabban simult Szemjonhoz...

Tizenegyedik fejezet

Filenkin főmunkavezető izgatottan szaladgált a körzetben.

Tegnap megkapta az építkezésvezető utasítását, hogy huszonnégy óra alatt be kell fejezni a tizenhármas folyosó betonozását. Guszarov minden percben megérkezhetett, és Filenkin már érezte a vihart.

Látnivaló volt, hogy lehetetlen teljesíteni a feladatot. Még a mély árok egész hosszában serényen dolgoztak az emberek. Időről időre billenőkocsik gördültek oda. Karosszériájukra és vezetőfülkéjükre rászáradtak a fehéres betoncseppek. A teherautók óvatosan az árokig hátráltak, és nagyméretű, alacsony ládákba öntötték a kásás, sötétszürke masszát, amelyet innen talicskákon hordtak szét a betonozás helyére.

A folyosó falait betonozták. Helyenként már teljes magasságig emelték a falat. De a folyosónak azon a végén, amely a fő-szállítóműhöz csatlakozott, még körülbelül egy méter hiányzott ahhoz, hogy a fal elérje a föld felszínét. Ezután már csak a födémet kellett betonozni.

Nem is álmodhattak arról, hogy a kitűzött határidőre befejezzék az egész munkát. Filenkin tökéletesen tisztában volt ezzel, és csak arra vigyázott, nehogy olyasmit gondoljon az építkezésvezető, hogy kellő buzgalom nélkül hajtják végre parancsát.

Éppen ezért utasította Jazkovot, hogy rendelje munkára Kovalenko brigádját.

— Minek? — ellenkezett Jazkov. — Amúgy sincs hol megfordulni. Csak egymás lába alatt lennénk.

De Filenkin tudta, hogy minél több az ember, annál inkább az a látszat, hogy megfeszített munka folyik, ezért ragaszkodott rendelkezéséhez.

Guszarov félötkor érkezett meg a körzetbe, amikor Galja Kovalenko brigádja már munkához látott.

Filenkin azonnali fejmosásra számított, ám őszinte csodálkozására, egyelőre megúszta.

— Reggelre befejezik? — kérdezte Guszarov.

— Feltétlenül befejezzük — bólogatott Filenkin. Még mindig nem hitte, hogy elkerülte a vihar.

— Ide hallgasson, tisztelt Filenkin elvtárs — folytatta az építkezésvezető jeges udvariassággal. — Igyekezzék jól az eszébe vésni, amit mondok. Ha reggelre nem készül el a folyosó, súlyos kellemetlenségek fogják érni. Érti?

Filenkin megértette, hogy ha reggelre nem fejezik be ezt az átkozott tizenhármas folyosót, akkor számára nincs kegyelem. Visszakozni nem lehetett. Amikor három nappal ezelőtt aláírta a kettes számú szabványt, felégette maga mögött a hidat... Bebizonyítani, hogy maga Guszarov kényszerítette erre, nagyon nehéz dolog, de még ha könnyű lenne is, Filenkin sohase merne kezet emelni az építkezésvezetőre.

Guszarov ügyet se vetett a lehangolt munkavezetőre. Megszemlélte az egész folyosót. Filenkin szótlanul követte.

Amikor a legszélső szakaszhoz értek, ahol a Kovalenko-brigád dolgozott, Guszarov megállt. Itt még a falat betonozták.

— Lemaradunk, lemaradunk, virágszálak? — kérdezte.

Galja vállat vont.

Filenkin megmagyarázta, hogy Kovalenko brigádja elsőnek fe-

jezte be a fal betonozását a maga szakaszán, és most már túlórában dolgozik, hogy a lemaradó brigádoknak segítsen.

— Milyen feladatot kapott a brigádja? — kérdezte az építkezésvezető.

— A három utolsó szakasz betonozását kell elvégeznünk — felelte Galja.

— És a födémet is?

— A födémet is.

— Be fogják fejezni?

— Igyekszünk.

— És ha nem sikerül?

— Nem kenyerünk a fecsegés — vágott vissza Galja. — Hosszú az éjszaka. Amíg nem végzünk, itt maradunk.

— Ez már derék beszéd — helyeselt Guszarov, és pártfogón megveregette a lány vállát.

Galja elrántotta a vállát. Kis híján kiszaladt a száján: „Én nem vagyok Ányka!" Vészjósló fény gyúlt a szemében. Guszarov azonban mindezt sértődöttségnek tulajdonította, amiért kételkedett bennük, és nevetett magában: „Sebaj, annál dühösebben dolgozik."

Jazkov futott oda lihegve Filenkinhez.

— A gépész nem ad szivattyút.

— Talán nem is lesz rá szükség? — kérdezte habozva a munkavezető.

— Maga is látja, mi lesz — ellenkezett Jazkov. — Szemmel láthatóan emelkedik.

— Mi a baj? — érdeklődött Guszarov.

— A víz — mondta fáradtan Filenkin, és legyintett.

És csak ekkor ötlött Guszarov szemébe, hogy zavaros víz sárgállik a keskeny árokban, amelyet egyik oldalon a folyosó betonfala, a másikon meredek földoldal határolt.

„Akár a vizesárok a lovagvár falai körül" — gondolta Guszarov.

Nem látszott, vajon emelkedik a víz vagy azonos szinten marad, s csak alaposabb vizsgálódás után lehetett észrevenni az árok oldalából szivárgó, alig észrevehető erecskéket.

— Honnan jön ez a víz? — kérdezte az építkezésvezető.

— Ősz van. Emelkedik a folyó szintje, és a talajvíz követi — válaszolta Filenkin. — Itt ráadásul laza a talaj. Azelőtt áteresz volt itt, de feltöltötték. Láthatja, friss a töltés. Mondd meg a gépésznek — fordult Jazkovhoz —, hogy sürgősen állítsa le a szivattyúkat.

És Filenkin már-már kijelentette az építkezésvezetőnek, hogy abba kell hagyni a betonozást, és ki kell vonni a munkásokat. Egy szerencsétlen pillanatban megcsúszhatnak az árok oldalai... De eszébe jutott a kettes számú szabvány, és gyáván hallgatott. Az is lehet, hogy megússzák. Nem túl meredek a lejtő, meg nem is nagyon magas...

Guszarov nem is gondolhatott a munka abbahagyására. Különösen ma nem. Egy óra múlva kezdődik a pártbizottság ülése. Kellemetlen ülés lesz... Már átnézte az ipari bank felügyelőinek jelentését. A gazemberek mindent kiszaglásztak... A töltéssel és a polgári építkezéssel kapcsolatban még lehet vitatkozni. De itt ez a tizenhármas folyosó... ezzel már nehezebb a helyzet... Éppen ezért kétszeresen fontos, hogy reggelre elkészüljön.

Guszarov biztos volt benne, hogy Ogurcov és Galperin nem árulja el, és remélte, hogy ép bőrrel megússza a dolgot. De ennek érdekében okvetlenül ki kellett köszörülni a csorbát a tizenhármas folyosóval.

— Reggelre be kell fejezni, ha törik, ha szakad! — utasította Filenkint, és beszállt a kocsijába.

Tizenkettedik fejezet

Guszarovnak egy órája maradt a pártbizottság üléséig, hogy Ogurcovval és Galperinnel tárgyaljon.

— A duzzasztógát-hivatalba! — mondta Guszarov, amikor sofőrje visszapillantott az útelágazásnál.

Ogurcovot azonban nem találta a hivatalban. Dolgozószobájából Guszarov rögtön felhívta a polgári építkezés irodáját, és végképp elöntötte a méreg. Galperin sem volt a helyén.

„Mi az ördögnek mentem a folyosóhoz! — bosszankodott. — Az a folyosó nem szalad el előlem. Előbb tárgyalnom kellett volna. Különösen Ogurcovval."

De különben sem sikerült volna tárgyalnia velük. Kasevarov ugyanis csak azután közölte vele az ülés napirendjét, és küldte el az ellenőrzés jegyzőkönyvét, amikor meghallgatta Ogurcovot és Galperint, és mindkettőjüket nyomban leültette ott a pártbizottságon, hogy magyarázatot írjanak a jegyzőkönyvhöz.

Guszarov hazahajtatott, jó étvággyal, alaposan megebédelt, és pontosan hat órakor megjelent a pártbizottságon.

Sokan voltak a kis előszobában, zajosan beszélgettek. Guszarov megállt a helyiség közepén és körülnézett. Az alapszervi titkárok a nyilvántartás vezetőjét, Marija Ivanovnát rohamozták — nagyon szigorú arcú, kicsi, sovány asszony volt —, és mindegyik a maga ügyeit igyekezett előbbre vetetni. A sarokban, a páncélszekrény mellett, töprengő, borús arccal ültek a meghívottak, köztük Kuzma Szemjorkin.

Guszarov odament hozzá.

— Mi az, Kuzma, fő a fejed? Ne lógasd az orrod. Támogatunk!

De a legény nem volt hálás a biztatásért.

— Nincs szükségünk alkudozásra. Amit ránk szabnak, elfogadjuk.

Guszarov úgy tett, mintha nem venné észre a válasz élét, elmosolyodott és bement a dolgozószobába. Fjodor Fjodorovicson kívül már ott volt a pártbizottság minden tagja, ott ültek a vörös szaténterítővel borított hosszú, keskeny asztal két oldalán, és halkan beszélgettek.

Guszarov még soha nem ült egy asztalnál a pártbizottság többi tagjával. Rendszerint Kasevarov íróasztala mellett foglalt helyet. De ma a városi pártbizottság titkára ült ezen a helyen. Guszarov összevonta a szemöldökét — nem számított a városi pártbizottság titkárának megjelenésére —, odament a szoba sarkában levő díványhoz és leült.

Kasevarov csengetett. Marija Ivanovna bejött a felvételi ügyeket tartalmazó mappával. Kasevarov megnyitotta az ülést, és ismertette a napirendet. A napirend rövid volt. A felvételi és sze-

mélyi ügyeken kívül, csak egy kérdés várt megtárgyalásra: „Az ipari bank ellenőrzési jegyzőkönyvének megtárgyalása."

A megfogalmazás szándékosan ártatlan csengése nyugtalanította Guszarovot, de aztán arra gondolt, hogy nyilván a városi bizottság titkárának tanácsára Kasevarov nem akarja kiélezni a kérdést, és elmosolyodott. A városi bizottságban természetesen józanabbul ítélik meg a helyzetet, és megértik, ki is voltaképpen Szibéria legnagyobb erőmű-építésének vezetője.

Amikor a felvételi ügyek tárgyalása vége felé járt, Fjodor Fjodorovics lépett a szobába. Szemjon, aki az asztal végén ült, felállt, és utat engedett neki az üres székhez.

— Miért jött vissza még a szállítás befejezése előtt? — kérdezte Guszarov, szigorú pillantást vetve a katlanfőnökre.

— Táviratilag visszahívtam — felelte Kasevarov. — Ma elvi kérdést tárgyalunk meg, amelynek eldöntésében a pártbizottság minden tagjának részt kell vennie.

Noha Kasevarov igen nyugodtan válaszolt, volt valami a hangjában, ami aggodalomra késztette Guszarovot.

A felvételi ügyek tárgyalása végre befejeződött.

— Hívja be az ipari bank képviselőjét meg Ogurcov és Galperin elvtársat — mondta Kasevarov Marija Ivanovnának.

Elsőnek az ipari bank ellenőre jött be. Kissé hajlott hátú, magas, középkorú férfi. Rövidre vágott hajat viselt, sovány, vértelen arcán epés kifejezés tükröződött.

Kasevarov helyet mutatott neki az íróasztala mellett álló szabad széken. Az ellenőr leült, kinyitotta fekete viaszosvászon mappáját, iratokat vett elő, komótosan törölgette a tokjából előhúzott csíptetőjét, orrára illesztette, és az iratokba merült.

Ogurcov és Galperin megállt az ajtóban.

Ogurcov, medvemódra forgolódott, körülszemlélődött, és szeretett volna leülni egy szabad székre a dolgozószoba túlsó sarkában. Ám a fürge Galperin megelőzte, mire Ogurcov még mogorvább lett, odament a díványhoz és nehézkesen letelepedett Guszarov mellé.

— Mennyi időre van szüksége? — kérdezte Kasevarov a felügyelőtől.

A férfi csíptetője fölött rápillantott.

— A jegyzőkönyv három oldal. Úgy vélem, hat perc elegendő lesz.

— Kérem, kezdjen hozzá — mondta Kasevarov.

A felügyelő halkan, egyenletesen, nagyon közönyös hangon olvasott. Mindnyájan feszült figyelemmel hallgatták. Guszarov igyekezett a legteljesebb közönyt színlelni, és ez egyelőre sikerült is neki. Kasevarov viszont olyan figyelmesen hallgatta, hogy azt hihette az ember, nem ismeri a jegyzőkönyv tartalmát.

— ... A szigeti duzzasztóműnél — olvasta a felügyelő — harmincezer köbméterrel többet mutattak ki azáltal, hogy a kettes számú szabványhoz csatolták a vasúti pályatest alá épített két, ideiglenes töltést. A hozzáírás összege: ötszáznegyvenezer rubel ...

— Ez igen!... — krákogott a Fjodor Fjodorovics mellett ülő Vjaznyikov sofőr, a pártbizottság tagja.

— ... A betonozás terjedelmét megnövelték azzal, hogy a tizenhármas folyosót a kettes számú szabványhoz csatolták, amelyet a gyakorlatban az ellenőrzés napjáig sem fejeztek be ...

— Sőt, még el sem kezdték! — kiáltotta Fjodor Fjodorovics.

Kasevarov felemelte a kezét, nyugalomra intve a katlanfőnököt.

— ... A hozzáírás összege: százhúszezer rubel — folytatta a felügyelő, ügyet sem vetve Fjodor Fjodorovics közbeszólására. — A polgári építkezés hivatalában nagyszámú olyan létesítményt csatoltak a kettes számú szabványhoz, amelyet még nem fejeztek be ...

— Kiderül, hogy mindnyájan ludasak — mondta Vjaznyikov. Galperin a sofőr szúrós pillantása alatt összehúzta magát.

— ... A hozzáírás teljes összege az augusztusi terv teljesítéséről adott jelentésben egymillió százharmincezer rubel. Az említett összeget következésképpen semmisnek nyilvánítjuk az építőhivatal számláján.

A felügyelő levette csíptetőjét, megtörölgette, majd folytatta:

— A jegyzőkönyvhöz csatolták a munkák végrehajtóinak magyarázatát, akik aláírták a kettes számú szabványon szereplő felnagyított jelentést ...

— Várjon egy percet — szólt közbe Kasevarov. — Ogurcov és Galperin elvtárs itt van, megadjuk nekik a szót. Ami a tizenhármas folyosót illeti, ott nincs szükség semmilyen magyarázatra. Máig sem fejezték be.

— Pontatlanok az értesülései — ellenkezett Guszarov. — Nem volt érdemes hivatkozni rájuk. Reggel együtt ellenőrizhetjük. A tizenhármas folyosó elkészült.

— Hogy készült volna el! — kiáltotta teli torokból Fjodor Fjodorovics.

Mindnyájan ránéztek.

A katlanfőnök ellökte magától Szemjont, aki vissza akarta tartani, és felállt az asztaltól. Ráncokkal barázdált, szélfútta arca falfehér volt.

— Megtiltottam, hogy betonozzák a folyosót!

— Én pedig megparancsoltam! — vágta rá Guszarov kiabálva. — És el is készült!

De Fjodor Fjodorovics már nem hallgatott rá, Kasevarov asztalához sietett. Kasevarov szintén felállt.

— Fjodor Fjodorovics! Mi van veled? Nem lehet így...

— Most nincs idő magyarázatra — vágott a szavába a katlanfőnök. — Talán már késő. A folyó szintje emelkedik!

Felkapta a telefonkagylót.

— A katlant!... A munkavezetők bódéját!... Nem felel?... Akkor a diszpécser-irodát!... A diszpécsert kérem! Kint van a körzetekben? Gyorsan egy kocsit kérek! — fordult izgatottan Kasevarovhoz.

— Itt van a kocsi — felelte Marija Ivanovna, és kiment Fjodor Fjodorovics után.

Máris motorberregés, éles tülkölés hallatszott, és az autó elrobogott az ablakok alatt.

— Csak úgy, kabát nélkül ment el — jelentette Marija Ivanovna, amikor visszajött a dolgozószobába.

Néhány perc feszült hallgatásban telt el. Az építkezésvezetőn és Kasevarovon kívül senki sem tudta, mi rejlik a dolog mögött. Guszarov szeme előtt feltűntek az árok oldalából szivárgó vízerek. Kasevarovnak eszébe jutott Jazkov figyelmeztetése...

A kikerülhetetlenül közelgő baj érzete kerítette hatalmába Kasevarovot. De gyorsan erőt vett magán.

— A katlanfőnöknek fontos ügyben kell intézkednie — mondotta. — Folytatjuk az ülést. Ogurcov elvtárs! Adjon magyarázatot a pártbizottságnak.

Ogurcov nehézkesen felállt a díványról.

— Egyszerű a magyarázat — kezdte bosszúsan. — Félmillió hiányzott a tervből, elhatároztam, hogy kiegészítem.

— Egymagad döntöttél így? — kérdezte Vjaznyikov.

Ogurcov hallgatott.

— Felelj őszintén a párt előtt — mondta szigorúan Kasevarov. — Miféle beszélgetés folyt le akkor közted és az építkezésvezető között?

— Mi közöm az építkezésvezetőhöz? — felelte mogorván Ogurcov. — Nem vagyok én csecsszopó.

— Tudott az építkezésvezető a hozzáírásról?

— Tudott — válaszolta végül Ogurcov.

— Akkor minden világos. Egyelőre ülj le — mondta Kasevarov. — Galperin elvtárs! Te következel.

Hová tűnt Mihail Jakovlevics megszokott magabiztossága! Szánalmas látványt nyújtott. Mintha még összébb is zsugorodott volna.

— Emlékeztetlek az őszinteségre — szólt Kasevarov.

— Igen, igen, értem... — Galperin hangja elcsuklott izgalmában. — Belátom, hogy hibáztam... elmondok mindent becsületesen... Behívattak és... azt javasolták, hogy csatoljak be nem fejezett létesítményeket a kettes számú szabványhoz.

— Ki javasolta? — kérdezte a városi pártbizottság titkára, aki idáig szótlanul figyelt.

— Az építkezésvezető.

— Ön tiltakozott?

— Igen, helytelennek tartottam az eljárást.

— Jelentette valakinek az építkezésvezető törvénytelen utasítását? — folytatta a városi bizottság titkára.

— Nem, de megmondtam Jevgenyij Alekszandrovicsnak...

— Majd segítek — szólt közbe Kasevarov. — Azt mondtad

Guszarovnak: „Nyakon csíphetnek", de ő megnyugtatott. És te beleegyeztél. Így volt?

— Így — felelte Galperin, és lehajtotta fejét.

Guszarov most már látta, hogy rosszra fordul a dolog. Kasevarov persze igyekszik „elvi síkra emelni a kérdést", és latbaveti minden erejét, hogy elég erős kifejezésekkel színezze a határozatot. Guszarovnak a hideg futott végig a hátán arra a gondolatra, hogy a pártbizottság határozata taggyűlés elé fog kerülni, és így Kasevarovnak módjában lesz nagyszámú hallgatóság előtt, szónoki emelvényről leleplezni őt, az építkezés vezetőjét. De nem is ez a legfontosabb, hanem a minisztérium kollégiumának küszöbön álló ülése. Az a fontos, hogy azelőtt üljenek össze, mielőtt az egész kellemetlen história híre eljut Moszkvába.

Guszarovnak volt önuralma hozzá, hogy megértse: most nem támadnia kell, hanem kibúvót keresnie. Amikor megkapta a szót, ennek jegyében próbált cselekedni.

— Az építkezés vezetősége velem együtt súlyos hibát követett el. A pártbizottság időben kijavítja ezt a hibát, és ezzel hathatós segítséget nyújt nekem, az építkezés vezetőjének, hogy rendezzem a dolgokat.

Kasevarov nehezen tudta elnyomni mosolyát. Ezt különben nem vette észre senki.

— ... Egyáltalán nem szándékszom mentegetőzni, de az igazság érdekében ki kell jelentenem, hogy az ipari bank jegyzőkönyve bizonyos fokig túloz.

Mindnyájan nagy figyelemmel hallgatták, nem zavarták sem közbeszólásokkal, sem megjegyzésekkel. Ez felbátorította, és azt a meggyőződést keltette benne, hogy viszonylag szerencsésen végződhet az ügy.

— Mindenekelőtt a töltésről szólnék — Guszarov hangja mármár gúnyorosan csengett. — Ez vitás kérdés. Az ipari bank képviselőinek természetesen joguk van a maguk szempontját érvényesíteni, de a töltés mégis létezik a valóságban, és nemcsak Ogurcov tintatartójának fenekén, ahonnan állítólag előhalászta. A töltés, ismétlem, létezik, és meggyőződésem, hogy be tudjuk bizonyítani: teljes értékű, elsőrendű töltésről van szó ...

— Nem tudja bebizonyítani! — vetette oda élesen Kuzma, aki váratlanul megjelent a dolgozószoba küszöbén.

„Be kéne párnáztatni az ajtót. Mindent hallani az előszobában" — gondolta Kasevarov, és ceruzájával megkopogtatta az írókészletet.

— Te, Szemjorkin, miért törsz be engedély nélkül?

— Mert az is elhomályosul, ami a napnál is világosabb! — Kuzma nem vette le dühös tekintetét Guszarovról. — Elsőrendű töltés! Magam is szállítottam a földet erre a töltésre!... Egyenesen a jégre szórtuk, és olyan földet, amilyen éppen akadt. Valamennyi sofőr bizonyíthatja... Vjaznyikov is tudja.

— Jó — szakította félbe szigorúan Kasevarov. — Egyelőre menj ki.

Kuzma legyintett és kiment.

— Folytassa, Jevgenyij Alekszandrovics — mondta Kasevarov.

— Ismétlem, a töltés vitás ügy, és Szemjorkin elvtárs heves kirohanása nem győzött meg engem. Ami Galperin elvtársat illeti, abba a nem éppen irigylésre méltó helyzetbe került, hogy saját magának ásott vermet. A terv szerint augusztusban kellett volna átadnia ezeket a létesítményeket. Jelentette a terv teljesítését. Most kiderül, hogy szemfényvesztés, amit csinált. Már kiadtam az utasítást, hogy gondosan ellenőrizzenek minden létesítményt, amelyről Galperin jelentette, hogy elkészült. Az ellenőrzés a közeli napokban befejeződik, és tájékoztatni fogom intézkedéseimről a pártbizottságot.

Ekkor észrevették Kasevarov mosolyát.

— Van kérdése a pártbizottság valamelyik tagjának? — kérdezte. Mivel mindenki hallgatott, feltette a második kérdést. — Óhajt hozzászólni valaki?

— Mi szükség hozzászólásra? — szólalt meg Vjaznyikov. — A dolog világos. Dönteni kell.

Mindnyájan azt várták, hogy Kasevarov maga szólal fel, de ő felvette az előtte fekvő papírokat, az asztal fölött átnyújtotta és így szólt:

— Akkor megvitatjuk a határozat-tervezetet. Olvassa, Marija Ivanovna.

A határozat-tervezet részletesen felsorolta az ellenőrzés által feltárt összes hozzáírást. És mégis, Guszarovnak észre kellett vennie, hogy a határozat szerzője következetesen kerülte az éles kifejezéseket, amelyek sértették volna az építkezésvezető önérzetét.

„Tehát a városi pártbizottság nem támogatta a támadásodat — gondolta Guszarov —, most már alábbhagyod."

Csak az utolsó mondat tapintott az elevenére:

— „... Megállapítottuk, hogy valamennyi fentebb felsorolt hozzáírást Guszarov elvtárs tudtával, személyes rendelkezésére hajtották végre..."

— Ebbe nem egyezem bele — tiltakozott Guszarov. — Az építkezésvezető rendelkezése okmány. Hol van az?

— Ilyen okmány nincs — helyeselt Kasevarov. — Úgy gondolom, elvtársak, hogy a „személyes rendelkezésére" szavakat kihúzhatjuk. Nincs ellenvetés?

— Még az is szerepel ott, hogy „tudtával" — emlékeztette Guszarov. — Az egész utolsó bekezdést törölni kell.

— Jevgenyij Alekszandrovics — vetette ellen halkan Kasevarov —, kár vitatkoznod. Mindnyájunk előtt világos, hogy tudtál a dologról. Neked is jobb, ha nem makacskodsz, hanem beismered a hibádat.

— „A pártbizottság elhatározza..." — folytatta az olvasást Marija Ivanovna.

— Várjon — állította meg Kasevarov. — Szavazzuk meg a tények tudomásulvételét.

Guszarov, bár legutoljára, de szintén felemelte a kezét.

— Írja be a jegyzőkönyvbe Marija Ivanovna: egyhangúan elfogadva. És most... a személyes felelősség kérdésében kell döntenünk. Mit javasolnak Guszarov elvtárssal kapcsolatban?

Erre Guszarov nem számított. Értetlenül, sőt némi zavarral tekintett Kasevarovra, de a párttitkár nem figyelt rá, hanem nyugodtan megismételte a kérdést.

Szemjon Perevalov állt fel.

— Guszarov megszegte a párt szervezeti szabályzatát. Tudatosan félrevezette az államot. Tehát félrevezette a pártot is. Ezért ki kellene zárni a pártból... Igaz, beismerte bűnét. Úgy látszik,

megértette. Szigorú megrovást javasolok figyelmeztetéssel, és ezt a káderlapjára is vezessék rá.

Guszarov úgy érezte, kemény kéz szorítja marokra a torkát. Szemjon magas alakja lassan szétfolyt a szeme előtt. Minden szívverése kongva visszhangzott elnehezülő fejében. Feltépte gallérját, és a leszakadt gomb ugrálva végiggurult a padlón.

„Hát ezt akarta Kasevarov! Meg kell mondani, meg kell magyarázni mindenkinek... hogy mindnyájan megértsék..."

— Elvtársak, nem lehet így... — úgy zengett a fülében, mintha kiáltaná ezeket a szavakat, de valójában még a mellette ülő Ogurcov is alig hallotta, és nem is fordult feléje senki. Mindenki úgy viselkedett, mintha ő — Jevgenyij Alekszandrovics Guszarov — nem is volna itt, mintha most nem is az ő sorsáról döntenének, és ez az általános idegenkedés mindennél szörnyűbb volt.

— Van egyéb javaslat? — hallotta Kasevarov nyugodt hangját.

— Nincs? Aki Perevalov javaslata mellett szavaz, kérem, tartsa fel a kezét.

Guszarov nem is annyira látta, mint inkább megérezte, hogy mindenki felemelte a kezét. Ekkor ismét dühroham fogta el, és ez visszaadta erejét.

— Elmegyek a Központi Bizottságig! Korán diadalmaskodsz, Kasevarov!

A párttitkár keményen állta tekintetét.

— Jogodban áll.

A feszült csendben különösen élesen csengett a telefon. Kasevarov felvette a kagylót, és arca hirtelen elváltozásából mindnyájan rádöbbentek, hogy szerencsétlenség történt.

A párttitkár leengedte a telefonkagylót markoló kezét.

— Baleset történt a tizenhármas folyosón. Kovalenko brigádvezető és két munkáslány meghalt.

Szemjon felállt, de tüstént visszatántorodott, mintha mellbe vágták volna. Aztán félrelökte az útjában álló asztalt, és krétafehéren, eltorzult arccal közeledett a félelmében megdermedt Guszarovhoz.

Fjodor Fjodorovics néhány perccel elkésett. Amikor a lezárt vasúti sorompónál kiszállt a kocsiból, és lihegve odarohant a munkahelyre, a folyosó jobb vége már alaktalan gödör volt csupán, amelyet félig megtöltött a kavics.

A kavicshalomból előmeredt a vasváz csúcsa, kilátszottak az összezúzott zsaludeszkák, s nyúlós tésztaként, csomókban folydogált szét a meg nem kötött beton. A tízméteres, rácsos fémpillér, amely közvetlenül a folyosó mellett állt, keresztüldőlt az árkon, és felső vége rázuhant az egyik billenőkocsi szekrényére. A zuhanás rettentő ereje szétlapította a szekrényt, és szürke betontavacskát préselt ki belőle. A teherautó vezetőfülkéje hátrabillent, és az épen maradt első kerekeken nyugvó hűtő a magasba szökkent, mintha egy eltört gerincű, óriási állat haláltusájában az égre emelné hatalmas, lapos fejét.

A puffadt arcú, gyulladt szemű Filenkin szánalmasan reszketve, mozdulatlanul állt a hatalmas gödör szélén, amelynek fenekén vagy harminc ember dolgozott konok dühvel. Szótlanul dolgoztak, csak a kavicsba fúródó lapátok csikorgása hallatszott.

Filenkintől néhány lépésnyire a betonozólányok szorosan körülfogtak egy földön fekvő, alacsony termetű lányt. Két asszony vizet fröcskölt az arcába.

Fjodor Fjodorovics odament hozzájuk. Filenkinnel most nem tudott volna beszélni, annyira megvetette ezt az embert, akinek gyávasága, erélytelensége szerencsétlenséghez, emberek pusztulásához vezetett.

A betonozólányok szétváltak, utat engedtek a katlanfőnöknek.

— Vaszenka Galkina — mondta egy asszony, aki a lány mellett térdelt —, úgy látom, még lélegzik... Hát maga, Fjodor Fjodorovics, csak így, kabát nélkül? Lányok, adjatok neki legalább egy bekecset.

— Hívták a mentőket? — kérdezte Fjodor Fjodorovics.

— Hívtuk. Rögtön itt lesznek — felelték többen is.

— Ki még?...

— A brigádvezetőnk, Galja és Ljubka Glizina.

Fjodor Fjodorovics megfordult és odament az árokhoz. Az egyik asszony levette a bekecsét, és a férfi vállára vetette.

— Óvatosabban! — hallatszott Jazkov hangja. — Félre a lapátot, most kézzel... — És egy perc múlva azt mondta: Vidd fel.

Egy magas, vállas legény, nehezen kapaszkodva fel a süppedő kavicslejtőn, karjában hozta Galja Kovalenkót, és óvatosan lefektette a földre. A halál nem torzította el Galja arcát. Csak éppen szigorúbb lett és hidegebb.

Galja mellé fektették a vidám Ljubkát. Ő még élt. Teste mellett erőtlenül heverő jobbkarja megmozdult, s könnyű, alig hallható sóhaj hagyta el ajkát. Aztán a szemhéja alig észrevehetően megremegett, és mindig pajkosan csillogó, de most kifejezéstelen, fátyolos szeme kinyílt. Ljubka sóhajtott, és nagyon halkan, de érthetően azt mondta:

— Élni fogunk, nem halunk meg...

Szeme ismét lecsukódott, megint eszméletét vesztette.

— Istenem, de szörnyű! — kiáltotta egy idős asszony, és tenyerébe temette arcát. A felkiáltás mintha feloldotta volna az általános dermedtséget. Sokan felzokogtak.

Megérkeztek a mentők.

— Óvatosan, talán életben marad — mondta az orvos, Ljubka fejét tartva.

Fjodor Fjodorovics egész idő alatt hallgatagon, mozdulatlanul állt. S csak akkor fordult Filenkinhez, amikor a mentőautó eltűnt a kanyarban.

— Menjen, jelentse a szerencsétlenséget. A pártbizottságnak jelentse. Most mindenki ott van.

— Nem tudom megtenni — rezzent össze Filenkin.

— No menj — mondta tompán, gyűlölettel Fjodor Fjodorovics. — A legszörnyűbbet már úgyis megtetted.

Tizennegyedik fejezet

Guszarov gyalog ment egészen a temetőig.

A menet kezdetben szabályos sorai lassanként felbomlottak. Ki

lemaradt az építkezésvezetőtől, ki megelőzte. De ő nem vett észre semmit maga körül, csak az előtte baktató ember görnyedt hátát bámulta, aki vörösre fakult, öreg kabátot, félretaposott sarkú cipőt viselt, és Guszarov maga sem vette észre, hogy igyekszik lépést tartani vele, bár ehhez meg kellett rövidítenie szokásos nagy lépteit.

A mellette haladók beszélgettek, először csak halkan, aztán egyre bátrabban, hangosabban. De a hangok, amelyek megütötték fülét, nem hatoltak a tudatáig. Nem érezte a bajkáli őszi napsütés simogató melegét sem. Úgy látszott, mintha mély töprengésbe merülne. Holott valójában semmire sem gondolt. Összefüggéstelenül és következetlenül, többször elvonultak lelki szemei előtt az utóbbi nehéz napok eseményei.

Maga előtt látta az izgatott, felháborodott Fjodor Fjodorovicsot, amint a Kasevarov asztalán álló telefonhoz hajol, látta Galja haragos pillantását, az ipari bank felügyelőjének vértelen arcát, amint a jegyzőkönyvet olvassa, látta Ányát, aki barátnője koporsója mellett elmenve, ráemelte könnyes szemét, látta Szemjon magas alakját, akivel együtt állt díszőrséget, s csak a virágokkal borított két koporsó választotta el őket... De legsűrűbben az anya és fia jelent meg a szeme előtt, amint átölelik egymást...

Guszarov lehajolt, felvett egy maroknyi vöröses, hideg rögöt, és a sírba dobta. És amíg betemették a sírgödröt, amíg halmot emeltek rá, amíg a vörös csillaggal díszített síremléket felállították, amíg beborították virágokkal a halmot, ott állt, és nézte.

Végül egyedül maradt. Az utolsó hangfoszlányok is elvesztek, csend lett. Guszarov leült egy fűvel benőtt halomra, egy rég elfeledett sírra, amely alig emelkedett ki a földből.

... Egy kéz félénken megérintette a vállát. A férfi összerezzent és felemelte fejét. Ánya állt előtte. Nagyon megváltozott az utolsó találkozásuk óta eltelt tíz nap alatt. Soha nem volt ilyen riasztóan szomorú a tekintete.

— Megengedi, hogy magával maradjak? — kérdezte félénken, reménykedve.

Guszarov nemet intett.

A lány lehorgasztotta fejét, és lassan elindult a temető mélye

felé vezető ösvényen. Amikor sötét ruhás, törékeny alakja eltűnt a fák mögött, a férfi utána akart kiáltani, de amint ez a vágy felébredt benne, már ki is aludt.

Szüksége volt a magányra. Sürgető szükségét érezte, hogy átgondolja helyzetét.

Első ízben hagyta el szerencsecsillaga. Már nem áltatta magát hiú reményekkel, és belátta, hogy súlyos hajótörést szenvedett. Nyilvánvaló, hogy túlterhelte hajóját. Ez persze még nem jelenti azt, hogy feltétlenül el kell süllyednie. Az első kikötő bezárult, de talán, ha kidobja a legsúlyosabb hibák terhét, bevitorlázhat egy másik öbölbe. Természetesen viharok és sziklazátonyok is lesznek az úton. Ezért fontos, hogy ne legyen fölösleges teher a hajón.

Az volt a legnehezebb és legkeserűbb, hogy egyedül maradt a hajón. Mindenki elfordult tőle. És meglehet, hogy csak ez a kislány, akinek az imént lökte el gyengéd kezét, csupán egyedül ő maradt mellette... Igen... egyedül... A fia, édes gyermeke, nem is tud róla... Bár jobb is, ha nem tudja... Nem nagy öröm egy ilyen apát visszakapni...

De ez már a legvégső határa volt önostorozásának. És máris feltámadt benne az indulat: „Mégiscsak a fiam. S ne éppen ő ítéljen el engem. Nélküle is vannak elegen..."

Guszarov a temetőből egyenesen Szergejhez ment.

Hangosan kopogtattak az ajtón, és belépett Guszarov. Szergej felállt és értetlenül nézett rá.

— Szervusz, Szergej!

A fiatalember még inkább nem értett semmit. Gépiesen megszorította a feléje nyújtott kezet.

„Minek jött ide ez az ember? Mit akar? És hogyhogy Szergej?... Mi közünk van egymáshoz?"

Guszarov leolvasta gondolatait az arcáról.

— Látom, nem tudsz semmiről. Anyád nem mondta el.

A ki nem mondott, de tüstént felfogott gondolat meghökkentette Szergejt. Sokat gondolt az apjára. De Guszarov fiának lenni... Az anyjának okozott fájdalom tudata összevegyült személyes

megbántottságával, és ellenséges érzése előzte zavarát. Szavai keményen, szárazon csengtek:

— Anyám nem mondott semmit.

Árnyék futott végig Guszarov arcán. De máris újra Szergejre emelte tekintetét, és szokatlanul gyengéden kérdezte:

— És te mit mondasz nekem?

— Kérdezzen — felelte változatlanul hidegen Szergej.

Guszarov leereszkedett egy székre, és egy mozdulattal hellyel kínálta a fiát.

— Sok fát összezúztam magam előtt, Szergej. Kíméletlenül törtem előre. És... gyakran letértem a jó útról... S most itt ülök, nézek rád, de te... úgy nézel vissza, mint idegenre... No, miért hallgatsz?... Mondd meg neki a magadét! Fel is út, le is út! Kasevarov helyeselni fogja. Derék dolog! Ez aztán elvhűség!

— Jevgenyij Alekszandrovics, talán ezt akarta nekem mondani?

Guszarov lehajtotta fejét, és nem válaszolt mindjárt.

— Kemény falba ütköztem. De nem estem el, csak meginogtam. Nem estem el, Szergej!... Csak egyvalami fáj. El kell utaznom innét. Mindent itthagyni, mindent, amiért éltem... és újra kezdeni mindent, egyedül. Nehéz... Útnak indulunk együtt, Szergej?

A fiú sokáig hallgatott, aztán olyan vontatottan válaszolt, mintha egyenként válogatná a szavakat:

— Volt idő, amikor ön elment... és én elvesztettem az apámat. Most megérkezett... és elveszítsem az anyámat? Szükség volt erre a lépésre?

— Még reményt sem akarsz hagyni nekem?

— Talán egyszer majd visszatérünk erre... De most... most... távozzék!

És Guszarov elment.

Két nap telt el Galja temetése óta. Zsenya magányosan töltötte ezt az időt, úgyszólván ki sem mozdult a szobájából. Nagyezsda Vasziljevna érezte, milyen állapotban van, és nem háborgatta. Amikor Szergej este belépett Zsenya szobájába, a lány ott ült keskeny ágyán, kezét egy nyitott könyvre ejtve.

Szergej leült egy székre Zsenya mellé.

— Nehéz elviselnem, Szerjozsa — mondta halkan a lány. — Jobb, ha egyedül vagyok... Majd én megyek el hozzád.

Szergej lehajolt hozzá, megcsókolta hideg ajkát, amely kissé megremegett ettől a gyengédségtől, és magára hagyta.

Zsenya végül engedett Nagyezsda Vasziljevna rábeszélésének, és másnap elment az iskolába. Osztálytársai vidáman, zajosan fogadták. Az élet folyt tovább a maga medrében, s Zsenya az első percekben ezt furcsának, sőt bántónak érezte. Társai kérdései, a tanárok magyarázatai nem hatoltak tudatába. De Nagyezsda Vasziljevna mégis helyesen tette, hogy iskolába küldte. Munkában, emberek között könnyebb volt.

A harmadik óra vége felé Zsenyát kihívták az osztályból. Ánya Molocskova állt a folyosón, az ablakpárkányhoz dőlve. Amikor meglátta Zsenyát, elébe szaladt, a mellére borult és hüppögő sírásra fakadt, mint egy gyerek.

— Ánya! Mi bajod? Mi történt?

Ánya azonban vigasztalanul, keserűen zokogott, és nem lehetett szóra bírni. Zsenya végigvezette a folyosón, kiment vele az iskolaudvarra, leültette a tornác felső lépcsőjére, és maga is mellé telepedett.

— No, nyugodj már meg! Mi bajod van?

— Miért... miért bánt így velem? — suttogta könnyei között Ánya. — Úgy szerettem... — Még hangosabban zokogott. — És most is szeretem...

Zsenya sejteni kezdte a könnyzápor okát, és elkomorult. Hiszen ez várható volt. Nem is végződhetett másképpen Ánya esztelen rajongása.

Zsenya hangja már szigorúan csengett:

— Nyugodj meg! És mondd el, mi történt.

Ánya letörölte keze fejével könnyeit, és mélyet sóhajtott.

— Elutazott — mondta, és duzzadt ajka ismét sírásra görbült.

— Te meg arról álmodoztál, hogy magával visz? — kérdezte dühösen Zsenya.

— Nem álmodoztam én semmiről — suttogta Ánya, és Zsenya szégyellte előbbi éles hangját. Átölelte barátnőjét, és könnyes arcához szorította arcát.

— Nem ér ő annyit, hogy bánkódj utána.

— Az bánt — Ánya hangja újra megremegett a visszafojtott sírástól —, hogy kinek nézett engem...

— No és most miért sírsz? Magad is bizonyára tudtad, hogy másképp nem végződhet a dolog. Talán csak nem akartál a felesége lenni?

— Levelet küldött — mondta Ánya. — Olyan boldog voltam. Gondol rám!... Hisz semmit sem várok tőle... Ő meg...

Elővett egy hosszúkás borítékot, és odanyújtotta Zsenyának. A boríték vastag volt és tömör.

— Azt hittem, elküldte a fényképét... de ahelyett...

Zsenya kinyitotta a borítékot, és kivett belőle egy köteg vadonatúj ropogós százrubelest.

— Más nincs? — kérdezte Zsenya elfúló hangon.

Ánya odaadott egy négyrét hajtott papírt.

Zsenya feljebb emelte a papírt, hogy az ablakból ráessen a fény, és ezt olvasta:

„Ma elutazom. Nagyon bánt, hogy nem búcsúzhatok el tőled. Nem akarok hazudni. Nem tudom, találkozunk-e még valaha."

— No, és mit bőgsz? — kérdezte szigorúan Zsenya. — Örülj, hogy ezzel vége. Mi a szándékod a pénzzel?

— Nem tudom — válaszolta a lány csendesen. — Utánaküldeném, de nem tudom a címét.

— Őrizd meg — mondta keményen Zsenya. — Vigyázz rá, mint a szemed világára. És ha mégis találkoznál vele, vágd a pofájába! Érted?

Zsenya hazavitte Ányát magához, enni adott neki, és ágyba fektette.

Ánya már aludt, olykor mélyet sóhajtott, szipogott álmában, de Zsenya ébren feküdt, és arra gondolt, milyen csalóka is sok út, amelyen a boldogságot kergeti az ember...

... Nem, ő nem kereste a sima utakat. Mindig szigorú volt önmagához, semmiben nem érheti önvád. Sőt, talán túlságosan szigorú is volt önmagához... Önmagához is, Szergejhez is.

És már félálomban, arra gondolt: „Jó, hogy holnap vasárnap. Egész nap együtt leszünk."

Tizenhatodik fejezet

Szergej éppen megmosakodott, és engedetlen szőke haját fésülte a tükör előtt, amikor óvatosan kopogtattak az ajtón. Csodálkozott, ki lehet az, ilyen korán reggel?

Kinyitotta az ajtót, és kis híján felkiáltott örömében, meglepetésében. Zsenya állt előtte. Soha nem volt még nála. Szergej már hátralépett, hogy betessékelje a szobába, de idejében észbekapott. Jazkov még aludt, forgolódott az ágyban.

De Zsenya nem is akart bejönni.

— Felkeltél már. Ez remek! Féltem, hogy még alszol, és fel kell vernem az egész házat.

Zsenya nem volt ünneplőben. Hajdanán sötétkék, fehér pettyes ruhácskája volta rajta, amely azóta világoskékre fakult, és alacsony sarkú, viseltes cipő. Szergej csodálkozott ezen. Zsenya mindig gondosan ügyelt a külsejére, de Nagyezsda Vasziljevna megérkezése óta különösen igyekezett minél csinosabban öltözködni.

Úgy festett ebben a fakó kis ruhában, amely ráadásul összement a sok mosásban, mint egy kamaszlány. A fehér fejkendő jól illett sötét fürtjeihez és barna szeméhez, amely vidáman, örömmel nézett Szergejre. Zsenya jókora kosarat fogott a kezében.

— Igyekezz! — siettette Szergejt. — Lent megvárlak a tornácon. Ne csípd ki magad túlságosan, komoly túrára viszlek.

A fiatalember visszament a szobába, néhány pillanatig töprengett, aztán előrántotta az ágy alól a bőröndjét, és elővette nyári vászonöltönyét. Egy kicsit habozott, hol félretaposott hétköznapi

cipőjét, hol barna ünneplő cipőjét szemlélve, végül mégis az utóbbit választotta. Futó pillantást vetett a tükörbe — makacs hajfürtjei megint százfelé kunkorodtak — felkapta sapkáját, de máris visszadobta az ágyra. Hátravetette a szemébe hulló tincset, és kiszaladt a szobából.

— Istenem! — csapta össze a kezét Zsenya. — Kiöltöztél, akár egy piperkőc. Hisz mondtam, hogy az erdőbe megyünk.

És a fiú csak akkor értette meg, miért hozott Zsenya kosarat, pontosabban kettőt, ugyanis a nagy kosárban meghúzódott egy kisebb is.

Az udvar és a járda aszfaltja nedves volt, mint eső után. Az ereszről súlyosan hullott a földre egy-egy vízcsepp. A házak között látszott, hogy az egész folyóvölgyre lustán gomolygó, sűrű őszi köd telepedett.

Köd borította a magas túlsó partot is, csak a távoli erdő tetejének keskeny, csorba sávja sötétlett felette.

De az erdő mögül előbukó nap ragyogott, és nyári meleget árasztott.

— Nem haragszol, hogy elcipellek? — kérdezte Zsenya mosolyogva.

Szergej csak egy pillantással felelt, amely ékesebben beszélt minden szónál.

— Fogd csak a kosarat, kibomlott a kendőm — mondta Zsenya.

Szorosabbra kötötte a fejkendőt, és frissen, szaporán lépkedett az utcán.

Szergej mögötte ment, boldog volt és izgatott. Érezte, hogy Zsenya ma egészen más, hogy már valamiféle új, rendkívül tiszta és közeli kapcsolat fűzi össze kettőjüket, érezte, hogy ettől a naptól fogva másként alakul egész életük.

A telep határában az út meredeken kapaszkodott fel a hegyre. Látszott, hogy nemrégen még sűrű nyírfaerdő nőtt errefelé. Azóta alaposan megritkították. Csupán a satnya fácskák maradtak meg, amelyek tetszetős őszi lombjuk mögé rejtették görbe törzsüket, közöttük pedig a megfakult fűből mindenütt kiütköztek a rézsútosan vágott vékony, fehér tuskók.

— Hát ezt nem tudom megbocsátani — mondta Zsenya. — Ke-

gyetlenül pusztítják az erdőt. Még az újságba is megírtam. Milyen gyönyörű volt itt! Emlékszem az első tavaszra, amikor ide jöttünk. Sűrűn-sűrűn nőttek itt a nyírfák, de hiszen most is látni a tuskókról. Karcsú, bozontos nyírek. A tisztásokon meg virágok. Sok-sok virág... Sose hittem volna, hogy Szibériában ennyi a virág. És tudod, Szerjozsa, minden évszaknak megvan a maga virága. Elsőnek a hóvirág dugja ki a fejét, ez nagyra nő errefelé. És van többfajta. Fehér, icipicit sárgás, van egészen sárga, sőt rózsaszín, és bütykös végű, vékonyka porzószálak nőnek a közepén. Aztán kinyílnak a lángocskák. Ekkorra már duzzadó, magas a fű. A virágok meg úgy vöröslenek a zöld mezőn, mint a tűznyelvek. Találóan nevezik lángocskának. Majdnem ugyanekkor megjelenik a kék harangvirág. Később, már nyár elején, nedves, árnyas helyeken előbukkannak a kakukkfű vérvörös csizmácskái, és a sárga mezei liliomok, olyanok, mint egy régi gramofon-hangszóró, erre tűzliliomoknak nevezik őket. És a vad rozmarint el is felejtettem! Nagyon szép itt tavasszal...

Felbaktattak a hegytetőre, megálltak, hogy körülnézzenek és kifújják magukat. A szoroson túl lankásan lejtett a völgybe az út, és ott, miután rövid időre beleveszett a sűrű, magas fenyvesbe, ismét felfutott a hegyre.

— Nézd csak, Szerjozsa — mutatta Zsenya —, látod, ez a hegyoldal teljesen aranyszínű, idáig még nem jutottak el. Ugyanilyen sűrű nyírfaerdő nőtt egészen a telepig. El se tudom képzelni, hogy akadnak emberek, akik semmibe veszik ezt a szépséget!

Ott állt, arcára tűzött a nap, és egy picit hunyorogva nézte a tajga messzeségbe futó, sötétkék bullámait a dimbes-dombos fennsíkon, amelyeket egy-egy ködréteg kicsipkézett.

Arcába fújt a meleg bajkáli szél, és fejkendője alól kibukó hajfürtjeivel játszott. A szél szorosan rásimította karcsú alakjára a ruhát. A hosszú, sűrű szempilláin áthatoló napsugár huncutul kacér lángocskákat gyújtott nagy szeme mélyén.

Szergej megigézve bámulta a lányt, és arra gondolt, hogyhogy nem vette észre tüstént a szépségét!

Zsenya elkapta a fiú pillantását, és egyszerűen, boldogan rámosolygott.

— Zsenya! De szép vagy most! — kiáltotta Szergej, és odalépett hozzá.

A lány kiperdült a karjából, és leszaladt a völgybe ereszkedő ösvényen.

Szergej utánairamodott. Ha nincs nála a kosár, amely jócskán zavarta a futásban, persze gyorsan utoléri Zsenyát. Eldobni meg nem akarta a kosarat.

Utóbb, jóval később, amikor vissza-visszaemlékeztek első erdei sétájukra, Szergej minden alkalommal csodálkozva hajtogatta: „Hogy miért nem dobtam el azt az átkozott kosarat?" Mire Zsenya nevetve azt felelte: „Csupán azért, mert nem akartál utolérni."

Hirtelen fordult az ösvény, élesen kanyarogva a vén fenyőóriások között. Zsenya beugrott egy vastag fatörzs mögé, és érdes kérgéhez lapult. Szergej a következő pillanatban elrohant mellette, kosarával súrolta az ösvényt szegélyező fiatal fenyők ágait. Zsenya előbújt rejtekhelyéről, és lépésben követte a fiút. Szergej ott állt, ahol az utacska kiért a fenyők sűrűjéből, s megint tisztáson kígyózott tovább, és csodálkozva nézegetett körül.

— Elfutottál mellettem, mintha meg sem akarnál állni — mondta Zsenya. — No, meg is érkeztünk. Máris munkához látunk. Maga, moszkvai elvtárs, látta már valaha, hol nőnek a gombák?

— Ohó! — kiáltotta Szergej. — Moszkvában több a gomba, mint itt.

— Moszkva kellős közepén? — hitetlenkedett a lány.

— No nem, Moszkva környékén.

— Az már más. Nagyezsda Vasziljevnának szüksége van gombára az ünnepi ebédhez. Kezeskedtem, hogy lesz gomba. Ott vár bennünket, abban a nyárfaerdőben.

És noha Szergejnek korántsem volt nagy kedve a gombázáshoz, Zsenya hangja olyan volt, hogy engedelmeskednie kellett.

Kisebb hasadékok futottak a hegyoldalt kettészelő völgybe. Tavasszal, amikor a napsugár felolvasztotta a havat, bizonyára zúgó patakok rohantak ezekben a hasadékokban. Most — egyáltalán nem őszies — sűrű, üde, magas fű nőtte be őket.

A völgy déli, napsütötte hajlatát, amely lejtősen emelkedett, teljesen benőtték a fiatal, egyforma nyárfák. Már csak egy-két

fácska őrizte lombjának nyári színét. A narancssárga és a bíborszín egyre jobban kiszorította a nyárfaerdő tompa zöldjét.

— Most nehezebb tinorú gombát találni, mint nyáron — szólalt meg Zsenya, amikor beértek a kiserdőbe, és felfelé kaptattak a hegyoldalon. — A zöld fűben nem volt könnyű elrejtenie piros kalapját. De most már annyi vörös levél hull a földre, hogy közöttük elvész a szem elől.

Így is volt. Szergej bejárta a kiserdőt egyik sarkától a másikig, de ugyanolyan üres maradt a kosara, mint amikor elhagyta a telepet. Ez egyébként nem nagyon izgatta. Mindig vonzotta az erdők titokzatos sűrűje, bár itt nem voltak sem égbenyúló, évszázados tölgyek és szilfák, sem mohával benőtt, szerteágazó fenyők. Alig hallhatóan susogtak a nyugtalan nyárfák, a lábuk alatt halkan zörgött az avar. Szergej csak járkált és arra gondolt, egyre arra gondolt, hogy ma, igen ma, el fog mondani mindent... És aztán... vagy együtt maradnak, örökre együtt, vagy...

Zsenya kiáltott a fiúnak. Szergej odament. Féltucat vastag szárú nagy tinorú gomba volt már a lány kosarában.

— Nekem még egy sincs — vallotta be Szergej, és várta, hogy Zsenya most már nem szalasztja el az alkalmat, hogy kicsúfolja.

És valóban, Zsenya azt mondta:

— Igyekezni kell, moszkvai elvtárs. A gombák nem ugrálnak be maguktól a kosárba.

Szergej ezután tüzetesebben nézelődött, és csakhamar talált is egy fiatal, zömök gombát egy sötétszürke nyárfatörzs tövében. Minden bizonnyal most is elment volna mellette, kicsiny nyárlevélnek nézve a gomba bíborszínű kalapját, de ahogy mellé lépett, minden levél megmozdult, csak egy nem. Mozdulatlansága elárulta. Szergej megörült: „Megtört a jég."

Hamarosan talált egy másikat, ez már sokkal nagyobb volt, s amikor felbaktattak a hegyoldalra, Szergej kosarának alja tele volt gombával. Igaz, hármat vagy négyet — Szergej szívfájdalmára épp a legnagyobbakat — Zsenya könyörtelenül kidobott, de azért így is maradt valami a kosarában.

Szergej már megízlelte a gombaszedés örömét, meg aztán lemaradni is szégyellt. A nyárfaerdő szélén akart haladni, de akkor

észrevette, hogy világos nadrágját majdnem térdig átáztatta a harmat, és sötét színű lett.

„Hát ő, abban a kis cipőcskében?" — gondolta Szergej, és aggódva kérdezte:

— Nem lett vizes a lábad?

— Semmi az egész! — felelte Zsenya. — Már kislány koromban csak úgy, mezítláb szaladtam az erdőbe.

— De nem Szibériában — ellenkezett a fiatalember, és érezte, hogy már joga van törődni Zsenyával az idősebb, az erősebb, a férfi jogán.

Gyorsan összegyűjtött egy ölnyi száraz rőzsét, napsütötte helyet keresett a tisztáson, amelyet bokrok védtek a széltől, és tűzrakáshoz látott. Zsenya elégedetten figyelte, milyen ügyesen csinálja, pedig ez eléggé szokatlan foglalatosság egy tősgyökeres városi embernek.

Szergej vékony, száraz gallyakat tört, gondosan rárakosgatta egy nyírfakéregre, erre keresztbe néhány sor vastag rőzsét helyezett. Egy szál gyufától meggyulladt a tűz, és néhány perc múlva a sápadt lángnyelvek vidáman nyaldosták a ropogó rőzsét.

Aztán Szergej elszáradt nyírfaágakat tört, lefedte velük azt a rőzsecsomót, amelyet előzőleg a tűz mellé dobott, és leültette Zsenyát a tűzhöz.

— Köszönöm, Szerjozsa! — mondta a lány, és odatartotta átnedvesedett lábát a tűzhöz.

— Ne, ne úgy — ellenkezett a fiú. Letérdelt a lány elé, nagy nehezen kibogozta a cipőfűzőjét, hogy lehúzza lábáról a megduzzadt, nedves cipőt.

Zsenya el akarta tolni a kezét, de a fiú mozdulatai olyan óvatosak voltak, hogy a lánynak megremegett a szíve örömében, és nem ellenkezett tovább.

Aztán Szergej a tűz köré szúrt karókra aggatta Zsenya cipőjét meg a magáét is, és csak ezután telepedett le mellé.

— Te kedves lovagom! — mondta hálásan a lány, és vállára hajtotta a fejét. — Ha te tudnád, mennyire szeretlek!

Szergej megnémult a boldogságtól. De mégis észrevette, milyen furcsán szomorkásan csengett a lány hangja... Miért hall-

gatott Zsenya olyan soká, és miért szólt rá minden alkalommal, miért nem engedte, hogy megvallja érzéseit?

— Kedves Zsenya, én csak reménykedem benne, hogy valamikor megszeretsz.

— Nincs hozzá jogom, hogy összekössem a sorsom a tiéddel — felelte csöndesen a lány.

— Hogyan juthat eszedbe ilyesmi? — kiáltotta Szergej. — Bizonyára azt hiszed, hogy anyám ellenezni fogja. Tévedsz.

— Nem — rázta a fejét Zsenya. — Ő már mindent tud. De neked... nagyon nehéz elmondani. Csakhogy elhallgatni sem tudom... Ezt sohasem bocsátanám meg magamnak, és szüntelenül úgy érezném, elrabolom a szerelmedet... Hallgass meg, Szerjozsa...

És Zsenya elmondott mindent, ugyanolyan őszintén és bátran, ahogy Nagyezsda Vasziljevnának elmondta.

— ... Most már ismersz. Határozz...

— Drágám! — Szergej csak ennyit tudott mondani.

És még sokáig ültek a hamvadó tűznél, szorosan átölelve egymást, cirógatta őket a fénylő napsugár. És kitárult előttük a végtelen tajga, amelyet már bearanyozott az ősz...

Tizenhetedik fejezet

Ánya felemelte fejét, és vakító napsugár tűzött a szemébe. Hunyorgott és mulatságosan összeráncolta pisze orrát.

— Elég a hunyorgásból, fogd a tömjénfüstölőt! — mondta szigorúan a vidám Ljubka, és leengedte a kötélen lógó nagy fekete vödröt. A vödör könnyedén himbálózva, tompa csikorgással súrolta az armatúravasakat, és kis híján megérintette Ánya arcát.

— Kapd el gyorsabban! — siettette Ljubka. — Ebédidőig be kell fejeznünk az összeszerelést. Nemsokára itt lesz a bizottság, hogy átvegye a blokkot.

Ánya megfogta a vödröt, és óvatosan meghúzta a kötelet, amelynek másik végét fent Ljubka tartotta. A vödörrel megkopogtatta az armatúrát, hogy jelezzen a blokkban dolgozó lányok-

nak, óvatosan végiglépdelt az armatúravasakra fektetett keskeny pallón, és leengedte a vödröt a blokk fenekére.

Egy perc múlva felkiáltottak:

— Húzd!

Ánya a palló legszélén térdelt, felhúzta a törmelékkel teli vödröt, odavitte a blokk falához.

— Viheted, Ljubka.

Ljubka kiszórta a törmeléket, és újra leengedte Ányának az üres vödröt.

Ánya már második hete dolgozott a betonozóknál, Galja Kovalenko egykori brigádjában. Ez a következőképpen történt.

Ánya egész vasárnap ki sem mozdult Zsenya szobájából. Amikor Zsenya és Szergej hazaérkezett, fájó szívvel nézte boldogságtól ragyogó arcukat. És bármennyire iparkodott is barátnője jobb kedvre deríteni, és elvonni nyomasztó, kínzó gondolataitól, Ánya, akár a meghajszolt vad, félénken elhúzódott mindenkitől.

Amikor Zsenya reggel megkérdezte, hogyan fog kijutni a munkahelyére, Ánya elfordította tekintetét, és azt felelte:

— Többé nem megyek vissza a fejtőhelyre.

— A diszpécser-irodába mész? — kérdezte Zsenya.

Ánya megrázta fejét.

— Most már nincs hova mennem — mondta tompán, és Zsenya látta, hogy megremeg az ajka. — Hova is mehetne egy ilyen...

— Csakugyan — mondta Zsenya elgondolkozva. — Most jobb, ha nem mész sehová. Maradj nálam. Kiíratlak néhány napra. Ne legyints. Valóban beteg vagy, rossz rád nézni. Feküdj le az ágyamba, és pihend ki magad. Nem fogunk zavarni.

— Gondoskodnunk kell róla — mondta Zsenya Szergejnek. — Nincs senkije kettőnkön kívül.

Szergej még aznap elmesélte Fjodor Fjodorovicsnak Ánya szomorú történetét. Az öreg összeráncolta a homlokát, és hosszas hallgatás után így szólt:

— Küldd el hozzám.

Ánya el is ment. Fjodor Fjodorovics leültette, sokáig fürkészte lesütött szemű vendégét, majd így szólt:

— Mindent tudok rólad, kislány.

Ánya arca bíborvörös lett, és kiegyenesedett, mintha fel akarna ugrani, hogy elszaladjon.

— Ülj csak, ülj csak a helyeden — szólt rá ugyanolyan halk hangon Fjodor Fjodorovics. — Velem beszélhetsz mindenről, hiszen az unokáim annyi idősek, mint te vagy.

Ánya idegenek között nőtt fel. Alig emlékezett a szüleire, és most arra gondolt, hogyha nem lett volna olyan magányos, ha szerető családban nevelkedett volna, mint azok az ismeretlen leányok, akiknek ilyen melegszívű nagyapjuk van, akkor egész élete másképpen alakult volna. És úgy megsajnálta önmagát, hogy könnyek szöktek a szemébe.

Fjodor Fjodorovics szerette volna megsimogatni a fejét, ahogy a kislányokét szokás, de belátta, hogy akkor aztán átszakad a könnyek gátja, és szigorúan megkérdezte:

— Hogy képzeled a további életedet?

— Vegyen fel dolgozni — kérte Ánya és sóhajtott.

— Miféle munkára? Írnoknak?

— Vegyen fel betonozónak.

— Betonozónak? — kérdezte Fjodor Fjodorovics. Ánya egyszeriben nagyot nőtt a szemében. — Aztán tudod, milyen munka az?

— Tudom. Betonozókkal lakom együtt a szálláson. És a barátnőm is betonozó... volt.

— Hogyhogy „volt"?

— Galja Kovalenko...

Fjodor Fjodorovics gyengéden nézett a lányra.

— Hát akkor legyen úgy. Az ő brigádjába kerülsz.

A brigádot Kovalenkóról nevezték el. Ljuba Glizina, az új brigádvezető, szívesen beleegyezett. Ljuba, mindenki csodálkozására, mindössze négy napot feküdt a kórházban, és aztán nyomban jelentkezett munkára. A brigádvezetői címtől a vidám Ljubka nem lett méltóságteljes. Ugyanolyan harsány, nyughatatlan és tréfás kedvű maradt, mint volt. Csak éppen ezentúl nem Poncsiknak szólították, hanem Ljubának vagy brigádvezetőnek, vagy a családnevén nevezték.

— A mi brigádunkba jössz? — kérdezte Ljuba. — Aztán nem

félsz? Merthogy megint ezen az átkozott tizenhármas folyosón dolgozunk.

Ánya nem felelt semmit, mire Ljuba már szigorúbban hozzátette:

— No, akkor gyerünk a munkaruhádért!

Ljuba új munkaruhát adott neki: kék kezeslábast és gumicsizmát. Ánya észrevette, hogy az a két lány — még nem ismerte őket —, aki talán kesztyűért, talán azért jött be az anyagraktárba, hogy vizet igyék, összenézett, és egyikük azt mondta:

— Van, aki mindenből újat kap. Megint protekció.

Mindketten elnyűtt kezeslábast viseltek, amely kifakult a sok mosásban, csizmájukon meg jókora foltok éktelenkedtek.

Ánya felvette a munkaruhát, és arra gondolt, hogy kár irigykedniük a lányoknak. A kezeslábas óriási volt, főleg nagyon bő, a csizmákba meg akár beleugorhatott volna. Ánya végignézett magán, és zavarba jött: kész madárijesztő! Aztán tüstént eszébe jutott, hogy Ljubán minden úgy fest, mintha ráöntötték volna, de neki, Ányának, még meg kell tanulnia, hogyan kell viselni a kezeslábast.

Ljuba is bíráló pillantással mérte végig az új betonozót.

— Rendben van, ma jó lesz így is. Otthon átvarrod a gombokat, holnap meg szerzek neked másik csizmát.

Az első napokban Ánya a többi betonozólánnyal együtt a tizenhármas folyosó beomlott részét takarította. Nem volt különösen nehéz, de ő elszokott a kétkezi munkától, s bizony nagyon nehezére esett.

Átkozottul füstölő, kormos gőzdaru állt az árok szélén. Lebocsátotta a tartályát az árok fenekére, és a lányok sietve telerakták. Ánya azon iparkodott, hogy ne maradjon le a többi mögött. Csakhogy ez meghaladta erejét. Összeszorította a fogát, megmarkolta a szerszám nyelét, és igyekezett belevágni a súlyos lapátot a tömör kavicstömegbe. Ám a lapát nekicsapódott a kavicsnak és visszaugrott, nyele csúszkált a kezében, égette a tenyerét. Minden dobás fájdalmasan megrándította a vállát, derekát.

Csüggedten nézte, amint a többiek egyenletes, pontos mozdulatokkal, látszólag a legkisebb megerőltetés nélkül, úgyszólván

játszva dobálták egyik lapát kavicsot a másik után a tartályba, és kicsordultak szeméből a szégyen könnyei. De csak azért is összeszedte minden erejét, legyűrte az egész testében sajgó fájdalmat, és folytatta a munkát.

— Add csak ide azt a lapátot — állította meg Ljuba. — Ide nézz, így kell ezt csinálni.

Bedobott néhány lapát kavicsot a tartályba, és megmagyarázta:

— Úgy vágod a lapátot a kupacba, mintha szalmát emelnél vasvillával. Alulról kell nekimenni, hogy a kavics magától rászóródjon a lapátra. Ide nézz!

Ánya jól megnézte, de amikor kézbe fogta a szerszámot, megint csak nem szóródott rá a kavics. Ráadásul a lapát nekiütődött az armatúravasaknak meg a zsaludeszkák letört darabjainak, és minden ilyen ütés újabb fájdalmat okozott, újabb keserűséggel töltötte el a teljesen kimerült Ányát. Nagyon hosszú nap volt ez. Talán élete leghosszabb napja.

Hogyan ért haza, hogyan vacsorázott meg Ljuba szigorú utasítására, és hogyan feküdt le, nem emlékezett rá. Ezen az éjszakán nem álmodott. Másnap nehéz volt felkelnie. Nem volt olyan csontja, porcikája, amely ne sajgott volna. Már-már engedett a kishitű vágynak, hogy fekve maradjon, meg se mozduljon, de szégyellte magát Ljuba előtt, aki egy pajkos csasztuskát dúdolgatva, bevetette az ágyát, aztán behozta a teafőzőt, és azt mondta Ányának:

— Gyere, igyál teát. És reggelizz meg becsületesen. Megéhezel ebédig.

Ánya magába erőltetett néhány falatot, és irigyelte brigádvezetője jókedvét, de még inkább pompás étvágyát.

Az első félórai munka gyötrő volt. Később maga is csodálkozott, hogyan volt akkor annyi türelme és kitartása. De aztán lassanként „belerázódott", ahogy az összenevető betonozólányok mondták, és közben féltékenyen szemmel tartotta a vöröses, rövid hajú lányt, aki mellette dolgozott, és azon iparkodott, hogy egyetlen lapáttal se maradjon el tőle. A műszak végére Ánya el is érte célját, bár néha korántsem tele lapáttal szórta a kavicsot a tartályba.

Este, a munkából hazatérve, Ánya meglátta a huszonöt tonnás, óriási billenőkocsit a diszpécser-iroda előtt. Kuzma szállt ki az autóból. Egy pillanatra találkozott a tekintetük. A lány összerezzent, mintha ütés érte volna. Ha Kuzma megáll, tüstént odaszalad. De a legény elfordította tekintetét, és nagy léptekkel elment mellette.

Ánya egész este Kuzma magas alakját látta maga előtt. Most úgy érezte, soha nem ismert drágább embert nála. Szergej iránti vonzalma most naiv, gyermekes álomnak tűnt fel, mindazt pedig, ami közte és Jevgenyij Alekszandrovics között történt, méltatlannak és megalázónak érezte. S ugyanakkor azt is biztosan tudta, hogy Kuzmát elvesztette, elvesztette mindörökre. Ánya már akkor sem tudott volna visszatérni hozzá, ha a legény maga közeledett volna...

De tudta, hogy Kuzma nem fog közeledni. A lányok mesélték, hogy Kuzma mostanában elválaszthatatlan Szemjontól. Ánya mindig tartott Szemjon szigorú egyenességétől, és most megértette, hogy nagyot esett a fiú szemében, és ha Kuzma közeledne is újra hozzá, Szemjon megakadályozná.

Kuzmát elvesztette, és Ánya nagyon egyedül érezte magát. Még barátnője gyengéd gondoskodásának sem tudott örülni. Úgy vélte, hogy Zsenya, aki olyan tartózkodó és szigorú önmagával szemben, nem értheti meg, nem érezhet együtt vele.

Néhány nap múlva eltűntek a beomlás nyomai a tizenhármas folyosóban. Az árkot tisztító lányokat ácsok követték, akik a zsaluzást készítették, a szerelvénylakatosok pedig felállították az armatúrát. Elérkezett a nap, amikor elkezdődhetett a betonozás.

Reggel a lányok alaposan kitakarították a betonozáshoz előkészített blokkot, összeszedték az utolsó kis forgácsot, hulladékot is, amely az ácsok után ottmaradt, aztán tisztára söpörték az árkot, sőt nedves ruhával fel is törölték. Ljuba leereszkedett a blokkba, minden sarkot megnézett, hogy elég tiszta-e.

— Rendben van! — Majd kiadta a parancsot: — Elmegyünk ebédelni! Mire a bizottság átveszi a blokkot, végzünk is. Te, Ánya, maradj itt. Ha jönnek, mondd meg nekik: „Minden kész!"

Ljuba elment a lányokkal. Ánya egyedül maradt. Kényelmesen

elhelyezkedett, nekivetette hátát a blokk oldalának, és ki tudja, hányadszor ezekben a napokban, eltöprengett a sorsán.

Mi vár rá? Nem látott semmiféle reménysugarat. Az egész mennyboltot sötét, ólmos fellegek borították felette, s még elképzelni is nehezen tudta, hogy ez az égbolt felhőtlen kék lehet egyszer, amelyen derűsen ragyog a napsugár... Úgy látszik, ennek így kell lennie. Kinek a napsugár, kinek a felhők...

Körülötte minden csendes volt. Ánya magányosan üldögélt, és semmit sem látó tekintettel a messzeségbe révedt...

Végül egy villogó fehér pontocska ragadta meg a figyelmét. Kicsiny fehér pillangó billegett az armatúravasak között, az utat keresve. Elcsigázva odatapadt a vas érdes felületéhez, és összezárta szárnyát, mire egyszeriben olyan lett, mint egy megfakult őszi levél, amely csodálatos módon ott maradt az elszáradt ágon.

Ánya odament, kinyújtotta a kezét, vigyázva megfogta a pillét, és a tenyerére helyezte.

A lepke kiterjesztette szárnyát. Akkor Ánya feldobta a levegőbe, s a kicsiny jószág, amelyet elkapott a folyó felől fújó könnyű szellő, elrepült a part felé, és csakhamar eltűnt, ködd é vált a napsugarakkal átszőtt, áttetsző levegőben.

MÁSODIK KÖNYV

Első fejezet

Esti hűvösség húzódott a folyó felől. Későn köszöntött be a tavasz, s noha már május vége felé járt, még nem érkezett meg az igazi meleg. Még nem zöldültek ki a fiatal topolyák és nyírfák a telep főutcáját szegélyező kertecskékben, a piciny, hegyes levelecskék bátortalanul nézegettek a duzzadt, hasadó rügyekből. Az útfélen és az árok lejtős oldalán kisarjadt az első fű. Régóta nem volt eső, s a fű üde zöldjét megfakította az út szállongó, szürke pora.

Az utca lankásan kapaszkodott fel a hegyre. Felső végén típusfaházak sorakoztak. Messziről úgy látszott, hogy kátránypapírral fedett tetejük összeér, s az út mindkét oldalát zsírosan fénylő fekete sáv szegélyezi, amelyet a kémények fehér téglalapjai tarkítanak. A negyed közepén egyemeletes épületek emelkedtek. Cementszürkére festett, egyforma homlokzatuk, amelyet csak az alacsony ablakok törtek át (a bejárat az udvarról nyílt), szomorkás külsőt kölcsönzött az utcának.

Épp befejeződött a mozielőadás. Vidám, fiatal hangok töltötték be az egész telepet. A tarka fejkendős lányok — úgyszólván valamennyien nyárias, világos, virágmintás ruhában — kis csoportokba verődve, karonfogva sétáltak, s elfoglalták majd az egész utcát. A sötét ruhás legények meg keringtek körülöttük, mint a dongók a virágcsokor körül.

A főutat keresztező mellékutcából alacsony termetű fiú bukkant elő, hetykén tarkójára csapott sapkában, amely alól kigöndöröd tek vörösesszőke fürtjei. Újságpapírba burkolt kis csomagot tar-

tott a kezében. A fiú megállt az útkereszteződésnél, hogy a szembejövőknek utat engedjen.

— Kesa! — szólították meg az útról. — Gyere velünk!

— Nincs időm — felelte a fiatalember, és tovább indult.

— Hogyhogy nincs időd? Ma mulatság lesz Vaszkánál. Gyere!

— Verocska is ott lesz! — kiáltotta az egyik lány.

— Majd máskor — ismételte türelmetlenül Kesa. Átugrotta az árkot, és sietve ment lefelé a kertecskék melletti gyalogúton.

Elhaladt két tömb mellett, és megállt egy egyemeletes épület előtt. Felnézett az emeleti saroklakás ablakaira. Az elfüggönyözött ablakok világosak voltak.

A legény befordult a sarkon, a kisajtón besétált az udvarra, a recsegő falépcsőn felment az emeletre, és kopogtatott a 3. számú lakás ajtaján. Itt lakott a nagy lépegető exkavátor főgépésze: Nyikolaj Mitrofanovics Zvjagin.

Zvjagin családja a legidősebb fiú születésnapját ünnepelte ezen a szombat estén.

Kesa nem késett el. Még nem ültek asztalhoz. Nasztaszja Petrovna, a gazdasszony — az érett asszony szépségét tükröző teltkarcsú teremtés — sürgött-forgott, szünet nélkül hozta be a jó falatokkal megrakott tányérokat a konyhából. Nyikolaj Mitrofanovics férfi-foglalatosságot talált, kihúzta a dugót az üvegekből, amelyeket a család legifjabb tagjai szállítottak neki, a hatéves pufók arcú Vityka, és az elsősosztályos Lenocska, akinek szőke hajában nagy, rózsaszín masni díszelgett a családi ünnep tiszteletére.

Maga az ünnepelt, akit kissé zavarba ejtett a nagyarányú készülődés, a könyvespolcnál állt az ablak mellett, és szórakozottan lapozgatott egy épp keze ügyébe kerülő könyvet. Szembetűnően hasonlított az apjához. Ugyanaz a távolülő szempár, szépívű szemöldök, vékony, kissé hajlott orr. Ugyanaz a sötét haj, de sűrűbb az apjáénál. Csak a szürke szeme volt az anyjáé, és az ajka vonala volt kissé gyengéd, nőies. Növésben már elérte az apját, csak a válla nem volt még olyan széles, de látszott, hogy ennek is eljön az ideje. Derék Zvjagin-legényke volt, igazi szibériai.

Még három vendég érkezett Kesán kívül. Arkagyij Kulesov fiatal feleségével, Klavával és az öreg Sarapov.

A férfiak egymás mellett ültek a díványon, és vitatkoztak valamin. Klava meg alighogy belépett, köténytkötött, és kiment a konyhába segíteni a gazdasszonynak.

— Vedd már le azt a kötényt, Klasa — mondta Nasztaszja Petrovna, oldalvást a vendégére pillantva. — Vagy legalább a szobába nem menj így be.

— Miért? Nagyon feltűnő? — kérdezte Klava, és a hasára feszülő kötényre nézett. — Nem számít, magunk között vagyunk. Ki előtt szégyelljem magam?

Abból, ahogy ezt mondta, miközben tartózkodó, de büszke mosoly jelent meg az arcán, látnivaló volt, hogy esze ágában sincs senki előtt sem szégyenkezni. Kivette Nasztaszja Petrovna kezéből a tányért, amelyen gondosan elhelyezett kolbászkarikák díszelegtek, és bement a szobába.

Az öreg Sarapov vette észre először, hogy Kesa szokatlanul határozatlan, izeg-mozog, nem tudja, mit csináljon a magával hozott csomaggal.

— Miért húzod az időt? — kérdezte Sarapov, és a legényre kacsintott. — Mi már régen gratuláltunk, és átadtuk a magunk ajándékát.

Kesa erre felrezzent, és sietve belefogott szerepébe.

— Köszöntöm Nyikolaj Mitrofanovicsot és Nasztaszja Petrovnát elsőszülött fiúk születése napján, valamint második Nyikolaj Zvjagint abból az alkalomból, hogy megkaptá személyazonossági igazolványát és állampolgári jogait. Felkérem az ünnepeltet, örökítse meg az egybegyűlteket ezen a nagy napon.

A katonásan elharsogott köszöntő végeztével Kesa fürgén kibontotta a csomagot, körülnézett, hová dobhatná az újságpapírt, aztán határozott mozdulattal összegyűrte, zsebre vágta, odament az ünnepelthez, és átnyújtott neki egy „Ljubityel" fényképezőgépet.

— No nézd — tárta szét karját Sarapov. — Te ugyan kitettél magadért!

Kesa úgy fordult hátra, mintha rugóra járna.

— Tiszteletre méltó pátriárka! Engedje meg, hogy kíváncsiskodjam. Maga vajon mit ajándékozott?

— Ne kíváncsiskodj, Kesa — nevetett Arkagyij. — Fiatal vagy még ahhoz, hogy mérkőzz vele.

— Konkrétan!

— Mutasd meg, Kolja — mondta Arkagyij.

Kolja kihozott a másik szobából egy fényesre politúrozott lapos faládikát, és letette egy székre.

Kesa továbbra is megőrizte magabiztos arckifejezését, felnyitotta a ládát és tüstént megenyhült.

— Ez már igen, papa! — mondta tisztelettel.

Gondosan kivájt kis fészkekben lakatos szerszámok sorakoztak a ládában: kisméretű asztali satu, kalapács, véső, marok-körző. Kesa olyan óvatosan vette kezébe a satut, mintha törékeny jószág volna. Ilyen szép munkát, ilyen finom csiszolást még nem látott.

— Ezer bocsánat, Ivan Kuzmics — mondta Kesa. Letette a satut, és mélyen meghajolt Sarapov előtt. — Én meg egyre azon töprengtem: „Vajon mit fúr-farag az öreg minden este a műhelyben?"

Az asszonyok eközben nem tétlenkedtek. Amikor már telis-tele volt az asztal mindenféle jóval megrakott tányérokkal, tálakkal, kistányérokkal, Nasztaszja Petrovna odament a férjéhez és így szólt:

— Ideje, hogy asztalhoz hívd a társaságot.

A házigazda a vendégekre nézett.

— Bár többen vagyunk, mint heten, azért meg kéne várnunk Szergej Vaszilicsot.

— Ó, egészen elfelejtettem — ütött a homlokára Kesa —, Szergej Vaszilics kéri, hogy ne várjunk rá. Később jön. Értekezletre hívták az építkezésvezetőhöz.

— Az bizony sokáig eltart — sóhajtott Arkagyij, és szomorúan nézett a hívogatóan megterített asztalra.

— Miért tartana soká? — vetette ellen Zvjagin. — Rozsnov nem szereti a hosszú értekezleteket. Mit mondasz, asszony? — pillantott a feleségére.

— Hívd az asztalhoz a vendégeket — mondta Nasztaszja Petrovna, és Klava füléhez hajolt. — A sütőben van a liba. Összeszárad.

— Halljátok, emberek — szólt Zvjagin —, a zászlóaljparancsnok megparancsolta: „Lóra!" Mire a libáig eljutunk (Nasztaszja Petrovna erre összenézett Klavával, és összecsapta kezét), Szergej Vaszilics is megérkezik. Nem olyan nagy ivó, hogy utol akarna érni minket.

— Téged ugyan nem is lehet — nevetett Nasztaszja Petrovna. — Üljenek asztalhoz, kedves vendégek, de ha lehet, kicsit szorosabban. Nem nagyon nagy a lakosztályunk. Mióta beállítottuk ebbe a szobába a fiókosszekrényt, megfordulni sem lehet.

— Csak most látom — mondta Klava —, hogy tágasabb volt ez a szoba. Azelőtt a válaszfal mögött állt a szekrény?

— A pianinót tettük a helyére — magyarázta Nasztaszja Petrovna. Úgy mondta, mintha csak mellékesen említené, de mindnyájan megérezték, mit rejt ez a látszólagos közöny.

— Pianinó! — kiáltott fel csodálkozva Klava, és állapotára eléggé veszélyes gyorsasággal a válaszfal mögé iramodott. — Arkasa! — kiáltotta. — Gyere, nézd meg, milyen gyönyörű! — És halkabbra fogva hangját, oktatni kezdte a férjét: — Látod, hogyan élnek az emberek.

— Szép darab — mondta Arkagyij, mikor újra leült az asztalhoz.

— Szépnek szép — mosolygott Nyikolaj Mitrofanovics —, de minden zsebemet ki kellett forgatnom. Koplaltunk a legközelebbi fizetésig.

— Elhalasztottuk a Kolja-napot — vallotta be Nasztaszja Petrovna olyan őszintén, ahogy csak nagyon jó barátok között szokás. — A múlt héten kellett volna megtartanunk, de el kellett halasztani a fizetésig. No, de ez nem nagy baj. Viszont annál hasznosabb a gyerekeknek. Nekünk nem volt rá módunk, hadd legyen legalább nekik. Lenocskának nagy kedve van a zenéhez.

— Vitya is fog játszani — vette védelmébe testvérét Lenocska.

— Én harmonikázni fogok. Nekem harmonikát vesz a papa — ellenkezett Vitya, felhúzózkodva magas székére.

— No, úgy látom, mindenki elhelyezkedett. — Nyikolaj Mitrofanovics végigpillantott az asztaltársaságon. — Arkagyij, miért nem törődsz a feleségeddel? Töltsél neki... Úgy ni. Mindenkinek

tele a pohara?... Nem vagyok az ékesszólás mestere, egyszerű szavakat mondok. Igyunk először, barátaim, arra, ami a legdrágább nekünk: szovjet életünkre!

— Ez már helyes, Nyikolaj. Mindig fején találod a szöget — bólintott Sarapov.

Mindnyájan nekiláttak a vacsorának; a jó falatok közül is a gyengén megsózott bajkáli marénát részesítették a legnagyobb becsben, amely, mint Klava megjegyezte: „Elolvad az ember szájában." Egyszer csak Lenocska, aki legközelebb ült az ajtóhoz, rosszat sejtve, így szólt az anyjához:

— Mama, valami ég a konyhában. Füstszagot érzek.

— Csak nem a liba? — riadt fel Nasztaszja Petrovna, és kisietett a konyhába. De nyomban vissza is jött. — Rám ijesztettél. Képzelődsz. Nem ég kint semmi.

— Pedig csakugyan füstszag van — mondta Kolja, és letette az asztalra félig kiivott pálinkáspoharát.

És ekkor velőtrázó női sikoly hasított a szoba feszült csendjébe:

— Tűz van!

Kesa elsőnek tért magához az általános megrettenésből, odaugrott az ajtóhoz és felszakította. Kékesszürke füst gomolygott be a szobába. Erős égésszag terjengett. Kesa becsapta az ajtót.

— Arra van a tűz! Meneküljenek az ablakon!

Mindnyájan felugrottak. Az asszonyok jajveszékeltek. Lenocska az anyjához futott.

— Öltöztesd fel a gyerekeket! — kiáltotta Nyikolaj Mitrofanovics, és kirohant a konyhába a holtraijedt Vitya után.

— Ó, istenem! — suttogta Klava, és lezökkent egy székre. — Hát én hogyan... hogyan jutok ki az ablakon?!...

A falfehér Arkagyij összeszorította ajkát, odafutott az ajtóhoz, egy pillanatra megtorpant a küszöbön, aztán eltűnt a folyosó füstjében.

— Arkasa! — kiáltotta kétségbeesetten Klava, és utána akart rohanni, de Sarapov és Kesa visszatartotta.

Az ajtó ismét kicsapódott, Arkagyij rohant be. Szörnyű volt ránézni. Mély horzsolás vérzett a homlokán, bal arca csupa korom és vér. Világos öltönyén sötét égésfoltok.

— Gyorsan, Klasa! Még kijuthatunk... — kiáltott lihegve. — Adjanak valamit, amibe beburkolhatom...

Kolja lerántotta az ágytakarót és odadobta. Arkagyij sebtében Klava fejére borította.

— No, én kivezetem, de maguk...

— Menjetek gyorsan! Négyen vagyunk, majd megleszünk nélküled! — kiáltotta Sarapov.

Klava megállt az ajtóban és felsikoltott:

— Jaj, nem megyek! Meghalok!

Arkagyij szorosan átölelte, és magával vonszolta.

Nasztaszja Petrovna remegő kézzel gombolta be Lenocska kabátját. Zvjagin kinyitotta az ablakot, és lekiáltott a sötétségbe:

— Létrát adjatok! Létrát!

Léghuzat csapott az égő épület belsejébe. Feldagadt a tüllfüggöny. Kitárult a folyosóra nyíló ajtó. Sűrű, kékesszürke füst és hegyes, bíborvörös lángnyelvek csaptak be a szobába. Lángot fogott és fellobbant az ajtófüggöny.

Kesa fölnyalábolta az ágyról a takarót, a matracot, a párnákat és kidobta az ablakon. Átvetette lábát a párkányon, lebocsátkozott, egy darabig kinyújtott karjain függött, aztán leugrott. Kolja követte.

— Adjátok le a gyerekeket! — kiáltotta Kesa.

Zvjagin karjára vette a félelmében reszkető Vityát.

— Jaj, megölöd! — suttogta kezét tördelve Nasztaszja Petrovna. Zvjagin vigyázva tartotta karjánál fogva a gyereket, és kiemelte az ablakon.

— Engedd el! Tartjuk a pokrócot! — kiáltották lentről.

Zvjagin eleresztette a kisfiú kezét, és Vitya beesett az ablak alá kifeszített pokrócba.

— Kutyabaja! Gyerünk, aki még fent van! — kiáltották újra.

Zvjagin ugyanolyan óvatosan lebocsátotta Lenocskát is.

Közben drága másodpercek teltek el. És a tűz nem hagyott alább. A láng belekapott a válaszfalba. Már közvetlenül az ablaknál is elviselhetetlenül perzselte arcukat, kezüket. Nagy robajjal beomlott az elégett lépcsőház. Koromfelhő, szikraeső csapott a szobába.

— No, mama, igyekezz, mert mindnyájan ittragadunk — siettette feleségét Zvjagin.

Nasztaszja Petrovna visszarettent az ablaknál.

— Ó, uram! Itt is halál, ott is halál!

Sarapov rákiáltott:

— Ráérsz még meghalni!

Ketten átvetették a párkányon az asszony ernyedt testét, aztán maguk is egymás után kiugrottak az ablakon.

Második fejezet

Amikor Szergej Rakityin kilépett az építésvezető dolgozószobájának ajtaján, az előszoba falán függő nagy kerek óra tíz perc híján tizenegy órát mutatott. Várakozása ellenére elhúzódott az értekezlet. Talán ez volt a leghosszabb értekezlet az elmúlt három hónapban, azaz attól a naptól fogva, amikor megjelent az építkezés új vezetője, Kornyej Gavrilovics Rozsnov. De az már egészen biztos, hogy azóta először folyt le ilyen feszült hangulatban az értekezlet.

A lakásépítés helyzetét tárgyalták meg. Már az első percekben kizökkentek a megszokott kerékvágásból. Az előadó — a polgári építkezés vezetője, Mihail Jakovlevics Galperin — épp hogy befejezte a tervteljesítés százalékos ismertetését körzetek szerint és összesítve, amikor Rozsnov félbeszakította:

— Azt tudjuk, hány házat építettek. Azt mondja meg, miért ilyen házakat építettek?

Galperin zavarba jött. Nem értette, hová akar kilyukadni az építkezésvezető. Óvatosan megkérdezte:

— Milyen házakra gondol, Kornyej Gavrilovics?

— Azokra, amelyeket ön épít, Mihail Jakovlevics.

Válasza nagyon nyugodt, sőt barátságos. Rozsnov mély, rekedtes hangon beszél. Nyílt, orosz arca van: magas homlok, kissé duzzadt, egyenes orr. Távolülő két apró szeme sötétszürke. Világosbarna, őszülő haja még sűrű, s látszik, hogy ifjúkorában göndör volt.

De hangsúlyozott közönye óvatosságra int. Az asztal végén ülő Ogurcov odasúgta szomszédjának:

— Minőségi fejmosás lesz.

— A műszaki ellenőrző bizottság, amely átvette valamennyi elkészült létesítményt — jelentette tisztelettudóan Galperin —, nem tapasztalt semmiféle eltérést a tervtől, és ezért...

— ...és ezért ön úgy véli, hogy ezek jó házak? — fejezte be Rozsnov a mondatot.

Galperin udvariasan elmosolyodott.

— Mint tudja, Kornyej Gavrilovics, bizonyos mértékig minden viszonylagos.

— Maga hajlandó lenne egy ilyen házban lakni? — kérdezte szemrehányóan Rozsnov.

— Bocsásson meg — tiltakozott most már méltósággal Galperin —, úgy vélem, ez nem érv.

— Mi a hibája?

— Vajon helyén való egy kalap alá venni azt a földmunkást, aki tegnap jött az építkezésre, meg azt a mérnököt, aki hosszú évek során több száz, de lehet, hogy több ezer házat épített?

— Tehát ezer rosszul sikerült ház felépítésével ön jogot szerzett ahhoz, hogy jóban lakjon?

— Dialektika! — szólt közbe Ogurcov.

— Hogyan? — Rozsnov nem értette jól a közbeszólást.

— Mondom, dialektika — ismételte Ogurcov. — A mennyiség átcsap minőségbe.

Rozsnov azonban nem volt hajlandó tréfálkozni, és nem méltányolta Ogurcov szavait.

— Megnéztem a tervdokumentációt. Láttam rajta a maga aláírását, építész elvtárs — folytatta Rozsnov, s egy borotvált fejű, alacsony, vézna emberkéhez fordult, akinek hosszú, lekonyuló orra volt. Az emberke az orra végére csúsztatta szemüvegét, és vékony hangján, kissé dadogva megkérdezte:

— Miért nem tetszik az aláírásom?

— Az nem tetszik, amit aláírt. Épp most vizsgáltam meg ezeket a túl zsúfolt barakkokat. Azt tanácsolom magának is, vegyen bátorságot és nézze meg, vizsgálja meg közelebbről, hogyan élnek

ott az emberek. Ugyanaz a helyiség lakószoba, konyha, éléskamra és fáskamra egyszerre. Gúnyt űznek az emberekből!

Rozsnov most sem emelte fel a hangját, de már korántsem volt barátságos.

Szergej felfigyelt, vajon mit felel erre a borotvált fejű? De az emberke nem sietett a válasszal. Helyette a mellette ülő nő kapcsolódott a vitába. Szergej ismerte. Irina Szergejevna Sztrepetova volt, a Vízügyi Tervező Intézet tervezőcsoportjának helyettes vezetője a Bajkalszki Vízierőmű építkezésén.

— Nem értem a felháborodását, Kornyej Gavrilovics — mondta Sztrepetova. — Hiszen jól tudja, hogy ezek a barakkok az általános költségvetés egyharmadából épülnek. Ideiglenes lakások.

Sztrepetovának lágy, de mégis zengő hangja van, amely nagyon illik csinos, igen vonzó külsejéhez. Dús, sötétszőke hajkoronája aranyosan csillog. Sötétkék kosztümje előnyösen kiemeli szeme kékjét. Még a leghevesebb viták közben sem feledkezik meg róla, hogy nő (pedig az ilyen viták napirenden vannak az építők és tervezők között), méghozzá érdekes nő, és sohasem veszti el vonzóerejét.

És Rozsnovnak felettébb nehezére esett kellő határozottsággal ellentmondania, mivel a kék szempár azzal a félreérthetetlen szándékkal nézett rá, hogy lecsendesítse a fellángoló vitát.

Rozsnov összeráncolta szemöldökét, és erőltetett szigorúsággal kérdezte:

— Mit jelent az, hogy ideiglenes? Kinek ideiglenes?

Irina Szergejevna könnyedén vállat vont.

— Furcsa kérdéseket tesz fel, Kornyej Gavrilovics. Ezek ideiglenes, nem pedig állandó építmények.

— És az építők az építkezés befejezéséig ezekben lakjanak? És aztán?

— Aztán?

— Aztán átmennek a következő építkezésre, és ott megint... az ideiglenes lakás. De mikor fognak már emberhez méltó lakásban lakni az építők? Vagy ez már önöket, tervezőket, nem érdekli?

— A hangos beszéd nem mindig helyes beszéd — felelte még mindig udvariasan, de fagyosabban Sztrepetova. — Ön tapasztalt

építő, és jól tudja, hogy a tervezők kötelessége tiszteletben tartani az állam érdekeit. Kötelességünk olcsó lakásokat tervezni.

Rozsnov felugrott, és az asztalra csapott.

— Olcsó lakás! Fecsegés! Maguk becsapják az államot! Az államnak ráfizetés az olcsó lakások építése. Nem barakkokat, hanem házakat kell építeni, hogy lakni lehessen bennük. Nem öt évig, de legalább ötvenig!

— Ön, úgy látom, egyedül is pompásan tudja, mit és hogyan kell építeni. Ezért jelenlétünk teljesen felesleges. — Sztrepetova felállt, és az általános csendben kivonult a szobából. A borotvált fejű építész követte.

Rozsnov bosszúsan krákogott és legyintett. Rövid hallgatás után utasította Galperint:

— Több barakkot ne építsen! Szerezze meg a városi építésztől a lakóépületek típusterveit, és építsen igazi házakat.

Szergej lassan lépkedett a Hegyi-telephez vezető sötét úton, és az imént lejátszódott jeleneten töprengett. Kinek van igaza?... Az építkezésvezető érvei meggyőzően hangzottak. Szergej járt Kesa Usztyancevnél, aki a Hegyi-telep egyik barakkjában lakott. Kesa lakása, szó, ami szó, elég ócska volt, nem is szoba, hanem kamra.

Ráadásul az a rettentő szétszórtság. A földszintes házikók és barakkok óriási területet foglaltak el. Még fel sem épült valamennyi lakóház, máris négy telep nőtt ki a földből: a Régi, a Hegyi, a Központi és az Ifjúsági... Hát nem lenne jobb szétszórt telepek helyett néhány városi típusú, kényelmesen berendezett, soklakásos lakónegyedet építeni? Hiszen Bajkalszk növekszik, és egypár év múlva ezek a negyedek belül kerülnek a határán. Igen, nyilván az építkezésvezetőnek van igaza.

Ugyanakkor bántotta és aggasztotta Szergejt Rozsnov hevessége. Rozsnov ma elődjére, Jevgenyij Alekszandrovics Guszarovra emlékeztette. És nem akart másodszor is kiábrándulni az építkezés vezetőjéből. Rozsnov feleslegesen éles, sőt durva hangot ütött meg Sztrepetovával szemben. Még ha Sztrepetovának nincs is

igaza, ez nem jogosítja fel Rozsnovot arra, hogy elfeledkezzen Irina Szergejevna nő-voltáról. Annál is inkább, mert a mérnöknő igen udvariasan és diplomatikusan beszélt vele.

Szergejnek eszébe jutott valami. Egy hónapja Sztrepetovához kellett fordulnia, hogy néhány számítást kiigazíthasson a nagy lépegető exkavátor iránynormáival kapcsolatban. Igaz, Irina Szergejevna nem egyezett bele az általa javasolt helyesbítésekbe, és látogatása eredménytelenül végződött, de Sztrepetova oly figyelmesen hallgatta minden érvét, olyan türelmesen bizonygatta saját igazát, hogy távozásakor a fiatalember mély tiszteletet érzett ez iránt az okos és kedves asszony iránt. Különösen megragadta rendkívüli egyszerűsége és természetessége, amelyben nem volt csöppnyi kacérság sem, ami pedig igazán megbocsátható lett volna egy ilyen vonzó teremtésnek. Csak búcsúzáskor nézett Szergejre hosszan, s talán egy icipicit szomorkásan is, amikor férfiasan megszorította a kezét. Vagy talán csak képzelődött?... És ma, amikor Rozsnovval vitázott, elsötétült szeme megállapodott Szergejen. Bizonyára együttérzést vagy talán — támogatást keresett...

... Szergej összerezzent a sziréna üvöltő hangjára. Tűzoltó autó robogott el mellette és eltűnt a kanyarban. Mögötte egy másik. Szergej feldúltan utánuk futott. Amikor elhagyta a nagy „MAZ" gépkocsik garázsépületét, lángoló vörösséget pillantott meg a telep fölött. Ilyen távolságból nehéz volt megállapítani, melyik utcában ütött ki a tűz, de Szergej tüstént rájött, hogy annak a háznak a közelében éghet, ahová igyekezett. Még gyorsabban futott tovább.

Zvjagin az út szélén állt, kissé távolabb a zsibongó tömegtől, és le nem vette szemét a tűzről. A ház porig égett. Amit a láng még nem emésztett meg, azt a tűzoltók verték szét, hogy megóvják a környező faépületeket. A ház maradványai alaktalan romhalmazként feketélltek a fényszórók sugárkévéiben. Párával elegy sűrű füst gomolygott az ég felé. Olykor hegyes lángnyelvek törtek elő a romok közül, de a vastag vízsugártól nyomban kialudtak.

Fagyos, csontig ható szél fújt az Angara felől. Zvjagin azon-

ban nem érezte a hideget. Összeborzolt hajfürt hullott a szemébe, de észre se vette. Most, hogy elszállt belőle gyermekei életének féltése, fáradt közöny kerítette hatalmába. Némán állt, szeme nyitva volt, ám aligha látott, hallott valamit.

Ilyen állapotban talált rá Szergej.

— Nyikolaj Mitrofanovics! — Gyengéden megérintette Zvjagin vállát. — Hideg van. Megfázol ebben az egyszál ingben.

Zvjagin ránézett és fáradtan bólintott.

— Egyszál ingben... Hiszen csak ez van... Szegény vagyok, mint a templom egere — és tovább bámulta a ház üszkös romjait.

Szergej levette kabátját, és Zvjagin vállára terítette.

Egy Pobeda állt meg tőlük két lépésre. Rozsnov és Kasevarov szállt ki belőle. A tűzoltók parancsnoka nyomban odafutott hozzájuk.

— Halott nincs? — kérdezte gyorsan Rozsnov.

— Nincs — felelte a tűzoltó, és katonásan kiegyenesedett.

— Megállapították a tűz okát?

— A földszinti saroklakás gyulladt ki. Találtunk ott egy benzinszagú, megégett bádogkannát. A szomszédok azt mondják, csak egy kislány tartózkodott otthon. Benzint gyújtott meg a gyorsforralóban. Ezt még felülvizsgáljuk.

— Porig égett?

Az osztagparancsnok széttárta karját.

— Vázépület. Úgy égett, mint a szalma. Szerencse, hogy a szomszédos házak nem épültek túl közel hozzá.

— Világos — bólintott Rozsnov. — Lehet, hogy éjszaka szél lesz. Személyesen ellenőrizze, hogy az utolsó szikrát is eloltsák. És hívassa ide a lakáshivatal vezetőjét, ellenőrizze a károsultak éjszakai elhelyezését.

— Értettem — felelte a tűzoltó.

— Tessék, még egy érv amellett, hogy valódi lakóházakat kell építenünk, nem ilyen zsúfolt épületeket — mondta Rozsnov Kasevarovnak, amikor beszálltak a kocsiba.

Szergej már nem hallotta Kasevarov válaszát. Kesa közeledett Sarapovval és odakiáltott:

— Szergej Vaszilics! Segítsen, vezessük el innen. Nyikolaj Mitrofanovics! Mi nézni való van itt? Akár nézzük, akár nem... — Legyintett. — Gyerünk, Nyikolaj Mitrofanovics!

— Menjünk, Nyikolaj! — Sarapov barátja vállára tette kezét, mire Zvjagin elindult velük. — A feleséged Arkagyijnál van a gyerekekkel, te meg nálam fogsz aludni.

Hármasban elmentek Sarapov lakásáig.

— Az öregasszony ágyat vetett neked a díványon — mondta Sarapov, amikor bementek a szobába. — Eszel valamit?

Zvjagin nemet intett.

— Megértelek — sóhajtott Sarapov. — Nincs étvágyad. No, akkor inkább ezt...

Pálinkásüveget vett elő a pohárszékből, színültig töltött egy teáscsészét, és odanyújtotta Zvjaginnak.

— Hajtsd fel. Gyorsabban elalszol.

Zvjagin egy hajtásra, fenékig itta a csészét, mint a vizet, egy pillanatra összeráncolta homlokát, behunyta szemét, aztán súlyosan rázökkent a díványra.

— Segíts neki levetkőzni — mondta Sarapov Kesának.

De Zvjagin ismét megrázta fejét, kifűzte, levette a cipőjét, és hasmánt végigdőlt a díványon. Sarapov gondosan betakarta.

Szergej meg Kesa elbúcsúzott Sarapovtól és elment.

Zvjagin későn ébredt fel. Egy pillanatig értetlenül bámulta a szoba ismeretlen berendezését, aztán megpillantotta az asztalon a csészét, és eszébe jutott minden... Szomjúság égette... Felállt, vizet ivott és visszaült a díványra.

Egy csomag „Belomor" cigaretta, gyufa és egy fehér papírba göngyölt testes kis csomag feküdt a dívány fejénél álló festett éjjeliszekrényen. Zvjagin rágyújtott, aztán kezébe vette a csomagot és kibontotta... Vastag bankjegyköteg volt benne.

Sok pénz. Több ezer rubel.

A férfi hangosan lélegzett. Arcán táncot jártak az izmok. A sarokba hajította a cigarettát, és megfeledkezve róla, hogy nem otthon van, harsogva kiáltotta:

— Kolka!

Kolja álmosan, morcosan bejött.

— Ki tette ezt ide? — kérdezte Zvjagin, és a csomagra mutatott.

— Nem tudom — rázta fejét a fiú, és Zvjagin látta, hogy nem hazudik.

— Menj, hívd ide Sarapovot... És a többieket, akik nem dolgoznak.

Kolja kiment. Zvjagin újra rágyújtott, és lassan megszámolta a pénzt (több mint ötezer rubel volt), felvette a papírt a padlóról, és gondosan becsomagolta a bankjegyeket.

Néhány perc múlva belépett Sarapov, Arkagyij, Kesa és Nyikolaj Permjakov.

— Hívtál? Itt vagyunk — mondta egyszerűen Sarapov. — Üljetek le fiúk.

Zvjagin megvárta, míg mindnyájan leülnek.

— Hát ti — remegett a hangja —, azt hiszitek, hogy koldus vagyok?... A két kezem megmaradt...

Súlyos csend követte szavait. Kesa zavartan összenézett Permjakovval. Sarapov felállt és odament Zvjaginhoz.

— Fölösleges büszkélkedned. Ki előtt teszed? Hiszen barátaid vagyunk. Ezt mind tiszta szívből adták. Ej, te, Nyikolaj!

Zvjagin lehajtotta fejét. Ismét mély csend borult a szobára. Valamennyien látták, amint a férfi arcán lassan végiggördül egy könnycsepp.

— Legalább azt mondjátok meg, kitől?... Hogy tudjam, kinek... tartozom...

Kesa lesütötte a szemét. Sarapov pedig közömbösen azt mondta:

— Nem tudom, én nem tettem oda semmit.

— Én sem — szólalt meg egyszerre Kesa és Nyikolaj Permjakov.

Arkagyij odament Zvjaginhoz és megveregette vállát:

— Ne is tudakold. Mindenképpen barátok adták!

Kesa levele korán érkezett, mindjárt reggeli után, Szemjon elolvasta és elgondolkodott.

El kell utaznia. Mintha csak bosszantani akarná, elutazására megjavult az idő. Második napja süt a nap, meleg van. De hiába, nincs mit tenni, el kell utaznia. Fel kell menteni Zvjagint a munkától, hiszen tengernyi családi gond nyomja a vállát.

Szokásához híven — sohase halogatta, amit egyszer elhatározott — nyomban felkereste az üdülő gondnokát, és jegyet rendelt a másnap reggeli vonathoz.

A gondnok pontosan feljegyezte egy könyvecskébe a vonat számát, s megnyugtatta Szemjont, hogy minden rendben lesz, aztán hirtelen észbekapott:

— Mikor is érkezett az üdülőbe?

— Május huszadikán.

— Akkor még egy egész hete van!

Kiszáradt kis arcán szemrehányás, sértődöttség tükröződött. Csakugyan, micsoda dolog ez! Éjjel-nappal talpon van (isten látja lelkét, ez bizony nem olyan könnyű az ő korában!), minden erejét feláldozza, dolgozik, mint egy igavonó jószág, hogy kényelmesen üdülhessenek a vendégek. És most tessék! Ez a fiatalember nincs megelégedve. Neki itt nem tetszik. Visszautazik a városba. Vajon ott tisztább a levegő? Vagy kékebb az Angara?

Meg kellett magyaráznia elutazása okát, hogy megnyugtassa az öreget. Szemjon elmosolyodott, és arra gondolt, hogy ez a buzgó bácsika igazán szívvel-lélekkel végzi a munkáját. Talán jobban is, mint ő, Szemjon Perevalov a magáét. Még ma el kéne utaznia. No de végeredményben egy nap nem számít. Meg aztán az ígéretet be kell váltani. Ő pedig megígérte Masa Kruglovának, hogy elsétálnak a Fenyő-szigetre.

Masa a női épület verandáján várta.

— Már attól tartottam, hogy meggondolta magát — mondta a lány, és bátortalanul elmosolyodott.

— Csinos kislányokat nem szokás ámítani — tréfált Szemjon.

Végigsétáltak a keskeny fasoron; még nem zöldelltek a kétoldalt

ültetett magas akácok. Mint minden párt, őket is kíváncsi pillantások figyelték, követték. Masa iparkodott leplezni zavarát, Szemjon mulatott ezen.

A fasor egy kertajtóhoz vezetett. Az ajtón lakat függött. Nem volt kedvük visszamenni a kulcsért, ezért Szemjon azt ajánlotta, idézzék fel a gyermekkort. Ha felálltak egy odahengerített tuskóra, ráléphettek a kerítés keresztgerendájára, s akkor már csak át kellett ugrani a másik oldalra.

— Lesegítem magát, Masa — mondta Szemjon, mikor elsőnek legyőzte az akadályt. — Fel tud lépni a keresztgerendára?

— De még mennyire! — nevetett a lány. — Hosszú a lábam.

Bátran átugrott. Szemjon elkapta a könyökét. Masának telt, egészségesen kemény karja volt. És Szemjon a kelleténél egészen kicsit tovább fogta a karját.

Magas fahídon áthaladtak az Angara keskeny, de mély mellékága fölött, és elérkeztek egy orsó alakú, hosszú szigetre. Kis híján az egész szigetet elfoglalták egy régi sófőző üzem épületei. Magas szürke sópárlók álltak a füstös téglafalú műhelyek szomszédságában. Két hosszú kéményből sűrű fekete füst gomolygott.

Szemjon szomorúan nézte a régi üzemet. Épp tegnap hallgatott egy előadást a történetéről. Már száz esztendeje is szállították innen a sót Mongóliába, Kínába. Szemjon tősgyökeres szibériai volt. Családfája sűrűjében elveszett ősei Szibériába településének dátuma. Talán ők is azok között voltak, akik bilincsbe verve jöttek ide, és ezeknél a sópárlóknál hullatták olcsó muzsik-verejtéküket... És most az üzem már a végét járta. A Bajkáli és Irkutszki Vízierőmű mellé sorakozott az óriási Alsó-Angarai Erőmű a bratszki vízesésnél. És nincs is olyan messze az idő, amikor megcsillannak itt a Bratszki-tenger hullámai...

A Fenyő-sziget a második mellékágon túl húzódott, amely sokkal szélesebb volt az elsőnél. Komp közlekedett rajta. Szemjon a kikötőhelyen állt Masával, várták, amíg egy lisztes-zsákokkal megrakott teherautó meg néhány kétlovas kolhozszekér rágördül a kompra.

A kormányosnak az alkotmány farában levő, gerendából ácsolt kajütben volt a helye; a kajüt ablaka az egész oldalfalat kitöltötte.

A kormányos egy kis emelvényen ült, és mindkét kezét az óriási kormánykeréken tartotta. Itt volt a pénztár is. Szemjon két retúrjegyet váltott, aztán előrement Masával a komp orrába. A lány a karfára könyökölt, és nézte, mint pezsegnek a komp éles orrán szétfröccsenő, áttetsző hullámok. A napsugarak áthatoltak a három méter mély vizen, és megvilágították a köves mederben sodródó apró, tarka kavicsokat.

A majdnem kilométernyi hosszú, vastag drótkötél alig tudta tartani a kompot a sebes sodrású folyón. A kötelet tucatnál több csónak tartotta, amelyek egyenlő távolságra horgonyoztak egymástól. A csónakok egyenes vonalban álltak, és a kompról úgy látszott, sebesen felfelé törnek a vizen, szigorú nyomvonalban.

Végre befejeződött a rakodás.

— Kösd el! — adta ki a parancsot a kormányos.

Egy kartonruhás, testes asszony, meztelen lábára húzott tornacipőben, feszesen lépkedett a deszkafedélzeten, odament a tőkéhez, és ledobta róla a láncot.

A kormányos egy éles fordulattal a folyásnak rézsútosan állította a kompot. Vadul kavargott a víz, fehér tajtékos hullámok törtek meg a komp orrán. Az ár a komp oldalának csapódott, és sebesen sodorta keresztirányban. A drótkötelet tartó csónakok egy csapásra felfejlődtek, és sorba rendeződve úsztak a vizen, mint megannyi támadásra induló torpedónaszád.

— Most látom először, amint magától megy a komp — csodálkozott Masa.

— Nem magától megy — vetette ellen Szemjon. — Nagy ereje van az Angarának. Errefelé egyébként minden folyón ilyen kompok vannak. Itt sebes a sodra valamennyi folyónak.

Szemjon be sem fejezhette magyarázatát, mert a komp máris nekiütődött a kikötőnek.

— No, itt is vagyunk a Fenyő-szigeten — mondta Szemjon.,

— Végre! — kiáltotta Masa, és vidám pillantást vetve a legényre, felszaladt a meredek emelkedőn.

Szemjon azon kapta magát, hogy gyönyörködik a mozgékony kislány arányos termetében, izmos, erős lábában, és arra gondolt: „Miért vagyok ilyen mulya? Olyan derék lány ez a Masa..." De

mintha tüstént ellene szólt volna valaki: „Semmi értelme az egésznek!"

Masa megállt az emelkedőn, nézte a feléje baktató legényt, és szokásos tartózkodó mosolya hol sajnálatot, hol neheztelést tükrözött.

Zöldellő sík mező húzódott a parttól a sziget belsejébe, a zsenge, alacsony pázsit még nem kapott erőre. A part mentén szekérút futott, a szigeten keresztül pedig számtalan ösvény kanyargott a távolból sötétlő lucfenyő-erdőhöz.

Néhány percig szótlanul mentek.

Szemjonnak nem volt miért szemrehányást tenni magának. Eszébe sem jutott udvarolni ennek a lánynak, aki eddig mindenkit került. Éppen azért elegyedett szóba vele, mert elgondolkodó, sőt olykor bánatos arca felidézte lassan csituló fájdalmát. Szemjon magamagáról tudta, milyen nehéz egyedül elviselni a bánatot, s összeszedni minden erőnket, hogy ne áruljuk el a lélek háborgását. Azt is mindjárt felismerte, hogy a lányt nyomasztja a magány, noha ezzel védekezett minden tapintatlan kíváncsiskodás ellen. De Masa látta, hogy egyszerűen, barátian beszélget vele, mire kissé felengedett zárkózottsága.

Mindebben nem volt semmi rossz, de most először fordult meg Szemjon fejében, hogy Masa talán többet vár tőle szokványos együttérzésnél, és talán ő okát is adta, hogy a lány reménykedjen ebben. Ha valóban így van, meg kell rónia önmagát, bár ártatlanul vétkezett.

Masa természetesen nem tudta mire vélni Szemjon váratlan s annál érthetetlenebb töprengését, noha sejtette, hogy ennek oka bizonyos fokig kapcsolatban van vele. Ő is elszomorodott.

Egy csapásra a sűrűbe kerültek. A messzi magasban összeért az évszázados fenyőóriások koronája. A fák lábánál duzzadó, zsenge fű nőtt. Amint beljebb hatoltak az erdőbe, minden lépésnél más kép tárult elébük. Itt még sűrűbben nőttek a fenyők, törzsük karcsúbb lett és sudárabb. Mint megannyi hajóárboc nyúltak a magasba a csupasz fák, s csak a legtetejükön fészkelt egy kicsiny, zöld sapka. A kirándulók lába alatt zizegett a vastag levél-szőnyeg. Időnként csillogó levelű áfonyabokrok tarkították a sárga

szőnyeget. A fű között, kicsinyke tisztásokon, a földieper apró fehér virágai virítottak.

Csend volt a hűvös erdőben. Egyhangúan suttogtak a fenyők. Friss gyantaillat szállt a levegőben.

— Szép itt — szólalt meg Masa. — Egyáltalán nem olyan, mintha szigeten volnánk. Igazi erdő.

— Igazi is — mosolygott Szemjon. — Ha erre mennénk, a sziget hosszában — mutatta a legény —, fél napig erdőben járnánk.

— És erre, amerre mi megyünk?

— Erre nemsokára kijutunk az Angarához.

— És ott újra egy széles mellékág következik?

— Nem, az már nem mellékág, hanem maga az Angara — felelte büszkén Szemjon.

Néhány perc múlva a fatörzsek között megcsillant a folyó kékje.

— Mit csinál? — kérdezte Masa Szemjont, aki fától fáig haladva, száraz gallyakat, ágakat gyűjtött.

— Tüzet rakunk a parton.

— Tüzet rakunk! — örvendezett a lány, és maga is hozzálátott a rőzsegyűjtéshez. — A tábortűz jó dolog.

— Bizony jó — mosolygott a legény. — Kevesebb szúnyog fog csípni bennünket.

— Hiszen itt nincs is szúnyog.

— A víznél lesz.

A szigetnek ezen az oldalán majdnem a vízig húzódott az erdő, csak közvetlenül a folyónál futott egy fűvel sűrűn benőtt, keskeny, alig tíz lépésnyi széles sáv. Vén, borzas nyírfák nőttek ezen a lapályon, egymástól kissé távolabb; repedezett kérgük alul megfeketedett.

Kicsit feljebb, egy keskeny mellékágon túl, alacsony fűzzel teljesen benőtt sík szigetecske zöldellt; előttük pedig kitárult az Angara főágának hatalmas tükre.

A vakító napsugarakban fürdő folyam visszatükrözte az égbolt felhőtlen kékjét. Zömök vontatógőzös haladt felfelé a vízen, mélyre merülő, hosszú uszályt tolt maga előtt. A gőzös kéménye után gomolygó sávban húzódott a sűrű fekete füst. A hajó szorosan a

túlsó part mentén úszott, ekkora távolságból alig látszott nagyobbnak egy gyufásdoboznál. Csak hosszas, alapos figyelés után vették észre, hogy mozog.

Távolabb megint sziget zöldellt, azon túl ismét kéklett a folyó, és csak a láthatár peremén látszott a túlsó part füsttel bevont lejtője.

Szemjon ügyesen tüzet rakott. A lángok gyorsan belekaptak a száraz gallyakba. Kékesszürke gyantafüst szállt az égnek.

— Széles itt az Angara — mondta Masa, a folyóban gyönyörködve. — Sokkal szélesebb. mint Bajkalnál.

— Pedig itt még csak gyűjti az erejét — magyarázta Szemjon. — Itt mindössze két mellékfolyó ömlik bele, az Irkut meg a Kitoj, egyik se nagy folyó. A Belaja, az Oka, az Ilim, a Csuna meg a Birjusza még odább van. Ezek már folyók a javából. Apám járt az Angara alsó folyásánál, és mesélte, hogy egyik partról nem is látni a másikat, olyan széles.

— A mi vidékünkön, az Altaj környékén nincsenek ilyen folyók — mondta Masa. — És erdő is kevés akad. Ellenben sztyepp... Se vége, se hossza. Mikor a nagyapám élt még, egyre mondogatta: „Hej, ha volna olyan erő, amellyel feltörhetnénk ezeket a sztyeppeket. Jutna kenyér egész Oroszországnak..." Csakhogy kevés a nép a kolhozban.

— Látja — szólt közbe Szemjon —, maga is azt mondja, hogy kevés ott az ember, mégis eljött a városba.

— No, nekem különös okom volt rá...

E szavak után Masa felsóhajtott. Szeme szigorúbb lett, egész arca mintha megfonnyadt, öregebbé vált volna. És Szemjon csak ekkor vette észre a szája szögletében meghúzódó korai ráncocskákat. Korholta önmagát: „Feltéptem egy régi sebet." És hogy elterelje a lány figyelmét újra kísértő, nyomasztó emlékeiről, tréfásan azt mondta:

— No, persze! Ki itt, ki ott keresi a szerencséjét.

— Nem kell azt keresni — felelte csöndesen, elgondolkozva Masa. — Magától is megtalálja az embert. Engem is megtalált... Azt hittem, ez a boldogság, de másképp lett... — Elhallgatott, sokáig nézett Szemjonra furcsa, félénk tekintettel, aztán, mintha

mégis elszánta volna magát, folytatta: — Mindenképpen el kellett jönnöm onnan. Rettenetesen fájt a szívem, mégse sajnálom, hogy eljöttem. Nem maradhattam ott... Olyan szégyen után nem nézhettem az emberek szemébe. Szégyelltem magam... miattuk, akik legközelebb álltak hozzám. A férjem és édes húgom miatt...

Masa sóhajtva lesütötte a szemét. Nehezére esett erről beszélnie.

— Fiatalon mentem férjhez, alig múltam tizennyolc éves. Férjem azelőtt a mi kolhozunkban dolgozott, de akkor továbbszolgáló volt Szahalin szigetén. Hazajött szabadságra, és megkérte a kezem. Derék, szép szál ember. Irigyelt minden barátnőm... Elutaztunk Szahalinra, ott éltünk két évig. Kisbabát vártam. Akkor újra szabadságot kért, és hazautaztunk, hogy ezekben a hónapokban mellettem legyen a család. Boldogan utaztam, azért is, hogy viszontláthatom enyéimet, meg aztán nagyon vártam a gyereket... De örömöm egyszerre bánatra fordult... Máig sem értem, hogy történhetett meg. Azelőtt semmi rosszat nem tapasztaltam nála...

Masa újra sóhajtott és elhallgatott.

— Még fel sem keltem a gyermekágyból, mikor elcsalta a húgomat, és visszautazott vele Szahalinra. A húgom tizenhét éves sem volt... Magam sem értem, hogyan éltem túl. Annyira fájt, annyira bántott. Saját édes húgom ilyen szégyent hozott rám. Kezdetben egészen elhidegültem a gyermekemtől. Úgy akartam, hogy anyámnál hagyom a kislányt, és egyedül indulok útnak. De szerencsére észhez térítettek... Most már egyesztendős a kislányom. Egyetlen örömöm... Csak egy hete vagyok itt, de már úgy vágyom Nasztyenkámhoz...

— És a kolhozból egyenesen idejött hozzánk az építkezésre? — kérdezte Szemjon.

— Igen. Jelentkeztem a toborzásra. És milyen ostoba voltam. Szégyelltem bevallani, hogy gyerekem van. Mi lesz, ha megkérdezik: „És hol a férje?" Bediktáltam, hogy egyedül vagyok. Megérkeztem, visznek a szállásra. A gondnok nem engedett be a gyerekkel. „Rajtad kívül öten laknak a szobában. Nem kíváncsiak a pelenkáidra!" Nekiindultam lakást keresni. Senki sem akart befo-

gadni gyerekkel. Meg sem álltam egész nap, bejártam az egész telepet. Este visszamentem a szállásra. Leültem az ágyra és sírtam...

— Csodabogár maga — fortyant fel Szemjon. — Az építési bizottsághoz vagy a Komszomol-bizottsághoz kellett volna menni. Segítettek volna.

— Hogy mehettem volna oda? — kérdezte a lány és elnézően mosolygott Szemjon értetlenségén. — Ha elmegyek, mindent el kell mondanom. Én meg épp emiatt menekültem el hazulról. Most már nem nyomja a lelkem, el tudom mondani. Bár maga az első, akinek egészen részletesen elmesélem. Azért, mert... sokat hallottam magáról a lányoktól.

— Akkor legalább adta volna bölcsődébe a gyereket — terelte vissza Szemjon a beszélgetést az előbbi mederbe.

— Jártam ott is. Dugig voltak. Nagyon elszomorodtam. De a gondnok segített. Megsajnált. Elvitt egy nénihez, aki egyedül éldegél. A fia azelőtt az építkezésen dolgozott, de utóbb elkerült valahová északra, mert jó pénzt ígértek neki. A néni meg itt maradt, egyes-egyedül. Befogadott. Még örült is. Most már úgy élünk, mint egy család. Jól megvagyunk.

— Azt mondja, jól? — kérdezte Szemjon. — Talán olyan jó egyedül?

Masa futó pillantást vetett rá, de tüstént elkapta a tekintetét, és lehajtotta fejét.

— Hiszen nem vagyok egyedül. Ott van az én Nasztyenkám... És Uljana Petrovna meg olyan, mintha az anyám volna.

— Nem arról beszélek — szólt közbe leplezetlen nyíltsággal Szemjon. — Maga fiatal, a férjével élt, bizonyára boldognak érezte magát, most meg magányos.

Odahajolt a kihunyó tűzhöz, összébbkotorta az elégett gallyakat, és csendesen, mintha csak magának mondaná, így szólt:

— Magányos embernek pedig nehéz.

Szemjon korán reggel érkezett meg Bajkalszkba, és az első reggeli autóbusz elvitte az építkezésre. Leszállt a végállomáson, és végigsétált a hosszú, nyílegyenes Jakobi utcán.

Egyébként — nem a múlt század kiváló elektromérnöke iránti tiszteletlenségből — az építők általában Napos utcának hívták ezt az utat. Nemcsak a Központi-telepen, de a többin is majdnem mindegyik utcának két neve volt. Ennek az a magyarázata, hogy amint megszületett egy új utca, maguk az építők, az utca első lakói, mindjárt el is keresztelték. Nem volt semmi elítélendő ezekben a nevekben. Sőt, éppen azt mutatták, hogy az építők szeretik ezt a szívükhöz nőtt földet, és becsülik a foglalkozásukat. Efféle neveket adtak: Angara, Bajkalszk, Szibéria, Építő, Exkavátor utca, Energetikusok utcája, Kert, Iskola utca. És a Központi-telep egyemeletes házakkal beépített, aszfaltozott, pázsittal szegélyezett főutcáját az építők szívesen hívták Napos utcának.

Csakhogy a városi szovjet valamelyik vezetőjének — bizonyosan szigorú észjárású ember volt, és mindennél fontosabbnak tartotta a módszerességet és a rendet — sehogy sem tetszett ez az összevisszaság és következetlenség. Újjakeresztelték az utcákat. Ennek kapcsán kiirtották a nevek önkényes összevisszaságát, és helyébe szigorú, pontos összhangot teremtettek. A Hegyi-telep utcáit dicsőséget szerzett orosz világjárókról nevezték el, az Ifjúsági-telepnek a zeneszerzők, írók és színészek jutottak, a legnagyobb kiterjedésű Központi-telep utcái pedig orosz tudósok nevét kapták. Ebben kétségkívül megnyilatkozott a városi tanács dolgozóinak különös tisztelete a hazai tudomány iránt.

E korai órában olyan friss és zamatos volt a levegő, hogy Szemjonnak kedve lett volna megállni és leülni a kapumélyedésben meghúzódó keskeny padra, vagy még inkább elsétálni az utca végéig és felbaktatni a hegyre kígyózó ösvényen, minél közelebb a naphoz és a tajgához, amely a folyóhoz húzódó hegyek nyúlványáig hullámzott sötéten.

Csakhogy sok volt a dolga, ideje meg annál kevesebb, így aztán határozottan a kertajtóhoz lépkedett. Felért az emeletre, megállt a

szoba ajtaja előtt, amelyben Kuzma Szemjorkinnal lakott, és a kulcs után kutatott a zsebében. Ezt a balszerencsét! A kulcs, úgy látszik a köpenye zsebében maradt, a köpeny meg a bőröndben van. De nem is kellett a kulcs. Kuzma otthon volt. Épp hogy megérkezett az éjszakai műszakból, és reggelihez készülődött.

— Te meg honnan csöppentél ide? — fogadta csodálkozva Kuzma. — Csak egy hét múlva vártalak.

— Mindenütt jó, de legjobb otthon — tréfált Szemjon.

— No, ha már így van, akkor ülj le, igyál egy teát.

Kuzma teát töltött a barátjának, és szomorúan megjegyezte:

— Ilyen alkalomhoz nem tea illik. Csakhogy korán van még. Zárva az üzlet.

— Neked mindig ez jár az eszedben. Ej, Kuzma, Kuzma! Mikor szoktatlak már józan életre!

Kuzma ártatlan képet vágott, és alázatosan mondta:

— Nincs rosszabb, mint az ok nélküli szemrehányás. — Aztán komolyra fordította a szót. — Te meg miért siettél ennyire?

— Nyikolaj helyére kell állnom.

— Értem — bólintott Kuzma. — Már azt hittem, nem érezted jól magad.

— Ugyan már, nagyon jól nyaraltam. Sokan voltak az építkezésről. Volt ott egy kislány, betonozó. Remek teremtés.

Kuzma érdeklődve nézett a barátjára.

— Nem, komám, nem találtad el — mondta Szemjon. — De csakugyan remek kislány. Meghurcolta az élet. Nagyon meghurcolta... — És Szemjon elmondta Kuzmának Masa Kruglova szomorú történetét.

Kuzma figyelmesen végighallgatta, nem szakította félbe barátját, s közben nagy medve-lépteivel fel-alá járt a szobában. Aztán a sarokba hajította cigarettáját és dühösen kifakadt:

— Az ilyenek megérik a pénzüket. Úgy kell nekik!

— Ostoba vagy! — felelte nyugodtan Szemjon. — Úgy kell nekik. Megérik a pénzüket... És ki teszi őket ilyenné? Szerinted Ányka bűnösebb Guszarovnál?

— Ördög vigye mindegyiket! — vágott vissza Kuzma. — Százszor mondtam már, hogy ne beszélj erről.

Megint nekiindult a szobában, majd váratlanul megkérdezte:

— Szemjon, megnézted már jobban az új építkezésvezetőt, Rozsnovot?

Szemjon vállat vont.

— Te találkozol vele. A pártbizottságban . . . meg másutt is. Tudod, van egy problémám. Beszélnem kellene vele, de előbb tőled akarok tanácsot kérni.

— Miféle probléma?

— Érdekes. Voltál ebben a hónapban a duzzasztógátnál?

— Voltam.

— Láttad a sátán-gépet?

Szemjon nevetett:

— Úgy hívják, hogy talajtömörítő vibrátor.

— Én is tudom, hogy hívják — szakította félbe türelmetlenül Kuzma. — De a sátán-gép jobban ráillik. Mert csak csörömpöl naphosszat, de semmi haszna.

— És ezt te csak úgy messziről megállapítottad? Nincs szükség sem műszaki ellenőrzésre, se laboratóriumra.

— Laboratóriumra? Mindennap ott látom Jevgenyija Mihajlovnát. Talajpróbát vesz. De anélkül is nyilvánvaló.

— Ha olyan nyilvánvaló, minek a műszaki ellenőrzés?

— Várjál, ne vágj a szavamba. Ide figyelj, ha nem hiszed, menj oda és nézd meg. Megfigyeltem valamit. Ha megyek a „MAZ"-on, nyom marad utána. Súlyos kocsi, teherrel mégiscsak ötven tonna. És tudod, tegnap különösen megfigyeltem. Végigmentem azon a helyen ahol a gép ledöngölte a talajt, hát érzem, az én „MAZ"-om ugyanúgy besüpped. Nosza, leugrom, megnézem. Pontosan ugyanolyan a nyom, semmi különbség. Akár döngölt a gép, akár nem!

— No és minek meséled nekem mindezt?

— Azért, mert semmi szükség rá, hogy bolonddá tegyék az embereket! — gurult dühbe Kuzma. — Semmi haszna ennek a sátán-gépnek! Kész ráfizetés. Falja az áramot, láttam, mekkora motorja van. Meg a munkaerő. Meg aztán hány mérnök sürög-forog körülötte. Ezt kell elmondani Rozsnovnak. Ráadásul hallottam, hogy újabb gépeket akarnak hozni.

Szemjon meggyőzőnek találta barátja érveit, mégis ellenkezett: — Miért kell mindjárt Rozsnovhoz menni, a körzeti főnök neked kevés?

Kuzma dühösen káromkodott.

— Sok a főnök, kevés a haszna. Elmondtam a munkavezetőnek. Azt mondja: „Nem az én dolgom. Utasítást kaptunk. Ahhoz tartjuk magunkat." Elmentem Ogurcovhoz, a duzzasztógát főnökéhez. Az még szebben válaszolt: „Te, barátom, csak szállíts minél több földet. Ez a te dolgod. Hogy miképp kell döngölni, nélküled is tudjuk. Ne fájjon emiatt a fejed." Tehát kiderül, hogy Rozsnovon kívül nem intézkedik senki.

Szemjon gondolkodott.

— Elmehetsz Rozsnovhoz. De tudok jobbat. Azt mondod, Zsenya veszi a talajpróbát ott, a duzzasztógátnál. Beszélj vele. Ő pontosan megmondja neked, milyen talajtömörülés marad ez után a gép után. Magad is tudod, hogy a laboratórium pontosan meghatározza.

— Ez jó ötlet. Zsenya megmondja. Máris megyek. Most úgysem vagyok álmos. Majd délután alszom a műszak kezdetéig. Zsenya feltétlenül megmondja. Aztán Szergej Vasziljeviccsel meghányjuk-vetjük a dolgot. És esetleg még ezután is elmehetünk Rozsnovhoz.

Kuzma kapta a sapkáját és távozott.

Szemjon csodálkozott is barátja tevékenykedő kedvén, meg örült is neki.

Mindeddig úgy vélte, hogy Kuzma csak egyéni termelési rekordokra képes, de ezekre is főként azért, mert ezzel együtt jár a jutalom meg a dicsőség.

Úgy látszik, tévedett. Ráadásul egy pártvezető! — korholta önmagát. — Egy egész kollektívát bíztak rá, és méghozzá milyen kollektívát: a gépész-szakembereket. Hiába, most melléfogott. Ahogy mondani szokás, egy pud sót megettek már együtt Kuzmával, és lám, kiderül, hogy egyáltalán nem ismeri. És Szemjon pompás hangulatban indult munkába.

A nagy lépegető exkavátor egy éve dolgozott, s messzire eljutott a katlantól. Több mint egy kilométer hosszú volt már a folyó új medre, a levezető csatorna.

Friss, talajmenti szél fújt, könnyű hullámok futottak a csatorna vizén. Igazi folyó, csak épp partjainak nyílegyenes vonala árulkodott róla, hogy nem a természet, hanem az ember alkotta. Mindkét parton a csatorna medréből kivájt óriási szürkéssárga földhányások húzódtak.

„A mi munkánk — gondolta büszkén Szemjon. — Mekkora hegyeket emeltünk!"

A kitermelt földet a duzzasztógát töltéséhez szállították. A nagy lépegető legénysége tehát nem csupán új medret vájt az Angarának, hanem anyagot is szolgáltatott ahhoz, hogy másutt elrekesszék a folyót, és új ágyába kényszerítsék.

Egymás után előzték meg Szemjont a nagy „MAZ"-ok, s elárasztották égett gázolaj szagával. De szembe egyetlen megrakott gépkocsi sem jött. A billenőkocsik egyre özönlöttek, és felsorakoztak az exkavátor előtt. Az exkavátor nem működött. Hosszú nyakon függő fogazott kotróvödre mozdulatlanul hevert a földön. Ugyanaz az „Uralec" volt, amelyen egykor Szemjon dolgozott. Nem mehetett el részvétlenül bajba került régi ismerőse mellett. Szemjon felkapaszkodott az irányítófülkébe. Egykori váltótársa, Vaszilij Novikov, borzasan és dühösen épp a helyettesét leckéztette.

— Mi történt, Vaszilij? — kérdezte Szemjon.

— Keresztet vethetünk a kábelre — felelte mogorván Vaszilij. — Ez a tökfilkó — bökött dühösen a helyettesére, aki amúgy se tudta, hova rejtse bűntudatos tekintetét — a lánctalp alá dugta a kábelt! Össze kell forrasztani. Most várhatjuk, amíg ideér a villanyszerelő a telepről.

— Ideküldöm a mi villanyszerelőnket — mondta Szemjon.

— Derék ember vagy! — örült Vaszilij. — Mindjárt széttépnek engem a sofőrök.

— Jól van, kisegítünk, hisz régi barátok vagyunk!

És Szemjon a maga exkavátorához sietett.

A nagy lépegető emelőkarja alatt csobogtak a levezető csatorna

hullámai. A hatalmas kotróvödör belezuhant — szökőkutakban fröccsent szét a víz —, aztán kibukkant, színültig telve a napfényben csillogó nedves kaviccsal, felemelkedett és előrekúszott az emelőkar végéig. A kotróvödör fenéknyílásaiból sugárban ömlött a híg, vizes homok, csobogva hullott a vízbe, és a csatorna tükrén kör alakú, zavaros ábrát hagyott, mintha óriási körzővel rajzolták volna. A kotróvödör a földhányás fölött megbillent. A hatalmas zuhatag tompa robajjal hullott alá. Surrogva, zuhogva görögtek le a kavics-csomók a halom oldalán. Az emelőkar fordulása, az emelkedés, majd a kotróvödör lezuhanása tökéletes ritmusban követte egymást. A gépóriás gyorsan, de pontosan, egyenletesen és gazdaságosan mozgott. Szemjon büszkén gondolta, milyen szép is az ember munkája, az olyan emberé, aki mestere a szakmájának.

Szemjon nem ment be az irányítófülkébe, hanem folytatta útját az exkavátor felső állványhídjáig. Innen, hatemeletes magasságból, jól látszott az alapépítmények egész területe. A csatorna széles, kék szalagja, amely kettészeli a szigetet. A számtalan földhalom, amelyek körül utak sötét csíkjai gyűrűztek. A utakon kényelmesen haladó vaskos „MAZ"-ok. A távolban a dúzzasztógát vonulata, amely elmetszi a szigetet és összébb szorítja a folyót. A katlant befedő, rácsos rakodóhíd és fölötte az első portáldaru büszkén magasba emelkedő karja.

A balpart halmos lejtőin az egyre növekedő telepek, a széles völgyben a garázsok, a javító-gépgyár meg a fűrésztelep vörös téglaépületei. A jobbparton a Hegyi-telep sűrűn beépült utcái.

Középütt pedig a folyó csillogó kékje. Halászcsónakok pontjai feketéllenek rajta. Messze, a láthatár szélén az Angara hídjának alig kivehető, meredek íve. És mind efölött az izzó, fénylő napkorong a felhőtlen kék égbolton.

Irina Szergejevna ma két kellemetlen levelet kapott.

A Vízügyi Tervező Intézet tervezőirodájának főmérnöke (a tervezőcsoport, amelyet most Irina Szergejevna vezetett, ennek az irodának a képviselete volt az építkezésen) felhívta figyelmét, hogy feltétlenül meg kell találnia a közös nyelvet a Bajkalszki Vízierőmű építkezésvezetőségével, és szorosabb kapcsolatot kell teremtenie vele. A sorok között olvasva, meg kellett értenie, hogy az építkezés új vezetője, Kornyej Gavrilovics Rozsnov az elődjénél jelentősebb személyiség. Máskülönben nem érthette a jótanácsot, hogy csak végső esetben húzzon ujjat az építkezés vezérkarával.

Irina Szergejevna jól ismerte a tervezőiroda főmérnökét, és nem csupán alapos műszaki tudásáért becsülte, hanem azért is, mert pompásan eligazodott a minisztérium felső berkeiben felbukkanó irányzatok, áramlatok, ellentmondások sűrű erdejében. Többek között a főmérnök sohasem tévedett egyik vagy másik vezető beosztású kollégája fontosságának felmérésében, és tökéletes pontossággal meghatározta befolyásuk nagyságát minisztériumi körökben, nemcsak általában, hanem minden külön esetben is. Azt tartották róla minisztériumi berkekben: „Lev Zaharics tudja, ki mennyit ér."

S e levél azt bizonyította, hogy hiba volt egy másodrendű dolog kapcsán neki, Irina Szergejevnának olyan hevesen összetűznie Rozsnovval. Lev Zaharovics elégedetlen lesz, ha tudomást szerez balfogásáról. Sőt, bizonyára már tud is róla. És az ő melléfogásának híre késztette levélírásra.

A másik levél Tamara Nyecvetovától érkezett. Tamara értesítette, hogy a napokban bizalmas beszélgetést folytatott Irina Szergejevna férjével, Leonyid Georgijevics Kremenyeckijjel.

Irina Szergejevna átfutotta az első oldalt, és ajkán haragos mosoly jelent meg.

— A gazember, most ellenzi... — suttogta, és olvasatlanul letette a levelet.

Irina Szergejevna már közel két éve magányosan élt...

Irina Sztrepetova harmadéves egyetemi hallgató tizenkilenc éves korában férjhez ment Kremenyeckij docenshez, a vízépítészeti kar dékánjához. A férfi sokkal idősebb volt nála. Első években nem volt olyan szembetűnő a korkülönbség. Leonyid Georgijevics sokat adott a megjelenésére, s így meghazudtolta korát, Irina pedig hamar beletanult az érett asszony komoly méltóságának szerepkörébe, és már nem is látszott olyan fiatalnak.

De családi életük nem volt szerencsés. Túlságosan különböztek a házaséletről vallott nézeteik. Mint hamarosan kiderült, mindketten sokat vártak házasságuktól. És elsősorban mindegyik a maga számára.

Leonyid Georgijevics, mint a legtöbb „agglegény-életet" élő, javakorbeli férfi, nem vallott túl szigorú elveket. Az ideig-óráig tartó kapcsolatokat, a futó kalandokat nem tartotta elítélendőnek. Ám az idők folyamán lassanként belátta, hogy ezek a futó kalandok sokkal többet követelnek, mint amennyit nyújtanak, s csupán ez ébresztette fel benne a nősülés gondolatát. Azért esett a választása Irinára, mert a lány fiatal volt és szép.

És mi késztette Irinát arra, hogy nőül menjen egy jóval idősebb férfihoz? Legfőképpen az érvényesülés iránti vágya. Korához képest felettébb gyakorlatias gondolkodású volt. Ha megkapja is a legjobbaknak kijáró vörös diplomát (minden esélye megvolt erre), a körülmények szerencsés összejátszása esetén is hány esztendő kitartó munkája szükséges ahhoz, hogy nevet szerezzen magának. Annál is inkább, mivel olyan óvatlan volt, hogy nem nőnek való szakot választott. Professzor-férje viszont (Irina nem kételkedett benne, hogy Kremenyeckijt csakhamar kinevezik) kitárhatja előtte a tudomány kapuját. De még ha számításon kívül hagyja is a tudományt, tekintélyes ember feleségének lenni már maga érvényesülést jelent. Egy ilyen korú férfi, aki ismeri az életet, becsülni tudja fiatalságát és szépségét.

De családi életük nem volt szerencsés. A férfi nem érezte az otthon örömét, a nő pedig nem kapta meg azt a hódolatot, amelyet elvárt.

Kezdetben azzal vigasztalták magukat, hogy nehéz összeegyeztetni az egyetemi és a családi életet. Ámde azután sem változott

semmi, amikor Irina megszerezte a diplomát (miként remélte: a vörös diplomát). Neki nyílt ki először a szeme. A férfi csak később ébredt rá a valóságra.

Csendben hagyták el egymást, felesleges jelenetek és szemrehányások nélkül. Az asszony nem kardoskodott a válás mellett. Talán nem akarta felégetni maga mögött a hidat. A férfi sem hozta szóba, bár felesége értésére adta, hogy rábízza a döntést.

Ez a gesztus Leonyid Georgijevics nagylelkűségének megszokott bizonyítéka volt. Szeretett hivalkodni nagylelkűségével. Különösképpen akkor, amikor nem került semmibe...

Irina Szergejevna fel s alá járt a szobában, idegesen dörzsölgette kezét.

Vajon a férje miért változtatta meg korábbi elhatározását? Sokáig fog még makacskodni?

Dühösen elmosolyodott.

Nyilván egyre kevésbé ízlik az „agglegény-élet". Az évek megkövetelik a magukét. Előnyösebbnek látszik kibékülni az asznyonnyal.

Irina, amikor elköltözött Leonyid Georgijevicstől, természetesen tudta, hogy ha akar, visszatérhet. És erre a bizonyosságra szüksége is volt ideig-óráig; amíg meg nem érezte, hogy magára talált, és megvetette lábát életútja új szakaszán. Ez az időszak elmúlt, mégpedig hamar. Most már nyugodtan mondhatta Leonyid Georgijevicsnek: „Ágazik az utunk, elválik a sorsunk." Szilárdan és megmásíthatatlanul elhatározta ezt. És férje kései próbálkozása, hogy visszahozza a múltat, már egyáltalán nem nyugtalanította, legfeljebb ingerelte. Irina Szergejevna teljesen szabadnak akarta érezni magát.

Szergej Rakityinra már első találkozásuk alkalmával felfigyelt, és feltette magában, hogy nem ez lesz az utolsó találkozás. Úgy látta, mintha tűz villant volna a fiú szemében. Ha pedig mégsem... akkor majd villanni fog.

Elég volt néhány puhatolózó kérdés, és a vele dolgozó lányok elmondtak a fiatal mérnökről mindent, ami csak érdekelhette. Irina Szergejevnát korántsem aggasztotta, hogy Szergej Rakityin nős. De nagyon fiatal a fiú. Fiatalabb nála. Jobb volna, ha ő lenne

egy-két évvel idősebb. Bár ami azt illeti, őt, Irinát, senki se mondaná huszonnyolcnak. Csak az kell, hogy szabaddá tegye a kezét. És szabaddá is teszi. Kiharcolja a válást. Ki fogja mondatni bármi áron!

Irina Szergejevna újra elővette Tamara levelét.

Tamara értesítette, hogy Guszarov valószínűleg visszatér a Bajkalszki Vízierőmű építkezésére. Arról nem szólt a levél, hogy milyen beosztásban, de Irina Szergejevnának eszébe jutott a főmérnök levele, és megértette, hogy természetesen Rozsnov marad továbbra is az építkezésvezető.

Pedig kár, jobban szeretett volna Guszarovval dolgozni. Mindazt mérlegre téve, amit Guszarovról tudott, úgy látta, hogy nyugodtabb és könnyebb lenne vele dolgozni.

Eszébe ötlött, milyen kellemes benyomást gyakorolt Guszarov mindenkire, amikor első ízben jelent meg náluk egy családi összejövetelen — ha jól emlékszik, épp az ő, Irina születésnapját ünnepelték —, és hirtelen örömmel felkacagott.

Hát persze, ez remek gondolat! Hogy idáig nem jutott eszébe! Kapóra jött, hogy Tamara emlékeztette Jevgenyij Alekszandrovicsra.

Guszarov, csakis ő lehet a segítségére. Hiszen jóbarátja volt Leonyidnak. Sőt mi több, Leonyid mindig mély tisztelettel tekintett rá. És Guszarov természetesen meg tudja győzni a férjét, hogy értelmetlen dolog az ő helyzetében a múltba kapaszkodni.

És Irina Szergejevna tüstént leült, hogy levelet írjon Tamarának.

Hatodik fejezet

Zsenya korholta magát csüggedéséért. Tegnap az egyik sofőr csípős megjegyzést eresztett meg szalmakalapja óriási karimájára. Ő persze nem jött zavarba, annak rendje és módja szerint megfelelt neki. Ma mégis munkába indulóban már a küszöbről fordult vissza, lekapta fejéről a kalapot, és kendőt kötött. Most pedig elviselhetetlenül forrón süti a nap a fejét, égeti az arcát és vakítja a szemét.

Itt, a duzzasztógát peremén, nincs hova rejtőzni a könyörtelenül tűző nap elől. Legfeljebb akkor, amikor egy nagy, huszonöt tonnás billenőkocsi megáll, hogy lerakodjon, s meghúzódhatnak az árnyékában. Ám a rakodás nem tart tovább egy percnél, ráadásul maga az átforrósodott teherautó is árasztja a meleget, égett gázolajtól bűzlik.

És annál szívfájdítóbb a gát peremén pörkölődni, mivel mindkét oldalt, jobbról és balról, ott csillog, összeolvadva a láthatárral a kék folyó. Az Angara csábít. Milyen pompás lenne megmerülni hűvös habjaiban vagy akár csak felfrissíteni fejét, arcát. De erről nem is álmodhat.

Ma nagy iramban folyik a töltés. Több mint ötven teherautó hordja a földet a gátra. A munkavezető, Kosztya Zabegajev — fiatal legény, ujjatlan vörös trikóban meg vízhatlan vászoncsizmába bújtatott nyári nadrágban — folyvást sietteti Zsenyát, minduntalan követeli a jelentéseket a leszórt föld tömörségéről. Egyszer még maga a duzzasztógát-főnök, Ogurcov is megállította Zsenya mellett a kocsiját, kidugta fejét és figyelmeztette:

— Maga meg, kislány, nehogy késleltesse nekem a feltöltést!

Zsenya magától is nagyon jól tudta, hogy nem szabad késlekednie. Sok minden múlik az ő igyekezetén. Amíg meg nem állapítja a leszórt földréteg tömörségét, nem rakhatják rá a következő réteget. Ha ő, a földtani műszaki ellenőrzés ügyeletes laboránsa késlekedik, a megrakott teherautók összetömörülnek a gáton, mint a szomjas elefántcsorda a vízparton, és türelmetlen tülkölésükkel serkentik. Ezt mindenképpen el kell kerülni. És Zsenya nem éri be azzal, hogy egyre nógatja a mellette dolgozó lányokat, akik gödröket ásnak a talajba, s e gödrök mélyéről veszik a talajpróbát, hanem maga is kézbe fogja az ásót, amikor az elfáradt lányok leülnek, hogy kifújják magukat.

Már több mint fél éve annak, hogy Zsenya Rakityina megvált a kórháztól. Nem sokkal azután történt ez, hogy Szergejjel megünnepelték lakodalmukat és új lakásuk felszentelését. Híre ment, hogy jövő ősztől hidroenergetikai esti technikum nyílik az építkezésen. Zsenya úgy gondolkodott, hogy az esti technikum a legrövidebb út régi álmának teljesüléséhez, hogy vízépítészeti szak-

ember legyen. Helyesebben szólva ez volt az egyetlen út, hiszen ha beiratkozik az egyetemre (régebben erről álmodott), akkor hosszú időre búcsút kell vennie Szergejtől. Ezt pedig el sem tudta képzelni. No meg a technikumban külön csoport alakult, amelynek oktatási idejét lerövidítették: ebbe csak középiskolát végzett hallgatókat vettek fel. Három év alatt Zsenya vízépítő technikus lehetett. Ilyen alkalmat természetesen nem volt szabad elszalasztani. Az is természetes, hogy Szergej mindenben egyetértett Zsenyával. Felajánlotta, hogy majd ő elhelyezi. Zsenya azonban visszautasította.

— Nem akarom, hogy részrehajlással vádoljanak — mondta.

Szergej nevetett túlzott óvatosságán, de nem szállt vitába.

Zsenya Szemjon Perevalov segítségét kérte, hogy olyan beosztást kapjon, amely mellett folytathatja a tanulást: ebben az évben fejezte be a tizedik osztályt. Szemjon Kravcsukhoz fordult. Jeliszej Karpovics meghányta-vetette a dolgot az illetékesekkel, és egy hét múltán Zsenya már a földtani műszaki ellenőrzés laboratóriumában dolgozott. Gyorsan beletanult a munkába. Rendelkezett a laboráns számára elengedhetetlen tulajdonságokkal, mint a kitartás, türelem, gondosság. A laboratórium vezetője, Pavel Petrovics Koval, elmélyedő természetű, idősebb mérnök, felfigyelt az új laboránsnő jó tulajdonságaira, és példának állította a többiek elé. Különösen az után az eset után nőtt meg Zsenya a szemében, amely az új munkatársnő laboratóriumi munkája második hónapjának vége felé történt.

Zsenyára rábízták egy új cementszállítmány nedvességtartalmának megállapítását. Zsenya próbát vett, lemérte és betette a szárítószekrénybe. A próbának tizenkét órán át kellett száradnia, aztán másodszor is le kellett mérni és meghatározni a cement nedvességtartalmát. Még nem készült el az elemzés, amikor Bobrjakov, a műszaki osztály vezetője telefonált. A főlaboránsnő Zsenyát küldte a telefonhoz. Zsenya azt felelte Bobrjakovnak, hogy a második mérésre csak két óra múlva kerülhet sor. Bobrjakov követelte, hogy azonnal fejezze be az elemzést, és közölje az eredményt. Zsenya megismételte, hogy csupán két óra múlva lesz eredmény.

— Csinálja meg most! — utasította az osztályvezető.

— Nem tehetem — válaszolta Zsenya —, nem lenne pontos az elemzés.

— Ne okoskodjon, hanem tegye, amit mondok — mondta szigorúbban a férfi.

Zsenya letette a kagylót.

Néhány perc múlva a mogorva Bobrjakov megjelent a laboratóriumban.

— Hol van Koval? — kérdezte, alighogy belépett.

— A katlanban — felelte ijedten a főlaboránsnő.

— Ki végzi a cement-elemzést?

— Rakityina.

Bobrjakov tetőtől talpig végigmérte Zsenyát.

— Kedves kisasszony, nem gondolja, hogy furcsán viselkedik?

— Nem, nem gondolom.

— Ez szomorú. Kérem, közölje az elemzés eredményét.

— Még nem készült el az elemzés.

— Akkor fejezze be!

— Csak akkor, ha a laboratórium vezetője utasítást ad, hogy csökkentsem a minta szárítási idejét. De önkényesen nem tehetem.

Zsenya makacssága végképp kihozta a sodrából Bobrjakovot.

— Hol vannak a minták? — kérdezte dühösen.

Zsenya szótlanul a szárítószekrényre mutatott. A férfi odalépett a szekrényhez, és már-már megragadta az ajtó fogantyúját, de idejekorán eszébe jutott, hogy egyetemista kora óta nem volt dolga analitikai mérleggel, és most aligha tudná kellő pontossággal elvégezni a minták lemérését. Bosszúsan legyintett, sarkon fordult és kiment.

A főlaboránsnő szemrehányóan nézett Zsenyára, és a fejét ingatta.

Amikor Koval visszaérkezett, és beszámoltak neki a történtekről, dühösen krákogott, és a szeme sarkából egy pillantást vetett az izgatott Zsenyára.

— Jöjjön be hozzám — mondta, és kinyitotta előtte dolgozószobája ajtaját.

Zsenya meg volt győződve arról, hogy szigorú dorgálásban részesül, de továbbra is helyesnek hitte eljárását.

— Hány órát kell még száradniuk a mintáknak?

— Kettőt.

— Nézze, Rakityina — mondta kis hallgatás után Koval —, ebben az esetben a mérés, következésképpen az elemzés eredménye gyakorlatilag egyforma lesz tíz és tizenkét órai szárítás után. De a laboratóriumi munkában, a műszaki ellenőrzésnél általában legfontosabb a pontosság és a módszerek egyöntetűsége. Olykor még a percek is döntőek lehetnek, hát még az órák. Ezért helyesen járt el.

Amikor a tavasz beköszöntével megkezdődött a duzzasztógát nagyiramú feltöltése, az építkezés főmérnöke figyelmeztette a laboratórium vezetőjét:

— Nagyon ügyeljen a talajtömörítésre. Olyan laboránsokat küldjön erre a munkahelyre, akik nem hátrálnak meg a munkavezetők és a csoportvezetők előtt.

— Akadnak nálam olyanok — válaszolta Koval.

Néhányadmagával Zsenyát is a duzzasztógátra küldték.

Iparkodott megfelelni a laboratóriumvezető bizalmának. Megértette, hogy a talajtömörítés gondos ellenőrzése még csak félmunka. Ennél sokkal nehezebb feladat úgy megszervezni az ellenőrzést, hogy közben ne akadályozza a folyamatos munkát.

Ma csak nagy üggyel-bajjal sikerült. Ráadásul, mintha csak kiválasztották volna, épp egy ilyen túlfeszített napon jöttek ellenőrizni a munkáját.

„No, épp jókor!" — ráncolta szemöldökét Zsenya, és rögtön arra gondolt, hogy bizonyára ő is ugyanígy bosszúságot okoz a munkásoknak.

Sztrepetova jött ki hozzá, meg két lány a tervezőcsoporttól. Próbát vettek az egyik szakaszról, amelyet Zsenya az imént megvizsgált, átnézték az ellenőrző naplót, amelyben a próbák száma és fajsúlya sorakozott, de nem fedeztek fel semmiféle hibát.

Irina Szergejevna fogta a naplót, hogy az ellenőrzést bejegyezze.

— Hogy hívják? — kérdezte Zsenyát.

— Rakityina — hangzott a válasz.

— Rakityina — ismételte Irina Szergejevna, és fürkésző pillantással végigmérte Zsenyát.

Zsenya felfigyelt: mélyen sértette ez a tolakodó kíváncsiság. Egy hosszú pillanatig egymással szemben álltak, két különböző, egészen más asszony, de mindkettő szép, mindkettő sajátosan szép. Ogurcov — aki e percben épp arra kocsizott, nem állhatta meg, hogy oldalba ne bökje a sofőrjét.

— Csinosak! Isten úgyse, mind a kettő nagyon csinos! — És megbillentette kopasz fejét.

Alighogy Sztrepetova távozott kíséretével, odajött Kuzma.

— Jevgenyija Mihajlovna, fontos dologban jöttem magához.

(Mióta Zsenya Szergej felesége lett, Kuzma magázta és mindig csak a teljes nevén nevezte.)

Zsenya legyintett és elnevette magát.

— Ma mindenki megrohan! Várj egy kicsit, Kuzma. Nemsokára ebédelni mennek a sofőrök, akkor beszélgethetünk.

— Mindenbe beleegyezem.

És csakugyan, Kuzma afféle „mindenbe beleegyezem" hangulatban volt. Látszott abból a barátságos mosolyból, amely egy percre sem tűnt el markáns arcáról. A dolognak az volt a magyarázata, hogy útközben a duzzasztógát felé, jóbarátokba botlott, akik becipelték az étkezőbe, hogy próbát vegyenek egy épp akkor odaszállított söröshordóból. Az ital kiváló minőségűnek bizonyult, és a baráti kompánia jócskán megkóstolgatta.

Kuzma letelepedett oldalt, az átforrósodott kavicsra, és szemezni kezdett a lányokkal. Egyikük — huncut, kerek arcú, kissé pisze lány, aki kacéran úgy kötötte piros kendőjét, hogy kigöndörödtek szőke fürtjei — látható elégedettséggel ment bele a néma párbeszédbe, a másik viszont — alacsony, vékonyka kislány kék trikóban és fekete szaténnadrágban — rosszallóan nézett Kuzmára.

— Hallgatlak, Kuzma — mondta Zsenya, amikor a teherautósor megritkult.

— Mi elmenjünk, Zsenya? — kérdezte a piros főkötős lány.

— Ó, dehogy, virágszálam! — állította meg őket Kuzma. — Mindegyikőtöket érdekel, amit mondok.

— Miért érdekelne minket a maga mondókája? — felelte a kerek arcú lány, és felnevetett.

— Üljetek le, lányok — mondta Zsenya. — Mi szél hozott ide, Kuzma?

— Komoly beszédem volna. A sátán-masináról.

A kerek arcú lány megint kuncogott.

— Mit vihogsz! — vesztette el türelmét Kuzma. — Komolyan beszélek. Ez után a gép után ellenőrzi a talajtömörülést?

— Ellenőrzöm — bólintott Zsenya.

— No és?

— Tömörít.

— Én meg azt mondom: fabatkát sem ér — vetette ellen Kuzma.

— Hogyhogy?

— No, menjünk együtt, és nézzük meg — ajánlotta a legény. — Ott áll.

— A gépész elment ebédelni.

— Ugyan, mi talán nem tudjuk lenyomni a kapcsolót? — És Kuzma, ügyet sem vetve az ellenkezésre, odament a géphez.

A talajtömörítő vibrátor vastag vaslemezből készült jókora tepsihez hasonlított, amelyen ott állt a fémköpennyel borított, tömör villanymotor. A géptől vastag kábel húzódott fekete kígyóként a legközelebbi villanyoszlopig.

Kuzma odament a műszertáblához, és lenyomta a kapcsolót.

Abban a pillanatban fülsiketítő berregés, zúgás hallatszott, a gép zökkent egyet, és ádáz remegés közepette ugrálni, dobogni kezdett.

— Ez aztán a sátán-masina! — nevettek a lányok.

Vagy öt perc múlva Kuzma visszavitte a helyére a gépet. Aztán kikapcsolta a motort, s a gép elcsendesedett.

— No látja, Jevgenyija Mihajlovna — Kuzma azt a helyet tapodta, ahol a masina dühöngött az imént —, táncolt a gép, táncolt, haszna meg alig van.

— Szemmel nem lehet azt észrevenni — ellenkezett Zsenya.

— Éppen az, hogy nem lehet észrevenni — heveskedett a legény. — De ha traktor jön, már a szem is észreveszi. Még jobb,

ha a nagy „MAZ" megy végig. — Épp azért gyanakszom erre a masinára. Jöjjön csak. Megmutatom.

Zsenya kíváncsian követte.

— Itt dolgozott a gép — mutatta Kuzma —, látszik, itt simább a kavics. De mellette már nem. Itt meg a nagy „MAZ" nyoma. Ugyanaz a nyom. Nincs különbség. Tehát semmiféle talajtömörítést nem végez a gép.

— Ellenőrizni kell — kardoskodott még Zsenya.

— Én is azt mondom, hogy ellenőrizni kell! Ezt akarom! Hozzatok, lányok, ásót. Egy pillanat alatt megásom a gödröt. Ti csak próbát vesztek.

Az ásó úgy járt Kuzma hatalmas kezében, mint a motolla. Ügyet se vetett az egymásra nevető, kacsingató lányokra, s egy szempillantás alatt két lyukat ásott: egyet ott, ahol a vibrátor dolgozott, a másikat meg a friss, érintetlen földbe.

Zsenya próbát vett, és számításokat készített.

— Nem lesz igazad, Kuzma — mondta aztán. — A gép munkája után kettő egész tizenhárom század a talajtömörség, a gép előtt pedig kettő egész tíz. Három század különbség.

— Mindent egybevetve nulla egész és alig valamennyi tized — ellenkezett Kuzma. — Most vegyünk próbát a nagy „MAZ" kereknyomából.

És ugyanolyan fürgén megásott két újabb gödröt.

— Itt csakugyan nincs különbség — szólalt meg Zsenya, a számítás befejeztével. — Mindkét próba kettő egész és húsz század.

— Úgy van tehát, ahogy mondtam: semmi különbség! — örvendezett Kuzma, de a mosoly máris eltűnt arcáról és komolyan, fürkészőn nézett Zsenyára. — Hogyhogy nincs különbség? — kiáltotta hadonászva. — Ott kettő tíz és kettő tizenhárom, itt meg kettő húsz. Ez tehát a tömörítés! No, Jevgenyija Mihajlovna, köszönöm! — Megpillantott egy öttonnás teherautót, amely a duzzasztógát másik végéből közeledett, és kiabálva, integetve elébe futott.

— Ezt a bolondost! — mondta a kerek képű lány, és derűs pillantással nézett utána.

Kuzma bizonyos különleges ismertetőjelekről már messziről felismerte a teherautót, amely épp a legjobbkor került az útjába. A „10—10"-es számú, alaposan megviselt, öttonnás billenőkocsi volt, mély horpadásokkal az oldalán (kis „MAZ"-oknak hívták ezeket a teherautókat az építkezésen). Ez volt az, amelyen Kuzma két évig dolgozott, és aztán, mikor nagy „MAZ"-ra ült, már kizárólagos tulajdonként átruházta egykori váltótársára, Vanyuska Anciferovra, a garázs Komszomol-szervezetének titkárára.

Vanyuska, amikor felismerte a futó Kuzmát, hirtelen fékezett.

— Hová robogsz? — kérdezte Kuzma, mikor beült mellé.

— Az étkezőbe.

— Egy kis kerülővel. Előbb nyomás a garázsba.

— Nem lehet, Kuzma. A harmadik lépegetőnél dolgozom. Kevés a teherautó. Minél hamarabb vissza kell fordulnom. Igazán nem tehetem.

— Még hogy nem teheted! A papa hívat téged.

— Nazar Petrovics?

— Hát!

Vanyuska még egyszer Kuzmára pillantott, és elindította a kocsit. Ha egyszer Nazar Petrovics hívatja, akkor menni kell.

A gépkocsi-hivatal irodája előtt kiszálltak a teherautóból. Kuzma már felemelte kezét, hogy megveregesse egykori váltótársa vállát, és gratuláljon a beugráshoz, amikor kinézett az ablakon a titkárnő — magas hajadon, akit lángvörös haja miatt piros Lidkának hívtak a sofőrök — és türelmetlenül kiáltotta:

— Anciferov, gyerünk gyorsabban! Végigtelefonáltam az egész gátat! Nazar Petrovics várja.

Kuzmának leesett az álla. Ez meg hogy lehet!

Lidka megpróbálta feltartóztatni Kuzmát az előszobában.

— Csak Anciferovot hívták.

De a legény nem pazarolta meddő vitára az időt, könnyedén félretolta a titkárnő kezét, és Vanyuskával együtt bement Lugovszkoj dolgozószobájába.

A szobában egy hosszabb és keskenyebb asztal állt az íróasztal

előtt. Ez a pót-asztal most egy gépkocsi-szaküzlet kirakatára emlékeztetett, telis-tele volt autóalkatrészekkel, méghozzá olyan hiánycikkekkel, amelyekkel nem mindig találkozni a kirakatban.

Lugovszkojon kívül, aki merev arccal ült az asztalnál, három ember tartózkodott a szobában. Fekete bajuszos, fiatal rendőr ült a díványon, mellette Gosa Beljakov, a garázs párttitkára. Szigorú, elítélő pillantással méregette a kályhának támaszkodó nyurga, fekete legényt, Mazurenkót, a második autócsoport szerelőjét.

Minden Mazurenko ellen bizonyított. Ennek ellenére sem félelem, sem zavar nem tükröződött éles vonású, cigányos típusú, merész arcán, s keskeny ajka erőltetett, gúnyos mosolyra görbült.

Lugovszkoj felállva üdvözölte a belépőket.

— Anciferov, mikor tűnt el a karburátorod?

— Az ünnepek előtt — felelte Vanyuska.

— Tehát körülbelül egy hónapja?

— Olyanformán, Nazar Petrovics.

— No, akkor nézz körül az asztalon. Hátha ott van.

Vanyuska odament, és tüstént megpillantotta a többi alkatrész között az ő elveszett karburátorát. És abban a percben megérezte Mazurenko merev pillantását és felnézett. Mazurenko sötét szemében gonosz, fenyegető tüzek gyúltak. Vanyuska zavartan újra az asztal fölé hajolt, és figyelmesen vizsgálgatni kezdte az alkatrészeket. Gosa Beljakov már szólásra nyitotta száját, hogy megszégyenítse Vanyuskát, de Kuzma gyorsan odament az asztalhoz, széles tenyerébe vette a karburátort, és megmutatta Lugovszkojnak.

— Nincs kétség, az én régi kocsimé, a „10—10"-esé. Itt van rajta a jelem. Én karcoltam rá.

— És Anciferov vajon nem ismeri fel?

— De, hogyne, Nazar Petrovics, felismerem — mondta zavarában vérvörösen Vanyuska —, az én karburátorom.

— Hallod, Mazurenko? — kérdezte szigorúan Lugovszkoj, a szerelőre pillantva.

A legény ugyanazzal a gúnyos mosollyal, szótlanul vállat vont.

— Menj vissza dolgozni, Anciferov — utasította Lugovszkoj a sofőrt. — Te is elmehetsz, Kuzma.

— Beszédem volna magával, Nazar Petrovics.

— Várj kint, vagy különben, itt is maradhatsz... Mindent világosan látunk — fordult Lugovszkoj a rendőrhöz. — Elvezetheti. Ezekről az alkatrészekről jegyzőkönyvet készítünk, és elküldjük az őrsre.

A rendőr tisztelgett és maga elé engedve Mazurenkót, távozott.

Lugovszkoj csöngetett. A vörös hajú gépírónő megjelent az ajtóban.

— Hívd ide az anyagbeszerzés vezetőjét.

Az anyagbeszerző belépett, és amint megpillantotta az alkatrészektől roskadozó asztalt, örvendezve összecsapta kezét.

— Ez aztán sikeres vásárlás, Nazar Petrovics. Venni akartam egy kapcsolócsapot, és vásároltam egy egész raktárra való alkatrészt. Kis híján a havi keretünk.

— Ezért a vásárlásért kitekerhetnénk a nyakad — mondta haragosan Lugovszkoj.

— Az enyémet? Miért, Nazar Petrovics? — fortyant fel az anyagbeszerző, és pufók arcán őszinte megbántottság tükröződött.

— Hogy miért? Ide hallgass! Amikor említetted nekem, hogy már harmadízben szerzel ritkán kapható alkatrészeket ennek a... Mazurenkónak a révén, nyomban felhívtam a rendőrparancsnokot. És házkutatást kértem. Hogy mi késztetett erre? A napokban elmondta nekem az autótröszt telepvezetője, hogy náluk is elcsíptek egy efféle szarkát. Az is beszerzett bármilyen alkatrészt. És annak is egész alkatrész-raktára volt otthon... Most már világosan látom az üzelmeiket. Loptak, és a lopott holmit kicserélték egymás között. Amit Mazurenko nálunk lopott, azt a másik eladta az autótelep garázsában. Amit meg ott loptak, azt mi vásároltuk meg Mazurenkótól... Kéz kezet mos, az állam pénzét meg kidobjuk az ablakon! Érted? És te a többi beszerzővel együtt büszkélkedsz, csak úgy ragyog a képetek az örömtől: mi a föld alól is előkerítünk bármilyen alkatrészt. Közben kiderül, hogy önmagunkat lopjuk meg...

Lugovszkoj nagyot fújt, és lassan, tagolva fejezte be:

— Nos, anyagbeszerző elvtárs, figyelj az utasításomra: mától fogva egyetlen csavart se vásárolj balkézről! Ne szaporítsuk a szélhámosokat!

Olyan szigorú tekintettel nézett körül, mintha elejét akarná venni az ellenkezésnek. De senki se mondott ellent. És noha az anyagbeszerző arca gondterheltté vált — tudta, milyen nehéz lesz ezentúl a dolga zugvásárlás nélkül — Kuzma leplezetlen helyesléssel nézett Lugovszkojra. Ez aztán koponya! A mélyére lát a dolgoknak...

— Nos, minek jöttél hozzám? — kérdezte Nazar Petrovics, amikor elbocsátotta a beszerzőt.

Kuzma elejétől végéig beszámolt mindenről.

— Kettő húsz, azt mondod? Álljunk meg, mindjárt megérdeklődjük a dolgot.

Felvette a telefonkagylót, és felhívta a földtani laboratóriumot.

— Kovalt kérem... Üdvözöllek, Pavel Petrovics. Mondd meg, légy olyan kedves, milyen talajtömörséget ír elő a terv a duzzasztógáton?... Hogy minek ez nekem? Be akarok állni vízépítőnek... Igen, jó lenne, ha rögtön... Kettő tizenöt? Köszönöm, Pavel Petrovics.

Lugovszkoj letette a kagylót.

— Azt mondja, kettő tizenöt elegendő. Hallod, Kuzma? Ott meg kettő húsz!

— Mind a két próbánál — erősítette meg Kuzma.

— Úgy, úgy... mormolta elgondolkozva Lugovszkoj, és beharapta alsó ajkát. — Minden jól alakul. Derék legény vagy, Kuzma! Működik az agyad. Pedig már féltem, hogy elpálinkáztad.

— Nazar Petrovics! — nézett rá szemrehányóan Kuzma. — Hisz mostanában, mondhatni nem is iszom.

— Tudom, tudom — bólogatott Lugovszkoj —, mától fogva kizárólag a sört kedveled.

Kuzma elámult. Az ördögbe! Már ezt is tudja!

Lugovszkoj felállt az asztaltól.

— Gyerünk, komám, a gáthoz.

Kuzma nekiiramodott, és versenyt robogott a széllel.

— Játékszer ez — mondta. — Az után a másik kormány után úgy érzem, semmi sincs a kezemben.

— Talán áttegyelek egy személykocsira?

— Még csak az kéne — nevetett Kuzma. — Hogy elcseréljem a kocsimat egy bogárra. Nem adom ki a kezemből!

Lugovszkoj sokáig vizsgálódott a gáton.

Egymás után érkeztek a nagy „MAZ"-ok. Egy fürge kislány ide-oda szaladgált, és mutogatta a sofőröknek, hova szórják a szállítmányt. A lány jelére a „MAZ" nehézkesen megfordult, és addig hátrált, míg a lány hangos kiáltással meg nem állította a fülkéjéből kikandikáló sofőrt. Aztán a kocsiszekrény felemelkedett, és a kavics nagy robajjal kiszóródott. A földgyalú tüstént nekiment a kupacnak, és vékony rétegben elegyengette. Ezután pedig a leszórt rétegen végiggördültek a traktorok, vagy keresztültáncolt rajta a vibrátor.

Lugovszkoj elcsípte a mellette elszaladó Zabegajevet.

— Milyen vastagon rakjátok a réteget?

Zabegajev láthatóan zavarba jött.

— Az előírás szerint húsz centiméter vastagra kéne... — Amikor észrevette Lugovszkoj arcán a mosolyt, hozzátette: — Valójában vastagabb réteget rakunk.

És nyomban magyarázkodni kezdett:.

— Most kizárólag a nagy „MAZ"-okkal folyik a feltöltés; nincs olyan réteg, amely meg ne süppedne, ha egy ilyen elefánt rámegy.

— És miért engeditek rá a traktorokat? — kérdezte Kuzma. — Meg ezt a rángatózó masinát?

Zabegajev ránézett, de nem felelt.

— Csakugyan, miért? — helyeselt Kuzmának Lugovszkoj.

— Ez az utasítás — válaszolt Zabegajev. — Így írja elő a munkaszervezés. Próbálnánk csak nem teljesíteni — élénkült fel a legény —, megkapjuk a magunkét.

— Végeztünk, induljunk — mondta Lugovszkoj, és amikor beültek a kocsiba, megveregette Kuzma vállát. — Nyert ügyed van. Készítsd a zsebed, érik a prémium.

— Aztán miért?

— Azért, mert nyitva tartod a szemed. Mindenki látta, de te vetted észre. Persze, lesz még éppen elég huzavona.

— Pedig világos az ügy — vetette ellen Kuzma.

— Éppen ez a baj — nevetett Lugovszkoj. — Nem mindenkinek akarózik bevallani, hogy egyszerű dolog nem ötlött a szemébe. De annyi baj legyen, az összes sofőr áldani fog. A tenyerükön fognak hordozni.

Ezt már Kuzma egyáltalán nem értette. Olyan csodálkozva nézett Lugovszkojra, hogy Nazar Petrovics akaratlanul is arra gondolt: „Egy csipetnyi ravaszság, haszonlesés sincs ebben a fiúban."

— Tavaly télen fagyban is folyt a feltöltés? — kérdezte.

— Nem.

— És miért nem? Mert vékony volt a réteg. Megfagy. Fagyott talajra pedig nem lehet építményt alapozni. Nyáron felenged, és megsüpped a duzzasztógát. De ha vastagabb réteget rakunk le, nem tud átfagyni. Egész évben dolgozhatnak a sofőrök. Megszakítás nélkül. Érted?

Kuzma szótlanul bólintott.

Nyolcadik fejezet

A kék Pobeda a roppant „MAZ"-okat kerülgetve, leereszkedett a katlan legmélyére. Rozsnov még ki sem szállt a kocsiból, máris ott termett a felháborodott, borzas Jazkov.

— Kornyej Gavrilics! Hát ez meg micsoda dolog? Mekkora tömeget küldtek a nyakunkra. Megfordulni se lehet. Még nem készültünk el a blokkhoz vezető feljárókkal. Folyik a feltöltés. Még agyonnyomnak valakit egy „MAZ"-zal.

— Arra nincs szükség — mondta Rozsnov komolyan.

Jazkov nem csillapodott:

— Azt mondták, harminc ember lesz a blokkon, és mi lett belőle!

Valóban, szépszámú tömeg tarkállott a blokk tetején.

— Csakugyan elég sokan vannak — mondta Rozsnov. — Honnan gyűltek össze ennyien?

— A legjobb munkások! Az első köbméter beton lerakására jöttek! Azt mondták, harminc embert hagyott jóvá a pártbizott-

ság, ezek meg száznál is többen vannak! — magyarázta indulatosan Jazkov.

Rozsnov elmosolyodott.

— Mit tehetünk? Sok a főnök a katlanban. Bizonyára mindegyik hozzáírt még a pártbizottság listájához.

Jazkov egy csapásra megnyugodott. Az építkezésvezető maga sem sejtette, hogy telibe talált. Jazkov ugyanis szintén „hozzáírt" valakit a legjobbak névsorához, amelyet jóváhagyott a pártbizottság: Ánya Molocskovát.

És Ánya most ott állt Ljuba Glizina oldalán a zsaluzás felett húzódó hidacskán, a bunker mellett, amely az első blokk első köbméter betonját várja.

Az egész katlant megtöltötték az emberek.

Az energiatörő lejtős tetején álltak az építők. A szerelvénylakatosok itt-ott kiégett, sötétszínű kezeslábasban, az ácsok könnyű, rövid kabátban, a betonozólányok gumicsizmába bújtatott, bugyogyos sötét nadrágban, tarka trikóban, blúzban. Egyébként nehéz, sőt lehetetlen lett volna minden foglalkozást megállapítani ebben a roppant tömegben. Mindenki itt volt: exkavátorosok és sofőrök, villanyszerelők és földgyalusok, lakatosok és kőművesek, földmunkások és traktorvezetők, vakolómunkások és vasutasok.

A hevenyészve összeácsolt emelvény közepén és oldalain mikrofonok álltak. Cingár, szőke legényke szaladgált, sürgölődött a deszkapadlón.

— Egy... kettő... három... — mondta tagoltan a mikrofonba, majd leugrott az emelvényről, és egy jókora fémláda mellett bűvészkedett, amelyhez fekete kábelek kígyóztak a mikrofonoktól.

Ugyanitt szorongtak idegenek is, jegyzetfüzettel a kezükben. Tiszta, csinos öltözékük elütött a többiekétől. Sőt, majdnem mindegyikük vállán ott lógott keskeny szíjon a fényképezőgép barna bőrtokja. Az egyiket Ánya különös érdeklődéssel nézte. A férfi narancssárga öltönyt viselt, és inggallérját kihajtotta a zakójára. Nem kevesebb mint három, különös formájú fényképezőgép lógott a vállán, amelyek teleobjektívje hosszan előrenyúlt.

A narancssárga öltönyös ismeretlen Jazkovot faggatta valami-

ről, aki percenként nekirugaszkodott, hogy elmeneküljön az interjú elől, ám az előrelátón megragadta a karját. Jazkov, akit fárasztott és ingerelt az újságíró erőszakoskodása, sértő szűkszavúsággal felelgetett. Embere azonban, mintha észre se venné a fiatal erőműépítő barátságtalan magatartását, újabb és újabb kérdésekkel árasztotta el. Valamennyi kérdése „lényegbevágó" volt, és ez nem kerülhette el Jazkov figyelmét. Végképp behódolt, amikor azt kérdezte tőle: „Miképp tervezik a talajvíz legyőzését? Mélységi elvezető csatornát alkalmaznak vagy egyéb módszert dolgoznak ki?" — Jazkov erre nem tudott biztos választ adni, de a tudósító hirtelen nagyot nőtt a szemében: mintha szakmabeli lenne, akivel elbeszélgethet a közös munkáról.

Jazkov széles mozdulatok kíséretében fejtegetni kezdte elképzelését erről a kérdésről, amelyen még az építkezés vezetői is vitatkoznak. Amikor a tudósító rátért az interjúk szokásos befejező kérdésére, és a legjobb munkások iránt érdeklődött, Jazkov örömmel említette Ljuba Glizina, Masa Kruglova és... Ánya Molocskova nevét. Mindhárman épp ott álltak egymás mellett a blokkon.

A tudósító szemügyre vette a lányokat, végül Ánya keltette fel a figyelmét. Úgy látszik, ő felelt meg leginkább az élenjáró betonozóról alkotott ideáljának, és máris ráirányította furcsa alakú fényképezőmasinájának tüzét.

Ánya észrevette a fotoriporter serénykedését, és sejtette, hogy Jazkov keze van a dologban. Már régebben feltűnt neki, hogy Jazkov gyakran rajta felejti a szemét. Mondogatták is a lányok: „Epekedik utánad a munkavezetőnk, Ányka!" Ánya nem mondhatta, hogy kellemetlenül érinti a fiatal munkavezető érdeklődése, sőt voltaképpen legyezgette a hiúságát, de ő maga közömbös maradt. Egy őszinte leány-beszélgetés során be is vallotta szobatársának, Ljuba Glizinának: „Derék legény, persze, szemrevaló, ha találkozunk, teszi a szépet... Kellemes volna a dolog, de nem dobban meg tőle a szívem..."

A narancssárga fotoriporter távolról lefényképezte Ányát a barátnőivel, majd fent termett a blokkon, lekapta premier plánban, aztán legagyafúrtabb masinájáért nyúlt, amelyből nem is egy,

hanem két objektív csöve meredt elő, de akkor visszapillantott, észrevette az éppen kereket oldó Jazkovot, mire sietve utánairamodott. Ez a foto-hóhér nappal szembe fordította a munkavezetőt, az alkalomhoz illő kifejezést varázsolt az arcára, kellő irányba vezényelte a tekintetét, és sorozattüzet zúdított rá valamennyi gépéből.

Jazkovnak elvben semmi kifogása nem lett volna ez ellen, de most más valami nyugtalanította. Közeledett az első köbméter beton lerakásának ünnepélyes pillanata, és a blokkhoz vezető feljárók még nem készültek el. Még szórni kellett rá kavicsot, de valahol úgy látszik, megakadt a munka, és Jazkovnak minden oka megvolt az aggodalomra, hogy Fjodor Fjodorovics, aki megbízta a feljáró elkészítésével, elégedetlen lesz.

Valóban, Fjodor Fjodorovics épp ebben a percben magyarázkodott az építkezésvezetőnek.

— Elcsúsznak a narancshéjon? — tréfálkozott Rozsnov. — A legfontosabbal: a blokkal elkészültek, földet meg nem tudtak idehordani?

— Hát igen, tudja, Kornyej Gavrilics, mindig az a fél óra hiányzik — felelte Fjodor Fjodorovics, és bosszúsan legyintett. — Semmiség az egész. Rögtön befejezzük.

— Csak fejezzék be, fejezzék be — mondta Rozsnov. — Ideje. Már a vezetőség is jön.

ZIM- és Pobeda-kocsik hosszú sora gördült lefelé óvatosan a katlan oldalába vágott keskeny úton.

Fjodor Fjodorovics összeráncolta a homlokát. Nem kellemes egy ilyen napon szemrehányást hallani, még a legtapintatosabb formában sem. Aztán nyomban felderült az arca: négy, kaviccsal megrakott nagy „MAZ" tűnt fel a személyautók mögött.

A katlant megtöltő óriási tömeg szétvált, és utat engedett a teherautóknak. A kocsik egymást követve odagördültek a blokkhoz, megfordultak, leszórták terhüket, majd félreálltak, és a sofőrök kikapcsolták a motort. Két földgyalu ádázul dübörögve nekitámadt a roppant kupacoknak, és elegyengette, „kivasalta" a kavicsot. Néhány perc múlva széles, meredek feljáró emelkedett a blokk felső pallójáig.

Fjodor Fjodorovics odament Rozsnovhoz, és jelentette:

— Készen állunk a betonozásra!

Rozsnov, Kasevarov, Okrugin, Fjodor Fjodorovics és még néhányan, akiket Ánya nem ismert, felmentek az emelvényre.

— Kik azok? — kérdezte Ánya.

Ljuba, aki az építkezés első napjától itt dolgozott, mindegyiket ismerte.

— Melyik a területi pártbizottság titkára?

— Az a magas, szürke ruhás, aki a pártszervező mellett áll — felelte Ljuba.

És akkor Ányának eszébe jutott, hogy látta már ezt a fekete hajú, kissé már őszes, magas, görnyedt tartású férfit. Télen látta, a Legfelsőbb Tanács választásai idején, amikor beszédet mondott választói előtt az Ifjúsági-telep klubjában. Ánya még kérdezni akart valamit, de ekkor véletlenül körülpillantva, meglátta, hogy kinyílt a blokkhoz legközelebb álló „MAZ" ajtaja, és Kuzma száll le fürgén a kocsiból. A legény körülnézett, nyilván keresett valakit, és Ányának elakadt a lélegzete, noha jól tudta, hogy Kuzma nem őt keresi.

A legény Szemjont kereste. Megbeszélték, hogy Szemjon felmegy hozzá a vezetőfülkébe, onnan mindent látni.

„Mint a páholyból!" — jelentette ki büszkén Kuzma.

Csakhogy Szemjon nem jöhetett. Közölték vele, hogy beszélnie kell a gyűlésen. És most ott állt az emelvény mögött, egy ceruzavéggel jegyezgette egy cigarettásdobozra a beszéd fő gondolatait.

Kuzma látta, hogy áll a dolog, nem akarta zavarni a barátját. Megtette helyette egy fürge, kissé kancsal legényke barna síruhában és mezítlábra húzott kerékpáros-cipőben: Vaszja Kuzikov, az üzemi újság munkatársa.

— Perevalov elvtárs — suttogta, mint egy összeesküvő —, aztán majd kérném a beszéde szövegét.

A gondolataiból kizökkentett Perevalov össze akarta szidni Vaszját, de látva könyörgő pillantását, elnevette magát:

— Ez megfelel? — kérdezte, és megmutatta Vaszjának a cigarettásdobozt.

Vaszja bánatosan sóhajtott, és már indult volna az emelvényre, de ekkor Kasevarov megnyitotta a gyűlést. A zenekar egyszerre, bár nem egészen összehangoltan, rázendített a himnuszra. Mindenki kihúzta magát, csak a szüleik karján ülő apróságok forgatták fejecskéjüket, nyújtogatták nyakukat, hogy megláthassák a zenekart, amely elveszett a sokezres, hatalmas tömegben.

Ánya a magasban állt, minden szem kereszttüzében. Ezért megmerevedett, mint a cövek, csak egy picit fordította fejét az emelvény felé, és egy pillanatra se vette le szemét Kuzma magas, vállas alakjáról. De Ányán is megakadt sok tekintet. Világoskék ruhájában, amely előnyösen hangsúlyozta finom vonalú alakját, napsugarak-aranyozta, hullámos hajával nagyon csinos volt, s nem csupán Jazkov gyönyörködött benne. Ánya azonban senkit nem vett észre, csak a közönyösen hátat fordító Kuzmát nézte. Közvetlenül Ánya mellett Masa Kruglova állt. És Ánya érezte, hogy Masa is ugyanoda néz.

„No nézd, a kis ártatlan ugyanoda kacsingat!" — zsémbelt magában Ánya, és kedve támadt megcsípni vagy oldalbabökni a barátnőjét.

Pedig Masának eszében sem volt Kuzmát bámulni. Szemjont nézte. Emlékezetes sétájuk óta, amikor az üdülőből egésznapos kirándulást tettek a Fenyő-szigetre, Masa mindössze egyszer-kétszer látta Szemjont, s akkor is csak futólag, messziről. Nagyon szeretett volna beszélni vele. De mindeddig nem adódott rá alkalom, maga meg nem merte keresni.

Eleinte mindkét lány a maga gondolataiba merült, és nem nagyon figyelt az építkezésvezető beszédére, de Rozsnov egyszerűen, a gyűléseken szokásos pátosz nélkül beszélt, és egyszerű szavai akaratlanul is figyelmet követeltek.

— ... Most lerakjuk az első köbméter betont — mondotta. — Miben különbözik ez a többitől, azoktól, amelyeket nap nap után lerakunk majd? Sok, nagyon sok napon át... Hiszen beton, beton... Mégis: mindenki, aki meglátja majd, miként rakjuk le az utolsó köbméter betont az Angara első vízierőművének építményén — és hiszem, remélem, hogy, akik most itt vagyunk a katlanban, kivétel nélkül meglátjuk — mindenki vissza fog em-

lékezni erre a napra... Sokat dolgoztak az építők, hogy megérhessük ezt a napot. Számtalan, munkában töltött nap és éjszaka vár még ránk. És ezért helyén való visszapillantanunk, és dicsérő szóval megemlékeznünk sztahanovistáinkról, munkavezetőinkről, mérnökeinkről...

És Rozsnov felsorolt jónéhány nevet. Emlékezetből nevezte meg a legjobbakat, és nem pillantgatott — gyakori szokás szerint — előre elkészített papírra, s ez, no meg az, hogy a felsoroltak egytől egyig rászolgáltak a megbecsülésre, hogy ezen az ünnepi napon megemlítsék a nevüket, a katlanban álló emberek ezreiben tiszteletet ébresztett az építkezésvezető iránt.

És csaknem egyszerre csillant meg az öröm és büszkeség Ánya Molocskova és Masa Kruglova szemében: az építkezésvezető egymás után említette Szemjon Perevalovot, a nagy lépegető exkavátor dolgozóját és Kuzma Szemjorkint, az egyik nagy „MAZ" gépkocsi vezetőjét.

Sokan felszólaltak még, sok jóleső, szívből jövő szó esett. Különösen Szemjon szavai férkőztek Masa szívéhez.

Befejezésül a területi pártbizottság titkára beszélt. Köszöntötte az építőket az új, nagy jelentőségű időszak kezdetén, és sikert kívánt az Angara legyőzésének nagy és nehéz munkájához.

— A szibériaiak új életre keltik zord, de mesésen gazdag szülőföldjüket — mondta. — Mielőbb ajándékozzátok Szibéria munkásainak, kolhozparasztjainak az Angara erejét!

Alighogy elhaltak a himnusz hangjai, Fjodor Fjodorovics lépett a mikrofonhoz. A szél belekapott magas homloka felett ezüstösen fénylő, ritkás hajába. Fjodor Fjodorovics csengő hangon kiadta az utasítást:

— Adják a betont!

És máris felhangzott a betongyár vezetőjének hangszórókkal felerősített, izgatott válasza, amely betöltötte az egész katlant:

— Adjuk a betont!

— No, most aztán megfoghatja a dolog végét, Ivan Szemjonics — tüzelte Ogurcovot Irina Szergejevna. — Ugyancsak igyekeznie kell, hogy a duzzasztógát el ne maradjon az erőmű-épület mögött.

Ogurcov gyönyörködve nézte az asszony csinos alakját, és ravaszkásan kacsintott.

— Mi már túl vagyunk a nehezén — még pattintott is rövid, vastag ujjaival. — Még egy tucat nagy „MAZ", és úgy fog növekedni a gát, mint a kelttészta. Ma már megoldottuk a gát feltöltésének kérdését, tisztelt Irina Szergejevna.

— Abban az idézőjelben értendő új módszerben reménykedik? — Irina Szergejevna kissé összehunyorította szemét: huncut szikrák villóztak benne. — Azt hiszi, hogy önfejűsködhet? Téved.

— Nem tudok asszonynéppel vitatkozni — ütötte el tréfával Ogurcov —, különösen ezen a derűs, ünnepi napon.

Üntöttvas-tábla feküdt az emelvény sarkában álló, vörös bársonnyal borított asztalkán. Üles, kerek betűk hirdették rajta:

AZ ANGARA ELSŐ VÍZIERŐMŰVE
195... JÚNIUS 15

— Ki fogja lerakni? — kérdezte Kasevarov a táblára mutatva.

Rozsnov a területi bizottság titkára felé intett fejével.

— Nem, ti vagytok a munka gazdái — utasította vissza a titkár —, a megtiszteltetés is titeket illet.

— Fjodor Fjodorovics! — mondta Rozsnov. — Te építetted a Szovjetunió első vízierőművét. Téged illet, hogy letedd az első angarai erőmű alapkövét is.

Fjodor Fjodorovics szigorúan komoly arccal két kezébe fogta a táblát, és melléhez szorítva lement az emelvényről. Csakhogy a tábla túlságosan nehéz volt, és borzadva gondolta, hogy hátha kiejti kezéből, nem bírja odavinni. Kuzma észrevette, hogy az erőlködéstől kivörösödik az öreg arca, és lapátnyi kezével megfogta a táblát. Így mentek egymás mellett egészen a blokkig.

— Vegyétek át! — kiáltotta le Kuzma az üregbe.

Átvették a táblát, és óvatosan lehelyezték a blokk fenekére.

Az első teherautó, amelynek szekrényében nagy halom lyukacsos beton szürkéllett, készenlétben állt a blokk előtt. Fjodor Fjodorovics intett a sofőrnek:

— Indulj!

A teherautó lassan felhátrált a lejtős feljárón.

— Elvtársak! — kiáltotta Fjodor Fjodorovics. — Lerakjuk az első köbmétert!

A teherautó egy pillanatra megtorpant. A hengereletlen kavicsréteg megsüppedt, és a kocsi kerekei megakadtak a blokkot fedő deszkapallón. Az izgatott sofőr kinézett a fülkeablakon.

— Gyerünk, gyerünk! — kiáltották; leghangosabban Kuzma biztatta.

A vezető gázt adott, a beton megremegett a kocsiszekrényben. az autó felzökkent a pallóra, és megállt a nyitott üreg előtt.

Ljuba lekopogott lapátjával az üregbe, és elkiáltotta magát:

— Megy a beton, lányok!

— Jöhet! — felelték a lányok a blokkból.

— Borítsd! — vezényelte Ljuba.

A beton nagy robajjal lezúdult.

Azok, akik szorosan a teherautó mögött haladtak, kis híján nekiszorulva a hűtőjének meg a vezetőfülkéjének, és utánuk a blokkhoz özönlő hatalmas tömeg, fülsiketítő „hurrá!"-t harsogtak. Tarka kendők, zsebkendők lobogtak. Sapkák röppentek a levegőbe. Néhány tucat fehér és acélszürke galamb szállt a magasba, és a sohasem hallott rivalgástól ijedten elsuhant a munkástelepek felé.

Fjodor Fjodorovics a bunker fölé hajolt, és ledobott egy marék ezüstpénzt. A példáját követve mindenki keresgélni kezdett a zsebében, és pénzdarabokat vetett a blokkba. Ánya és Masa zavartan összenézett. Ljuba megszánta őket, és markukba nyomott egy-egy kétgrivnás érmét.

— Amikor a következő erőmű építésébe fogunk, megadjátok.

Kilencedik fejezet

Furcsa, ellentétes érzéssel tért vissza Guszarov az építkezésre. Amikor, eléggé hosszas töprengés után, beleegyezését adta a főigazgatóság vezetőjének, hogy visszautazik Bajkalszkba, a következő meggondolások vezették. Mindenkinek, de főként hajótörése

közvetlen szemtanúinak meg kell mutatnia, hogy hajója mégsem süllyedt a tenger fenekére. Hogy neki, Guszarovnak, maradt bátorsága és ereje ahhoz, hogy ledobálja a fedélzetről a súlyos hibák ballasztját, és van elszántsága még egyszer útrakelni ugyanazokon a hullámokon... Még olyan hajón is, amely elvesztette vitorlái egy részét.

Ezenkívül a sértődöttség is ösztökélte. Csakugyan olyan szükséges és elkerülhetetlen volt a leváltása? A főigazgatóság vezetője nem az az ember, aki szó nélkül beadja a derekát, és szolgálatkészen ráüti a pecsétet a mások által előkészített határozatokra... Tehát ő is úgy látta, hogy ez a teher túl nehéz Guszarov vállának. Ez volt, ami bántotta.

Nem csupán Bajkalszkban mutathatta volna meg, hogy nem áldozott le a csillaga, viszont itt most nehezebb feladat volt, s következésképpen meggyőzőbbnek látszott.

Nem tudta, hogyan fogadja majd Rozsnov. A főigazgatóság vezetője közölte vele, hogy Rozsnovnak nincs kifogása Guszarov visszatérése ellen. Ez azonban még nem jelent semmit.

Egyszóval, Guszarov igen fontosnak tartotta az elkövetkező beszélgetést.

Az igazgatóság épülete mellett egy vörösre festett, hárommétéres furnírtáblán öles fehér betűk hirdették: „Fokozzuk a munkaversenyt az első köbméter beton lerakásának jogáért!"

Guszarov elmosolyodott: „Kasevarov működik" — és megszokott kemény lépteivel felment a jól ismert tornácra.

Zinocska hangosan beszélgetett valakivel telefonon. Amikor megpillantotta a küszöbön megjelenő egykori főnökét, valósággal elképedt.

— Van valaki az építkezésvezetőnél? — kérdezte Guszarov.

— Nincs senki. Egy pillanat — mondta Zinocska, és máris eltűnt a dolgozószoba ajtaja mögött.

Tüstént visszatért, és már felocsúdva zavarából, kitárta az ajtót.

— Tessék, Jevgenyij Alekszandrovics.

Rozsnov állva fogadta Guszarovot. Sem mesterkélt nyájasság, sem tartózkodás nem tükröződött az arcán. Egyszerűen, nyílt tekintettel nézett látogatójára.

„Úgy látszik, helyesen tettem, hogy idejöttem" — gondolta Guszarov.

Úgyszólván semmi sem változott a dolgozószobában. Ugyanaz a hosszú asztal, amelynél a tárgyalásokat tartják, a vörös posztót vastag plexiüveg borította. Ugyanaz a tigriscsalád vicsorította fogát az íróasztalon. Ugyanaz a térkép a falon, a két ablak között. Csak az ormótlan páncélszekrény hiányzott a sarokból, no meg az erőmű épületének színes tervrajza függött az ajtótól jobbra a falon.

Rögtön a tárgyra tértek, mellőzték az előzetes tapogatózó mondatokat.

— Hajlandó voltam visszajönni Bajkalszkba — kezdte Guszarov —, de azért most nyugtalanít egy gondolat...

Rozsnov figyelmesen nézett rá.

— Miféle?

— Önnek jobb lenne, ha én másutt dolgoznék.

— És önnek?

— Ön fontosabb.

Rozsnov ismét Guszarovra nézett és cigarettáért nyúlt.

— Ön beleegyezett — mondta —, nekem sem volt ellenvetésem. Miért kell most erről beszélnünk.

— Öné a döntő szó.

— Vegyük úgy, hogy kimondtam.

— Köszönöm — nézett rá Guszarov. Valóban meghatotta Rozsnov jóindulatú egyenessége. — Kijelölte már a munkahelyemet?

— Nem — válaszolt Rozsnov. A közönyös hang sértette Guszarovot.

Átfutott agyán a gondolat, hogy nyilván ábrándokban ringatta magát. Zavartan kereste a szavakat, hogy felvegye a beszélgetés fonalát, amikor Rozsnov felkapta a fejét, és egészen más hangon kérdezte:

— Nincs kifogása nehéz munka ellen?

— Talán van önnél könnyű? — mosolygott Guszarov.

— Van — felelte nyugodtan az építkezésvezető. — Épp elég osztály működik az igazgatóságon.

— Az nem nekem való.

— Hála istennek — dörmögte Rozsnov. — Akkor a következőt ajánlom. — Felállt, odament a falon függő területi térképhez. — Jól ismeri Pribajkaljét?

— Nem — vallotta be a másik.

— Az már baj. No de azért nem ez a döntő. A KB szeptemberi plénuma elhatározta, hogy nagyszabású építkezés indul falun. Részt vállal benne valamennyi ipari és főként építővállalat. Minket nyolc gépállomás és több tucat egyéb mezőgazdasági létesítmény felépítésével bíztak meg. Külön építőirodát szervezünk. Önálló gazdálkodás, önálló mérleg. Elvállalja?

Guszarov elgondolkozott. Ez a fordulat váratlanul érte. Rozsnov ajánlatának voltak előnyei, de hátrányai is. Az önállóság meg a munka fontossága vonzotta. Itt ismét szem előtt lenne. De azt is tudta, hogy mindent a legelején kell kezdenie.

Rozsnov nem siettette a válasszal. Guszarov néhányszor végigmérte a szobát, s végül kijelentette:

— Elvállalom! — És kissé hunyorogva Rozsnov szemébe nézett. — Talán túl sokáig gondolkoztam?

— Ha megfontolás nélkül beleegyezett volna, én változtattam volna meg a tervemet — mondta Rozsnov, és elmosolyodott.

Ezzel túljutottak a legfontosabbon, most már könnyebben ment a beszélgetés. Legalábbis Rozsnovnak. Rövid, tömpe ujjával rá-rábökött a térképre, megmutogatta a jövendő gépállomások helyét, megnevezte a kerületi pártbizottságok titkárait, akikkel Guszarov kapcsolatba kerül majd munkája során, és mindjárt rövid, magvas jellemzést is adott róluk.

— A jelanci kerületben Okajemov a titkár. Fukar egy ember, de megbízható. Ha egyszer megígér valamit, nem hagy cserben. A csornorecsenszki kerületben már nehezebb dolga lesz. Ott Visnyakov a titkár, fiatal, heves vérű legény. Szenvedélyesen belekap mindenbe, ami új, de megesik, hogy elszámítja magát: többet ígér, mint amennyit tehet. Pedig a csornorecsenszki kerületben négy gépállomást kell építenünk. Ezért aztán válassza ki a legrátermettebb emberét erre az építési szakaszra.

Guszarov hallgatta Rozsnov lassú beszédét, és nem tudta leplezni csodálkozását, hogy milyen tájékozott az építkezésvezető,

ezekben az új, és az ő számára természetesen nem éppen legfontosabb „provinciális" dolgokban.

Beszélgetésük alatt egyszer-kétszer felbukkant benne az önérzetét bántó gondolat, hogy ha nem bízik túlságosan a Galperin- és Ogurcov-féle munkatársaiban, és ha nem olyan rendkívül engedékeny Kasevarovval, akit annak idején nem állított félre sürgősen, akkor most ő, Jevgenyij Alekszandrovics Guszarov — ahelyett, hogy utasításokat kellene végighallgatnia, ha csak tanács formájában is — maga vezényelhetné a parádét, mint azelőtt.

De ezek csak futó gondolatok voltak. Guszarov mindenekelőtt gazdasági-szervező szakember volt, tüstént felismerte Rozsnovban, hogy mestere a dolgának, és megérezte, hogy ennek az embernek — mint bölcsebb, tapasztaltabb és méltóbb vezetőnek — szégyenkezés nélkül alárendelheti magát. És nyomban arra gondolt, hogy mondjuk, egy esztendővel ezelőtt nem lett volna bátorsága efféle megállapításhoz.

És miként azelőtt az építkezés érdekeit a magáéval azonosította, most szemében az építkezés Rozsnovban öltött testet. Kötelességének tartotta, hogy segítségére legyen az új vezetőnek, és óva intse az esetleges hibáktól. A beszélgetés végén Guszarov azt mondta:

— Kasevarovon tartsa rajta a szemét!

— Semmi dolgom vele! — felelte Rozsnov azzal a lenéző közönnyel, amely egyszer már kellemetlenül érintette Guszarovot.

— Éles eszű ember — vetette ellen Guszarov. — Filozófus!

— Magam is filozófus vagyok! — Rozsnov most már nem fékezte haragját, és tenyerével a tarkójára csapott. — Itt fészkel az én filozófiám.

— Nono — nevette el magát Guszarov —, csakhogy nem elméletileg, hanem keserű tapasztalatok alapján mondom.

Rozsnov arcán mosoly futott át.

— Azok az ön tapasztalatai. Nem az enyémek.

Amikor Guszarov távozott, az ajtóban kis híján beleütközött Okruginba.

— Hozzánk? Hosszabb időre? — kérdezte Okrugin.

— Úgy látszik, igen — válaszolta Guszarov.

Okrugin kissé zavartan bámult az egykori építkezésvezető mögött becsukódó ajtóra, és rosszallóan összeszorította ajkát.

— Mi szél hozta? — kérdezte Rozsnovot, és az ajtó felé intett fejével.

— A mai naptól kezdve a szerződéses munkák vezetője — felelte Rozsnov.

A főmérnök elkomorult.

— Ön kért rá, hogy ne vonjam be a falusi munkákba — adta meg a magyarázatot egyszerűen Rozsnov. — Magam fogom irányítani a szerződéses munkákat és az egész mezőgazdasági építkezést.

— Az már más — enyhült meg Okrugin. — No de a választása! Nyilván nem ismeri!

— Ismerem, ismerem — nyugtatta meg Rozsnov, s összeráncolta a homlokát.

— No, ön jobban látja... Az új feltöltési módszer miatt jöttem.

— Egy örömhír — mondta az építkezésvezető és átnyújtott egy táviratot. — Újabb tíz nagy „MAZ" kocsit kapunk.

— Ez nagyon jó hír. Nem vártam ilyen gyors intézkedést az iparigazgatóságtól. De akad kellemetlen újság is. A tervezőosztály makacsul ellenkezik. Tessék, gyönyörködjék benne!

Rozsnov elvette a papírt és átfutotta.

— Hm... Micsoda ködösítés... — És félhangosan felolvasta az átirat befejező mondatát: „Továbbá feltétlenül számításba kell venni, hogy a több mint háromszázezer lelket számláló Bajkalszk városa az alapépítmény alsó szakaszának közvetlen közelében fekszik. Ez a körülmény arra kötelezi a tervező és az építő szerveket, hogy különös gondot fordítsanak az alapépítmény szilárdságára, s a legcsekélyebb mértékben se térjenek el a minisztérium által jóváhagyott tervtől. A fentebbiek szem előtt tartásával szigorúan megtiltjuk, hogy a tervezettől eltérően növeljék a lerakott réteg vastagságát." Úgy... Világos... Ki írta alá ezt a szépen hangzó átiratot?

— Sztrepetova. A tervezőcsoport.

— Ez még nem a tervező szerv. Érintkezésbe lépünk a terv

készítőjével. Különben, bizonyára beszélhetünk ezzel a hölggyel is.

Rozsnov felvette a telefonkagylót.

— A tervezőcsoportot kérem... Sztrepetova elvtársnő?... Rozsnov. Olvastam az átiratát... igen... igen... megmondom őszintén, nem nagy örömmel... igen... hogyne. Formálisan helyes... De a lényegét tekintve? Lényegét tekintve: közönséges gúnyolódás... Hogy min? Gúnyt űz a józan gondolkodásból és a termelési technológiából... megszoktam, hogy nevükön nevezzem a dolgokat... Megértem az ön helyzetét is... Hallgasson ide, tisztelt felügyelőnk. Volna egy hasznos javaslatom... Figyeljen rám. Az ön tiltakozásán rajta a dátum. A lelkiismerete tiszta. Mi protestálunk a tilalma ellen, és... és meg is szerezzük a kellő felhatalmazást... igen, megszerezzük. Csakhogy az idő sürget. Az idő röpül. Ezért egyezséget ajánlok gentleman módra. Mi végezzük a munkát, ön meg iparkodjék nem észrevenni... Erről van szó: nem észrevenni... Szóval ebbe nem egyezhet bele... igazán sajnálom... nagyon sajnálom... Nos, akkor kénytelenek leszünk az ön jóváhagyása nélkül dolgozni.

Rozsnov letette a kagylót, és a főmérnökhöz fordult:

— Az ellenfél helyzete világos. A mienk is. Kérem, Vaszilij Vasziljevics, készítse elő az utasítást. Új módszerrel végezzük a feltöltést a szigeti duzzasztómű szakaszán... holnaptól kezdve. De számítson rá, hogy nagy lesz a felhördülés. Ezért kétszerannyi próbát kell végezni, mint eddig, nehogy összecsapás esetén felsüljünk. Ön hisz az új módszerben?

— Feltétlenül.

— És meg van győződve róla, hogy be is tudja bizonyítani az igazát?

— Mindenképpen. A megrakott „MAZ" súlya alatt ellenfeleink minden érvelése összeomlik.

— Hm — mosolygott Rozsnov. — Tetszik ez az aforizma. Tehát így lesz.

Félórával a reggeli műszak kezdete előtt zsúfolásig megtelt a nagy „MAZ" gépkocsi-csoport klubja. Nemcsak az első műszakban dolgozó sofőrök jöttek el: ott maradtak azok is, akik az éjszaka dolgoztak, és megjelentek a garázs szerelői, lakatosai. A csoport pártszervezője, Vjaznyikov még este figyelmeztetett mindenkit, hogy a reggeli röpgyűlésen az építkezésvezető is ott lesz. Valamennyien sejtették, hogy a főnök beszélni akar a sofőrökkel, ha egyszer előre jelzi a látogatását. Egyébként senki sem tudta pontosan, mi a látogatás célja.

Rozsnov Lugovszkoj után lépett be. A gépkocsik főnöke komótosan ballagott előre az utat nyitó tömegben.

— Sajnálják a padokat? Állnak az emberek — mondta Rozsnov.

— Egy műszaknak van elég pad — vetette ellen Lugovszkoj. — Több padot nincs hova állítani. Kicsi a helyiség.

Lugovszkoj lehajolva gépiesen belepillantott az autók indulási grafikonjába, aztán felnézett, levette sapkáját, végigsimított borzas, sűrű haján, és azt mondta:

— Az építkezésvezetőt, Rozsnov elvtársat illeti a szó.

— Most kezdődik a kivesézés! — csattant fel egy éles hang valahonnan a hátsó sorból.

Rozsnov felkapta a fejét, és távolülő, apró szemét kissé összehunyorítva, a közbeszólót kereste. Sem derű, sem bosszúság nem tükröződött az arcán.

— Miért? — kérdezte közönyösen. — Talán megszokott dolog?

Az első sorokban nevettek.

Rozsnov ekkor minden átmenet nélkül megkérdezte:

— Kuzma Szemjorkin itt van?

Mindenki felfigyelt.

— Itt vagyok! — harsogta Kuzma.

— Gyere ki az elnökségbe — folytatta ugyanolyan komolyan az építkezésvezető.

Kuzma felállt a padról, és odament Rozsnovhoz.

— Ismerik ezt a legényt?

— Ismerjük — visszhangozta ugyanaz az éles hang.

— Nem, nem ismerik — vetette ellen komolyan, szigorúan Rozsnov. — Kiféle ember ő?... Sofőr?... Nem... Nem csupán sofőr... Több annál!

Valaki jelentősen krákogott a tömegben, de az általános, feszült csendben tüstént elhallgatott.

— Több annál! — ismételte hangosabban Rozsnov. — Tanítónk, Lenin, azt mondotta, hogy akkor kezdődik a kommunizmus, amikor a munka közkatonája szívén viseli a termelékenység emelését. Szívén viseli. Értik? Hát Kuzma Szemjorkin a szívén viseli.

És Kuzma életében először ráébredt, hogy néha a dicséretet nehezebb meghallgatni, mint a fejmosást. Komoran állt, magán érezte a számtalan barátságos, de túlságosan fürkésző pillantást.

— Mindenki tudja, milyen segítséget nyújtott Kuzma Szemjorkin az építkezésnek? — kérdezte Rozsnov.

— Tudjuk — hallatszott több tucat hang.

— Úgy látom, nem mindnyájan tudják, és valószínűleg nem mindent. Ha Kuzma Szemjorkinnak nincs magához való esze, a csoport ölbe tett kézzel ül egész télen. Értik? Vannak, akik azt mondják: „De nagy dolog! Eddig vékony réteget szórtunk, most meg vastagabbat fogunk. Minek annyit beszélni?" Pedig itt van a kutya elásva. Ezentúl télen is folytatjuk a feltöltést. Egész évben növeljük a duzzasztógátat. Kuzma Szemjorkin szabad pályát nyitott a nagy „MAZ"-oknak.

— Ügyes váltókezelő!

— Ez derék!

— Beletrafált! — kiáltották vidáman, egymás szavába vágva a sofőrök.

— Úgy van! Beletrafált — helyeselt Rozsnov. Komoly hangja elütött a tréfás szótól, és mindnyájan megértették, hogy fontos dologról folyik a szó. — Szemjorkin gépkocsivezető és azok az elvtársak, akik támogatták és tökéletesítették javaslatát — elsősorban Lugovszkoj elvtársra és az építkezés főmérnökére, Okruginra gondolok — megoldották a duzzasztógát gyorsabb feltöltését. Mérnökeink számításai szerint legalább egy évvel hamarabb építjük fel a gátat. Most már nyugodtan kitűzhetjük kollektívánk elé a

feladatot: adjuk át határidő előtt az Angara első vízierőművét. Nem szorul magyarázatra, hogy ez mit jelent; gondolom, jól tudja mindenki.

— Nagyon jól tudjuk — bólintott a helyén Vjaznyikov.

— Én is azt hittem. Mégis úgy látszik — Rozsnov széttárta a karját —, nem mindenki tudja. Akadnak emberek, akik úgy érvelnek: „Nem szabad változtatni a terven! Nem szabad vastagítani a réteget!" És nem is akárki beszél így, hanem a tervezőosztály dolgozói, vízépítési szakemberek. És makacsul hajtogatják a magukét. Ijesztgetnek bennünket: „Ha bevezetitek az új módszert, nem marad meg a gát, elmossa az Angara!" És sehogy sem akarják megérteni a lényeget.

— A tanultságuk nem engedi!

— Nem, Garkusa elvtárs — vetette ellen Rozsnov —, a tanultságnak semmi köze ehhez. A műveltség soha senkinek nem volt kárára. Inkább úgy mondanám, hogy a mi közös dolgunkkal nem törődnek eléggé. Be kell bizonyítanunk igazunkat ezeknek a kishitűeknek. Maguknak kell bebizonyítaniuk, sofőr elvtársak! Az utolsó, döntő szó a maguké ebben a vitában. Mindenki vésse eszébe, hogy nemcsak odaszállítja azt a kavicsot, hanem egyúttal tömöríti is. Úgy kell megszervezni a munkát, hogy egy tenyérnyi hely se maradjon hengereletlenül. Világos? Ha mennek a gáton, ne zökkenjenek bele a keréknyomba. Válasszanak friss utat! Ott, ahol végigmegy a nagy „MAZ", kezeskedni lehet a talajtömörségért. Bármiféle bizottság ellenőrizheti. Ez biztos dolog. Jól jegyezzék meg, barátaim. Magukon múlik a munka sikere!

— Ő aztán, úgy látom, jól csűri-csavarja — mondta Garkusa Vjaznyikovnak, mikor megálltak, hogy rágyújtsanak, mielőtt beszállnának a teherautóba.

— Ki az az „ő"?

— Az építkezésvezető.

Vjaznyikov tetőtől talpig végigmérte társát, alig tudta lenyelni a goromba választ, de aztán elmosolyodott, és Garkusát gúnyosan utánozva azt mondta:

— Te meg talán ütődött vagy egy kicsit.

A munkanap közepén Rozsnov kiment a duzzasztógátra. Tüs-

tént szemébe ötlött, hogy meggyorsult a munka üteme. A nagy „MAZ"-ok egyeduralkodók lettek a gáton. A sátán-masinát a lejtő aljába vonszolták. Eltűntek a fülsiketítően csörömpölő traktorok. Több hely jutott a teherautóknak.

A kifulladt irányító fürgén szaladgált a közönyös gépkocsióriások között, és alig győzte mutogatni a lerakodás helyét.

Úgynevezett pionír-módszerrel végezték a feltöltést. A teherautók végiggördültek a már leszórt rétegen, megfordultak, és óvatosan odahátráltak a friss réteg legszéléhez. A földgyalu belefúrta magát a frissen leszórt kavicshalomba és elegyengette. A friss, még nedves kavicsréteg sötét hullámként húzódott a gát tetején.

Az ügyeletes munkavezető vörös trikója hol itt, hol ott villant meg a sötét teherautók között.

— Győzitek lerakni a kocsikat? — kérdezte Rozsnov. — Átdobjunk még egypár földgyalut?

— Elég ez — utasította vissza Zabegajev, és kabátja ujjába törölte az arcáról patakzó verítéket —, hiszen megfordulni sincs hol. Ma úgy dolgoznak a sofőrök, mint a karámból szabadult csikók.

— Gyorsabban megy a munka?

— De még mennyire! Egészen másképpen dolgozunk. Már régen így kellett volna. Nem pedig herdálni a drága időt!

Rozsnov figyelmesen nézett a fiatal munkavezetőre. Tetszett neki szókimondása, kissé érdes modora. Rozsnov nem szerette azokat a munkásokat, akik meghunyászkodtak a vezetőség előtt, és az önbecsülést az emberi természet fontos tulajdonságának tartotta. De az ügyeletes munkavezető szavaiban más is érződött: szemrehányás a vezetőknek, akik későn kaptak észbe. Saját magát viszont nem akarta a vezetők közé számítani. Ez már bántotta Rozsnovot.

— Már régen kellett volna, azt mondod? Igazad van. De te magad csak most jöttél rá, vagy már azelőtt töprengtél rajta?

— Mi szükség lett volna töprengésre? — vetette oda most már egészen gorombán a munkavezető. — Mindenki látta.

— Mindenki? — ismételte Rozsnov. — Szóval te is? És miért nem úgy csináltad, ahogy jobb, hanem ahogy rosszabb?

— Úgy végeztem, ahogy parancsolták.

Rozsnov megértette. Bólintott:

— Értem. Elmondtad valakinek észrevételeidet, ellenérveidet?

— És mi haszna lett volna? Ha egyszer maguk nem látják!

— Ej... — nyújtotta a szót sajnálkozva Rozsnov. — Hogy hívnak, munkavezető elvtárs?

— Zabegajev.

— Nos, Zabegajev elvtárs, látom, hogy hiába tetszettél meg nekem. Azt hittem, bátor emberrel van dolgom, pedig te tulajdonképpen gyáva vagy.

Zabegajev csak szuszogni tudott felháborodásában.

— „Mi haszna! Ha egyszer maguk nem látják!" Miért bújsz a felelősség elől, kedves Zabegajev elvtárs?... A munkavezető mérnök erkölcsi felelősségéről beszélek. Ki javasolta a feltöltés új módszerét?

— A sofőrök javasolták.

— Nem a sofőrök, hanem Kuzma Szemjorkin sofőr. És elsőnek a gépkocsi-hivatal főnöke, Lugovszkoj fogta pártját. Idegenek tanítják magát gazdaságosságra. Pedig kinek kellett volna törnie a fejét, hogyan menne jobban a feltöltés? Zabegajev munkavezetőnek! És Ogurcovnak, a főnöknek! Bizonyára azt gondolod, hogy az építkezésvezetőnek nincs más dolga, hát kukacoskodik. Nem, kedvesem — Rozsnov a mogorva Zabegajev vállára tette kezét. — Már most, fiatalon jegyezd meg, hogy a vezető legfontosabb kötelessége: gondolkodni, kutatni. Nézz körül. Milyen nagyszerű munkád van! Hány ember és gép áll rendelkezésedre! És hogy mindebből az erőből mennyi kamatozik az államnak, az mindenekelőtt rajtad múlik. Győzd meg magad erről, gondolj bele, és akkor magad is más szemmel nézel majd önmagadra és a munkádra.

Zabegajevnek égett a füle. Nincs miért ellenkezni. És gondolatban őszintén hálát mondott a munkáslánynak, aki a nevét kiáltotta.

Rozsnov nézte Zabegajev széles vállát, hátára tapadó, verejtéktől sötét trikóját és elgondolkozott: „Újabban gyakran korholok. Úgy látszik, a kor teszi... Okosan beszélni, persze könnyebb,

mint okosan cselekedni... De ennek a legénynek hasznára fog válni. Úgy látom, elevenére tapintottam."

Rozsnov végigsétált a gáton, szemügyre vette a nagy „MAZ"-ok nyomait. A sofőrök egyelőre lelkiismeretesen teljesítik utasításait. És Rozsnov akaratlanul bár, de ismét eltöprengett azon, ami egyre gyakrabban nyugtalanította az utóbbi időben: mi a titka, jobban mondva, mi a lényege a vezetés művészetének.

Rozsnovnak úgy alakult az élete, hogy már ifjú korától másokat irányított. Tizennégy éves korában elszegődött egy gyárba: sok éhes száj volt a szűkösen élő családban. Csakhamar felvették a Komszomolba, és tizenhat esztendős korában a gyár Komszomol-titkára lett. A munkásiskolán s később az egyetemen szintén mindvégig vezető szerepet töltött be: hol a sajtóirodán, hol a szakszervezeti bizottságban. Csak rövid ideig dolgozott közönséges mérnökként. „Kiemelték" — így mondták azokban az években. Először egy építőiroda vezetője lett, majd a városi pártbizottság osztályvezetőjévé választották, később pedig vidékre ment egy politikai osztály élére. A politikai osztályok átszervezése után első titkár lett ugyanabban a kerületben. Azután elvégezte az Ipari Akadémiát, egy nagyszabású építkezésen dolgozott. A háborút hadosztály-mérnökként fejezte be alezredesi rangban, majd ismét országos hírű nagy építkezések következtek.

Ily módon hozzászokott, hogy felelni a kollektíva munkájáért annyi, mint felelni a maga munkájáért.

Az első esztendőkben a vezető legfontosabb feladatának a személyes példamutatást tartotta, és folyvást arra törekedett, hogy bármilyen munkát jobban el tudjon végezni, mint akármelyik beosztott munkatársa. De ahogy nőttek, bonyolódtak a feladatai, egyre világosabban látta, hogy a személyes példa egymagában nem elegendő, és hogy nem mindig a személyes példamutatás a követésre méltó.

Egy időben Rozsnovnak úgy tetszett, hogy a vezető legfőbb feladata: „Semmi jót nem gátolni, minden rosszat elfojtani." De sok éves tapasztalata meggyőzően bebizonyította, hogy ez sem elegendő. A jót ugyanis gondozni, ápolni kellett.

És most azt tekintette fő feladatának, hogy sok ezer munka-

társa mindegyikében felébressze a közös munka iránti aggodalom érzését, és őszinte, szívből jövő vágyat keltsen újabb és újabb munkasikerek iránt.

Zabegajev közben sebes léptekkel utolérte és elhagyta. A kavics csikorgott csizmája alatt. Zabegajev lihegéséből Rozsnov megsejtette, hogy futott, és csak őelőtte félti a tekintélyét. Zabegajev megállt a lányok mellett, akik talajpróbát vettek, és Rozsnov hallotta ingerült hangját:

— Rakityina, ne akadályozd nekem a munkát. Egy órán belül minden próba meglegyen. Új réteget szórunk.

És választ se várva, visszasietett a teherautók rakodóhelyéhez.

Rozsnov odament a lányokhoz. Éppen vitatkoztak valamin, de amikor meglátták az építkezésvezetőt, elhallgattak.

— Jókor segít az isten! — tréfált Rozsnov. — No, ma vidámabban megy a munka?

— Vidámabban! — felelte nem várt haraggal a széles vállú, kerek arcú lány. Derékig állt a gödörben, és rövid nyelű lapáttal dobálta ki a kavicsot. — Ez aztán a vidámság! Csakugyan! — kiáltotta ügyet sem vetve barátnője figyelmeztető mozdulatára. — Most ekkora gödröt kell ásnunk. Majdnem mellig ér! Reggel óta ki sem fújhattuk magunkat, mégse győzzük. Valaki kigondolta, az ördög vinné el, hogy ilyen vastag réteget szórjanak!

Rozsnov nem tudta leplezni mosolyát. Lám, a valóságos élet ellentmondásai. Ha mégoly hasznos és szükséges is bármely dolog, mindig akad, akinek nincs ínyére.

— Nem nevetnivaló ez...

— Nem nevetek én, kislány — mondta barátságosan Rozsnov. — Csakhogy nem jó helyen töltöd ki a bosszúságod. No, állítsátok meg nekem azt az autót — és Ogurcov közeledő kocsijára mutatott.

Megállították. Amikor Ogurcov meglátta Rozsnovot, kiugrott az autóból és odafutott.

— Ivan Szemjonics! — mondta szemrehányóan Rozsnov. — Nem győzik a lányok a talajpróbát. Egy ilyen apróság miatt hátráltatjuk a feltöltést.

— Épp most veszekedtem Kovallal — mentegetőzött Ogurcov.

— Ehhez értesz — mosolyodott el Rozsnov. — De talán kár is volt veszekedned. Inkább állíts ide még vagy négy embert gödörásásra. Így célt érünk veszekedés nélkül is.

— Kornyej Gavrilovics! — rimánkodott Ogurcov. — Más hibájáért okol. Ez Koval munkája, és én adjak embereket hozzá. Így is alig elég a béralapom.

— Ivan Szemjonovics! — Rozsnov hangja jéghidegen csengett. — Térj észre! Bizonyára kiszámítottad már az új módszerből adódó nyereséget. Ha nem négy, de negyven emberrel ásatjuk a gödröt, akkor se fizetünk rá.

— Ez aztán főnök! — kacsintott barátnőjére a kerek képű lány.

Rozsnov úgy tett, mintha nem hallotta volna a megjegyzést.

Tizenegyedik fejezet

Masa Kruglova kikapcsolta a vibrátort, és nagy nehezen kirángatta a ragacsos betonból.

— Gyere a hűsre! — kiáltotta valamelyik lány.

A betonozók csapatba verődtek a blokk falánál, a keskeny árnyéksávban. Ma tikkasztó meleg van. Forrón tűz a nap. Itt, a blokkon meg egyenesen olyan, mint egy forró üstben, szellő se rezdül.

A lányok valamennyien levették a kiskabátot meg a blúzt, csak egy ujjatlan trikó maradt rajtuk. Még így is melegük van. Mindegyikük trikójának megsötétedett a háta meg a hónalja. Arcukon és csupasz karjukon verejtékcseppek fénylenek.

Masa az egyetlen, aki hosszú ujjú blúzban van. Sehogy se tudja rászánni magát, hogy levesse, és egy szál trikóban maradjon. Igaz, csak nők dolgoznak a brigádban, de férfiak is minduntalan feltűnnek a blokkban: hol szerelvénylakatosok jönnek, hol ácsok, hogy megerősítsék a zsaluzást, hol meg csak úgy leugrik a blokkba egy vidám legény, hogy incselkedjen a lányokkal.

Lám, most is ott guggol egy, nekiveti hátát a rácsos oszlopnak, amely a hidat tartja, ahol a blokkhoz a betont szállító teherautók

járnak. Csak ül, tarkójára tolja a sapkáját, hogy előbukkannak sűrű, szalmasárga fürtjei, rágyújt, és szemérmetlenül bámulja a lányokat. Hát van is mit nézni rajtuk! Takarosak, izmosak, csak úgy duzzad bennük a fiatal erő, majd szétveti őket. Egyik szebb, mint a másik.

— Látod, hogy letelepedett — szólal meg az egyik lány, és megböki könyökével a barátnőjét. — Le nem veszi rólad a szemét, Lenyka.

— Kell is ő nekem! — tiltakozik Lenyka, de azért egy futó pillantást vet a legényre.

— Hej, te göndör! — kiált oda a fiúnak egy magas, széles vállú, piroskendős lány. — Ne mereszd már a szemed. Mozdulj csak onnét. Úgy ülsz ott, mintha odaragadtál volna.

— Aztán mért, talán útban vagyok? — védekezik a legény.

— Gyerünk, gyerünk, arrább tágasabb! — mondja ugyanolyan gúnyos-vidáman a lány.

A legény megpróbálja tréfával elütni a dolgot, no de hogy is tudna egymagában ellenállni tucatnyi harcias fehérnépnek: valamennyinek jól felvágták a nyelvét.

— Eh, locska népség — legyint a fiú, és kikászálódik a blokkból.

Csipkelődő szavak röpködnek utána.

— Így már más — mondja a piroskendős lány —, úgy ideszoktak már, mintha leánynézőbe jönnének.

Csak Masa nem kapcsolódott be az általános vidám beszélgetésbe. Nagyon elcsigázta a mai nap. Ma lazább a beton a megszokottnál (ahogy a lányok mondják: „hígabb"), az ilyen betont könnyebb lapátolni, viszont nagyon beleragad a láb. És a vibrátorral folyvást változtatni kell a helyet. Nagyon nehéz egyre rángatni a lábat a betonból.

Ma az egész brigád rajta nevetett. Amikor a blokk sarkában dolgozott a vibrátorral (itt különös gonddal „kell megdolgozni" a betont, hogy tömör legyen, ne maradjon közte légbuborék), kis híján térdig süppedt a lába. Masa nekirugaszkodott és... kirántotta a lábát, de csizmája bennragadt a betonban. Így állt mozdulatlanul, fél lábon, felhúzva a másik, meztelen lábát.

— Ó, lányok, nézzétek Maskát, akár a kócsag a tóban! — kiáltotta az egyik lány.

Nem állhatták meg kacagás nélkül, olyan mulatságos látványt nyújtott Masa.

A lányok nevetve odaszaladtak hozzá, kiszabadították a betonba ragadt csizmát, és segítettek neki felhúzni. Masa viszont egyáltalán nem volt vidám kedvében. Nagyon kimerült.

És szerencsétlenségére Ljuba ma hiányzott. Masának pedig sehogy sem akarózott Ánya Molocskovát megkérni, aki a brigádvezetőt helyettesítette, hogy állítson másvalakit a vibrátorhoz.

Az utóbbi napokban Ánya ferdén nézegetett rá. Mondani nem mondott semmit, de afféle ellenségeskedő pillantásokkal méregette. Mindeddig nagyon jó barátságban voltak, de egyszerre, mintha fekete macska szaladt volna el közöttük. És azon az ünnepi napon kezdődött a dolog, amikor az első köbméter betont lerakták a katlanba. Ánya akkortól fogva egészen megváltozott...

Nemrégen Masa panaszkodott neki, hogy nehéz mindig a vibrátorral dolgoznia. Ánya nevetve felelte:

— Elpilledtél, kicsinyem! No, majd én dolgozom helyetted — és alulról felnézett a magas Masára.

Nem, jobb, ha nem kéri meg!

Ánya dühösen leugrott a blokkba, és azt mondta:

— Kellemes újság! Kifújhatjátok magatokat. Nem jön több beton!

— Miért nem?

— Mi történt?

— Megint leégünk! — zajongtak egymás szavába vágva a lányok.

Ánya nem is válaszolhatott, mert Rozsnov jelent meg a blokkban.

— Jó napot, lányok!

Nem túl barátságosan köszöntötték.

— Nincs ma valami jó kedvük.

— Semmi okunk a jókedvre. Megint nem küldenek betont — felelte a piroskendős lány.

— Miért nem küldenek?

— Azt hittük, maga fogja nekünk megmagyarázni! — mondta dühösen Ánya.

Rozsnov figyelmesen ránézett.

— Hol van a brigádvezetőjük?

— Én helyettesítem — válaszolta Ánya.

— Maga? Akkor magyarázza meg nekem, miért nem küldenek maguknak betont?

— Nincs osztályozott kavics. Eltört a gépben valami. Azt mondták, amíg meg nem javítják, nem lesz beton. De hogy mikorra javítják meg, maguk se tudják.

— Az már baj, ha nem tudják... — mormolta Rozsnov, mintha csak magának mondaná. — No, sebaj. Ne búsuljanak, lányok. Ha csak a kavicson múlik a dolog, lehet segíteni rajta.

— Minden dolgon lehet segíteni — vetette ellen a piroskendős lány, és Rozsnovnak fel kellett figyelnie tiszteletet keltő, nyugodt viselkedésére. — Ön mindig kecsegtet minket. A múltkor azt ígérte, hoznak cementet, nem kell tétlenül állnunk.

— Nem is csaptam be magukat — felelte nyugodtan Rozsnov. — Van cementünk. Elég az egész havi tervhez.

Az építkezésvezető higgadtsága kihozta sodrukból a lányokat.

— Cement van, kavics nincs!

— Egykutya: mindenképpen állnunk kell!

— Csöbörből vödörbe!

— Azt ígérte: tétlenkedés nem lesz, jól fogunk keresni.

— Prémiumot kapunk.

— Prémiumot akartál? Kapsz, csak lessed!

Rozsnov felemelte a kezét.

— Lányok! A prémium persze jó dolog. Senki se vesz zokon egy-két százas ráadást. De nem ez a fő szempont, hanem az, hogy nincs jogunk tétlenkedni. Szükség van a mi erőművünkre. Nem szabad várakoznunk...

— Kornyej Gavrilics! — vágott szavába a piroskendős lány. — Miért nekünk mondja ezt? Mi két műszakot is végigdolgozunk, ha kell. Nem szórakozni jöttünk ide! Ön biztosítsa, hogy ne legyen fennakadás a munkában!

Masa félve Rozsnovra sandított: biztosan megharagszik! De a

férfi nemcsak, hogy nem haragudott meg, hanem helyeslően bólogatott.

— Biztosítjuk. Biztosítjuk, lányok. Tovább fognak betonozni. A műszak végén megint eljövök.

Amikor Rozsnov elment, megint felcsattant a lányok hangja:

— Jól megmondtad neki, Raisza!

— Jól, jól, de mi haszna?

— Nem ez az első efféle beszélgetés!

— Ne zajongjatok, lányok — ellenkezett Raisza. — Azt hiszem, fogunk ma még betonozni.

Rozsnov be se nézett a betongyárba, hanem egyenesen a laboratóriumba hajtatott. Koval csodálkozott az építkezésvezető megjelenésén. Ritkán látogatott ide.

A kérdés, amelyet Rozsnov nekiszögezett, szintúgy csodálkozásra késztette Kovalt.

— Mennyi a homok és mennyi a kavics a természetes keverékben, amelyet betonkészítésnél használunk?

— Hogy hány százalék ez és az? — kérdezte Koval.

Rozsnov bólintott.

Koval elővette a vastag laboratórium-naplót, fellapozta, és megmondta a kívánt számokat.

— Körülbelül ilyen összetételűnek kell lennie a betonnak? — kérdezte Rozsnov.

— Igen — felelte a laboratórium vezetője. — Jó lenne kissé több homok, de ez az összetétel is megfelel.

— Mennyi időre van szükség az elemzéshez? — kérdezte Rozsnov.

— Nem sokra. Próbavétellel együtt az egész nem több, mint egy óra.

— Lásson hozzá! Megvárom.

Koval odahívta Zsenyát és megbízta, hogy sürgősen készítse el az elemzést.

— Sejti, miért van szükségem erre? — kérdezte Rozsnov, amikor Zsenya kiment.

— Nem nehéz kitalálni — mosolygott Koval. — Ismét leállt a kavicsosztályozó.

— No és maga mint vélekedik?

— A tervezők ribilliót fognak csapni.

— Nem erről beszélek — ráncolta a homlokát Rozsnov. — A lényeg érdekel.

— A lényeg... — Koval elhallgatott, majd határozottan kijelentette. — A lényegre azok a számok adják meg a választ, amelyeket mutattam.

— Magam is úgy gondolom — szólt Rozsnov. — És ha az elemzés megerősíti ezeket a számadatokat, utasítást adok természetes betonkeverék előállítására.

— Talán jó lenne összehívni műszaki értekezletet?

Rozsnov vállat vont.

— Minek? Bármennyit ülésezünk is, ettől nem változik a homok és kavics százalékaránya. Nem gondolja?

— De így könnyebb lenne magyarázatot adnia az iparigazgatóságnak és a minisztériumnak.

Rozsnov elkomorult.

— Nem szokásom mások háta mögé bújni — felelte élesen. — Azért van vezetője az építkezésnek, hogy határozatokat hozzon, amikor szükség van rá, és feleljen is értük.

Odament a könyvszekrényhez, elővett egy könyvet és belemélyedt.

Körülbelül fél óra múlva Zsenya hozta az elemzést. Koval megnézte, és átadta Rozsnovnak.

— Pontosan azok a számok.

— Kitűnő! — mondta az építkezésvezető.

Tüstént felhívta telefonon a betongyár főnökét, és utasította, hogy természetes keverékből állítsák elő a betont.

— Haladéktalanul lásson hozzá! Még ma megkapja az írásbeli utasítást.

A tűz után néhány nappal Kolja Zvjagin bejelentette otthon, hogy dolgozni megy.

— És a tanulás? — kérdezte riadtan Nasztaszja Petrovna. Képzeletben már régóta egyetemistának, leendő mérnöknek látta első gyermekét.

— Beiratkozom esti iskolára — mondta Kolja, és helyeslést várva az apjára nézett.

— Ó, kisfiam, nehéz dolog tanulni meg dolgozni egyszerre — sóhajtott Nasztaszja Petrovna —, te, apa, legalább valami könnyű munkát keresnél neki.

— Majd magam találok — ellenkezett csökönyösen Kolja — és nem könnyűt, hanem igazit.

„Szakasztott apja" — gondolta Nasztaszja Petrovna, és lopva sóhajtott egyet, Zvjagin pedig jóváhagyóan bólintott.

Mikor Kolja letette a nyolcadik osztály utolsó vizsgáját, jelentkezett a személyzeti osztályon. Vakolómunkás-tanfolyamra osztották be. Kolja kérni akarta, hogy a katlanban dolgozhasson, de az előadó rámordult:

— Nem ott dolgozik az ember, ahol éppen szeretne, hanem ahol szükség van rá.

Az irányítólappal a kezében Kolja elindult, hogy megkeresse a polgári építkezés harmadik körzetének vezetőjét, aki a tanuló vakolóbrigádot vezette.

Ily módon összeomlott volna Kolja legszebb álma, hogy a katlanban dolgozhasson, ha nem találkozik össze Szemjon Perevalovval.

— Miért fogadtad el az irányítólapot, ha egyszer nem húz a szíved a vakolómunkához? — kérdezte Perevalov.

Kolja megmagyarázta, ahogy tudta. Szemjont nem elégítette ki a magyarázat.

— Hebehurgya vagy te — mondta szigorúan. — A szakmát egész életre választják. Először azért is, mert a mindennapi kenyeret adja, másodszor meg azért, mert a közösségnek haszna van belőled. Akkor tudsz jól dolgozni, ha semmiféle mással nem cse-

rélnéd fel a szakmádat. Egyszóval, a szakma nem más, mint az életben elfoglalt helyed. Tehát ésszel kell megválasztani. Gyerünk!

A személyzeti előadó kereken megtagadta, hogy megváltoztassa döntését.

— Mi jobban tudjuk, hova kellenek emberek — ezt felelte Szemjon minden érvére.

— Köti magát az elveihez — mondta Szemjon, amikor kijöttek az előadótól. — Légy türelemmel hétfőig. Megjön Jeliszej Karpovics, ő majd segít.

Kolja arcán kiábrándulás tükröződött. Szemjon megveregette a vállát.

— Ne lógasd az orrod. Két napig kibírod. Megpróbálkozhatnánk Jeliszej Karpovics nélkül is. De nekem most nincs rá időm. Hétfőn reggel gyere be hozzám.

Szemjon a pártbizottságra sietett.

A nyilvántartás vezetője a gépírónő asztalkájánál ült az előszobában és ügyetlenül, egy ujjal pötyögtetett valamit a gépen.

— Ismerkedsz a technikával, Marija Ivanovna? — tréfált Szemjon.

— Ne is mondd — legyintett Marija Ivanovna. Elmosolyodott, mire egyszeriben megszépült örökké szigorú arca. — Második órája kopogtatom ugyanazt az iratot. Lizánk vizsgázik az esti iskolán. Megbeszéltem Nyikolaj Iljiccsel, hogy elengedjük egy hétre. Teljesen kimerült a lány. Éjszakánként a könyv mellett gubbasztott, nappal meg az írógépnél. Igen — kapott észbe, és arca újra felöltötte a szokásos szigorú kifejezést —, ma nem lesz pártbizottsági ülés. Nem tudtalak telefonon elérni.

— Tudok róla — nyugtatta meg Szemjon. — Nyikolaj Iljics kért, hogy jöjjek be háromra. A szobájában van?

— Az építkezésvezető van nála. Vitatkoznak valamin.

Szemjon elgondolkozott, aztán benyitott a dolgozószobába.

— Hívatott, Nyikolaj Iljics?

Kasevarov, akit szó közben szakított félbe, rosszallóan ráncolta homlokát.

— Perevalov elvtárs, várj egy kicsit. Nemsokára végzünk.

— Gyere csak beljebb, Perevalov — szólt közbe Rozsnov, és

egész testével feléje fordult, hogy megreccsent alatta a szék. — Ülj le és figyelj. Talán döntőbíró leszel a vitában.

Szemjon bement.

Abból, hogy Kasevarov bal szemöldöke rángatózott, és folyvást idegesen játszott az ujjai közé szorított ceruzával, sejteni lehetett, hogy kihozta sodrából az iménti beszélgetés. Rozsnov ezzel szemben teljesen nyugodtnak látszott. Arckifejezése legalábbis nem árult el semmiféle izgalmat.

— Ebben a dologban nem támogatja önt a pártbizottság — mondta élesen Kasevarov. — Az építkezésvezetőnek nincs joga megszegni a technológia szabályait. Kötelessége szigorúan alkalmazkodni a tervhez.

— Nyikolaj Iljics — szólalt meg nyugodtan Rozsnov, mintha észre se venné Kasevarov ingerültségét —, már meggyőződhettél róla, hogy nem minden fenékig tejfel a tervben.

— Ha az új feltöltési módszerre gondol...

— Éppen arra.

— ... akkor ez nem érv. Ott az építkezés munkásainak és mérnökeinek bátor újító ötletéről van szó. És a pártszervezet feltétel nélkül támogatja. Ez viszont nem más, mint a technológia durva megsértése. Tökéletesen egyetértek a tervezők érvelésével. Megszegni a betongyártás technológiáját, méghozzá akkor, amikor az erőmű alapját betonozzuk, egyszerűen bűn.

— Hallgass ide, Kasevarov — mondta keményen Rozsnov. — Tudatos kártevéssel gyanúsítasz engem?

— Nem.

— Tehát úgy véled, hogy nem értek a dologhoz?

— Ezt sem mondtam.

— Akkor meg mi az ördögnek lovagolsz a technológián?

— A párt nekem, a pártvezetőnek, kötelességemmé tette — jelentette ki méltósággal Kasevarov —, hogy a munka mélyére hatoljak és elsajátítsam a technikát.

— Sajátítsd el... váljék egészségedre. De ne akadályozd a munkát.

— Rozsnov elvtárs, úgy látom, régen nem forgatta a szervezeti szabályzatot. Eszerint a pártszervezetnek joga van ellenőrizni.

— Ellenőrizni — krákogott Rozsnov, és bíborvörösség öntötte el egész arcát — ellenőrizni! Ha kerékkötője vagy a munkának, ez szerinted ellenőrzés? Nem, Nyikolaj Iljics, elmúltak azok az idők, amikor folyvást elő lehetett hozakodni az éberséggel!

Szemjon feleslegesnek érezte magát, és felállt a díványról.

— Elmegyek.

Rozsnov azonban indulatosan rászólt:

— Ülj csak a helyeden. Hasznodra válik, ha végighallgatod. Te is pártvezető vagy.

— Miféle vezető vagyok én! — ellenkezett Szemjon.

— Idővel az leszel. Szintén karmokat növesztesz, és nekimész a szegény termelők torkának — mondta Rozsnov és elmosolyodott. Nyilván elpárolgott a haragja vagy legyűrte dühét.

— Nos, Nyikolaj Iljics — fordult Kasevarovhoz —, úgy nézem, nem értjük meg egymást. Hívd össze a pártbizottságot, jó lenne kibővítve az aktívákkal együtt. Hadd ítéljen a nép.

Rozsnov felállt, biccentett Szemjonnak, és súlyos léptekkel kiment a szobából.

Egy hosszú percig csend volt. Aztán Kasevarov ráeszmélt, hogy miért hívatta Szemjont.

— Koloszkov földgyalus kérvényt nyújtott be. Kéri, hogy töröljük a párttagok nyilvántartásából. Beszélj vele, ellenőrizd az érveit. A következő pártbizottsági ülésen megtárgyaljuk a kérését. El fogod mondani a véleményed.

Kasevarovék korábban ebédeltek, félkettőkor, mielőtt a fiuk iskolába ment. Nyikolaj Iljics ma elkésett, és egyedül ebédelt. A felesége gyorsan, csendben megterítette az asztalt és leült a dívány karjára, szemben a férjével.

— Az első fogás a kedvenced: borscs virslivel — mondta Natalja Ivanovna.

Nyikolaj Iljics semmit sem válaszolt, és a felesége nyugtalanul kérdezte:

— Valami kellemetlenség ért, Kolja?

Kasevarov ránézett felesége ijedt arcára. Az asszony ritkás szó-

ke haja a tarkóján laza kontyba volt csavarva, madárbóbitára emlékeztetett. Olyan volt ezzel a bóbitával, kicsiny hegyes orrával és kerekre tágult szürke szemével, mint egy ijedt kismadár.

Nyikolaj Iljics megsajnálta.

„Semmi értelme kipakolnom itthon" — gondolta. Mosolyogni próbált.

— Semmi különös. Kicsit vitáztunk az építkezésvezetővel.

„Szeretne megnyugtatni — gondolta Natalja Ivanovna, és felsóhajtott. — Mintha nem látnám. Különös vagy nem különös... Nem ma kerültünk össze."

— Bocsáss meg, Kolja, hogy beleavatkozom a dolgodba, de te túlságosan egyenes és őszinte vagy. Mindig nyílt sisakkal szállsz harcba. Ne nevess ki! Nagyon jól ismerlek. Te mindig következetes és engesztelhetetlen vagy a hibákkal szemben. A tieddel és a másokéval is. A termelők meg ráadásul találtak egy szakszerű meghatározást: „rugalmasság". Az olyan ember, mint Rozsnov, minden eszközt szentesít, csakhogy célhoz jusson.

— No, Natasa, te már túllősz a célon... Rozsnov nem Guszarov.

— A zsák meg a foltja! — Natalja Ivanovnának észrevehetően kipirult az arca, világosszürke szeme még nagyobbra tágult. — Vajon miért hozta vissza Guszarovot? Meg vagyok győződve róla, hogy nem is tanácskozott veled. És még a nagylelkűségét emlegeted. De nekem az a véleményem: csak szövetségest keres. Összegyűjti az embereit. Egyél már, egyél! Ne haragudj, hányszor megfogadtam, hogy nem hozakodom elő itthon ilyesmivel, de nem tudom lenyelni. Szégyenkezem miattad. Időnként úgy viselkedsz, mint aki nem e világból való. Ne tiltakozz, még sokszor eszedbe fognak jutni a szavaim. Össze fogtok csapni, keményen össze fogtok csapni Rozsnovval. Sok mindenre másképp néztek. És ő készül erre az összecsapásra, te meg nem.

— Natasa! Térj észre! Miket beszélsz! Mibe nem vinnél engem!

— Kolja, te jól tudod, miért beszélek így. Te sohasem gondolsz önmagadra. Rólad apró és nagy dolgokban egyaránt gondoskodni kell, mint egy gyerekről.

— Ez már igaz — Kasevarov megpróbálta tréfás mederbe te-

relni a beszélgetést —, ebben a pillanatban éppen nagy szükségem van a gondoskodásodra. Az első fogást már elfogyasztottam, és várom a folytatást.

— Ez vagy te — mosolygott Natalja Ivanovna —, mindig kitérsz a komoly beszélgetés elől.

Tizenharmadik fejezet

Kovalnak igaza lett. A tervezők csakugyan ribilliót csaptak.

Átirat érkezett a Vízügyi Tervező Intézet főmérnökének aláírásával. Szigorúan megtiltották az osztályozatlan kavicsból készült beton felhasználását. Ráadásul figyelmeztető levél jött az iparigazgatóságról, és az Állami Ellenőrző Hivataltól is érdeklődtek.

Egyébként mindez egyáltalán nem érte váratlanul Rozsnovot. Előre tudta, hogy a tervezők ellenkezni fognak. Hiszen nehéz, sőt talán lehetetlen másképpen tenniük.

Rozsnov másban tévedett. Nem számított rá, hogy Kasevarov is az ellenfelei között lesz.

Rozsnov szilárdan hitte, hogy a pártbizottság helyeselni fogja tevékenységét. De azt is tudta, hogy elkeseredett harc lesz. Az erőviszonyokat lényegesen befolyásolta Kasevarov pozíciója.

A pártbizottság ülésén elsőnek Koloszkov földgyalus kérelmét vizsgálták meg, hogy töröljék a nyilvántartásból.

— Hívják be! — mondta Kasevarov.

Marija Ivanovna kinyitotta az előszobaajtót, és behívta Koloszkovot.

Koloszkov megállt a küszöbön. Hatalmas vállával alig fért el a keskeny ajtónyílásban.

„Dalia!" — gondolta gyöngéden Rozsnov. Maga is erős testalkatú, makkegészséges ember lévén, kedvelte az izmos, szálas férfiakat.

— Gyere ide az asztalhoz! — szólt Kasevarov.

Koloszkov találkozott kutató pillantásával, és elkapta szemét. Szabályos, nagy orra volt, és egy-két himlőhely látszott kiugró pofacsontjain feszülő bőrén. Arca komor volt.

Marija Ivanovna egy székre mutatott. Koloszkov leült, és az asztalra tette súlyos kezét, amelyen csomós erek futottak, és gépolajtól, fémportól feketéllett.

— Perevalov elvtárs tájékoztasd a pártbizottság tagjait — mondta Kasevarov.

Szemjon beszámolt róla, hogy Koloszkov földgyalus kéri törlését a nyilvántartásból és elbocsátását az építkezésről. A családja kolhozban él a Penza területen: asszony és három gyerek. A felesége nem hajlandó idejönni, nem akarja otthagyni a kolhozt meg a gazdaságát. A család visszahívja Koloszkovot a kolhozba. A földgyalusok csoportvezetője tiltakozik Koloszkov elengedése ellen: amúgy sincs elég jól képzett földgyalus az építkezésen. Az alapszervezet elutasította Koloszkov kérését.

— Van hozzátenni valód, Koloszkov elvtárs? — kérdezte Kasevarov.

— Nincs mit hozzátennem. Mindent jól mondott — szólalt meg mogorván. — Már a harmadik levelet kapom. Az asszony meg a gyerekek is írnak. Hazahívnak...

— És arról tudsz, hogy nincs elég gépész az építkezésen?

— Tudok... — Koloszkov lehajtotta fejét. Bozontos, sötét haja a homlokába hullott. — De hát ott a család. Mit csináljak vele?

— Ide hozhatod a családot — mondta Kasevarov. — Van lakásod?

— Van — felelte Koloszkov.

— Kinek van kérdése Koloszkovhoz?

Senki sem jelentkezett.

— Hát akkor... — Kasevarov végigfutott tekintetével a pártbizottság tagjain. — Javasolom, hogy utasítsuk el Koloszkov kérelmét. Nem helyes, Koloszkov elvtárs, hogy a kommunisták elhagyják az építkezést. Ezt be kell látnod. Nincs ellenvetés?... Eltekinthetünk a szavazástól?

Ekkor Rozsnov, aki mindeddig kívülállóként, csendben hallgatta a beszélgetést, Koloszkovra emelte szemét.

— Mekkorák a gyerekek?

— A két kislány tíz éves, ikrek, a fiú meg a tizennegyedikben van.

— El kell engedni — mondta Rozsnov.

A szemben ülő Vjaznyikov ránézett, és helyeslően bólintott.

— El kell engedni — ismételte Rozsnov. — Miért ne? Összedűl nélküle az építkezés?

— Nem szabad így mérlegelni a kérdést — vágott közbe Kasevarov.

— Csak így szabad! — mondta határozottan Rozsnov. — Tegyük fel, hogy nem engedjük el. A család otthon kínlódik. A fiúcska belenő a korba. Apai kézre van szükség. Az apjának sem fenékig tejfel itt... Szereztél-e már fehérnépet? — szegezte Koloszkovnak a kérdést.

A gépész nem felelt.

— Minek hallgassuk el — szólt közbe Marija Ivanovna. — Régóta jár hozzá egy betonozólány Ljuba brigádjából. Raiszának hívják.

— No lám! — bólintott Rozsnov. — Egyszer csak itt is összeszed egy gyereket. Aztán csak hányódik hol ide, hol oda. A gyerekek meg apa nélkül maradnak... El kell engedni.

— Értesz a traktorhoz? — kérdezte kis hallgatás után Kasevarov a jobb kedvre derülő Koloszkovot.

— Hogyne! Persze, hogy értek! — örvendezett a gépész. — Nem első éve dolgozom.

— Akkor oldjuk meg így — ajánlotta Kasevarov. — Azt a feladatot kaptuk, hogy válasszunk ki kilenc kommunistát és küldjük falura, gépállomások és szovhozok megerősítésére. Utazz el, Koloszkov, egy gépállomásra. Válaszd ki bármelyiket a területen.

Koloszkov nem értette meg, és boldogan kapott az ajánlaton:

— Éppenhogy gépállomásra megyek. Világos dolog, gépállomásra. Hisz traktoros volnék. Van is gépállomás a mi falunkban...

— Megint a mi falunkban! — vágott a szavába ingerülten Kasevarov. — Azt mondtam, válaszd ki bármelyik gépállomást a mi területünkön, a bajkalszki területen.

Koloszkov zavartan nézett először Kasevarovra, aztán Rozsnovra.

De nem volt szükség Rozsnov közbeavatkozására.

— A Penza terület is a mi államunkban van! — mordult fel dühösen Vjaznyikov. — Vagy tán ott nincs szükség traktorosra?

— A mi feladatunknak semmi köze a Penza területhez — vetette ellen szárazon Kasevarov.

Vjaznyikov már fújtatott.

— Hát akkor ezek szerint Koloszkovnak az a feladata, hogy eldobja magától a gyerekeit?... Támogatom Rozsnov elvtárs javaslatát. Hadd menjen vissza a családjához.

Kasevarov látta, hogy nem talál támogatásra, és visszavonta a javaslatát.

Rátérhettek a következő napirendi pontra, az ülés legfontosabb kérdésére. Az építkezés főmérnöke és a tervezőosztály képviselője, akit meghívtak a tárgyalásra, az előszobában várakozott.

Kasevarov azonban szünetet rendelt el. Feltétlenül rendeznie kellett gondolatait.

Az ülés napirendjén mindkét kérdés — a duzzasztógát feltöltésének új módszere, valamint az osztályozatlan kavicsból készített beton — közös címmel szerepelt: „Nézeteltérés az építkezésvezetőség és a tervezőosztály között." Kasevarov most úgy döntött, elkülöníti a két kérdést. Ha az egyik esetben támogatja Rozsnovot, könnyebb bebizonyítani, hogy a másikban tarthatatlan az álláspontja.

— Elszívták a cigarettát? — kérdezte, kinézve az előszobába. — Marija Ivanovna, hívja be az elvtársakat!

A pártbizottság tagjai elfoglalták helyüket. Okrugin és Sztrepetova a díványra ült. Irina Szergejevna éppen szembe került Rozsnovval, és a férfi, valahányszor felpillantott, találkozott a nagy, égszínkék szempárral... És Rozsnov újra lesütötte szemét és elkomorult. Semmi kedve nem volt vitába szállni ezzel a nővel, heves szóváltásba keveredni vele, kijönni a béketűrésből az ellenvetései miatt...

„Miért is ártja magát a mi dolgainkba?" — futott át agyán a gondolat.

Kornyej Gavrilovics magánélete szomorúan alakult. Sebészorvos felesége csaknem vele egy időben ment ki a frontra. A háború utolsó esztendejében esett el Varsó ostrománál. Férje még el sem

temethette. Egyetlen lánya most már asszony, Leningrádban él családjával, és Kornyej Gavrilovicsnak az égvilágon senkije sincs.. Különösen nehezére esett a magány, valahányszor új munkahelyre került. Asszonykéz nélkül hosszú ideig barátságtalan maradt az otthon, és a legénylakás csupasz falai újra meg újra a múltra emlékeztették.

Kornyej Gavrilovics azonban korántsem mondott le az újabb családalapításról. Szüntelenül foglalkoztatta ez a gondolat. De nagyon jól tudta, hogy az ő korában bármilyen hibát nehezebb helyrehozni, mint ifjúkorban. Nagyon jól tudta, tehát óvakodott a hibáktól. Csakhogy az óvatosság nem fér össze a szerelemmel, viszont szerelem nélkül — csupán józan megfontolásra hallgatva — nem akart nősülni. Nem volt még olyan öreg.

Ehhez az asszonyhoz, akinek kék szemében olyan vészes nyugalom csillogott, gyakran visszatértek gondolatai. Ez az asszony nemcsak szép volt, hanem okos is. Bár igaz, Rozsnov olykor úgy érezte, hogy túlságosan önző az eszejárása . . .

Pedig Irina Szergejevna most egyáltalán nem volt olyan nyugodt, mint amilyennek látszott. Aggasztotta a mai ülés kimenetele. Ha Rozsnovot támogatni fogják, lehetetlen lesz más belátásra bírni. Holott Irina Szergejevna éppen azt a megbízást kapta, hogy bírja jobb belátásra az építkezésvezetőt.

— Elsőnek a duzzasztógát új feltöltési módját tárgyaljuk meg — mondta Kasevarov. — Nincs ellenvetés?

Rozsnov gyors pillantást vetett rá, és alig észrevehetően elmosolyodott. Átlátott Kasevarov gyerekes ravaszkodásán.

De ekkor Irina Szergejevna egyszeriben keresztülhúzott minden számítást.

— Ez a kérdés már el van döntve — mondta halkan, és az értetlen tekintetre válaszolva, hozzátette. — Kapcsolatba léptünk a tervezet készítőjével, és ő beleegyezett a réteg vastagságának növelésébe. Természetesen úgy, hogy a legalaposabban ellenőrizzük a tömörítést. Már tájékoztattam is erről Vaszilij Vasziljevicset, és az ellenőrzés módszerét illetően megállapodtunk, hogy a mi munkatársaink is részt fognak venni benne.

— No, ez rendjén is volna — mondta kedélyesen Rozsnov, és

nehezen tudta elrejteni mosolyát, amikor Kasevarov gondterhelt arcára pillantott.

— Rátérünk a második kérdésre — Kasevarov papírlapot vett elő a mappából. — Levelet kaptunk a Vízügyi Tervező Intézettől. Az építkezésvezetőnek címezték, a másolatot a pártbizottságnak. A pártbizottság tagjainak feltétlenül meg kell ismerniük.

Az aprólékosan hosszú levél számtalanszor hivatkozott elismert szaktekintélyekre, és hangoztatta, hogy feltétlenül ragaszkodjanak ahhoz a betongyártási technológiához, amelyet a terv előír. A levél ekképp fejeződött be: „Tekintetbe véve azokat a különleges követelményeket, amelyeket egy nagy fontosságú hidrotechnikai létesítmény betonozása megkíván, lehetetlennek tartjuk, és szigorúan megtiltjuk az erőmű alapépítményének betonozását olyan anyagból, amely osztályozatlan kavicsból készült."

Kasevarov letette a levelet, és a hallgatósághoz fordult:

— Ez a Vízügyi Tervező döntése.

— És most mi lesz? — kérdezte élesen Rozsnov.

— Most felkérek mindenkit, hogy mondja el véleményét ebben a kérdésben — felelte, amennyire tudott, higgadtan Kasevarov.

— Engedjék meg, hogy én kezdjem — szólt Irina Szergejevna, hogy megakadályozza a levegőben feszülő robbanást.

Odament az asztalhoz. Amikor Rozsnov találkozott a tekintetével, elkomorult.

Irina Szergejevna nem mondott semmi újat. Lényegében elismételte a levél valamennyi érvét, csak bizonyos mértékig enyhítette a legélesebb kifejezéseket.

Befejezésül igen békülékeny hangot ütött meg:

— Tudom, hogy csupán a termelés különleges nehézségei kényszerítették az építkezés vezetőit a technológia ilyen durva megsértésére. Remélem, hogy Kornyej Gavrilovics és Vaszilij Vasziljevics egyaránt belátja: elhamarkodott döntést hozott. Erről meg vagyok győződve.

„Vajon mit forgat a fejében?" — töprengett Rozsnov.

Nem tudott róla, hogy Irina Szergejevna rendkívül fontosnak tartotta megfékezni a már-már magasba csapó „beton-szenvedély"

lángjait — ahogy magában nevezte. A tervezőiroda főmérnöke, az igen-igen előrelátó és igen-igen tájékozott Lev Zaharovics bizonyos elgondolásból, amelyet Irina maga sem értett teljesen, okvetlenül szükségesnek tartotta, hogy ne engedjék nyilvános összecsapássá fajulni az ügyet, hanem győzzék meg az építőket (azaz jelen esetben Rozsnovot és Okrugint), hogy mondjanak le kétes újításaikról a betongyártás technológiájában.

Kívülről minden úgy festett, mintha tekintettel lennének az építkezésvezető önérzetére, és biztosítanák a tisztes visszavonulás útját. Rozsnov azonban mélyére látott a dolognak, és megsejtette, hogy Lev Zaharovics viszonylagos békülékenysége (természetesen ő áll az ügy mögött és nem Sztrepetova), álláspontjának bizonyos gyengeségeiből adódik.

Rozsnov meg volt győződve a maga igazáról. És bármi lesz is a mai ülés határozata, nem kényszerítheti álláspontja megváltoztatására. Ha ellenben a pártbizottság támogatja Kasevarovot, a vita tisztán mérnöki kérdésből az építkezés gazdasági vezetői és a pártszervezet között kirobbanó konfliktussá válik. Elkerülhetetlen a felsőbb hatóságok — a kerületi, városi, területi bizottság — beavatkozása.

Ott pedig — és ezt Rozsnov nagyon jól tudta — kevésbé számíthatott a kérdés helyes eldöntésére, azon egyszerű oknál fogva, mert noha a lényeget illetően igaza volt, formálisan nem; ahhoz viszont, hogy ebben a bonyolult technológiai kérdésben meg tudja ítélni valaki, mi a külső forma és mi a lényeg, ahhoz különleges vízépítészeti ismeretekre volna szükség, amilyenekkel a körzeti, városi és területi bizottság vezetői nemigen rendelkeznek. Ezért mindenképpen meg kell nyernie az építkezés pártbizottságának támogatását.

— Ünt illeti a szó, Kornyej Gavrilovics — mondta Kasevarov.

Rozsnov összefoglalta, miért döntött úgy, hogy osztályozatlan keverékű kavicsból készítsenek betont.

— A továbbiakban hogyan fog dolgozni a betongyár? — kérdezte Kasevarov.

— Ugyanígy — válaszolta Rozsnov. — Legalábbis a hónap vé-

géig, amíg befejezik a kavicsosztályozó nagyjavítását. Ez alatt az idő alatt pedig megkapjuk a hétnapos, sőt tizennégynapos szilárdulású betonról az adatokat. És ha ezek az adatok kielégítőek lesznek — ez egyébként meggyőződésem —, akkor továbbra is osztályozatlan kavicsból fogjuk gyártani a betont.

— És az ön véleménye? — fordult Kasevarov Okruginhoz.

A főmérnök azt mondta, hogy egyetért az építkezésvezetővel. Kötelességének érezte támogatni Rozsnovot, de lelke mélyén szilárdan hitte, hogy az iparigazgatóság úgyis megváltoztatja Rozsnov intézkedését, mivel nem óhajt összetűzni a Vízügyi Tervezővel. Mindnyájan megérezték ezt a ki nem mondott kétkedést. És Kasevarov nem akarta elszalasztani ezt a kedvező pillanatot.

— A kérdés, amelyben döntünk, rendkívül fontos!

Kasevarov hátra tolta karosszékét, felállt. S ez, hogy felállt, mintha népes gyűlésen szónokolna, hangsúlyozta az esemény jelentőségét.

— Egy makacs folyó-óriáson építünk vízierőművet. Erőművünk duzzasztógátja több mint harminc méterrel fogja emelni a víztároló szintjét. Itt van mellettünk a félmillió lakosú város. Ez a víztömeg fenyegeti a várost. Nem engedhetjük meg, hogy létesítményeink tartósságához, szilárdságához a gyanú árnyéka is férkőzzék. Nincs jogunk hozzá! Rozsnov elvtárs védi a jogát a műszaki kockázathoz. Nem szabad százezrek életét kockáztatni!... Nincs ezen semmi nevetnivaló, Rozsnov elvtárs! Van szomorú tapasztalatunk. Éppen ez okból, a termelés törvényes módszereinek semmibevevése miatt pusztultak el emberek. Mindössze egy-két hónapja, hogy Galina Kovalenko és Vaszilisza Galkina betonozó meghalt... Nincs jogunk hozzá, hogy megfeledkezzünk erről!

Az arcok elkomorultak, Szemjon Perevalov egész testében megremegett, ebből Kasevarov látta, hogy telibe talált. Elégedetten visszaült a székre.

Rozsnov azonban állta az ütést, és elfogadta a kihívást.

— Szégyenletes dolog jelenetet rendezni, Kasevarov! — mondta haragosan. — Nincsenek itt gyenge idegzetű emberek. Mire jó ez a melodráma? Nagy szavakkal az élő dolgot eltemetni!

Irina Szergejevna iparkodott lecsendesíteni a háborgó szenvedélyeket.

— Kornyej Gavrilovics — szólalt meg udvariasan, sőt tisztelettel. — Ön megsért bennünket, a Vízügyi Tervező dolgozóit, ha elvitatja tőlünk a mérnöki tapasztalatot és ismereteket.

Rozsnov hirtelen felkapta a fejét, és egész testével Sztrepetova felé fordult.

— Önnek pedig azt mondom, kérem, közvetítse feletteseinek is. Ez elsősorban rájuk vonatkozik. A mérnöknek, az igazi mérnöknek,- tudáson és tapasztalaton kívül legyen becsülete és bátorsága! Félnek beismerni, hogy túlságosan biztosították magukat, és minden ok nélkül túlbizonyították a technológiát. Elrugaszkodtak a földtől, a fellegekben járnak. És kiötöltek számunkra egy technológiát. Először osztályozzuk külön a homokot, külön az apró kavicsot, külön a nagyot — és aztán? Aztán együtt az egészet a betonkeverőbe! Sztrepetova elvtársnő! Maga is mérnök, gondolja meg! Minden köbméter beton húsz rubellel lesz drágább emiatt a tenyérjóslás miatt. Ez annyit jelent, hogy népvagyonból húsz milliót kidobunk az ablakon! A munkások kinevetnek minket! Nekünk, mérnököknek meg sírnunk kellene!

— Csakhogy ön, Kornyej Gavrilovics — vetette ellen dühös mosollyal Sztrepetova —, korántsem viselte annyira szívén a nép millióit, amíg a kavicsosztályozó működött.

— És miért gondolja, hogy én okosabb vagyok magánál? — kérdezte csodálkozva Rozsnov. — Nekem se azonnyomban ötlött az eszembe. Csak én nyilván jobban hallgatok a lelkiismeretemre. És az én lelkiismeretem nem engedi, hogy a magával és Kasevarov elvtárssal teremtett jóviszony kedvéért eltemessem azt, ami él. És nem is fogom eltemetni!

Rozsnov komoran, súlyosan lezökkent a székére, és a vörös szaténtérítőn éktelenkedő tintafoltra szögezte mozdulatlan tekintetét.

Néhány percig csend volt.

Végül Kasevarov megkérdezte:

— Ki óhajtja még elmondani a véleményét?

— Vajon szükség van rá? — felelt kérdéssel Vjaznyikov.

— Igen! — mondta keményen Kasevarov. — A pártbizottság felel az építkezésért.

— No, ha szükséges — Vjaznyikov végigsimított tenyerével kopasz fején, hallgatott egy sort, mintha önmagával tanácskozna, aztán eltökélten így szólt. — Hiszek Rozsnov elvtársnak. Mert meggyőzött. Gazdasági szakember, de pártosan, a lelkiismeretére hallgatva ítéli meg a dolgokat.

Tizennegyedik fejezet

Ilyen fordulatra Irina Szergejevna nem számított. Úgy gondolta, ha lényegében nem is döntötték el a kérdést, azért biztosra vehető a kedvező határozat.

Úgy érezte, egyvalamit kell elérnie: hogy békésen záruljon a vita, hogy Rozsnov és Okrugin végül beismerje döntése hibás voltát.

És épp visszájára fordult. Ott Moszkvában, természetesen nagyon elégedetlenek lesznek. A tervezőiroda vezetői most súlyos dilemmába kerültek. Vagy helyesnek ismerik el Rozsnov álláspontját — ez nagyon nehéz lenne oly heves ellenkezés után — vagy a miniszter elé viszik a vitát, bár ez sem kecsegtetett semmi jóval. Megeshet, hogy a miniszter Rozsnov pártjára áll, és akkor már elkerülhetetlenek a további következmények.

Irina Szergejevna nagyon jól tudta mindezt. És noha személy szerint nem volt vétkes benne, hogy éppen így alakult a helyzet, Lev Zaharovics mégsem fogja megbocsátani neki.

„Az eredmény a fontos!" — mindig így felel, amikor mentegetőznek, és felsorakoztatják buzgalmuk, igyekezetük bizonyítékait. Most pedig nem Lev Zaharovicsnak kedvez az eredmény. Ha Rozsnovnak sikerül megtartania hadállását, és bebizonyítja, hogy a betonja teljes értékű, Lev Zaharovics helyzete nem lesz irigylésre méltó. És ezt a balfogást neki, Irina Szergejevnának soha nem felejti el.

De nemcsak ez a baj: önmagának sem bocsátja meg. Éppen elégszer került összetűzésbe, összeütközésbe az építőkkel — és

nem volt rá eset, hogy engedett volna a tervből. És meg tudta győzni az építőket, akik — ahogy már szállóige lett — nagyon szerették „javítgatni" a terveket.

Amikor tudomást szerzett róla, hogy Kasevarov nem támogatja Rozsnov önkényes intézkedéseit, tökéletesen megnyugodott. És lám, úgy látszik, korán. Rozsnovot is félreismerte. És ez mindennél jobban bántotta. Legfőbb ideje volna már kiismernie ezt a mértéktelenül magabiztos embert. Alaposabban fel kellett volna készülnie a pártbizottság ülésére. Okrugint jó előre rá kellett volna bírni, hogy támogassa a tervet. Ez eredménnyel járhatott volna, hiszen reálisabban gondolkodó férfi . . .

Irina Szergejevna inkább megérezte, mint meghallotta, hogy szólnak hozzá. Felpillantott. Szergej Rakityin ment mellette.

— Jóestét, Irina Szergejevna!

Az asszony már csak akkor vette észre, hogy valóban este van.

A lenyugvó nap fényében izzó égbolt még kék volt és áttetsző. De már megsötétült a hegyoldalon lefelé futó nyírfaerdő zöldje. A hegygerinc körvonalai élesen rajzolódtak az égre. Frissebb, hűvösebb lett a levegő.

— Jóestét, Szergej Vasziljevics!

Irina Szergejevna arcán már nyoma sem volt a bosszúságnak. Barátságosan, csaknem gyengéden nézett Szergejre.

— Vége a munkanapnak? — kérdezte.

Szergej újra felfigyelt tisztán csengő hangjára.

— Vége — bólintott, és maga sem vette észre, hogy ő is mosolyog.

— Tehát elkísér?

Kedves, tréfás közvetlenséggel hangzott a kérdés. De Szergejnek annál nehezebb volt ugyanolyan fesztelenül válaszolnia. Sietett. Zsenya várta. Megkérte, hogy munka után minél korábban menjen haza. Be akartak menni a városba. És Szergej csak udvariasan bólintott.

— Régóta meg akartam kérdezni, miért nem mutat be a feleségének? — folytatta Irina Szergejevna, mintha észre se venné Szergej zavarát. — Nagyon szeretnék megbarátkozni vele. Olyan kedves teremtés.

Szergej nem válaszolt. Maga se tudta volna megmagyarázni az okát, de Sztrepetova dícsérete kellemetlenül érintette.

— Nem szabad még a nőktől is féltenie a feleségét! — nevetett Irina Szergejevna.

— Tudja, mindig meg akarom mondani magának — folytatta ugyanolyan fesztelenül Sztrepetova —, maguk valahogy nagyon hasonlítanak egymásra.

De közben Irina Szergejevna megérezte, hogy jobb, ha nem erőlteti tovább ezt a témát. Így Szergej begombolkozik. És megpróbálta általánosabb kérdésekre terelni a beszélgetést. A termelésre. Az építkezés helyzetére. És mivel még mindig az imént befejeződött pártbizottsági ülés hatása alatt állt, természetesen a „beton"-ügyekre terelődött a szó.

Csakhogy ez a téma is veszélyesnek bizonyult, és magának Irina Szergejevnának kellett elkanyarodnia tőle. Nyomban látta, hogy Szergej Rakityin Rozsnov pártján áll.

És kénytelen-kelletlen az ilyen beszélgetések mentsvárához, az időjáráshoz és a természethez kellett folyamodnia.

Ami azt illeti, még így is neki kellett igyekeznie, hogy a társalgás ne akadozzék. Szergej igen szűkszavú volt. Sőt, Irina Szergejevna úgy találta, hogy a fiatalembernek egyenesen terhére van ez a beszélgetés meg az ő jelenléte.

Különösen akkor vette ezt észre, amikor megelőzte őket Szemjon Perevalov. Úgy látszik, valamit mondani akart Szergejnek, legalábbis meglassította lépteit, de amikor Irina Szergejevna élénk arcára pillantott, letett szándékáról és szótlanul továbbment.

Amikor a kiskapu elé értek, Irina Szergejevna így szólt:

— Nem volna kedve feljönni hozzám? Kap egy teát. Citrommal. Tegnap kaptam csomagot a férjemtől.

Szergej roppant feszélyezetten és vörösen a gondolattól, hogy a nő látja zavarát, visszautasította a meghívást; arra hivatkozott, hogy a második műszakban dolgozik.

Irina Szergejevna alig észrevehetően elmosolyodott.

— Sajnálom. Nagyon sajnálom. De nem vesztem el a reményt, hogy máskor, egy szabad estéjén, vendégül láthatom. Viszontlátásra!

És keményen, férfiasan, megszorította Szergej kezét.

Fülledt csend fogadta a szobában. Kitárta az ablakot. Az építkezés megszokott zaja, amelyet tompított a távolság, behatolt a szobába. Alkonyodott. A szigetek fölött felvillantak az exkavátorok fényei. Mint furcsa, óriás tűzvirágok bólogattak a vékony emelőkarokon.

Idehallatszott a távolból a robbantás dübörgő moraja. Irina Szergejevna felsóhajtott, gondolataiba merülve ott állt még egy kicsit az ablaknál, aztán szapora léptekkel rótta a szobát.

E percben jobban vágyott rá, mint valaha, hogy kitörjön a magányból, és hogy okos, pallérozott eszű, az életet ismerő és élni tudó férfiak vegyék körül. Vajon nem hibázott, amikor szakított férjével, és igyekezett elvetődni valahová, messzire Moszkvától?

Függetlenségre és „szabadságra" vágyott. Most megkapta a függetlenséget és a „szabadságot". De mi lesz ezután? Olyan most, mint a dúsgazdag ember, akinek a zsebei telis-tele vannak aranynyal, mégis kinozza az éhség és a szomjúság a lakatlan szigeten... Milyen jó volna beszélgetni most egy magafajtájú emberrel.

És ekkor eszébe jutott Guszarov. Bizonyára visszatért már a Bajkalszk terület hegy-völgyes tájairól.

Irina Szergejevna felvette a telefonkagylót, és a szállót kérte. Szerencséje volt. A szállodai ügyeletes közölte, hogy Guszarov még tegnap visszaérkezett, és jelenleg a szobájában tartózkodik.

Amikor a férfi felvette a kagylót, Irina Szergejevna őszinte örömmel üdvözölte megérkezése alkalmából, és mint régi ismerős, egészsége és hogyléte felől érdeklődött.

— Ha nem borítja el teljesen a munka, látogasson meg, és unatkozzunk együtt — mondta befejezésül.

— A legnagyobb örömmel — felelte a férfi.

Guszarov nem váratott sokáig magára. Jó hangulatot és egy palack muskotályt hozott magával.

Az asszony leültette egy mély, puha karosszékbe, és azt mondta:

— Mesélje el Odisszeáját.

És mialatt sürgött-forgott, megterítette az asztalt, Guszarov beavatta dolgaiba.

— Magam kértem, hogy küldjenek Bajkalszkba. Bizonyára csodálkozik ezen. Pedig lényegében nagyon egyszerű. Nem akaródzott „a leváltott építkezésvezető" hírével bemutatkoznom új munkahelyen. Van egy olyan közmondás: „Ahol megsebesülsz, ott is gyógyulj."

Irina Szergejevna nevetett.

— Ami megsebesít, az is gyógyítson!

— Ez egy és ugyanaz. A sebesülés egyébként, mint tudja, alapos volt. Kasevarov derék munkát végzett. Nem szeretek vesztesként járni-kelni. Nem kellemes dolog. A szenvedés szépsége nem tud magával ragadni.

— Igen, maga javíthatatlan epikureista — állította Irina Szergejevna.

— Szánom-bánom, bűnös vagyok. És most úgy döntöttem, hogy legjobb lesz visszatérnem Bajkalszkba. De magának, Irina Szergejevna, bevallom, aggodalommal jöttem. Rozsnov helyébe képzeltem magam, és arra gondoltam: vajon hogy fogadnék én egy efféle elődöt.

— No és hogyan fogadták?

— Meg vagyok elégedve.

— Új vonást fedezek fel magában; alkalmazkodó jellem.

— És miben nyilvánul meg ez?

— A türelmében.

— Talányokban beszél, Irina Szergejevna.

— Talányokban? — az asszony vállat vont. — Maga az építkezésre jött. És falura csöppent.

— Vagy úgy — mosolyodott el Jevgenyij Alekszandrovics. — Ebben békésen megegyeztünk.

— Mondom, alkalmazkodó jellem.

— Nézze, Irina Szergejevna — szólt nagyon komolyan Guszarov. — Rozsnov nem tudott ennél jobbat ajánlani.

— Szerénykedik, Jevgenyij Alekszandrovics.

— Ismét nem ért meg. Akkor másképpen mondom. Ha szabadon választhatok, akkor is épp ennél a munkánál maradtam volna.

— Most meg kérkedik.

Jevgenyij Alekszandrovics hahotázott.

— Ez nem szokásom. Egészen komolyan. Önálló munka. A magam gazdája vagyok. Mi lehetnék itt? Körzetvezető? Hivatalnoknak nem megyek el.

— Ne védelmezze Rozsnovot, Jevgenyij Alekszandrovics. Nyugodtan kinevezhette volna magát a helyettesévé.

— Rozsnovnak nincsenek helyettesei, ő maga dolgozik. Egyébként sem értem ezt a fogalmat. A helyettes helyettesít, amikor nem vagyok ott. De ha ott vagyok, kit helyettesítsen? Akkor már nem helyettes, hanem végrehajtó. Ma tedd ezt, holnap azt. Szó sem lehet semmiféle önállóságról. Ott meg a magam agronómusa vagyok.

Irina Szergejevna nem szakította félbe. Odanyújtotta neki a borosüveget meg a dugóhúzót. Jevgenyij Alekszandrovics vigyázva leszedte és a hamutartóba tette a viaszt, ügyesen kihúzta a dugót.

— És még valami — folytatta a férfi, amikor visszaadta a palackot Irina Szergejevnának. — Megint azt fogja mondani: kérkedem, pedig komolyan beszélek. A munkám nemcsak önálló, hanem nehéz is. Ez év novemberére fel kell építeni, sőt nemcsak felépíteni, hanem üzembe kell helyezni nyolc gépállomást. És minden gépállomáshoz műhelyek, kazánház, garázs, raktárak, lakások kellenek. Különben, minek is mesélem magának? Hisz épp maguktól kapjuk a terveket. Ez a nyolc gépállomás három kerületben épül. Beutaztam ezeket a helyeket. El tudja képzelni, mekkora körzetek ezek? Bármelyikben elférne Belgium, Hollandia és ráadásul Luxemburg. Dúsgazdag szűzföldek. És ezeknek a gépállomásoknak, amelyeket még fel kell építenem, jövőre már tervre kell dolgozniuk. A kerületi bizottságok titkárai élénk képet festettek róla, mit és mennyit nyernek jövőre ebből a földből. Kiderül, hogy feltétlenül fel kell építeni ezt a nyolc gépállomást. Pedig elég nehéz. Sőt nagyon nehéz. Lakatlan területen építünk, mi verjük be az első cöveket... De azért is felépítem mind a nyolcat! Most már láthatja, hogy azért van érdekesség ebben a munkában.

— Sport-érdeklődés?

— Attól függ, ki mint vélekedik a sportról.

Guszarov kedélyes mosollyal válaszolt. De Irina Szergejevna megértette a célzást.

„Nem, ma egészen lehetetlenül viselkedem. Karmolok, mint egy macska!" — gondolta.

— No, elég ebből a témából. Inkább teázzunk és beszélgessünk az életről.

— Talán jobb lenne, ha nem teával kezdenénk — mondta Guszarov, asztalhoz ülve.

— Lehet róla szó — helyeselt vidáman Irina Szergejevna.

Guszarov töltött a borból.

Az asszony koccintott, merően vendége szemébe nézett, ivott egy kortyot, és poharát a fény elé tartotta.

— Ezt szeretem legjobban. Tehetséges ember, Jevgenyij Alekszandrovics. Érti a módját, hogyan kedveskedjen a nőknek. Jól megtanulta.

Guszarov komikus ünnepélyességgel meghajtotta fejét.

— Hízelgő és megindító bók.

— Igen — kapott észbe Irina Szergejevna —, még nem is köszöntem meg magának.

— Mit?

— Levelet kaptam Leonyidtól. Beleegyezett.

— Tehát neki kell megköszönnie.

— Ne ravaszkodjon. Tudom, kinek kell hálásnak lennem.

Jevgenyij Alekszandrovics széttárta karját.

— Túlbecsüli szolgálataimat.

— Ne szerénykedjék. Sokkal tartozom magának.

— Nézze — nevetett Guszarov —, én szenvedélyesen szeretek kölcsönadni.

Így röpködtek az ártatlan tréfák, és Irina Szergejevna lassan úgy érezte, hogy otthon ül egykori kényelmes moszkvai lakásában, a Bolsaja Pirogovszkaja utcában. Az ablakok alatt, egészen közel, hársfák zúgnak, és az ablakon kipillantva az utca végén, ahol az út meredeken lejt a Moszkva folyóhoz, látni lehet a Novo-Gyevicsij-kolostor harangtornyát. És ha kissé tovább elüldögél az ember, okvetlenül betoppan valamelyik egyetemi, vagy épp középiskolás barátnője...

— Nem is mesélte, Jevgenyij Alekszandrovics, milyennek látta viszont Tamarát?

— Tamarát... Szerintem keveset változott. Különben meglehet, nemsokára találkozik vele.

— Ide utazik? — élénkült fel Irina Szergejevna.

— Több mint valószínű. Maga összetűzött az építőkkel a betongyártás kapcsán. Küldöttség érkezik, hogy kibékítse magukat.

— Nem békítgetni kell — mondta ingerülten Irina Szergejevna —, hanem egyeseket rendre kell szoktatni!

— Kit? — Guszarov elmosolyodott az asszony hirtelen fellobbanásán.

— A maga kedves Rozsnovját — felelte dühösen Irina Szergejevna. — Egészen elvakult már.

— Pedig úgy látom, józan ember.

— No, mondom, még egy védelmezője akadt.

— És ki az első?

— Épp az imént beszélgettem az egyik mérnökkel. Aligha ismeri: Szerjozsa Rakityin.

A mosoly abban a pillanatban eltűnt Guszarov arcáról.

— Rakityin... — ismételte, és Irina Szergejevna csodálkozva fedezte fel tekintetében a fáradtsággal vegyes szomorúságot.

— Nem tetszik magának ez az ember? — kérdezte csöndesen.

— Ugyan, miért ne... — felelte lassan Guszarov.

És ezután bármennyire igyekezett is Irina Szergejevna, sehogy sem tudta felidézni társalgásuk előbbi fesztelen hangulatát. Minden iparkodása, hogy eloszlassa Guszarov zavarát, hiábavaló volt. A férfi magába zárkózott, ivott és szűkszavúan válaszolgatott a kérdésekre. Csakhamar el is ment.

Tizenötödik fejezet

Párás, illatos volt a reggel, bőséges nyári eső hullott az éjszaka. A simára hengerelt kavicsút meredeken kapaszkodott a hágó felé. A még nem forrón, de máris derekasan tűző napsugarak szippantgatták az út gödreiben összegyűlt tócsákat. A fűvel be-

nőtt útszélen áttetsző pára lebegett. A hágó felé robogó kocsi nyomában kavargó léghullám leteperte: bolyhos fonattá sodródott és szétterült a földön.

A hegyről sietve leiramodó nyírfácskák az útszéli árkon keresztül nyújtogatták az üde levelekkel borított ágaikat. A nyírek között erdei deréce rózsaszín ligetkéi villantak meg.

A kocsi felrobogott a hágóra és megállt.

Zsenya megnyitotta az ajtót és kinézett.

— Elvtársak, háromfelé ágazik az út. Választanunk kell, mint Iván cárevicsnek.

— Akárcsak Iván cárevics, mi is azon megyünk, amelyik egyenes — mondta a kormánynál ülő Szemjon. — Leereszkedünk a völgybe, van ott egy patak, a Szmorogyinka. Víz mellett mindig kellemesebb.

Senki nem mondott ellent Szemjonnak, csak a kocsi másik sarkában szorongó Jazkov kérdezte meg zsémbesen:

— Melyik a legrövidebb út a három közül?

— Természetesen az egyenes — válaszolta Szemjon.

— Akkor én is az egyenesre szavazok.

Jazkovnak volt rá oka, hogy a legrövidebb utat válassza.

Hatan mentek. Az első ülésen ülő Zsenya és Szemjon mögé még négyen préselődtek be: Szergej meg Jazkov között Ánya és Masa Kruglova szorongott.

Jazkov helyzete volt a legkevésbé irigylésre méltó. Ánya a gondjaira bízta a tekintélyes kosár elemózsiát, és szegény Jazkov úgy ült a sarokban, mintha befalazták volna.

Ánya sem volt túlságosan elégedett a mai utazással. Egészen másképpen tervezték. Úgy gondolták, hogy vasárnap nagy társasággal kiautóznak valahová a tajgába. Zsenya azt mondta, hogy Kuzma is okvetlenül ott lesz. És Ánya abban reménykedett, hogy találkozik vele.

Aztán felborult minden. Kuzmát váratlanul munkába hívták. A vidám Ljubkát szintén. Nyikolaj Permjakovhoz látogatóba jött idős édesanyja. Még Kesa Usztyancev is eltűnt valahová. Felbomlott a társaság.

Ekkor Zsenya átvette a parancsnokságot.

Elszaladt Ányához. Szemjont elküldte Kravcsukhoz, hogy kérjen tőle kocsit. Szergejt meg a városba szalasztotta bevásárolni.

Ánya benne volt a dologban. Amikor megtudta, hogy Szemjon is jön, rábeszélte Masa Kruglovát. Szemjon megszerezte a „gazik"-ot. Szergej egy teli kosár elemózsiát hozott a városból. Telefonált Jazkovnak a szállásra, és meghívta, csatlakozzék a társasághoz.

— A szimmetria kedvéért? — kérdezte zsémbelve Jazkov, hogy leplezze elégedettségét.

— Nem. Csupán méltóságod iránti tiszteletből — felelte Szergej.

— Jó, jó — mormogta Jazkov, és kegyesen beleegyezett.

Pillanatnyilag azonban, valahányszor összeütközésbe került a kocsi tetejével, szidta magát állhatatlansága és férfiúi önérzetének hiánya miatt.

Látta, hogy Ánya, akinek a kedvéért eljött, s lemondott hagyományos vasárnapi „pecázásáról", egy csöppet sem örül szomszédságának. Sőt mi több, még ki is neveti. Tessék, most is sugdos valamit Masa fülébe, és majd megpukkad nevettében...

A hegy tövében mezei út szelte ketté a tágas határt. A derékig érő, sűrű búza még fűzöld volt, de a kalászok bajuszkái már megszürkültek, és a zöld tábla ezüstösen hullámzott a szélben.

— Szép a búza — mondta elégedetten Jazkov —, tizennyolchúsz mázsát is ad hektáronként.

— Mifelénk, az Altaj vidékén, gazdagabban fizet a gabona — mondta Masa és felsóhajtott.

— Gazdagabban! — fortyant fel Jazkov. — Maguknál egyik évben terem, a másodikban terem, a harmadikban meg kiég minden. Nálunk viszont mindig egyformán.

Senki sem ellenkezett, és Jazkov megnyugodott.

— Maga talán itt született? — kérdezte Zsenya Jazkovot.

— Nem egészen itt, de nem nagyon messze innét.

— Bizony, azt mondom — mondta halkan Zsenya —, a szülőföld mindennél kedvesebb.

Mindnyájan elgondolkoztak.

A mező után ismét erdő következett. Itt már derűs, tágas lucfenyőerdő, kis folyó tűnt fel előttük, majdnemhogy patak.

— A Szomorogyinka — szólalt meg Szemjon.

A kocsi a kis híd előtt balra kanyarodott, kerülgette a ritkásan nőtt fenyőket, és bement az erdő mélyébe.

Egy tisztáson álltak meg, közvetlenül a patak partján. Zömök nyírfák szegélyezték a tisztást. Bozontos, aprócska fenyők bújtak meg közöttük, mintha a szomszédos erdőből szöktek volna ide.

A folyócska fürgén kanyargott alacsony partjai között, és körülmosta a vízben nőtt, terebélyes fűzek lábát. A folyó mentén, közvetlenül a nyíres mögött, nedves, zsombékos mező húzódott. Az egész túlsó partot sűrűn benőtték a vörös és fekete ribiszkebokrok.

Az elemózsiás kosarat egy fa árnyékába állították. A sörös és kvaszos üvegeket Szergej levitte a patakhoz és beállította a vízbe. Zsenya régi takarót terített a fűre és lefeküdt napozni. Szemjon a motorral babrált, amely időnként tüsszögött és sötét füstfelhőket eregetett.

— Arrafelé — mutatta Ánya Masának —, túl a ribiszkésen, erdő következik. Sok-sok virág nő benne. Szép virágok: tűzliliom és kakukkfű.

— Menjünk virágot szedni — kapott a szón Jazkov.

Ánya lopva Masára kacsintott.

— Maga csak menjen előre, nézze meg, hol a legkönnyebb átmenni a patakon, mi aztán utolérjük.

Masa szemrehányóan ingatta fejét, és tiltakozni akart, de Ánya olyan pillantást vetett rá, hogy nem mert megszólalni.

Jazkov elégedetten elindult átkelőhelyet keresni. Ánya követte tekintetével. Amikor Jazkov átkelt a patakon, és eltűnt a sűrűben, kézen fogta Masát.

— Gyerünk a fenyőerdőbe, sétálni.

— O, te, te! — mondta Masa rosszallóan.

— Á! — ellenkezett Ánya. — Kell is ő nekem!

— Bizony, mindig így van — sóhajtott Masa —, hol ő nem kell, hol meg te nem kellesz...

— No, gyerünk, gyerünk. Elég a csipkelődésből. — És Ánya maga után húzta barátnőjét.

Szemjon befejezte a motorjavítást, megtörölte kezét, levette az ingét, és lement a patakhoz megmosdani.

— Megfürdünk? — ajánlotta Szergejnek. — Ne habozz. Mély meder van itt. Még úszni is lehet.

— Majd később. Ebéd előtt.

Szemjon beleegyezett.

— Ha később, hát később. Hát most mihez kezdjünk? — kérdezte, mikor végzett a mosdással.

— Rakjunk tábortüzet — mondta Szergej. — Teavizet forralunk.

— Helyes! Én akkor... — szólalt meg Szemjon, de elharapta a szót.

A domb felől, a fenyőerdőből énekszó hallatszott.

Miért, miért bólingatsz,
berkenyefa ága...

Két hang énekelt. Az egyik Ányáé: ezt Szergej is, Szemjon is rögtön felismerte. A másik meg... igen, ez Masa hangja...

Messze túl az úton,
A széles nagy vizen,
Ugyanolyan árván,
Magányos tölgy üzen...

A bátran csengő, magas hang megtévesztésig, szinte félelmetesen hasonlított Galja hangjához, szomorúan, titkolt könyörgéssel, bátortalan reménykedéssel csengett:

Bár csak eljuthatnák
A sudár tölgy mellé,
Nem bólogatnék én
Árván soha többé...

Lassan, bizonytalanul lépkedve, akár a holdkóros, Szemjon odament az autóhoz, felkapta a földről az ingét, belebújt, és elindult a folyó mentén.

De a dal egyre űzte, a nyomában volt, fájdalmasan, csüggedten:

Ám szegény berkenye
Nem lehet a tölgyé,
Magában bólingat
Örökkön örökké...

— Én is elszomorodtam — szólalt meg Zsenya. — Mind a négyüket elhagyta a szerencse az életben.

— Azért is gondoltam, hogy menjünk együtt... — mondta Szergej.

— Eh, Szerjozsa! — mosolyodott el Zsenya. — Talán ezzel segítesz? Nekünk senki sem eszelt ki találkozót...

Amikor Jazkov visszatért a táborhelyre, Ánya és Masa ott heverészett Zsenya mellett. Sütkéreztek a napon.

Két horgászbot volt Jazkov kezében; egy fiútól vette őket.

— És hol vannak a virágok? — kérdezte ártatlanul Ánya.

— Nincs arra semmiféle virág — dörmögte Jazkov, és elfordult, hogy ne lássa Ánya igéző lábacskáit.

Nem mondhatta meg, hogy nagy csokrot hozott, de félúton meggondolta magát és elhajította.

Szergej a tábortűz körül serénykedett. Jókora, kormos teafőzőt iparkodott a parázs fölé állítani.

— Nem úgy kell azt csinálni — mondta szigorúan Jazkov. — Hol a balta?

— Azt hiszem, a kocsiban.

Jazkov elment, és néhány perc múlva két villás nyírfaággal tért vissza. Leszúrta őket a tűz két oldalán. Aztán frissen vágott, hosszú nyírfabotot tett keresztbe a villákra.

— Tessék, kész a bográcstartó. Lehet főzőcskézni.

Ő pedig egy darab kenyeret szedett elő a kosárból, lement a patakhoz, letelepedett, és leszúrta a horgászbotokat.

Ahogy ott ült, még kisebbnek, még gyengébb legénynek látszott.

Masa megsajnálta. Odament hozzá.

— Adjon nekem is egy botot. Én is akarok halat fogni.

Jazkov kirántotta az egyik botot, fűcsomóval letörölte a ráragadt földet, és megnézte a csalétket.

— Ha pedzi, ne rántsa ki rögtön. Hagyja, hadd kapja be — figyelmeztette Masát, és átadta a horgászbotot.

Jazkov szerint hemzsegtek a fenékjáró küllők a patakban. De nem nagyon pedzették a horgot. Ekkor Jazkov legyeket fogott, amelyek — nem tudni, hogy kerültek oda — az elemózsiás kosár körül dongtak.

Melléjük szegődött a horgász-szerencse. A küllők haraptak a legyekre. Jazkov gödröt ásott a partmenti homokban, amely nyomban megtelt vízzel, és abba dobálta a kifogott zsákmányt, hogy friss maradjon.

— Fogunk még halászlét főzni! — kiáltott oda Szergejnek.

Kedvenc szórakozásába merülve, megnyugodott, és jobb kedve támadt.

Ánya megunta a heverészést.

— Menjünk virágot szedni — mondta Zsenyának.

— Elhervadnak estig. Szedünk indulás előtt.

— Vízben nem hervadnak el. Gyere! Este telis-tele van szúnyoggal az erdő.

— Hát menjünk. Üljünk fel?

— Persze.

Ánya Jazkovra mutatott, és ajkára szorította az ujját, majd mindketten zajtalanul elsurrantak a két elmerült horgász mögött.

A gázló mellett két horgászbotos fiúcskával találkoztak. Egyikük kezében füzérben lógtak a feltűzött halak.

— Ez igen, ügyes horgászok! — dicsérte meg őket Ánya.

Szergej is észrevette a szerencsés horgászokat. Rövid tárgyalás után a gyerekek Szergejnél hagyták zsákmányukat, és mindegyik egy-egy ötrubelessel távozott.

Szergej megvárta, amíg a gyerkőcök eltűnnek a bokrok között, és odament Jazkovhoz.

— Az én zsákmányom gazdagabb.

— Bankó-horoggal! — kiáltotta Jazkov. — De most épp kapóra jön. Hozzátesszük a mi fogásunkhoz, és olyan halászlét főzünk, hogy csoda!

Hirtelen Ánya sikítása hallatszott a túlpartról, a bokrok mögül. Jazkov ledobta a horgászbotot, és a gázló felé iramodott. Szergej

elejtette a halat és Jazkov után futott. Masa ijedten tekingetve állt ott, a bottal a kezében...

Ánya úgy repült át a gázlón, mint a madár, és belekapaszkodott Szergejbe.

— Zsenya hol van? — kiáltotta Szergej, és félretolta a lányt.

De ekkor Zsenya előlépett a bokrok mögül.

— Gyáva nyúl! — mondta Ányának. — Már agyon is ütöttem egy száraz ággal. Azt hiszem, nem is kígyó. Csak sikló.

— És hol van? — kérdezte Jazkov.

— Itt, nem messze. Az ösvényen.

Jazkov elszaladt arra, és nemsokára egy ujj vastagságú kígyócskával jött vissza, amelyet egy boton tartott.

— Vipera — mondta. — Nézzétek, fekete vonal kígyózik a hátán.

— Ne beszéljen butaságot. Ez sikló! — felelte dühösen Zsenya, és szemével Ánya felé intett, aki még mindig lihegett.

— Ördög tudja, lehet, hogy sikló. Különben most már egészen mindegy — mondta Jazkov és nagy lendülettel a bokrok közé hajította a kígyót.

Masa szintén holtra ijedt, és arról mesélt, hogy milyen kígyók vannak feléjük, az Altaj vidékén. Közben Jazkovnak eszébe jutott, hogy jó lesz hozzálátni a halászlé-főzéshez. Mindenki megkapta a feladatát.

— Maguk, hölgyeim, megtisztítják a halakat — rendelkezett. — Te, Szerjozsa, tüzet gyújtasz.

Saját magát kinevezte főszakácsnak. Kijelentése szerint ez a legnehezebb beosztás.

Minden szükséges dolgot rendelkezésére bocsátottak, és ő hozzá is látott a nagy munkához. Amíg a tábortűz körül ügyeskedett, megjelent Szemjon.

— Hát te hova tűntél? — kiáltotta Szergej.

— Bementem a faluba — felelte Szemjon közömbösen. — Vettem tíz tojást meg túrót.

Jazkov megdicsérte a vásárlásért, és tüstént elvett három tojást a halászléhez.

Végül elkészült az ebéd.

— Felkérem a robinzonok tisztelt társaságát, üljön asztalhoz! — szólt ünnepélyesen Jazkov.

A fűre terített takaró volt az asztal. Zsenya kenyeret szeletelt, és kirakosgatta a bögréket, poharakat. Szergej elhozta a patakból a sörös és kvaszos üvegeket.

Ánya megszemlélte a terítéket, és kacagásban tört ki.

— Te meg mit nevetsz? — kérdezte Zsenya.

— Kanalak! — fulladozott a kacagástól Ánya. — Nincsenek kanalak meg tányérok.

Most már mindnyájan nevettek, Jazkovot kivéve. Nyírfabotocskákat nyesett, kihegyezte, és gondosan lerakosgatta őket a poharak, bögrék mellé.

— Nem értitek? Lám, a civilizáció felfalt benneteket. A levest kiöntögetjük a poharakba, a sűrűjét pedig papírra tesszük, és ezekkel a villácskákkal megesszük. Mindig tanítani kell titeket!

Mindenkinek ízlett a halászlé.

— Nos, mit szóltok: ezek aztán halak! — büszkélkedett Jazkov.

— Minek is ehhez hal? — vetette ellen Szemjon. — Ha adsz krumplit és tojást, olajat és hagymát, a karburátorból is halászlét főzök neked.

Ebéd után leheveredtek napozni.

Egyre erősebben tűzött a nap. Körös-körül minden mozdulatlan volt. Bágyadtan álltak a fenyőóriások a dombon, a tisztást szegélyező, bozontos nyírek és a víz fölött bólogató fűzfák. Csupán a patakban remegett a fiatal nád, meg a kapkodva röpködő szitakötők játszottak pajkosan az örvény felett.

— Akár jöttök, akár nem, én megfürdöm! — eszmélt fel elsőnek Jazkov.

— Ez már derék dolog! — helyeselt Ánya.

— Egyáltalán nem derék dolog — szólt közbe szigorúan Zsenya. — Közvetlenül ebéd után árt a fürdés.

— No, belőled még mindig az orvostudomány beszél — legyintett Ánya, és leszaladt a patakhoz.

Jazkov elkapta a vízben, de a lány akkorát sikított, hogy a legény nyomban visszavonult. Úgy látszott, mintha kiöntött volna a patakocska, amikor mind a hatan belemerültek a keskeny me-

derbe. A fürdés egyébként nem tartott soká. Olyan hideg volt a víz, mintha kútból húzták volna. Jazkov, hogy megőrizze tekintélyét, egy ideig még magában fröcskölt a patakban, de végül ő sem bírta tovább.

Aztán újra letelepedtek az „asztal" köré.

Anya sustorogva mesélt barátnőinek valami bizonyára nagyon mulatságos történetet, a férfiak meg lassan a munkára fordították a szót.

Szemjon látszólag csak úgy mellékesen, megkérdezte Jazkovtól, mit gondol az osztályozatlan kavicsból készült betonról.

— Nincs mit gondolkozni rajta — válaszolta Jazkov. — Azelőtt majdnem mindegyik műszakban álldogáltunk, most meg folyamatosan dolgozunk. Kérdezd csak meg őket — a lányok felé intett —, ők jobban megmagyarázzák.

— Csakugyan így van — jegyezte meg Szemjon —, de azért nemcsak a tétlen álldogálásról van szó. Jómagam persze nehezen igazodom el efféle dolgokban. De Nyikolaj Iljics kereken elveti.

— Nyikolaj Iljics érti a dolgát — mondta jelentős hangsúllyal Jazkov —, nem szegi meg az utasítást.

— Várj csak, öregem — szólt közbe Szergej. — Úgy látom, fejjel mész a falnak. Mit jelent az utasítás? Ebben az esetben a tervet. Több tucat tapasztalt mérnök dolgozott ezen a terven. És most kiderül, hogy egyetlen embernek nem tetszik, és feje tetejére fordít mindent. Kimondom kereken: Rozsnovot tisztelem mint vezetőt és szervezőt. És szeretném hinni, hogy igaza van. Csakhogy azok a mérnökök sem ostobák.

— Hányast kaptál az államvizsgán a marxizmus—leninizmus alapjaiból? — kérdezte váratlanul Jazkov.

— Hát, ötöst — felelte értetlenül Szergej.

— Nem érdemelted meg. Egy fikarcnyit sem értesz a dialektikához. Szerinted nincs más, csak vagy — vagy. Ha Rozsnovnak igaza van, tehát a tervezők ostobák. Ha a tervezőknek van igazuk, akkor viszont Rozsnov ostoba. Pedig sokkal egyszerűbb minden. A tervezőknek is igazuk van, meg Rozsnovnak is.

— Ez már nem dialektika, hanem közönséges opportunizmus.

— Ne hamarkodd el a dolgot. Gyakorlatilag mindkét félnek

igaza van. A tervezőknek igazuk van, amikor követelik, hogy előírás szerint elegyítsék a kavicsot a homokkal. Így fogadták el az előzetes osztályozású beton gyártásának technológiáját, hogy biztosíthassák a szükséges elegyítést. Viszont Rozsnovnak is igaza van, hiszen itt, az Angara mentén, a természetes talajkeverék úgyszólván teljesen megfelel a terv követelményeinek. Ez természetesen véletlen egybeesés. De ez a véletlen több milliós megtakarítást jelent. És Rozsnovnak igaza van, amikor kap rajta.

— Nono, várj csak — szólt bele újra a beszélgetésbe Szemjon. — Port hintesz a szemünkbe a dialektikáddal. Úgy érvelsz, mint az egyszeri pópa embere: Így is jó, úgy is jó. No, azelőtt a tervezők nem tudták, vagy mondjuk nem vették észre, milyen a kavics az Angara mentén. De most már látják! És vajon miért nem adnak igazat Rozsnovnak? Ez is dialektika?

— Nem. Ez már nem dialektika, hanem a mundér becsülete.

Tizenhatodik fejezet

Rozsnov nyögve forgolódott egyik oldaláról a másikra, és megpróbált elaludni. A vasúti kocsi könnyedén meg-megdöccent a sínek találkozásánál. A kék éjszakai világításban féligszítt, hamutartóba dobott cigaretta füstje gomolygott. Szerencsés véletlen volt-e vagy a gazdasági osztály szorgos főnöke „dolgozta meg" a jegypénztárt, de Rozsnov egyedül utazott a fülkében. Zavartalanul pihenhetett. Rettenetesen kimerítette az utóbbi hét. Az elmúlt éjszaka pedig alig aludt valamit.

... Éjjel fél kettőkor telefoncsengésre ébredt. Kravcsuk telefonált. Veszély fenyegette a katlant. A hirtelen támadt viharos erejű szél megrongálta a villanyhálózat tartalékvezetékét, amely most a katlant táplálja. Leálltak a vízelvezető szivattyúi.

— Kapcsoljanak át a magas feszültségre! — adta ki az utasítást gépiesen Rozsnov, de — amint az álom kábulata elpárolgott a fejéből — nyomban rájött, hogy ostobaságot mondott. Ha ez az utasítás teljesíthető volna, a főmechanikus aligha zavarta volna fel késő éjszaka.

— Elromlott a magas feszültségű vezeték transzformátora — válaszolta Kravcsuk. — Még tegnap. A villanyszerelők szakadatlanul dolgoznak. Megígérték, hogy reggelre bekapcsolják.

„Reggelre!" Rozsnov az órájára pillantott. Még három, sőt talán négy óra! Maga előtt látta a majdnem méteres átmérőjű, hatalmas vízelvezető csövet, amelyen éjjel-nappal hömpölygött a katlanból kiszivattyúzott víztömeg. Most állnak a szivattyúk. Tehát ez az óriási vízár betört a katlanba. Tizennyolc ezer köbméter víz óránként! Hozzáedződött agya egy pillanat alatt, szinte gépiesen elvégezte a számítást: négy óra múlva két és fél méter magasra emelkedik a víz!... Elönti a szivattyúkat... Ez katasztrófa!

— Küldjön autót!

— Már elküldtem. A villanytelepen várom.

Egy gépkocsi állt meg az ablak alatt, és röviden tülkölt. Rozsnov felvette kabátját, sapkáját és kiment a tornácra. A vad szél jókora esőcseppeket csapott az arcába.

Szokásból először a katlan felé pillantott. Koromfekete folt sötétlett a katlan helyén. Rozsnov összerezzent.

— A villanytelepre.

A „gazik" nekiiramodott, és fénysugaraival keresztülfúrva a sötétséget, végirobogott a telep kihalt utcáin. Az eső sugarakban csapódott a szélvédő üvegnek.

A csupasz szürke falú, tágas helyiségben, a telep-ügyeletes asztalánál ült Kravcsuk. Amikor Rozsnov belépett, felállt és röviden jelentette:

— A várost tájékoztattam. Az ő brigádjaik a vonalon vannak. Segítségükre küldtem a mi vonaljavító csoportunkat. Ott dolgoznak a villanyszerelők — a helyiség túlsó sarkából nyíló ajtóra mutatott. — Javítják a transzformátort.

Kasevarov és a városi pártbizottság titkára lépett be.

Rozsnov sebtében üdvözölte őket, majd ismét a főmechanikushoz fordult.

— Kapcsolja be a transzformátort!

— Veszélyes. Robbanás lehetséges, és tűz üthet ki a villanytelepen.

— Vegyen le minden terhelést a vonalról. Csak a vízelvezetés maradjon. És kapcsolja be a transzformátort!

— Értem! — felelte Kravcsuk és kiment.

— Szükségünk van a segítségére — fordult Rozsnov a városi bizottság titkárához. — Rendelje ki a városi tűzoltóságot. Mindenre számítani kell.

Kravcsuk visszajött, és jelentette, hogy bekapcsolták a transzformátort. Kis szünet után hozzátette:

— Nem tudom, meddig bírja.

Rozsnov dühösen felkapta fejét.

— Időt kell nyernünk. Amíg kijavítják a tartalékvezetéket. Hol van a katlanfőnök?

— Értesítettük. A szobájában kell lennie.

Rozsnov felvette a kagylót.

— Fjodor Fjodorovics? Készítsd elő kiürítéshez a katlant...

— Kornyej Gavrilovics! — vágott szavába Kasevarov. — Nem várhatnánk még ezzel?

— ... a jobbparti telep szivattyúit — folytatta Rozsnov, ügyet se vetve rá — fel kell vinni az állványhídra. Vigyétek ki az exkavátorokat és darukat.

Okrugin, meg sem állva, átsietett az ügyeletes szobáján és eltűnt a transzformátor-helyiségben. Csakhamar visszajött, és azt mondta Rozsnovnak:

— Elő kell készíteni a katlant.

— Már utasítást adtam, hogy ürítsék ki a jobbparti telepet.

— Helyes — bólintott Okrugin. — Odamegyek.

... Nehéz volt ez az éjszaka. Több ízben ki kellett kapcsolni a transzformátort. A víz betört a katlanba, és már majdnem elérte a szivattyútelep villanymotorjait. Amikor végre kijavították a tartalékvezeték hibáját, és mindannyian szabadabban lélegeztek, a vihar újra elszakította valahol a vezetéket...

Csak a reggeli műszak kezdetére sikerült elhárítani a veszélyt...

Mégsem az elmúlt éjszaka emlékei nyugtalanították most Rozsnovot. Jónéhány ilyen éjszaka volt már mögötte, és jónéhány várt még rá... Együtt jár a foglalkozásával. Hozzászokott, szinte fel se vette.

Konokul emlékezetébe tolakodott egy mondat, amelyet Guszarov mondott ma este, közvetlenül az állomásra indulása előtt.

A hivatalos beszélgetést már befejezték. Moszkvára terelődött a szó. Rozsnov megemlítette a lányát, és noha nem panaszképpen mondta, úgy festett a dolog, mintha saját magányáért a lányát hibáztatná.

Ekkor Guszarov azt mondta:

— Szereznék én magának feleséget, Kornyej Gavrilovics. Isten bizony! Szemrevaló asszony. Irina Szergejevna Sztrepetova.

Még rágondolni is bosszantó volt, hogy erre ő nem tudott mit válaszolni, csak hallgatott. Ráadásul hiába próbálta kiűzni agyából ezt az ostobaságot, gondolatai, a legváratlanabb képzelettársítások láncocskáján, újból és újból visszatértek ehhez az asszonyhoz...

Aztán arra gondolt, hogy még ötnapos út vár rá, és megborzongott... „Nem, ezt a fényűzést nem nekem találták ki!"

Az első nagyobb állomásról táviratot küldött a krasznojarszki repülőtér parancsnokának (régi front-bajtársának), és kérte, biztosítson helyet számára az első Moszkvába induló repülőgépen.

Miután feladta a sürgönyt, jobb kedvre derült, sőt még mulatott is saját magán.

„Épp nekem pengeti a lantot!... Vénségemre bolondulok meg... Csak érkezzek Moszkvába — majd rendez nekem lakodalmat a miniszter!"

Későn ébredt. A behúzott ablakfüggönyök közötti keskeny résen beragyogott a napsugaras délelőtt. Rozsnov felkönyökölt és elhúzta a függönyöket. A napfény beözönlött a fülkébe. Oly bőséges volt a napsugár, hogy jutott belőle a szakadékos partok között rohanó vidám folyócskáknak, a hegy lábánál zöldellő tágas mezőnek, a lankás hegyoldalon nőtt sűrű erdőnek, és még a kék kárpitos kicsiny fülkének is.

Rozsnov hunyorogva az órájára nézett — háromnegyedtizenegyet mutatott —, elmosolyodott; mégiscsak kialudta magát. No ez pompás. Mégse hiába utazott vonattal. Most már csak egy éjszakai repülőút, és ott van Moszkvában.

Rozsnovot hűvösen fogadták az iparigazgatóságon. Szemjonyihin nem hajbókolt, ahogy szokott, hanem tartózkodóan udvarias volt. Arról a kérdésről, amely leginkább érdekelte volna Rozsnovot — a tervezőkkel támadt nézeteltérésről — egyáltalán nem nyilatkozott.

— Ezzel a kérdéssel az igazgatóság vezetője maga foglalkozik.

Rozsnov az egész napot árubeszerzéssel töltötte.

A fémbeszerzéssel boldogult a legnehezebben. A kiszabott mennyiség az építkezés igényének alig kétharmadát fedezte.

Rozsnov elővette aktatáskájából a miniszter utasítását, amely megszabta az építkezési munkák nagyságát, piros ceruzával aláhúzta a szóban forgó számadatot, és az osztályvezető orra alá dugta.

A tisztviselő futó pillantást vetett rá, megvonta vállát, és megkérdezte:

— És miért gondolja, hogy én nem ismerem a miniszter utasítását? Nagyon jól ismerem. A miniszter utasítása törvény számomra.

— Látom, megegyezünk — mondta vidáman Rozsnov. — Én is a miniszter utasítása mellett vagyok. Csak éppen maguk egy kicsit melléfogtak a matematikában.

— Ugyan, ugyan! — nevetett jóízűen, sőt furcsamód, örömmel az osztályvezető. — A matematika szigorú tudomány. Nagy becsben tartjuk.

— Látja — fordította most már komolyra a szót Rozsnov —, a második félévre tizenkétezer tonna fémet szabnak meg számunkra. A miniszter utasítása értelmében viszont annyi betont kell leraknunk ...

Az osztályvezető könyörögve összetette a kezét.

— Mindezt tudom! — kiáltott fel. — Tökéletes pontossággal kiszámítottunk mindent. Ünnek tizenötezer tonna kell a tervteljesítéshez.

— Hol az ön matematikája? — kérdezte most már ingerülten Rozsnov.

— Ó! — nyújtotta a szót jelentősen a tisztviselő. — Itt kezdődik csak az igazi matematika. Én nagyon tisztelem önt, Kornyej

Gavrilovics, és nehogy rossz véleménnyel legyen rólunk, kérem, pillantson bele ebbe.

Hosszú számoszlopokkal teleírt papírlepedőt terített ki Rozsnov előtt.

— A második félévi előirányzathoz nekünk, a minisztériumnak, ennyi és ennyi fémanyagra van szükségünk. Nézze, a negyedik sor: „Bajkalszki vízierőmű-építkezés — tizenötezer tonna." Az Állami Tervhivatal viszont — lapozott egyet — csak ennyi és ennyi tonnát utal ki számunkra. Mit tehetünk?... El kell osztanunk a második számot az elsővel, és így megkapjuk az ellátás százalékát. A fémet illetően ez hatvanhárom százalék. Mit tehetünk ezután?... Ezután vesszük az önök tizenötezer tonnáját, és kiszámítjuk a hatvanhárom százalékát. Ez annyi mint — logarlécet vett fel az asztalról —, ez kerek számban annyi mint kilencezerötszáz tonna! Csakhogy — tette hozzá, hogy megelőzze Rozsnov hangos tiltakozását — a matematikán kívül politika is van a világon. A miniszter utasítása értelmében különös figyelmet kell szentelnünk a szibériai építkezéseknek. Ezért önnek nem hatvanhárom, hanem nyolcvan százalékot adunk. Végeredmény: tizenkétezer tonna!

— Szép kis matematika! — mondta Rozsnov, amikor búcsút vett az életörömtől duzzadó tisztviselőtől.

Az anyagellátó főosztály vezetője barátságosan fogadta Rozsnovot. Felállt az asztaltól, elébe ment, s karonfogva egy karosszékhez vezette.

— No, meséljen, mi újság ott, Szibériában.

Rozsnov azonban sietett, és nyomban rátért a dologra.

— Kevés a fém.

— Szűkében vagyunk a fémnek — sóhajtott az osztályvezető —, de önöket nem rövidítettük meg. Önöknek különös figyelmet szentelünk.

— Egyelőre nem tapasztaljuk — jegyezte meg Rozsnov.

— Hogyhogy — kérdezte majdnem sértődötten a másik —, fémmel aztán igazán nem rövidítettük meg önöket.

— Épp most voltam a fémosztályon.

Az osztályvezető felvette a telefonkagylót.

— Mennyi fémet utaltak ki a Bajkalszki Vízierőműhöz?... Tudomásuk van a miniszter pótlólagos rendelkezéséről?... Menynyit?... Nyolcvan százalékot?... Értem. Nos, mi a baj, drága barátom? — fordult ismét Rozsnovhoz. — Önök többet kaptak, mint mások.

— Tudom — szakította félbe Rozsnov —, mások hatvanhárom százalékot kaptak. Csakhogy én terv szerint dolgozom. És nekem nem hatvanhárom százalék kell, se nem nyolcvan, hanem száz! Ezt a kiutalást nem fogadom el!

— Azt is mondhatnám önnek, Rozsnov elvtárs: ahogy gondolja. De mivel az Angaráról van szó, azt tanácsolom, fogadja el! Fogadja el, amíg nem késő. Elárulhatok egy titkot. A miniszter készülő rendelete értelmében különös figyelemmel kell kísérni a most induló építkezéseket. Érti, a most indulókat! Az öné meg nem most indul. Felül kell vizsgálni a készletek elosztását. Fogadja el, amit kapott.

Rozsnov elgondolkozott, és megfogadta a tanácsot.

Rozsnov jól gondolta, hogy az iparigazgatóság vezetőjét nagyon nyugtalanítja az építők és a tervezők összetűzése.

Rozsnov elsorolta érveit.

— Mindezt értem — mondta az iparigazgatóság vezetője. — Az ön helyében ugyanígy határoztam volna. De én, mint az iparigazgatóság vezetője, nem hagyhatom jóvá a döntést. Próbáljon megérteni. Először, az építők mindig, hangsúlyozom, minden alkalommal hajlanak rá, hogy eltérjenek a tervtől, hogy egyszerűsítsék. Ez általában nem javítja az építőmunkák minőségét. És ha az iparigazgatóság támogatja önt, szentesíti az eltérést a tervtől — ez veszélyes példa lehet a többi építkezés számára.

— Most a magam építkezésére gondolok — vetette ellen Rozsnov.

Már látta, hogy közvetlen pártfogásra nem számíthat. De kíváncsi volt, vajon miként változtatja meg imént kifejtett véleményét az iparigazgatóság vezetője. Hiszen bevallotta: „Az ön helyében ugyanígy határoztam volna."

— Másodszor — folytatta az igazgatóság vezetője — nem szabad szem elől téveszteni az ön építkezésének sajátos körülmé-

nyeit. Az építkezés közvetlen szomszédságában, mondhatjuk, a duzzasztógát lábánál, nagyváros fekszik, és ami a legfontosabb: az erőmű veszélyes földrengés-övezetben épül. Ez arra kötelez bennünket, hogy valamennyi kérdés eldöntése során leginkább az építmény tartósságára legyünk tekintettel. Különösen a földrengés aggaszt. Képzelje el, hogy egy nagyobb földlökés, amelynek erejére nem is számítunk, megrepeszti valahol a betontömböt. Minden felelősség önt terheli. És engem, ha most támogatom önt. Sohasem tudja bebizonyítani, hogy valamennyi betonkeverék teljes értékű volt, ha osztályozatlan, természetes keveréket rakat a bunkerokba. Egyetért velem?

— Egyszóval — mondta Rozsnov —, ön a tervezők álláspontját fogadja el.

Az iparigazgatóság vezetője nemet intett.

— Nem mindenben. Javasolták, hogy vonjuk önt felelősségre. Ezt én nem tartom szükségesnek. Úgy tájékoztattam a minisztert, hogy a tervnormáktól való jelentéktelen eltérés nem veszélyezteti az erőmű-alapozás blokktömbjeit, amelyeket most betonoznak. De azt nem tehetem meg, hogy szentesítsem a munkák további kivitelezését ezzel a módszerrel.

— És ha ön elé terjesztem a beton laboratóriumi kísérleteinek adatait?

— A legkedvezőbb adatok sem zárják ki tökéletesen a véletlent. Ezért azt tanácsolom, táviratilag haladéktalanul változtassa meg a rendelkezését. Ne várja meg a miniszter utasítását.

A megbeszélés további részében sem Rozsnov, sem az iparigazgatóság vezetője nem hozta többé szóba ezt a kérdést. Mindkettő tudta, hogy semmiféle érveléssel nem változtathatja meg a másik álláspontját, mivel ez az álláspont nem a kérdés lényegének másmás értelmezésén alapul, hanem azon, hogy eltérő szemszögből ítélik meg.

Amikor Rozsnov kiment az előszobába, telefonált a miniszterhelyettesnek, hogy megbeszélje vele a találkozás időpontját.

— Te vagy az, Kornyej? — kérdezte a miniszterhelyettes. — Jó, hogy telefonálsz, mert már kerestetlek. El kell halasztanunk a beszélgetést. A Központi Bizottságba hívnak. Intézd el a legsürgő-

sebb dolgaidat, és látogass meg otthon. Gyere nyolc óra felé. Nem maradok ott tovább. Gyere fel, majd elcsevegünk. A feleségem színházba megy ma este a lányaimmal, mi majd kettesben, agglegény-módra elbeszélgetünk.

Rozsnovot régi, időtálló barátság fűzte a miniszterhelyetteshez, Sztyepan Sztyepanovics Vorobjovhoz. Még a munkásegyetemen kezdődött ez a barátság; Rozsnov üzemből került az egyetemre, Vorobjov meg a Vörös Hadseregből, leszerelése után.

Tanulmányaik befejeztével együtt dolgoztak a turkesztán—szibériai vasút építésénél. Később aztán más-más építkezésekre sodorta őket a sors; a két barát olykor évekig nem látta egymást, csak moszkvai kiküldetések alkalmával, értekezleteken találkoztak.

Sztyepan Sztyepanovics tárt karokkal fogadta barátját. Összecsókolóztak: ehhez Sztyepan Sztyepanovicsnak lábujjhegyre kellett állnia.

— Már azt hittem bronzba öntöttek — mondta Rozsnov.

— Ej, te, vén gúnyolódó! — kiáltotta Sztyepan Sztyepanovics. — Kerülj beljebb. Ezer éve nem láttalak!

Vendégét a dolgozószobájába vezette, amelynek falait könyvespolcok borították. Az íróasztal fölött a Szovjetunió nagy térképe függött, rajta színes csillagocskák jelezték az elkészült, az épülő és a tervezett erőműveket. Imitt-amott vörös vagy fekete zászlócskák voltak a csillagok mellé szúrva. A Bajkalszki Vízierőművet jelképező csillag mellett vörös zászló díszlett.

— Hát ez meg miféle rejtjelzés? — érdeklődött Rozsnov.

— Ez? — Sztyepan Sztyepanovics hunyorított, apró fekete szeme ravaszul megcsillant. — Nem szabadna elárulnom a titkot. Még elbizakodsz. Ez szemléltető jelzés. A vörös zászló azt jelenti, hogy nyugodt vagyok az építkezés felől. A fekete viszont azt, hogy nincs okom nyugalomra.

— Elég jócskán vannak a fekete zászlók! — nevette el magát Rozsnov.

— Mit csináljak. Bogaras ember vagyok.

— Nem nagyon, ha az én buckámra fekete helyett vörös zászlócskát tűztél.

— Még hogy benned ne bízzék az ember! — kiáltott fel szinte felháborodva Sztyepan Sztyepanovics.

— Majd ha beszámolok ügyes-bajos dolgaimról, kevésbé fogsz bízni bennem — fenyegetőzött Rozsnov.

— Várj, várj még — integetett Sztyepan Sztyepanovics. — Az ügyes-bajos dolgaidról majd később. Először nekem van tennivalóm.

Azzal eltűnt egy ajtó mögött.

Alig egy perc múlva hangos csörömpölés hallatszott — nyilván pozdorjává tört egy tányér —, ezt a házigazda dühös kifakadása követte.

Rozsnov a segítségére akart sietni, de Sztyepan Sztyepanovics már megjelent a dolgozószobában: kinyújtott karján mindenféle földi jóval megrakott, jókora tálcát hozott.

Csak miután alaposan befalatoztak, szólalt meg Sztyepan Sztyepanovics.

— Ne haragudj, Kornyej, de jobb véleményem volt rólad.

Rozsnov szótlanul ránézett.

— Rohamra indulsz, holott a saját táborodban fejetlenség van.

— Nem értem.

— Ma a Központi Bizottságban megmutatták nekem Kasevarov jelentését.

— Kasevarov jelentését!

— Igen. Meggyőző jelentés.

— Téged is meggyőzött?

— Engem, mondjuk nem, de az az elvtárs, aki ezt a levelet megmutatta nekem, nem táplált túl hízelgő véleményt rólad. Magyarázatot akart kérni tőled.

Rozsnov arrább tolta a terítéket és rágyújtott.

— Ne idegeskedj. Nem a legfontosabb, amiről beszélni akartam veled. A legfontosabb a következő. A Központi Bizottság határozatot hozott, amely előírja, mikorra kell a Bajkalszki Vízierőmű első gépegységeit átadni rendeltetésének. A jövő év negyedik negyedében az erőműnek áramot kell adnia. Miért hallgatsz?

— Ha kell, fog is adni.

— Természetesen, ez az egyetlen lehetséges válasz. De áruld

el nekem, mint barátodnak: te magad hiszel ebben? Nem kell fekete zászlócskát szúrnom a csillagod mellé?

Erre a kérdésre Rozsnov nem is felelt.

— Úgy terveztük, hogy nyáron elzárjuk az Angarát — szólalt meg végül. — Most viszont tavasszal kell.

— Helyes — bólintott Vorobjov —, másként nem lesz időtök a gépek szerelésére.

— A duzzasztógát feltöltésével elkészülünk — folytatta Rozsnov. — Adjatok még vagy két tucat „bölény"-t, és megcsináljuk. A legfontosabb a beton. Jelenleg is lemaradunk az ütemtervtől.

— Mi lesz a betonnal?

— Hát ez az! — Rozsnov széles tenyerével az asztalra csapott. — Ne akadékoskodjatok, és teljesítjük a feladatot.

Vorobjov nem felelt mindjárt.

— Tudom, hogy igazad van — mondta végül. — De még én sem engedhetem meg, hogy eltérj a tervtől. Se neked, se nekem nincs jogunk helyesbíteni a tervet. De tegyünk kerülő hadmozdulatot. Bizottság fog érkezni hozzád. Összetételére lesz gondom. Amíg a bizottság kutat, elemez, ülésezik és határozatokat hoz — te betonozol.

— No jó — mosolyodott el Rozsnov. — Ez kevesebb, mint amennyit akartam, de több annál, amennyim most van. Köszönöm ezt is... No, igyunk még egyet. A Bajkalszki Vízierőmű első fényeire!

Sztyepan Sztyepanovics nem akarta elengedni Rozsnovot.

— Itt alszol nálam. Reggel aztán együtt bemegyünk a minisztériumba, és beszélünk az anyagellátók fejével.

Rozsnov azonban nemet mondott. Egyedül kellett maradnia, hogy gondolkozzék, tanácskozzék és vitatkozzék önmagával.

Amikor Sztyepan Sztyepanovics kikísérte vendégét, így szólt:

— A Kasaverov-jelentésről pedig nem kell magyarázatot adnod. Én majd megmagyarázom helyetted.

Rozsnov szótlanul megszorította barátja kezét.

Távozása után nyomban táviratozott az építkezésre Okruginnak: „Megállapították az első gépegységek beindításának idejét: a jövő év negyedik negyede. Minden módon szorgalmazza a beto-

nozást. Megerősítem a természetes keverék alkalmazásáról szóló rendelkezésemet."

Szállodai szobájába érve, kiment az erkélyre.

A hetedik emelet magasságából az Ohotnij Rjad mély hegyszorosnak látszott. A dombról lefutó Gorkij utca keresztezte, és ketten együtt torkolltak egy óriási térbe.

Gépkocsik szaggatott, éles tülkölése, egy-egy kiáltás, kirobbanó nevetés, ének foszlányai törték meg az éjszakai csendet. De Rozsnov minden bizonnyal semmit sem hallott ebből.

„Rohamra indulsz, holott a saját táborodban fejetlenség van!" — csengtek a fülébe Sztyepan szemrehányó szavai.

Ez a keserű igazság... Valóban, miért alakult így a helyzet? Két dudás egy csárdában... Pedig a munka közös... Talán az önzés vezeti? Lehet, hogy csupán az első ember akar lenni az építkezésen?... No, az ördögbe is! Legyen úgy. Hadd tartsák őt az építkezés első és legfontosabb emberének...

De rögtön megérezte, hogy még az elsőség látszatát sem fogja átruházni másra.

„Nem ruházok át semmit. Minden az enyém: a siker is, a kudarc is. Mindent magam vállalok."

Első fejezet

Kasevarov nehezen viselte el a kudarcot, amely a pártbizottság ülésén érte. Addig csak kis rés támadt közte és az építkezésvezető között, de ez a rés most már nem is napról napra, hanem óráról órára szélesedett, mélyült.

Meg volt győződve a maga igazáról. Annál lesújtóbb volt, hogy a kommunisták nem támogatták őt, a pártbizottság titkárát.

„Én vagyok a hibás — korholta magát Kasevarov —, még a pártbizottság tagjait sem voltam képes megnevelni."

Rozsnov egyébként ügyes taktikus volt. Sehol, sem taggyűlésen, sem a munkásokkal való beszélgetései során nem emlegette a pártbizottság titkárával támadt nézeteltérését. „A pártbizottságban megtárgyaltuk a dolgot, és úgy döntöttünk..." — rendszerint így beszélt, és az építkezés pártaktívájának szűk körén kívül kevesen sejtettek valamit az építkezésvezető és a pártbizottság titkára közötti súrlódásról.

Kasevarov ma, amikor azokkal a munkásnőkkel beszélgetett, akik hozzákezdtek az ezer köbméteres, nagy dupla blokk betonozásához (ekkora blokkot első ízben betonoztak az építkezésen), megkérdezte:

— Elboldogulnak ezzel az óriással? Nem kell tartósítani a blokkot?

— Elboldogulunk! — felelték a betonozók.

A csapatvezető — fürge, barna szemű, talpraesett lány, valószínűleg ugyanaz, akiről azt beszélték, hogy jóba volt Guszarovval — azt mondta:

— Azelőtt kávéskanállal adagolták a betont. De most, hogy a pártbizottságon megmosták egyesek fejét, bezzeg dolgozunk, nincs megállás.

Kasevarovot szíven ütötték ezek a szavak, de hallgatott. Nem mondhatta, hogy többek között az ő „fejét is megmosták", és hogy a pártbizottság határozata helytelen.

Kasevarov most már mindinkább úgy látta, hogy nincs is olyan óriási különbség a jelenlegi építésvezető meg az elődje között, mint gondolta.

Rozsnov volt az oka még annak is, hogy Kasevarovot mind gyakrabban rohanta meg a kínzó fejfájás.

— Kimerültség — állapította meg udvarias közönnyel az orvos a poliklinikán, ahová Natalja Ivanovna erőnek erejével elcipelte a férjét. — Kimerültség. Rosszul alszik?... Ez természetes. Felírok brómot. De őszintén szólva — az orvos megvonta a vállát —, nem orvosság kell önnek, hanem kikapcsolódás. Teljes kikapcsolódás. Utazzék el délre, de ha nem szereti a meleget, a Bajkálon túlra. Remek szanatórium van ott. Eltölt ott egy, de inkább két hónapot, sétál a hegyekben, fürdik, minél kevesebb könyvet és újságot olvas, és arra az időre kiveri fejéből az építkezést. És egy, de mondjuk két hónap múlva a tulajdon felesége sem ismer önre. Hát így. Csak így.

Kasevarov végül is bosszankodva távozott a poliklinikáról.

„Csak így!" Tudja ő magától is, hogy „csak így!"

De nem utazhat el, amíg meg nem érkezik ez a régóta megígért bizottság. Hiszen maga kérte. (Kasevarov megkapta a választ a Központi Bizottsághoz intézett levelére. Ebben közölték, hogy szakbizottság száll ki az építkezésre, és a helyszínen dönt a kérdésben.)

És a bizottság egyre késett, Sztrepetovától megtudta, hogy először egy bizonyos beton-szakértő professzorra kellett várni — mintha Sapovalov nevét említette volna—, azután pedig megbetegedett a minisztérium képviselője, aki a bizottság elnöke lett volna. És már itt van augusztus vége, a bizottság pedig még mindig csak készülődik.

Rozsnov ezalatt nem vesztegette az időt. Két hónap alatt —

mióta az építkezésvezető visszatért Moszkvából — többet betonoztak, mint az egész első félévben.

Beton! Beton, beton!

Ez volt most a legfontosabb. Ez foglalkoztatta az építők egész, sokezres kollektíváját.

A betonról folyt a szó — arról, hogy mennyit betonozott a brigád egy műszakban —, amikor lementek a katlanba, és mikor visszatértek munka után. A betont hirdették harsogó jelszavak a hatalmas vörös táblákon. A betonról és a betonozók munkaversenyéről énekeltek csasztuskákat a klubok, kultúrtermek színpadán, s innen ezek a csasztuskák szétröppentek a katlanba. A gyors ütemű betonozásért szólítottak harcba a „Villám" röpcédulák, amelyeket a műhelyek és raktárak ajtajára, a büfé gyalulatlan deszkafalaira, sőt a betonozásra váró blokk zsaluléceire ragasztottak. A betonról vezércikkezett az építkezés újságja. A betonozás ütemét lassító okokról folytak késhegyre menő viták a tervmegbeszéléseken és munkásgyűléseken.

És a kollektívának e forrongó, lázasan szenvedélyes, makacs és kitartó munkáját hirdette és magyarázta az a jelszó, amelynek óriási, kétméteres betűi ott sorakoztak a katlant átívelő állványhídon: „Átadjuk a Bajkalszki Vízierőművet 195...-re!"

Kasevarov minden tapasztalatát, egész szervezői jártasságát latba vetette, hogy ez a jelszó szívükhöz hatoljon, vérükké váljon azoknak a százaknak és ezreknek, akiknek munkáján és tudásán, lelkesedésén és hazaszeretetén múlott e jelszó megvalósulása.

Kasevarov az első sorban küzdött minden köbméter betonért. És ez nagyon nehéz küzdelem volt számára.

Befejeződött az alap-blokk betonozása. Hamarosan áttérhetnek az erőmű-épület betonozásának bonyolult munkájára.

Ehhez a munkához kiváló minőségű betonra volt szükség.

És Kasevarov nem hitt e beton jó minőségében.

Nem hitt, és mégis lelkesítette — nem tudta nem lelkesíteni — az embereket: betonozzatok, betonozzatok, betonozzatok!

Kibírhatatlan volt már mindez. Mikor érkezik meg végre az a bizottság!

Rozsnov már visszaérkezése másnapján magához hívatta Okrugint, Bobrjakovot, Kovalt, és részletesen beszámolt róla, miként dőlt el a betonozás kérdése.

— Egyelőre tehát győzelmet arattunk — fejezte be szavait Rozsnov.

— Lehet, hogy pyrrhusi győzelmet — jegyezte meg Okrugin. — Még nem tudjuk, kit küldenek a nyakunkra.

— Sőt, a fejünkre — helyesbített Bobrjakov.

— Valószínűleg nem ússzuk meg Sapovalov nélkül — folytatta gondterhelten Okrugin.

— Miért nyugtalanítja ez magát? — kérdezte Rozsnov. — Még nem volt alkalmam találkozni Sapovalovval, de úgy hallottam, érti a dolgát. Ha pedig így van, akkor a dolgát tartja szem előtt, és nem az utasítást.

— Érti a dolgát — bólintott Okrugin —, ámde a beton fanatikusa. Ne adj isten, hogy valami hibára akadjon.

— A szülőapjának sem enged — tódította Bobrjakov. — A szemünk láttára dühöngeni kezd. Volt vele egy kellemes találkozásom.

Rozsnov nevetett.

— Azért van a csuka a tengerben, hogy a ponty ne szunyókáljon.

— Ezt a közmondást — vetette ellen Bobrjakov — nem a pontyok találták ki, hanem a csukák.

— Épp azért, nehogy pontyok legyünk — mondta Rozsnov —, kifogástalan minőségű betont kell előállítanunk. Ezért is kérettem magát, Pavel Petrovics. A betont állítsa egész laboratóriuma középpontjába. Mindent tartson szemmel. A kavicsbányától és cementraktártól egészen a blokk-betonozásig. A betongyárat szakadatlanul ellenőrizze. Oktassa ki a laboránsait, hogy magán és az úristenen kívül ne ismerjenek el senkit. Akadnak magánál ilyenek?

— Akadnak — felelte a laboratórium vezetője helyett Bobrjakov. — Egyet legalábbis ismerek.

— A cementpróbára gondol? — mosolygott Koval. — Igaza van, Rakityinára lehet számítani. A betongyárba fogom helyezni, Gruzgyev műszakjába. Ezt a fickót folyvást szemmel kell tartani.

— Nem csak őt — vetette ellen Bobrjakov. — Tudja, Kornyej Gavrilovics, amint megkaptuk a táviratát az első gépegységek beindításának határidejéről, Kasevarov szétkürtölte: „Adjatok betont!" — és úgy rákapcsolt, hogy alig ismerek az embereimre.

— Kasevarov? — kérdezte csodálkozva Rozsnov. — Ez derék. No és maguk, adminisztratív elvtársak, mit műveltek?

— Bevezettük a prémiumot minden olyan munkánál, amely a betongyártással és betonozással kapcsolatos — válaszolta Bobrjakov.

— Ez is derék. Helyeslem a maguk tevékenységét is, meg Kasevarovét is. De annál nehezebb a maga feladata, Koval elvtárs. Fellelkesítették az embereket, mindenki világosan látja, miért kell gyorsabban betonozni, ráadásul rubellel támogatják a lelkesedést — elkezdődött a roham. Ám roham közben hebehurgya rohammunka is akad. Úgyhogy nyissa ki a szemét, Pavel Petrovics! Hogy Sapovalovnak ne kelljen dühöngenie!

Másnap este, amikor Zsenya vacsorához terített, így szólt Szergejhez:

— Tisztelt uram és parancsolóm! Ha még szándékában áll találkozni velem, jöjjön haza időben a munkából. Nem érti? Megmagyarázom. Ma a harmadik műszakban fogok dolgozni.

— Ma? Egész éjjel?

— Persze, egész éjjel. És nemcsak ma, hanem egész héten. Aztán egy hetet második műszakban, majd elsőben és így tovább.

— Miért?

— Felelős posztot kaptam — közölte Zsenya, és beszámolt Szergejnek új beosztásáról.

— Nem nagy öröm egy ilyen kimaradós feleség — tréfált Szergej —, de mit lehet csinálni. A férj tehetetlen.

— Nézd csak, búnak ereszted a fejed — nevetett Zsenya, és az asztalra tette a serpenyőt a tojásrántottával —, pedig valójában

majd kiugrasz a bőrödből. Azt mondják, minden férj az agglegényélet után sóhajtozik. Mit nevetsz?...

De Szergej ekkor elkapta a pongyolájánál fogva, és magához ölelte. És a vacsora egy időre félbeszakadt.

Amikor Koval betongyári munkára osztotta be a laboránsait, alaposan elmagyarázta tennivalójukat. Maga vezette végig őket a gyáron, hogy megismertesse őket munkahelyükkel, és gyakorlati tanácsokat adjon.

A hajóhágcsóhoz hasonló, meredek, keskeny vaslétrán felmentek a gyár felső emeletére. A mindenre figyelő Zsenya megszámolta, hogy kilenc lépcsőszakaszon haladtak fel és minden szakasznak tizenkét lépcsőfoka volt.

Félhomály és fülledt levegő fogadta őket. A mennyezet alatt vastag csövek húzódtak. A csőkarimákból sugárban ömlött a szürke cementpor, s vastag rétegekben rakódott a padlóra és az ablakokra. A három jókora lámpa, amely szintén portól szürkéllett, alig világította be a helyiséget. A falbavágott nagy, négyzet alakú nyílásból széles szállítószalag futott ki, púpozva homokkal kevert kaviccsal. A szállítószalag egy óriási, négyszögletes medence — a bunker — fölött megszakadt, a bunkerbe hulló kavics egy pillanatra sem szűnő, fülsiketítő robajjal töltötte meg a helyiséget.

— Az első ellenőrző hely — mondta Pavel Petrovics, és megállt a szállítószalag mellett. — Szabályos időközönként, háromszor egy műszakban vegyenek próbát a keverékből, és küldjék el a laboratóriumba. Hogyha iszap-, agyag- vagy földszennyeződést észlelnek, azonnal állíttassák le a szalagot, és értesítsenek engem, éjszaka pedig az ügyeletes diszpécsert. Világos? És most menjünk a munkahelyére.

A lépcsőn egy emelettel lejjebb ereszkedtek, az adagolóba. Több sorban fémhengerek húzódtak egyik faltól a másikig: ezek voltak az „adagolók".

— A gyár szíve — mondta Pavel Petrovics. Egy alacsony, zömök leányra mutatott, aki kék kezeslábasban állt a vezérlőasztal

mellett, és hozzátette. — Ez a kislány pedig, ha megengednek egy ilyen régimódi kifejezést: a gyár lelke.

A vezérlőasztal kisebb komódra emlékeztetett. Acélszínűre festett, kissé ferde tetején néhány fekete és piros nyomógomb fénylett. Az asztal előtt négy önműködő mérleg állt. A keréknagyságú, óriási számlapokon csillogó rézmutatók ugráltak.

Zsenya a lány háta mögött állt, és figyelmesen követte minden mozdulatát.

A lány megnyomott egy gombot. Tompa robajjal hullott az adagolóba a kavics. A mutató jobbra kilengett, és megállt egy számon. Még egy gombnyomás, újabb kilengés, mire sűrített levegő sistergése hallatszott a csövekben, és az adagoló magába szívta a lemért cementmennyiséget.

Aztán — engedelmeskedve a kék kezeslábasban dolgozó lánynak, aki erős munkáskezének rövidke ujjaival ügyesen és pontosan játszott a fekete és vörös gombos klaviatúrán — mindaz, aminek eggyé válva betonná kellett lennie: a kavics, a cement és a víz nagy robajjal alázuhant a betonkeverő öntöttvas méhébe.

Zöld lámpácska gyulladt ki a vezérlőasztalon, és ezzel egy időben alulról, a padló alól felhangzott a működő gép csikorgása, zúgása.

Koval bevezette laboránsait egy piciny helyiségbe, amely az adagoló sarkából volt elkerítve. A helyiségnek nem volt ablaka. A magasban függő lámpácska bágyadt fényt vetett a festetlen asztal tintafoltos lapjára, a két székre és a cementportól szürkéllő deszkafalakra.

— Ez aztán dolgozószoba! — rikkantotta az egyik lány.

— Úgy van! — helyeselt Koval. — Csak azért, hogy ne üldögéljenek benne, hanem minél többet járják a munkahelyeket.

Az asztal fölé vert szögre hosszúkás papírszeletek voltak rászúrva. Pavel Petrovics levett egyet.

— Ez a körzetek igénylése — magyarázta. — Rajta van a körzet által kért beton mennyisége, és ami a fő: minősége. Amíg nem tanulják meg, hogy kellő pontossággal szemre megállapítsák a beton roskadását, minden alkalommal vegyenek próbát. Első időben különös gondot fordítsanak erre, hogy a műszakfőnökök, ada-

golók és a betonkeverők egyszeriben megérezzék a maguk jógazda-szemét. És ami a legfontosabb: mielőbb barátkozzanak meg a betonnal, hogy megérezzék az ízét és szagát!

Amikor Zsenya először ment szolgálatba, igyekezett felidézni a laboratórium vezetőjének minden szavát.

Nemhiába küldték Gruzgyev műszakjába.

Gruzgyev összehunyorította cigányszemét, tetőtől talpig végigmérte Zsenyát, megrázta göndör üstökét, és így szólt:

— Üdv a főnökségnek!

És Zsenya tüstént megértette, miért menekült a laboratóriumban valamennyi lány Gruznyev műszakjából.

Egyébként igen udvariasan, sőt barátságosan fogadta Zsenyát. Maga kísérte fel az adagolóba. Amikor Gruzgyev előreengedte Zsenyát a meredek vaslétrán, gondosan figyelmeztette:

— Jól fogódzkodjék a korlátba. Könnyen leeshet az ember.

Zsenya első ügyelete sikeresen és a legnagyobb nyugalomban telt el. Mindjárt látta, hogy rend van Gruzgyev műszakjában. Nem üldögélt az irodában, mindig a munkásai között volt. Zsenya csodálta fürgeségét. Az imént kinézett az adagoló ablakán, lent, egy betonszállító teherautó mellett látta Gruzgyevet, amint épp lekapta tíz körméről valamiért a sofőrt. A következő percben már az adagolónőt szidta, amiért a második keverőben „rideg a beton". És amikor Zsenya kiment az adagolóból a lépcsőpihenőre, látta, amint Gruzgyev, kettesével véve a lépcsőfokokat, lerohant a bunkerhelyiségből.

A betonroskadást volt legnehezebb megállapítani.

Zsenya még nem tanulta meg, hogyan kell gyorsan elvégezni ezt a voltaképpen igen egyszerű műveletet, és a várakozó sofőrök, akiktől a munkaidő drága perceit rabolta el, morogtak.

Zsenya, noha belül bántotta emiatt a lelkiismeret, nem zavartatta magát, és iparkodott leplezni zavarát.

— Így is látni, hogy elsőrendű beton. Akár a tészta, kalácsot lehetne fonni belőle — mondták kissé gúnyosan mosolyogva a sofőrök.

— Majd ha ellenőrizzük, meglátjuk — felelte Zsenya szigorúan, és szidta önmagát, mint a bokrot.

Hisz milyen semmiség, mégis mennyi időt elrabol. El kellett volna jönni nappal, gyakorolni. A műszakfőnök helyében már elkergetett volna egy ilyen piszmogó munkást. Ez a Gruzgyev, akit mindennek elmondtak, valójában roppant türelmes, rendes embernek látszik.

Zsenya kiválasztott egy sík helyet, leállította a földre a roskadásmérő kúpot (így nevezték azt a mintegy félméteres, csonkakúp alakú, tető és alj nélküli fémedényt). Ezután a kúpot meg kellett tölteni betonnal. A jókora merítőkanállal Zsenya betont mert ki a teherautóból, és megtöltötte a kúpot. Csakhogy a nyúlós, sűrű beton fennakadt a keskeny nyílásban. Zsenya idegeskedett, kapkodott, és a massza egy része lehullott a kúp mellé. Végre mégis megtelt. Zsenya egy vaspálcával ledöngölte a betont, hogy teljesen kitöltse az edényt, aztán a formát levette, és a kúp alakúra formált beton néhány centiméterrel leülepedett.

Ezt nevezték roskadásnak.

— Ej, kislány, hisz megmondták neked, hogy a beton megfelel az előírásnak — jegyezte meg szemrehányóan egy sofőr.

— Nagyszerű, ha megfelel. Indulhat — felelte Zsenya.

Zsenya a műszak utolsó percéig éberen figyelte a munka menetét. Gruzgyev nyilván résen volt, vagy különben is ilyen példás rend uralkodott a műszakjában.

Zsenya nem tapasztalt semmiféle szabálytalanságot.

Harmadik fejezet

Reggel Szergej a betongyár közelében várt Zsenyára.

— Minek örülsz? — kérdezte Zsenya tettetett szigorúsággal, látva férje mosolyát.

— Pompásan festesz. Most igazán építőhöz hasonlítasz. Tüstént látni, itt az anyagi javak előállítója jön, és nem valami tintanyaló.

— Nem megy, hanem vánszorog — mondta gyengéd mosollyal Zsenya, és Szergej vállára hajtotta fejét.

— Zsenyka! Nagyon elfáradtál? — kérdezte nyugtalanul Szergej. — Hazakísérlek.

— Még mit nem! — mosolygott Zsenya. — Az anyagi javak előállítója maga is elbaktat az ágyáig.

Szergej gyengéden megfogta a könyökét.

— Menj, aludni! Ma igyekszem időben hazajönni.

Amikor már néhány lépésnyire elment, Zsenya utánakiáltott:

— Szerjozsa! Ebédelj ma, galambocskám, az étkezőben. Nincs kedvem ebéddel vesződni.

— Aludjál csak. Neked is viszek ebédet.

Zsenya második ügyelete mindjárt bajjal kezdődött.

Elromlott valami a cementvezetékben. Nem jött a cement. Az adagolónő odahívta a műszakfőnököt.

— Mit csináltál már megint? — kiáltotta gorombán Gruzgyev, amikor odaért.

— Én nem tehetek róla, hogy nem jön a cement.

— Ó, hogy az a... — szitkozódott Gruzgyev, és felkapta a telefonkagylót. — Cementraktár?... Mi történt veletek?... Elaludtatok?... Miért nem küldtök a cementet?!... Tönkreteszitek a műszakot! Ma három blokkot nyitottak. Hatszáz köbméter az igénylés. Három perc múlva legyen cement!... Majd adok én neked két órát!... Tökfilkók! — Lecsapta a kagylót. — Hebehurgyáskodnak!...

— Toszja — fordult hirtelen az adagolólányhoz. — Kapcsolj át a második vezetékre. Szívass cementet a tartalékbunkerből!

Ha Toszja tekintete nem rebben meg ijedten, és nem fogja el pillanatnyi zavar, Zsenya bizonyára nem is sejti meg, miről van szó.

Toszja azonban habozott, mire Gruzgyev dühösen ráripakodott:

— Mit mondtam!

Toszja sietve a kapcsolóhoz lépett.

— Várjon, Toszja — állította meg Zsenya. Már értette, mi rejlik a dolog mögött. — Milyen minőségű cement van a tartalékbunkerben? — kérdezte Gruzgyevtől.

— Kitűnő cement! — kiáltotta oda félvállról a műszakfőnök.

— Azt kérdem, milyen minőségű.

Gruzgyev visszaperdült, és kissé összeráncolva homlokát, mereven nézett Zsenyára.

— Négyszázas! Beéri ennyivel?

— Nem! Nem érem be! — vágott vissza ugyanolyan élesen Zsenya. — Nincs joga különleges cementet közönséges blokkra pazarolni.

— Tudom, mihez van jogom.

— Rosszul tudja. Megtiltom, hogy ilyen cementet szívasson.

— Megvagyok én... okosok nélkül — szűrte a foga között Gruzgyev.

— Ne merjen a tartalékbunkerből szívatni — fordult Zsenya szigorúan Toszjához.

— Szívass! — kiáltotta a műszakfőnök.

Toszja összerezzent, és a kapcsolókar felé nyúlt.

Zsenya felkapta a telefonkagylót.

— A betongyár főnökének lakását kérem.

Gruzgyev fogcsikorgatva intett Toszjának.

Toszja arrább ment a kapcsolókartól.

— Jól a nyakunkra ültették magát! — mondta Gruzgyev, és kirohant az adagolóhelyiségből.

Néhány perc csendben telt el.

Zsenya hallgatta, mint huny ki a gyár élete. Egymás után álltak le a betonkeverők. És már úgy tűnt, hogy a konok csend a keskeny lépcsőn felkúszik az adagolóba. Csupán felülről, a bunkercsoporttól hallatszott a szállítószalag zúgása.

Csakhamar az is elhallgatott.

— Mondja, Toszja, ő mindig ilyen? — kérdezte Zsenya.

— Persze, hogy mindig — felelte kihívóan Toszja. — Félti a tervet!

Zsenya csodálkozva vette észre, hogy könny csillog a lány szemében.

— Mit néz? Igazat beszélek. Gruzgyev egy pillanatig sem pihen, de mással sem elnéző. Ha mindenki így dolgozna... De leállítani a munkát, az a legkönnyebb.

Zsenya odament a lányhoz, és a vállára tette a kezét.

— Miért van olyan rossz véleménye rólam, Toszja? Régóta dolgozik az építkezésen?

— Majdnem egy éve.

— Emlékszik Galja Kovalenko temetésére?

— Hallottâm róla.

— A legjobb barátnőm volt, Toszja. Itt halt meg. A betongyárat építették. Ezt a gyárat, amelyben most dolgozunk.

Zsenya átölelte a lányt, és az ablakhoz vezette.

— Látja, ott épp lerakodik egy nagy „MAZ" kocsi. A bunkerba szórja a kavicsot. Mögötte meg, látja, egy nyitott ajtó. Ez a tizenhármas folyosó bejárata. Ott, a tizenhármas folyosóban pusztult el Galja Kovalenko és Vaszilisza Galkina. Tudja, Toszja, miért pusztultak el?

— Beomlás?

— Igen. Beomlás... Azért haltak meg, mert azok az emberek, akik a munkát irányították, csupán a tervteljesítésre gondoltak. Ha törik, ha szakad, teljesíteni akarták. Bizonyára ők is féltették a tervet... És lám, Galja és Vaszenka az életével fizetett érte.

Gruzgyev bizonyára egész dühét nyilván az elromlott szivattyún töltötte ki. Egy óra sem telt bele, máris jött a cement. És a gyár emeletei újra megteltek százféle zajjal.

Csattogni kezdett odafent a szállítószalag. Áradatként zúdult le a kavics, a víz és a cement. Csörömpöltek a falánk betonkeverők.

Súlyos betonmassza csapott fel a bunkerból, és lefröcskölte Zsenyát. Zsenya tüstént észrevette, hogy a beton szokatlanul híg: nem púposodott fel a teherautóban, hanem szürke tócsaként szétterült a kocsiszekrény egész alján.

— Várjon! — kiáltotta Zsenya a sofőrnek.

A sofőr azonban vagy nem hallotta meg, vagy nem volt kedve késlekedni, nekiiramodott a kocsival.

— Hát ez meg micsoda dolog! — méltatlankodott Zsenya, és odaszaladt a betonkeverőhöz.

— Miért ad ki ilyen híg betont? — támadt a gépkezelőre, egy

aprótermetű, sovány asszonyra, aki a hátán összecsomózott szürke kendőbe volt bugyolálva.

— Hozzáloccsantottam még egy vödör vizet — nevetett az asszony, és Zsenya, belátva, hogy melléfogott, az adagolóba rohant.

— Telefonáltak a negyedik körzetből — válaszolt nyugodtan az adagolónő. — Azt mondták, nagyon rideg a beton. Ezért több vizet tettem hozzá.

— Hogyan változtathatta meg nélkülem az összetételt?

— Majd még szaladgálok maga után. Tudja jól, hol a helye.

— Ej, Toszja, de rossz vagy — korholta Zsenya. — Magad is láthatod, még nem szoktam bele a munkába, új vagyok itt. Segíthetnél... Egyébként csak annyi vizet adagolj, amennyi az előírás, egy grammal se többet. Én meg máris szaladok a körzetbe.

— Nem kell szaladnia! — kiáltott utána Toszja. — Kérdezze meg a sofőröket, melyikük fuvaroz a négyeshez, és üljön be mellé. Elviszi.

Zsenya így is tett.

A sofőr nem volt a lassú vezetés híve, és a mellette ülő Zsenya ide-oda dülöngélt.

— Kapaszkodjon, mert még púpot kap a fejére — figyelmeztette a sofőr.

Zsenya hálásan megfogadta tanácsát.

Éppen célhoz is értek. Az autó lassított, és lefelé görbült a katlan oldalába vágott úton.

A katlant csaknem nappali fény árasztotta el. Vakítóan világítottak az áthidalásokra és a katlan felett ívelő fémállványzatra szerelt fényszórók. Az éjszaka sötétjét keresztülszelő fénysugarak kéknek látszottak. Teherautók cikáztak, emberek nyüzsögtek, emelődaruk hosszú, rácsos karjai forogtak.

Zsenya sajnálta, hogy nem gyalogosan jött. Most elálldogálhatna itt, az éjkék színű katlan felett.

„Majd visszafelé" — vigasztalta magát.

— Hol a brigádvezető? — kérdezte attól a lánytól, aki átvette a betont.

— A blokkban — felelte a lány. — Ott a létra — mutatta a lapáttal.

Zsenya lement a blokk falához támasztott falétrán.

Nedves homok, cement- és izzadságszag terjengett a blokkban. A blokk tetőzetén függő néhány nagy lámpa világította meg a munkásokat. A betonozónők valamennyien gumicsizmát és sötétszínű buggyos nadrágot viseltek. Trikóik és ujjatlan blúzaik viszont a legváltozatosabb színekben tarkálltak: voltak narancssárgák és kékek, pirosak és zöldek.

Könnyed, megszokott mozdulatokkal dobálták lapát lapát után a betont, és elengyengették a blokk egész területén. Csupasz karjukon és vállukon verejték csillogott. Néhány leány vibrátorral dolgozott, amelyek morajló zúgása elnyomta, elnyelte a lapátok csattogását és a lehulló beton robaját.

— Itt van a brigádvezető? — kérdezte Zsenya.

Az a lány, aki a létra mellett dolgozott a vibrátorral, felemelte fejét, és Zsenya ráismert Masa Kruglovára.

— Ánya! — kiáltotta Masa. — Téged keresnek.

Zsenya csodálkozott, mert emlékezett rá, hogy Masa Kruglova is, meg Ánya is a vidám Ljuba brigádjában dolgozott.

— A brigádvezetőt keresem, Masa. Ljuba Glizinát.

— Ljuba Glizina nappali műszakban dolgozik — magyarázta meg Masa. — Ánya a helyettese.

„Derék lány ez az Ányka!" — gondolta Zsenya, megfeledkezve róla, hogy pörölni akar a brigádvezetővel.

Ánya a blokk valamelyik távoli sarkából bukkant elő.

— Hát téged milyen szél hozott ide? — kiáltotta.

— Várj csak az örvendezéssel! — szakította félbe Zsenya. — Veszekedni fogok veled;

— Veszekedni! — Ánya hevesen megrázta a vörös fejkendő alól előbukkanó göndörszőke fürtjeit. — No, rajta.

De Zsenya meg tudta őrizni szigorú komolyságát.

— Te hívtad fel a betongyárat?

— No és? — kérdezte kihívóan Ánya.

— Tudod, mit jelent a beton minősége?

— Nálad is jobban!

— Ánya, nem szégyelled magad! Mint brigádvezetővel beszélgetek veled.

Ánya persze nagyon jól tudta, hogy nincs igaza, de nem volt szokása visszavonulni.

— Csak ez hiányzott, hogy te is parancsolgass! — vágta oda paprikásan. — Ha szívügyed a beton minősége, fogj lapátot vagy vibrátort, és menj neki! Nagyon elszaporodtak már a magadfajta parancsolgatók. Moszkváig érnének, ha egymás mellé állnának! Pedig kevesebb több lenne.

Ánya szerencséjére Zsenya megfontolt volt, és ami a legfontosabb: nem volt érzékeny. Észrevette a nedvesen sötétlő foltokat Ánya trikóján, a homlokához meg a halántékához tapadó verejtékes fürtöket, és megsajnálta barátnőjét. És ahelyett, hogy ingerülten válaszolt volna Ánya nyelvelésére, fejét ingatva nyugodtan így szólt:

— Látom, ma ballábbal keltél fel. Nem fogok vitatkozni veled. De figyelmeztetlek. Ha még egyszer önkényeskedsz, jelentem a körzetvezetőnek. Viszontlátásra. Később megint idenézek, ha majd lehiggadtál egy kicsit.

A katlanból visszatérve, Zsenya bejárta a gyár mindegyik emeletét. Aztán lement, és próbát vett a kúppal.

Az a sofőr, akivel tegnap vitatkozott, megismerte, és kedélyesen felnevetett:

— Ej, te kis hörcsög, megint a mi műszakunkba kerültél.

De Zsenya ma nem haragudott meg rá. Elsősorban azért, mert elégedett volt önmagával. Az egész próbát röpke két perc alatt megcsinálta.

— Indulhat — mondta a sofőrnek, aki épp rágyújtani készült, és komótosan sodorgatta ujjai között a kemény cigarettát.

— Ez igen! — rikkantotta vidáman a sofőr, sietve rágyújtott és odament a teherautójához.

— Várjál, testvér! — kiáltotta valaki. — Adj egy kis tüzet!

Zsenya az ismerős hang irányába fordult. Kuzma Szemjorkin kászálódott lefelé a nagy „MAZ" fülkéjéből.

Amikor megismerte Zsenyát, odasietett hozzá és üdvözölte.

— Gyújts rá már! — kiáltotta türelmetlenül a sofőr, kidugva fejét az ablakon.

Kuzma rágyújtott és visszament Zsenyához.

— Hogy cseppentél ide, Kuzma? Azt hittem, hogy a duzzasztógáton dolgozol.

— Második hete kavicsot hordok ide. És maga hogy kerül ide?

— Szintén az építkezésen dolgozom.

— Hogyhogy Szergej nem mentette meg az éjszakai műszaktól?

— Mondom, hogy én is az építkezésen dolgozom.

— Értem. Maga mindig önálló volt.

Zsenya szomorúságfélét hallott Kuzma hangjában, és igyekezett másra terelni a beszélgetést.

— Mi csak beszélgetünk, közben nem marad kavics nélkül a gyár?

— Megtelt a bunker — nyugtatta meg Kuzma. — Telehordtuk, amíg itt a cementtel bajlódtak.

— Még nem is gratuláltam — kapott észbe Zsenya.

— Nincs is miért.

— Nincs miért! Hát ki kapott miniszteri jutalmat?

Kuzma legyintett.

— Kell is az nekem!

— Büszke lettél, Kuzma.

— Miért lennék büszke? Őszintén mondom. Minek nekem pénz? Így is van elég. Egy embernek nem sok kell. Talán borra költsem? De már arról is leszokom.

— Ez derék — mondta gépiesen Zsenya.

Kuzmának elborult az arca.

— Persze, hogy derék! Úgy élek, mint egy szerzetes...

És ekkor Zsenya meggondolatlanul így szólt:

— Kár, hogy nem tartottál velünk a múlt vasárnap a tajgába... Ánya csak miattad jött el.

Kuzma eldobta a cigarettát, és gondosan eltaposta.

— Mire való ez, Jevgenyija Mihajlovna, kutyából nem lesz szalonna.

És súlyos léptekkel odament a „MAZ"-hoz. A hatalmas teherautó nehézkesen megindult, és nagyokat zökkenve az út gödreiben, eltűnt a sötétben.

Arkagyij Kulesov zilálton és boldogan rohant be az exkavátorfülkébe. Szeme örömtől fénylett. Az egész műszak egy pillanat alatt körülvette. Zvjagin is odaszaladt a vezérlőasztaltól.

— No, hadd halljuk, fiú vagy lány?

Arkagyij fáradtan elmosolyodott.

— Minden rendben... Élnek.

— No, te csudabogár — mosolyodott el Zvjagin is. — Aztán mért haltak volna meg? Mondtuk neked, hogy ne hallgass az orvosokra, hiszen csak azon jár az eszük, hogy megijesszék az embert. A te Klavád egészséges teremtés, no meg vidám kedvű is. Miért estél pánikba? No de most már bökd ki: fiú vagy lány?

— Fiú is, meg lány is! — felelte büszkén Arkagyij. — Épp most hívtam fel a kórházat.

— Akkor meg mért kujtorogsz itt? — támadt rá Zvjagin. — Tüstént menj a kórházba, és gratulálj a feleségednek!

— De négykor kezdődik a műszakom — vetette ellen tétován Arkagyij.

— Azt mi is tudjuk! No, gyerünk, szaporán a kórházba. Nem áll meg az exkavátor. Elcseréled Szemjonnal a műszakodat. Menj már, menj! De nehogy elfelejts virágot vinni az asszonynak! Te Kesa, menj csak te is vele. Két csokrot vigyetek: egyet a férj, egyet meg a brigád nevében. Segíts neki virágot választani, mert örömében még egy seprővel állít be a feleségéhez.

— Nyugodjék meg, parancsnok elvtárs — válaszolta Kesa. — Minőségi csokrok lesznek.

Kesa kézen fogta Arkagyijt, mint egy kisgyereket, és magával vitte.

Zvjaginnak mindössze két órán át kellett helyettesítenie Kulesovot. Amikor Szemjon megtudta, hogy Zvjagin szolgálatban maradt Arkagyij helyett, nyomban az exkavátorhoz sietett, hogy felváltsa társát.

— Családos embernek drágább az ideje — háritotta el Zvjagin tiltakozását. — Ha meg elfáradnék, korábban idehívom Kolja Permjakovot.

De Zvjagin — a Kulesov-család életében bekövetkezett nagy fontosságú esemény miatt — mégiscsak a szokásosnál később érkezett haza a munkából.

Otthon türelmetlenül várták. Az asztal meg volt terítve, de a családfő nélkül nem ültek ebédhez.

— És ha estig nem jövök haza, akkor addig kopogott volna a szemetek az éhségtől?

— Ne pörölj, apa — szólt rá Nasztaszja Petrovna. — Így parancsolta a családfő-helyettes. Ajándékot hozott nekünk.

Zvjagin csak akkor fordult a fia felé, aki félrehúzódva hallgatott. Kolja nyilván arra várt, hogy apja levegye a munkaruháját, megmosakodjék és elfoglalja a családfő helyét az asztalnál. Szigorú arcán enyhe zavar tükröződött.

Néhány perc múltán Zvjagin — megmosakodva, megfésülködve, vörös trikóingben, amely megfiatalította férfias vonású, napbarnította arcát — már ott ült az asztalnál.

Kolja odament az apjához, és letett elébe egy kis barna könyvecskét.

„Tanúsítvány. — Zvjagin Nyikolaj Nyikolajevicsot a minősítő bizottság határozata alapján ötödik kategóriájú villanyhegesztővé nyilvánítjuk."

Zvjagin a fiára nézett: tekintetük találkozott. Az apa arca kissé megremegett. Felállt, fia vállára tette kezét, büszkén körülnézett, és így szólt:

— Köszönöm, fiú! Örömet szereztél szüleidnek!

— Istenem, add, hogy a többiből is ember legyen— suttogta az anya, és titkon könnyet törölve ki a szeméből, kisietett a konyhába.

Nasztaszja Petrovna egy fazék ínycsiklandozó illatú káposztalevest tett az asztalra, és mert a tányérokba.

— Ezt is Nyikolaj hozta — mondta aztán, és egy palack portóit állított az asztalra. — Ma kapta meg az első fizetését. Négyszázhúsz rubelt.

— Ennyi pénzből valami erősebbet is hozhattál volna — nevetett az apa.

— Csak tanítsd, tanítsd! — fenyegette meg Nasztaszja Petrovna.

— Neki még korai az erőset szopogatni. De egy kupica édeset magam is megiszom veletek.

Zvjagin megtöltötte a pohárkákat.

— Az elsőt a munkásosztály legújabb tagjára! — Koccintott a fiával. — Álld meg a helyed, Nyikolaj! Most már ketten felelünk a Zvjagin névért. Eztán is csak jót mondjanak róla.

Lassan kiitta a pohárkát, szokásból bekapott egy falat kenyeret, és folytatta:

— Te könnyen jutottál szakmához. Jómagam, mielőtt exkavátorra ültem, két évig túrtam a földet. Megesik, hogy amit könnyen elér az ember, nem becsüli sokra. Ezért, ifjú emberek, ne feledjétek, hogy a ti terhetek egy részét mi vettük a vállunkra. Így tehát nektek többet adott az élet. Ha pedig többet adott, akkor többet is követel.

— Úgy telebeszéled szegény gyerek fejét, hogy elfelejt ebédelni — szólt közbe Nasztaszja Petrovna.

Kolja csakugyan ímmel-ámmal evett. Apja szavai találkoztak saját gondolataival. Maga is büszke volt rá, hogy szinte megelőzte korát, és már életének tizenhetedik esztendejében egy sorba került a felnőtt emberekkel, szakmája van... Méghozzá milyen szakmája!

— Fel a fejjel, fiú! — mondta Nyikolaj Mitrofanovics. — Nagy dolog a kezdet. Jól indultál. Most már csak menj egyenesen, és le ne térj a jó útról!

Nyikolaj Mitrofanovics kívánsága, hogy jót halljon a Zvjagin-családról, már másnap teljesült.

Az ebédszünet végén Kolja bement a műhelybe, hogy a katlanszerelővel elektródákat írasson ki magának.

A mogorva, gondterhelt szerelő először rátámadt:

— Nem győzöm magát elektródával.

— Normára adták — tiltakozott Kolja.

— Ezekkel mind a két csatlakozást meg kellett volna hegesztened.

— Mindkettőt meghegesztettem.

— Valahogy nagyon gyorsan ment — csóválta fejét bizalmatlanul a szerelő. — Kiküldöm a brigádvezetőt, hogy ellenőrizze a munkáját.

Kravcsuk, aki a sarokban ült, és csak üggyel-bajjal préselte be nagy testét az asztal és az iroda fala közé, megismerte Zvjagint.

— Hogy megy a munka, újdonsült hegesztő?

— Tűrhetően — felelte Kolja.

— Milyen minősítést kaptál?

— Ötös kategóriát.

— Ez derék — dicsérte meg Kravcsuk —, az ötös kategória, az már igazi hegesztő. — Hogy dolgozik? — kérdezte a szerelőt, aki az asztalra hajolva írta a kiutalást.

— Nálam mindenki jól dolgozik — dörmögte a másik. Nem szeretett rosszat mondani a munkásairól.

— Szóval az apjára ütött — jegyezte meg Kravcsuk. — Derék dolog. Csak iparkodj, Nyikolaj, a villanyhegesztő fontos ember az építkezésen.

— És mi lenne, ha mégis meghegesztenénk azt a csövet? — szólalt meg az ablaknál erős kaukázusi tájszólással egy napbarnított arcú, sötéthajú, szikár ember, nyilván a félbemaradt beszélgetést folytatva. — Nem látok egyéb megoldást.

Koljának eszébe jutott, hogy ez Manyikjan, a levezető csatorna főnöke, és sejtette, hogy megsérült valami a szivattyútelepeken, erről folyik a szó.

— Ha kiássuk, majd kiderül — mondta Kravcsuk. — Lehet, hogy egyszerűbb lesz az egészet kicserélni.

Manyikjan a fejét rázta.

— Sokáig tart. Ez azt jelenti, hogy a balparti szivattyútelepet napokra ki kell kapcsolnunk. Sőt, még hosszabb időre. Eláraszt-juk vízzel a betonozásra előkészített blokkokat. Félbe szakítjuk a betonozást. Rozsnov nem fog beleegyezni.

— A cső nem kérdezte Rozsnovot. Megrepedt — felelte Kravcsuk.

— Meg kell hegeszteni — ismételte makacsul Manyikjan.

— Jómagam nem mászhatok bele a csőbe, nem engedi a tér-

fogatom — mosolygott Kravcsuk —, másokat belekergetni meg kockázatos dolog.

Kolja már kifelé tartott az irodából, amikor Manyikjan azt mondta:

— Miért kéne belekergetni? Akad önként vállalkozó...

Az iménti beszélgetés szüntelenül ott motoszkált Kolja fejében.

A levezető csatorna főnöke azt mondta: „A balparti szivattyútelepet ki kell kapcsolnunk." Tehát valahol a balparton van üzemzavar. Méghozzá komoly üzemzavar.

A betonozást nem lehet félbeszakítani. Ezt minden munkás tudja az építkezésen. Most még csak a főépület alapozását betonozzák. És ahhoz, hogy elzárják az Angarát és átbocsáthassák vizét az erőmű épületén, az épületet huszonöt-harminc méter magasra kell felépíteni.

Kolja részt vett azon a gyűlésen, amelyen a katlanfőnök ismertette a betonozás tervét. Jól emlékezetébe vésődött ez a gyűlés, mert akkor látta először az erőmű tervrajzait, és megértette, milyen óriási és bonyolult létesítmény. És ott, azon a gyűlésen Fjodor Fjodorovics megmagyarázta, hogy csupán akkor fejezhetik be a betonozási munkákat jövő tavaszra — amikor új útjára kell bocsátani az Angarát —, ha minden műszakban, mindennap, minden hónapban pontosan teljesítik a betonozás ütemtervét.

Már most is az Angara elzárásáról folyt a szó mindenütt. Erről tartottak előadásokat az építőkörzetekben, a klubokban, társalgókban és közvetlenül a munkahelyeken munka után. Régi erőműépítők: Fjodor Fjodorovics, a duzzasztógát főnöke, Ogurcov, az építkezés főmérnöke és mások a Volhov, a Szvir és Dnyeper igába törésének tapasztalatairól beszéltek az ifjúságnak. Néhány nappal azelőtt több napon át dokumentumfilmeket mutattak be arról, hogyan zárták el a Dont a Cimljanszki Erőműnél és a Dnyepert a Kahovkai Erőműnél.

Mindenki, aki látta ezeket a filmeket — és úgyszólván valamennyi építő megnézte — ráébredt, hogy a heves sodrású, dúsvizű Angarát megzabolázni rendkívüli feladat. És az emberek feszült izgalommal, türelmetlenül várták a felavatás napját.

A műhelyben váltott szavakból, beszélgetésekből kiderült, hogy hosszabb kényszerszünet veszélye fenyegeti a betonozás munkáját. De azt mondták, hogy meg lehet hegeszteni a csövet. No nem, ezt csak a levezető csatorna főnöke állította. Jeliszej Karpovics, úgy látszik, másként vélekedett. Bár azt mondta: „Jómagam nem mászhatok bele a csőbe..." Persze, hol találna olyan csövet, amelyikbe belefér... De mondjuk, ha mégis megtehetné, vajon belemászna?... De hiszen Manyikjan is mondta: „Akad önkéntes vállalkozó..."

Kolja kapott a raktárban egy köteg elektródát. Nagy kedve támadt, hogy átmenjen a balpartra, és tulajdon szemével győződjön meg róla, mi történt. Csakhogy a brigádvezető vár rá. Legjobb lesz odavinni az elektródákat, és elkérezkedni tőle. Biztosan elengedi néhány percre.

A brigádvezető azonban nem volt a szerelvény-telepen. A gépész elhívta a balparti szivattyútelepre. Kolja letette az elektródákat, és útnak indult ugyanoda.

Kravcsuk, Manyikjan, a katlan gépésze meg vagy tíz lakatos és villanyhegesztő már ott volt az üzemzavar színhelyén. A brigádvezetőt is ott találta, de annak kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy beszédbe elegyedjen vele.

A cső vége úgy meredt elő a kavicshalomból, mint egy mozsárágyú. Üblös torkát a zárógát mögött hömpölygő folyó felé fordította. Eddig szüntelenül zuhogott belőle a vízáradat, most azonban borzongató feketén, üresen tátongott.

Kolja tudta, mit jelent ez. A szivattyúk állnak, és már nyomul a víz a betonozásra váró blokkok felé...

— Mindenekelőtt meg kell állapítani az üzemzavar helyét — mondta Kravcsuk.

— Lámpa van? — kérdezte Manyikjan.

— Kintről nem lehet megállapítani.

— Miért kintről? Be lehet mászni a csőbe.

— Ki mászik be oda?

— Például én.

— Maga talán be is fér — bólintott Kravcsuk, végignézve Manyikjan cingár alakján.

Kravcsuk belesüllyesztette kezét vitorlavászon-zubbonya zsebébe, és elemlámpát vett elő.

Manyikjan levette kék színű bekecsét, és ledobta a kavicshalomra.

— Kár volt levetnie — mondta Kravcsuk. — Lehorzsolja a könyökét.

— Igaz — felelte Manyikjan.

Felhúzta a bekecsét, és átvette a lámpát.

— Ne siessen — figyelmeztette Kravcsuk. — Az a fontos, hogy megállapítsuk, milyen távolságra van a repedés.

— Meg is állapítom.

— Szemmértékkel? Nem fog menni. Kötél kell hozzá.

Manyikjan kezébe fogta a villanydrót végét, és odament a csőhöz.

— Így nem lesz jó — figyelmeztette Kravcsuk. — A lábára kösse a drótot. Bármi előfordulhat. A cső lejt. Széngáz is felgyűlhetett benne. Ha úgy adódik, a dróttal kihúzhatjuk.

Manyikjan jobb lábára boka felett rákötözték a drótot. Két munkás felsegítette a férfit, és Manyikjan eltűnt a cső torkában.

— Megtöltöttük az ágyút — szólalt meg a gépész.

De senki sem mosolyodott el, és Kolja rosszallóan nézett rá.

Néhány percig mindannyian szótlanul bámulták, amint a drót egyet-egyet rándulva, csúszott be a cső torkába. Végre tompa hang hallatszott. Manyikjan kiáltott valamit.

— Nem értem! Mondd lassabban! — harsogta a csőbe Kravcsuk.

Ismét érthetetlen válasz érkezett.

— Megtaláltad? — kiabálta Kravcsuk.

— A-a-a — hallatszott a csőből.

— Jelöld meg! — mondta Kravcsuk a katlangépésznek.

A szerelő meghúzta a drótot és megjelölte. Újabb néhány perc telt el. Aztán három tompa ütés hangzott a csőből.

— Húzd a drótot — parancsolta Kravcsuk.

Manyikjan egyenesen a lakatosok karjába esett. Kék munkaruhája és műbőr csizmája szára barnállott a rozsdától. A keze tele volt horzsolásokkal.

— Ész nélkül csináltam, én tökkelütött — mondta kedélyesen —, fejjel lefelé másztam be. Visszafelé egyáltalán nem volt kényelmes.

Köhögött, köpött egyet, és zsebkendőjével törölgette verejtékes, sáros arcát.

— Megtaláltad?

Manyikjan bólintott.

— Mi a helyzet?

— Szétvált a csatlakozásnál.

— Nagyon?

— Alul vagy másfél centire.

Kravcsuk a gépészhez fordult, aki colstokkal a drót hosszúságát mérte.

— Tizenhat méter — jelentette.

— Éppen az út alatt van — mondta Kravcsuk. — Ez baj! Nemcsak a betonozást, hanem a gát feltöltését is félbeszakítjuk... Mire kiássuk, meghegesztjük, betemetjük... Legalább két nap...

Manyikjan hevesen tiltakozott.

— Szó se lehet róla! Elönti a víz a katlant!

— Hát akkor mit csináljunk? — gurult méregbe Kravcsuk.

— Hegeszteni kell, meg kell hegeszteni! — kiabálta Manyikjan. — Belülről meghegeszteni.

Kravcsuk elkomorult és fejét ingatta.

— Nincs, aki megcsinálja. Andrej meghegeszthetné — fordult az arrébb álló, magas, széles vállú brigádvezetőhöz —, de neki is túl nagy a térfogata.

— Megcsinálom magam! — kiáltotta indulatosan Manyikjan.

— Még csak az kéne: rád bízni egy ilyen hegesztést! — felelte nyugodtan Kravcsuk.

És ekkor mindenkit meghökkentett Kolja Zvjagin.

— Jeliszej Karpovics, engedjen engem — és mielőtt még bárki ellenkezhetett volna, zavartan, kapkodva bizonygatni kezdte. — Hegesztettem én már csövet... sokszor... Andrej Petrovics is tudja... meghegesztem én, becsületszavamra... meg tudom csinálni, Jeliszej Karpovics...

Olyan könyörgő szemmel nézett Kravcsukra, s fiatal, most egé-

szen kisfiúsan zavart arcán olyan riadt reménykedés tükröződött, mintha az élete függne ennek a nagy, testes embernek a döntésétől, aki szigorúan, de megértően tekintett rá.

És amint Kravcsuk elnézte ezt a legénykét és gyönyörködött merészségében és bátorságában, akaratlanul eszébe jutott egykori beszélgetése Szergej Rakityinnal.

— És miért gondolja, hogy mi visszariadunk a nehézségektől és a harctól? — kérdezte akkor Szergej, egy olyan szemrehányásra válaszolva, amelyre nem szolgált rá.

„Néha bizony nem vesszük észre a fiatalságot, nem becsüljük meg — gondolta Kravcsuk. — Pedig, istenbizony, derék, igaz emberek növekednek körülöttünk!"

— Mit szólsz hozzá, Andrej Petrovics? — fordult Kravcsuk a brigádvezetőhöz.

— Meg tudja hegeszteni — felelte homlokát ráncolva a brigádvezető. — Csakhogy veszélyes. Elbíbelődik ebben az átkozott csőben, és egyszer csak megfullad.

Kravcsuk töprengett. Valóban veszélyes. Nem azért, mert megfulladhat. Ez ellen lehet védekezni. Légsűrítővel vagy ventillátorral levegőt lehet hajtani a csőbe. Viszont nagyon könnyen kaphat égési sebet, méghozzá súlyosat. Minden a hegesztő tudásán, jártasságán múlik... Ki bocsáthatja meg önmagának, ha ennek a nagyszerű, bátor legénykének baja esik...

Kravcsuk ismét a mozdulatlanul várakozó Koljára pillantott. Látszik, hogy minden idegszála megfeszül. De Kravcsuk kiolvasta a tekintetéből, hogy nem a nehéz és bonyolult munkától retteg, hanem az esetleges szégyenletes visszautasítástól.

Végül Kravcsuk határozott. A szerelőt utasította, hogy hozzon hegesztőkészüléket, és kapcsolja be a hálózatba. Manyikjant pedig, hogy a szivattyútelepen szervezze meg a levegőellátást.

— Megszervezzük — mondta Manyikjan. — Aztán visszajövök. És ha szükség lenne rá, nekem már van tapasztalatom, hogyan kell közlekedni a csőben.

Miután Kravcsuk szétszalasztotta munkatársait, magához hívta Kolját meg a hegesztők brigádvezetőjét, és hosszasan tanácskozott velük.

A cső kemény fém-ágya befelé lejtett. Kolja lábbal előre, lassan kúszott a repedés helye felé. Milyen hosszú ez a tizenhat méteres út! Talán észre sem vette és tovább mászott? Mégse, hiszen a derekára erősített kötelet megjelölték. Odakinn már észrevették volna és kiáltottak volna.

A cső kerek nyílása egyre messzebbről és messzebbről világított. Kolja a lámpára vigyázva óvatosan kúszott, és maga után vonszolta a hegesztőkészülék kábelét, a lámpa vezetékét, a kötelet és egy zsineget, amelyen a tartalék-elektródokat hozta.

Végre itt van a repedés. Kolja kitapogatta jobb cipője orrával. Leállította a lámpát, bekapcsolta, mindez néhány másodpercig tartott. Vakító fény vágott félhomályhoz szokott szemébe. Még jó, hogy Jeliszej Karpovics tanácsára tompa fényű lámpát hozott.

Kolja körülszemlélődött, közelebb húzta az elektródköteget, és azt mondta magának: „Ideje hozzáfogni!" Ráhajtotta szemére a sötét védőszemüveget, legyűrte keze ideges remegését, és odatartotta az elektródot a két cső találkozásánál támadt nyíláshoz.

Az elektród végén felvillanó első csillagocska megnyugtatta. Végül is nem mindegy, hol hegeszt, a megszokott környezetben vagy itt, a cső belsejében, tiz méter vastag kavicsréteg alatt?

Nem, persze hogy nem mindegy. A legnagyobb baj, hogy rettenetesen fárad a keze.

Fejét hátraszegve, hanyatt feküdt, lapockáin érezte a vas hidegét, és magasba nyújtott kezében szorongatta a pálca fogantyúját. Rakoncátlan szikraözön fröccsent a kezére, csapódott a védőüveghez. Szerencse, hogy friss erővel fogott munkája legnehezebb részéhez. De mégis annyira elfáradt a keze, hogy kínzó fájdalom hasogatta csuklójától a válláig. Csak ereje teljes megfeszítésével tudta legyűrni fáradtságát és tartani a súlyos fogantyút, s közben féltőn óvta az elektród végén hetykén sziporkázó, csodatevő tüzecskét, amely begyógyítja az óriási cső sebét...

Elvesztette időérzékét. Úgy tűnt fel, hogy időtlen ideje kuporog már ebben a csőben, amely olyan szűk, mint egy koporsó. Az izzó fém meleget árasztott, és Kolja arcán apró, viszkető verejtékcseppek gyöngyöztek a védőüveg alatt.

Egyszer-egyszer már úgy érezte, hogy képtelen lesz befejezni

a munkát. Még a repedés felét se hegesztette meg, de teste a hosszas, kényszerű mozdulatlanságtól egészen megmerevedett. Kéz- és lábizmai kegyetlenül sajogtak, minden másodperccel nehezebb volt irányítania a makrancos, engedetlen tüzet.

„Lehet, hogy nem tudom befejezni?" — gondolta rettegve és szégyenkezve.

Pedig ott kint várják és bíznak benne. Bíznak abban, hogy ő, Nyikolaj Zvjagin villanyhegesztő megtartja komszomolista szavát. Meghegeszti a csövet, nem kell abbahagyni a betonozást, ezzel hozzásegíti a kollektívát, hogy teljesíthesse vállalását.

És Kolja eltökélte, hogy bármilyen nehéz is, dolgavégezetlenül nem tér vissza. És ügyet se vetve az egész testét hasogató fájdalomra, hegesztett, hegesztett, összeszorított foggal, makacsul; és egyre kisebb lett az az átkozott hasadék, megtöltötte az embernek engedelmeskedő fém...

Amikor Kolja elgyötört, de boldog arca feltűnt a cső szájában, Kravcsuk mindenkit megelőzve, maga fogta hatalmas karjába. A körülötte állók nem tudták, a győzelemért köszönti Kolját, vagy segít neki kikászálódni a csőből.

— Pompás munka volt! — mondta Kravcsuk, és letette Kolját a földre. Most egy szót se, menj pihenni! Tyimofej! — kiáltott a sofőrjének, aki kikandikált a „gazik" ablakán. — Vidd haza Nyikolaj Zvjagint!

De Koljának még néhány percig maradnia kellett. A szemfüles Vaszja Kuzikov lefényképezte Kolját az építkezés újságja számára. Ezután Vaszja bekukkantott a csőbe, és sajnálkozva így szólt:

— De kár, hogy nincs nálam magnézium! Lekapnálak a csőben, a munkahelyeden!

Ezt már Kolja nem állta meg szó nélkül:

— Bolond leszek újra bemászni. Még csak az kéne!

Szeptember első napjaiban megérkezett az építkezésre a régóta várt minisztériumi bizottság. Bár hivatalosan a termelési osztály főmérnöke, Szemjonyihin vezette a bizottságot, mégis Sapovalov professzor, a Hidrotechnikai Tudományos Kutatóintézet munkatársa volt a legtekintélyesebb szakember. A bizottság harmadik tagja Nyecvetova mérnöknő volt, a Vízügyi Tervezőtől.

Bobrjakov várta őket a repülőtéren.

— Tavaly nagyobb tisztességgel fogadtak — súgta Szemjonyihin Nyecvetovának.

— Az autó ugyanaz — felelte szárazon a mérnöknő.

Úgy érezte, hogy Rozsnov önállóságát hangsúlyozva, Szemjonyihin rosszmájúan felrója Guszarov túlzott előzékenységét.

Bobrjakov nem hallotta ezt a beszélgetést, Sapovalov teljesen lefoglalta.

Karjánál fogva előzékenyen lesegítette a galambősz vendéget a repülőgép meredek lépcsőjén, bár a mozgékony, sőt fürge professzornak semmi szüksége sem volt rá.

Amikor az autóhoz értek, Bobrjakov Sapovalovot akarta az első ülésre ültetni, de a professzor udvarias meghajlással Nyecvetovának ajánlotta fel ezt a helyet.

Minden hidrotechnikai szakember ismerte Klementyij Illarionovics Sapovalov nevét. Sőt, nemcsak a nevét. Legnagyobb részük sűrűn találkozott vele minisztériumi értekezleteken, de főként építkezéseken, ahová Klementyij Illarionovics gyakran ellátogatott. Sokan már az egyetem padjaiban az ő előadásait hallgatták. Nemhiába tartották a hidrotechnikai beton legnagyobb szaktekintélyének, és tőle függött a vita eldöntése: lehet-e alkalmazni osztályozatlan, természetes elegyítésű kavicsból készült betont.

Bobrjakov már útközben puhatolózni próbált. De csődöt mondott minden igyekezete, hogy beszélgetésre bírja Sapovalovot. Klementyij Illarionovics, őszes szakállát simogatva, kitérő, kurta válaszokat adott.

Végül Bobrjakov sutba dobta a diplomáciát, és egyenesen megkérdezte:

— De elvben, professzor, elfogadja a természetes elegyítést?

Klementyij Illarionovics rásandított, és mogorván így szólt:

— Effajta kérdésekre maga a beton, és kizárólag a beton felel, és nekünk csak annyi a kötelességünk, fiatalember (Bobrjakov behúzta a nyakát: régen túl járt a negyvenen), hogy meghallgassuk ezt a választ. Pontosan ilyen esetekre mondják: akinek füle van, meg is hallja.

Ezek után Bobrjakov nem tehetett mást, mint hogy általánosabb témákra terelje a beszélgetést.

Nyecvetova alig vett részt a társalgásban. Másfelé kalandoztak gondolatai.

Nem látta egészen világosan a feladatát. Amikor Lev Zaharovics az elutazás előtt kioktatta, azt mondta: „Feltétlenül meg kell hiúsítani a terv revíziójára irányuló minden kísérletet." Ez világos. De aztán hozzátette: „Maximális tapintatot kell tanúsítani. Semmi esetre sem szabad elmérgesíteni a viszonyt az építkezésvezetőséggel. Fő feladata, összebékíteni Rozsnovot és Sztrepetovát. Pontosabban: összehangolni a nézeteiket."

A feladat effajta közelebbi meghatározását különösnek találta. Hiszen legjobb tudomása szerint Rozsnov és Sztrepetova nézetei homlokegyenest szemben álltak egymással. Hogyan lehet összebékíteni őket? És végül, maga az összebékítés szándéka nem ellenkezik-e a fő feladattal: „Meg kell hiúsítani a terv revíziójára vonatkozó minden kísérletet"?

Nyilván csak Sztrepetova lehetne segítségére, hogy eligazodjék a Lev Zaharovicstól kapott feladatban és az építkezésen kialakult helyzetben. És Nyecvetova eltökélte, hogy még ma feltétlenül találkozik Irina Szergejevnával.

— Nézze, nézze! — kiáltott fel élénken Szemjonyihin. — Már innen látni, mekkora a változás egy év alatt.

Nyecvetova felemelte fejét, és átnézett a sofőr válla felett. A hídon haladtak. Az Angara türkizkék tükre ugyanúgy csillogott a napsugárban, mint egy esztendeje, ugyanúgy zöldelltek a szigetek, de a duzzasztógát szürkéssárga vonulata, amely körülövezte a folyó árterületét, mintha közelebb került volna a hídhoz: most nyomban szembetűnt. És a meredek balparthoz közelítve, a sza-

bálytalanul felhalmozott földhányások mögött, az első portáldaruk rácsos emelőkarjai merész, kecses fekete vonalkákat rajzoltak a láthatár kékjére.

Megnövekedtek az építők szétszórt lakótelepei a domboldalakon. Közvetlenül az Angara partján egy új lakótelep utcái bújtak ki a földből. A házak vörös és fehér foltjai még ilyen nagy távolságból is szembetűntek.

— Úgy látszik, Rozsnov gazda — állapította meg helyeslően Szemjonyihin.

— Mi köze van ehhez Rozsnovnak? — csattant fel váratlanul Nyecvetova. — Negyedik éve folyik az építkezés. A szervezési szakasz lezárult. Teljes erővel megindult a munka.

— Természetesen igaza van... — szólalt meg Bobrjakov, de a mind ez ideig szótlan professzor közbeszólt:

— Hogy mi köze van ehhez Rozsnovnak? — mondta öregesen reszkető hangon. — Nálunk már ez a szokás dívik: ha rosszul megy a munka, valamennyien együtt harsogják: a vezető a hibás! De ha jól halad a munka, bezzeg másképp beszélnek: szorgalmas, jó kollektíva! És valahogy elfeledkeznek róla, hogy a vezető első és legfontosabb kötelessége jó kollektívát kialakítani. Ezért adnak hatalmat a kezébe. Így aztán, mikor azt hallom, hogy „jó kollektíva", mindjárt tudom, hogy a vezetője is jó. És ez minden esetben így van. No persze, azért akadnak kivételek, amikor mondjuk, a vezető a készre érkezik. De tudja, a tapasztalat azt bizonyítja, hogy idegen tollakkal nem lehet soká ékeskedni. Tehetségtelen vezető a legpompásabb kollektívát is szétzülleszti... ha természetesen, idejében ki nem... Ami meg Rozsnovot illeti, tisztelt Tamara Georgijevna, régóta ismerem. Rátermett vezető. Szereti a munkát és a kezdeményezést.

— Úgy látom, a kezdeményezést túlságosan is kedveli — vetette ellen makacsul Nyecvetova. — Mintha küldetésünknek is ez volna az oka.

— Nem akarok vitatkozni, nem akarok vitatkozni — mormogta elégedetlenül Klementyij Illarionovics. — Nem szokásom bizonyíték nélkül helyeselni vagy elvetni valamit. Ha megérkezünk, körülnézünk, és ha körülnézünk, döntünk. Jó tanúnk van. Tárgyilagos

és elfogulatlan. Ő, galambocskám, mindent elárul, nem titkol el semmit.

Nyecvetova bosszankodott, hogy a professzor nyíltan megdicsérte Rozsnovot. Jobban tetszett volna neki, ha Rozsnov — az az ember, aki felváltotta, és érzése szerint elhomályosította Jevgenyij Alekszandrovicsot — kudarcot vall. És nem tudott uralkodni önmagán.

— Úgy látom, professzor, hogy alaptalanul gyanúsítottuk — mondta mosolyogva. — Ön egészen úgy ítélkezik, mint egy termelő. Pedig azt mondták, hogy ön beton-ügyekben igen aprólékos.

A professzor szemüvege megcsillant.

— Bizony aprólékos, tisztelt Tamara Georgijevna, szörnyen aprólékos! Nem ismerek semmiféle betont, csak a jót!

„Nagyszerű! — gondolta Nyecvetova. — Éppen ezt is kell bebizonyítani!"

A gépkocsi egy fehérre meszelt ház elé ért, amely tavaly szállást nyújtott a vendégeknek.

— Nem itt szállunk meg? — kérdezte Nyecvetova Bobrjakovtól.

— Azóta megnyitottunk egy szállót a főtelepen — válaszolta Bobrjakov. — Ez alkalommal már teljes komfort fogadja önöket. Beleértve az ablakokból az Angarára és az építkezésre nyíló kilátást.

— És maga még nem akart velünk utazni, Tamara Georgijevna! — kiáltott fel Szemjonyihin.

Az új szálloda mindhármuk tetszését megnyerte. Nyecvetova tágas, derűs szobát kapott erkéllyel, ahonnan igéző kilátás nyílt az Angarára. Csak egy dolog volt kényelmetlen: hiányzott a telefon a szobából. A készülék kint volt a folyosón, nem messze az ajtajától.

Tamara megmosdott, átöltözött és az órájára pillantott. Féltizenkettő. Irina most dolgozik. Felhívja és megbeszéli vele a találkozót.

Guszarovval egyszerre lépett ki a folyosóra. Kis híján egymásba ütköztek.

A férfi vitorlavászon útiköpenyt viselt, a csuklyája vissza volt hajtva. Kezében utazótáska.

— Ezt a balszerencsét! — kiáltotta Guszarov. — Ha tudom, hogy jössz, elhalasztom az utazást.

— Mikor érkezel vissza?

— Egy hét múlva. Előbb semmi esetre.

— Nos, a viszontlátásra!

— De hadd mondjak valamit — Guszarov még nem engedte el a kezét. — Ne higgy az első benyomásodnak. Rozsnovnak sokkal inkább igaza van, mint ahogy talán első pillantásra látszik. Csodálkozol a szavaimon? Egészen komolyan beszélek.

Megszorította Tamara kezét, és súlyos lépteivel a kijárat felé indult.

Irinát nem találta a munkahelyén. Egy cérnahangú lány tudtára adta, hogy Irina Szergejevna beteg.

— Nagyon beteg? — kérdezte riadtan Nyecvetova.

— Nem, nem nagyon. Az imént telefonált otthonról — felelte a lány, és elmagyarázta, merre lakik Sztrepetova.

Nyecvetova lassan bandukolt az ösvényen, amely kettészelte a ritkás, bozontos fűvel benőtt, kiégett tisztást. A mozdulatlan levegőben csend vibrált, melyet csak olykor-olykor tört meg az építkezés felcsattanó zaja. Tompafényű pókhálók feszültek a száraz füvön. Nyári hévvel tűzött a déli nap.

„És még panaszkodnak a szibériai éghajlatra — gondolta Nyecvetova. — Hőség van, egy felhő sincs az égen. — Moszkvában most bizonyára szitál az eső, itt meg igazi nyár van..."

— Vénasszonyok nyara — mormogta félhangosan, és sóhajtott. — De Irina még az igazi nyárnak örül...

No, itt is van a Jakobi utca tizenöt. Irina az első emeleten lakik. Ez itt, az ötös lakás.

— Tessék! — felelte Irina a kopogásra.

Látszott, hogy szívből örül Tamarának. Összecsókolóztak.

— Engem meg azzal ijesztgettek, hogy beteg vagy! — kiáltotta Tamara. — Pedig pompás színben látlak. Csak úgy virulsz!

— Régóta nem láttál — tiltakozott Irina. — Az utóbbi napokban éppen hogy lefogytam.

— Tehát illik hozzád. Hiszen szép vagy. Minden illik hozzád!

— Szép . . . — ismételte Irina különös, zavart mosollyal. — Tudod, Tamara, néha úgy érzem, semmi haszna ennek a szépségnek, hiábavaló.

Tamara értetlenül nézett barátnőjére.

— Azt akarom mondani, hogy ha nem volnék szép, talán jobb volnék és . . . boldogabb . . . Különben, butaság az egész. Szépnek lenni persze jobb! Igaz, Tamara?

— Igaz.

— Találkoztál Jevgenyij Alekszandroviccsal?

— Elmenőben.

— Hogyhogy elmenőben?

Nyecvetova beszámolt találkozásukról.

— Igen, ez igaz — hagyta helyben Irina. — Már emlékszem. A területi pártbizottság brigádja ma utazik a terület északi kerületeibe. Ellenőrzik, hogyan haladnak a gépállomások építésével. Nekem is adnom kellett egy mérnököt a brigádba. Jevgenyij Alekszandrovics mikor szándékozik visszajönni?

— Azt mondta, hogy legalább egy hetet ott tölt.

— Sőt, azt hiszem, vagy tíz napot. De mindenesetre még itt fog érni téged.

— Azt hiszed?

— Persze, majd gondoskodom róla.

— Hogyan?

— Nagyon egyszerűen. Segítek a nagyrabecsült professzornak, hogy minél mélyebbre merüljön a betonunkban. És mire kikecmereg belőle, Jevgenyij Alekszandrovics háromszor is visszaérkezhet.

Nyecvetovának eszébe jutott a Szemjonyihintól kapott megbízatás.

— Előkészítetted az anyagot a bizottságnak?

— Hát persze — felelte röviden Irina. — Ami azt illeti, anyag nélkül is napnál világosabb minden. Rozsnov kihívóan viselkedik. Nemhogy kendőzni igyekezne, hogy eltér a tervtől, de még kérkedik is az önkényeskedésével. Mindenesetre, mindent előkészítet-

tem a bizottságnak. Jegyzőkönyveztem valamennyi Rozsnov-féle betonnal megtöltött blokkot.

Irina hangjában harag és ingerültség csengett, és ez feltűnt Nyecvetovának.

— Tudod-e, Irina, mit mondott nekem erről Jevgenyij?

— Nem tudom, de sejtem. A te Jevgenyijed is el van bűvölve Rozsnovtól.

— El van bűvölve Rozsnovtól?

— Legalábbis, ahogy én látom, szót értettek egymással. Ebben egyébként nincsen semmi csodálatos. Jevgenyij Alekszandrovics mindig rajongott a partizánkodásért. Talán emlékszel még a szmolenszki fa történetére. Rozsnovnak ugyanezek a módszerei. Csak ravaszabb, és tud a tömegekre támaszkodni — ahogy mondani szokás. Ennyi az egész. De a lényeget tekintve, semmi különbség. Jól ismert, régi teória. Bármi áron teljesíteni a tervet!

Irina ritkán viselte ennyire szívén a munkáját. Nyecvetova csodálkozott, sőt meghökkent. Mintha mindaz, amit most hallott, Rozsnovról előre kialakított véleményét igazolná. De mégis, éppen Irina szavai után támadt benne a gyanú, hogy ő maga elfogultan vélekedik.

— Kíváncsi vagyok, Klementyij Illarionovics is rokonszenvez-e Rozsnovval.

— Klementyij Illarionovics mindig csak a betonnal rokonszenvez. És majd ha tulajdon szemével látja Rozsnov művét, akkor fog csak rokonszenvével tüntetni. No de fejezzük be a témát. Mintha nem tudnánk egyébről beszélgetni! Fáradj asztalhoz!

Hatodik fejezet

A bizottság Okrugin szobájában tartotta első ülését.

Senki sem hitte volna, hogy ilyen rövid lesz a megbeszélés.

Szemjonyihin, aki előzőleg tanácskozott Sztrepetovával, azt ajánlotta, hogy kezdjék a bizottság munkáját a mérnöknő által előkészített jegyzőkönyvek átvizsgálásával.

Sapovalov azonban azt mondta:

— A jegyzőkönyv nagyon jó dolog. Csakhogy az iratokat Moszkvában is elolvashattuk. Azt ajánlom, kezdjük a dolog gyökerénél. Én például nem tudok addig dönteni, amíg nem tanácskozom a betonnal. Különben, mindnyájuk hasznára válik, ha tanácsot kérnek tőle — és választ se várva, elsőnek állt fel az asztaltól.

Szemjonyihin, hogy tekintélyét megőrizze, sietve így szólt:

— Úgy vélem, egyetérthetünk Klementyij Illarionovics észrevételével. Helyes?

Nyecvetova beleegyezően bólintott.

Klementyij Illarionovics Okruginhoz fordult:

— Megterhelő lenne önnek, Vaszilij Vasziljevics, ha velünk tartana. Amúgy is van éppen elég dolga. Jelölje ki nekünk az építkezés teljhatalmú képviselőjét.

— Koval és Bobrjakov — felelte Okrugin.

— Kitűnő. Mindkettő persona grata — tréfált Klementyij Illarionovics. — Azt hiszem, munkához láthatunk. Kezdjük a blokkok felszíni vizsgálatával.

Okrugin a bizottság rendelkezésére bocsátotta Pobedáját.

Bobrjakov és Koval egy sok vihart látott, rozoga „gazik"-ban helyezkedett el.

A gépkocsik elrobogtak az aszfaltozott műúton, amely megkerülte a lakótelepet. A sofőr mellett ülő Sapovalov leeresztette a kocsi ablakát és kinézett.

— Milyen gyönyörű idő! — mondta, mélyet sóhajtva. — Ilyen időben legjobb volna a tajgában kószálni és áfonyát csipegetni. De ehelyett tessék a maguk kölcsönös elégedetlenkedését és követeléseit vizsgálgatni. Sírba viszik az öreg embert!

— Pedig ő maga jelentkezett — súgta Szemjonyihin Sztrepetovának —, már a kezében volt a beutalás Szocsiba.

— Mégis így döntött?

— Hát hogyne! Egy ilyen nagy fontosságú beton-vita miatt!

— Persze, persze, emlékszem, már az egyetemen is „a beton fanatikusának" hívták.

Sztrepetova azt gondolta magában: „Jobban tette volna, ha mégis Szocsiba utazik!"

Az autók legördültek a katlanba. Összefüggő, hatalmas betonlap borította a katlan fenekét. Ez lesz az Angara jövendő ágának örök időkre készült mesterséges medre. Balról és jobbról, a katlan hosszanti zárógátjaihoz tapadva, szürke betonfalak emelkedtek: az Angara majdani ágának partjai. Ennek a mindössze kétszáz méter széles ágnak kellett az egész sebes sodrású folyóóriást befogadnia.

— Összeszűkítjük a szép Angarát — mondta ősz fejét csóválva Klementyij Illarionovics. — Milyen sebes lesz itt a folyása? — kérdezte.

— Nem lesz nagyon gyors — válaszolta Irina Szergejevna. — Nem lesz sebesebb, mint most, a természetes medrében. Itt nagyon mély lesz, körülbelül tíz méter.

— Így már igen — bólintott a professzor, és Nyecvetovához fordulva így szólt: — Tudja, érdekes dolog az Angara fenekén járni! Nem igaz?

— Érdekes, és még jókor jöttünk — helyeselt Koval. — Egy év múlva már lehetetlen lenne.

— Igen, lehetetlen lenne — mondta a professzor. — No de elkalandoztunk, barátaim. Lássunk munkához!

A hatalmas betonmezőt mély, de keskeny — alig két méter széles — hasadék szelte ketté. A hasadék alján alacsony bakokon deszkák húzódtak, alattuk pedig csillogva csörgedezett a víz. A hasadék az energiatörő betonalapzatát választotta el az erőműépület alap-blokkjaitól. Ezeket a blokkokat kellett megvizsgálnia a bizottságnak. Irina Szergejevna kinyitotta a mappáját, és egy rajzot mutatott a professzornak.

— Itt meg vannak jelölve a nem előírás szerint betonozott blokkok.

— Csukja be a mappát — szólt rá kurtán Sapovalov. — Engedje meg, hogy előbb megnézzem a betont. Szeretnék lemenni oda — fordult Bobrjakovhoz, és a hasadékra mutatott.

— A baloldalon van a lejárat — felelte Bobrjakov.

— Induljunk.

Mindannyian követték.

A balpart magassága elérte a nyolc-tíz métert. Óriási plakát díszítette. A szürke falra rikító színekkel egy betonozónőt festet-

tek kék kezeslábasban, piros fejkendőben. A lány egyik kezével vibrátorra támaszkodott, a másikkal meg egy versre mutatott, amely öles betűkkel hirdette a falon:

MEGFESZÍTJÜK, ELVTÁRS, KEMÉNYEN ERŐNKET,
EZT AZ ERŐMŰVET ÁTADJUK A NÉPNEK!
A KÖZÖS MUNKA GYORS, ALAPOS, GONDOS,
EZÉRT LESZ A BETON GRÁNITKEMÉNY, TARTÓS!

— És tartós! — nyomta meg a szót elégedetten a professzor, amikor elolvasta a feliratot.

— Minden a beton szolgálatában áll — szólalt meg mosolyogva Koval. — Még a költészet is!

— Hm... igen, a költészet — ismételte mogorván a professzor. — Most pedig lemegyünk, és megvizsgáljuk, hogy fest a dolog prózában.

A professzor után a többiek is leereszkedtek a meredek falépcsőn a hasadékba. Klementyij Illarionovics megfogódzkodott a karfában, úgy lépett vigyázva a deszkára.

— Megbízható — nyugtatta meg Bobrjakov.

Mégis a nyomában maradt a professzornak, egy lépésnyire sem tágított mellőle. Ennek az volt az oka, hogy a deszkák helyenként nem feküdtek szorosan egymás mellett, tenyérnyi rések tátongtak közöttük. A professzor felemelte a fejét, és fürkészve vizsgálgatta a blokkok felszínét, közben ügyet se vetett rá, mi van a lába alatt. Ezért haladt Bobrjakov a közvetlen közelében és vigyázott rá.

Amikor a professzor megszemlélt egy blokkot, megkérdezte: „A blokk száma?" — aztán felírt valamit a noteszába és továbbment.

A vizsgálat körülbelül egy óráig tartott.

Amikor mindannyian összegyűltek az autóknál, a professzor azt mondta:

— Nos, tisztelt Irina Szergejevna! Most kinyithatja a mappáját. Én majd sorolom a nem szabványosan betonozott blokkok számát, maga pedig egybeveti a rajzzal.

Bobrjakov és Koval összenézett. Irina Szergejevna felkapta a fejét.

— Tehát, menjünk sorjában, a baloldali faltól. Ott a... százhuszonhetes számú blokk.

— Úgy van — helyeselt Irina Szergejevna.

Sapovalov kaján mosolyt rejtett a bajuszába és folytatta:

— Százharmincegyes blokk.

— Úgy van!

— Százharminckettes, százharmincnégyes, százharminchetes blokk — hadarta Sapovalov.

— Hát ezt nem értem — súgta Bobrjakov Kovalnak. — A blokkok felülete tökéletesen egyforma.

— Bocsássa meg, professzor, a tudatlanságomat — szólalt meg könyörögve Nyecvetova —, de magyarázza meg, az ég szerelmére: hogyan állapította meg ezt? Én is figyeltem... de nem találtam semmi különbséget.

— Rosszul, bizony rosszul figyelt, tisztelt Tamara Georgijevna — mosolyodott el a professzor. — Minden egyes blokkról le lehet olvasni.

Bobrjakov és Koval megint összenézett.

— Ez egészen nyilvánvaló — jelentette ki méltósággal Irina Szergejevna. — Rögtön figyelmeztettük magukat: a betonon repedések lesznek. Nagyon alaposan megvizsgáltam ezeket a blokkokat. Mindegyiken vannak repedések.

A professzor úgy fordult meg, mintha megcsípték volna.

— Butaságot, butaságot mondott, tisztelt Irina Szergejevna. Már megbocsásson az öregnek, de nagy bakot lőtt. Minden blokkon vannak repedések. És ha a százharmincnégyesen több a repedés, mint a többin, ez sem azért van. Hanem a nagysága miatt. Óriási blokk. Maguk is megérik a pénzüket, tisztelt uraim — támadt Bobrjakovra és Kovalra. — Szabad ekkora hőmérsékletingadozás közepette ekkora blokkokat betonozni?

— Később mi is rájöttünk — mondta Bobrjakov —, és mindegyik hasonló blokkot kettévágtuk.

— Rájöttek — dohogott a professzor —, amikor meglátták a repedéseket. Előbb kellett volna gondolni rá. Kinek az előadásait hallgatta az egyetemen a betonozásról?

— Az önéit, professzor — felelte Bobrjakov, elrejtve mosolyát.

— Ah, az enyéimet! Akkor elnézést kérek. Magam vagyok a bűnös.

Irina Szergejevna, akit zavarba ejtett a balfogása, jobbnak látta, ha nem avatkozik a beszélgetésbe, de Sapovalov nem felejtette el a kijelentését.

— Nos, tisztelt Irina Szergejevna, nem úgy ismertem fel azokat a blokkokat, hogy több a repedés a felületükön, hanem úgy, hogy... kevesebb bennük a buborék. Mindössze ennyi a különbség.

— Bocsásson meg, professzor, de ezt már végképp nem értem — vallotta be Nyecvetova.

Klementyij Illarionovics boldogan, egészen gyerekmódra felkacagott.

— Pedig nagyon egyszerű. Amikor ezek az újítók — Bobrjakov és Koval felé intett — kénytelen-kelletlen hozzákezdtek a szabványtól eltérő beton lerakásához —, mivel tudták, hogy feltétlenül rájuk húzzák a vizeslepedőt —, kezdték szigorúbban ellenőrizni a betonozást. Így aztán ezeket a blokkokat nagyon alaposan megdolgozták a vibrátorral. Az eredmény szembetűnő: nincs buborék.

Most már Koval és Bobrjakov is nevetett.

— De miért gondolja, hogy csak a szabványtól eltérő betonon dolgoztunk lelkiismeretesen a vibrátorral? — kérdezte még mindig nevetve Koval.

— Majd ha megér annyi esztendőt, Pavel Petrovics, mint én, akkor nemcsak a betonozáshoz fog érteni, hanem az emberek lelkéhez is — felelte mosolyogva Klementyij Illarionovics. — Maga meg, Irina Szergejevna, ne nehezteljen rám. Az öregek bizony ingerlékenyebbek, velük elnézőnek kell lenni.

Irina Szergejevna biztosította a professzort, hogy cseppet sem neheztel, és ezzel fátyolt borítottak az esetre.

— Most pedig rátérünk a legfontosabbra. Megkérem önöket — Klementyij Illarionovics gyorsan Bobrjakovhoz és Kovalhoz fordult —, adjanak utasítást, hogy minden blokksorban, a beton összetételétől függetlenül, fúrjanak lyukakat a vízelnyelés vizsgálatához.

— Klementyij Illarionovics — szólt közbe Sztrepetova —, valamennyi blokk betonjáról vannak laboratóriumi adataink. Nagyon gondos elemzést végeztünk. Pavel Petrovics is bizonyíthatja.

— A laboratórium is más, meg a termelés is — vetette ellen szelíden Sapovalov. — Úgyhogy, kérem, adják ki az utasítást minél előbb.

Hetedik fejezet

Irina Szergejevna már a blokkok ellenőrzése után sejtette, hogy Lev Zaharovics nem sok örömét leli a bizottság megállapításaiban. Végképp megbizonyosodott erről, amikor a professzorral végigjárta a kavicsosztályozó állványhídjait és a betongyár emeleteit.

Kezdetben egyáltalán nem értette, mi után kutat az a „szőrszálhasogató öreg" — ahogy beszélgetésük közben emlegette Nyecvetovának.

A bizottság feladatait elég pontosan körvonalazták: állapítsák meg az osztályozatlan kavicsból készült beton minőségét, ebből pedig, hogy Rozsnov helyesen vagy helytelenül járt-e el, s igazuk van-e a tervezőknek, akik ellenezték az építkezésvezető döntését.

Mindezt megállapíthatták volna a laboratóriumban. Ám a „szőrszálhasogató öreg" felkapaszkodott a legmagasabb állványhidakra (Irina Szergejevna mosolyogva emlékezett vissza arra az esetre, amikor egy szélroham lesodorta a professzor fekete kalapját. Hogy festett ez a kalap, amikor egy fél óra múlva kihalászták a levezető csatornából és visszaadták tulajdonosának!), lemászott föld alatti folyosókba, bejárta a betongyár valamennyi emeletét. És mindenütt körültekintően, hosszasan beszélgetett a munkásokkal. Még az is előfordult, hogy munkavédelmi ellenőrnek hitték, és elpanaszolták neki, hogy nem adják ki idejében a munkaruhát.

Ilyen tudatlanságban élt Irina Szergejevna, az idős professzor következő felfortyanásáig.

— Láttam én már efféle típusú gyárat — mondta Klementyij

Illarionovics, miután megfordultak a beton- és kavics-üzem minden zugában. — Méghozzá az egyik déli építkezésen.

— Pontosan így van — hagyta helyben Irina Szergejevna. — Ezt a típust választottuk, mivel kipróbált és megbízható. Az építkezés, amelyet említett, professzor, lelkesen nyilatkozott az üzem munkájáról.

— A Kaukázusban! — kiáltott fel nem várt haraggal Klementyij Illarionovics. — De ez Szibéria! Szibéria, tisztelt Irina Szergejevna! Méghozzá Kelet-Szibéria!... Olyan magas nyitott állványhidakat terveztek, mint az Eiffel-torony. És nem gondoltak az itteni szelekre. Kérdezze csak meg a szállítószalagokhoz beosztott munkásnőket, jó dolog-e szeles időben dolgozni? Hányszor tépi le a szél egy műszakban a szalagot?... Különben is, a kavicsosztályozó csak nyáron dolgozhat. És hosszú a nyár errefelé?... Hát igen, a terv megvan, de hogyan dolgozzanak!

Sztrepetova már szinte félve nézett a kis öregre. Ott állt előtte borzasan, hihetetlenül összepiszkolt ruhában. Még zilált ősz haját is belepte a cement.

Irina Szergejevnának lassan kinyílt a szeme. Sapovalov persze nemhiába cipelte magával egész nap a kavicsosztályozóban és a cementgyárban. Most már világos: bizonyítékokat keresett, hogy Rozsnov döntését igazolja. És Irina Szergejevna első alkalommal merte szemére vetni Lev Zaharovicsnak, hogy melléfogott. Neki magának kellett volna ideutaznia, ahelyett, hogy erre a korához képest felettébb szertelen professzorra bízza az ítélethozatalt.

Csakhogy Irina Szergejevna tévedett. Lev Zaharovics ártatlan volt ebben a dologban. Ő ugyanis minden követ megmozgatott, hogy maga utazhasson, de Sztyepan Sztyepanovics Vorobjov miniszterhelyettes halaszthatatlan munkát talált neki Moszkvában, és helyette Sapovalov professzort jelölte a bizottságba.

Akárhogy volt is, de most Sapovalovot illette a döntő szó, és mivel Lev Zaharovics nem volt itt, a tervezők hadállását neki, Sztrepetovának kellett megvédenie.

A blokkok külső ellenőrzése semmit sem bizonyított. De Irina Szergejevna biztosra vette, hogy a vízelnyelési próba után Rozsnov szégyenben marad. És akkor már Sapovalov sem húzza ki

a csávából. Volt rá oka, hogy így vélekedjen: a szabványtól eltérően készült beton valamennyi laboratóriumi próbája magas vízáteresztést bizonyított.

De Irina Szergejevna most is tévedett. A vízelnyelési próba ugyanis egészen váratlan eredménnyel járt. Az osztályozatlan és az osztályozott kavicsból készült beton között semmiféle lényeges különbség nem mutatkozott.

Nemcsak a mérnöknő, de Koval is meghökkent. Mivel magyarázható ez a feltűnő eltérés a laboratóriumi elemzések eredményétől?

Amíg Koval és Sztrepetova a fejét törte, Klementyij Illarionovics már közel járt a megoldáshoz.

— Tamara Georgijevna, galambocskám, legyen segítségemre nekem, öregnek. Írja ki a laboratóriumi naplóból mindazoknak a laboránsoknak a nevét, akik ezeket a felettébb meghökkentő elemzéseket végezték.

— Kételkedik laboránsaink szakértelmében? — kérdezte Irina Szergejevna.

— Korántsem, korántsem — nyugtatta meg Klementyij Illarionovics. — Csak éppen egy gondolat motoszkál a fejemben... Szeretnék megbizonyosodni róla.

És amíg Nyecvetova kiírta a laboránsok nevét, a professzor elmondott néhány olyan tanulságos esetet a beton talányos viselkedéséről, amelyeket ő maga figyelt meg.

Jó negyedóra múlva Nyecvetova közölte a professzorral a laboránsok nevét.

Kiderült, hogy néhány elemzést Rakityina laboránsnő, a többit — a nagyobb részt — pedig Sztrigina laboránsnő végezte.

— Kérem, ismertessen meg ezzel a két kisasszonnyal — fordult Sapovalov Kovalhoz.

Zsenya ott állt a professzor előtt.

Ilyen tekintélyes gyülekezetet látva, kissé zavarba esett. Nem tudta, miért hívták, és aggódott, nem tévedett-e valamelyik elemzésben.

— Kérem, foglaljon helyet, kedves kisasszony — mondta neki a professzor, és helyet mutatott maga mellett. — Önök pedig,

barátaim — fordult a többiekhez —, engedjék meg, hogy bizalmasan elbeszélgessünk, és ne zavarják érdeklődésükkel a kolléganőt.

— A kolléganő, úgy hiszem, nem tartozik a félénk emberek közé — mondta Bobrjakov mosolyogva Kovalnak.

Irina Szergejevna meghallotta Bobrjakov megjegyzését, és annál merőbben nézett Zsenyára.

„Nem tartozik a félénk emberek közé — gondolta a mérnöknő, és magabiztos mosoly bujkált a szája szögletében — annál jobb. Jó dolog kemény ellenféllel harcolni."

Klementyij Illarionovics arra kérte Zsenyát, mondja el részletesen, hogyan vizsgálták a betont vízáteresztés szempontjából. Zsenya elmondta.

Halkan beszélgettek, úgyhogy a többiek nem hallották. De abból, ahogy a professzor egyre jobban felélénkült, tudták, hogy az öreg közel jár a talány megfejtéséhez.

— És maga azt állítja, kedves kisasszony, hogy valamennyi betonmintát a blokkokból vették? — kérdezte Klementyij Illarionovics.

— Valamennyit — bólintott Zsenya.

— És a kolléganője, Sztrigina, ugyanígy vette a mintákat?

— Természetesen. Így írja elő az utasítás. Közvetlenül a blokkból kell venni a mintát.

— Hogyan juttatják el a mintákat a laboratóriumba?

Zsenya nem értette meg mindjárt a kérdést.

— Hogyan juttatjuk el? Egyszerűen elvisszük egy ládában.

— Elvisszük? — ismételte a professzor. — Remek! És egy ilyen alkalommal mennyi idő telik el a mintavételtől az elemzés kezdetéig?

— Körülbelül negyven perc, néha egy óra. De olykor, ha egyszerre több blokkból veszünk mintát, még két óra is.

— Köszönöm, Rakityina elvtársnő! Most már mindent értek — mondta a professzor.

— Mindent értek! — ismételte, amikor odament az asztalhoz, amelynél a bizottság tagjai ültek. — Szóval, barátaim, az egész eltérésnek a mintavétel rossz módszere az oka.

— Miért volna rossz? — tiltakozott Irina Szergejevna. — A mintákat pontosan utasítás szerint vesszük.

Klementyij Illarionovics mosolyogva széttárta karját.

— Akkor az önök esetében a rossz utasítás az oka.

— Ami azt illeti — Irina Szergejevna elmosolyodott, hogy ezzel tompítsa válasza élét —, az utasítás az utasítás, és mi kötelesek vagyunk eszerint dolgozni.

— Én viszont, tisztelt Irina Szergejevna — a professzor kezdett kijönni a sodrából —, nem táplálok ilyen mélységes tiszteletet az utasítás iránt. Bizony, nem táplálok! És ebben az esetben hivatkozhatom egy igen nagyra becsült névre, amely büszkesége az orosz tudománynak. Ismeri Krilov akadémikust? Világhírű tudós. A hajóépítés legnagyobb szakértője.

— Mint ön a betonnak — mondta tisztelettel Nyecvetova.

— Ő nagyobb. A magam részéről nem tartok igényt világhírre. Szóval, Krilov akadémikus azt mondotta: az igazi mérnök jobban hisz a szemének, mint bármilyen szabálynak.

— Hogyan — mosolygott Irina Szergejevna —, tehát nincs szükség szabályokra?

Igen elégedetlen volt a professzorral. Sapovalov, mivel kételkedett az elemzések teljes értékében, legfontosabb ütőkártyáit ütötte ki kezéből Rozsnovval szemben.

A professzor megérezte a gúnyt Irina Szergejevna kérdésében, és ez végképp kihozta sodrából.

— De igenis, nagy szükség van rájuk, tisztelt Irina Szergejevna! Hiszen vannak olyan mérnökök is, akik ... nem szeretik használni a fejüket. Ezeknek az kell, hogy az utasítás kézen fogva vezesse őket az ösvényen. De ha, isten őrizz, egy effajta mérnökgyerek megbotlik ... máris bent van az árokban! Az igazi mérnök viszont nem esik hasra a szabály meg az utasítás előtt, hanem okosan alkalmazza, és ha kell, tökéletesíti, továbbfejleszti. Pontosan ilyen mérnökre célzott Krilov.

Ezután Sapovalov a bizottság elé terjesztette javaslatait. Szükségesnek tartott újraelemezni néhány mintát a nem szabvány szerint készült betonból. A professzor véleménye szerint a betongyárban kell venni ezeket a próbákat, közvetlenül a beton elké-

szülte után, egyenesen a teherautóról. Így elkerülhető, hogy a betonminták rétegeződjenek és megkössenek.

— Aztán majd meglátjuk — fejezte be, majd Szemjonyihinhoz fordult. — Remélem, a mintavételt és a vizsgálatot nélkülem is elvégzik. Tamara Georgijevna majd ügyel, hogy minden rendben menjen. Én pedig, engedelmükkel, kirándulok egy-két napra a Bajkál-tóhoz. Régóta vágyom rá, hogy kigyönyörködhessem magam benne... Ma péntek van. Hétfőre elkészülnek. Kedden reggel hozzákezdünk a jelentés megírásához. Áldását adja erre, bizottságunk elnöke?

— Úgy legyen — mondta Szemjonyihin.

A professzor még aznap este elutazott a Bajkál-tóhoz.

Kedden reggel hozzákezdtek a jelentés összeállításához.

A betonelemzések, mint Sapovalov megjósolta, igazolták a blokkokban végzett vízáteresztési vizsgálataikat. Az eredmények végképp lefegyverezték Irina Szergejevnát: a beton minősége kifogástalannak bizonyult.

De mégsem adta meg magát. Még két érvet tartogatott a tarsolyában. Az első az volt, hogy a kavics homoktartalma erősen ingadozott, még ugyanabban a bányában is. A beton tehát nem mindig egyforma. A második: az osztályozatlan kavics alkalmazása során az építők, hogy biztosítsák a beton kellő szilárdságát, növelték a cement mennyiségét, tehát a tervezettnél jóval többet használtak fel.

Klementyij Illarionovics elismerte Sztrepetova megjegyzéseinek igazát, és kijelentette, hogy feltétlenül be kell venni őket a jelentésbe, de nyomban hozzátette, hogy ezek a szempontok nem a legfontosabbak.

Mellesleg, amikor a kavics ingadozó homoktartalmáról esett szó, a professzor megint összeszidta Bobrjakovot (most már nem is tudakolta meg, kinél hallgatott előadásokat az egyetemen a betonozásról), mondván, hogy a technológiai szabályok megszegését még egy gyerek is el tudta volna kerülni.

— Úgy bizony, még egy gyerek is! Ha persze nem dugja a fe-

jét a papírok közé, és látja, mi történik körülötte. Maguk lépegető exkavátorokkal termelik a kavicsot. Húsz-harminc méter magasról hull le a kavics, és természetesen magától osztályozódik. A homok és az apró kavics a kupac közepén marad, a nagyobbak pedig legurulnak. Mi hát a teendő? Nem nehéz kitalálni! Mielőtt elszállítják a gyárba a kavicsot, alaposan össze kell keverni az exkavátorral. Ahogy mondják: egyszerű, mint egy pofon!

Hosszas viták után (melyek főképp Bobrjakov és Sztrepetova között folytak), ezt írták a jelentésbe:

„A bizottság megállapítja, hogy a cement-többlettel, osztályozatlan kavicsból készült beton kielégítő minőségű!"

Ezt a véleményt, amely igen kellemetlenül érintette Sztrepetovát, a következő pont egy kicsit enyhítette:

„A betonminőség javítása, valamint a cementfelhasználás csökkentése céljából a bizottság szükségesnek tartja, hogy a legrövidebb időn belül térjenek vissza az osztályozott kaviccsal készülő beton gyártásához."

Irina Szergejevna véleménye szerint ezzel pontot kellett volna tenni a jelentés végére. Szemjonyihin és Sapovalov azonban helyt adott az építők érvelésének, és még egy ponttal megtoldotta a jelentést: „Amíg nem végeznek a kavicsosztályozó tökéletesítésével, a bizottság megengedhetőnek tartja osztályozatlan kavics alkalmazását."

Irina Szergejevna nem tudta lenyelni a megjegyzést:

— Most aztán Rozsnov elégedett lehet. Minden ütőkártya a kezében van.

— Miért támad mindig Rozsnovra és Rozsnovra, tisztelt asszonyom? — mordult rá félig tréfásan, félig komolyan Klementyij Illarionovics. — Egyszer már elmondtam erről a véleményemet, és most csak megismételhetem: Rozsnov remek ember.

— Azért is védi ön annyira!

Klementyij Illarionovics elnevette magát.

— Talán magától?... Mert, tudja, volt már ilyen eset. Egyszer meg kellett védenem. Nem hallották a Déli Vízierőmű betonjának a históriáját? Nem? No, amíg legépelik a jelentést, elmesélem. Úgy történt, hogy Rozsnov már a munka kellős közepén

került oda építkezésvezetőnek. Azért küldték, hogy hozza be a lemaradást. Nagyon késtek ott a betonozással. És mindössze azért, mert messziről szállították a követ. Különben, éppen elég kő akad mindenfelé a Kaukázusban, és az építkezés körül is voltak sziklák, de rájuk fogták, hogy mállékonyak, nem tartósak. Rozsnov lótott-futott, de hiába. A vasút túl van terhelve, a mandarin szállítását sem győzik, ő meg a kőszállításért kilincsel. És a lemaradást csak nem tudta behozni. Mihez kezdjen? Nem marad más hátra, mint türelmesen megvárni az utódot. Bizonyára sokan így is tettek volna a helyében. De én éppen azért becsülöm Rozsnovot, mert optimista természetű, és szilárd meggyőződése, hogy minden helyzetből, még a legnehezebből is, van kivezető út. Csak épp meg kell találni. Beszélgetni kezdett a helyi lakosokkal. És ezt szintén a javára kell írni: mer tanácsot kérni az emberektől. Megérdeklődte, van-e jó kő a közelben. Azt felelik: hegyek között élünk, sok a kő, mindegyik jó minőségű. És az egyik igen-igen öreg ember elmesélte: „Régen, még a múlt században, utat építettek a törökök a part mentén, meg kőhidakat emeltek. Még ma is megvannak. Az aztán remek kő!" Rozsnov máris szalad. Látja, csakugyan kitűnő kő. Aztán elmondta nekem: „Nem fogja a csákány. Még az ammonal sem. Így »mállik« ez a kő." És utasítást adott, hogy ezt a követ használják fel a betonozáshoz. Micsoda perpatvar lett ebből!... Mindenki rátámadt. Saját főmérnöke táviratozott a miniszternek. Az ügyészségre is táviratoztak, meg az Állami Ellenőrző Hivatalba, és a jó ég tudja, hová. A minisztériumban nagy volt a riadalom. A miniszter táviratilag elmozdította beosztásából Rozsnovot, engem meg azonnyomban külön repülőgépre ültettek, irány az építkezés. Szigorú utasítást kaptam, hogy állapítsam meg az államnak okozott kárt, és gyűjtsem össze az anyagot Rozsnov bíróság elé állításához.

— Nem teketóriáztak — szólt közbe az érdeklődve figyelő Koval.

— Nem bizony. Odarepültem. Rögtön megyek Rozsnovhoz. Ő meg nevetve fogad: „Nagyon jó, hogy idejött, hiszen táviratilag természetesen nem láthatják a moszkvaiak, milyen betont használunk."

— És mi lett a vége? — kérdezte Nyecvetova.

— Kiderült, hogy a beton elsőrendű. Később a miniszter külön utasításban emlékezett meg Rozsnov kezdeményezéséről. Sőt, meg is jutalmazta.

— Minden úgy végződött, mint egy szép termelési regényben — jegyezte meg Irina Szergejevna. — Mindenki javára és általános megelégedésre.

— Azért nem mindenki javára — vetette ellen Klementyij Illarionovics. — Az építkezés főmérnöke kénytelen volt megválni állásától. Kellemetlen lett volna Rozsnov szemébe néznie azok után a táviratok után.

Irina Szergejevna egy pillanatig célzásnak érezte a professzor utóbbi szavait, de nyomban megnyugtatta magát, hogy tévedett.

Nyolcadik fejezet

Szemjonyihin felolvasta a jelentést.

A jelentés lakonikus rövidsége meglepte Rozsnovot. Összenézett a mellette ülő Kravcsukkal.

— Az építkezés vezetőinek van-e megjegyzésük a jelentéssel kapcsolatban? — kérdezte Szemjonyihin.

— A mi megjegyzéseink aligha változtatnak valamit rajta — jegyezte meg Okrugin.

— Mégiscsak jobb az egységes vélemény — válaszolta kitérően Szemjonyihin.

„Látszik, hogy Sztyepan Sztyepanovics alaposan kioktatott" — gondolta Rozsnov.

— Nekem van megjegyzésem — szólalt meg egészen váratlanul Sapovalov, aki mind ez ideig szótlanul böngészte feljegyzéseit a noteszában.

Fáradt, kissé összehunyorított szeme végigfutott a jelenlevőkön.

— Úgy vélem, be kell venni a jelentésbe néhány megjegyzést... az építkezés beton- és kavicsüzemének állapotáról.

Hogyha ezt a javaslatot egyszerűen szavazásra bocsáthatták volna, elvetették volna. Szemjonyihin, aki nem akart a dolgok

mélyére hatolni, hiszen sikerült az építők és a tervezők összetűzésének véget vetnie, befejezettnek érezte a küldetését. Okrugin, aki ismerte Sapovalov rendkívüli igényességét, nem kételkedett benne, hogy a megjegyzések pontosan felsorolják majd a betongyár munkájának minden hibáját, és nem tartotta kívánatosnak, hogy a jelentésben mindennek nyoma legyen. Sztrepetova, aki jól emlékezett rá, hogyan nyilatkozott a professzor a kavicsosztályozóról, mindegyiküknél pontosabban eltalálta a megjegyzések tartalmát és célját, s mindenekelőtt a tervezők tevékenységének bírálatát látta benne.

Szemjonyihin megpróbálta lebeszélni a professzort:

— Klementyij Illarionovics, ez már nem a bizottság feladata.

— O, kedvesem! — csapta össze kezét Sapovalov. — Még végig se hallgatott, máris ellene van. Ez aztán csakugyan a természetfelettien gyors gondolkodás.

Ezek után se Szemjonyihin, se a többiek nem tartották üdvösnek a további ellenkezést. Klementyij Illarionovics még egyszer végignézett a jelenlevőkön, és amikor meggyőződött róla, hogy valamennyien készek meghallgatni, halkan, komótosan olvasni kezdett.

Pontosan felsorolta a kavicsosztályozó és a betongyár szerkezeti hibáit, a szibériai körülmények között ésszerűtlen osztályozási módszert, az állványhidak ügyetlen szerkezetét, a pneumatikus cement-továbbítás hibáit, és még jónéhány, kevésbé fontos hibát.

A professzor határozott, kategorikus következtetéssel fejezte be:

„A kavicsosztályozó berendezés tervét majdnem teljes egészében déli építkezésekről másolták, ezt pedig teljesen helytelennek tartjuk. Csupán a nyári időszakban végezhető a kavicsosztályozás, ez viszont a Bajkalszki Vízierőműnél teljességgel elfogadhatatlan, mivel ezen a vidéken igen rövid a nyár."

Végül a professzor egy sereg jótanácsot adott, hogyan kell észszerűbben üzemeltetni a kavicsosztályozót meg a betongyárat, és elmondta, hogyan kell tökéletesíteni a konstrukciót.

Irina Szergejevna utolsó kísérletet tett, hogy mentse, ami menthető.

— Most már világosan látom, Klementyij Illarionovics — mondta, szemrehányó tekintetet vetve Sapovalovra —, hogy a tervezőket hozzá nem értőknek, a Bajkalszki Vízierőmű egész tervét pedig használhatatlannak tartja.

Klementyij Illarionovics olyan csodálkozó, sőt szánakozó pillantást vetett a mérnöknőre, ahogy a megfontolt felnőtt tekint a nyakas, szeszélyes gyerekre.

— Az ég szerelmére, Irina Szergejevna! Már az a tény, hogy terv szerint épül, és kétségtelenül fel is fog épülni az ország egyik legnagyobb vízierőműve, méghozzá Kelet-Szibéria alig ismert, roppantul bonyolult feltételei között — már ez önmagában is a tervező kollektíva munkájának méltó és tárgyilagos nagyrabecsülése. Sértődöttsége teljesen indokolatlan, és, megbocsásson, de véleményem szerint női türelmetlenségről, hogy ne mondjam: szeszélyről árulkodik.

— De kérem, Klementyij Illarionovics! Az után, amit most felolvasott, nagyrabecsülésről beszélni...

— Sztrepetova elvtársnő! — szólt közbe Rozsnov, aki mindeddig makacsul hallgatott. — Maga nagyon... hogy is mondjam... metafizikusan gondolkozik.

Irina Szergejevnát nem is annyira az lepte meg, amit Rozsnov mondott, hanem e szavak hangsúlya. Nem volt ebben egy szemernyi rosszindulat vagy gúny, inkább együttérzőnek hatott.

— Én például semmi szégyenletest nem találok abban, ha az építők, a termelők módosítják a terveket — folytatta Rozsnov. — Nincs abban semmi szégyenletes és bántó a terv alkotóira nézve. A tervet készítő embereket maguk a körülmények késztetik bizonyos fokú konzervativizmusra. Először is, egyik vagy másik a terv legfontosabb műszaki megoldását még a tervezés első szakaszában körvonalazza, azaz néhány évvel megvalósulásuk előtt. Néhány év alatt azonban a technika számottevően fejlődik. Másodszor — és ez a lényeg — a tervezőknek nincs joguk kockáztatni, ha egy óriási, a maga nemében egyedülálló, többmilliárdos létesítményt terveznek. A gyakorlatban már ellenőrzött műszaki megoldásokat veszik, azaz bizonyos mértékig a tegnap tapasztalatait használják fel.

— Aki így vélekedik, a technika pangását igazolja — vetette ellen Kravcsuk.

— Ne siessen — állította meg Rozsnov. — Még nem fejeztem be. Az építők, a termelők, akik a terv alapján megalkotják magát a létesítményt, bátrabbak lehetnek, és ezért kötelességük is bátrabbnak lenni. Birtokunkban vannak azoknak az esztendőknek a gyakorlati tapasztalatai, amelyek a terv elkészítésétől a megvalósulásáig elteltek; sokkal több lehetőségük van kísérletezésre; sokkal inkább felhasználhatják a kollektíva kezdeményezéseit, a tömegek tapasztalatait és alkotó tevékenységét.

— Nem tudom, hova akar kilyukadni, Kornyej Gavrilovics — szólt közbe még mindig óvatosan Sztrepetova. — Én így értelmeztem a szavait: a terv, hogy úgy mondjam, szemfényvesztés és önvigasztalás a tudomány maradi képviselőinek, maguk, újítók viszont úgy építenek, ahogy jónak látják.

— Rosszul értelmezte a szavaimat — mondta nyugodtan Rozsnov. — Én helyeslem, hogy maguk tervezzenek, mi pedig a maguk tervei alapján építsünk. Csak ne zárkózzanak el az élettől, hasznosítsák az építők tapasztalatait, ne féljenek korrigálni azt a tervet: ne változtassák dogmává. Egyszóval, kerüljenek közelebb a termeléshez!

— Ez a fontos, közelebb a termeléshez, közelebb az élethez! — helyeselt Klementyij Illarionovics.

— Én azt vallom — folytatta Rozsnov —, hogy a terv alkotója éljen és dolgozzék itt, velünk, építőkkel együtt, váltsa valóra műszaki elgondolásait. Ez hasznosabb lesz nekünk is, maguknak is. És ami a legfontosabb, az államnak is!

— Sőt, mi több — csatlakozott hozzá a professzor, aki mindvégig helyeslően bólogatott —, a következő angarai erőművet már itt kell megtervezni, az Angara partján. Akkor a mostani építkezés egy óriási kísérlet lesz számunkra. Önök és az építők kölcsönösen gazdagítani fogják egymás tudását.

Zsenyát a szemébe tűző napsugár ébresztette fel. Kinyújtotta kezét és végigtapogatta a fésülködő-asztalkát, kis karóráját kereste.

Eközben gépiesen a két ablak közti falrészre pillantott. Egy faliórának kéne ott függeni. Régi álma volt ez Zsenyának. Gyönyörű óra, sötétszínű, hosszúkás, szögletes fatokban, és feltétlenül üsse az időt.

Gyermekkorában látott egy ilyen órát. Egy kórházzá átalakított iskola előcsarnokában függött abban a kicsiny Volga menti városkában, ahová Zsenyát és anyját a háború vetette a szörnyű ezerkilencszáznegyvenkettes esztendőben.

Zsenya hosszú órákat üldögélt ebben az előcsarnokban, amely pihenőhelyül szolgált a kórházban, és várta az anyját, aki sokáig maradt a munkában. Itt kellemesebb volt és főként melegebb, mint abban a nedves pinceszobában, amelyben meghúzódtak az anyjával.

A járóbetegek, akik az alváson és a gyógykezelésen kívül minden idejüket itt töltötték, barátságosak voltak ehhez a sötét szemű, soványka, nagyon félénk kislányhoz.

Ha csomagot kaptak, siettek megkínálni a gyereket. Zsenya először zavarba esett, aztán megszokta. Ezeket az olykor harsányan jókedvű, olykor töprengőn hallgatag felnőtteket lassan jóbarátainak érezte.

És a díványokkal meg karosszékekkel berendezett tágas csarnok. Zsenyának majdnemhogy második otthona lett.

Esténként néha magában üldögélt ott, a betegek valamennyien szétszéledtek már a kórtermekbe, és szendergésében hallotta a nagy falióra ütését. Nagyon megszokta ezt az órát, az inga kimérten egyenletes, szinte teljesen hangtalan lengését, a lyukacsos, fekete mutatók lassú, alig észrevehető mozgását és persze mindenekelőtt az ezüstösen csengő, szomorkás óraütéseket.

Amikor később, a háború utolsó éveiben visszatértek szülővárosukba, Zsenya egyszer csak azt mondta az anyjának:

— Vegyünk olyan órát, mama.

Az anyja csak mosolygott rajta.

— Ej, de nagy gyerek vagy.

És akkor Zsenya nagyon komolyan kijelentette:

— Ha nagy leszek, veszek egy olyan órát.

— Hát adja isten, hogy úgy legyen — felelte a mama, és felsóhajtott.

Jó néhány esztendő eltelt már azóta, jó néhány gyermekkori álmát és elhatározását elfeledte — vagy maga az élet sodorta el őket —, de ez, talán a legnaivabb, megmaradt.

És amikor Zsenya beköltözött Szergejjel első lakásukba (egy szobából és egy kicsiny konyhából állt mindössze), az ifjú háziasszony körülnézett, és tüstént rámutatott a két ablak közötti falra.

— Oda egy faliórát akasztunk.

De kiderült, hogy nem is olyan könnyű ezt a portékát beszerezni, noha Zsenya és különösen Szergej nem sajnálta a fáradságot. Már kis híján minden szükséges bútordarabot megvásároltak, de olyan órát, amilyenről Zsenya álmodott — nagy falióra, sötétszínű, hosszúkás fatokban, melynek méltóságos lassúsággal leng az ingája és dallamosan üt — még nem sikerült szerezni. Az órának kiszemelt hely üres volt.

„Fel kell kelni... negyed egy múlt, nappal úgysem lehet aludni. Majd este, műszakba indulás előtt, megpróbálok egy-két órácskát szundikálni. Mégiscsak nehéz éjszakai műszakban dolgozni. Különösen akkor, ha a háztartással is törődni kell."

Zsenya nyújtózott még egyet és felkelt. Odament a szekrény tükörajtajához és kötekedve, vizsgálódva nézegette magát.

Maga elé képzelte Szergej férfias, izmos alakját, és gyengéd büszkeséggel gondolta: „Szép gyerekeink lesznek."

Gyerekek... Zsenya egyre sűrűbben ábrándozott el a gyerekeiről, a gyermekéről... az ő tulajdon, édes gyermekéről... Most még ő is, Szergej is fiatal, szép, erős, és még sokáig ilyenek lesznek, de mégis... a fiatalság, az erő, az üde szépség is eltűnik egyszer... és csak a gyermekeikben születik újjá... és a gyermekeikben fogják megtalálni és szeretni egymást... Mennyi szép élmény vár még rájuk...

Zsenya boldog volt. Szerette Szergejt.

Ki állítja, hogy szeretni csak egyszer lehet?... Vagy ha nem

is egyszer, de az első szerelem a legszebb, a leghevesebb?... Talán érzett ilyen örömet röpke boldogsága napjaiban Alekszej Ivanoviccsal?... Lehet, hogy az nem is volt szerelem, csak hevülés, vonzalom?... Ó, mintha a szavak számítanának!... Ilyen boldogság, amilyennel Szergej ajándékozta meg, még nem volt az életében. És nem is lesz. Az ilyen nem ismétlődik... És ez nagyon jól van így.

Zsenya megmosdott, gondosan rendbe rakta sűrű haját — mostanában még szigorúbban ügyelt magára, mint lánykorában — viseltes, de csinos, tiszta háziruhát vett magára, és kiment a konyhába.

A töltöttkáposzta étvágygerjesztően rotyogott a hosszúkás vastálban. Zsenya időnként kikapcsolta a gyorsfőzőt, nehogy odaégjen. (A gyorsfőző nem afféle közönséges portéka volt, amilyet üzletben lehet kapni, hanem Kesa Usztyancev különleges, saját kezűleg készített nászajándéka: „nagy teljesítményű készülék" — miként alkotója mondotta.)

Zsenya már többször az órájára pillantott. Már jönnie kellene Szergejnek. Végre léptek hangzottak a folyosón. Valaki felsietett a lépcsőn. Aztán hangosan kopogtattak az ajtón.

— Nyitva van! — kiáltotta Zsenya csodálkozva. Szergej jól tudja, hogy nappal nincs bezárva az ajtó.

Megfordult az ajtó nyikordulására és felkiáltott:

— Szervusz, te ritka vendég! Hát téged, mi szél hozott ide?

Ánya Molocskova állt a küszöbön. Látszott, hogy egyenesen a munkából jön, piszkos kezeslábas és csizma volt rajta.

— Egyedül vagy, Zsenya? — kérdezte.

— Egyedül.

— Akkor jó. Beszélnem kell veled. Először a betongyárban kerestelek, azt hittem dolgozol. Egyenesen a munkából jövök.

— Látom — mondta Zsenya. — Kerülj beljebb, ülj le.

De Ánya nem akart bemenni a szobába.

— Nem megyek be. Nagyon piszkos vagyok. Inkább a konyhában beszéljünk.

Ánya a konyhában leült egy rozoga székre, és minden teketória nélkül barátnőjének szegezte a kérdést:

— Idehallgass, Zsenyka, nem vettél észre semmit a te Szergejeden?

Zsenya csodálkozva és értetlenül bámult rá.

— Miért mereszted a szemed? Komolyan kérdezem.

— Hova akarsz kilyukadni? Nem értlek.

Ánya felrántotta vállát.

— Ó, a kis hercegnő! Nem érti! Azt kérdem, minden rendben van köztetek?

— Talán azért jöttél, hogy összebékíts minket? — kérdezte nagyon csöndes, fojtott hangon Zsenya.

— Te meg ne húzd fel az orrod, az ég szerelmére! — kiáltotta szemrehányóan Ánya. — Hisz a javadat akarom!

— Csakhogy én sehogy sem értem ezt a jóakaratot.

— Mindjárt megérted. Már jó néhányszor láttam Szergejt azzal a vörös mérnöknővel, a tervezőosztályról.

— Sztrepetovával? — kérdezte Zsenya, összeszedve minden erejét, hogy megőrizze önuralmát.

— Azt hiszem, Sztrepetova. Irina Szergejevnának hívják.

— Ez a nő gyakran megfordul az építkezésen, és sok emberrel beszél. A munkájával jár. Nem értem, miért akadsz fenn ezen? — mondta Zsenya magára erőltetett nyugalommal, sőt, még nevetni is tudott.

Ha Ánya kevésbé izgatott, könnyen észreveszi, hogy hamisan cseng barátnője nevetése.

— Még ha csak munka közben beszélgettek volna — fakadt ki Ánya dühösen —, de Szergej haza is kísérgeti.

Zsenya elsápadt, de tüstént megemberelte magát.

— No és mi van ebben? Tételezzük fel, hogy én végigmegyek valakivel az utcán. Engem is gyanúsítanál, és Szergejhez szaladnál?

— Ó, Zsenyka! — kiáltott fel Ánya. — Mit képzelsz rólam? Tudod, milyen nőszemély ez? Nemhiába ez a... Guszarov jár hozzá. A zsák meg a foltja!

Zsenya maga se tudta megmagyarázni, miért, de az a hír, hogy

Guszarov kerülgeti Sztrepetovát, jobban felbolygatta, mint mind az, amit Ánya annakelőtt mondott. És Ánya tovább erősködött:

— Én mondom neked: zsák meg a foltja! Mindkettőnek vaj van a fején, nincs rendjén valami!

De Ánya ezzel túllőtt a célon. Ezt Zsenya már nem tudta lenyelni.

— Ez így van ott, ahol nincs rendjén valami — felelte élesen. — Nálunk viszont rendjén van minden.

Ánya vérvörös lett.

— Kár így beszélned — szólalt meg, és lehorgasztotta fejét. — Hiszen barátságból mondtam.

Zsenya elszégyellte magát kifakadásáért.

— Nem akartalak megbántani, Ánya. De rosszul esett a gyanúsításod. Tudom, hogy jót akarsz nekem, de arra kérlek, bármit hiszel is, ne gyere vele hozzám. Én ismerem Szergejt... És amíg maga el nem mondja, nem hiszem el senkinek.

Ánya hallgatott.

— Ennyi az egész — fejezte be Zsenya. — Most pedig vedd le a kezeslábasodat meg a csizmádat. Mosdjál meg, kapsz pongyolát és papucsot. Velünk ebédelsz. Töltöttkáposztát főztem.

Ánya hevesen megrázta fejét.

— Nem, nem! Nincs időm. Hisz csak egy percre ugrottam be. Viszontlátásra, Zsenya.

Zsenya átölelte és megcsókolta barátnőjét. Ánya a vállára hajtotta fejét. Szempillái Zsenya arcához értek. Nedves volt a szeme.

Zsenya boldog volt, hogy egyedül maradt. Nagyon nehezére esett nyugalmat tettetni. És most, mikor végre levehette az álarcot, érezte, hogy rettenetesen fáradt...

Nem az merítette ki, hogy palástolnia kellett izgalmát barátnője előtt — bár ez sem volt könnyű dolog —, inkább az önmagával vívott harc csigázta el... Pedig harcolni kell. Nem szabad engednie, hogy a gyanúnak csak egyetlen kis szikrája is kipattanjon a lelkében, s ha mégis kipattan: nyomban el kell fojtania, el kell taposnia... Különben tűzvész támad a szikrából, a féltékenység rettentő, emésztő tüze. A legnagyobb boldogság is elhamvadhat benne...

De hol marad ilyen soká Szergej? Milyen, de milyen jó volna, ha most mellette volna ... Csak az ő gyengéd, kedves pillantása vigasztalhatja meg ... Vajon nem érzi, milyen nehéz most a felesége szíve? ...

Zsenya ledőlt az ágyra, és furcsa tompa kábulatban a párnára hajtotta fejét. Így telt el néhány végtelenül hosszú perc.

Élesen, riasztóan megcsörrent a telefon.

Zsenya odarohant, és Szergej izgatott hangját hallotta.

— Zsenya, ma későn megyek haza.

A kagyló megremegett a fiatalasszony kezében.

— Szerencsétlenség történt. Arkagyij Kulesov motorbiciklivel összezúzta magát. Kórházba szállítom.

Tizedik fejezet

Arkagyij Kulesov, anélkül, hogy eszméletre tért volna, hajnalban meghalt.

Szergej és Zvjagin együtt töltötte ezt a borzasztó éjszakát. Amikor az orvos megvizsgálta Kulesovot, és kijelentette, hogy aggasztó, csaknem reménytelen az állapota, mindketten a klinikán maradtak. Bizonygatni kezdték nekik, hogy ez összeegyeztethetetlen a kórházi szabályokkal, és Szergej már hajlandó lett volna távozni.

Zvjagin azonban tisztelettudóan, de határozottan kijelentette:

— Nem megyünk. Barátai és munkatársai vagyunk. Köztünk élt, mellettünk haljon is meg. Talán halála előtt még beszélhetünk vele.

Így aztán ott üldögéltek egész éjjel, a fapad támlájához dőlve.

Zvjagin megígértette az ügyeletes ápolónővel, hogy behivja őket, ha a szerencsétlenül járt magához tér, aztán a sarokba húzódva elszunyókált, éberen, katona-módra. Szergej egész éjjel nem hunyta le a szemét.

Már elmúlt éjfél, amikor Zvjagin megszólalt:

— Ne kínozza magát, Szergej Vasziljevics. Szundítson legalább egy órácskát. Úgysem segíthetünk rajta. Holnap viszont, azt hiszem, kemény napunk lesz.

— Nem tudok én aludni, Nyikolaj Mitrofanovics — válaszolta Szergej. — Én vagyok az oka. Ha nem tartóztatom műszak után... nem történik semmi.

— Hagyja abba, Szergej Vasziljevics! Még csak az kell, hogy magát okolja ezért.

— Kért engem: „Engedjen el. Megígértem Klasának, hogy elviszem moziba. Később nem tudnánk kire hagyni a gyerekeket..." Én meg tartóztattam, így aztán sietnie kellett.

— Hagyja abba, Szergej Vasziljevics. Én végigharcoltam a háborút, többet láttam magánál. Tudom, hogy a halál elől nincs menekvés. Akkor éri el az embert, amikor akarja. Számtalanszor figyelmeztettem Arkagyijt: ez a hetykeség nem vezet jóra. Maga is hallotta bizonyára, az volt a szavajárása: „Repülök, mint a szél!" Most aztán elröpítette a szél.

Többet nem beszéltek erről, de Zvjagin látta, hogy Szergejt továbbra is emésztik a komor gondolatok.

Amikor közölték velük, hogy Arkagyij meghalt, Zvjagin kiegyenesedett, lehajtotta a fejét és szótlanul adózott barátja emlékének.

Aztán végigsimított őszülő fürtjein és így szólt:

— Most pedig gondoljunk az élőkre, Szergej Vasziljevics.

Visszafelé egész úton hallgattak. Mindketten ugyanarra gondoltak, melyikük menjen a tragikus hírrel az özvegyhez? Hogyan mondják meg neki?

Már a telep közelében jártak, amikor Zvjagin megtörte a csendet.

— Elküldjük az én Nasztaszja Petrovnámat. Melegszívű asszony.

Nasztaszja Petrovna felszárította könnyeit, és elindult Kulesovék árván maradt háza felé. Egy óra múlva elküldte Lenocskát az apjáért.

Másnap eltemették Arkagyijt.

Szergej nehéz szívvel lépett be Kulesovék házába. Az ajtóban megtorpant, maga elé engedte Zvjagint, Sarapovot és Szemjont, csak utánuk lépte át a küszöböt.

Minden bútort kivittek a szobából. Csak egy földig érő bordó hársonyterítővel letakart hosszú asztal maradt bent, rajta feküdt a vörös szaténnel bevont koporsó.

Sok virág volt. A halott fejénél sötétvörös, szinte fekete rózsák. S a virágok között egy fehér folt: a kötés-borította, sebek torzította arc.

Klava könnyektől duzzadt, kifejezéstelen arccal ült a koporsó fejénél. Egyik oldalán Nasztaszja Petrovna Zvjagina, a másikon egy alacsony, idős asszony, Sarapov felesége.

Az exkavátorosok megálltak a koporsó mellett, aztán félrehúzódtak a sarokba, az ablakhoz. Szergej nem vette le szemét a fehér foltról, és a körülötte sötétlő rózsákat alvadt vércsomóknak látta.

A nyitott ajtón szüntelenül ki-be jártak az emberek. Zsenya átkukkantott a szomszéd szobából, ma ő vigyázott a gyerekekre. Megkereste szemével Szergejt és intett neki. Az ajtóban meghajolva Kravcsuk lépett be. Kopaszodó, nagy fejét lehajtva, megállt a koporsónál, aztán odament az ablakhoz, ahol összeverődtek az exkavátorosok...

Zvjagin odalépett az asztalhoz.

— Vegyünk búcsút elvtársunktól, Arkagyij Kulesovtól...

Keserves sóhaj szakadt fel Klavából. Az öreg Sarapova simogatta, vigasztalta, mint egy gyereket. Az udvarról meg a tornácról mindnyájan bejöttek a szobába.

Amikor elcsendesedtek, Zvjagin így szólt:

— Jeliszej Karpovics, búcsúzzék el tőle.

Újabb sóhaj tört fel Klava melléből. Szergej nem hallotta Kravcsuk szavait, csak Klavát nézte. Duzzadt arcán, mely most elvesztette minden báját, könnyek záporoztak.

Kravcsuk nem ment el a halotti torra.

— Képtelen vagyok rá — mondta. — Minden szokást elfogadok, de ezt nem.

— Én sem... — szólalt meg Szergej, de Kravcsuk szigorúan rászólt.

— Eredj! Neked el kell menned.

Szergej elsápadt és lehajtotta fejét. Kravcsuk szavaiban szemrehányást érzett.

Csak az elhunyt legjobb barátai voltak ott a toron.

Így aztán, mikor megindult a közös beszélgetés az asztalnál, minden szóban aggódó gondoskodás csendült Klava Kulesováról és apró gyerekeiről.

Már tudták, hogy a gyerekek segélyt fognak kapni, s hogy a személyzeti osztály hajlandó elhelyezni az özvegyet bármely, neki megfelelő munkában. Az exkavátor személyzete már megbeszélte, hogy gondoskodnak az elhunyt családjáról.

És mégis mindnyájan tudták, hogy igen nehéz lesz a sora a kereső nélkül maradt családnak. Elég volt körülpillantani a szobában, hogy lássák: ezek az emberek bőségben éltek. Az exkavátoros munkája jólétet teremtett. De hogy lesz ezután? Mennyit kereshet meg Klava? Hiszen munkát is csak azért kap, mert a szerencsétlenül járt Arkagyij Kulesov felesége. Nincs semmiféle szakmája. Mennyit kereshet így?

— Iratkozzon be tanfolyamra — javasolta Szemjon —, hogy legyen szakma a kezében. Így mihez kezdhet?

— No de miféle tanfolyamra gondolsz? — kérdezte Zvjagin.

— Hát, elvégezheti a bérelszámolói vagy laboráns tanfolyamot...

— Persze, hogy elvégezheti — hagyta helyben nem túl lelkesen Zvjagin —, de nem valami sokat keres vele. Befejezi a tanfolyamot, és elmegy dolgozni. Ötszáz rubel már jó fizetés egy ilyen szakmában. Egy ember megél ennyiből, de Klavának családja van. Ha dolgozni jár, házvezetőnőt kell fogadnia. Tehát már négyen vannak. És négy ember ebből a fizetésből... persze nem hal éhen, de azután, ahogy Arkagyij mellett éltek, szűkösnek fogják érezni. Klava nem szokott ilyen élethez, összeroppanhat...

— Hát az igaz, hogy nem szokott hozzá — helyeselt Sarapov. — Cukor után még savanyúbb az ecet.

— Vegyük be közénk, az exkavátorra — mondta Kesa határozottan, és... torkán akadt a szó, mert maga is megijedt, hogy ostobaságot tanácsolt.

De senki sem szólt közbe.

És Kesa — ha nem is olyan határozottan — megismételte javaslatát.

— Csakugyan felvehetnénk közénk. Kitanítjuk, villanyszerelő lesz a műszakban.

— Nem engedélyeznék — szólalt meg hosszú csend után Zvjagin.

Mindnyájan gondolatokba merültek. Jól tudták, milyen gondosan, mondhatni szőrszálhasogatóan válogatták ki a személyzetet. Csak a legjobb, legtapasztaltabb, legkipróbáltabb gépészek érdemelték ki ezt a megbecsülést. Még kimondani is nevetséges: egy olyan ember kerüljön a nagy lépegetőre, aki életében még exkavátor közelében sem járt...

— Lehet, hogy nem engedélyeznék — bökte ki végül Szemjon.

De Kesa azért se hátrált meg.

— Kérdezzük meg Szergej Vasziljevicset.

Szergej egy pillanatig sem habozott, fenntartás nélkül támogatta Kesát. Sőt, még szemrehányást is tett magának, hogy ez magától nem jutott eszébe.

Abban állapodtak meg, hogy Szergej Kravcsukot győzi meg, Szemjon pedig a pártbizottsággal fog tárgyalni. Hátha sikerül rábeszélni a vezetőket.

Kravcsukot nem kellett rábeszélni.

Csak annyit kérdezett:

— Az egész személyzet beleegyezett? — S amikor Szergej igennel válaszolt, hozzátette: — De aztán nehogy később meggondoljátok magatokat!

A pártbizottságban szintén jóváhagyták a személyzet javaslatát.

— Derék dolog — mondotta Kasevarov. — A feleség a meghalt férj helyére áll. Ez méltó népünk nemes hagyományaihoz.

Kravcsuk tartott tőle, hogy az építkezés főmérnöke beleszól és megtorpedózza. A főmérnöknek, aki személy szerint felel az építkezésen a munkavédelemért, minden oka meglehetett erre. Tilos olyan embereket gépek mellé állítani, akiknek nincs szakképzettségük, akik nem tették le az előírt vizsgákat.

Ezért Kravcsuk úgy döntött, hogy megszerzi Rozsnov jóváha-

gyását. Rozsnov nem ellenezte. Sőt, tetszett neki az exkavátorosok ötlete.

— Derék embereid vannak a nagy lépegetőn — mondta Kravcsuknak. — Igazán segítenek elvtársuk családján.

Amikor az illetékesek valamennyien jóváhagyták a kérést, Zvjagin és Szemjon elment Klavához.

Amikor előadták a dolgot, az asszony sírva fakadt.

— Istenem! Ilyen nyűgöt vesznek magukra. Milyen exkavátoros válik belőlem?

— Tőled függ — felelte szigorúan Zvjagin. — Ha iparkodsz, jó munkás leszel. Egyébként — elmosolyodott, hogy felbátorítsa a végképp zavarba esett Klavát —, nekünk is megvan a számításunk. Női szemre és női kézre minden gazdaságban szükség van. Nekünk meg elég nagy a gazdaságunk.

Klavgyija Kulesovát másnap felvették a nagy lépegetőhöz. Jelentkezett a munkahelyén. Sarapov felesége vállalta, hogy kezdetben, amíg Klava nem talál állandó házvezetőnőt, felügyel a házra meg a gyerekekre.

Tizenegyedik fejezet

Az építő munkahelyén a tető az égbolt, a fal meg a négyfelől fújó szél. Így aztán aligha akad még valaki, aki úgy sajnálja a búcsúzó meleg nyarat, mint az építő, különösen az, aki „megváltoztatja a folyó irányát".

A Bajkál vidékén kopogtatott a tél.

A hideg őszi harmat reggelenként már ezüstös dérré fagyott az aszott füvön. Éjszaka vékony jéghártya feszült minden állóvízre. Sőt, már a sebes vizű Angarán is megvillantak a zengő jégtáblák a part mentén.

A közelgő tél előreküldte hírnökeit. Az északi szél metsző hideget és hóviharokat űzött a folyó alsó folyása felől.

A hótakaró egészen megváltoztatta az építkezés képét. A szigeteken elmosódtak a földhányások éles körvonalai. Alacsonyabb lett az árterületet elkerítő duzzasztógát vonulata: mintha megüle-

pedelt volna. A folyó ólomszínű vize körülmosta az egyhangúan fehér szigeteket, melyeket csupán a kitaposott utak sötét csíkjai élénkítettek.

Még magasabbnak látszott a sík fehér háttérben az erőmű főépületének óriási szürke betontömbje, amely nagyot nőtt a nyár folyamán.

Az épület blokkjai, amelyek legnagyobb részét még a zsaluzás borította, már jó néhány méterrel a betonszállító állványhidak fölé emelkedtek. És ezek a vasúti hídra emlékeztető hatalmas állványok, amelyek azelőtt elkápráztatták a szemet méreteikkel, most elvesztek a betontömb hátterében.

Nyolc portáldaru nyújtogatta büszkén gémnyakát, és siklott méltóságos lassúsággal az állványhidakon. A portáldaruk fáradhatatlan karjai szüntelenül emelték magasba a paraszthéz nagyságú, óriási szerelvényeket, a friss fenyőfából hasított, gyantasárga zsaludeszkákat, és a körte alakú, vaskos tartályokat, amelyek két teherautóra való betont nyeltek el egyszerre.

A széles elvezető csatorna közvetlenül a katlan alsó zárógátjától húzódott, kettészelve a szigetet. Csupán nyílegyenes partjaival ütött el a folyótól. De különben igazi folyó. Derűs napokon a víz színe ugyanolyan kék, borongós időben pedig ólomszürke; ugyanúgy futnak rajta a hullámok, melyeket most felkorbácsol a fagyos talajmenti szél, s a hullámok tetején tarajok táncolnak.

Csupán a víz élő sodrása hiányzott a csatornából, az Angara jövendő medréből.

Ám az egyre keskenyedő földszorost, mely elzárta a folyó útját, napról napra emésztette a nagy lépegető exkavátor hatalmas kotróvödre. Az exkavátorosok úgy számították, hogy még a fagyok beállta előtt kijutnak a folyó partjára, és a csatorna torkolatát összekötik az Angarával. Akkor már csupán a katlan zárógátjai tartóztatják fel a hevesen hömpölygő Angarát, hogy még be ne törjön új, örök időkre rendelt medrébe.

De mielőtt a víz ezt az utolsó akadályt is legyőzné, még magasabbra kellett emelni az erőmű épületét, hogy kiállja az Angara vizének féktelen rohamait.

Ily módon minden a betonozók, szerelvénylakatosok, zsaluzók

sikeres munkáján múlott, akik az erőmű főépületét építették. Ahogy az építők mondták, minden „a betonozás tempójától" függött.

Fjodor Fjodorovics és Jazkov a betonmunkások melegedőjében ült, egy gyalulatlan deszkából hevenyészve összeácsolt asztal mellett.

Vaskályha fűtötte a helyiséget, és a meleg, sőt a forróság pótolta a hiányzó kényelmet. Odakünn tombolt a szél, heves rohamaira meg-megremegett az ablaküveg, melyet lazán illesztettek a keretébe.

Az erőműépület felső szintjeinek tervrajza feküdt kiterítve a mérnökök előtt az asztalon.

Az épület egész óriási betonteste a betonblokkok sok-sok téglalapjára és négyzetére bomlott fel a rajzon. Ezeknek a téglalapoknak és négyzeteknek nagy részét gondosan kiszínezték. A kék és piros kockák két hosszú csíkban húzódtak a rajzon, az épület szélén, az állványhidak mentén. A rajz középső részén levő téglalapok és négyzetek azonban nem voltak kiszínezve. Ez azt jelentette, hogy ezeknek a blokkoknak nemhogy a betonozásához, de még az előkészítéséhez sem fogtak hozzá.

Éppen ez a körülmény aggasztotta a katlanfőnököt meg a főmunkavezetőt.

A dolognak az volt a magyarázata, hogy hiába nyújtották ki teljesen a daruk emelőkarját, nem ért el a középső blokkokig. Műszaki nyelven szólva, „a portáldaruk nem fogták be az épület teljes szélességét". Az egész építmény közepén, az átlós tengelye mentén, maradt egy sáv, amelyet nem értek el a daruk.

Ezt a sávot „holt zónának" nevezték el.

— Benne vagyunk a pácban, Jazkov elvtárs — mondta Fjodor Fjodorovics, és arrább ment a kályhától. A nagy töprengésben észre sem vette mindjárt, hogy kisbundájának nedves széle felkunkorodik a nagy melegtől. — Benne vagyunk nyakig.

— De hát mit csináljunk? — vetette ellen Jazkov. — Mi nem tehetünk róla. Odatervezték nekünk ezt a holt zónát.

— Mindjárt bűnbakot keresel — mosolyodott el Fjodor Fjodorovics. — Hát ilyenek vagyunk mi, építők. Amint valami baj van, rögtön a tervezőkre hárítjuk. De ők meg mit tehetnek? Nem tudjuk megtoldani a daru karját. És az épületet se zsugoríthatjuk összébb. Én azt ajánlom, Jazkov elvtárs, vegyük elő azokat a betonszivattyúkat. Már régen meg kellett volna tenni.

— Fagyban nem fognak működni.

— Még messze vagyunk az igazi fagyoktól.

— Messze! — Jazkov felvonta vállát. — Akkor mért visel kisbundát?

— Engem ne nézz — mosolygott Fjodor Fjodorovics. — Én már öregecske vagyok. Péter-Pálkor is elbírom a kisbundát. — Aztán komolyra fordította a szót. — Tehát állítsd csak be a betonszivattyúkat.

Jazkov bosszúsan legyintett.

— A látszat kedvéért? Egy kávéskanál betont fognak adni óránként.

— Egyelőre nem sütöttünk ki jobbat.

— Fjodor Fjodorovics! — könyörgött Jazkov. — Adjon nekem még egy nap határidőt! Csak egy napot kérek! Van egy javaslatom.

— Ha van, terjeszd elő. Mire vársz?

— Nem úgy értem. Még nem javaslat, csak feltételezés. Minden rendben volna, de egy apróságnak, egy semmiségnek sehogy sem találom a nyitját. Napok óta töröm rajta a fejem. Találtam egy megoldást, de nagyon nehézkesnek látszik. Nem éri meg a fáradságot. Fjodor Fjodorovics, én elmászkálok még egy napot a blokkokon és töprengek. Ha semmire sem jutok, holnap előveszszük a betonszivattyúkat. Megyek, Fjodor Fjodorovics.

„Jóravaló legény — gondolta a katlanfőnök, amikor egyedül maradt. — Helyén van az esze... csak nyakas egy kicsit. Egy apróságnak sehogy sem találja a nyitját... De azért se kér tanácsot. Nem, csak egyedül... Különben — vetette ellen önmagának az öreg — csak annak van igazi értéke, amit a magunk eszével és verejtékével értünk el."

Jazkov ezalatt már a keskeny falépcsőn igyekezett felfelé az

alsó állványhídra. A lépcső nagyon meredek volt, kis híján függőleges, erősen kellett kapaszkodnia a deszkakorlátba. A korlátot belepte a dér és égette csupasz kezét. De mégsem akart visszatérni a melegedőbe az ottfelejtett kesztyűért. Nem mintha babonás lett volna, de nem szeretett félútról visszafordulni. Meg az időt sem akarta vesztegetni. Csupán egy napot csikart ki magának.

Jazkov nem neheztelt Fjodor Fjodorovicsra. Maga is belátta, hogy nem lehet tovább késlekedni. Vagy be kell állítani a betonszivattyúkat, amelyekben ő maga nem bízott, vagy ki kell találni valami más megoldást a „holt zónába" eső blokkok betonozására.

Pedig már megtalálta a megoldást. Elvben — ahogy mondani szokás — minden világos volt. Csak még egyetlen részlet hiányzott. De a legfontosabb részlet.

Az állványhídra érve kifújta magát, megmelegítette kezét a zsebében, és egy ugyanolyan meredek falépcsőn folytatta útját a legfelső betonozott blokkra.

Innen, felülről, különösen szembe tűnt, mennyire elmaradt a munka a „holt zónában".

Ha bárki végignézett az első pillantásra zűrzavarosan összehalmozott betontömbökön, tüstént szemébe ötlött a szakadékra emlékeztető üreg az épület középső részén.

Jazkov csak bámulta ezt az emberi kéz alkotta szakadékot és tizedszer vagy talán századszor végiggondolta magában a különböző módszereket és lehetőségeket, makacsul és következetesen kutatta a hiányzó láncszemet, amely miatt fabatkát sem ért mindaz, amit addig megtalált.

Nem messze tőle egy szerelvénylakatos brigád vasvázat emelt be, betonozáshoz készítette elő a soron következő blokkot.

Az óriási vasketrechez hasonló, karvastagságú rudakból összeállított vasváz könnyedén himbálózott a portáldaru drótkötelén.

Az emelőkar rövid volt. A vasvázat három-négy méterrel odább kellett felállítani. Ekkor a szerelvénylakatosok drótkötelet kötöttek a vasvázra és csörlővel próbálták a „holt zóna" felé húzni. A csörlő és a portáldaru együttes erejével, elég gyorsan helyére állították a vasvázat.

Jazkov a homlokára ütött. Joggal felkiálthatott volna. „Heuré-

ka!" Megtalálta a hiányzó láncszemet. Ám ehelyett a szépen csengő görög szó helyett Jazkov összeszidta, tökfilkónak nevezte magát, s leiramodott a lépcsőn.

Néhány perc múlva izgatottan, kifulladva berontott a melegedőbe. Fjodor Fjodorovics még ott ült az asztalnál és a rajzokat böngészte.

— Kifundáltad? — kérdezte Fjodor Fjodorovics, mikor meglátta Jazkov örömtől csillogó szemét.

— Ki. Figyeljen csak ide...

Jazkov ledobta sapkáját a padra, hátragereblyézte homlokából összetapadt, sötét fürtjeit és a tervrajz fölé hajolt.

— Hát nézze, Fjodor Fjodorovics! Nem, várjon csak... — Kutatott a zsebeiben, és előszedett két gyufásdobozt. — Így érthetőbb lesz...

Egymással párhuzamosan, élére állította a két dobozt, és keresztbe fektetett rajtuk egy gyufaszálat.

— Itt van a dobozok között a holt zóna. Hidat emelünk fölé — Jazkov megérintette ujja hegyével a dobozokra fektetett gyufaszálat. — Ez mindössze tizennégy méter. A hídra padozatot helyezünk, meg bunkerokat a betonnak, mindent, ahogy dukál. Daruval felemelünk egy teherautót a hídra... és kész. Mindössze eggyel több betonátrakásra lesz szükség. A tartályból a teherautóba, a teherautóból pedig egyenesen a bunkerba. Csak megbízható sofőr kell. Nem akárkinek való feladat ilyen magasban gépkocsit vezetni, méghozzá hátrafelé.

Fjodor Fjodorovics türelmesen hallgatta, nem szólt közbe, noha fölösleges volt ez az egész részletes magyarázat. Az első szóból megértette Jazkov ötletét.

— Kitűnő. Ezt jól kigondoltad. Helyesen, mérnökhöz méltóan oldottad meg a feladatot.

Fjodor Fjodorovics szájából ez a legnagyobb dicséretnek számított.

— Már régen rájöttem — vallotta be Jazkov. — Csak azt nem tudtam kisütni, hogyan emeljük be a hidat.

— Pedig ez a legegyszerűbb — mosolygott a katlanfőnök.

— Ne mondja el, várjon — könyörgött Jazkov. — Majd én.

És elmesélte, hogyan találta meg a dolog nyitját, miközben a szerelvénylakatos brigád munkáját figyelte.

— Úgy is lehet, csörlővel — bólintott Fjodor Fjodorovics — de még jobb a felső és az alsó állványhídról két daruval felfüggeszteni a hidat, kifeszíteni, és egyszerre a helyére emelni. Ez már részletkérdés. De felvinni a teherautót: ez pompás ötlet! Most már nem tart fel minket a holt zóna.

Tizenkettedik fejezet

Itt, a magasban, erősebben fújt a szél. Ánya óvatosan végigment a hídon, ismerkedett új munkahelyével. Jobbról, balról mélység fenyegette. Bár, ami azt illeti, nem is volt olyan nagy mélység alig hét-nyolc méter. Igenám, de betonra zuhan az ember, melyből ráadásul vasrudak meredeznek, tehát ez a mélység is több mint elegendő.

Ma kezdtek hozzá a „holt zóna" betonozásához azzal a módszerrel, amelyet Jazkov ajánlott. A teherautó ott állt a híd feljárata előtt. Épp most emelték fel oda. Ánya segített a darukezelőnek kiakasztani a drótköteleket. A sofőr meg nincs sehol.

Ánya az órájára nézett, és összevonta a szemöldökét.

— Mindig ezek miatt a sofőrök miatt késünk! Azt mondták, tíz órakor elkezdjük, és most már féltizenegy. Ha tudnák, milyen kellemes itt ácsorogni a szélben.

Ánya maga vállalkozott rá, hogy az első nap ő veszi át a betont. Ez egyébként nem tartozik a csapatvezető kötelességei közé. De senki sem kapott kedvet, hogy a magasban, a keskeny kis hídon dolgozzon. Ljuba Glizina, a brigádvezető dühbe gurult, és kijelentette, hogy maga fog fenn munkába állni.

— Mégcsak az kéne — támadt rá Ánya. — Hogy ráhúzzák a vizeslepedőt a brigádunkra. Ez igen, mondanák, a brigádvezetőn kívül, nincs aki dolgozzon. Majd én felmegyek!

— Ejnye, Ánya, kár volt jelentkezned — szólalt meg Masa Kruglova. — Veszedelmes ám ott. Egy rossz lépés, és máris a másvilágon vagy.

— Még nem váltottam meg a jegyet a másvilágra — vágta rá dühösen Ánya, de tüstént elnevette magát. — Viszont enyém lesz a legmagasabb poszt az építkezésen.

Csakugyan magas volt a posztja. Majdnem egy magasságban állt a portáldaruk csúcsával. Ánya most nyugodtan elmondhatta, hogy olyan „széles látóköre van", mint kevés embernek. Elébe tárult az egész építkezés.

Jól látszott innen a hófedte duzzasztógát, az elvezető csatorna, amely most széles, aszfaltozott autóúthoz hasonlított, a javítóműhely meg a fűrésztelep füstölgő kéménye, s az építők telepei a balpart hóborította lankáin.

Ám az idő nem volt alkalmas elmélkedésre. Ánya melegen felöltözött, vattakabátot és vattanadrágot húzott, mégis fázni kezdett.

— Kert alatt kullog a télapó — dúdolta, de máris abbahagyta, és összeszidta önmagát. — Ó te ostoba! Már rég bebújhattál volna a teherautóba.

Odafutott a kocsihoz.

Sehogy sem sikerült kinyitnia a fülke ajtaját. Észre sem vette, hogy a másik oldalon megjelent a sofőr, csak a kiáltására lett figyelmes.

— Ki babrál ott?

Ánya felkapta fejét, és nekifohászkodott, hogy lekapja tíz körméről a hanyag sofőrt, aki elkésett a munkából, de a dühös szavak az ajkára fagytak. A fülke ablakán keresztül megpillantotta a sofőrt.

Kuzma volt.

Ánya rettentő gyengeséget érzett.

Nemegyszer elgondolta, maga elé képzelte, hogyan fognak találkozni Kuzmával, várt erre a találkozásra, de most — amikor az események véletlen összejátszása folytán nem egy percre, hanem legalább néhány órára egymás mellé kerültek — Ánya kábult zavarba esett.

Vajon Kuzma mit fog szólni ehhez a találkozáshoz, amely bizonyára egészen váratlanul éri? Mit fog mondani? Talán megsérti? Talán csak beszédes hallgatással fejezi ki a véleményét?

Hiszen ő, Ánya most teljesen védtelen. El sem tud menekülni, még ha nehezére esne is maradni.

Elszoruló szívvel nézett Kuzmára, s közben gépiesen próbálta kinyitni a kocsi ajtaját.

Kuzmát is felizgatta a váratlan találkozás.

Egy esztendő alatt, mióta azt az emlékezetes utazást tette a kőfejtőbe, mely után egész élete „kátyuba jutott" (ahogy egyszer egy bensőséges beszélgetés során megvallotta Szemjonnak), beleütközött néhányszor Ányába. Ha igaz, hogy kicsi a világ, egy építkezés még kisebb. És minden alkalommal kényszerítette magát, hogy ne figyeljen fel Ánya várakozó tekintetére és továbbment.

Csakhogy most nem lehetett elmenni.

És Kuzma mogorván megszólalt:

— Szervusz.

— Szervusz, Kuzma — felelte csöndesen, félénken Ánya.

Kuzma beült a kormány mellé, és közönyösen így szólt:

— Szólj, hogy küldhetik a betont.

És ez a teljesen helyénvaló mondat szíven ütötte a lányt. Más szavakat várt. Rettegve és reménykedve... Tehát nincs miért rettegni és nincs miért reménykedni...

Szótlanul bólintott. A portáldaru kezelője kidugta fejét a fülkéjéből, várta a jelet.

Ánya integetett, hogy figyeljen rá.

— Fel! — kiáltotta harsányan.

Az óriási tartály lassan felemelkedett. Amikor a híd fölé ért, Ánya ismét jelt adott a darukezelőnek. Az emelőkar jobbra fordult. Eközben a darukezelő kijjebb lendítette az emelőkart, és a tartály néhány másodperc múlva ott himbálózott a teherautó felett.

— Kicsit lejjebb — vezényelte Ánya.

A tartály alább siklott.

— Most jó! — kiáltotta a lány.

Ezután fürgén fenn termett a kocsiszekrényben, belekapaszkodott a még mindig himbálózó tartályba, és felállt a kocsi oldalára. Kiütötte a biztosító éket, majd fogantyújánál fogva kirántotta a reteszt.

A beton súlyosan csapódott a kocsiszekrénybe. A teherautó megrázkódott és megroggyant.

Ánya jelére a tartály újabb betonadagért indult.

Most Kuzmának a blokkba kellett szállítania a betont. Ánya odament a legszélső bunkerhoz, és kopogott a lapátjával, hogy figyelmeztesse a blokkban tartózkodó munkáslányokat.

— Gyerünk, gyerünk!

— Alig várjuk már! — kiáltották a blokkból.

Ánya intett, és Kuzma elindult. Első útján lassan vezetett. A kormány mellett érezte, amint a járatlan padozat recsegve meghajlik a teherautó kerekei alatt. Tudta, hogy jobbról is, balról is mélység tátong, és erősebben szorította a kormánykereket.

Ánya végre felemelte a kezét.

— Szórd ki!

Felzúgott az emelőszerkezet, a kocsiszekrény magasba emelkedett, és a beton dübörögve lehullott a bunkerba.

— Hurrá! — kiáltották a lányok a blokkban.

Visszafelé hátrálnia kellett az autónak. Kuzma kikászálódott a fülkéből és körülnézett. Aztán lepillantott és megkérdezte:

— És ha lezuhan a kocsi?

Ánya vállat vont.

— Bizonyára szétzúzódik.

— Nem a kocsiról beszélek. Emberek vannak a blokkban.

— Fjodor Fjodorovics azt mondta, hogy a padozat megbízható.

— Akkor gyerünk!

És Kuzma a hágcsón állva, óvatosan végigvezette az autót a hídon.

A tartály már várta, hogy felemelkedhessen, és Ánya jelére a magasba lendült.

Kuzma minden forduló után biztosabban és nyugodtabban vezette a kocsit. Ánya szintén hozzászokott a magasban végzett munkához. Már nem is akart gyalogosan végigszaladni a hídon, hogy megelőzze a teherautót, hanem mikor Kuzma elindult, ügyesen felugrott a jobboldali hágcsóra.

Kuzma lefékezte a kocsit.

— Szállj le a hágcsóról.

Ánya megütközve nézett rá.

— Szállj le. Bármikor lezuhanhat a kocsi.

— És te?

— Nekem a kormánynál a helyem.

— Akkor haljunk meg együtt! — felelte vállat vonva Ánya, és fent maradt a hágcsón.

A veszélynek ez a hangsúlyozott megvetése szíven ütötte Kuzmát. A fülkében maradva vezette vissza a kocsit, csak ki-kinézegetett a nyitott ajtón.

És Ánya, mintha csak ingerelni akarná, felkapaszkodott a kocsiszekrénybe, és ott állva várta a lassan süllyedő tartályt.

Kuzmának égnek állt a haja. Egy lendülettel felhúzódott, és beugrott a kocsiba.

— Elment az eszed? — förmedt a lányra. — Odaszorít a tartály a fülkéhez, palacsintává lapít.

— A te erőd nem sokat segít — mosolygott Ánya, amikor látta, hogy a legény nekigyürkőzve várja a tartályt. — Minden az ő ügyességén múlik — a kisablakon kibukkanó darukezelő felé intett a fejével.

A tartály mellettük állt meg. Ánya lefékezte a himbálózását, és felállt a vezetőfülke tetejére.

— Rántsd ki a fogantyút — mondta Kuzmának. — Ennek a tartálynak nagyon szoros a retesze. Kuzma teljes erejéből megrántotta. A beton beömlött a kocsiszekrénybe, és mindkettőjüket lefröcskölte.

— Ekkora lendülettel egy fát gyökerestül is kitépnél — nevetett Ánya.

Kuzma rápillantott, és maga is elmosolyodott.

Délfelé egészen elromlott az idő.

Egyre vadabbul tombolt a szél. Ólomszürke felhőket kergetett az Angara alsó folyása felől. Alacsonyabb és sötétebb lett az égbolt. Óriási szürke pelyhekben indult meg a havazás. A szél felkapta a pelyheket, és az emberek arcába csapta.

Kuzma előszedett az ülés alól egy vitorlavászon esőkabátot és odaadta Ányának. A lány nevetett. A köpenyről nyomban látszott, hogy nem rá szabták.

— Az ujját felhajtjuk — tanácsolta Kuzma.

Az esőkabátnak csuklyája is volt, és ez arra ösztökélte Ányát, hogy felpróbálja. Kiderült, hogy az alja a földet söpri, úgy áll, mint egy harang. A szemére húzott csuklya alól előbukkant Ánya arcocskája. Kuzma elfordult, hogy elrejtse mosolyát.

— Kicsit nagy — sóhajtotta Ánya, szomorkásan lebiggyesztette az ajkát, és visszaadta a köpenyt Kuzmának. — Jobb lesz, ha bebújok a fülkébe.

Kuzma most már nem ellenkezett.

A legerősebb havazásban Vaszja Kuzikov kapaszkodott fel a hídra. Szomorú volt és bosszús. Először is elkésett, mondhatni elszalasztotta a munka kezdetét, másodszor, ebben az ocsmány időben nem tudott fényképezni. Pedig borzasztó nagy szüksége volt fényképekre. Hiszen már készen állt a cikk szedés-vázlata, ezzel a nagyszerű, szembeszökő címmel: „Feléledt a holt zóna!"

Vaszja nagy jelentőséget tulajdonított ennek a cikknek. Mindenkinek, de legfőképpen az építkezésvezetőnek be kellett bizonyítania, hogy „az újság nem kullog az események mögött", hanem „menten reagál az építkezés életére".

Ez azért volt fontos, mert Rozsnov tegnap rápirított. Vaszja beállított az építkezésvezetőhöz és arra kérte, írjon „iránytadó cikket" az újság ünnepi, november hetediki számába. Rozsnov rendszerint nem utasította vissza az effajta kéréseket. Ám ez alkalommal vagy nagyon el volt foglalva, vagy ballábbal kelt fel, és azt tanácsolta Vaszjának, forduljon a pártbizottsághoz irányelvekért.

Vaszja előhúzta a noteszát, és kijelentette, hogy ha Kornyej Gavrilovicsnak nincs ideje cikket írni, legalább mondjon néhány gondolatot.

— Ezt pedig leközöljük, mint az építkezésvezetővel folytatott beszélgetést.

És ekkor Rozsnov érthetetlenül dühbe gurult.

— Interjút akar! Az építkezésvezető szobájába jön újságokat hallani! Látogassa gyakrabban a körzeteket! Fél, hogy bepiszkítja a kezecskéjét meg a lábacskáját!

Vaszja vérig sértve hallgatta a meg nem érdemelt szemrehányást. Ő aztán igazán nem kerüli el a körzeteket.

Vaszja szelídsége lefegyverezte Rozsnovot, már higgadtabban folytatta:

— Miért hallgat az újság Jazkov munkavezető nagyszerű kezdeményezéséről? Én a maga helyében egy teljes számot ennek szenteltem volna. Egy beosztott mérnök megoldott egy olyan feladatot, amely már-már súlyos problémává fejlődött. Lepipálta a tervezőket és egész műszaki osztályunkat. Az ilyen embereket be kell mutatni! Tessék, itt az utasítás Jazkov megjutalmazására. Ezt méltassa, ahogy illik! És általában azt kérem, szenteljen több figyelmet a betonnak. Minden a betonon múlik!

Az irányelv tehát megvolt. Ma reggel két „Villám-számmal" indult rohamra a szerkesztőség.

Az egyiket közönséges újságpapírra nyomták. Ez a betonozás ütemének gyorsítására lelkesített. A másik meg, amely vörös papíron jelent meg (Vaszja egy álló órán át rágta a fülét ezért a száz újságívért a gazdasági osztály zsugori főnökének), Jazkov mérnök kezdeményezését méltatta.

Amíg Vaszja a „Villám-számokra" várt a nyomdában, lekésett a betonozás kezdetéről a „holt zónában". Nagyon bosszantotta. Ráadásul ilyen időben nem lehet fényképezni!

De azért akadt munkája Vaszjának. Adatokat kellett gyűjtenie a megjelenésre váró cikkhez.

Rövid beszélgetés alatt tökéletesen tájékozódott mind a lényeget, mind a részleteket illetően. Most pedig mielőbb a szerkesztőségbe kell rohannia, papírra vetni az anyagot.

Vaszja Kuzma és Ánya kezébe nyomta a színes „Villám-számokat" és elköszönt.

Ánya a fehér színűt kapta. Az alábbi felhívás állt benne:

„Az erőmű-épület építői! Elvtársak!

Továbbra is lassan halad a betonozás. Több mint 3000 köbméterrel elmaradtunk az ütemtervtől. Gyengén használják ki az emelő-berendezéseket.

Október huszonnyolcadikán a négyes körzetben három portáldaruval mindössze 260 köbméter betont építettek be huszonnégy óra alatt, holott a három daru helyes kihasználásával 500 köbméter is beépíthető ennyi idő alatt..."

— Téged kéne ideállítani betonozni! — dünnyögte Ánya, és tovább olvasott.

„Betonozók, szerelvénylakatosok, zsaluzók, darukezelők, betonszállító gépkocsik sofőrei! Elvtársak!

Szüntelenül gyorsítsátok a blokkelőkészítés és a betonozás ütemét!

Törekedjetek a gépek teljes kihasználására!

Vigyázzatok a drága munkaidő minden percére!"

A „Villám-szám" a következő verses felhívással végződött:

Hogy mindig időben érkezzen a beton,
Hogy felépítsük a vízierőművet,
Dolgozz szorgosan, feszítsd meg erődet,
És határidőre teljesítsd a tervet!

— Nagyhatású költemény — mondta Kuzma, meghallgatva Vaszja Kuzikov alkotását.

— Hát abban mi van? — kérdezte Ánya.

— Ebben nincs vers. Ez Jazkov mesterünket magasztalja.

— Nem mester, hanem főmunkavezető — igazította ki Ánya.

— Mindenképpen főnök — mondta erre a legény, és jelentősen sandított Ányára.

A lány mintha felelni akart volna, de felharsant a portáldaru dudája, és Ánya kiugrott a teherautóból, hogy készen várja a tartályt.

Az ítéletidő elcsendesedett. Elállt a havazás. A felszakadozó felhők közül előbukkant a nap.

Vidámabban, szaporábban ment a munka.

Annál is inkább, mert Kuzma segített Ányának minden tartály kiürítésében. És sokkal gyorsabban vezette már az autót, mint az első fordulókon. Most már nem a darukezelő siettette a magasban dolgozókat, hanem fordítva.

Végül Ljuba Glizina felkiáltott Ányának, és pihenőt rendelt el.

— Mi szükség még pihenőre? — kérdezte elégedetlenül Kuzma. Csak most jött bele igazán a munkába.

— Erőt kell gyűjteniük a lányoknak — magyarázta Ánya. —

Tudod, milyen nehéz munkát végeznek. És nekünk sem fog ártani a harapnivaló.

Ánya újságpapírba csomagolt, kolbászos vajas kenyeret húzott elő a zsebéből, ketté törte, és megkínálta Kuzmát. A legény először húzódozott, de Ánya szemrehányó fejcsóválására megadta magát.

Jazkov jelent meg a hídon. Vattakabátja telis-tele volt rászáradt betonpettyekkel. Reggel óta kóborolt a blokkokban Irina Szergejevna nyomában, aki most rendszeresen ellenőrizte a betonozást.

Jazkov iparkodott minél előbb befejezni az ellenőrzést, hogy felmehessen a hídra és megnézhesse, hogyan halad a betonszállítás az ő módszerével, de az a „piszmogó nőszemély" (ahogyan Irina Szergejevnát elnevezte magában) nem engedte el, amíg végig nem járták valamennyi blokkot.

Amikor felkapaszkodott a hídra, elsőnek a teherautó kabinjára ragasztott piros „Villám-szám" ötlött a szemébe.

„Köszöntjük Jazkov mérnököt, a termelési újítót!" — harsogta a nagybetűs cím.

A cikk ismertette Jazkov javaslatának lényegét, és hírül adta, hogy az építkezésvezető kéthavi fizetéssel jutalmazta az újítót.

„A jutalmat köszönöm, de ennek a hírverésnek semmi értelme" — gondolta Jazkov és körülnézett.

„Hova tűnhettek a betont átvevő lányok?"

És akkor a vezetőfülkében megpillantotta a falatozó és — mosolyukból ítélve — barátságosan csevegő Ányát és Kuzmát.

— Ez a második jutalmam — mondta magában Jazkov. Körül sem nézett, hanem elballagott a kocsitól.

Tizenharmadik fejezet

Beköszöntött a zord szibériai tél.

Csikorgó hideg volt. Zúgtak a hóviharok. A sík szigeteket is, a partok meredek lejtőit is vastag takaróval borította be hó, a borús téli ég alacsonyan boltozta a folyó völgyét. A fehér partok

között még feketébbnek látszottak az Angara nyugtalan hullámai.

A háborgó folyam mintha kesztyűt dobott volna a mindenható télnek. A folyamnak pedig az emberek dobtak kesztyűt.

Éppen ezekben a csikorgó decemberi napokban, az új év küszöbén csaptak össze elkeseredetten az építők az Angarával.

A duzzasztógátnál valamivel feljebb a folyót hosszúkás, zsombékos sziget osztotta ketté, amelyen kicsiny, zömök füzek és fagyosan merev áfonyabokrok nőttek, melyek alig-alig látszottak ki a hó alól. Az őslakók Taliha-szigetnek nevezték. A folyam két ágban közelítette meg a duzzasztógátat, a balparti főágra és a jobbpartira szakadva, amely bár nem ért a főág nyomába, szélességét és mélységét tekintve sok folyóval vetekedhetett.

Rozsnov azt a célt tűzte a duzzasztógát főnöke elé, hogy decemberben zárja el a jobboldali ágat. Két célja volt ezzel. Az első, hogy csak a főág elzárása maradjon tavaszra, s a második, hogy Taliha szigetét és a szárazföldet, összekösse a zárógáttal, amelyen kavicsot szállíthatnak majd a mederduzzasztógát feltöltésére.

Ogurcov azonban nem sietett. A folyó, ha lassan is, de apadt, s így, maga a természet közreműködésével, minden nappal csökkent az elzárás munkája.

A hónap közepén Rozsnov figyelmeztette Ogurcovot a balparti ágra. A duzzasztógát főnöke a műszaki osztályra hivatkozott: még nem készítették el az elzárási munkálatok megszervezésének tervét. Csakugyan, a műszaki osztályon vitatkoztak, hol zárják el az ágat, és szükség van-e pontonhídra, vagy alkalmazzák a legegyszerűbb módot: mindjárt a partról kezdjék a zárógát feltöltését az úgynevezett „pionír-módszerrel".

Az építkezés főmérnöke már a harmadik dekád elején szakértekezletet hívott össze az elzárás megtárgyalására.

Az értekezleten két álláspont került szembe egymással. A műszaki osztály munkatársai a pontonhíd mellett kardoskodtak, a termelők a pionír-módszer mellett.

Bobrjakov a maga álláspontját védelmezve, ezt mondotta:

— Végső soron nem is ez az ág a lényeges. Bárhogy elzárhatjuk.

— A legkönnyebben más kezével — vetette közbe Ogurcov.

Bobrjakov úgy tett, mintha nem hallotta volna a megjegyzést.

— Úgy kell tekintenünk a jobbparti ág elzárását — folytatta —, mint a jövő tavasszal az Angara ellen meginduló általános támadás főpróbáját. És ha akkor pontonhíd segítségével fogjuk elzárni az Angarát, nyilvánvaló, hogy most is ezt a módszert kell alkalmaznunk. Ily módon olyan tapasztalat birtokába jutunk, amely nagy hasznunkra lesz a jövőben.

Ogurcov határozott tiltakozása ellenére — akinek semmi kedve sem volt fagyban pontonhíd-veréssel bajlódni — a főmérnök egyre inkább Bobrjakov tanácsa felé hajlott. Őt is csábította a gondolat, hogy megtartsák az Angara elleni támadás főpróbáját.

Végül is csupán azért vetették el a javaslatot, mert a műszaki osztály munkatársai az elzárás két változatát terjesztették elő, két különböző ponton.

Okrugin utasítást adott, hogy mindkét ponton mérjék meg a mélységet és a sodrás sebességét, és számítsák ki mindkét változat költségeit.

Amikor kijöttek a főmérnök szobájából, Ogurcov azt mondta Zabegajevnek, a munkavezetőjének:

— Ide figyelj, Kosztya. Amíg azok méricskélnek és számítgatnak, nekünk likvidálni kell azt az ágat.

— Likvidálni? Hogyan? — kérdezte értetlenül Zabegajev.

— Mint osztályt — mosolygott Ogurcov. — Gyerünk a tett színhelyére.

A duzzasztógát töltése körülvette a szigetet, és bátran benyomult a folyóágba. Az építők csupán mintegy kétszáz métert hagytak a folyónak. A medergát oldala és a jobbpart meredek lejtője közé szorított Angara megsokszorozta dühét. A meder teljes szélességében morajlottak és csapkodtak a sötétszürke hullámok, hevesen kavarogtak az örvények. A partról úgy tetszett, hogy az Angara vízzel alig belepett zuhogók sorát küzdi le itt, holott valójában mély medret mosott ki magának.

Ezt látni is lehetett. A zabolátlan, sötét víz szokatlanul átlát-

szó. A duzzasztógát nagy mélységben is áttetszett a vízen, látszott, mint sodródtak, görögtek a lejtős oldalon a kavicsok a nagy kövek mellett, amelyeknek reszkető foltjai átfénylettek a vastag vízrétegen.

Motoros állt az alsó szakaszon, a sziget partja és a duzzasztógát lejtője között támadt öbölben. Itt szinte mozdulatlanul állt a víz, jéghártyáját finom porhó fedte. Úgy tetszett, a motorcsónak belefagyott a sík hómezőbe.

— Vettél fel üzemanyagot? — kérdezte Ogurcov a gépésztől, aki kinézett a gépházból.

— Tele a tartály — felelte a gépész, s fázósan összegörnyedt a csípős szélben.

— Gyújtsd be a motort — rendelkezett Ogurcov. — Elmegyünk a Taliha-szigetre.

A motoros óvatosan nekilendült, és a recsegő, vékony jégkérget tördelve, alacsony fordulatszámmal elindult. Zabegajev kis lyukat olvasztott leheletével a hajóablak befagyott üvegén.

— Kimegyünk a mederre — mondta.

A motoros ebben a percben megrázkódott, mintha akadályba ütközött volna. A folyóág vad sodra a hajócska oldalának csapódott. A motor egyenletesen felzúgott, teljes erővel dolgozott.

— Elsodor, elsodor! — kiáltotta Zabegajev, begombolta kisbundáját, és kiugrott a fedélzetre.

A motoros azonban már árral szembe fordult, és szelte a sötétlő hullámokat. Vízcseppek fröccsentek a fedélzetre, Zabegajev bundájára, és tompafényű, apró gyöngyszemekké fagytak rajta.

Kis jégtábla ütődött a motoros orrának. Széttört darabjai sebesen siklottak el a hajó két oldala mellett, és már el is tűntek, el is vesztek a hullámtarajokon játszó habokban. Úgy érezték, mintha a motoros gyorsan törne felfelé a folyón. De amikor Zabegajev a duzzasztógát jobbfelől húzódó oldalára pillantott, kitűnt, hogy alig-alig haladnak előre.

Erősebben, haragosabban zúgott a motor. Ha lassan is, de már észrevehetően úszott visszafelé a part. A hullámok még dühödtebben csapódtak a motoros elejéhez. A vízcseppek sűrűn záporoztak a vékony jégkéreggel bevont fedélzetre.

Végre túljutottak a rohanó áramláson. A motoros nyugodtan úszott a széles főágon keresztül, közeledett a Taliha-szigethez.

Ogurcov is felment a fedélzetre.

— Hol töltjük fel? — kérdezte Zabegajev. — Nagyjából mindenütt egyforma széles a víz.

Az ág, amely a Taliha-szigetet elválasztotta a magas jobbparttól, mintegy százötven méter széles sötét sávként húzódott.

— Nemcsak a szélesség a fontos — válaszolta Ogurcov. — A mélységet is meg kell mérni. És látod ott szemben azt a fehérlő gerincet?

— Bizonyára jégtáblát sodor a víz — mondta Zabegajev.

— Nem, az nem jégtábla — rázta a fejét Ogurcov —, hanem kavics-zátony. Nemhiába vártam idáig. Mondták nekem, hogy ennek az ágnak zátony van a közepén. Most gyorsan apad a víz. Két napon belül a zátony teljes nagyságában előbukkan. És ugródeszka lesz nekünk a Taliha-szigetre. Sokkal könnyebb két keskeny ágat feltölteni, mint egy széleset. Érted? Most pedig járjuk körül ezt a zátonyt, és mérjük meg mindkét oldalán a mélységet. Kézben kell tartani a mérőt?

— Igen.

— Akkor fogd. Én majd írom.

Mintegy két óra alatt a leggondosabban megmérték mindkét ág mélységét.

Ahogy Ogurcov sejtette, a szárazföld és a zátony közötti ág aránylag sekély volt. És a másik, a Taliha-sziget partját mosó ág mélysége is valamivel sekélyebb volt a zátonnyal szemben, mint a többi szakaszon.

— Tehát így fogjuk csinálni — mondta Ogurcov, amikor befejezték a mérést, és a motoros visszafordult az öbölbe —, a völgygyel szemben fogjuk feltölteni ezt a mellékágat. Megközelíteni is könnyebb ezt a helyet. Még ma küldj két exkavátort a völgybe és utasítsd a robbantókat. Mozgassák meg a sziklát, készítsék elő a szállításhoz.

— És mikor kezdjük a feltöltést?

— Holnap éjjel. Ha igénylést adsz a diszpécserirodának, kérj öt nagy „MAZ"-t és két földgyalut a jobbpartra.

— Jobb lenne reggel kezdeni, Ivan Szemjonovics — vetette ellen Zabegajev. — Új munka. Nappal mégiscsak könnyebb.

— Este kezdjük. Így kell.

Ogurcov jól számított. Az első ág, amely a szárazföldet választotta el a zátonytól, sekély volt és keskeny, mindössze hatvan méter. Ivan Szemjonovics kiszámította, hány köbméter föld szükséges az elzáráshoz, és megállapította, hogy körülbelül tizenkét óra alatt végezhetnek a munkával. Ámde a meder utolsó métereit mindig sokkal nehezebb feltölteni, mivel a megmaradó keskeny átjárón erősen meggyorsul a víz sodra. Ezért olyan időpontban kellett elkezdeni, hogy nappal fejezhessék be, amikor gyorsabban halad a munka.

Legfőképp azért szerette volna éjszaka elkezdeni, hogy másnap kész tények elé állítsa a műszaki osztályt és a főmérnököt.

„Ha elérem a zátonyt — gondolta Ogurcov —, akkor már senki sem fogja megakadályozni, hogy pionír-módszerrel fejezzem be az elzárást, és a pontonokról nem lesz több vita."

Figyelmeztette Zabegajevet, hogy tegyen lakatot a szájára, és megbízta még, hogy szállítson a jobbpartra vagy ötven köbméter gömbfát.

Mikor Zabegajev másnap kiment a robbantókkal a völgybe, látta, hogy két motorcsónak kószál a jobb parti ágban.

„Méricskéljetek csak, galambocskáim!" — gondolta és vidáman nevetett.

Most már értette, miért este akarja Ogurcov kezdeni az elzárást, nem pedig nappal.

Tizennegyedik fejezet

Fehér, fagyos köd szállt a sötét víz felett. Gomolyokká sűrűsödött és tovaperdült a szélben. A nagy „MAZ"-kocsik erős fénycsóváit elnyelte a köd, s csak amikor rávillantak a sötét víztükörre, akkor világították meg a táncoló hullámtarajokat.

A hatalmas, nehézkes „MAZ"-ok úgy sorakoztak szorosan egymás mellett, mint elefántok az itatóhelyen. Egymás után fordul-

tak meg és szórták bele a vízbe a kirobbantott szikladarabokat. A „MAZ"-ok után nyomban földgyaluk estek neki a leszórt halmoknak és elegyengették a folyóba nyúló zárógátat, amely szemlátomást növekedett.

Zabegajev kisbundában, füles sapkában, piros zászlócskával rohangált a gáton, és mutogatta a sofőröknek, hova ürítsék a terhet. De bármennyire sietett, a „MAZ"-ok mindig a sarkában voltak.

— Hé, mester! Szedd a lábad! — kiáltotta öblös hangon egy jól megtermett sofőr, kidugva fejét a vezetőfülkéből.

— Tőlem ordíthatsz — mordult rá Zabegajev, de mikor felismerte Szemjorkint, elnevette magát. — Jó torkod van, Kuzma!

— Gyerünk, gyerünk, ne húzd az időt!

Kuzma kocsija mögött pedig alig kivehetően a ködben, már türelmetlenül dudált a következő.

„Túl sok teherautót kértem — gondolta Zabegajev. — Ha tudom, hogy ez az izgága fickó is belekerül a műszakba, elég lett volna a fele is. Kuzma Szemjorkin éjjel is, nappal is teljes gőzzel dolgozik, a többiek meg mennek utána. Hogy a csodába bírják az iramot ott, a rakodásnál?"

Ezt is megértette, amikor meglátta Ogurcovot.

— Panaszkodnak rád a sofőrök — mondta neki Ogurcov. — Késlelteted a leszórást.

— Ivan Szemjonics! — siránkozott a munkavezető. — Maga is láthatja, milyen bolondokháza van itt. És a munkafront is keskeny.

— Szélesítsd ki. Egy ösvényt csinálsz itt. Pedig nekem nemcsak zárógátra van szükségem, hanem a szigetre vezető útra is. Olyan útra, amelyen két „MAZ" kényelmesen elfér egymás mellett. Gyerünk, máris szórasd a köveket teljes szélességben.

— Úgy gondoltam, hogy majd később szélesítjük — mentegetőzött Zabegajev —, így elhúzódik az elzárás.

— Nem húzódik el. Sőt, gyorsabban megy. Egyszerre két teherautó szórhatja le a rakományt. És a gát bármely pontján kitérhetnek egymásnak. Érted?

— Értem — felelte Zabegajev, és szidta magát a baklövéséért.

Gyorsabban folytatódott a lerakodás. Most már nem sorakoztak egymás mögött a billenőkocsik.

— Ivan Szemjonics! Nem fogjuk mégiscsak megégetni a körmünket?

— Nem fogjuk. Ha jól végezzük az elzárást, még jutalmat is kapunk.

— Alig hiszem, Ivan Szemjonics. Hiszen tudja, Okrugin milyen hirtelenharagú. Nem szereti, ha keresztezik az útját.

Ogurcov megveregette a munkavezető vállát.

— Sose aggódj, Kosztya! Mi sem estünk a fejünk lágyára... Hallod-e, dörzsöld meg a képed. Összefagyott. Kutyahideg van!

Reggelre elzárták az első folyóág nagyobb részét. A fényesre járt széles zárógáton egymást követték a teherautók. És a folyóhoz tartó kocsik valamennyien szürkésbarna sziklapúpot cipeltek hatalmas hátukon.

— Még egy óra, és végzünk! — mondta vidáman Zabegajev, összehúzva magát a szélben. Nem aludt az éjjel, de a hideg meg a szél elűzte az álmot.

— Nyugtával dicsérd a napot — mosolygott Ogurcov. — Most lassabban megy majd a munka.

— Lassabban? Hát az éjjel mennyit leszórtunk! Most már kivilágosodott, még jobban fog menni. Különben is, alig van már hátra valami.

— Lassan a testtel. A legnehezebb hátra van. Estétől idáig méterekkel haladtunk előre, de most csak centiméterekkel fogunk. — És Zabegajev értetlen pillantására válaszolva, megmagyarázta. — A szállítmányok nagyobb részét el fogja sodorni a víz. Most minden a feltöltés gyorsaságán múlik.

A víz, amely tegnap is élénken, de nyugodtan futott a jégtáblákkal szegélyezett partok között, most zúgva rohant a zárógát vége és a zátony alacsony gerince közötti keskeny átjáróban. Az áttetsző víz sodródó árján keresztül látszott, mint gördülnek a kövek a fenéken, hogyan mossa a folyó a gát végét.

Amint egy teherautó beszórta ezerpudos terhét az áradatba,

óriási barna folt szennyezte be a víz kristály felszínét. De nyomban kitisztult az ár, és újra látszott, mint görög, sodródik a fenéken az imént vízbe szórt kőrakomány.

— Érted? — kérdezte Ogurcov.

— Értem — válaszolta Zabegajev.

— Érted, de nem egészen. Nézz a zátonyra.

Zabegajev arra pillantott.

— A fészkes fenébe! Távolodik a part! — szaladt ki a száján.

A féktelen ár nemcsak a gát végét, hanem a zátony partját is magával sodorta. A zárógát ha lassan is, de azért mégiscsak előbbre hatolt a folyóban. A zátony partja viszont ugyanolyan lassan, de észrevehetően távolodott.

— Most mit csinálunk? — kérdezte riadtan Zabegajev.

— Töltjük a gátat. Nappal jobban megy a munka — ismételte Zabegajev szavait Ogurcov és elmosolyodott. — Menj az exkavátorokhoz, és sürgesd a rakodást, én meg ittmaradok.

Ogurcov fogta a zászlócskát, és maga jelzett a teherautóknak. Testsúlyához képest meglepő fürgeséggel szaladgált a gát lejtős oldalán, és úgy fogadott minden kocsit, mintha tisztelgésre lendítené a piros zászlócskát.

— A főnök maga irányít! Ez aztán megtiszteltetés, fiúk! — rikkantotta Kuzma, kihajolva a fülkéből.

És valamennyien megértették, hogy elérkezett az összecsapás döntő pillanata, és ez minden szónál és meggyőzésnél jobban sarkallta őket.

A zárógát vége délre utolérte a zátony menekülő partját. Ogurcov átugrott a zátonyra és a csúszós, fagyos kavicson szaladgálva irányította az érkező teherautókat.

Okrugin akkor jött oda, amikor az első ággal végeztek, és a kocsik már a zátonyon kerülgették egymást, szórták a sziklát, hogy megerősítsék, kiszélesítsék.

Ogurcov, ha nem is szidalmazásra, de epés megjegyzésre feltétlenül számított — Okrugin ennek mestere volt —, és felkészült az ellentámadásra.

A főmérnök azonban röviden üdvözölte, végigment az eredeti zátony helyébe lépett térségen és így szólt:

— Jól választották meg az elzárás helyét. Csak annyit tanácsolnék, hogy erősítsék meg a sziget partját szekrényművel, nehogy alámossa a víz.

„Ha szeretsz is piszmogni, de azért nem vagy buta gyerek" — gondolta Ogurcov. A parton levő gerendarakásra mutatott, és tisztelettel válaszolta:

— Készítjük az anyagot, Vaszilij Vasziljevics.

Másnap reggel láttak hozzá, hogy elzárják a folyó másik ágát. És noha ez az ág mélyebb volt, a sodrása is hevesebb, nagy hasznát látták az előző nap tapasztalatainak. Ráadásul újabb két exkavátort állítottak a rakodáshoz, megnövelték a teherautók számát, és a zátony túloldalán folytatódó zárógát gyorsan növekedett, közeledett a Taliha-szigethez.

A nap folyamán az építkezés egész vezetősége megjelent.

Rozsnov megállította kocsiját a parton, egész hosszában végigment a gáton, megállt a medernél, figyelte a teherautók lerakodását, és megkérdezte Ogurcovot.

— Mikorra készülsz el?

— Reggelre.

Rozsnov újra a mederre nézett, összeráncolta szemöldökét.

— Késő.

Ogurcov gondolkodott.

— Lehet, hogy még az éjjel befejezzük.

— Az már más — bólintott Rozsnov. — Egyszerű számítás. Ha megkettőzzük a feltöltés ütemét, négyszer rövidebb idő alatt végzünk vele. Ha lemaradunk a töltéssel, egyszerűen nem jutunk át a túlsó oldalra.

— Úgy van — helyeselt Ogurcov.

— Akkor így is dolgozzatok — fejezte be Rozsnov, és elmenőben megkérdezte: Van tartalékod?

Ogurcov elmosolyodott.

— Micsoda kérdés!

Este tízre hét-nyolc méternyire szűkült a meder.

A víz sűrűnek, ragacsosnak látszott a fényszórók és autólám-

pák keresztüzében. A felduzzadó áradat zúgva ömlött a résbe, és habcsipkébe öltözve, eltűnt a sötétségben.

Szüntelenül jöttek a teherautók, és szórták a hatalmas köveket a tajtékzó vízbe.

A zárógát azonban egy arasszal sem lett hosszabb.

Az áradat, amely tehetetlen volt a sziget partját védelmező gerendafallal szemben, minden dühével a gát végére vetette magát. És bár a teherautók egymás nyomában jártak, és a leszórt kövek robaja egy pillanatra sem csendesült, a folyó nem engedett.

— Készítsd elő a tartalékot — mondta Ogurcov Zabegajevnak, aki türelmetlenül, nyugtalanul várta már ezt az utasítást.

— Máris! — örvendezett Zabegajev. Egy induló „MAZ" után iramodott, és felugrott a hágcsójára.

— A jel: rakéta! — kiáltotta utána Ogurcov.

— Tudom! — harsogta túl a motorzúgást Zabegajev hangja.

„Még húsz percig ki kell tartani" — gondolta Ogurcov, és gépiesen az órájára nézett.

Igen, elkésett egy kicsit. Már most kellene rámérni a végső csapást...

Ugyanezt kérdezte a melléje lépő Rozsnov.

— Hát hol késik a tartalékod?

— Tizenöt perc múlva itt lesz.

Rozsnov bólintott és arrább ment.

Folytatódott az elkeseredett összecsapás. A folyó és az emberek méltó ellenfelek voltak.

„Mire vár ott Zabegajev?" — gondolta ingerülten Ogurcov.

Ebben a percben sok gépkocsi egybefolyó dudálása hallatszott a völgyből.

Ogurcov rakétapisztolyt vett elő a zsebéből.

Sebesen röppent fel a piros rakéta, egy szempillantásra megállt a sziget felett, majd meredek ívben lefelé suhant.

És ekkor motorzúgás hangzott fel a jobbpart felől. „MAZ"-kocsik serege rohamra indult a zárógátra.

Valamennyi teherautó — a megrakottak és az üresen visszatérők egyaránt — félreálltak, utat adtak ennek az oszlopnak.

Néhány másodpercig szünetelt a feltöltés, és a folyó, magához

ragadva a kezdeményezést, alámosta a gátat, köveket, sőt szikladarabokat szakított ki és sodort magával. A gát vége megremegett és lazulni kezdett.

De a legelső „MAZ" már odaért a mederhez. Vjaznyikov kukkantott ki a fülkéből, szemére húzott füles sapkában.

— Rakodjunk le! — kiáltotta.

Ogurcov odafutott a teherautókhoz.

— Kettesével szórjátok, egymás mellett — adta ki a parancsot.

Vjaznyikov megfordult a „MAZ"-zal. A kocsiszekrény kinyúlt a víz fölé. Kuzma odaállt mellé a maga kocsijával.

Ogurcov intett a zászlóval.

— Szórd.

Felbőgtek a motorok. A magasba emelkedő szekrényekből nagy robajjal zuhantak a vízbe az óriási betonkockák.

A folyó tombolt tehetetlen dühében.

De már a következő két teherautó szórta a kockákat az árba.

Hat kocsi félszáznál több tömör betonkockát görgetett a vízbe, s mindegyik tömb két-három tonna súlyú volt.

A kockák szürke élei, sarkai kilátszottak a vízből. Közöttük pedig szertefröccsenve, pezsegve, tajtékozva, kicsiny ágakra szakadva vergődött a megzabolázott áradat.

Kasevarovot a lakásán hívták fel. Éjjel egykor érkezett meg a jobbpartra, amikor már véget ért a munka.

A völgyben hosszú sorban álltak a „MAZ"-ok az exkavátorok mellett. A sofőrök, az exkavátorosok csapatba verődtek az autók mögött, védelmet kerestek a szél ellen. Valamennyien bögrét vagy poharat tartottak hatalmas sofőrkesztyűbe bújtatott kezükben.

Rozsnov pezsgős üveggel jár körül, és töltögette a bögréket, poharakat. Zabegajev és Vaszja, a sofőr egy kosár mélyéről szedte elő az üvegeket, kirántotta a dugót, és odanyújtotta Rozsnovnak.

— Adjatok egy poharat a párttitkárnak — mondta Rozsnov, amikor észrevette Kasevarovot.

Nyikolaj Iljics elkomorult, de látva Vjaznyikov szemrehányó pillantását, átvette Vaszjától a poharat.

— Elvtársak! — fordult Rozsnov a körben álló munkásokhoz. — Köszönöm a jó munkát! Nem így kellene ugyan meghálálnom . . .

— Bizony nem ilyen itallal — helyeselt valamelyik sofőr.

— Jó ez — vetette ellen Rozsnov. — Vodkát otthon is ihattok. Nem is az ital a lényeg . . . Ti ma megmutattátok, mire képesek az angarai vízierőmű-építők. A ti munkasikeretekről tudnia kell minden építőnek, a város és a terület minden dolgozójának . . . No, erről mi Kasevarov elvtárssal gondoskodunk . . . Azt akarom mondani nektek: a döntő csaták még előttünk állnak. Sokkal nehezebb lesz az Angarát elzárnunk tavasszal. És most minden gondolatunkat, minden erőnket, minden igyekezetünket egy célra kell összpontosítanunk, alaposan fel kell készülnünk a végső rohamra. Igyunk, barátaim, az Angara legyőzésére!

Amikor a teherautók egymás után elindultak, Kasevarov azt mondta Rozsnovnak:

— Nagyon helyesen beszélt az embereknek az előttünk álló nagy és nehéz feladatokról. De nem lehetett volna . . . enélkül? — és az üres üvegekre mutatott.

Rozsnov alig észrevehetően elmosolyodott, és nem válaszolt semmit.

Első fejezet

Masa Kruglova nem tudott elmenni a május elsejei ünnepélyre. Háziasszonya, Uljana Petrovna néhány napra rokoni látogatásra falura utazott, és Masának munka után rögtön a bölcsődébe kellett sietnie Nasztyenkáért, s a kislánnyal kettesben kellett töltenie az estét.

Masa melegebb holmit adott Nasztyenkára, noha az este meglepően meleg volt, és most ott ült a kispadon az ablak alatt. Sokáig elüldögélt. Nasztyenka már aludt a karján. Nem volt kedve bemenni. Unalmas a négy fal között. Idekint legalább nézegetheti a járókelőket. Az emberek vidámak, ünneplőben vannak, csinosak. Amint elnézi őket, mintha maga is jobb kedvre derülne...

Nagyon-nagyon csöndes és meleg az est. Idén korán beköszöntött a tavasz. Még csak áprilisban járunk, de már levelet hajtottak a topolyák, kizöldelltek a rétek. Az öregek szerint ritka az ilyen a Bajkál vidékén. Nagyon korai tavasz. Mindenki örül a tavasznak. Masa is. A fájdalom összeszorítja olykor a szívét, de annak aligha a tavasz az oka...

Alkonyodott. A szürkéskék égbolton még alig láthatóan pislákoltak az első csillagok. Kissé jobban érzett a topolyák fűszeres illata.

„Minek üldögélek itt? Nasztyenka is csak gyötrődik. Egyre csak magammal meg magammal törődöm, és ki gondoljon a gyerekre? — korholta önmagát. — De miért? Hiszen vele vagyok. Ő meg velem. Mindketten árvák vagyunk. Az egyetlen örömöm, ha elüldögélek és gondolkodom..."

Tempós, de egyenletes, kemény léptek hallatszottak. Magas alak tűnt fel a sarkon, befordult az utcába és Masáék háza felé közeledett. Masa lehajtotta fejét, és az alvó kislány arcát nézte. Nem mindegy, ki jár erre? Neki semmi köze hozzá . . .

— Jó estét, Masa! — mondta Szemjon és megállt.

Szerencsére már besötétedett, és a legény nem vehette észre, mint sápad el Masa arca, s aztán mint válik tűzpirossá. Alig hallhatóan válaszolt a köszönésre, mintha nehezére esett volna a beszéd.

O, Masa, Masa! Engedetlen a te szíved. Védtelen . . . És ráadásul ez a csöndes, langyos est, az illatozó levélkék a topolyafákon, a bátortalan csillagok az égen . . .

Köszöntek, ez minden. És aztán csend . . .

De nem, Masa megkérdezte.

— Honnan ilyen későn?

Ám tüstént eszébe jutott: „Későn! Csak nekem, otthonülőnek késő. Most azt gondolja, nevetséges vagyok!"

De a legény, úgy látszik, mégse gondolt erre.

— A klubból jövök. Épp most lett vége az ünnepségnek.

— És a mulatságot otthagyta? Bizonyára nagy lesz a jókedv. Jól fognak mulatni.

— Akinek jókedve van, az ottmaradt — mondta Szemjon, és hogy enyhítse szándéka ellenére élesen csattant válaszát, megkérdezte. — És te, miért nem mentél el az ünnepélyre?

— Hogy mehetnék el? — sóhajtott Masa, és újra csak lehajtotta fejét a csöppséghez. — Nem vagyok egyedül.

— No . . . én meg azért jöttem el, mert egyedül vagyok.

Egyedül, egyedül . . . Én talán nem vagyok egyedül! . . . Most elmegy, és nem tudja meg, nem tudja meg soha. Üres a szíve, közönyös . . .

Szemjon azonban nem ment el. És amikor Masa felemelte fejét, találkozott a tekintetével.

— Alszik? — kérdezte a legény, és hangjából hiányzott a megszokott, kissé komor szigorúság.

— Alszik — mosolyodott el szomorkásan Masa. — Miért ne aludna? Még nem nyomják a gondok.

— Kijut még neki, ráér vele... Hát az apja ír?

Masa megrázta fejét.

— Nem, azt se tudja, hol vagyunk. Senki sem tudja.

— És apád, anyád se tudja?

— Megírtam nekik, hogy jól megy sorom. De hogy hol vagyok, azt nem. Aztán azt is megírtam, hogy találtam egy derék embert. Hogy ne bánkódjanak miattam.

— És találtál?

Masa megigazította a csöppség lábán a takarót, és úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést.

Gyengéden megcsókolta a kicsit, ajka alig ért a homlokához, és hangtalanul suttogta:

„Megtaláltam. Régen megtaláltam."

Hidegnek érezte Nasztyenka homlokát. Elbeszélgették az időt. Még meghűl a gyerek.

— Ne haragudjon. Nasztyenkát le kell fektetnem. Hűvös szél fúj a folyó felől. — És mikor felkelt a padról, hozzátette. — Üljön le addig. Gyorsan lefektetem.

Szemjon nem tehetett mást, leült a kispadra. Még el sem döntötte magában, jól tette-e vagy sem, hogy ott maradt, Masa már ki is jött a tornácról, és szerényen meghúzódott a pad szélén.

Egyikük sem tudta megtalálni a szót, hogy folytassa a beszélgetést. Szemjon most már végképp eldöntötte magában, hogy nem kellett volna leülnie. Ha nem is tudott mindarról, amit Masa a szívében rejtegetett, mindenképpen éreznie kellett, hogy vonzódik hozzá. Azt, hogy ott maradt, biztatásnak veheti. De mire jó ez? Neki nem természete a léhászkodás. Legjobb, leghelyesebb lett volna, ha feláll, jó éjszakát kíván és elmegy.

Így is akart tenni. Lett volna hozzá akaratereje.

Ám amikor végképp eltökélte magát, egyszer csak azt súgta neki valami, hogy ő, Szemjon Perevalov éppen itt, ezen a padon, e mellett a szelid asszonyka mellett, aki semmit sem kér tőle, jobban érzi magát, mint bárhol másutt.

Sokáig üldögéltek, és elbeszélgettek, mint akik régóta jól ismerik egymást. Masa volt az első, akinek Szemjon beszélt Galja iránt érzett szerelméről, álmairól és reményeiről, nyomasztó ma-

gányáról. És amikor elbúcsúztak, és keményen, barátian kezet szorítottak. Szemjon megérezte, hogy Masa Kruglova sokkal közelebb került hozzá. És Szemjon még kedvesebb lett Masa szemében.

Csak napfelkelte előtt nyomta el az álom, és már félálomban hallotta, amint nevetve, énekelve elsétáltak ablaka előtt a május elsejei mulatságról hazatérő legények, lányok.

Masa arra riadt fel, hogy valaki kopog az ablakon.

Mezítláb, egy szál ingben odaszaladt, s a függönyön keresztül kikukucskált. Ánya Molocskova állt odakinn. Masa kitárta az ablakot.

— Mélyen alszol — mondta Ánya nevetve.

— Mit mondasz? — kérdezte Masa.

— Azt mondom, úgy alszol, mint a bunda.

— Ugyan. Rögtön meghallottam, csak épp nem jöttem mindjárt.

— Én is azt mondom, hogy rögtön. Úgy vertem az ablakot, hogy majdnem kiesett az ablakráma. No jól van, ne gyönyörködj annyit bennem, én úgyis mindennap szép vagyok. Készülődj munkába!

Masa elámult. Szótlanul, értetlenül nézett a barátnőjére.

— Vigyázat, fénykép! Kész! Mozoghatsz! Mit bámulsz? Hát nem tudod? Tegnap kihirdették a klubban.

— Nem voltam a klubban.

— No, ha nem voltál, akkor ide figyelj. Ma is, holnap is dolgozunk. Önként, aki akar. A mi brigádunk teljes létszámban jelentkezett. Elkezdtünk betonozni egy blokkot. Tudod, mekkora! Hatezer köbméter. Úgy bizony!

— Máris megyek — ugrott Masa, de máris megtorpant. — És hova tegyem Nasztyenkát? A bölcsőde zárva. Ünnep van.

— Hát a Petrovnád?

— Falura utazott.

Ánya a homlokát ráncolva töprengett.

— Nincs mit tenni. Kuksolj itthon! — jelentette ki végül rövi-

den, határozottan. — Tartoztam az ördögnek ezzel a kerülőúttal. No, már itt se vagyok.

— Várj, várj! — kiáltott rá Masa. — Nem akarok lemaradni a többiektől. Máris készülök.

Fürgén felhúzta a buggyos nadrágot meg a csizmát, és öltöztetni kezdte az alvó Nasztyenkát.

— Gyere be, segíts.

— Hová is cipelnéd azt a gyereket? — próbálta lebeszélni Ánya.

— Nem vagyok egyedül — felelte Masa. — Sok asszonynak van gyereke. Majd felváltva eldajkáljuk őket.

És többé ügyet se vetve Ánya ellenkezésére, sebtében összekapkodott néhány játékot, és bepakolt valami elemózsiát Nasztyenkának.

Ánya, aki elöl ment kis batyujával, félúton hátra fordult.

— Nem fáradtál el? Add ide, majd viszem.

— Még elejted.

— Miért, olyan vékonypénzű vagyok, hogy még egy gyereket se bírok el? No, add csak ide. Szeretem az apróságokat.

Masa elnevette magát.

— Ti csak a készet szeretitek. Szülj magadnak, aztán cipelheted.

— Szülök is. Azt hiszed, nem tudok? — fortyant fel Ánya. — No, gyerünk, gyerünk, ne sajnáld tőlem azt a gyereket.

— De fel ne ébreszd, mert megijed — mondta Masa, és barátnője karjára tette Nasztyenkát.

Masának igaza lett. Sok munkásnő jött gyerekkel. Az iroda mellett Fjodor Fjodorovics ott állt az asszonyok gyűrűjében és mentegetőzött.

— Megmondtuk, hogy önkéntes dolog. Csak az jöjjön, aki tud. A gyerekesek inkább ültek volna otthon. Mit csináljak most magukkal?

— Hát mi is eljöttünk, ha egyszer önkéntes munka — vágott vissza egy fürge mozgású, vékonyka munkásnő, aki három év körüli legénykének fogta a kezét.

Raisza — Ljuba Glizina brigádjából — összehunyorította nagy fekete szemét, és nevetve megszólalt:

— Nem gondoskodtak bölcsődéről, főnök elvtársak. Most maguk fogják dajkálni a gyerekeinket. Értik? Mi meg elmegyünk betonozni.

Az asszonyok vidáman zajongtak.

— Úgy van!

— Ezt jól kitaláltad, Raisza!

— Ne mindig az asszonyok vesződjenek a gyerekkel, hadd próbálják meg a férfiak is.

— Sokgyermekes apa lett Fjodor Fjodorovicsból.

— Sose nevessenek — mondta az öreg, és maga is mosolygott. — Raisza tréfált, de fején találta a szöget. Ilyen rendkívüli esetben megszervezzük a bölcsődét, itt a munkahelyen. No, jöjjenek velem hárman-négyen. Helyet csinálunk az irodában, én meg mindjárt kerítek egy dajkát.

Fjodor Fjodorovics néhány asszonnyal bement az irodába. Amíg az asszonyok rendezkedtek, ő hazatelefonált.

— Darja Vasziljevna — szólt tisztelettel a feleségéhez —, siess a segítségünkre... Hogy mi történt? Unokákat adott az isten... Sokat, vagy húszat... Igen, igen, így esett. Gyerekekkel jöttek... Szedelőzködj, küldök érted teherautót.

Darja Vasziljevna nem egyedül érkezett. Két úttörőnyakkendős kislány ugrott le utána az autóról.

— Megérkeztem a legénységgel — jelentette a férjének, a körülállók helyeslő zúgása közben.

— Nos, mamák, rám bízzátok a porontyaitokat? — kérdezte az asszonyoktól.

És valamennyi anya azt gondolta, amint ránézett erre a kedves, mosolygós asszonyra, akinek alig volt ránc az arcán: „Rád merjük bízni."

— Köszönjük, Fjodor Fjodorovics, jól kiokoskodta! — mondta Raisza.

— Együtt okoskodtuk ki — rázta a fejét Fjodor Fjodorovics. — Több szem többet lát, több fej többet tud. Helyezzék el odabent a gyerekeket, aztán ne széledjenek szét, még mondok valamit.

Az asszonyok bevitték a gyerekeket az irodába. Masa az ajtóban Raiszába ütközött. Lenszőke, feketeszemű, két év körüli apróság ült Raisza karján.

— Nem is tudtam, hogy te is közénk tartozol — mondta Masa.

— Unokaöcs — vágta rá vidáman Raisza, és huncutul kacsintott.

— Mégis a te szemed örökölte — mosolygott Masa.

— Megeshet! — felelte színlelt sóhajjal Raisza.

Egy-két perc múlva minden betonozónő ott volt a blokknál.

Fjodor Fjodorovics elmagyarázta a feladatot.

— Harminc napunk van még az Angara elzárásáig. Pedig nagyon sokat kell még betonoznunk. Minden nap, minden óra drága...

— Ezt tudjuk, Fjodor Fjodorovics — szólt közbe Raisza. — Azt mondja meg, hány nap alatt kell elkészíteni ezt a blokkot?

— Tegnap szó volt róla — felelte kitérően a férfi —, hogy két nap alatt.

— Tehát mennyi jut egy műszakra?

— Ezer köbméter.

— Ez igen! — kiáltotta egy rövid hajú, feketére sült, lila blúzos lány. Mulatságosan összeszorította a száját, és hetykén megvakargatta tarkóját, ahogy a fiúk szokták.

— Ezret még nem betonoztunk, de hétszázat már igen — mondta nyugodtan Raisza. — Viszont ma többen vagyunk. Mindkét körzetből egy brigád. Magukon múlik a siker, főnök elvtársak. Ha nem lesz fennakadás, elkészül az ezer köbméter.

— Ma nem lesz fennakadás — ígérte meg Fjodor Fjodorovics. — Magam ellenőriztem a munkát. Mindent előkészítettünk.

— No, rajtunk aztán nem múlik — szólalt meg Ljuba, aki mindeddig szótlanul hallgatta a beszélgetést, és kiadta a parancsot: — Lányok, mindenki a helyére!

Vidáman, dalolva láttak munkához. De a dal lassan elhalkult. Fjodor Fjodorovics igazat mondott. Valamennyien, a betongyári munkások is a betonszállító teherautók sofőrei is alaposan előké-

szültek. Az óriási blokknak hol az egyik végén, hol a másik végén ömlött be nagy robajjal a beton. Nem volt idő tétlenkedésre. De emiatt nem bánkódtak. Sőt, az lenne bosszantó, ha ilyen ünnepen eljönnek dolgozni, és ölbetett kézzel üldögélnének a blokkban.

Meg aztán felsülni sem volt kedvük, mindenképpen teljesíteni akarták az ezer köbmétert. Az idősebb munkásasszonyok számítgatták, mennyi lesz a prémium, a fiatalok a Dicsőségtábláról álmodoztak, s látták a fényképüket az építkezés újságjában. Vaszja Kuzikov már a blokk körül kószált a masinájával.

Talán Masa Kruglova gondolt legkevesebbet a munkára, a prémiumra és a Dicsőségtáblára. Úgyszólván gépiesen váltogatta helyét, emelgette és süllyesztette a betonba a vibrátor súlyos fejét.

Szemjon töprengő, borús arca lebegett a szeme előtt. Nem tudta elfelejteni szomorú szavait: „Én meg azért jöttem el, mert egyedül voltam."

Nem, kár hiú reményekkel áltatnia magát, kár kínoznia a szívét. Érte sohasem fogja elfelejteni Szemjon Galját... De miért volt gyegéd és őszinte hozzá, miért tárta fel a lelkét... Csak azért, hogy tudtára adja, ki volt neki Galja, tudtára adja, hogy sohasem léphet Galja helyére a szívében.

És szegény Masa hol eltökélte, hogy nem találkozik többé Szemjonnal, nem mutatkozik eztán előtte, hol meg — felidézve kedves, csöndes szavait, izmos férfikeze kemény szorítását — átadta magát az álmodozásnak, s már a magáénak, társának képzelte Szemjont.

Ó, bár ki se tette volna a lábát tegnap este a cellájából! Talán akkor beletörődne a változhatatlanba és elfelejtené... Úgy érezte, mindenét odaadná, ha csak belepillanthatna Szemjon szívébe, és megtudhatná, eszébe jut-e olykor, gondol-e rá, és vajon mit gondol?

Lelke háborgását nem tudta leplezni barátnői előtt.

— Szórakozott vagy ma — szólította meg Raisza, aki mellette dolgozott.

— Mit mondsz? — kérdezte riadtan Masa.

— Semmi különöset. Már harmadszor mész vissza a vibrátorral ugyanarra a helyre. Csak bámulsz valamerre üres tekintettel.

— Lányok, Masa szerelmes! — harsogta a lila trikós, göndör hajú lány, hogy az egész blokk visszhangzott. — Istenbizony, szerelmes! Úgy mászkál, mint egy holdkóros.

Csak úgy röpködtek a tréfák, csípős szavak szegény Masa felé.

Ánya barátnője védelmére akart kelni, de Raisza megelőzte.

— Mit csörögtök, szarkák! — kiáltott a lányokra. — Ürültök, ha élesíthetitek valakin a nyelveteket.

— Ejha, a védelmező! — kacagott a lila blúzos lány, és még gyorsabban dolgozott a lapáttal.

— Te csak hallgass, te gida. Ha egy versztáról megpillantod a Vaszjádat, máris fülig szalad a szád, és felcsillan a szemed.

A lányok kacagtak.

— Megkaptad, Fenyka!

És a tréfák máris új célpontra záporoztak.

A vidámság, nevetés nem akadályozta a munkát. Amint újabb betonhalom loccsant be nyomban belevágódott néhány lapát, és a halom elsimult, szemlátomást fogyott.

Úgy tetszett, a lányok a legkisebb erőfeszítés nélkül dolgoznak, azzal a tetszetős ügyességgel, amely a hosszas gyakorlat eredménye. Csupán a verejtékes homlokukhoz tapadó fürtök, meg a trikók, blúzok hónalján, hátán sötétlő foltok árulták el, hogy a munkásnők keményen dolgoznak.

Fjodor Fjodorovics leereszkedett a blokkba, és kiadta a parancsot:

— Lányok, ebédelni!

Raisza odakiáltotta egy távoli sarokból:

— Hány, Fjodor Fjodorovics?

— Hány ebéd? — nevetett az öreg.

— Hány köbméter?

Fjodor Fjodorovics a noteszába pillantott.

— Ötszáznegyven.

— Hurrá!

— Dicsőséget szerzett és fog is szerezni a brigádunk! — zajongtak vidáman a lányok.

Raisza gyengéden megveregette lila trikós társnője hátát.

— És te még féltél, te kis gida.

— Nem félünk mi a munkától, csak legyen jó falat — vágta rá nevetve Fenyka.

— Lesz is jó falat — bólintott Fjodor Fjodorovics. — Gyertek fel ebédelni.

— Lányok, ebédre invitálnak bennünket — kapott a szón a fáradhatatlan Fenyka, és elsőnek iramodott a lépcsőhöz.

— Ebédre, ebédre — siettette őket komolyan Fjodor Fjodorovics. — Szaporán, mert még kihűl.

A lányok értetlenül egymásra néztek. De a lépcső nyilásában feltűnt Fenya sugárzó arca.

— Lányok, szedjétek a lábatokat! Ebédet hoztak. Becsületszavamra. Az étkezőből. Gulyás a második fogás.

A szabad ég alatt ebédeltek.

Sorban odamentek a szakácsnőhöz, aki ügyesen forgatta a merítőkanalat, megkapták a porciójukat, és leültek, ahol épp helyet találtak. Már derekasan tűzött a nap, és a legtöbb lány a blokk falának az árnyékába húzódott. A gyerekes asszonyok viszont a szakácsnőtől termoszukkal az irodába indultak.

— Hát maguk hova tartanak, mamák? — állította meg őket Fjodor Fjodorovics.

— Hova? Hát meg kell etetni a gyerekeket.

— Már megetettük őket — nyugtatta meg az asszonyokat az öreg. — Megetettük, és le is fektettük őket. Ne nyugtalankodjanak, ebédeljenek.

Ebéd után Fenya kijelentette:

— Nem, lányok, én többször nem leszek hajlandó így jóllakni. Hogy fogunk most dolgozni? Elálmosodtam.

— Szundikálj csak, szentem — simogatta meg Raisza —, mi majd dolgozunk helyetted.

— Nincs nektek olyan jó szívetek — mondta Fenya. Tenyerébe hajtotta a fejét, és ott, a kavicson összegömbölyödött.

De a szigorú Ljuba Glizina hamarosan megelégelte a pihenést.

— Alig négy óránk maradt a műszak végéig, az ezer köbmétertől pedig még messze vagyunk. Talpra, lányok! Elég a lazsálásból!

Jóllakottan nehezebben ment a munka, különösen az első percekben. De mindnyájuknak eszébe jutott az ezer köbméter.

És amikor Jazkov megjelent a második műszak munkásaival a blokkban és kiadta a parancsot: „Befejezni a munkát!" — néhányan tüstént megkérdezték a brigádvezetőt: „Teljesítettük?"

— Csönd, lányok! — mondta Ljuba, és odakiáltotta a második műszak brigádvezetőjét. — Főnök elvtársnő, beszédem volna veled.

Az megigazította a fejkendő alól kibukkanó vörös fürtjeit és kissé éneklő hangon megkérdezte:

— Milyen beszéded volna, Ljubasa?

— Komoly. A mi műszakunk ezer köbmétert betonozott. Kihívunk benneteket a második ezerre. Elfogadjátok?

A váltás vezetője fürkészőn nézett Ljubára, és összehunyorította amúgy sem túlságosan kerek, világos szemét.

— Hallottátok? — kérdezte a brigádja tagjaitól. — Beleegyeztek?

— Miért, mi talán rosszabbak vagyunk másoknál? — felelték a lányok.

— Kezet rá! — mondta a brigádvezető és belecsapott Ljuba tenyerébe.

— Ezer köbmétert betonoztak? — kérdezte Jazkov kételkedve Fjodor Fjodorovicstól. — Vagy felkerekítették egy kicsit?

— Ezret. — Még ráadást is adtak — bólintott a katlanfőnök. — Derekasan dolgoztak. Példásan! Ami a legfontosabb, felloþbantották a tüzet. Most már megy a munka. Két nap alatt befejezzük a blokkot!

Második fejezet

Kravcsuk már elszokott attól, hogy úgy aludjon, ahogy általában az emberek alszanak. Szundított egy keveset, és nem is mindig éjszaka, hanem amikor sikerült egy-két órácskát ellopnia.

Felesége először sajnálta, de aztán elfogyott a türelme.

— Nem szabad ennyire megszállottnak lenned. Te akarod elvégezni mindenkinek a munkáját. Végy példát Vaszilij Vaszilijevicsről: senki sem vet rá követ, mert minden éjjel alszik.

Kravcsuk tréfával ütötte el a dolgot:

— Vaszilij Vasziljevics, az más. Az ő dolga, hogy vezessen, az enyém meg, hogy dolgozzam.

— Akkor is túlhajtod magad — ellenkezett a felesége. — Nemsokára rogyadozni fog a lábad.

— Megbirkózunk a dologgal. Okszana Osztapovna, megbirkózunk! Már nincs sok hátra. Ha elzárjuk a folyót, egy álló hétig fogok egyfolytában aludni.

Okszana Osztapovna csak legyintett csüggedten.

Jeliszej Karpovics tegnap aránylag korán hazatért: még nem volt három óra. Ledobta cementfoltos csizmáját, bekecsét és nadrágját („Megint ezek az istenverte cementszivattyúk" — gondolta Okszana Osztapovna) felhajtott fél pohár hideg tejet, és ledőlt az ágyra, mint egy zsák.

— Fél hétkor okvetlenül kelts fel! — mondta a feleségének.

Kravcsuk arra ébredt, hogy szemébe tűz a nap. Első pillantása az órára esett. Háromnegyed nyolc... Az ördög vigye el, hát nem megkérte az asszonyt!

— Okszana!

Semmi válasz.

Körültapogatózott az ágy alatt, végre megtalálta a félretaposott filcpapucsot, és odament az ablakhoz. Okszana Osztapovna a kertben dolgozgatott, az ágyásokat gyomlálta. A világos színű kötényruha szabadon hagyta telt, napbarnította vállát.

Kravcsuk kidugta fejét az ablakon.

— Okszana, ugye megkértelek!

Okszana Osztapovna hátra fordult. A legártatlanabb csodálkozás tükröződött az arcán.

— Nyolc óra!

— Már nyolc? — csapta össze kezét az asszony. — Eldolgozgattam itt, észre se vettem. Hogy röpül az idő.

És olyan bűntudatos volt az arca, mintha nem is szándékosan tévedett volna.

Kravcsuk sebtében megmosdott, bekapta a reggelit, és néhány perc múlva már a katlan felé robogott.

A vízierőmű főépületének alsó szintjében az egész betontömböt átjáró folyosók törték át. Most már teljes joggal nevezhették föld alatti folyosóknak ezeket a járatokat: a legnagyobb melegben is nyirkos hűvösség terjengett bennük, s még a legderűsebb napokon sem hatolt be ide egyetlen fénysugár sem. Nemsokára — a katlan elárasztása után — ezek a folyosók víz alá kerülnek. Ott, alant, a vízszivattyú-folyosón, Alekszej Jacenko szerelőbrigádja dolgozott. A brigád szivattyúkat szerelt, amelyek az épület föld alatti emeleteit fogják óvni, nehogy elárassza a víz.

Kravcsuk megígérte Rozsnovnak, hogy ma felállítják és kipróbálják a nagy szivattyút. Ellenőriznie kellett, mint halad a munka.

Mielőtt leereszkedett volna a folyosóba, végigment az alsó állványhídon. Az éles szem nyomban észrevette innen, milyen erőfeszítéssel dolgoznak az emberek.

Munkások százai — szerelvénylakatosok, zsaluzók, betonozók — dolgoztak a főépület minden frontján. Sietve betonozták az épület víz alá kerülő részének utolsó blokkjait. A levegőben a hosszú nyakú, hórihorgas daruk nyakában hatalmas tartályok úsztak, szikráztak a villanyhegesztők tüzecskéi; zümmögtek a kompresszorok; zúgtak az állványhídon gördülő teherautók. Odalent, a katlanban, száz és száz ember nyüzsgött, mint a hangyák a felkavart bolyban; tisztogatták a katlan fenekét. Eljöttek a családtagok, ideutaztak a bajkalszki főiskolák és technikumok hallgatói, a katonaiskolák növendékei, a városi vállalatok, hivatalok munkásai, tisztviselői, hogy segítsenek az első angarai vízierőmű építőinek.

A távolban, a keskeny szigetcsúcson, ott, ahol az elvezető csatorna egyesült az Angarával, nagy lépegető exkavátor óriási teste magasodott. Innen, az állványhídról úgy látszott, mintha az exkavátor mozdulatlanul állna, de Kravcsuk tudta, hogy a gép lépked, hátrál a katlan felé, hogy néhány napon belül feleméssze az alsó zárógátat, és megnyissa a víz előtt az utat a katlanba.

Körös-körül lázas munka folyt. A sok ezres kollektíva a végső rohamra készült a folyó ellen. És az Angara, mit sem sejtve, ugyanolyan büszkén és fenségesen sodorta zúgó hullámait évezredek óta lakott medrében.

Vaszja Kuzikov jelent meg az állványhídon, és engedélyt kért Kravcsuktól, hogy elkísérhesse a föld alatti folyosóban. Kravcsuk Vaszja lábára pillantott. Az egész építkezésen ismert, hagyományos kerékpáros-cipő helyett Vaszja ma szerencsére gumicsizmát húzott.

— Csatlakozzék hozzám.

Végigmentek az óriási szerelőtermen, amelynek még nem volt teteje, majd leereszkedtek egy mély kúthoz hasonló, keskeny, függőleges aknába, amelynek falába meredek vasbeton-lépcsőt építettek.

A reggeli meleg napsugár után különösen nedvesnek, sötétnek érezték az aknát. Kravcsuk ment elől, termetét meghazudtoló ügyességgel. Vaszja utána lépkedett, és számolta a lépcsőfokokat. Százkilencvenötöt számolt meg.

Egyszer csak véget ért a lépcső. Elhagytak néhány rosszul világított, tágas, teljesen üres helyiséget (Vaszja csupán vastag vascsöveket fedezett fel a fal mentén, két ember is alig érte volna körül őket), és kiértek egy hosszú szűk folyosóra, amely teljes szélességében keresztülfúrta az erőmű épületét. Ez volt a vízelszívó folyosó.

— Lehet, hogy nem fejezték be a nagy szivattyú összeszerelését? — gondolkodott hangosan Kravcsuk.

Vaszja tüstént megérdeklődte, miért nyugtalanítja ez.

— Nem nyugtalanít, hiszen van még idő, de Jacenko azt mondta: „Amíg nem készülünk el a nagy szivattyúval, senkit sem engedek ki a folyosóból." És nem is enged ki senkit. Már második napja dolgozik a brigád, azóta nem voltak fenn.

„Hát igen — gondolta Vaszja és megborzongott. — Nem valami vidám dolog egy teljes napot, sőt a másodikat is ebben a kriptában tölteni. Kemény férfi lehet ez a Jacenko."

Fénysáv húzódott végig a kétszáz méter hosszú folyosó mennyezete alatt. Lámpa sok volt, de a nedves falak és a mennyezet párállott, s ezért félhomály borongott. Messze, a folyosó másik vége felé, villanyhegesztő kék fénye villózott.

Kravcsuk nagy, biztos léptekkel a folyosó belsejébe indult. Vaszja sokkal lassabban követte, mégis belegabalyodott néha a

földre fektetett vastag kábelekbe, sőt kis híján el is esett, mert elcsúszott egy elég mély tócsában.

Amikor utolérte Kravcsukot, az már egy villanyhegesztővel beszélgetett. A felhajtott védőszemüveg árnyékot vetett a munkás arcára, de mégis látszott, hogy idősebb ember. Borostás, ráncos arcán fáradtság tükröződött.

Kravcsuk lehajolt a csőhöz, amelyet az imént vágott ketté a hegesztőmunkás, és nyilván magyarázni akart neki valamit, de ebben a pillanatban kialudt a villany, és minden áthatolhatatlan sötétségbe burkolózott.

Nemcsak sötét, de mély csönd is lett egyszerre, és Vaszja életében először értette meg a „süket csend" kifejezés igazi értelmét.

— Hány szivattyú működött? — kérdezte Kravcsuk.

— Három kicsi, kéthüvelykes.

— És a víz?

— Amíg kettő működött, emelkedett. Mióta bekapcsoltuk a harmadikat, egy szinten áll.

— Ha sokáig áram nélkül leszünk, elöntheti a vízfelvevő folyosót — mondta gondterhelten Kravcsuk.

— Ide is elérhet — tette hozzá nyugodtan a munkás. — Most is elég szépen áll a víz azon a folyosón. Tegnap egy legényke — új ember a brigádunkban, Zvjagin exkavátoros fia — neki indult benne, de derékig ért a víz. Hazaszaladt szárítkozni.

A hegesztő halkan, komótosan beszélt, olyan közönyös hanglejtéssel, mintha nem is érdekelné, hallják-e vagy sem. Nyomasztja az embert ez a kripta, ahol még szólni sincs kihez.

Valahol oldalt (ezt az elágazást Vaszja eddig észre se vette) gyufa félénk lángocskája gyúlladt.

— Mi van megint ott? — kiáltotta valaki dühösen.

— Aljoska megint toporzékolni fog — mondta a hegesztő.

Senki sem kapcsolódott a beszélgetésbe. Kravcsuk töprengett, iparkodott kideríteni az áramszünet okát, Vaszja meg nem jött rá mindjárt, ki is az az Aljoska, és szintén hallgatott. A hegesztőt nyilván bántotta ez a közöny.

— Ha kilométerórát szerelnének erre az Aljosára, kiderülne, hogy egy nap többet szaladgál egy Pobedánál. Neki is lóg a

nyelve, minket is hajt. Képzelje el, második hónapja nincs pihenőnapunk. Pedig nem vagyok már fiatal...

Valaki egészen közellépett az öreghez, és szigorúan megkérdezte:

— Misa bácsi, hova tetted a táskámat?

— Itt van, nálam — felelte a hegesztő.

— Vedd elő a lámpát!

A keskeny fénysugár kiragadta a sötétből Kravcsuk gondterhelt, és a hegesztő elcsigázott, beesett arcát.

Kravcsuk kivette a lámpát Alekszej kezéből, és mindketten a nagy szivattyú fölé hajoltak.

Vaszja Kuzikovnak eszébe jutott a kötelessége, és faggatni kezdte a hegesztőt a brigád munkájáról. A munkás most már nem panaszkodott a brigádvezetőjére, sőt, éppen ellenkezőleg, elég szűkszavúan válaszolgatott a kérdésekre, Vaszja mégis megérezte szavaiból, hogy maga Misa bácsi is, a fáradhatatlan Alekszej is, és mindazok, akik itt dolgoznak ebben a sötét, nyirkos folyosóban, nagyon, de nagyon fáradtak.

— Ahogy megmondtuk, úgy is lesz. Ma öt órára — mondta hangosan Jacenko.

— Tessék, maga is hallhatja — súgta a munkás Vaszja fülébe. — Éjjel se volt villany, most sincs. De neki azért ötre kell. Kemény ember!

— Misa bácsi! — kiáltotta az öregnek a brigádvezető. — Menj fel, és szólj a munkavezetőnek, hogy küldjön egy gázvágó munkást készülékkel és lámpával. Ördög tudja, mikor lesz villany.

— Küldd inkább Kolja Zvjagint. Fiatalabb, fürgébb.

— Így is, úgy is felmész. Mi legalább éjszakáig lent maradunk.

— Mért, én talán nem vagyok ugyanolyan ember? — mordult fel Misa bácsi. — Vagy elszoktam a munkától?

— No nézd, megsértődött — nevetett Jacenko. — Sajnálunk. Mégse kívánhatjuk tőled. Hiszen nem vagy már fiatal.

— Fiatal vagy még ahhoz, hogy szememre vesd az éveket — robbant ki a hegesztőből. — Jól kifundáltad. A brigád dolgozik, én meg hűsölök!

Így aztán nem döntötték el, ki menjen a gázvágó munkásért.

Felgyulladtak a lámpák, s a hosszas sötétség után Vaszja vakítónak találta fényüket. Most szemügyre vette a rettenetes Jacenkót. Egészen fiatal legény volt, huszonhárom-huszonnégy esztendős. Vaszja többször látta azelőtt, csak épp nem tudta, hogy ez Jacenko brigádvezető. Magas, széles vállú fiatalember. Arca nyílt, becsületes, Kicsit hajlott orr, távol ülő, vidám szürke szemek, szabályos vonalú, határozott száj. Kócos szőke fürtjei kibuktak a sapka keskeny ellenzője alól. Alekszej Jacenko még ebben a gyűrött, olajos kezeslábasban is délceg, szemre való volt. És a pisze orrú, szeplős, cingár Vaszja Kuzikov — maga se vette észre — sóhajtott egyet.

A folyosó mélyéről előjött néhány szerelő és üdvözölte Kravcsukot.

Amikor a főmechanikus válaszolt a köszönésre, és szemügyre vette az újonnan jötteket, felfedezte közöttük Kolja Zvjagint.

— Hát te hogy kerülsz ide? — csodálkozott Kravcsuk.

— Ránk sózta a katlangépész — vonta össze a szemöldökét a brigádvezető.

— Hogyhogy „ránk sózta"? — kérdezte Kravcsuk.

— Úgy, ahogy mondom, Jeliszej Karpovics — jött tűzbe Jacenko. — Azt mondtuk neki, adj egy jó hegesztőt a folyosóba! Az a zsugori meg egy gyereket küldött erre az állati munkára, ide, a pokolba.

— Tud hegeszteni? — mondta félig kérdezve, félig kijelentve Kravcsuk.

— Tudni tud — bólintott Jacenko. — Igyekvő kölyök, csak egy kicsit szeles.

A szerelők nevettek.

— Egy órája sem volt itt tegnap — szólt közbe az egyik —, máris fülig merült a vízfelvevőbe.

— Sebaj — kelt Kolja védelmére Kravcsuk —, ez mindenkivel megeshet. Csak előre, öcskös — fordult újra a zavartan mosolygó legénykéhez —, és légy óvatos. Nézz sűrűbben a lábad elé. Akadnak itt ilyen sötét zugok, lépsz egyet és máris eltűntél. Fogd ezt a harmadik szemet, hogy biztonságosabban járj. — És Kolja kezébe nyomott egy elemlámpát.

Vaszja Kuzikov félrehívta a brigádvezetőt, kipréselte belőle a szükséges információt, aztán készített néhány felvételt (noha nyilván nem volt elég erős a világítás), és odament Kolja Zvjaginhoz, és megkérte.

— Mutasd meg, légyszíves, hol van ez a vízfelvevő.

— Aztán minek? — kérdezte riadtan a fiú.

— Hogy lássam a munkakörülményeket és a nehézségeket, melyekkel meg kell küzdenetek — válaszolta kissé fellengzősen Vaszja.

— Nem nehézség volt az, hanem ostobaság — vetette oda mogorván Kolja. — Erről is fog írni?

— Szó sincs róla — nyugtatta meg Vaszja Kuzikov. — Csak tudod, az általános tájékozódás kedvéért.

— Akkor gyerünk! — egyezett bele nem túl barátságosan Kolja.

Néhány lépésnyire előrementek a folyosó mélye felé.

— Tessék — mondta Kolja, és a betontömbben tátongó jókora kerek üregre mutatott. — A vízfelvevő folyosó nyílása.

Vaszja óvatosan bemászott a nyíláson.

A szomszédos vízfelvevő folyosó első pillantásra semmiben sem különbözött a másiktól. Majdnem a nyílásig ért benne a víz, ezért alacsonyabbnak, szélesebbnek látszott. Ezt is lámpasor világította be. A fény visszatükröződött a sötét víztükörben. A menynyezetről súlyos vízcseppek hullottak a vízbe.

„Hát bizony folyóba merülni kellemesebb, mint ennek a katakombának a vizébe" — gondolta Vaszja.

Ügyetlenül hátrálva, visszabotorkált az üregből.

— Szörnyű volt, amikor beleestél? — kérdezte Kolját.

— Miért lett volna szörnyű? Hideg volt.

Vaszja búcsút vett Koljától, végigment a folyosón, és gondolatban összeállította a szerelőbrigádról szóló cikket a lap másnapi számába.

A cikk kitűnőnek ígérkezett. Micsoda anyag! Közvetlenül a munkahelyen szerzett zsákmány. Ez nem telefonon kierőszakolt információ.

Vaszja elégedett volt önmagával.

Kravcsukot már nem találta a nagy szivattyú mellett, tehát egyedül ment fel.

Most még le kell fényképeznie a pontonhíd-verést. Úgyis elkésett ezzel a dologgal, szidta is a szerkesztője. No, sebaj, majd jön a következő számban. Ma még hatásosabb lesz a fénykép, hiszen a híd egyik része már elkészült. Vaszja felment a legmagasabb blokkra. Innen remekül belátta a terepet.

A folyó főága egyenesen a katlan felső zárógátját ostromolta, végighömpölygött mellette, majd a gát és a Taliha-sziget között folytatta útját a jobb part felé.

Mintegy ötszáz méternyire a katlantól a medret összeszűkítették a mindkét oldalról a folyóba nyúló töltések. A töltéseket megerősítették szekrényművekkel, nehogy elmossa a víz. Ezek lesznek a pontonhíd partpillérei.

A hosszú, fekete pontonok kitűnően látszottak a mélykék vízben. Egy zömök, fehér vontatógőzös óvatosan engedte a víz folyása mentén a három pontonból álló híd-tagot. Néhány tagot már kikötöttek a sziget partjához, és kis híján a feléig áthidalták a folyót.

Mindössze öt-hat ponton maradt már csak a katlanhoz csatlakozó töltésen. Az egyiket épp ebben a percben bocsátották a vízbe.

Vaszja ezt a pillanatot is megörökítette.

Legjobb lett volna, ha megvárja, amíg a gőzös odaviszi a pontonokat a hídhoz. Felettébb hatásos kép lett volna. A gőzös a híd előtt s a háttérben két exkavátor. Óriási felvétel! Bármelyik lap leközölné. Csakhogy nincs rá idő. Estére a Jacenko-brigádról írott cikknek ott kell lennie a szerkesztő asztalán.

És Vaszja fájó szívvel a szerkesztőségbe vette útját.

Amikor keresztül ment az állványhídon, meglátta Jacenkót. Egy törött zsaludeszkán ült. Egyik kezében zománcozott tál, a másikban kanál. Ebédelt. Nagyon szép fiatalasszony ült mellette világos színű ruhában, amely annál szembetűnőbb volt, mivel itt férfiak és nők egyaránt porlepte kezeslábasban jártak.

„Csinos felesége van Jacenkónak, illik hozzá" — gondolta Vaszja és odaszólt:

— Jó étvágyat!

— Meghívnálak, de nincs másik kanál — mondta mosolyogva Jacenko.

— Köszönöm — felelte hálásan Vaszja. — Hát mégis fel tudtak cipelni a pokolból!

Jacenko tovább kanalazott, közben a felesége felé intett fejével és legyintett.

— Hát mit csináljak? — mondta mosolyogva a fiatalasszony. — Félek én oda lemenni, meg aztán olyan meredek, hogy minden kiömlene útközben. Árulja már el, sokáig tart még ez a hajszolt munka? Már nincs is emberi külseje, egészen megfeketedett és elfonnyadt. Nem lehet értelmes választ kapni tőle. Azt hajtogatja, majd ha befejezzük, kész lesz. De mikor lesz vége ennek a rohammunkának?

— Ne zsémbelj, asszony — mondta Jacenko. Letette a tányért és átvett a feleségétől egy üveg tejet meg egy jókora darab pirogot. — Magadra vess, amiért ilyen férjet választottál. Amíg el nem zárjuk az Angarát, folyvást cipelni fogod az ebédet!

Harmadik fejezet

Az építkezésvezető szobájában megvitatták az Angara elzárásának előkészítését.

— A siker kulcsa Lugovszkoj kezében van — mondta Rozsnov. — Ha biztosítja a gépkocsik folyamatos munkáját, megoldjuk az elzárást. Ha bedöglenek, szégyent vallunk. Hány teherautót állít be?

Lugovszkoj megmondta.

— Az elzáráshoz elegendő — hagyta jóvá Rozsnov. — De tartalékra is szükség van. Az Angara kemény ellenfél. Nyikolaj Iljics! — fordult Kasevarovhoz. — Kopogtatnunk kell a területi pártbizottság ajtaján. A városi szállítási vállalatok is segítsenek ötven-hatvan teherautóval.

Kasevarovnak nem volt ideje a válaszra. Lugovszkoj felugrott, és szikrázó szemmel harsogta:

— Csak a testemen keresztül! Kornyej Gavrilovics, hát az egész gépkocsi-kollektívát arcul akarja köpni? Ha ezt megtudják a sofőrök, engem talicskán fognak kigurítani a garázsból. És jól teszik.

— Ne tüzelj — próbálta megnyugtatni Kasevarov.

— Már hogy is ne, Nyikolaj Iljics! — háborgott tovább Lugovszkoj. — Úgy vártuk ezt a napot, mint egy ünnepet. Most pedig kapjuk le a sapkát és könyörögjünk, hogy jöjjenek és zabolázzák meg helyettünk az Angarát. Mi ehhez gyenge legények vagyunk. Nem egyezem bele! Ha nem bíznak bennem, most rögtön váltsanak le, és küldjenek a fenébe.

Lugovszkoj felháborodásában észre sem vette, hogy Rozsnov majdnemhogy gyönyörködik benne.

— Nos, figyelembe vesszük Nazar Petrovics kérését, titkár? — kérdezte Kasevarovtól csillogó szemmel Rozsnov.

Kasevarov tétován vállat vont. Lugovszkoj álláspontját túlságosan magabiztosnak találta.

— No, jó, Nazar Petrovics — mondta szintén komolyan Rozsnov —, nem fogjuk elrontani az ünnepedet. De te is vigyázz!

Az értekezlet végeztével Lugovszkoj összehívta a gépkocsi-előadokat, és nyomban összeállította velük valamennyi teherautó javításának és felülvizsgálatának ütemtervét.

Az egész gépkocsi-állomány teljes harckészültségben lesz. Mindent pontosan számba vettek.

Kiderült azonban, hogy mégse gondoltak mindenre.

Másnap Guszarov jelentkezett, és tíz teherautót kért tégla- és vasanyagszállításra.

Ha odaadják Guszarovnak a tíz teherautót, felborítják az egész grafikont és meghiúsítják az egész előkészítést.

— Nincs gépkocsim! — jelentette ki Lugovszkoj olyan mogorván, mintha nem ő tagadná meg, hanem az ő kérését utasították volna el.

— Számomra nincs — igazította ki Guszarov.

Lugovszkoj ferde pillantást vetett rá.

— Mire jó személyeskedni?

— Csakugyan semmi értelme — helyeselt Guszarov. — A mi

szállításaink szerepelnek a tervben. Nem többletköveteléssel állok elő. Meggyőződhet róla...

Elővett egy papírt a zsebéből, és átnyújtotta Lugovszkojnak.

— Nincs gépkocsim — ismételte Lugovszkoj.

— Beszélje meg Rozsnovval, ez az ő utasítása — vetette ellen Guszarov.

Lugovszkoj felvette a telefonkagylót, és az építkezésvezető szobáját kérte.

— Guszarov tíz teherautót kér. Nekem nincs kocsim.

Lugovszkoj a végsőkig ellenkezni akart, és most Rozsnov hangjából igyekezett a hangulatára következtetni.

Rozsnov igen nyugodt hangon válaszolt.

— Miért kér? Utasítás van a kezében.

— Nem adhatok kocsit, Kornyej Gavrilovics!

— Pedig adjon — mondta Rozsnov, és letette a kagylót.

Lugovszkoj majdnem gyűlölettel nézett Guszarovra, kitépett egy lapot a nagy asztali jegyzettömbből, és jókora, lendületes betűkkel néhány sort írt rá.

— Tessék az utasítás a diszpécsernek. Tőle megkapja a kocsikat.

— Ez már más — mondta Guszarov, elrejtve mosolyát.

A diszpécser szintén szörnyülködött, amikor Guszarov átnyújtotta Lugovszkoj utasítását. Neki is fel kellett mutatni az építésvezető kiutalását.

Amikor Guszarov előrántotta az írást, leejtett egy vastag kék papírból készült, hosszúkás borítékot. Felemelte, egy pillanatra rajtafelejtette szemét a szűkszavú címzésen: „E. A. Guszarov kezébe", aztán visszatette a zsebébe, és egy ideig semmi érdeklődést nem tanúsított a gépkocsi-vita iránt.

A kék borítékot tegnap este a szállodában az ügyeletes adta át Guszarovnak.

— Egy lány volt itt — mondta az ügyeletes —, önt kereste. Ezt hagyta itt. Kérte, vigyázzunk rá. Fontos, azt mondta.

— Miféle lány? — kérdezte értetlenül Guszarov.

— Rokonszenvesnek látszott.

„Mi lehet ez a rejtélyes küldemény?" — töprengett.

Vadonatúj százrubeles köteg volt benne, fehér papírcsíkkal átragasztva. S a csíkon Ánya lendületes írásával ez állt: „Felváltatlan bankói".

Guszarov egész este nem találta a helyét. Egymást kergették nyomasztó gondolatai. És ezeket a nyomasztó gondolatokat nem tudta elűzni az utóbbi időben érzett elégedettsége sem, melyet lendületes, sőt olykor lázas munkája keltett benne új munkakörében, a gépállomások építkezésén; az a munka felszippantotta minden energiáját, minden erejét, és nem hagyott időt érzelmekre, töprengésre.

Igen, a munka most rendjén megy. Ez persze nem kis dolog. De ez azért nem tölti ki teljesen az embert. Hisz az úgynevezett magánéletében épp fordítva van minden. Szergej, a fia, ma is úgy tekinti, mint idegen embert. Ráadásul Ludmila is régóta nem válaszol a leveleire...

Ki mint vet, úgy arat. És úgy látszik, elkövetkezett az aratás ideje...

Rozsnov egyáltalán nem volt olyan rendíthetetlenül nyugodt, amilyennek Lugovszkoj vélte. De jelleméhez hozzátartozott a hidegvér, amely éppen a nehéz és feszült helyzetekben bukkan elő.

És a helyzet mindennap nehezebb és feszültebb lett. A minisztérium utasítása május második felére tűzte ki az Angara elzárásának határidejét. Rozsnov ugyanolyan jól tudta, mint a minisztérium munkatársai, hogy ez a legalkalmasabb időpont a folyó medrének elzárására.

Májusban még csak elkezdődik az olvadás a hegyekben, s a folyó szintje nem túlságosan magas. Később a vízszint emelkedik, az Angara megduzzad, és mindennap nehezebb és nehezebb lesz elállni az útját.

Ezenkívül, noha a folyómeder elzárása nagy fontosságú és igen felelősségteljes feladat, mégiscsak egy szakasza az esztendő végső céljához vezető útnak, s e cél a vízierőmű első gépcsoportjainak beindítása.

Minél hamarabb zárják el a folyómedret, annál több idő ma-

rad a vízgyűjtő feltöltésére, a turbinák, generátorok összeszerelésére; annál biztosabb, hogy az angarai erőműépítők kollektívája méltó lesz a haza bizalmára, és hogy még ebben az esztendőben kigyúlnak az Angara első vízierőművének fényei.

A feladat nagysága különös felelősséget rótt a kollektívára és vezetőire.

Az építkezésnek nem akadt olyan zuga, ahol Rozsnov ne fordult volna meg az utóbbi napokban. Éjjel-nappal találkoztak vele az építkezésen. Hol a duzzasztógáton, hol a katlanban, hol az erőműépület blokkjain, hol a föld alatti folyosók mélyén.

Tudta, hogy folyik a munka valamennyi szakaszon. Mégis nehéz lett volna felelnie arra a kérdésre, elzárják-e az Angara medrét a minisztérium által kitűzött határidőre.

Most is ott fekszik előtte az asztalon egy Moszkvából érkezett távirat. A miniszter kéri, közölje az elzárás idejét, hogy beszámolhasson róla a kormánynak. Május egyik napja sem, még harmincegyedike sem állt ellentétben a miniszter utasításával.

Igen, úgy látszott, nem is lesz baj.

A pontonhidat elkészítették, kipróbálták. A gépeket — teherautókat, exkavátorokat, darukat — előkészítették. Megvan az anyag az elzáráshoz. Megvannak a betonkockák, van kő is, igaz, elég kevés, de mindennap érkeznek a vonatok a fejtőhelyről. Az épület víz alatti része elkészült: befejezéshez közeledik az utolsó gépegység spirálkamrájának a betonozása. A folyosók vízelszívó berendezését kipróbálták . . .

Úgy tetszik, fel lehet adni a táviratot, amelyet vár a miniszter . . .

De csak úgy tetszik. Természetesen mindent kiszámítottak, mindent megjelöltek piros ceruzával az ütemtervek óriási papírlepedőin. De ez csak papír. Az élet mindig kiigazít egyet-mást. Erre számítani kell, különösen, ha egy olyan folyam megrohamozására készülődnek, mint az Angara. Nem szabad harcba indulni tartalékok nélkül.

És Rozsnov újra meg újra számol és latolgat. Mindenre gondolnia kell: a sodrás sebességére, egy esetleges szélrohamra, géptörésre, egyes munkatársak balfogására, idegeskedésére. Mindez

nagyon fontos tényező, és ha nem előrelátóak, akkor végzetes lehet.

És mintegy a hosszas, feszült töprengés eredményeként megszületik a végkövetkeztetés: nem szabad elsietni! De Rozsnov ugyanakkor nagyon jól tudja, mit jelent elodázni, elnapolni a meder elzárásának időpontját. Már most is mindennap bizottságok, ellenőrök, tudósítók jelentkeznek. És mindegyik ugyanazt kérdi: mikor zárják el a medret?

És nem is ez a legfontosabb. Az építők, akik a vízierőművet alkották, várják az elzárás napját. „Mint egy ünnepet!" — mondta Lugovszkoj. Helyesen mondta. Várják. És nemcsak várják. Éjjel-nappal emberfeletti kitartással és erőfeszítéssel dolgoznak, hogy közelebb hozzák a döntő roham napját. Ha Rozsnov elhalasztja az áthidalást, megbántja ezeket a munkásokat. Bizonyos fokig meginog a tulajdon erejükbe vetett hitük...

Annál is inkább, mert máris akadnak próféták, akik balsikert, kudarcot jövendölnek. És sokan vannak ezek a próféták. Egyesek azt szajkózzák, hogy a pontonhidat el fogja sodorni az ár megnövekedett ereje; mások, hogy gyermekes elképzelés egy ilyen heves sodrú folyót pontonhídról elrekeszteni, ismét mások szerint nem elég a beton és a kő; megint mások... ugyan ki tudná számontartani, mi minden jut eszébe ezeknek a pánikkeltőknek... Az elrekesztés elhalasztásával akaratlanul is tápot ad a siránkozóknak és kishitűeknek...

Már percek óta cseng a telefon, szaggatottan, türelmetlenül. De Rozsnov nem hallja. Meghozza a végső döntést. Ez joga és kötelessége, hogy döntsön és feleljen érte.

A döntés megszületett.

„Június első harmadának végén fogunk hozzá az Angara elrekesztéséhez.

Rozsnov."

Aztán csönget, és utasítja a küszöbön megálló leányt.

— Azonnal adja fel ezt a táviratot.

Szemjon a katlan alsó zárógátja felé vezette a nagy lépegetőt. A lépegetőszerkezet tökéletesen működött, az exkavátor lassan, de magabiztosan haladt az elvezető csatorna partján a fejtőhely felé, és a vezérlőasztalnál ülő Szemjonnak jutott ideje rá, hogy elgondolkozzon az életén.

Azóta a véletlen találkozás óta egyszer sem látta Masát. Helyesebben, kerülte a találkozást. Kerülte, pedig egyre gyakrabban jutott eszébe a lány...

Már másnap este újra meg akarta látogatni, de lebeszélte önmagát. Mire lenne jó? Hisz butaság az egész! Ha meg butaság, akkor semmi értelme odamenni.

Szemjon szilárd jellem. Amit eltökél, tartja is. Nem is volt még rá eset, hogy megszegte volna önmagának adott szavát. Most is következetes maradt elvéhez. Csakhogy mind sűrűbben háborgatta a gondolat: vajon helyesen cselekszik-e?

Elmerült a gondolataiban, és először meg se hallotta, hogy szólítják. A pártbizottság gépírónője, Liza állt a vezetőfülke ajtajában.

— Elábrándozott, Perevalov elvtárs — mosolygott a gépírónő. — Kiáltok, és meg se hallja.

— Nagy a zaj, zúgnak a motorok — mentegetőzött Szemjon.

— Ismerjük ezeket a motorokat — nevetett Liza, és huncut pillantást vetett a legényre.

— Nem ismersz te semmit, Lizanyka — mondta Szemjon csöndesen, és Liza megérezte, hogy nincs tréfás kedvében.

— Nyikolaj Iljics kéri, hogy menjen fel hozzá.

— Jó, majd felmegyek — felelte Szemjon. — Egy-két óra alatt elsétálunk a gátig, aztán visszajövök.

— Nyikolaj Iljics azt mondta, azonnal. Sürgős dolog.

— Azonnal nem mehetek.

— Akkor váltsák fel magát. Nyikolaj Iljics azt üzente, hogy azonnal.

Szemjon gondolkozott egy sort.

— Hát akkor ide figyelj, Liza. Menj le a katlanba, a mieink

mind ott dolgoznak, önkéntes munkán. Mondd meg Szergej Vasziljevicsnek, hogy a pártbizottságra hívnak. Küldjön valakit, aki leváltt.

— Értem! — bólintott Liza és elment.

A katlanban nem volt könnyű megtalálni valakit. Kétéves szárazföldi léte alatt a katlan sok olyan fölöslegeset felhalmozott óriási méhében, amit most, új, víz alatti élete kezdetén, ki kellett vetnie magából.

A katlan balfelét már megtisztították. Jobbfelében deszkarakások, gerendák hevertek. Az Angara majdani partjának betonfala mentén törött zsaludeszkák halmozódtak. A kavics- és törmelékkupacok között csövek, gömb- és szalagvashulladékok hányódtak.

Egymás után rakták meg a tömzsi háromtonnás billenőkocsikat és a hosszú, rönkszállító teherautókat. A szokatlanul kicsi exkavátorok alatt szinte meg sem álltak az autók. A kotróvödrök tempósan vájtak bele a kavics-, forgács-, vas- és dróthulladék halmaiba. És az emberek segítettek az exkavátoroknak.

Míg Liza Szergejt kereste, az építkezésvezetőség dolgozóinak csoportjába botlott.

Rozsnov, felismerhetetlenül piszkos öltönyben, szakadt ingben, egy jókora rozsdás cső végébe kapaszkodott, mely egy kavicskupacból meredt elő. Bobrjakov meg egy zöld síruhás, vékonyka lány segített neki. Mindhármuk arca verejtékes volt és vidám.

Liza végre ráakadt Szergejre. Régi zsaludeszkákat rakott teherautóra.

Amikor Liza odaért hozzá, épp egy összezúzott, hatalmas deszkát taszigált fel a kocsiszekrénybe, a deszkából megannyi rozsdás szög meredezett. Magas, jó alakú, feketeköpenyes nő ügyetlenkedett mellette. A nő arcát, amelyet félig eltakart a napfényben aranyosan csillogó, dús haj, Liza ismerősnek találta. Jobban megnézte, és Sztrepetova mérnöknőt ismerte fel benne.

„Nemhiába mondják a lányok, hogy Rakityin körül sündörög" — gondolta Liza.

Szergej meghallgatta Lizát, és elküldte Permjakovot, hogy álljon Perevalov helyére.

A titkárnő azt felelte, hogy a területi bizottság titkára a szűzföldekre utazott; látni akarja, mennyire jutott a gépállomás építése, s csak késő este érkezik vissza.

Kasevarov letette a kagylót és elmosolyodott. Világos. Guszarovra bízták ezt a nagyon fontos feladatot. Nemegyszer kell még elutaznia.

Kasevarov magára is bosszús volt, miért nem telefonált tegnap este a területi bizottságra, meg egy kicsit a titkárra is, aki ilyen rosszkor utazott el.

Feltétlenül jelentenie kellett az építkezés bonyolult, sőt veszélyes helyzetét. Kasevarovot már többen figyelmeztették, hogy Rozsnov rossz úton jár. Igaz, ezek a jelzések ellentmondtak egymásnak. Egyik részük azért hibáztatta az építkezésvezetőt, hogy nem képes összefogni, szabadjára engedi a körzetvezetőket, akik felborítják az elrekesztés előkészítő munkáinak ütemtervét; másik részük viszont kapkodással vádolta, amelynek kudarc, sőt egyesek szerint katasztrófa lehet a vége.

Maga Kasevarov az utóbbi érvelést tartotta meggyőzőbbnek. Igyekezett őszinte beszélgetésre rávenni Rozsnovot, de mikor az építkezésvezető végighallgatta az aggodalmakat, csupán összeráncolta homlokát, és elég élesen azt felelte:

— Én a maga helyében a pokolba kergetném valamennyi okost. Félreverik a harangot! Ó, borzalom! Talán először rekesztünk el folyót az emberiség történelmében! Mikor! Mikor! Magam sem tudom, mikor. Amint elkészülünk, és úgy látjuk, hogy itt az ideje, elrekesztjük.

Rozsnov válasza nem győzte meg Kasevarovot. Épp ellenkezőleg, még jobban aggasztotta. Az volt az érzése, hogy Rozsnov a túlzott önbizalom hevében nem veszi figyelembe az itteni körülmények bonyolultságát. Neki, a pártbizottság titkárának nem volt joga közvetlenül beavatkozni az építkezésvezető tevékenységébe, és Rozsnov soha nem is engedte volna.

Nem maradt más megoldás, mint haladéktalanul tájékoztatni a területi pártvezetőséget. Rozsnovnak nem fog sikerülni így lerázni a területi pártbizottság titkárát.

Szemjon egész úton törte a fejét, vajon miért van ilyen sürgősen szükség rá ... Mint pártbizottsági tag gyakran kapott megbízatást, de efféle ügyben Kasevarov aligha vonná el a munkától a legnagyobb dologidőben.

A párttitkár nagyon barátságosan fogadta Szemjont.

— Egyetlen kérdésben kell döntenünk. A területi bizottság két helyet juttatott pártszervezetünknek a hároméves pártiskola előkészítő tanfolyamára. A jelölteket olyan kommunisták közül kell választanunk, akik termelőmunkát végeznek. Nos, ezt kell megtárgyalnunk.

— Találunk két embert — mondta Szemjon. Még nem értette, hova akar kilyukadni a párttitkár.

— Persze, hogy találunk — helyeselt Kasevarov. — Az egyik itt is van. Szemjon Alekszandrovics Perevalov. Miért csodálkozol? Kifogástalan kandidatúra, minden tekintetben megfelel.

Mint később maga Szemjon bevallotta, ebben a pillanatban dőlt el a sorsa. Tanulni ... Elutazni ... És Masa? ... És akkor hirtelen, véglegesen és megmásíthatatlanul ráébredt, hogy Masa kedves neki, és hogy minden kétsége, habozása felesleges, mihaszna dolog.

— Min töprengesz? — kérdezte Kasevarov. — Azt hittem, örülni fogsz.

Szemjon természetesen nem árulhatta el, ami még Masa előtt is titok volt.

— Megszoktam az építkezést. És éppen most elutazni ... A legnagyobb dologidőben ...

— Ha csak ez a baj, akkor szót értünk — legyintett vidáman Kasevarov. — Szeptember elsején kezdődik a tanfolyam. A vizsga-előkészület egy hónap. Úgyhogy augusztusig dolgozhatsz. És az Angara elrekesztése sem szalad el előled. Az pedig, hogy megszoktad az építkezést, rendes dolog. Nem is fogsz elszakadni tőle, itt tanulsz majd, Bajkalszkban.

— Bajkalszkban? — örült meg Szemjon.

— Te mindjárt Moszkvába mennél! — tréfált Kasevarov.

— Nem, nekem Bajkalszk jobban megfelel...

— Ez már derék. Itt élsz továbbra is, nem válsz meg az építkezéstől. Ami meg a munkát illeti... Ha befejezzük addig az építkezést, amíg tanulsz, akkor egy másikon dolgozol majd. Akkorra sok újabb erőmű épül az Angara mentén. Csak épp nem gépész leszel, hanem pártmunkás.

— Kicsit váratlanul ért a hír — mondta Szemjon, s közben arra gondolt, mint fog beszámolni minderről Masának.

Még el sem ment, amikor az előszobából hangos vita zaja szűrődött be. Aztán kitárult az ajtó, és egy derűs, kerek arcú, magas, kövér ember rontott be a szobába, orrán csontkeretes szemüveg. Gondosan oldalra fésült frizurája nem tudta elrejteni fénylő kopaszságát.

— Csak egy percre. Halaszthatatlan ügyben... — hadakozott még mindig Lizával. Bemutatkozott. — Vosztrikov vagyok, a területi újság tudósítója.

— Mit óhajt? — kérdezte Kasevarov, amikor Szemjon és Liza távozott.

— Nem lesz elrekesztés? — kérdezte nem titkolt felháborodással a tudósító.

— Miért ne lenne? — mosolyodott el Kasevarov. — Feltétlenül lesz.

— Úgy értem, hogy a jelzett időpontra.

— Az időpont előreláthatólag megváltozik.

— Mikor kerül rá sor?

— Erre a kérdésre csak az építkezésvezető adhat választ.

— Hol találom meg?

Kasevarov széttárta karját.

— Erre nehéz felelni. Talán az irodájában.

— Akkor elnézést kérek. Viszontlátásra!

„Most nekimegy Rozsnovnak" — mosolygott Kasevarov, s a sebbel-lobbal kisiető újságíró után nézett.

Két perc múlva Vosztrikov betört Rozsnov szobájába. Nemegyszer megfordult már itt, és most bemutatkozás nélkül, nyomban rátért a tárgyra.

— Elhalasztják az elrekesztést?

— Elhalasztjuk — bólintott Rozsnov.

Az újságíró rémülten összecsapta kezét. Gondosan lekefélt haja is felborzolódott, és felfedte a rózsaszín kopaszságot.

— De mi már hírül adtuk, hogy május végén elrekesztik az Angarát!

Rozsnov egyszerre kijött a sodrából.

— Maga akár ma is elrekesztheti! Van hozzá elég nyomdafestéke!

— De mikor, hát mikor? — könyörgött kétségbeesetten Vosztrikov.

Rozsnov már megnyugodott, és mulatott rajta.

— Nem ma. Nem holnap. Mégcsak nem is május harmincegyedikén. Június elsejétől már várható. Egyszóval: legyen résen. Többet most nem mondhatok.

— Értem, értem ... — mormogta Vosztrikov csüggedten és kiment. Még köszönni is elfelejtett.

Zinocska behozta a postát. Ekkor megszólalt a telefon.

„Megint egy interjú" — gondolta Rozsnov, és felvette a kagylót.

De ezúttal tévedett. A lakásáról hívták. A lánya telefonált, aki már két hete nála vendégeskedett.

— Papa, gyere ebédelni.

— Máris, kislányom, csak megnézem a táviratokat.

Jobban tette volna, ha ebéd utánra halasztja. Két távirat volt a mappában. Mindkettő Moszkvából. Mindkettő a minisztériumból. Mindkettőt miniszterhelyettes írta alá. És mindkettő az elrekesztésről szólt.

Mivel azonban az egyik miniszterhelyettes az építőigazgatóság élén állt, másik meg a tervigazgatóság élén, a táviratok a megfelelő igazgatóság véleményét tükrözték, s tartalmuk szöges ellentétben állt egymással.

Az egyik távirat felhívta a figyelmét, hogy „a miniszter utasításában megjelölt határidőre biztosítsák az elrekesztést".

A másik szigorúan óva intette, nehogy elkapkodják az elrekesztést.

Rozsnov először egy kacskaringós szitokkal könnyített a lelkén, aztán belökte mindkét táviratot a fiókjába, és hazament ebédelni.

Otthon harmadik távirat várta. Szintén miniszterhelyettestől, Sztyepan Sztyepanovics Vorobjovtól.

De ez magánjellegű volt.

„Ne hallgass senkire. Legyen helyén az eszed.

Sztyepan."

Kornyej Gavrilovics szívből felkacagott, és így szólt a lányához:

— Tudod, lányom, azért mindenütt akadnak okos emberek.

Ötödik fejezet

Masa Kruglova ma különösen fáradtan tért haza a munkából. Az utolsó gépegység spirálkamrájának boltozatát betonozták. Szakadatlanul ömlött a beton. Jazkov egyre sürgette őket, sőt maga is hol a lapátot, hol a vibrátort ragadta meg, senkinek nem engedett egy percnyi pihenést. Ezzel a blokkal befejeződött az épület víz alá kerülő szintjének betonozása, és Jazkov iparkodott minél előbb végezni, hogy jelenthesse: a katlan kész az elárasztásra.

A blokkot keresztül-kasul szelték az armatúra-vasak, meggörnyedve kellett dolgozniuk. Amikor helyet változtattak, bordavasak között kellett átvergődniük vagy átmászniuk.

Még a sohasem fáradó, erős testalkatú Raisza is bevallotta a műszak végén:

— Fáradt vagyok, mint a kutya, lányok! Alig érzem a kezem, lábam.

— Pedig ma tánc van a klubban! — ingerkedett vele az egyik lány.

— Elmenj innen a táncoddal együtt! — felelte kedélyesen Raisza. — Ilyen munka után örülsz, ha élsz.

Ezzel Raisza el is könyvelte a dolgot, de Masa úgy ment haza a munkából, hogy alig vonszolta a lábát.

Az utóbbi napokban amúgy is hamar elfáradt. Talán azért, mert

rosszul aludt. Esténként sehogy sem tudott elaludni, borús gondolatok nyugtalanították. Odakünn pirkadt már, s még mindig kerülte az álom. Alighogy elszenderedett, fel kell kelnie.

Szomorú gondolatok kergetőztek Masa fejében. Nyomasztó, kínzó gondolatok... Hányszor mondta már magának, ki kell vernie az egészet a fejéből!... Úgy látszik, ő már megkapta az élettől a neki rendelt boldogságot. És ezután már egyedül kell hajladoznia, mint annak a berkenyének, amelyikről a nóta szól. Nem, semmi értelme vigasztalni, áltatni magát. Minél jobban beleéli magát gondolataiba, annál fájdalmasabb a kudarc. Véget kell vetni ennek az egész szomorú ügynek.

Ez a gondolat régóta érlelődött benne, s most végképp elhatározta, hogy megválik az építkezéstől.

El kell utaznia. Egészen elemészti itt magát. El kell menni... Pedig az építkezést sajnálja, megszerette. Megszerette az Angarát is, szülőföldjén nincsenek ilyen folyók. A lányok is jóravalók a brigádban, egészen közel kerültek hozzá... És mégis el kell utazni. Elmegy — telik-múlik az idő —, elfelejti. Mert itt minden véletlen találkozás után csak szenved, éjszakákon át nem alszik...

Masa ma beszélt Jazkovval. A munkavezető először hallani sem akart róla. Masa félrevezette, azt mondta, hogy öreg szülei hazahívják. Jazkov zsémbelt, de végül is beleegyezett.

— Ezt a blokkot befejezzük és elmehetsz.

Két-három nap múlva búcsút vesz az Angarától, az építkezéstől, barátnőitől... Csak tőle, aki elől menekül, nem fog elbúcsúzni. Nincs ereje hozzá...

Masa lassan, fáradtan bandukolt, s a nagy töprengésben észre se vette, hogy odaért a bölcsődéhez. Nasztyenka megörült az anyjának, a mellére bújt, és átölelte nyakát meleg kis karjával.

Kislánya öröme lelkiismeretfurdalást ébresztett Masa szívében. Nasztyenka, én egyetlenem! Anyád egészen megfeledkezett rólad. Más jár az eszében. Elmegyünk innen, hamarosan elmegyünk, kicsi napsugaram. Senkinek sem kellünk... És nekünk sem kell senki.

Masa lakása kőhajításnyira volt a bölcsődétől. Mielőtt bement a házba, az ablak alatti kispadra pillantott, és nem tudott vissza-

fojtani egy sóhajt. Odabent leültette ágyacskájára Nasztyenkát, körülrakta párnákkal, csörgőt nyomott a kezébe, és csomagoláshoz látott.

Minél szorosabban kellett csomagolnia, hogy ne kelljen sok csomagot cipelni. Vesződséges dolog gyerekkel meg a holmikkal utazni egyedül. Alkonyodott. Masa nem gyújtott villanyt, megetette és lefektette a picit, aztán sokáig ült az ágyacskája mellett.

Milyen sors vár rád, Nasztyenka? ... Ne adja isten, hogy olyan, amilyen az anyádnak jutott ...

Egészen sötét lett a szobában. Az utcai lámpa fénye széles sávban bevetődött a padlóra. Masa a megvilágított fénycsíkon halkan odament az ablakhoz.

Odaért és visszahőkölt. Valaki ott ült az ablak alatt, fehér ingben. Sötét haja volt. Masa szíve a torkában dobogott, lába megroggyant.

Hát mégis elbúcsúzhat tőle.

Kerekre tágult, mozdulatlan szemmel bámulta a fényes sávot, mely az ablakon át besiklott a szobába, és a lába sehogy sem akart engedelmeskedni neki. Hiszen ez az utolsó találkozás. Hadd tolódjék el ez a találkozás ... ha csak néhány percre is. És akkor belenyilallt egy gondolat. Szemjon nem tudja, hogy ő elutazik. Nem búcsúzni jött!

Most, hogy felvillant lelkében a remény szikrája, még fájdalmasabb volt kimenni, és ezzel eloltani a maga álmodta, kétes boldogság kicsiny szikráját. De nem volt ereje hozzá, hogy ne mozduljon és tovább vergődjön, nem tudva, mi vár rá odakünn.

Szemjon is nyilván töprengésbe merült, mert meg se hallotta, mikor megnyikordult az ajtó.

Masa megállt a tornácon. Összeszedte erejét, és bátortalanul megszólalt:

— Szemjon Alekszandrovics!

A legény felállt és elindult feléje.

— Masa! Eljöttem hozzád.

Masa megszorította Szemjon kezét, boldog, hálás pillantással hosszan a szemébe nézett, és egész testében remegve hozzásimult.

Rozsnov torkig volt a brigádokkal, a bizottságokkal, a látogatókkal, a százféle felsőbb szervezet képviselőivel, az újságírókkal, a filmhíradósokkal és az egyszerű kíváncsiskodókkal.

A látogatók végefogyhatatlan áradata zavarta Rozsnovot gondolatai összpontosításában, akadályozta a munkában.

Ezért Ogurcov irodájába rejtőzött, amely a szigeten volt, az átvezető csatorna mögött. Ide csak az állványhídon keresztül lehetett eljutni. Az állványhídon őr állt, és ez apasztotta a látogatók áradatát.

A duzzasztógát főnökének irodáját elnevezték „az elrekesztés vezérkarának". Rozsnovon kívül itt volt Okrugin, az építkezés főmérnöke, Kravcsuk, Lugovszkoj, Fjodor Fjodorovics és a körzetvezetők. Itt fesztelen, elvtársi beszélgetések közben emlékezetes történeteket elevenítettek fel a Volhov és a Szvira, a Dnyeper és a Don, a Volga és az Irtis igába törésének históriájából. A régi erőműépítők gazdag tapasztalatainak felhasználásával itt határoztak a legfontosabb kérdésekben: hogyan készüljenek fel az Angara elleni végső rohamra.

Rozsnov behívta Zinocskát, és közölte vele, hogy átmegy a jobbpartra.

— Estefelé jövök vissza. Ha sürgős dolog jönne közbe, telefonáljon a vezérkarba.

Az állványhídon túl Rozsnov megállíttatta a kocsit, és felment a betonozás alatt álló blokk hídjára. Jazkov ott állt, és hevesen integetve kiabált valamit a portáldaru fülkéjéből kihajoló gépkezelőnek.

— Mikorra végeztek a blokkal? — kérdezte Rozsnov.

— Holnap estére — felelte Jazkov.

Rozsnov a fejét ingatta.

— Megint csak holnap!

— Este hat órára, egy grammal se később! — erősítette meg Jazkov.

— Egy grammal se később! — Rozsnov alig tudta leplezni mosolyát. — Hát ezt a meghatározást honnan vetted?

— Sok mindent felszed itt az ember.

— Mérnök elvtárs! — szólt rá kioktatón Rozsnov. — Ki oktat kicsodát? No?

Jazkov zavartan egyik lábáról a másikra nehezedett.

— Tehát holnap — ismételte Rozsnov. — Vigyázz, nehogy felsüljetek! Ez a blokk az egész építkezés kulcsa. Különben újra el kell halasztanunk az elrekesztés időpontját.

— Rajtunk nem fog múlni — ígérte Jazkov.

— Rendben van. Elhiszem!

A gépkocsi végigrobogott a duzzasztógát keményre taposott gerincén, és megállt a medernél.

Rozsnov kiment a gát szélére, és sokáig gyönyörködve nézte a háborgó áradatot.

Ezen a derűs nyári délelőttön igézően szép volt a folyó.

De Rozsnov most nem a folyó szépségével törődött. Nagyerejű, félelmetes ellenfél állt előtte, amely kérlelhetetlenül megbosszulja a legkisebb zavart és hibát.

Rozsnov élete nagyobbik részét „folyók leigázásának" szentelte. És most, mikor emlékezetébe idézte a közeli és távolabbi múlt legnehezebb, legfeszültebb napjait, minden kétséget kizáróan megállapította, hogy ilyen hatalmas ellenféllel még soha nem csapott össze.

De nemcsak ő. Az Angara leigázásával új, ragyogó fejezet kezdődik a szovjet erőműépítők harcainak és győzelmeinek dicső történetében.

És Rozsnov, aki mindig keményen, sőt dühösen rászólt mindenkire, aki kételkedett az elrekesztés sikerében, most, hogy egyedül volt, alaposan fontolóra vett minden ellenvetést, és állhatatosan kutatta a végső roham tervének sebezhető pontjait.

A meder elzárásának sikere végső soron a feltöltés lendületén múlott. Minden pillanatban több követ és betont kellett az Angarába szórni, mint amennyit elsodor. És miközben újra végiggondolta a munka megszervezésének gondosan kidolgozott rendjét, bosszankodott, hogy miért hallgatott Lugovszkojra.

Nincs tartalék gépkocsi. Ez az egész haditerv sebezhető pontja. Súlyosbította a helyzetet, hogy a pontonhídon csak öttonnás, kis

„MAZ"-ok közlekedhettek. És ő még ráparancsolt Lugovszkojra, hogy adjon tíz teherautót Guszarovnak!

Korholta önmagát engedékenységéért, de mindennek ellenére következetesen kitartott elhatározása mellett. Tudta, hogy ha megváltoztatná tervét, megbántaná a gépkocsivezetőket, rontaná a harci szellemet. Idegen teherautókról szó sem lehetett. És Rozsnov makacsul tovább kutatott más megoldás után...

Visszafordult, autója végigment a duzzasztógát gerincén, s mielőtt elérte volna az erőmű épületét, leereszkedett a pontonhídhoz. Fegyveres őr állt a híd feljárójánál. Amikor felismerte az építkezésvezetőt, kihúzta magát és intett: „Tessék!"

A híd közepén Rozsnov megállíttatta a kocsit.

A híd széles gerenda-padozatának egyik oldalán deszkakorlát, a másikon — a víz folyását tekintve az alsó oldalon — pedig magas ütközőgerenda húzódott. A folyó sebesen rohant a pontonok között.

Rozsnov odament az ütközőgerendához, és lenézett a vízbe. A hétméteres mélységben jól látszott a folyó medre, látszott, mint sodorja, görgeti az áradat a kavicsot és az apróbb köveket.

„Most ez a helyzet — gondolta Rozsnov —, hát még mi lesz akkor, ha szűkítjük a medrét? — És újra eszébe jutott. — Kevés a teherautó, kevés!"

Az út a hídon túl végigfutott a Taliha-szigeten a földhányások mellett, amelyeket az ott dolgozó exkavátorok emeltek, aztán a jobboldali ágat átszelő zárógáton keresztül beletorkollott a völgybe.

Amikor Rozsnov áthaladt kocsijával a zárógáton, eszébe jutott, milyen hetyke virtussal rekesztette el Ogurcov közvetlenül újév előtt ezt az ágat, és arra gondolt: „Akkor is mekkora zajt csaptak, mennyit papoltak. Ha isten segít, és ha magunk sem tátjuk el a szánkat, a főágat ugyanígy megzabolázzuk."

A völgy jobboldalán hatalmas üreg sötétlett a parti sziklában. Innen fejtették a követ a mellékág elzárásához. Igaz, gyenge a kő, mállékony, nyomába se léphet annak, amit a bajkalszki fejtőhelyről szállítanak, de tartaléknak megfelel.

Rozsnov elküldte a sofőrjét, hogy kerítse elő a munkavezetőt,

aki a jobbparti munkát irányítja. A sofőr néhány perc múlva Zabegajevvel tért vissza.

— Mi lesz a feladatod az elrekesztésnél?

Zabegajev sértődötten szuszogott.

— Hogy nézzem a jobbpartról, amint elrekesztik a folyót.

— Tehát tartalékba osztottak? Ne bánkódj, jut neked is munka. Hozzál robbantókat, és még ma robbantsatok ki vagy háromnégyezer köbmétert. Készítsék elő a követ elszállításhoz. Holnap hozz ide két exkavátort. A gépeket gondosan vizsgáljátok át, álljatok készenlétben! Érted?

— Értem! — harsogta örömmel Zabegajev.

Rozsnov innen, a jobbpartról hazament, megebédelt, pihent egy órácskát, s aztán a hivatalát elkerülve, egyenesen a „vezérkarba" ment.

Itt — mint a munkanap vége felé mindig — már összegyűltek mindazok, „akiknek jelenléte feltétlenül szükséges" — ahogy Okrugin meghatározta. Az asztalnál ülő Ogurcov felállt és átadta helyét Rozsnovnak.

Rozsnov leült, végignézett a jelenlevőkön, és mérgesen Lugovszkojhoz fordult:

— Dühös vagyok rád!

Lugovszkoj értetlenül nézett az építkezésvezetőre.

— Torkon ragadtál a vaskalapos hazafiságoddal, és belelöktél egyenesen az Angarába — folytatta Rozsnov homlokát ráncolva, és öregesen összeszorította száját. — Nem érted? Ne tettesd magad! Kevés a teherautó! Egy hajszálon függ minden!

Ebben a percben néhány robbanás hallatszott messziről, a folyón túlról.

— Furcsa — kapta fel a fejét csodálkozva Kravcsuk, és kinézett az ablakon. — Mi ez az ágyúzás a jobbparton?

— Ez azt jelenti, hogy Ogurcovnak megbízható munkavezetői vannak — mondta Rozsnov, majd megmagyarázta. — Mozgósítjuk a belső tartalékokat. Utasítást adtam, hogy a jobbparton robbantsanak követ, és készítsék elő az elszállításhoz.

— A kő, persze, nem valami remek minőségű — jelentette ki Ogurcov —, de pionír-feltöltéshez megfelel.

— Ivan Szemjonovics álmainak netovábbja a pionír-feltöltés — nevetett Okrugin.

— Csakugyan — felelte higgadtan Ogurcov. — Az a legfontosabb, hogy ezzel a módszerrel a nagy „MAZ"-ok is bekapcsolódhatnak a munkába.

— Nagyon helyes! — bólintott Lugovszkoj.

— Most persze nagyon helyes — szólt közbe mogorván Rozsnov. — A fuldokló a szalmaszálba is belekapaszkodik!

— Talán a nagy „MAZ" a szalmaszál? — kérdezte vidáman Lugovszkoj.

Mindnyájan nevettek.

— Én úgy csinálnám — kapcsolódott a beszélgetésbe Kravcsuk —, hogy a kirobbantott sziklát felhalmoznám a parton a hídnál. Aztán, mikor megkezdjük az elrekesztést, munka közben földgyalukkal betolnám a köveket a folyóba, hogy szűkítsük a gátzárat. Hogy úgy mondjam, ily módon egyesíthetnénk a földgyaluk és a nagy „MAZ"-ok hatóerejét.

Megszólalt a telefon.

— Kornyej Gavrilovics, a területi pártbizottság titkára keresi — mondta Ogurcov.

Rozsnov átvette a kagylót.

Az irodában csend lett. Csak az egymás mellett ülő Kravcsuk és Fjodor Fjodorovics beszélgetett halkan. A többiek érdeklődve néztek Rozsnovra.

— Ha megengedi, máris indulok önhöz, Grigorij Ivanovics — mondta végül Rozsnov. — Hogy miért ilyen sietős? Egyszer s mindenkorra meg kell beszélnünk a dolgot... Én nem tüzelek, csak éppen zavarnak ezek a kételyek... A munkát zavarják... Megértem Kasevarov aggodalmát. De honnan veszi, hogy én nem aggódom?... Ön jön ide... Nagyon jó... Értem. Holnap ötre. Viszontlátásra!

Rozsnov letette a kagylót. Mindnyájan kíváncsian figyelték, s az arcáról igyekeztek leolvasni, mi a területi bizottság titkárának az álláspontja.

De Rozsnov arcán csupán rendíthetetlen nyugalom tükröződött.

— Holnap délután ötkor — mondta közömbösen, mintegy visszatérve a napi dolgokra — tervértekezletet tartunk nálam. Mindenki jelenteni fogja, hogy a maga szakaszán készenlétben áll az elzárásra. Az értekezleten valószínűleg ott lesznek a területi bizottság képviselői is.

A területi pártbizottság titkára pontban ötkor megérkezett.

Rozsnov vezette az értekezletet. Szokása szerint nem kapkodott, hanem hagyta, hogy mindenki részletesen kifejtse elképzelését, javaslatait. A vendég nem csatlakozott a felszólalókhoz, csak időnként halkan kérdezett valamit Rozsnovtól.

Az értekezlet befejezéséül Rozsnov így szólt:

— Senki sem hagyhatja el az építkezés területét! Mindenki legyen harckészültségben! Nehogy valakit is váratlanul érjen a parancs a katlan elárasztására!

A megbeszélés után hárman maradtak a szobában.

Kasevarov nyugodtnak látszott, csupán az árulta el izgalmát, hogy idegesen játszott egy ceruzával.

Rozsnov nem is iparkodott palástolni rossz hangulatát. Komoran ült, és várta, miként alakulnak az események...

Hármuk közül csak a területi bizottság titkára volt valóban nyugodt. Bár Rozsnov és Kasevarov kölcsönös elhidegülése szemmelláthatóan kellemetlenül érintette.

Egy percnyi hallgatás után a területi bizottság titkára megkérdezte Kasevarovtól.

— Feleljen őszintén. Hisz benne, hogy az építkezés kész a meder elrekesztésére?

Kasevarov éppen ettől a kérdéstől tartott.

— Ma hallottuk az általános véleményt — válaszolta. — Hinnem kell az építkezés vezető mérnökeinek. Majdnem valamennyien kommunisták.

— Hinnie kell vagy csakugyan hisz?

Kasevarov hallgatott.

— Tehát nem hisz. Mire alapozza a kétkedését? Bizottság kiküldését kérte. Mi célból tette?

— Jelentések érkeztek a pártbizottságra. Kötelességemnek tartottam, hogy ellenőrizzem őket.

— Tételezzük fel, hogy a bizottság másképpen fogja értékelni a helyzetet, mint ezek a mérnökök, akiknek a véleményét az imént hallottuk. Akkor mi lesz?

Kasevarov megint csak hallgatott.

— Miért gondolta, hogy az építkezésvezető és munkatársai véleménye, akik fejükkel felelnek a párt és az állam előtt az építkezésért, kevésbé hitelt érdemlő, mint annak a bizottságnak a véleménye, amelynek az építkezésért semmiféle felelősség nem nyugszik a vállán?

— Grigorij Ivanovics, akkor nem értem, miért ruházták fel a pártszervezetet az ellenőrzés jogával — vetette ellen Kasevarov.

— Vártam, hogy az ellenőrzés jogára fog hivatkozni. De úgy látom, ön egyoldalúan, mondhatnám, skolasztikusan értelmezi ezt a jogot. Az ellenőrzés joga elsősorban a szervező munkában, nem pedig vizsgálatokban és bizottságokban nyilvánul meg.

A területi titkár Rozsnovra nézett. Várta, de egyben aggódott is, hátha diadalmas mosolyt vesz észre az arcán. Rozsnov azonban most is komoran, látszólag közönyösen hallgatott.

A területi titkár megértette. Rozsnov nem hisz benne, hogy ez után a beszélgetés után bármi is megváltozik Kasevarov és az ő kapcsolatában. És őszintén szerette volna összebékíteni ezeket a kétségkívül okos és becsületes, de természetükben és egyes dolgok megítélésében annyira különböző embereket, és így szólt Kasevarovhoz:

— Én az ön helyében, azt hiszem, másképpen értelmezném a feladatomat. Igyekezném megérteni az építkezésvezető álláspontját, és mindenben segítségére lenni. Hatalmas erő van az ön kezében: a pártszervezet tekintélye.

Mikor észrevette, hogy Kasevarovnak elborul az arca, kis szünet után hozzátette:

— Lám, éppen ön így is tett, amikor gyorsítani kellett a betonozás ütemét. És sikerrel járt a dolog.

Ekkor valami mosolyféle suhant át Rozsnov orcán. A területi titkár észrevette és szigorúan rászólt.

— Az ön eljárását sem helyeselhetem. Korántsem próbált meg mindent, hogy meggyőzze Kasevarovot. És mi lett a vége: két kommunista nem tudja megérteni egymást. Szeretném remélni, hogy ez mielőbb megváltozik.

A vendég felállt, mindkettőjüktől elbúcsúzott, s már az ajtóból visszafordulva mondta Rozsnovnak:

— Nem kérdem, mikor kerül sor a meder elzárására. Remélem, értesítenek.

Hetedik fejezet

Az újságírók állandóan Rozsnov sarkában voltak. Bármely percben kiadhatták a parancsot a katlan elárasztására.

— Kornyej Gavrilovics! — könyörögtek Rozsnovnak a tudósítók. — Bízzék hivatásunk becsületében. Minden titokban marad. De készenlétben kell lennünk. Csak annyit áruljon el, mikor kezdődik az Angara elrekesztése?

— Az Angara elrekesztése már régen elkezdődött — válaszolta Rozsnov. — A balparti ágat például vagy három éve elzártuk.

Az újságírók udvariasan nevettek, és tovább ostromolták Rozsnovot.

Az építkezésvezető végre megelégelte a kíséretet, és kijelentette:

— Nem tudom pontosan, mikor látunk hozzá. A katlan elárasztását ma elkezdjük. Ez elegendő?

Erre aztán egy sereg kérdést szegeztek neki.

— Melyik zárógátat nyitják meg először?

— Melyik brigád nyitja meg elsőnek a gátat, és enged utat a katlanba törő víznek?

— Hány óráig fog tartani a katlan elárasztása?

Mindezekre a kérdésekre Rozsnovnak készen volt a felelete.

— Jobban teszik, ha azt írják, amit látnak, és nem azt, amit hallanak.

Valamennyi moszkvai újság szerkesztősége már nyomdába adta

különtudósítójának rendkívüli jelentését, effajta harsogó címekkel: „Az Angara megrohamozása előtt", „Közeleg a döntő roham!" „Kezdődik az Angara megrohamozása!", amikor Rozsnov utasítást adott Kravcsuk főmechanikusnak. „Szétszerelni a vízelszívó állomás szivattyúit!"

Kravcsuk az órájára nézett. Háromnegyed három.

— Értettem. Pontban háromkor elkezdjük!

— Ki fogja szétszerelni a szivattyúkat? — kérdezte Rozsnov.

— A balpartit Jacenko brigádja, a jobbpartit Nozsev brigádja.

— Ki vezeti a munkát?

— A Jacenko-brigádnál én — felelte Kravcsuk —, a Nozsev-brigádnál pedig Manyikjan.

— Lássanak hozzá!

Kravcsuk kifelé indult. Az ajtóban visszafordult.

— És maga, Kornyej Gavrilovics, nem jön a katlanba?

— Fogjanak hozzá, megyek én is — felelte fáradtan Rozsnov.

— Rosszkedvű? — kérdezte Kravcsuk. — Talán telefonáltak a minisztériumból?

— Ostobaság! — ráncolta homlokát Rozsnov. — Nem telefonról van szó... Elárasztjuk a katlant... Építettük, építettük, és most minden víz alá kerül... A kívülálló persze nevet ezen. Érzelgős lettem... Induljon. Megyek én is.

Jacenko még reggel figyelmeztette a szerelőit:

— Ma nem nehéz a munkánk, és jól fizet. És szem előtt leszünk. Valamennyi újságíró a mi brigádunk körül fog sündörögni.

Mindnyájan tudták, milyen munkáról van szó, és megörültek. Végre!

A falon függő ingaóra öt perc híján három órát mutatott, amikor a főmechanikus belépett a szerelőműhelybe, és így szólt Jacenkóhoz:

— Kezdd, Alekszej!

— A balpartira megyünk?

— A balpartira.

— Gyerünk, fiúk! — harsogta a parancsot Jacenko.

A katlanban még robogtak a teherautók. Vége felé járt a tisztogatás.

Kravcsuk megállított egy rakodásra siető kocsit, rámutatott egy deszkabarakkra, amely a katlan betonfalánál húzódott meg, közvetlenül az állványhíd mellett.

— Hajtson a szivattyútelephez!

A motoroknál idősebb asszony teljesített szolgálatot; a sok mosásban megszürkült kezeslábast és sötét színű fejkendőt viselt. Amikor megpillantotta az ajtóban Kravcsukot, felsóhajtott, leakasztott a falról egy vászonszatyrot, és lassú mozdulatokkal belerakott egy üveget, amelynek az alján lötyögött még egy kis tej, egy zöld zománcbögrét és egy darab kenyeret, melyet előbb gondosan újságpapírba csomagolt.

Kravcsuk odament a telefonhoz, felhívta az ügyeletes villanyszerelőt, és kiadta az utasítást.

— Kapcsolja ki a balparti szivattyútelepet!

A szivattyúk zúgása mélyebb és halkabb lett, végül egy egészen mély, szomorú sóhajszerű hanggal megszakadt. Síri csend lett, szinte bántotta a fület.

— Itt már nem dolgozunk többet — mondta csöndesen az asszony.

— Itt bizony nem, most a folyosókban folytatjuk — felelte Kravcsuk.

— Föld alatt — sóhajtott a másik.

— Víz alatt, néném — helyesbítette Kravcsuk.

— Kezdhetjük? — kérdezte Jacenko, bepillantva a motorházba.

— Kezdjék!

Jacenko elosztotta embereit a szivattyúkhoz és a motorokhoz (Kolja Zvjaginnak a nagy szivattyú főcsövét kellett szétszednie), a többieket pedig kivitte magával.

— Szétszedni a barakkot!

— Szétzúzni, nem építeni! — kapott a szón vidáman az egyik zsaluzó, és nagy lendülettel belökte a feszítővasat a barakk deszkaoldala alá.

Riadtan csikorogtak fészkükben a rozsdás szögek, recsegtek-ropogtak a leszaggatott deszkák, nedvességtől vörös, korhadó tör-

melék hullott a burkolat alól. Néhány perc múlva az egyik fal eltűnt, csak a tetőt tartó oszlopok meredeztek szabadon.

— Szétzúzni, nem építeni! — ismételte ugyanaz a nyurga legény, s hozzálátott a második fal bontásához.

— Óvatosabban, odabent dolgoznak! — kiáltott rá szigorúan Jacenko.

Kolja Zvjagin leszerelte a csaknem félméteres átmérőjű, óriási karimát, összeszedte a csavarokat, rájuk csavarta az anyát, és berakosgatta őket a szerszámtáskájába. Misa bácsi még a nagyszivattyúnál babrált. Súlyos franciakulccsal leszedegette a csavarokat, melyek a gerenda-alapzathoz erősítették a szivattyút. Kolja a segítségére sietett. Épp jókor.

— Mi van azzal a nagyszivattyúval? — kiáltotta türelmetlenül Jacenko.

— Rögtön meglesz — felelte mogorván Misa bácsi. — Hamar munka ritkán jó!

— Gyorsan fejezd be, és gyere ki — siettette Jacenko. — Szétszedjük a tetőt.

Néhány perc múlva a tető is eltűnt. Most már csak a csupasz gerendák jelezték a szivattyútelep helyét. A motorok, szivattyúk sötét teste tompán csillogott a napfényben. A szerelők jókedvűen, csipkelődve dobálták a teherautóba a deszkákat, gerendákat.

— Engedd le a kampót! — kiáltotta Kravcsuk az állványhíd korlátján kihajoló lánynak, aki a portáldarunak adta a jelzéseket.

A lány továbbította a parancsot a darukezelőnek, és a két vastag drótkötélen függő súlyos kampó könnyedén lengve leereszkedett a munkások feje fölé.

— Kösd rá a nagyszivattyút! — rendelkezett Kravcsuk.

Jacenko és Misa bácsi rugalmas drótkötéllel keresztül-kasul hurkolta a motortestet, és ráakasztotta a hurkot a kampóra.

— Fel! — hangzott Kravcsuk parancsa.

— Fel! — kiáltott a lány az állványhídon. És a szivattyú nehéz tömbje kissé oldalra billenve, lassan magasba emelkedett.

— Micsoda erő! — mondta Misa bácsi. Felszegte fejét, és követte tekintetével a szivattyút. — Úgy viszi, mint a pelyhet! Bezzeg, próbálnánk csak csupasz kézzel felemelni. Az egész brigád

sem tudná megmozdítani. Megszakadnánk! Ez igen, a technika, testvér...

Misa bácsi még mondani akart valamit, de a nagyszivattyú alapzatához torkolló széles csőből víz tört elő, és a bő sugár épp az öreg lábát érte. Erre abbhagyta a beszédet, és odább lépett.

— Megkezdődött a katlan elárasztása — szólalt meg halkan Kravcsuk. Mindnyájan elhallgattak.

Percről percre hevesebb, nagyobb sugárban tört elő a víz a csőből. Szétfolyt a katlan betonján, és fűrészport, forgácsot, deszkadarabokat sodort magával.

— Igyekeznünk kell — mondta Kravcsuk —, mert aztán gázolhatunk a vízben, és a motorok is átnedvesednek.

— Nem kell sietnünk, fél óra alatt végzünk az egésszel — nyugtatta meg Jacenko.

— Fél óra múlva itt már térdig ér a víz — felelte Kravcsuk. — Ezért jó lesz sietni.

Estére a víz elárasztotta a katlan nagyobbik felét. A folyó alsó folyása felől érkező heves szélrohamok nekikergették, nekicsapták a hullámokat a katlan betonfalának meg az állványhíd fémpilléreinek.

Emberek százai gyülekeztek az állványhídon és a balparton. Szemjon is köztük volt, mellette Masa.

— Bizony, most hullámot sodor itt a víz — mondta Szemjon elgondolkozva. Pedig, emlékszel, nem is olyan régen raktuk le az első köbméter betont.

— Hogyne emlékeznék — válaszolta Masa. — Te még beszédet is mondtál, én meg csak álltam ott, lógó orral, és le nem vettem rólad a szemem.

— Miért lógó orral? — nevetett Szemjon.

— Persze hogy úgy. Éjjel-nappal rajtad járt az eszem, de téged akkor még az sem érdekelt, a világon vagyok-e vagy sem.

Szemjon erre nem felelt semmit, csak ráterítette köpenye egyik szárnyát Masa vállára, mintha a széltől óvná, és erősen magához szorította.

A közelben álló Jazkov elfordult, hogy ne lássa Masa boldogan csillogó szemét, és azt gondolta: „Újjáéledt! És még el akart menni."

Aztán sóhajtott egyet, és magában mormogta.

— Inkább neked jött el az ideje, hogy elmenj, Jazkov elvtárs!

Nyolcadik fejezet

Késő éjjel, hazatérőben a hosszúra nyúlt értekezletről, Rozsnov az építkezésre hajtatott. A diszpécser-irodánál megállíttatta a kocsit, kiszállt és végigment a balparti fal tetején.

Alacsonyabbak lettek a katlan betonpartjai. Furcsán rövid lábain olyan volt az állványhíd, mint egy folyó felett ívelő vasúti híd. A katlant elárasztó sötét színű vízben visszatükröződtek a portáldaruk emelőkarján égő aranysárga és piros fények meg a villanyhegesztők kéken villódzó lángja.

Az építkezés még most, az éjszaka kellős közepén is élte a maga megszokott, egy pillanatra sem csendesülő életét. Az állványhídon betonszállító teherautók gördültek, a sötét égbolt hátterében portáldaruk emelőkarjai forogtak a fényszórók sugárkévéiben, erejüket megfeszítve berregtek a nagy „MAZ"-ok, terhüket szállítva a duzzasztógát gerincére, távolról a betongyár szállítószalagjainak csattogása, zúgása hallatszott.

És az építkezésnek ebbe a megszokott, szüntelen morajába most újabb hang vegyült, a katlan betonpartjához csapódó víz csobbanása.

Ez a szokatlan hang az imént befejeződött értekezletre terelte Rozsnov gondolatait. Ismét bosszankodott a haszontalanul eltöltött idő miatt.

A meder-elzárás ügyét tárgyalták meg az értekezleten.

Rozsnov azt remélte, hogy miután a területi pártbizottság titkára meglátogatta az építkezést, többé nem kerül elő ez a kérdés.

Ám úgy esett, hogy az egyik miniszterhelyettes felhívta telefonon Bajkalszkot, s mivel a területi bizottság titkárát nem találta a városban, a városi bizottságot kérte meg, hogy ellenőrizzék a

minisztériumba érkező újabb jelentéseket, melyek Rozsnov elhamarkodott intézkedéseiről adtak hírt.

Az ülés elején Rozsnov kereken kijelentette, hogy elkéstek, mivel az elrekesztés már elkezdődött. A katlant elárasztották. És mégis elfecséreltek néhány órát, míg ezt a nyilvánvaló tényt mindenki megértette.

Ráadásul Rozsnov maga is megnehezítette a dolgát, fölösleges heveskedésével, csípős szavaival sokakat maga ellen ingerelt. Próbálta türtőztetni magát, de kihozta sodrából az a bizalmatlanság, amely már az értekezlet tényében megnyilvánult, s ráadásul délben olyan beszélgetés zajlott le közte és a lánya között, amelyre nem szívesen gondolt vissza.

A beszélgetés azzal kezdődött, hogy a lánya ebédnél megkérte, rendeljen neki másnapra jegyet Moszkvába. Amikor Rozsnov a váratlan elutazás okát tudakolta (eddig úgy volt, hogy még két-három hetet tölt nála), a leánya elébe tett egy táviratot, amelyben a férje értesítette, hogy megbetegedett.

Lánya szándékában, hogy visszautazik beteg férjéhez, nem volt semmi különös. Csakhogy oly sokáig élt egyedül; lánya megérkezése felderítette borongós magánéletét, s a szívéhez közel álló személy gondos figyelmessége, mely ha talán jelentéktelennek látszó apróságokban nyilvánult is meg, egész életét megszépítette. És annál kevésbé akart egyedül maradni éppen most, ebben az izgalmakkal, gondokkal teli, nagyon feszült időszakban, amikor különösen nagy szükség volt energiára, munkaképességre, lélekjelenlétre.

Lánya észrevette apja borús hangulatát, és megértette.

— Megpróbálom felhívni Moszkvát — mondta. — Talán nincs is ok aggodalomra.

Azután kissé összehunyorította világos színű szemét, elmosolyodott, és tréfásan megjegyezte.

— Nem vagy te alkalmas a magányos életre, apám.

A férfi elkomorult. Nem találta helyénvalónak lánya tréfáját. Aztán, visszaemlékezve az egykori beszélgetésre, amikor Guszarov megígérte, hogy összeházasítja Irina Szergejevna Sztrepetovával, már önmagára haragudott meg.

Leült egy karosszékbe, és újságot vett kézbe. De az újság hasábjairól Irina Szergejevna mélykék szeme nézett rá. Megpróbálta elűzni, de csak nem tűnt el. És ekkor — saját magát is váratlanul érte — hosszasan és kissé összefüggéstelenül beszélni kezdett lányának Sztrepetováról. És elbeszélése közben mindvégig ott motoszkált fejében a gondolat: „Mire jó mindezt elmondani?"

De azért megkérdezte a lányát:

— Mit tanácsolnál, Valentyina?

A lánya nem válaszolt mindjárt.

— Tudod, apám — mondta aztán komolyan és kissé szomorúan —, én ugy látom, ha egy ilyen ügyben tanácsot kell kérni, ezzel már megmondtunk mindent.

Neki természetesen igaza volt. És ő, az apja, aki ilyen kérdést tett fel a lányának, ostobán viselkedett. Kornyej Gavrilovics nagyon elégedetlen volt önmagával, amikor elment hazulról.

A fölösleges értekezlet kiváltotta ingerültsége háttérbe szorította ezt az elégedetlenségét, s mint mindig, most is arra sarkallta, hogy tettekkel bizonyítsa be igazát.

„Minél előbb be kell fejezni az elrekesztést — gondolta Rozsnov a sötét víztükörben villózó fények játékában gyönyörködve —, és akkor, csak akkor szűnnek meg a jelentések és a jelentéseket követő telefonhívások, meg a telefonhívásokat követő értekezletek."

Bement a diszpécser-irodába, és felhívta a lakásán Kravcsukot.

— Jeliszej Karpovicsot kérem... Alszik? Persze, már ideje, hogy aludjon. Elnézést, Okszana Osztapovna, de megkérném, keltse fel... Igen, Rozsnov. Ne haragudj, hogy felébresztettelek... Mindent előkészítettél? Hajnali ötkor... Minél kevesebb bámészkodót... Én is hazamegyek, szundítok egyet.

Rozsnov utasította a diszpécsert, értesítse Okrugint, Kasevarovot és Balangyint, hogy hajnali ötkor nyitják meg az alsó zárógátat, és hazament.

Az eget komor esőfelhők borították, és a pirkadat homályosabb volt a szokásosnál. Az átvezető csatorna felől sűrű hajnali köd úszott a katlanra, és az alsó zárógáton egymással szemben álló

exkavátorok fényszórói szétfolyó fényfoltnak látszottak a szürke homályban.

A nagy lépegető a balparton állt. Az emelőkar végéig felvont kotróvödör épp a zárógát közepe fölött függött.

Ezen az éjszakán Szemjon Perevalov volt szolgálatban. De most mind a tizenhatan ott szorongtak az exkavátoron.

— Szerencsés vagy, Szemjon! — mondta irigyen Permjakov, és kerek gyerekarcáról lerítt a bosszúság, amiért nem rá jutott ma éjjel a szolgálat.

— Fiatal vagy, nem szálltak el feletted az évek, jut még neked is — vigasztalta Zvjagin. — Ha nem ezen az építkezésen, hát egy másikon. Sok erőmű épül még a te életedben az Angara mentén.

— Lám, Arkasa sem érte meg — szólalt meg halkan, mintha csak magának mondaná, Klava Kulesova.

A fülkében szorongó emberek egyszerre elhallgattak.

Legutoljára, félötkor, Szergej jelent meg az exkavátoron.

— Már egészen elszomorodtunk parancsnok nélkül — tréfált Szemjon.

— Elmentem a betongyárba Zsenyáért. Ma éjjel dolgozik.

— Én sajnáltam felkelteni Masát — mondta Szemjon —, ő reggel áll munkába. Most már bánom. Ezt látnia kéne. De hol van Zsenya? Ide jöhetett volna. Mit csinál ott egyedül?

— Hogy volna egyedül? — mosolygott Szergej. — Rengetegen összeverődtek ott már.

Emberek szorongtak a zárógáton.

A moszkvai és a helyi lapok tudósítói külön csoportba verődve beszélgettek, köztük a boldogságtól ragyogó, ünnepélyes, izgatott Vaszja Kuzikov. Időnként megtapogatta a zsebéből kiálló papírtekercset, és minden alkalommal sejtelmesen elmosolyodott.

Kissé távolabb ott állt Rozsnov, Okrugin, Kasevarov és Kravcsuk. Mögöttük gyülekeztek az exkavátorosok, sofőrök, betonozók.

Valamennyien türelmetlenül várták az ünnepélyes pillanatot.

— Három perc múlva öt, Kornyej Gavrilovics — mondta Kravcsuk.

— Kezdjék! — felelte rá Rozsnov.

Kravcsuk átvette a mögötte álló exkavátorostól a házilag készült fáklyát — vastag sodronyra tekert, benzinbe mártott rongyot — meggyújtotta, magasba tartotta és nagy ívben többször meglengette.

A nagy lépegető elnyújtott, éneklő kürtöléssel válaszolt a jelre. A zárógáton álló másik exkavátor dudája is megszólalt, majd követték példáját a szigeti fejtőhelyeken dolgozó exkavátorok és az állványhíd portáldarui is.

A zengő, ünnepélyes kürtszó a zárógáton összegyűlt emberek feje fölött lebegett, elsuhant a katlan, a duzzasztógát, a lakótelepek felett, s a visszhangtól megsokszorozva, végigröppent a folyó völgyében.

A kürtök elcsöndesedtek. Néhány másodpercig feszült, néma csend honolt a fülkében.

S mintha csak félne megtörni a csendet, Szergej halkan megszólalt:

— Kezdd, Szemjon!

De Perevalov felállt a vezérlőasztaltól.

— Az első vödör a tiéd, Szergej Vasziljevics.

Szergej, akinek szívét megdobogtatta az ünnepélyes pillanat, áldozatnak érezte ezt, melyet nem fogadhatott el.

— Téged illet, hogy megnyisd a gátat, Szemjon.

— Meg is nyitom — válaszolta méltósággal Szemjon —, de az első kotróvödör a főnöké. Mutass utat az Angara vizének.

Zvjagin komolyan nézett Szemjonra és bólintott.

Szergej leült a vezérlőasztalhoz, és most már csak arra gondolt, hogy a lent várakozó sok száz ember függeszti tekintetét az exkavátor kotróvödrére, mely most az ő kezének engedelmeskedik.

A vödör leereszkedett, és rábukott a zárógát keskeny gerincére. Majd megrándult, és fogait belevájva, egyre mélyebbre és mélyebbre hatolt a földbe. Ezután kiszakadt a földből, az emelőkar megfordult, és lebocsátotta a vödröt a balparton.

A gát kiszakított széle beomlott, és az első bátortalan kis patak, apró kavicsokat sodorva és nagyobb köveket görgetve, megtöltötte a gödröt, kiöntött a szélén, és lefutott a gát oldalán.

A második, harmadik, negyedik vödör szélesebbre és mé-

lyebbre vájta a víz útját. S a nagy erejű ár zengő morajjal, széles ívben csapott a katlanba.

Szergej már lefutott a katlanba, ott állt a fenekén. A vízár nem folyt szerte, ívalakban rohant el mellette. Fentről, a gátról kiáltottak Szergejnek, hogy jöjjön ki, de ő csak állt, mintha földbe gyökerezett volna a lába.

Végre meghallotta Zsenya ijedt kiáltását, és nyomában az árral, felfutott a jobbpart lejtős oldalára.

Zsenya megragadta a kezét, dühösen mondott neki valamit, de Szergej alig hallotta, egyre bámulta a vidáman, vadul kavargó vizet.

Az ár segített az együttes erővel dolgozó exkavátoroknak: elmosta a gátat, és most már széles folyamként ömlött a katlan szögletes tavába. A betonpart és a zárógát lejtője egyre alacsonyabb lett. Messziről úgy látszott, hogy az állványhíd a víz színén úszik.

A résen zuhogó ár vesztett erejéből. Végül a két szint kiegyenlítődött, és a katlan zavaros, sárga vize most már csak színében különbözött az átvezető csatorna szürkéskék, tiszta vizétől.

— Megtörtént! — mondta az egyik újságíró. — És most a távíróhivatalba!

Ám ekkor Vaszja Kuzikov a homlokára csapott, furcsa kiáltást hallatott, amelyet senki sem értett, előrántotta a papírcsomót a zsebéből, és osztogatni kezdte a lapokat először az újságírók, majd azok között, akik még a gáton maradtak.

A lapok gyorsan fogytak. Amikor már csak egy maradt, észbe kapott, a lassan távolodó Rozsnov után eredt, és a kezébe nyomta.

Rozsnov megállt, és olvasni kezdte.

A szöveget vörös festékkel nyomták és cikornyásan díszített betűkből szedték.

Az építők egész kollektívájának címezték. Így szólt:

„Kedves elvtársak!

Megnyitottuk az alsó zárógátat. Az Angara vize elárasztotta az erőműépület katlanját.

Eljött a nap, amellyel lezárul a kollektíva életének hosszú szakasza.

Ma, amikor visszatekintünk a kollektíva által megtett útra, va-

lamennyi építő, aki munkájával hozzájárult az ország legnagyobb vízierőművének megalkotásához, büszkén gondol arra, hogy csupán a kommunizmus felépítésének nagyszerű céljáért küzdő szovjet emberek képesek ily rövid idő alatt megoldani ilyen hatalmas feladatot."

A röplap felhívással folytatódott:

„Építő és szerelő elvtársak!

Még nagyobb, még nehezebb feladatok előtt állunk.

A közeli napokban elrekesztjük a hatalmas Angarát, és vize örök időkre birtokába veszi új medrét.

Az év végére felgyulladnak a Bajkalszki Vízierőmű fényei, és a nagy teljesítményű turbinák éltető ereje szerte árad Szibériában.

Hogy becsülettel teljesíthessük a párt és a nép által elénk tűzött megtisztelő feladatot, tömörítsük még jobban sorainkat, kettőzzük meg erőnket, végezzük még szervezettebben, fegyelmezettebben munkánkat!

Előre, új győzelmek felé, kedves elvtársak!"

Amikor Rozsnov az aláírásig jutott, „Az építkezésvezetőség és a pártbizottság . . .", megkérdezte a mellette álló Kasevarovot.

— Jóváhagyták?

Kasevarov elmosolyodott.

— Jóváhagytuk és helyeseljük.

— Ez derék — mondta komolyan Rozsnov.

Kis hallgatás után hozzátette.

— Nagyon derék és kitűnő!

Este Zsenya és Szergej felment a felső állványhídra, hogy megnézze, mint omlik le az utolsó akadály, amely még útját állja az új medrébe törő Angarának.

Időben érkeztek. Két exkavátor — emelőkarjuk vége majdnem összeért — épp megkezdte a felső zárógát bontását.

A gáton túl, messze, ameddig a szem ellátott, a folyó tükre kéklett, és Zsenya kissé ijedten nézte. Úgy tetszett, amint eltűnik a gát, ez a heves sodrú víztömeg elsodorja, elpusztítja az állványhidat is, amelyen állnak, és magát az erőműépületet is.

Az első vízsugár, amely betört a katlanba, azonnyomban, néhány másodperc alatt, rettentő áradattá dagadt, amely szétrombolta a zárógátat és összepréselődött, hatalmas kavicshalmokat sodort magával.

— Mit jelent a sodrás ereje — mondta Szergej. — Most már nem a folyó segít az exkavátoroknak, hanem azok segítenek a folyónak a gát eltüntetésében.

A széles folyó beömlött a katlanba. Odalenn, az állványhíd alatt, tompán morajlott az ár. A szennyes habot sodró, zavaros víz nekicsapódott a betonpilléreknek, örvénylett, kavargott az oszlopok közötti keskeny utakon, s betört az erőműépület mélyébe.

— Hogy felkavarták az Angarát — sóhajtott Zsenya. — Hova lett hajdani tisztasága!

— Ne búsulj! — nyugtatta meg Szergej. — Csak néhány óráig ilyen zavaros. Gyere ki reggel, olyan látvány fogad, mint az Angara hídjáról. Sőt, nagyszerűbb, gyönyörűbb ... Látod, már most tiszta, csillogó ár tör előre a zavaros víz közepén ... Ne búsulj! Az Angara sokra becsüli az erejét, de a tisztaságát is.

Kilencedik fejezet

A melegen tűző nyári nap hamarosan szétoszlatta a könnyű reggeli felhőket. Derűs idő ígérkezett.

— Mintha megrendeltük volna az időt. Jó előjel — mondta Lugovszkoj Rozsnovnak, amikor az építkezésvezető kocsija megállt a pontonhíd lábánál.

— És az időjáráson kívül nincs egyéb közölnivalója? — kérdezte tréfásan Rozsnov.

— A gépkocsi-állomány teljes készenlétben! A kis „MAZ"-ok készen állnak a műszaki ellenőrzésre — jelentette Lugovszkoj, és széles mozdulattal a duzzasztógát feljáratánál sorakozó teherautókra mutatott.

— Mennyi idő szükséges az egész ceremóniához? — érdeklődött Rozsnov.

— Mindössze néhány perc — felelte Lugovszkoj. — Valameny-

nyi kocsit ellenőriztük a garázsban. Ez már csak amolyan ünnepélyes aktus.

— Ünnepélyes aktus? — nevetett Rozsnov. — No jó. Ma még ez sem felesleges.

Lugovszkoj nemhiába beszélt ünnepélyességről.

Amikor Rozsnov odament a kocsikhoz, a jobbszárnyon álló csoportvezető vigyázzt vezényelt, és jelentést tett az építkezésvezetőnek.

Rozsnov szabályosan fogadta a jelentést, katonásan köszöntötte a sofőröket, és üdvözölte őket az Angara elrekesztésének napján.

Az építkezésvezető érezte, hogy ebben az ünnepélyes percben beszédet kellene mondania. Erre Lugovszkoj is figyelmeztette. Rozsnov azonban nem kedvelte az ünnepi beszédeket, és csak néhány szót szólt arról, hogy bízik a gépkocsivezetőkben, és hogy elsősorban rajtuk múlik a meder-elzárás sikere.

— Számíthat ránk, Rozsnov elvtárs — válaszolta társai helyett is egy idősebb sofőr, és mély ráncokkal barázdált, szigorú arcát felderítette a mosoly. — Magunk is régóta várjuk ezt a napot.

Az ellenőrzéssel — ahogy Lugovszkoj megjósolta — hamar végeztek. Találomra megvizsgáltak néhány kocsit, mindent rendben találtak.

Csak egyetlen sofőr haragította magára Lugovszkojt. A kocsija egyébként kifogástalan állapotban volt. Az öltözéke is rendes. Széles csontos arcát azonban, egészen a szeméig, legalább háromnapos, sűrű, fekete szakáll borította.

— Nem szégyelled magad, Okorenkov! — támadt Lugovszkoj a borostás emberre. — Nézd meg a társaidat! Mintha skatulyából húzták volna ki őket, egyik csinosabb, mint a másik! Te meg úgy festesz, mint egy madárijesztő. Az egész csapatot elcsúfítod. Küldje vissza a garázsba! Ne is lássam! — utasította Lugovszkoj a csapatvezetőt.

— Nazar Petrovics! — könyörgött Okorenkov. — Ugyan miért küld vissza? Hiszen rendben van a kocsim.

— Te nem vagy rendben — vágott vissza Lugovszkoj. — Mit lehessen tudni, lehet, hogy másnaposan jöttél ide, ha egyszer magadra nem adsz. Menj, menj csak! Vedd tudomásul, hogy én le-

szek az irányító a hídfeljárónál. Ilyen szakállal nem engedlek fel a hídra.

— Nazar Petrovics! — könyörgött tovább Okorenkov.

Lugovszkoj végre megkönyörült rajta.

— Adok harminc percet — mondta, és órájára pillantott. — Addigra tükörfényes legyen a képed!

Okorenkov a teherautójához iramodott.

— Máris itt vagyok, egy pillanat!

— Hova sietsz, te! — kiáltották utána. — Kérj egy forrasztólámpát a szerelőtől. Azzal gyorsabban végzel.

— Hagyjatok békén! — legyintett Okorenkov, és általános hahota közepette beugrott a kocsijába.

Nagy szürke sátrat feszítettek ki a hídláb közelében a „vezérkarnak".

Amikor Rozsnov Lugovszkojjal belépett a sátorba, már valamennyi körzetfőnök és irodavezető együtt volt. Kisebb csoportokba verődve, élénken beszélgettek. Az asztalnál ott ült Kasevarov, és magyarázott valamit az előtte álló Vaszja Kuzikovnak. Vaszja bólogatott és jegyezgetett a noteszába.

Rozsnov gyors pillantást vetett a jelenlevőkre, és azt gondolta. „Nem jött el... Vagy inkább nem akar bejönni a »vezérkarhoz«. Félreáll, és onnan szemlélődik. Bár, ami azt illeti, az ő helyében én is így tennék. Mindenkinek van önérzete. Nem olyan egyszerű vezetőből megfigyelővé válni."

Bejött Okrugin, és jelentette Rozsnovnak:

— Fjodor Fjodoroviccsal ellenőriztük valamennyi folyosót. A víz beáradása a megszabott szint határán mozog. A szivattyúk szakadatlanul működnek.

— Rendben van! — bólintott Rozsnov, majd kis szünet után hozzátette: — Maga, Vaszilij Vasziljevics, menjen Kravcsukkal az exkavátorokhoz meg a darukhoz. Én pedig átmegyek a jobbpartra. Megnézem a nagy „MAZ"-okat.

Mielőtt elhagyta volna a sátrat, Rozsnov még egyszer szemügyre vette a jelenlevőket.

Mégis hol lehet Guszarov? Tegnap késő este telefonált, érdeklődött, mikor kezdődik az elrekesztés. Különös...

Rozsnov még jobban elcsodálkozott volna, ha ebben a percben láthatja Guszarovot, aki épp csónakon kelt át az Angarán arra a Fenyő-szigetre, ahol Szemjon Perevalov és Masa Kruglova barátsága kezdődött...

Pontban nyolc órakor Lugovszkoj vörös zászlójának intésére megindult a hídra a napfényben csillogó óriási szikladarabokkal megrakott teherautó-oszlop.

Az élen haladó kocsi — könnyen megjegyezhető száma, a „10—10", szembeszökően fehérlett a frissen mázolt zöld kocsiszekrény oldalán — lassan gördült végig a gerenda-alapzaton. Lugovszkoj elmosolyodott, mikor észrevette Vanyuska Anciferov feszülten figyelő, izgalomtól kissé sápadt arcát a kormánynál. Mint a csapat Komszomol-titkárát, őt érte a kitüntetés a tegnapi sofőr-értekezleten, hogy az élkocsit vezetheti.

A híd közepén álló Ogurcov zászlójellel mutatta a lerakodás helyét. Vanyuska Anciferov megfordította a teherautót, szorosan az ütközőgerendáig hátrált vele, és a vidáman rámosolygó kék fejkendős irányítólány jelére megemelte az autó szekrényét.

A kéklő vízbe hulló első kő, napfényben szikrázó cseppek özönét fröccsentette szét. Filmoperatőrök, fotoriporterek, műkedvelő fényképészek szögezték gépük lencséjét Vanyuska Anciferov teherautójára.

Néhány másodperc múlva már teljes szélességében tajtékzott a folyó. Vízcseppek szökőkútjai permeteztek az ütközőgerenda szélére, s elárasztották a hídon szaladgáló, vörös zászlós irányítólányokat. Fehér hab úszott a folyó kéklő tükrén.

Sűrű sorban, szorosan egymás mögött jöttek a teherautók. Lugovszkoj fehér vászonöltönyben és széles karimájú szalmakalapban, fáradhatatlanul lengette a jelzőzászlócskát: hol feltartóztatta, hol siettette a mellette elhaladó kocsikat. Egy vékonyka, fehér blúzos, fekete buggyosnadrágos leány a korlátnak dőlve, minden szállítmányt feljegyzett egy füzetbe. Vaszja Kuzikov mellette sün-

dörgött, és a szükséges „számadatokat" iparkodott kipuhatolni tőle. A lány azonban le nem vette szemét a kocsisorról, és dühösen elkergette.

Egyre gyűlt a tömeg a parton. A késve érkezők igyekeztek közelebb férkőzni a hídhoz, szorongatták az elöl állókat, és az utat lezáró rendőr-sorfal alig-alig tudott ellenállni a tömeg nyomásának.

Bobrjakov odament Rozsnovhoz, aki Okruginnal és Kasevarovval a sátor mellett állt, és jelentette, hogy az első órában háromszázkilencvenhat teherautó követ szórtak az Angarába.

— Kevés — mondta Rozsnov. — Ezer köbméter. Kevés . . . — A sátor felé fordult, és utasította az asztalnál ülő telefonügyeletest. — Szóljon Kravcsuknak, hogy gyorsítsa a kocsik rakodását!

— A vízszint? — kérdezte a főmérnök Bobrjakovot.

— A híd fölött húsz centimétert emelkedett.

— A sodrás sebessége?

— Az utolsó mérés szerint kettő egész nyolc tized másodpercenként.

— Különös gonddal mérjék a sodrás sebességét — figyelmeztette Okrugin. — Ha eléri a másodpercenkénti négy métert, a kőtöltésnek már alig lesz haszna.

— Gyerünk a hídra — javasolta Rozsnov.

Odamentek a kordonhoz. Egy alacsony rendőr — szalmasárga bajusza csak úgy virított téglavörösre égett arcán — megállította őket.

Kasevarov kutatni kezdett zsebeiben az engedély után, de épp a legjobbkor megjelent egy fiatal rendőrőrnagy frissen vasalt felsőér vászonzubbonyban, és szigorú pillantást vetett a bajuszosra, mire ez sértődötten felvonta vállát, és utat engedett.

Ogurcov a hídon odafutott Rozsnovhoz. Telt, barátságos arcáról elégedett mosoly sugárzott.

— Keményen dolgoznak! — mondta vidáman. — A második ezer köbmétert szállítják.

— Kevés — felelte rá szigorúan Rozsnov. — Gyorsabban kell végezni a töltést.

— Még mit nem! — legyintett Ogurcov. — Maga is láthatja:

egymás sarkában vannak a kocsik. Ha tartjuk ezt az ütemet, nem sokáig legényked:k már az Angara.

Rozsnov elmosolyodott.

— Ne igyék előre a medve bőrére, Ivan Szemjonovics.

— Szabályosan halad minden — nyugtatta meg Ogurcov. — Nézze csak, mit csinálnak a túlsó parton.

A szigeten, a híd közvetlen közelében, néhány földgyalu szorgalmasan egyengetett egy óriási, rozsdavörös sziklahalmot, és a lehulló szikladarabokat maga előtt tolta a vízbe. A földgyaluk időnként szétváltak, és utat engedtek a nagy „MAZ"-oknak. A hatalmas teherautók ringva, belesüppedve a friss talajba, egészen a gát végéig hátráltak, és beleszórták a folyóba súlyos terhüket.

— Már vagy tíz méternyire hatoltunk előre a sziget partjától — mondta Ogurcov, és büszkén pillantott Okruginra. — Szorítjuk, szorítjuk Angara anyánkat!

De Rozsnov szemmel láthatóan nem osztozott a lelkesedésben.

— Ezek csak virágok, Ivan Szemjonovics. A gyümölcs még messze van.

Kasevarov nézte az építkezésvezető komoly arcát, összevonta szemöldökét, és arra gondolt, hogy Rozsnov mostani feszült aggodalma sokkal meggyőzőbb, mint hangsúlyozott önbizalma, melyet az elrekesztés küszöbén mutatott.

Kasevarov tovább töprengett és arra a megállapításra jutott, hogy Rozsnov hangsúlyozott optimizmusa kétségkívül taktikai fogás volt, sajátos védekezési mód a mindenfelől szakadatlanul záporozó támadások ellen, azok ellen, akik megpróbálták elvitatni tőle az irányítás törvényes jogát.

Rozsnov a híd szélén állt, és mereven bámulta a tajtékzó folyót, mintha csak találgatná, vajon mit tartogat még a megfékezésére induló emberek ellen.

A leszórt kő széles sáncként hevert a folyó fenekén. Amikor a napsugárnak sikerült áttörnie a víz fortyogó felszínén, fénye fellobbant a meder alján, visszatükröződött a fehér kövekről. A folyó küszködött a sánccal, testét tajték verte ki. A pontonok zúgását lassan elnyomta a sánchoz csapódó hullámok sistergése.

— Kornyej Gavrilovics! Kérem, menjen odább.

Rozsnov csodálkozva hátrafordult, és felismerte Zsenya Rakityinát.

Bizonyára nemcsak értetlenség, hanem ingerültség is tükröződött a férfi arcán, mert egy kis ránc jelent meg Zsenya két szemöldöke között. Hivatalos, száraz hangon megmagyarázta Rozsnovnak.

— Épp a híd tengelyében áll. Itt fogjuk mérni a sodrás sebességét.

Rozsnovnak eszébe jutott, hogy Koval már mesélt ennek a laboránsnőnek az aprólékos pontosságáról, és mosoly csillant a szemében.

— Úgy, úgy. Helyes — mondta halkan, és néhány lépéssel arrább ment.

És Zsenya nem tudta, őt dicsérte-e meg, vagy pedig önmagának válaszolt egy egészen más kérdésre, amelynek ehhez semmi köze.

A víz sebessége már elérte a másodpercenkénti három métert, és Zsenya, akit nyugtalanított ez a gyors növekedés, elszaladt, hogy jelentse Bobrjakovnak.

Aztán visszament a híd feljáratához, a deszkából ácsolt őrbódéba, amely most a „Hidrológus-fülke" nevet viselte, és leült az asztalkához, hogy bevezesse az ellenőrző naplóba a mérések eredményét.

Itt talált rá Szergej.

— Hoztam egy kis harapnivalót — mondta, és leült a felesége mellé.

— Ó, van is nekem időm enni, holtfáradt vagyok! — felelte Zsenya.

— Tudom, hogy nincs időd. Azért is hoztam ide.

— Köszönööóm — nyújtotta a szót huncutul Zsenya, s Szergej vállához szorította arcát.

Épp ebben a percben jelent meg a küszöbön Irina Szergejevna. Kissé összehunyorított szeme gúnyosan mosolygott.

Zsenya keményen állta fürkésző tekintetét. De Irina Szergejevnát nem ez hökkentette meg. Először esett meg, hogy Szergej nem sütötte le előtte a szemét. És pillantása fagyos volt és haragos.

— Úgy látom, zavarok — mondta Irina Szergejevna, és gondosan becsukta maga mögött az ajtót.

Szergej arcán megrándultak az izmok.

Zsenya gyengéden megveregette a vállát.

— Hagyd, Szerjozsa.

— Te még nem ismered — mondta elkomorulva Szergej — ez...

— Mindent tudok, Szerjozsa — szólalt meg nyugodtan Zsenya. — Tudom, hogy régóta kerülget téged.

„Tudtad!" — akarta kiáltani Szergej.

De idejében észbekapott. Ha kettejük közül valakinek joga van szemrehányást tenni, az nem ő.

Pont tizenkét órakor Rozsnov jelt adatott ebédidőre.

Az elnéptelenedett hidat hatalmukba kerítették a filmoperatőrök. Sokféle gépeikkel percekig tűz alatt tartották a tajtékzó hullámtarajokat, aztán egyikük elfogta az arra menő Rozsnovot. Az operatőr ügyet se vetett az építkezésvezető ellenkezésére, megragadta a karját, a híd szélére vezette, beállította, majd gyorsan félreugrott, s társaival együtt munkához látott.

Vaszja Kuzikov végigfutott a hídon, és piros, zöld meg kék „Villám-híradókat" ragasztott a korlátra, amelyek vastagbetűs címmel hirdették:

„Megkezdődött a végső roham az Angara ellen!"

Egy nap alatt több mint tízezer köbméter követ szórtak az Angarába. A kősánc egyre magasodott és szélesedett a folyó fenekén, és a partról tömör fehér sávnak látszott. A folyó meggörbítette a hátát, és megemelte a rajta lovagló hidat. A híd padozata most már magasabban volt a partnál, és teherautók nem lefelé, hanem felfelé gördültek a meredek feljárón.

A híd alatt áttörő áradat rettentő erővel csapódott a kősáncnak és tajtékzott, fehér habot okádott ádáz dühében.

Estére a természet erői is csatlakoztak a tomboló folyóhoz. Az északi szél súlyos fekete felhőket űzött a folyó alsó folyása felől. A szélvihar portölcsért kavart a levegőben, végigpörgette az úton,

leviharzott a folyóra, s belekapott a tajtékos hullámtarajokba, keresztülröpült a vízen.

A vihar lesodorta a szalmakalapot Lugovszkoj fejéről, aki makacsul ott állt a helyén. Sárga virágsziromként siklott a kalap a vízen, míg el nem tűnt egy tajtékzó, pezsgő örvényben. A híd gerenda-padlózatán hangosan kopogtak az első súlyos esőcseppek. Hirtelen sötét lett. A parton álló tömegen, a teherautókkal zsúfolt hídon, a tomboló folyón rendkívüli erejű zivatar söpört végig. Villám cikázott a sötét égbolton. Mennydörgés visszhangzott a környező völgyekben. Bekapcsolták a hídra irányított fényszórókat, és a kékes fénysugarakban jól látszott a ferdén ömlő eső.

Egy heves szélroham leszakította a vezérkar sátrát, mely telistele volt a zivatar elől menekülő emberekkel. Az asszonyok ijedten kiáltoztak.

Rozsnov magához hívta az őrség parancsnokát, és kiadta az utasítást:

— Tisztítsák meg a partot az idegenektől. Még elgázolnak valakit a kocsik ebben a zűrzavarban.

Sem a szél, sem a zivatar nem hagyott alább. De a teherautók — kocsiszekrényük vizesen csillogott — a tócsákat szétfröcskölve, továbbra is folytatták útjukat a mozdulatlanul álló Rozsnov mellett.

Rozsnov már régen bőrig ázott. Többször odafutottak hozzá, menedék alá hívták az eső elől, de ő türelmetlenül elutasította az embereket.

Küzdött önmagával, de elháríthatatlan, ismeretlen és éppen ezért még fenyegetőbb veszély nyomasztó előérzete egyre erősebben és erősebben markolta meg a szívét. Eddig még keményen kitart minden. De vajon meddig bírják az emberek ezt az erőfeszítést? És vajon mit tartogat még a fékevesztett természet?

És mintha csak erre válaszolt volna, rémült kiáltás hallatszott a lármán és a szél üvöltésén keresztül:

— Mossa a partot!

Ogurcov rohan oda kifulladva.

— Beszakadt a part. A parti pillért mossa!... Utasítást adtam, hogy minden követ a parti lejtőre szórjanak.

— Nem lehet! — mondta keményen Rozsnov. — Nem lehet abbahagyni a gát töltését. Elmossa a gátat, és ... elölről kezdhetünk mindent. A kő pedig fogytán van. A kocsik felét a partra, másik felét a hídra!

És újra, ki tudja, hányadszor, dühösen gondolta: „Pedig tudtam, hogy nem lehet tartalék nélkül!"

— Akkor engedje meg, hogy a jobbpartról indítsuk a „MAZ"-okat.

— Nem! Leszakítjuk a hidat. Akkor ...

Rozsnov nem tudta befejezni. Valahol a közvetlen közelben, majdnem a fejük felett, szikraesőt hányva összecsapódtak a szélben himbálózó magasfeszültségű vezetékek. A vakító lobbanás egy pillanatra bevilágította a környéket, aztán áthatolhatatlan sötétségbe borult minden.

— Lámpákat bekapcsolni! Nem megállni! — hallatszott Lugovszkoj parancsa.

És a teherautók, alig lassítva, felgördültek a hídra. De csakhamar abbamaradt a kocsiáramlás.

Rozsnov feleszmélt. Az exkavátorok áram nélkül maradtak.

— Kravcsukot hozzám! — kiáltotta a sötétségbe.

És csodák csodája, Kravcsukot gyorsan megtalálták. Illetve ő, maga sietett Rozsnovhoz.

— A tartalék-exkavátorokat önálló vezeték táplálja? — kérdezte Rozsnov.

— Hát persze! Hogy volna különben tartalék? — felelte dühösen Kravcsuk. — Küldje a teherautókat a tartalék-kőtelepre. Én meg összeszedem a villanyszerelőket a vonalra. — Megállított egy arra haladó teherautót, és könnyedén felugrott a sofőr mellé.

Rozsnov egyedül maradt.

Két-három perc múlva feltűntek a tartalék-kőtelepről érkező első kocsi lámpái. Mögötte a második, harmadik ... tizedik ...

„Folytatjuk a támadást az Angara ellen!" — jutott Rozsnov eszébe a legújabb „Villám-híradó" címe, és elkomorult.

A támadás lelassult. A tartalék-telepig kétszer olyan hosszú az út, tehát a teherautók száma a felére csökkent. És ez az ő bűne! ... Tartalék nélkül indult támadásra ...

És noha most már csakugyan szégyenletes dolog segítségért folyamodni, a büszkeséget félre kell tenni. Rosszul végzed munkád: magad vallod kárát.

Rozsnov most már csupán azért aggódott, hogy ott talál-e valakit ilyen későn, és sikerül-e idejében segítséget szereznie. Bement az őrbódéba, és felvette a telefonkagylót.

Tizedik fejezet

Guszarovot hajnali négykor felébresztették.

— Egy sofőr keresi — közölte az álmos szállodaügyeletes.

Guszarov pizsamában és papucsban lement az előcsarnokba.

Az ügyeletes asztalnál egy férfi ült olajos kezeslábasban, és öklére támasztotta fejét. Amikor meglátta Guszarovot, felállt.

— Gruzgyev elvtárs? — csodálkozott Guszarov. — Gyorsan ideértek.

— Egyedül jöttem — felelte mogorván Gruzgyev.

— Egyedül? És hol vannak a többiek?

— A Fenyő-szigeten rekedtek. Elszakadt a komp kötele.

Guszarov csak egy percig gondolkozott.

— A kocsija rendben van?

— Rendben — bólintott Gruzgyev.

— Az üzemanyag elég lesz?

— Hova megyünk?

— A komphoz!

— Elég kell, hogy legyen.

— Máris indulunk.

Útközben Gruzgyev részletesen beszámolt a történtekről.

A gépállomások építésénél dolgozó teherautók tegnap délután öt óra körül indultak el Csornaja Recska faluból, közvetlenül azután, hogy megkapták Guszarov táviratát. Gyorsan mentek. A sofőrök örültek, hogy Guszarov beváltotta ígéretét, és elhívta őket a meder elzárásához, és minél előbb ott akartak lenni az építkezésen, hogy egy kicsit kipihenhessék magukat munkábaállás előtt. Mégis, mire Szosznovkába értek, már alkonyodott. Sokáig keres-

ték a révészt. Mikor végre megtalálták, kereken megtagadta a kocsik átszállítását. Valami nem volt rendben a drótkötéllel. Nagy nehezen rábeszélték. De kiderült, hogy kár volt. Elsőnek csak Gruzgyev teherautóját vitte át, amely a sor elején állt, meg néhány kolhoz-szekeret, mely már régóta várt az átkelésre. De visszaútban a szigetre mégiscsak elszakadt a drótkötél. Vagy két kilométerre lesodorta a víz a kompot, és ott fennakadt egy zátonyon. Megpróbálták motorossal elszabadítani: nem ment. Vontatógőzöst hívtak. De mikor jön az. Gruzgyev csónakon visszament a szigeten rekedt sofőrökhöz, és ott úgy határoztak, hogy ő elmegy az építkezésre, a többiek meg a szigeten várnak.

— Nos, milyen utasítást ad? — kérdezte végül Gruzgyev.

Utasítás!... Guszarovot ette a méreg. Mindent gondosan kitervelt, és ez az ostoba véletlen... A világ teremtése óta bizonyára először szakadt le ez a komp... Éppen ezen az éjszakán... Rozsnov is megéri a pénzét. Utolsó napig játszotta az összeesküvőt. Valószínűleg jól jönne neki ez a harminc teherautó...

No de ezek a kocsik csakazértis eljutnak ide, és dolgozni fognak.

— Nyomd meg, Gruzgyev elvtárs, taposs a pedálba! Minden perc számít!

Gruzgyev beletaposott, szerencsére éjszaka szabad az út, és reggel hétre Szosznovkában voltak.

A komp még mindig ott vesztegelt a zátonyon, nyilvánvaló volt, hogy nem számíthatnak rá.

Amikor előkerítették a csónakot, Guszarov azt mondta Gruzgyevnek:

— Fújd ki magad, és indulj az építkezésre. Nem kell sietned. Menj el a benzinkúthoz, és jelezd: „Teherautó-oszlop érkezik, tankolni fog." Másról egy árva szót sem. Hallgatni fogsz?

— Mint a sír! — bólintott Gruzgyev.

A sofőrök csodálkoztak, hogy Guszarov maga jött el.

— Elhalasztották talán az elrekesztést? — kérdezte az egyik fürge, fekete szemű, himlőhelyes férfi.

Guszarov az órájára nézett.

— Húsz perc múlva elkezdődik.

— Ej, a teremtésit! — krákogott a himlőhelyes sofőr, és dühösen földhöz vágta a sapkáját.

— Hogy fogunk odaérni? — kérdezte Guszarov.

— Szóval megyünk! — örvendeztek a sofőrök.

— Feltétlenül. Ha sietünk, odaérünk. Jut még nekünk is.

— Jevdokimics! — kiáltotta a himlőhelyes egy idősebb sofőrnek, aki kissé távolabb, szótlanul üldögélt. — Te idevalósi vagy. Ismersz erre minden utat.

Jevdokimics komótosan felállt és odament Guszarovhoz.

— Csornaja Recska felé is kerülhetünk, és onnan egy régi úton. De ez messze van. Ha Oszinovkán keresztül megyünk, közelebb lesz, arra viszont van egy veszélyesebb, mocsaras szakasz. Igaz, még nem volt nagyobb eső. Átjuthatunk.

Guszarov tanácskozott a sofőrökkel, aztán kiadta az utasítást:

— Oszinovkán keresztül megyünk. Kocsira, elvtársak!

Késő este érkeztek meg az építkezésre, az ítéletidő kellős közepén. Egyenesen a garázsba hajtottak. Gruzgyev lelkiismeretesen teljesítette a megbízást. A benzinkútnál már várták őket. Gruzgyev teherautója is ott állt.

— Mi a helyzet a folyónál? — kérdezte Guszarov.

— Felfejlődés — válaszolta Gruzgyev. — Fronthelyzet.

Guszarov mereven nézett rá.

— Senkinek... egy szót se?

— Mondottam, miként a sír — felelte méltósággal Gruzgyev.

Gyorsan tankoltak. Guszarov beült a sor elején álló teherautóba, és a pontonhídhoz vezényelte a csapatot.

A sötétben nem volt könnyű megtalálni Rozsnovot. Végre valaki megmondta Guszarovnak, hogy az építkezésvezető az őrbódéban telefonál.

Amikor Guszarov belépett a bódéba, Rozsnov rekedten kiabált a kagylóba:

— A Gépkocsiforgalmi főnökének a lakását!... Nem tudom a számát. Tudja meg, és sürgősen kapcsolja!...

Guszarov a kormos lámpa bágyadt fényében elnézte az izgatott

Rozsnov kivörösödött arcát, csapzott haját, mely ráncokkal barázdált, magas homlokához tapadt, és megértette, hogy nem is érkezhetett volna jobbkor a kocsikkal.

Megérintette Rozsnov kezét.

— Ne telefonáljon, Kornyej Gavrilovics. Itt van az én harminc teherautóm.

Rozsnov felkapta a fejét.

— Miért nem szólt eddig? — kiáltotta indulatosan.

Guszarov nehezen tudta elrejteni mosolyát.

— Csak most érkeztek a kocsik. Üzemanyagot vettek fel, és készen állnak a munkára.

Elmúlt az izgalmakkal teli éjszaka. A magas jobbpart felett a a hajnal világos sávja derengett.

A vezérkar sátrában összegyűlt a tanács.

Bobrjakov jelentette, mennyi követ szórtak a folyóba, milyen mélységeket mértek a gátzárnál, mekkora a sodrás sebessége.

— Négy méter? — kérdezte Rozsnov. Nagy zöld bögréből forró teát hörpölt, mely égette a száját. A mellette ülő Okruginhoz fordult. — Azt hiszem, itt az ideje.

— Ne késlekedjünk tovább — hagyta helyben Okrugin. — Követ szórni gyakorlatilag semmi haszna.

— Döntöttünk! — mondta Rozsnov. — Megkezdjük a betonkockák vízbe szórását. És, mint megbeszéltük, Ivan Szemjonovics, össztűzzel. Kravcsuk vezeti a rakodást. Lássanak hozzá!

Ogurcov, Kravcsuk és Lugovszkoj kiment.

Rozsnov lassan megitta a teát, majd Okruginnal elhagyta a sátrat.

Teherautó-sor nyomult fel a hídra. Mint szögletes, szürke púpok meredeztek a hatalmas betonkockák a kocsiszekrényekből.

Az autósor betöltötte a hidat. Aztán a kocsik a híd széléhez hátráltak, és adott jelre egyszerre szórták súlyos terhüket a tajtékzó folyóba.

Sok tucat vízsugár csapott a magasba. Esőként fröccsentek a kövér vízcseppek az autók szekrényére és a gerendaalapzatra.

— Ez aztán a tüzérség! — mondta elégedetten Rozsnov. — Még száz ilyen össztűz, és győzelmet ünnepelhetünk!

Ám az Angara még nem adta meg magát.

A fényszórók sugarai lehatoltak az áttetsző kék vízbe, s látni lehetett, mint görgette kavicsként a folyó a háromtonnás kockákat.

De minden egyes „össztűz" után újabb és újabb betonhalmok borították a medret. Növekedett, szélesedett a víz alatti betonsánc, duzzasztotta, szorongatta a tomboló folyót.

— Kibukkant a gát gerince!

Szájról szájra járt ez a boldog, ünnepélyes kiáltás.

Úgy látszott, hogy a betontömbök sarkai egy óriási fésű fogai, mellyel az akaratos szépség, az Angara fésülgeti kékeszöld hajfonatát.

A fésű egyre újabb fogakat növesztett, és az addig egységes áradat most már több háborgó ágra szakadt. Ekkor már „pontos célzással" szórták a kockákat, igyekeztek még jobban felaprózni, s végül elrekeszteni.

Végre a pontonhíd mentén ott húzódott a kő- és betonsánc. És az igába tört folyó csupán a kő és beton között támadt hasadékokon vergődhetett keresztül.

Rohamra indultak a nagy „MAZ"-ok.

Mindkét partról támadtak, és kaviccsal meg kővel árasztották el a beton-fésűt. A földgyaluk elegyengették a szállítmányokat, és a széles zárógát szemmel láthatóan növekedett, egyre beljebb hatolt a folyó közepe felé.

Kuzma második napja ült megszakítás nélkül a nagy „MAZ" kormánya mellett. Szerencséje volt. Váltótársa megbetegedett, és Kuzma kereken visszautasította, hogy másvalakire bízza a kocsit. Féltette.

— Hisz elalszol a kormánynál — mondta a rakodást irányító Zabegajev, mikor Kuzma már huszonnégy órája dolgozott.

— Te előbb fogsz elaludni — felelte Kuzma, mire Zabegajev békén hagyta.

És Kuzmának jutott a megtiszteltetés, hogy befejezze az Angara elrekesztését.

Mikor odahátráltatta a „MAZ"-t, kis híján összeütközött egy másik kocsival, amely ugyancsak hátrálva közeledett feléje. Egy helyre szórták terhüket, s ezzel összeért a gát két vége.

Mindkét sofőr — a nyurga, borzas Kuzma és az alacsony, kopaszodó Vjaznyikov — leugrott a kocsiról, felszaladt a besüppedő kavicshalmon és megölelte, megcsókolta egymást.

Gyűlés kezdődött. Százan és százan vették körül a híd közepén álló teherautót, melyen Rozsnov, Kasevarov és Okrugin beszélgetett.

Az emberek körülnéztek, és nem hittek a szemüknek. Tegnap még büszke, féktelen folyó hömpölygött erre, amelynek a közelébe menni is ijesztő volt, most pedig békésen csobogtak a csendes öböl hullámai a pontonhíd mögött. És az Angara egy másik — az építők által alkotott — mederben folytatta útját, hogy szorgalmasan és hűségesen szolgálja azokat, akik megzabolázták.

És mindazok, akik ott álltak — sofőrök és exkavátorosok, darukezelők és földgyalusok, a hidat építő ácsok és az irányítólányok, akik tűző napsütésben és zuhogó esőben kitartóan őrködtek ezen a hídon — valamennyien boldog büszkeséggel hallgatták az építkezésvezetőt, aki köszönetet mondott munkájukért, hőstettükért.

— ... Tegnap még, akárcsak sok ezer esztendővel ezelőtt, itt folyt a hatalmas Angara — mondta Rozsnov. — Sok ezer esztendőn át csodálták az emberek, és irigyelték erejét. De a szovjet ember erejének, a mi erőnknek már nem állhatott ellen az Angara, elvtársak! ...

A gyűlés véget ért. De senki sem sietett haza. Boldogan, élénken beszélgettek az emberek, felidézték az utolsó napok, órák izgalmas eseményeit.

Zsenya karon fogva sétált Masa Kruglovával. Szergej és Szemjon mögöttük haladt. Az állványhídon utolérték Kesa Usztyancevet és a vidám Ljubkát.

— Álljunk meg — mondta Zsenya —, nézzük meg az új Angarát. Hisz azért most itt van ezek között a betonpartok között.

Zsenya szavai szomorkásan csengtek. Maga sem tudta volna megmagyarázni, miért, de valójában sajnálta kissé az annyira szeretett Angarát, amellyel ilyen szigorúan és keményen elbántak.

Ám az Angara így is szép volt.

A folyó áttetsző vize közelről zöld volt de ha távolabb tekintett a szem, égszínkék színben játszott. Zúgva csapódott a betonpillérekhez, melyek légbuborékok millióival szikrázó örvényeket kavartak, majd eltűnt az erőmű-épület sötétlő méhében.

És itt különösen érezték a folyó erejét, hatalmát . . .

Dübörögve gördültek végig az állványhídon a nagy „MAZ"-ok. Az egyiket Kuzma vezette. A ragyogó arcú Ánya ült mellette. Mikor a lány megpillantotta barátnőit, kidugta fejét az autó ablakán.

— Miről álmodoztok ott?

— No nézd, a kisasszony! — csúfolódott a vidám Ljubka. — Kocsikázik!

— Sose irigykedj! Téged meg Kesa meghintáztat az exkavátoron! — kiáltotta Ánya. Levette kék fejkendőjét, és azzal integetett barátnőinek.

Mind a hatan követték pillantásukkal a teherautót, míg a kék kendőt lobogtató kéz el nem tűnt az emelődaru mögött, aztán ismét a folyó felé fordultak, és sokáig szótlanul gyönyörködtek benne.

Csak álltak és arra gondoltak, hogy az Angara mindörökre összefonódott az életükkel, sőt irányt is szabott sorsuknak, hiszen egymáshoz vezette őket.

Irkutszk, 1955—1957.